

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΕΥΑΓΓ. ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΟΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

ΒΙΟΣ, ΠΟΛΙΤΕΙΑ, ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑ,
ΘΑΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΣΜΑΤΙΚΗ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ
ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ

ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΝΙΚΩΝΟΣ ΤΟΥ "ΜΕΤΑΝΟΕΙΤΕ,"

«Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς Ὁσίοις αὐτοῦ,
ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ αὐτὸς δίδωσι δύναμιν καὶ
κραταίωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ», Ψαλμὸς ΕΞ. 36.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ : ΙΩΑΝ. & ΑΡΙΣΤ. Γ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
116 - ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ - 116
1933

ΤΩ, ΣΕΠΤΩ, ΜΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΗ,
ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΩ, ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩ, ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΥΣΤΗ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙ
ΦΙΛΟΠΟΝΩΤΑΤΩ,
ΚΥΡΙΩ, ΚΥΡΙΩ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΩ,
ΕΥΛΑΒΩΣ ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ γνώσις τοῦ βίου πάντων τῶν Ἀγίων Ἀνδρῶν εἶναι καθήκον θρησκευτικόν καὶ Ἐθνικόν, οὐχ' ἦτον δὲ καὶ κοινωνικόν, διότι ὅλων τούτων οἱ βίοι εἶναι κατάμεστοι κοινωνικῶν πορισμάτων, εἶναι σχολεῖον σπουδῆς τῆς κοινωνίας τοῦ παρελθόντος φωταγωγοῦν εἰς τὴν βαθυτέραν σπουδὴν καὶ γνώσιν καὶ τῆς συγχρόνου κοινωνίας, τῆς πλήρους σοβαροτάτων κοινωνικῶν προβλημάτων. Ἀλλ' ὁ βίος τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε» ὑπερέχει, κατὰ δὲ τὸν ἀείμνηστον Σπυρίδωνα Λάμπρον, τὸν σοφὸν τοῦτον Ἑλληνα ἱστοριοδίφην, «μεταξύ τῶν βίων τῶν Ἀγίων, οἵτινες χρησιμεύουσιν ὡς πηγαὶ ἱστορικαί, ἐπιφανῆ θέσιν κατέχει».

Διὰ τὰ καταννηθῆ ἡ σπουδαιότης καὶ σημασία τοῦ βίου τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε», ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡσχολήθησαν μὲ τοῦτον οἱ διασημότεροι τρεῖς Γερμανοὶ Μεσαιωνοδίφαι καὶ ἱστορικοὶ, ὁ Γουσταῦος Χέρτσμπεργ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου ἐν Χάλλη, ὁ Κάρολος Χόφ Καθηγητὴς τῆς ἱστορίας ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις τῶν πόλεων Γράϊφσβαλδ καὶ Καϊνιγσβεργ, καὶ ὁ Φερδινάνδος Γρηγορόβιος ἐν τῷ ἔργῳ του «Ἡ ἱστορία τῆς Πόλεως τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸν Μεσαίωνα».

Ἐπίσης δις μετεφράσθη ὁ βίος οὗτος τοῦ Ὁσίου Νίκωνος μέχρι σήμερον εἰς τὴν Λατινικὴν.

Παρ' ἡμῖν ὁ βίος τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε» μέχρι τοῦ ἔτους 1908 ἦτο τελείως ἄγνωστος, διότι οἱ δύο περιέχοντες τοῦτον πολῦτιμοι κώδικες, ὁ Βαρβερινὸς ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ, γεγραμμένος κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα, καὶ ὁ Κουτλουμουσιακὸς τοῦ Ἐπισκόπου Βρεσθένης Παρθενίου ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μονῆς Κουτλουμουσίου, γεγραμμένος τῷ 1630 μ. Χ., παρ' οὐδενὸς Ἑλλήνου λογίου εἶχον ἐξερευνηθῇ, εἰμὴ μόνον ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω ξένων διασήμων ἱστορικῶν.

Πρῶτος διαγνώσας τὴν μεγίστην σπουδαιότητα, τὴν ὁποίαν ἐνέχει ὁ βίος τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε» ἀπὸ τε Ἐθνικῆς καὶ Θρησκευτικῆς σημασίας καὶ σπουδαιότητος, εἶναι ὁ ἀείμνηστος Σπυρίδων Λάμπρος, ἡ μέλισσα ἐκείνη τῆς Ἐθνικῆς καὶ Θρησκευτικῆς ἡμῶν ζωῆς, ὅστις καὶ προέβη εἰς τὴν ἐκδοσὶν αὐτοῦ ἐν τῷ πολυκρότῳ περιοδικῷ συγγράμματί του, τῷ Ν. Ἑλληνομνήμονι, τοῦ ὁποίου κατέλαβεν ἐν μὲν τῷ τρίτῳ τόμῳ τὰς σελίδας 128-228, ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ τόμῳ τὰς σελίδας 300-304 δ. Εἰς τὴν ἐκδοσὶν ταύτην ὁ ἀείμνηστος ἱστορικὸς Σπ. Λάμπρος ἐχρησιμοποίησε τὸν κώδικα τοῦ Ἐπισκόπου Βρεσθένης Παρθενίου, ἀποκείμενον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς γεγραμῆς Μονῆς Κουτλουμουσίου, ὃν ἀντιπαρέβαλε πρὸς τὸν Βαρβερινὸν κώδικα, τὸν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ.

Σημειωτέον, ὅτι μόνον οἱ δύο οὗτοι κώδικες, ὁ Κουτλουμουσιακὸς καὶ ὁ Βαρβερινός, περιέχουσι τὸν ἀνεκτίμητον Ἐθνικὸν τοῦτον καὶ Θρησκευτικὸν μας θησαυρόν, δι' ὃ χάριτας καὶ εὐγνωμοσύνην βαθεῖαν ὀφείλομεν εἰς τὸν ἀποκαλύψαντα αὐτὸν ἀείμνηστον Σπυρίδωνα Λάμπρον.

Ἀλλ' ἂν τοιοῦτος ἀπὸ γενικῆς Ἐθνικῆς καὶ Θρησκευτικῆς σημασίας εἶναι ὁ βίος τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε», καὶ ὡς τοιοῦτος δὲν πρέπει νὰ ἀπουσιάζῃ ἀπὸ καμμίαν Ἑλληνικὴν βιβλιοθήκην, διὰ τοὺς Πελοποννησίους καὶ τοὺς Κρήτας, καὶ ἰδιαίτερως διὰ τοὺς Λακεδαιμονίους, ὧν ἡ Θεία Πρόνοια Πολιούχον ἀνέδειξε καὶ κατέστησε τοῦτον, ὁ βίος τούτου ἔχει ὅλως ἰδιαίτεραν ἀξίαν, καὶ ὀφείλει νὰ ἀποτελῇ τὸ ὠραιότερον καὶ τερπνότερον παρ' αὐτοῖς οἰκογενειακὸν ἐντρύφημα. Καὶ ὅμως ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι οἱ πάντες ἀγνωστοὶν αὐτόν, αἱ δὲ Ἱεροὶ Μοναὶ καὶ οἱ Ἱεροὶ Ναοὶ μας, οὐδ' αὐτῶν τῶν τῆς Λακεδαιμόνος ἐξαιρουμένων, ἐν τοῖς ὁποίοις ψάλλεται τὸ «Χαίρει ἔχουσα ἡ Λακεδαίμων κ.λ.π.», στεροῦνται καὶ αὐτῆς τῆς ἱσμοτικῆς τούτου Ἀκολουθίας.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἐκδοσις τοῦ βίου τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε», ἡ γενομένη ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι τοῦ Σπ. Λάμπρου ἐν ἔτει 1908, καὶ δυσεῦρετος εἶναι καὶ ἀπρόσιτος, λόγῳ τοῦ ὅτι ὁ Ἑλληνομνήμων τοῦ Μακαρίτου Λάμπρου ἀποτελεῖται ἐξ ὁλοκλήρου σειρᾶς εἰκοσιν ἐνὸς τόμων, οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἀρχαίῳ Ἑλληνικῷ ἰδιώματι εἶναι ἐκδεδομένος, ἐθεωρήσαμεν καθήκον ἡμῶν, ἀνταποκρινόμενοι καὶ εἰς τὴν γενικὴν ἐπιθυμίαν τῶν εὐσεβῶν καὶ φιλοθέων Χριστιανῶν τῆς Λακεδαιμόνος, νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἐκδοσὶν τούτου ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἀειμνήστου Σπ. Λάμπρου.

Ἐν τῇ ἐκδόσει ἡμῶν ταύτῃ προτάσσομεν μακρὰν ἱστορικὴν εἰσαγωγὴν ἐξετάζουσιν τὴν κατάστασιν ἀπὸ Ἐθνικῆς, Θρησκευτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀπόψεως κατὰ τὸν Η', Θ'. καὶ Ι' αἰῶνα, καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀπόψεων. Ἐφεξῆς παραθέτομεν αὐτοῦσιον τὸ κείμενον τοῦ Βίου, τῆς Πολιτείας καὶ τῶν Θαυμάτων τοῦ Ὁσίου κατὰ τὸν Κουτλουμουσιακὸν κώδικα, καὶ παραλλήλως ἑλευθέραν παράφρασιν εἰς τὴν καθαρᾶν γλῶσσαν μετὰ συμπληρώσεων τινῶν ἡμετέρων, τὰς ὁποίας ἐκρίναμεν ἀπαραιτήτους. Ἀκολουθῶς συνάπτομεν τὴν Διαθήκην τοῦ Ὁσίου, τὴν Εἰκονογραφίαν καὶ τὴν ἱσμοτικὴν τούτου ἀκολουθίαν, συνταχθεῖσαν εἰς ἰδιαίτερον τεῖχος ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἱεροκλήρυκος Λακωνίας Δανιὴλ Γεωργοπούλου, δις ἐκδοθεῖσαν ἐν ἔτει 1875 καὶ 1904, καὶ ἤδη δυσεῦρετον οὔσαν, ἐξαντληθεισὴν ὅλων τῶν γενομένων ἐκδόσεων.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 30 Αὐγούστου 1933

Ο ΙΕΡΟΚΛΗΡΥΞ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

✠ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΕΥΑΓ. ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ Κρήτῃ κατάστασις κατὰ τὸν Η', Θ' καὶ Ι' αἰῶνα καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε». Μία ὑπέροχος προσωπικότης ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Ἑθνικῷ καὶ Χριστιανικῷ πανθέῳ, ἀκμάσασα τὸν δέκατον μ. Χ. αἰῶνα, εἶναι ὁ «Ὁσιος Πατὴρ ἡμῶν Νίκων ὁ «Μετανοεῖτε».

Διὰ τὰ καταδειχθῆ ὅσον σημαίνουσα εἶναι ἡ προσωπικότης τοῦ Ὁσίου Νίκωνος καὶ ὁποῖας σπουδαιότητος τὸ ἔργον τὸ ἐπιτελεσθὲν ὑπ' αὐτοῦ, κρίνομεν ἀναγκαῖον, προτοῦ εἰσελθόμεν εἰς τὴν διήγησιν τῶν κατ' αὐτόν, νὰ ἀνασκοπήσωμεν δι' ὀλίγων τὴν κατάστασιν ἐν Ἑλλάδι καὶ κυρίως ἐν Κρήτῃ καὶ Πελοποννήσῳ ἀπὸ Ἑθνικῆς καὶ Θρησκευτικῆς ἀπόψεως κατὰ τὸν Η', Θ' καὶ Ι' αἰῶνα, ὡς εἶχεν αὕτη διαμορφωθῇ ἐκ τῆς ἐπιδράσεως ξενικῶν τινῶν φυλῶν καὶ δι' ὧν Σλαύων, Ἰουδαίων καὶ Μωαμεθανῶν.

Οἱ Σλαῦοι ἐν Πελοποννήσῳ Τῷ 746 μ. Χ. ἐνέσκηψεν ἐν Μονέμβασίᾳ μέγας καὶ τρομερὸς λοιμός, ὁ ὁποῖος ἐξηπλώθη καθ' ἅπαν τὰ Κράτος. Τοσαύτῃ δ' ὑπῆρξεν ἡ ἔντασις τούτου, ὥστε ὁ πληθυσμὸς ἐν Ἑλλάδι ἡλαττώθη σπουδαίως. Πολλοὶ ἀπέθανον ἐκ τῆς ἐπιδημίας, ἐνῷ ἄλλοι μετηνάστευσαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου παρουσιάσθη ἑλπίσις ἐργατικῶν χειρῶν.

Ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Ζ' ὁ Πορφυρογέννητος († 959 μ. Χ.) ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ περὶ θεμάτων, περιλαμβανούσῃ ὅλα τὰ Ἑθνη πρὸς τὰ ὁποῖα εἶχε σχέσιν ἡ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, συνειπῶς δὲ καὶ πρὸς τὰ Σλαυικά, ἀναφέρει τὰ ἐξῆς, ὅταν ὁμιλῇ περὶ τοῦ Θέματος τῆς Πελοποννήσου: «Ἐσθλαβώθη καὶ πᾶσα ἡ χώρα καὶ γέγονε βάρβαρος, ὅτε λοιμικὸς θάνατος πᾶσαν ἐβόσκετο τὴν οἰκουμένην, ὅπηνικα Κωνσταντῖνος ὁ τῆς κοπρίας ἐπώνυμος (741—775) τὰ σκήπτρα τῆς Ρωμαίων ἀρχῆς διεῖπεν». Πρὸς πλήρωσιν δὲ τῶν κενῶν, τὰ ὁποῖα ἐδημιουργήθησαν ἐν Ἑλλάδι, τόσοῦ ἐκ τῶν θανάτων, ὅσῳ καὶ ἐκ τῶν μεταναστεύσεων, ἐνηργήθησαν προνοίᾳ καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς Κυβερνήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐποικίσεις Σλαύων.

Ὁ Φαλμεράυερ († 1861 μ. Χ.) κατέβαλε προσπάθειαν, ὅπως ἐξαλείψῃ ἐκ τῆς Πελοποννήσου τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐκσλαύισῃ τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλ' ἡ προσπάθειά του αὕτη κατέπεσε καὶ συνετρίβη ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς πραγματικότητος.

Τὸ μόνον ἔχον ὑπόστασιν εἶναι, ὅτι καθὼς μέγα πλῆθος μεταναστῶν συνέρρευσεν πρὸς ἐξεύρεσιν ἐργασίας εἰς Κωνσταντινούπολιν τοιοῦτοτρόπως ἄλλοι συνέρρευσαν ἐκ τῆς ὑπαίθρου καὶ συνεπικνώθησαν εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, οἱ δὲ ἐποικοὶ Σλαῦοι ἐτοποθετήθησαν εἰς τὴν ὑπαίθρου χώραν. Τοῦτο μαρτυρεῖται καὶ ἐκ τῶν μέχρι σήμερον σωζομένων καὶ ἀλλαχοῦ καὶ ἐν Λακεδαίμονι σλαυικῶν τοπωνυμίων, «Σκλαβοχώριον»,

Σκλαβική, Ἀράχωβα, Βάρσοβα, Μιτάτοβα, Ρόζοβα, Λεβέτσοβα, Λογγανίκος, Λογγάστρα, Γόλα κ.λ.π.» τοπωνυμικῶν ὀνομάτων, δηλωτικῶν χωρίων ἢ τοποθεσιῶν. Περὶ τῆς τοπωνυμίας «Σκλαβοχώριον» ὁ μακαρίτης γυμνασιάρχης Παναγιώτης Δούκας εἰς τὸ βιβλίον του «Ἡ Σπάρτη διὰ μέσου τῶν αἰώνων»¹ παρατηρεῖ, ὅτι δὲν δύναται νὰ εἶναι Σλαυική. Εἰς ἐνίσχυσιν δὲ τούτου ἐπικαλεῖται τὸ ὅτι οὐδαμοῦ πρὸ τοῦ 1432 μ. Χ. συνήνητησε τὴν λέξιν Σκλαβοχώριον, ἀλλὰ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα Ἀμύκλαι. Ταῦτα γράφων ὁ μακαρίτης Δούκας ἀσφαλῶς δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψει τοῦ τὴν Διαθήκην τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε», ὁ ὁποῖος ἐν αὐτῇ ἀναφέρει, ὅτι εἶχεν ἰδρῦσαι μετόχια εἰς τὸ «Σκλαβοχώριον καὶ εἰς τὸ Παρώριον».² Ἐπιβεβαιοῦται δὲ καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Γεωγραφίας τοῦ Στράβωνος μαρτυρούσης, ὅτι «πᾶσαν Ἡπειρον καὶ Ἑλλάδα σχεδὸν καὶ Πελοπόννησον καὶ Μακεδονίαν Σκύθαι καὶ Σλαῦοι νέμονται».³ Ὁ θάλων νὰ πληροφορηθῇ λεπτομερείας πλείονας περὶ τῆς ἐποικίσεως τῶν Σλαύων εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα δύναται νὰ μελετήσῃ τὴν ἐμπεριστατωμένην ἱστορικὴν πραγματείαν τοῦ ἀειμνήστου Κ. Παπαρηγοπούλου «Περὶ Σλαυικῶν ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς χώραις ἐποικίσεων».

Οἱ Σλαῦοι οὗτοι τοῦ χρόνου προϊόντος δὲν ἐβράδυναν νὰ ἔλθωσιν εἰς προστριβάς τόσο πρὸς τοὺς αὐτόχθονας τῆς Πελοποννήσου, ὅσῳ καὶ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐντεῦθεν ἐσημειώθησαν καὶ στάσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἠπειλήθησαν καὶ πόλεις.

Εἰς τὰς στάσεις ταύτας ἀναφερόμενος ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ἐπάγεται τὰ ἐξῆς ἐν τῇ ῥήθεισῃ πραγματείᾳ του: «Ἰστέον ὅτι οἱ τοῦ Θέματος τῆς Πελοποννήσου Σκλάβοι,⁴ (ἐξ οὗ καὶ αἱ Σλαυικαὶ τοπωνυμιαί Σκλαβοχώριον, Σκλαβική), ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ βασιλέως Θεοφίλου (829—842) καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Μιχαῆλ (867) ἀποστατήσαντες γυγόναν ἰδιόρρυθμοι, λεηλασίας καὶ ἀνδραποδισμοὺς καὶ ἐμπρησμοὺς καὶ κλοπὰς ἐργαζόμενοι· ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Μιχαῆλ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοφίλου ἀπεστάλη ὁ πρωτοσπαθάριος Θεόκτιστος, οὗ τὸ ἐπὶ κλῆν ὁ τῶν Βρυεννίων, στρατηγὸς ἐν τῷ Θέματι τῆς Πελοποννήσου μετὰ δυνάμεως καὶ ἰσχύος πολλῆς, ἡγουν Θρακῶν καὶ Μακεδόνων, τοῦ πολεμήσαι καὶ καθυποτάξαι αὐτούς». Ἐν ἔτει 849 μ. Χ. ὁ Θεόφιλος καθυπέταξε τοὺς Σλαῦους τῆς Πελοποννήσου ἅπαντας ἐκτὸς δύο μόνων φυλῶν ἐκ τούτων ἐν τῇ Λακωνίᾳ, τῶν Μιληγγῶν καὶ τῶν Ἐζεριτῶν. «Μόνον δὲ οἱ Ἐζερίται, λέγει ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, καὶ οἱ Μιληγγοὶ κατελήφθησαν ἀνυπότακτοι ὑπὸ τὴν Λακεδαίμονιαν καὶ τὸ Ἔλος. Καὶ ἐπειδὴ ὁρος ἐστὶν ἐκεῖσε μέγα καὶ ὑψηλότατον καλούμενον Πενταδάκτυλος καὶ

1. Σελὶς 449—450.

2. Σπ. Λάμπρου. Νέος Ἑλληνομνήμων. Τόμ. Γ' σελ. 223.

3. Παπαρηγοπούλου Ἱστορία Γ' 465.

4. Οἱ Βυζαντινοὶ ἐκάλεσαν Σκλάβους ἢ Σκλαβίνους τοὺς διαφόρους βαρβάρους. Στεφ. Θωμοπούλου Ἱστορία Πατρῶν σελ. 223.

εἰσέρχεται, ὥσπερ τράχηλος, εἰς τὴν θάλασσαν ἕως πολλοῦ διαστήματος, διὰ τὸ εἶναι τὸν τόπον δύσκολον, κατῴκησαν εἰς τὰς πλευράς τοῦ αὐτοῦ ὄρους ἐν μὲν τῷ ἐνὶ μέρει οἱ Μιληγγοί, ἐν δὲ τῷ ἐτέρῳ οἱ Ἑζερίται. Ἐν τούτοις καθυπεβλήθησαν εἰς φορολογίαν καὶ ὑπεχρεώθησαν νὰ πληρώσωσιν οἱ μὲν πρῶτοι ἐτήσιον φόρον ὑποτελείας ἐξήκοντα χρυσᾶ νομίσματα, οἱ δὲ Ἑζερίται τριακόσια. Κατὰ ταῦτα ἀποδεικνύεται, ὅτι οἱ Σλαῦοι τῆς Λακωνικῆς κατ' ἀρχὰς κατῴκουν ἀνὰ τὴν ὑπαιθρον Λακεδαιμόνα καὶ τὸ Ἔλος καὶ μόνον ὅταν στασιάζαντες προσεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Θεοκτίστου ἐν ἔτει 849 κατέφυγον εἰς τοὺς ἀπροσίτους βράχους τοῦ ὄρους «Πενταδάκτυλον» ἥτοι τοῦ Ταυγέτου, πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀνεωτέραν ἐξάσκησιν τοῦ ληστρικοῦ αὐτῶν ἔργου, ὅπερ κατ' ἐπάγγελμα ἐφεξῆς ἤσκουν. Περὶ τοῦ τοιοῦτου παρέχει λίαν σαφεῖς εἰδήσεις καὶ πληροφορίας ὁ βιογράφος τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε».

Τῷ 921 μ.Χ. βασιλεύοντος ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦ Ρωμανοῦ ὁ στρατηγὸς Ἰωάννης ὁ Πρωτεύων ἀνήγαγεν εἰς αὐτὸν περὶ τῶν ἀνυποτάκτων φυλῶν τῶν Μιληγγῶν καὶ Ἑζερίτων, ὅτι «ἀποστατήσαντες οὐ πείθονται τῷ στρατηγῷ, οὔτε βασιλικῇ κελεύσει ὑπέκουσιν, ἀλλ' εἰσιν ὥσπερ αὐτόνομοι καὶ αὐτοδέσποτοι καὶ οὔτε παρὰ τοῦ στρατηγοῦ δέχονται ἄρχοντα, οὔτε συνταξιδεῖν αὐτῷ ὑπέκουσιν, οὔτε ἄλλην τοῦ Δημοσίου δουλείαν ἐκτελεῖν πείθονται». Τότε ἐναντίον τούτων ἀπεστάλη τὸ ἐπόμενον ἔτος ὁ στρατηγὸς Κρηνίτης Ἀροτράς, ὅστις μετὰ ἀγῶνας ἐννεα ὀλοκλήρων μηνῶν, ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μέχρι τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 922 μ. Χ. καθυπέταξε καὶ καθυπέβαλεν αὐτοὺς εἰς νέαν φορολογίαν, καὶ δὴ, δεκαπλασίαν τοὺς Μιληγγοὺς καὶ διπλασίαν τοὺς Ἑζερίτας.

Τὸν Κρηνίτην Ἀροτράν διεδέχθη εἰς τὴν στρατηγίαν ἐν Πελοποννήσῳ ὁ Πρωτοσπαθᾶριος Βάρδας ὁ Πλατυπόδης. Ἐπὶ τῆς στρατηγίας αὐτοῦ οἱ Μιληγγοὶ καὶ οἱ Ἑζερίται, ἐπωφελοῦμενοι ἐκ τινος σημειωθείσης ἐν Πελοποννήσῳ ἀνωμαλίας κατόπιν ἐκδηλωθείσης στάσεως τοῦ εἰρημένου Βάρδα τοῦ Πλατυπόδη, ἐζήτησαν παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ρωμανοῦ μείωσιν τῆς φορολογίας, εἰς ἣν εἶχον καθυποβληθῆ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Κρηνίτου Ἀροτρά. Ὁ Ρωμανὸς λίαν συνετῶς πολιτευθεὶς ἐδέχθη τὴν αἴτησιν τούτων καὶ ἐπανεφέρειν τὸ πρότερον φορολογικὸν καθεστῶς ὑποτελείας, τὸ ὅποιον εἶχεν ἐπιβάλει ὁ στρατηγὸς Θεοκτίστης τῷ 849 μ. Χ. Ἐφοβήθη ὁ αὐτοκράτωρ Ρωμανὸς μήπως ἐξωθούμενοι συνεμάχουν μὲ τοὺς στασιάζαντας περὶ τὸν Βάρδαν Πλατυπόδην, μετὰ τοῦ ὁποίου συνεργάζοντο καὶ συνεπράττον καὶ ἄλλοι δυσηρεστημένοι κατὰ τοῦ Αὐτοκράτορος στρατηγοὶ τῶν Θεμάτων τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅτι θὰ ἐδυσχεραίνετο πολὺ ἡ κατάστασις καὶ ἡ θέσις τῶν αὐτοκρατορικῶν στρατευμάτων ἐν Πελοποννήσῳ.

Πλήρης; ἀφομοίωσις τῶν Σλαύων. Ὁμιλήσαντες περὶ τῶν στάσεων τῶν Σλαύων ἀπὸ τοῦ 829 μέχρι τοῦ 922 μ. Χ. παρελείψαμεν νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν πρώτων τοιούτων πρὸ τοῦ 829 γενομένων. Τοῦτο δὲ

ἐπράξαμεν, ἵνα κλείσωμεν τὸ κεφάλαιον τοῦτο σημειοῦντες καὶ τότε τὸ γεγονὸς, ὅπερ ἐνδιαφέρει σπουδαίως καὶ συνδέεται μὲ τὴν καθόλου ὁρᾶσιν τῶν Σλαύων ἐν Πελοποννήσῳ. Πρὸς τοῦτο παραθέτομεν αὐτούσιον τὸ μέρος τὸ ἀφορῶν εἰς τὸ γεγονὸς τοῦτο ἐκ τοῦ τρίτου τόμου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους τοῦ ἀειμνήστου Κ. Παπαρρηγοπούλου:

«Περὶ τὸ 807 ἔτος οἱ ἐν τῷ Θέματι τῆς Πελοποννήσου Σλαῦοι, λέγει ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, ἀποφασίσαντες νὰ ἀποστατήσωσι, πρῶτον μὲν ἐπεχείρησαν τὴν ἐκπόρθησιν καὶ τὴν διαρπαγὴν τῶν οἰκῶν τῶν γειτόνων αὐτῶν Γραικῶν, ἔπειτα δ' ὁρμήσαντες καὶ κατὰ τῶν οἰκητόρων τῆς πόλεως Πατρῶν κατέστρεψαν τὰ παρὰ τὸ τεῖχος πεδία καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν πόλιν ἐπολιόρκησαν, οὐ μόνον ἀπὸ ξηρᾶς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ θαλάσσης. Ἡ πολιορκία αὕτη ἐξηκολούθησεν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον καὶ δεινὴ ἐπεκράτησεν ἐντὸς τοῦ τείχους σπάνις τροφῶν καὶ ὕδατος, οἱ δὲ τῶν Πατρῶν ἄρχοντες εἶχον μὲν εἰδοποιήσει περὶ τῶν γενομένων τὸν ἐν Κορίνθῳ ἐδρεύοντα στρατηγὸν τοῦ Θέματος, ἀλλ' οὐδεμίαν λαβόντες παρ' αὐτοῦ συνδρομὴν ἤρχισαν νὰ σκέπτωνται περὶ συμβιβασμοῦ πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀποφασίσαντες καὶ νὰ ὑποτάξωσιν εἰς αὐτοὺς τὴν πόλιν, ἐὰν λάβωσιν ἀποχρῶσαν περὶ ἀπαθείας ὑπόσχεσιν. Ἐν τούτοις, πρὶν ὑποκύψωσιν εἰς τὴν θλιβεράν ταύτην ἀνάγκην, ἐνόμισαν πρέπον, ἐπειδὴ ἤλπιζον πάντοτε, ὅτι δὲν θέλουσιν ἐγκαταλειφθῆ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ, νὰ ἀποστείλωσι σκοπὸν εἰς τὰ ἀνατολικώτερα τῶν ὁρέων, ἵνα ἐπισκοπήσῃ μῆτις πλησιάζῃ ὁ στρατηγός. Παρήγγειλαν δὲ εἰς τὸν ἀπεσταλμένον, ἐὰν μὲν ἴδῃ ἐρχομένην τὴν βοήθειαν νὰ ἐπιστρέψῃ ἀμέσως κλίνων τὴν σημαίαν, ἢν ἐκράτει, ὡς σημεῖον τῆς ἐλεύσεως τοῦ στρατηγοῦ, ἐὰν δὲ οὐδὲνα ἴδῃ παραγενόμενον, νὰ ἐπιστρέψῃ διατηρῶν ὀρθὴν τὴν σημαίαν. Ὁ σκοπὸς ἀπῆλθεν εἰς τὸ μέρος ὅπου διετάχθη νὰ μεταβῇ καὶ ἐπανάρχειτο κρατῶν ὀρθὴν τὴν σημαίαν, ὅτε αἴφνης ὀλισθήσαντος τοῦ ἵππου καὶ πεσόντος τοῦ ἀναβάτου ἔκλινεν ἡ σημαία, ὥστε οἱ ἄρχοντες τῆς πόλεως, οἵτινες κατῴκειον τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ὑψηλότερων τοῦ φρουρίου πύργων, ἰδόντες τὸ συμφωνηθὲν σημεῖον ἐνόμισαν, ὅτι πλησιάζει ἐξάπαντος ὁ στρατηγός καὶ ἐμπλησθέντες θάρρους διέταξαν τοὺς κατοίκους νὰ ἀνοίξωσι τὰς πύλας τοῦ φρουρίου, ἐξήλθον ἅπαντες ἀκατάσχετοι κατὰ τῶν Σλαύων, ἔτρεψαν αὐτοὺς κατὰ κράτος εἰς φυγὴν καὶ διεσκόρπισον καὶ ἀπῆλασαν μακρὰν τῆς πόλεως. Ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος βεβαιοῖ ἐνταῦθα, ὅτι τὸ κατόρθωμα ἐγένετο ἰδίως διὰ πρεσβειῶν τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ προστάτου τῆς τῶν Πατρῶν πόλεως, ὅτι τούτου ἕνεκα ἠυδόκησεν ὁ Θεὸς νὰ ὀλισθήσῃ ὁ ἵππος τοῦ ἀποσταλέντου σκοποῦ καὶ νὰ κλίνη ἡ σημαία, καὶ ὅτι οἱ κάτοικοι ὀφθαλμοφανῶς εἶδον τὸν πρωτόκλητον Ἀπὸστολον Ἀνδρέαν στρατηγοῦντα τῆς ἐπιγενομένης μάχης, ἵππῳ ἐπικαθήμενον καὶ δρόμῳ ἐπερχόμενον κατὰ τῶν βαρβάρων. Ὅπως δὲ ὁ ἐν Κορίνθῳ στρατηγὸς δὲν εἶχε κωφεύσει εἰς τὰς δεήσεις τῶν Πατρῶν. Ἄν ἀνέβαλε τὴν ἀφίξιν του, ἀνέβαλεν αὐτὴν, ἵνα συγκροτήσῃ ἀποχρῶσαν δύναμιν, τούτου δὲ

ἔνεκα δὲν ἐφθασεν εἰς Πάτρας εἰμὴ τὴν τρίτην μετὰ τὸ τρόπαιον ἡμέραν. Ἐκεῖ μαθὼν ἀκριβῶς τὰ γενόμενα ἔγραψε τὴν πρὸς τὸν βασιλέα Νικηφόρον ἔκθεσιν του καὶ τὴν ὁλοσχερῇ ἦταν, ἣν ἐπήγαγον οἱ Πατρεῖς εἰς τοὺς Πολεμίους διὰ τῆς προστασίας καὶ ἀρωγῆς τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου. Ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα μαθὼν διέταξεν, ὅτι «ἐπεὶ καὶ τὸ τρόπαιον καὶ ἡ κατὰ κράτος νίκη παρὰ τοῦ Ἀποστόλου γέγονεν, ὀφειλόμενον καθέστηκε τὴν ἐκστρατείαν πᾶσαν τῶν πολεμίων καὶ τὰ λάφυρα καὶ τὰ σκῦλα αὐτῶ ἀποδοθῆναι». Ὅθεν πάντες οἱ Σλαῦοι οἱ μετασχόντες τῆς στάσεως ταύτης μεθ' ὧν τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν καὶ τῶν συγγενῶν καὶ ὑπηρετῶν, ἔτι δὲ καὶ ἅπανα ἡ κινήτῃ καὶ ἀκίνητος περιουσία αὐτῶν, ἀφωρίσθησαν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀποστόλου ἐν τῇ Μητροπόλει Πατρῶν ὡς ἰδιοκτησία αὐτοῦ. Ἐξ ἄλλης δὲ πηγῆς, ἥτοι ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Νικολάου πρὸς τὸν βασιλέα Ἀλέξιον Κομνηνὸν μανθάνομεν, ὅτι τότε πρῶτον καὶ ἔνεκα τοῦ προειρημένου θαύματος ἡ ἐπισκοπὴ Πατρῶν προεβιβάσθη εἰς τὰξιν μητροπόλεως καὶ ὑπετάχθησαν εἰς αὐτὴν αἱ τρεῖς ἐπισκοπαὶ Μεθώνης, Κορώνης καὶ Λακεδαιμονίας». Ὁ μὴν καὶ ἐπὶ τοῦ Κοσμᾶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως (1075—1081) διὰ Χρυσοβούλλου τοῦ Νικηφόρου Γ' Βοτανειάτου (1078—1081) ἐπεκυρώθησαν τὰ προηγούμενα χρυσόβουλλα τῶν αὐτοκρατόρων Λέοντος, Ἀλεξάνδρου, Ρωμανοῦ, Χριστοφόρου, Κωνσταντίνου καὶ Νικηφόρου τοῦ Φωκά, καθ' ἃ ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Πατρῶν προεβιβάσθη εἰς Μητρόπολιν ἔχουσα τρεῖς ἐπισκοπὰς, Μεθώνης, Λακεδαιμόνος καὶ Σαρσοκορώνης.

Ἡ καθυποταγὴ ἁφ' ἑνὸς μὲν τῶν Σλαύων εἰς τὴν μητρόπολιν Πατρῶν καὶ ἡ ἀφιέρωσις εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου τῶν λαφύρων καὶ ἡ ὑποτέλεια εἰς αὐτὴν τῶν Σλαύων ἀγροτῶν, ὑποχρεωθέντων νὰ πληρώνωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου ἐνιαύσιον ἀποφορὰν, ὑπῆρξεν πρᾶξις λελογισμένη ἀποπνέουσα πολιτικὴν σύνεσιν μεγίστην. Διεῖδεν ὁ Νικηφόρος, ὅτι μόνον διὰ τῆς Θρησκείας θὰ ἐδαμάζοντο καὶ θὰ ἐξημεροῦντο οἱ βάρβαροι καὶ ἀπολίτιστοι ἐκεῖνοι ἄποικοι τῆς Πελοποννήσου καὶ μόνον διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κλήρου θὰ ἐξελληνίζοντο καὶ θὰ ἀφωμοιοῦντο. Ἀλλὰ καὶ ἕτερον μέτρον ἐφήρμοσεν ὁ Νικηφόρος προάγον καὶ συντελοῦν εἰς τὴν ἀφομοίωσιν τῶν ἀποίκων τῆς Πελοποννήσου Σλαύων· τοῦτο δὲ ἦτο ἡ παραχώρησις εἰς αὐτοὺς γαιῶν μεγάλων πρὸς καλλιέργειαν καὶ ἐκμετάλλευσιν. Καὶ πράγματι τὰ μέτρα ταῦτα ὑπῆρξαν ὑπεράγαν συντελεστικά, συνεπικουρησάντων δὲ καὶ τῶν ἐπακολουθησάντων μετὰ ταῦτα συναφῶν πρὸς τοὺς ἐποίκους Σλαῦους ἐν Πελοποννήσῳ γεγονότων καὶ ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Νικηφόρου μέχρι τοῦ 922 μ.Χ. ἅπαντες σχεδὸν οἱ Σλαῦοι πλὴν τῶν δυσυποτάκτων Μιληγγῶν καὶ Ἐξε-

ριτῶν ἐξεχριστιανίσθησαν καὶ ἐξελληνίσθησαν καὶ ἀφωμοιώθησαν πρὸς τοὺς γηγενεῖς. Εἰς τὸν ἐκχριστιανισμὸν τῶν Σλαύων οὐχ ἦττον συνέβαλεν ἢ εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ἐπιστροφὴ τῶν Βουλγάρων καὶ ἢ εἰς τὰς Σλαυοκρατούμενας χώρας ἱδρύσεις μοναστηρίων καὶ ἐκκλησιῶν.

Ἄξιον μνείας ἐνταῦθα εἶναι καὶ τὸ γεγονός τῆς ἐκχριστιανίσεως καὶ τῶν κατοίκων τῆς Μάνης κατὰ τὸν ἑνατον αἰῶνα ἐπὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Βασιλείου (867-877). «Ἰστέον, λέγει ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, ὅτι οἱ τοῦ Κάστρου τῆς Μαΐνης οἰκῆτορες οὐκ εἰσιν ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῶν Σλαύων, ἀλλ' ἐκ τῶν παλαιότερων Ρωμαίων, οἳ καὶ μέχρι τοῦ νῦν παρὰ τῶν ἐντοπιῶν Ἕλληνας προσαγορεύονται, διὰ τὸ ἐν τοῖς προπαλαιοῖς χρόνοις εἰδωλολάτρας εἶναι καὶ προσκυνητὰς τῶν εἰδώλων κατὰ τοὺς παλαιούς Ἕλληνας, οἵτινες ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αἰοδίου Βασιλείου βαπτισθέντες Χριστιανοὶ γέγονασιν. Ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ οἰκοῦσιν ἐστὶν ἄνυδρος καὶ ἀπρόσδοτος, ἐλαιοφόρος δὲ, ὅθεν καὶ τὴν παραμυθίαν ἔχουσιν».

Ἄποικοι Ἰουδαῖοι ἐν Λακεδαιμονίᾳ. Ἱστορία τῶν σχέσεων φιλικῆς Ἰουδαίων καὶ Λακεδαιμονίων. Ἐκτὸς τῶν Σλαύων τῶν ὁποίων τὴν ἐποίκισιν ἐν Πελοποννήσῳ, συνεπῶς καὶ ἐν Λακεδαίμονι, ἀνηγάγομεν κατὰ τὸν Κ. Παπαρρηγόπουλον εἰς τὰ μέσα τῆς ὀγδόης μ. Χ. ἐκατονταετηρίδος, ἑτέρα μὴ Χριστιανικὴ φυλὴ ἐνεργήσασα ἀποικίας καὶ ἐγκαταστάσεις ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Λακεδαίμονι εἶναι ἡ τῶν Ἰουδαίων. Καὶ ἂν οἱ Σλαῦοι τῆς ἄλλης Πελοποννήσου, ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ ὀγδόου αἰῶνος ἐμφανισθέντες, ἐπὶ τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε», ἀκμάσαντος κατὰ τὸ δεύτερον ἡμῖς τοῦ δεκάτου αἰῶνος, εἶχον κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκχριστιανισθῇ καὶ ἀφομοιωθῇ πρὸς τοὺς γηγενεῖς ἐκτὸς τῶν Μιληγγῶν καὶ Ἐξεριτῶν Σλαύων τῆς Λακεδαιμόνος, οἱ Ἰουδαῖοι ὅμως, ἀπὸ χιλιετηρίδος καὶ πλέον διατηροῦντες τὰς σχέσεις πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ ἔκτοτε ἔχοντες ἀποικίαν καὶ ἐν Λακεδαίμονι, ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἐξηκολούθουν νὰ διατηρῶσιν ἀκόμη καὶ τὸ Θρησκευμα αὐτῶν καὶ τὴν ἐθνικὴν τῶν αὐθυπαρξίαν, εἰς οὐδὲν ἰσχύσαντος ἐπ' αὐτῶν τοῦ γηγενοῦς πληθυσμοῦ πρὸς ἐξελληνισμόν καὶ ἐκχριστιανισμόν αὐτῶν. Τούναντίον μάλιστα φαίνεται, ὅτι οὗτοι ἤσκησαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἐνόθευσαν τόσῳ τὸ ἐθνικόν, ὅσῳ καὶ τὸ θρησκευτικόν φρόνημα αὐτῶν.

Ποῖαι δὲ ἦσαν καὶ ἀπὸ πότε χρονολογούνται αἱ σχέσεις φιλικῆς μεταξὺ Λακεδαιμονίων καὶ Ἰουδαίων. Περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου κεφαλαίου θεωροῦμεν σκόπιμον νὰ εἰπώμεν τὰ δέοντα, διασωθεισῶν σπουδαιότατων πηγῶν, ἐπειδὴ τὸ θέμα αὐτὸ ἔχει σχέσιν ἀμεσωτάτην πρὸς τὴν καθόλου δρᾶσιν καὶ ἀποστολὴν τοῦ Ὁσίου Νίκωνος. Ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν Μακκαβαίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πληροφορούμεθα, ὅτι μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τῶν Ἰουδαίων ὕφιστοτο συμμαχία, μαρτυροῦσα ὑπαρξιν στενῶν σχέσεων φιλικῆς μεταξὺ τῶν δύο λαῶν ἀπὸ τοῦ βασιλέως

1. Περὶ Σύνταγμα ἱερῶν Κανόνων, Ράλλη καὶ Ποιτῆ. Τόμ. β' 72.

2. Μ. Γεδεὼν Πατριαρχικοὶ Πίνακες σελ. 334. Ἐκδόση. Ἀθήνη. Κωνσταντινουπόλεως 1882 σελ. 629 καὶ 1910 σελ. 319. Σύντ. Ι. Κανόνων Ράλλη καὶ Ποιτῆ. Τόμ. β' σελ. 72.

της Σπάρτης Ἀρέως ἢ Ἀρείου, ἀκμάσαντος τὸν τρίτον π. Χ. αἰώνα.¹

Κατὰ τὸ 167 π. Χ. ἀκμάζει παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Ματαθίας, ἐκ τοῦ ἱερατικοῦ γένους τῶν Ἀσασμοναίων ἢ Μακκαβαίων. Οὗτος εἶχε πέντε υἱούς, τοὺς Ἰωνᾶν, Σίμωνα, Ἰούδαν τὸν ἐπικαλούμενον Μακκαβαῖον, ὅστις ἦτο καὶ ὁ ἐπιφανέστερος, τὸν Ἐλεάζαρ καὶ τὸν Ἰωνάθαν. Κατὰ τοῦ Ματαθίου ἤγειρε πόλεμον ὁ Ἀντίοχος Δ', ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀντίοχου Ε' βασιλέως τῆς Συρίας ὑπέκυψεν ὁ Ματαθίας καὶ συνωμολόγησε συνθήκην, καθ' ἣν «ἐπετρέπετο τοῖς Ἰουδαίοις τοῦ πορεύεσθαι τοῖς νομίμοις αὐτῶν ὡς καὶ πρότερον». Ἐν τούτοις ἐπεκράτει μεταξύ τῶν Ἰουδαίων ἀναβρασμός κατὰ τοῦ Ἀντίοχου καὶ τῆς ἐπικρατοῦσης ἐν Ἰουδαίᾳ Ἑλληνιστοῦς μερίδος καὶ ἐπεζητεῖτο εὐκαιρία ἐπαναλήψεως τῶν ἐχθροπραξιῶν. Ἐπανεληφθήσαν δὲ αὐταὶ ἐπὶ τοῦ Δημητρίου Α' καὶ Ἀλεξάνδρου Α' τῶν Σελευκιδῶν βασιλέων τῆς Συρίας καὶ Ἰούδα τοῦ Μακκαβαίου ἄρχοντος ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας. Τῷ 160 π. Χ. νικᾶται ὁ Ἰούδας. Ἐν τούτοις δὲν παρήλθε πολὺς χρόνος καὶ τὰ πράγματα μετεβλήθησαν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων ἐπὶ τοῦ ἐπελθόντος ἐμφυλίου πολέμου μεταξύ τῶν Σελευκιδῶν Δημητρίου Α' καὶ Ἀλεξάνδρου Α'. περὶ τῆς ἀρχῆς, ὅτε ἀμφότεροι ἀντεφιλοτιμοῦντο τίς νὰ ἐλκύσῃ τὴν συμμαχίαν τῶν Ἰουδαίων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἤρχεν ὁ ἀδελφὸς καὶ διάδοχος τοῦ Ἰούδα τοῦ Μακκαβαίου Ἰωνάθαν. Τότε ἐπεχειρήθησαν ἐπιτυχεῖς πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις τῶν Ἰουδαίων πρὸς τὰ περίξ Ἑθνη καὶ ἀπεστάλησαν καὶ ἐπιστολαὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους καὶ Σπαρτιάτας περὶ ἀνανεώσεως παλαιᾶς φιλίας καὶ συμμαχίας. Περὶ τούτων πληροφορεῖ ἡμᾶς τὸ πρῶτον βιβλίον τῶν Μακκαβαίων ἐν τῷ IB' κεφαλαίῳ :

«Καὶ εἶδεν, ἀναγινώσκωμεν ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, Ἰωνάθαν, ὅτι ὁ καιρὸς συνεργεῖ καὶ ἐπέλεξεν ἄνδρας καὶ ἀπέστειλεν εἰς Ῥώμην στήσαι καὶ ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν καὶ πρὸς Σπαρτιάτας. Καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν, ὧν ἔγραψεν Ἰωνάθαν ἀρχιερεὺς καὶ ἡ γερούσια τοῦ ἔθνους καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ λοιπὸς ἄνθρωπος τῶν Ἰουδαίων : Σπαρτιάταις τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. Ἔτι πρότερον ἀπεστάλησαν πρὸς Ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα παρὰ Ἀρείου τοῦ βασιλεύοντος ἐν ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ἀδελφοὶ ἡμῶν, ὡς τὸ ἀντίγραφον ὑπόκειται, καὶ ὑπεδέξατο Ὀνίας τὸν ἄνδρα τὸν ἀπεσταλμένον ἐνδόξως καὶ ἔλαβε τὰς ἐπιστολάς, ἐν αἷς διασαφεῖτο περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας. Καὶ ἡμεῖς οὖν ἀπροσδεεῖς τούτων ὄντες, παρὰ κλησιν ἔχοντες τὰ βιβλία τὰ ἅγια τὰ ἐν ταῖς χερσίν ἡμῶν, ἐπειράθημεν ἀποστεῖλαι πρὸς ὑμᾶς ἀδελφότητα καὶ φιλίαν ἀνανεώσασθαι πρὸς τὸ μὴ ἐξαλλοτριωθῆναι ὑμῶν. Πολλοὶ γὰρ καιροὶ διηλθον, ἀφ' οὗ ἀπεστείλατε πρὸς ἡμᾶς. Ἡμεῖς οὖν ἐν παντὶ καιρῷ ἀδιαλείπτως ἐν ταῖς ἐφορταῖς καὶ ταῖς λοιπαῖς καθηκούσαις ἡμέραις μιμνησκόμεθα ὑμῶν, ἐφ' ὧν προσφέρομεν θυσιῶν, καὶ ἐν ταῖς προσευχαῖς, ὡς δέον ἐστὶ καὶ πρέπον μνημονεῦν ἀδελφῶν. Εὐφραυνόμεθα δὲ ἐπὶ τῇ δόξῃ ὑμῶν. Ἡμεῖς

δὲ ἐκύκλωσαν πολλοὶ θλίψεις, καὶ πόλεμοι πολλοί, καὶ ἐπολέμησαν ἡμᾶς οἱ βασιλεῖς, οἱ κύκλω ἡμῶν, καὶ οὐκ ἠβουλόμεθα οὖν παρενοχλεῖν ὑμῖν καὶ τοῖς λοιποῖς συμάχοις καὶ φίλοις ἡμῶν ἐν τοῖς πολέμοις τούτοις. Ἐχομεν γὰρ τὴν ἐξ οὐρανοῦ βοήθειαν βοηθοῦσαν ἡμῖν καὶ ἐρρύσθημεν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐταπεινώθησαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν. Ἐπελέξαμεν οὖν Νουμήνιον Ἀντίοχου καὶ Ἀντίπατρον Ἰάσωνος καὶ ἀπεστάλκαμεν Ῥωμαίοις ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν καὶ συμμαχίαν τὴν προτέραν. Ἐνετειλάμεθα οὖν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς πορευθῆναι καὶ ἀσπασθῆναι ὑμᾶς καὶ ἀποδοῦναι ὑμῖν τὰς παρ' ἡμῶν ἐπιστολάς περὶ ἀνανεώσεως καὶ τῆς ἀδελφότητος ἡμῶν καὶ νῦν καλῶς ποιήσετε ἀντιφωνήσοντες ἡμῖν πρὸς ταῦτα». Καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν, ὧν ἀπέστειλεν Ὀνιάρης, βασιλεὺς Σπαρτιατῶν : Ὀνία ἱερεῖ μεγάλῳ χαίρειν. Εὐρέθη ἐν γραφῇ περὶ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ Ἰουδαίων, ὅτι εἰσὶν ἀδελφοί, καὶ ὅτι εἰσὶν ἐκ τοῦ γένους Ἀβραάμ. Καὶ νῦν, ἀφοῦ ἐγνώμεν ταῦτα, καλῶς ποιήσετε γράφοντες ἡμῖν περὶ εἰρήνης ὑμῶν, καὶ ἡμεῖς δὲ ἀντιγράφομεν ὑμῖν τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ ἡ ὑπαρξὶς ὑμῶν ἡμῖν ἐστὶ, καὶ τὰ ἡμῶν ὑμῖν ἐστὶν. Ἐντελλόμεθα οὖν, ὅπως ἀπαγγείλωσιν ὑμῖν κατὰ ταῦτα».

Ὁμοίως εἰς τὸν Ἰώσηπον ἀναγινώσκομεν : «Ἐπὶ Σελεύκου τοῦ φιλοπάτορος² ὁ Ἀρείος βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ἔπεμψε πρεσβεῖαν καὶ ἐπιστολὰς πρὸς Ὀνίαν ἀρχιερέα Ἰουδαίων. Τὸ δὲ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἔχει ὡς ἑξῆς : Ἐντυχόντες γραφῇ τινι ἠύρομεν ὡς ἐξ ἐνὸς γένους Ἰουδαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι. Δίκαιον οὖν ἐστὶν ἀδελφούς ὄντας διαπέμπεσθαι πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν ἂν βούλησθε. Ποιήσομεν δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ καὶ τὰ τε ὑμέτερα ἴδια νομιούμεν καὶ τὰ αὐτῶν κοινὰ πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν. Δημοτέλης ὁ φέρων τὰ γράμματα διαπέμπει τὰς ἐπιστολάς. Τὰ γεγραμμένα τετράγωνα καὶ ἡ σφραγὶς ἐστὶν ἀετὸς δράκοντα ἐπειλημμένος».

Ἀποθανόντος τοῦ Ἰωνάθαν οἱ Σπαρτιάται ἐπὶ τῇ εἰδήσει τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐλυπήθησαν σφόδρα καὶ ἔγραψαν πρὸς τὸν Σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ δέλοισι χαλκαῖς τοῦ ἀνευώσασθαι πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ συμμαχίαν, ἣν ἔστησαν πρὸς Ἰούδαν καὶ Ἰωνάθαν τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ, καὶ ἀνεγνώσθησαν ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἱερουσαλὴμ. Καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν, ὧν ἀπέστειλαν οἱ Σπαρτιάται : Σπαρτιατῶν ἄρχοντες καὶ ἡ πόλις Σίμωνι ἱερεῖ μεγάλῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ λοιπῷ δήμῳ τῶν Ἰουδαίων ἀδελφοῖς χαίρειν. Οἱ πρεσβευταὶ οἱ ἀποσταλέντες πρὸς τὸν Δῆμον ἡμῶν ἀπήγγειλαν ἡμῖν περὶ τῆς δόξης ὑμῶν καὶ εὐφράνθημεν ἐπὶ τῇ ἐφόδῳ αὐτῶν. Καὶ ἀνεγράψαμεν τὰ ὑπ' αὐτῶν εἰρημένα ἐν ταῖς βουλαῖς τοῦ δήμου οὕτως : Νουμήνιος Ἀντίοχου καὶ Ἀντίπατρος Ἰάσωνος πρεσβευταὶ Ἰουδαίων ἤλθοσαν πρὸς ἡμᾶς ἀνανεούμενοι τὴν πρὸς ὑμᾶς φιλίαν. Καὶ ἤρρεσε τῷ

1. Α' βιβλ. Μακκαβαίων IB.

2. Ἰβασίλευσεν 188—175 π. Χ.

δήμῳ ἐπιδέξασθαι τοὺς ἄνδρας ἐνδόξως καὶ τοῦ θέσθαι τὸ ἀντίγραφον τῶν λόγων αὐτῶν ἐν τοῖς ἀποδεδειγμένοις τοῦ δήμου βιβλίοις, τοῦ ἔχειν μνημόσυνον τὸν δῆμον τῶν Σπαρτιατῶν. Τὸ δὲ ἀντίγραφον τούτων ἐγράψαμεν Σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ.»¹

Ὁ δὲ Λεύκιος Ὑπατος τῶν Ρωμαίων ἀκμάσας περὶ τὸ 179 π.Χ. ἀπέστειλεν ἐπιστολὴν πρὸς διαφόρους βασιλεῖς καὶ ἄρχοντας διαφόρων πόλεων καὶ χωρῶν γνωρίζων εἰς αὐτούς, ὅτι ἀνενέωσε τὴν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἰούδα καὶ Ἰωνάθαν καὶ διαδόχου αὐτῶν Σίμωνος ἀρχιερέως, καὶ συνιστῶν, «ὅπως μὴ ἐκζητήσωσιν αὐτοῖς κακὰ καὶ μὴ πολεμήσωσιν αὐτοὺς καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν καὶ ἵνα συμμαχήσωσι τοῖς πολεμοῦσιν αὐτούς», ἀλλὰ «καὶ εἴ τις λοίμοι διαπεφύγασιν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν» νὰ παραδίδωσιν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων, ὅπως κρίνη αὐτοὺς κατὰ τὸν Νόμον αὐτῶν.² Μεταξὺ ἐκείνων πρὸς τοὺς ὁποίους ἔγραψε καὶ συνέστησε τὰ ἀνωτέρω ὁ Ὑπατος τῶν Ρωμαίων περὶ τὸ 174 π. Χ. ἦσαν καὶ οἱ Σπαρτιάται.

Τῆς φιλίας δὲ ταύτης πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ συγγενείας ποιούμενος χρῆσιν βραδύτερον ὁ ἀρχιερεὺς Ἰάσων, ἐξορισθεὶς ἐκ τῆς πατρίδος του διὰ τὴν σφαγὴν, ἣν ἐνήργησε τῶν πατριωτῶν του, καὶ καταδιωκόμενος ὑπὸ πάντων καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν φεύγων, μετέβη πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, «ὡς διὰ τὴν συγγένειαν τευξόμενος σκέπης».³

Ἐν τῷ ἐμφυλίῳ πολέμῳ μεταξὺ τῶν Ρωμαίων Ἀντωνίου καὶ Ὀκταβίου ἐπικρατήσαντος, ὡς γνωστόν, τοῦ δευτέρου ἐν ἔτει 31, κατεστάθη ὑπὸ τούτου ἡγεμῶν ἐν Σπάρτῃ ὁ Λακεδαιμόνιος Εὐρυκλῆς ὁ Λαχάρους. Ἡ Σπάρτη ὅμως τότε διήρχετο περίοδον παρακμῆς. Ὁ Εὐρυκλῆς, ἵνα δυνηθῇ νὰ ἀνορθώσῃ τὰ πράγματα τῆς ἡγεμονίας του ἐπεχείρησε νὰ ζητήσῃ συνδρομὴν ἔξωθεν, ἐπισκεπτόμενος αὐτοπροσώπως χώρας φιλικάς. Ἐκεῖ ὅπου κατέφυγεν ὁ Εὐρυκλῆς ἦτο ἡ Ἰουδαία. Προετίμησε δὲ νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ ὄχι ἄλλοι διὰ τὴν ὑφισταμένην ἀπὸ τοῦ τρίτου αἰῶνος καὶ ἀνανεωθεῖσαν κατὰ τὸν δεῦτερον αἰῶνα π. Χ. φιλίαν καὶ συμμαχίαν τῆς Σπάρτης πρὸς τοὺς Ἰουδαίους. Ἦρχε δὲ τότε εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὁ Ἡρώδης. Ὁ Εὐρυκλῆς ἐν Ἱεροσολύμοις διατρίψας ἐφ' ἱκανὸν ἡδυνήθη νὰ συλλέξῃ σοβαρὰν χρηματικὴν βοήθειαν, ἐνισχυθεὶς οὐ μόνον ἀπὸ τὸν βασιλέα Ἡρώδην, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς δύο υἱοὺς του μετὰ τῶν ὁποίων ἐκεῖνος ἦτο εἰς διένεξιν, καὶ ἀπὸ τὸν βασιλέα τῆς Καππαδοκίας Ἀρχέλαον πενθερόν ὄντα τοῦ ἐτέρου τῶν δύο υἱῶν τοῦ βασιλέως Ἡρώδου. Καὶ ἂν ὁ Εὐρυκλῆς ἐπανελθὼν εἰς Σπάρτην ἔκαμε καλὴν χρῆσιν τῶν χρημάτων τούτων μεγάλως θὰ ὠφέλει αὐτὴν καὶ ἄρδην θὰ μετέβαλεν ἐπὶ τὰ βελτίω τὴν κατάστασιν, ἣν παρέλαβε καταστα-

θεὶς ὑπὸ τοῦ Ὀκταβίου ἡγεμῶν εἰς αὐτήν. Ἀτυχῶς ὁμως κατεσπατάλησεν ἀσώτως καὶ ἀκρίτως καὶ ἐξήντηλσεν ὅλα τὰ χρήματα ἐκεῖνα, ἅτινα ἐκόμισεν ἐκ τῆς συμμάχου Ἰουδαίας καὶ ἐν τέλει ἀπέθανεν ἐξόριστος, ἐξορισθεὶς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ καταστήσαντος αὐτὸν ἡγεμόνα τῆς Σπάρτης Ὀκταβίου, πρὸς κατάπαυσιν τῶν ταραχῶν τὰς ὁποίας εἶχε προκαλέσει ἡ ἀτάσθαλος αὐτοῦ καὶ καταπιεστικὴ ἐξουσία καθ' ἅσας τὴν Πελοπόννησον καὶ ἐκτὸς τῆς Σπάρτης.

Αἱ τοιαῦται σχέσεις τῶν δύο λαῶν, Σπαρτιατῶν καὶ Ἰουδαίων, ἐπόμενον ἦτο νὰ προσεγγίσωσιν αὐτοὺς καὶ διὰ τῆς ἀναπτύξεως ἐμπορικῶν σχέσεων, δεδομένου μάλιστα ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἦσαν ζηλωταὶ τῆς βιομηχανίας, οἱ δὲ Σπαρτιάται ἐνησμενίζοντο νὰ ἀνάγωσι τὴν καταγωγὴν αὐτῶν ἐξ ἐνὸς γένους καὶ ἀδελφούς κατὰ ταῦτα νὰ ὀνομάζωσι τοὺς Ἰουδαίους.

Κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα μ. Χ. ἐν Σπάρτῃ ὑφίστατο ἀξιολογώτατη κοινότης Ἰουδαίων. Ὁ δὲ ἐκ Τουδέλας Ἰουδαῖος Βενιαμὴν ἐπίσκεφθεὶς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν δωδέκατον αἰῶνα εὗρεν ὁμοίως σπουδαιότητα τῆς Ἰουδαϊκῆς κοινότητος ἐν Σπάρτῃ, καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἐν Ναυπάκτῳ, Λαρίσσει, Ἀρτῇ, Κορίνθῳ, Πάτραις, Εὐβοίᾳ, Ζακύνθῳ, Αἰγίνῃ καὶ Θήβαις. Ἡ δὲ Θεσσαλονίκη, ἡ ὁποία καὶ σήμερον φιλοξενεῖ μέγαν ἀριθμὸν Ἰουδαίων, τότε εἶχεν Ἰουδαϊκὴν κοινότητα περιλαμβανούσαν περὶ τοὺς πεντακοσίους Ἰουδαίους. Καὶ ἐν Μυστρᾷ ἐκτὸς τοῦ τείχους σῶζονται ἐρείπια συνοικίας Ἑβραϊκῆς.

Ἡ ὑπαρξὶς ἐν ταῖς ἀνωτέρω πόλεσιν Ἰουδαϊκῶν ἀποικιῶν, καὶ ἡ ὑπαρξὶς ἐμπορικῶν σχέσεων μεταξὺ Βενετίας καὶ Σπάρτης, κατὰ τὰς πληροφορίες τὰς ὁποίας παρέχει ὁ βιογράφος τοῦ Ὁσίου Νίκωνος, δεικνύουσιν, ὅτι τόσῳ αἱ ἄλλαι πόλεις ὅσῳ καὶ ἡ Σπάρτη ἤκμαζον κατὰ τὸν μεσαῖωνα καὶ παρῆχον εὐκαιρίας πλουτισμοῦ, καθ' ὅμοιον τρόπον καθ' ὃν τοιαύτας εὐκαιρίας πλουτισμοῦ παρέχει ἐσχάτως ἡ Ἀμερικὴ εἰς τοὺς ἡμετέρους, τοὺς ἐπιζητοῦντας ἐκεῖ βελτίωσιν τῆς τύχης αὐτῶν. Μίαν τοιοῦτον εὐκαιρίαν ἐπεζητοῦν καὶ οἱ ἐν Σπάρτῃ ἄποικοι Ἰουδαῖοι, κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον καθ' ὅσον ὑπῆρχον μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων καὶ Σπαρτιατῶν σὶ προεκτεθεῖσαι σχέσεις φιλίας καὶ συμμαχίας.

Ὁ Ὁσίος Νίκων καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ. Τόσον ἐπὶ τῶν Σλαύων, ὅσον καὶ ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων, καίτοι τὸ ἔργον τοῦτο διεκόπτετο, ἰδίως ὡς πρὸς τοὺς Σλαύους, ὑπὸ τῶν συγχρόνων τότε Βουλγαρικῶν ἐπιδρομῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν ἀλλεπάλληλοι, παρεσκευασμένοι καὶ ἀποφασιστικά, ἡσκήθη μεγίστη ἐπίδρασις τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ πνεύματος, οὐχ ἥττον δὲ τῆς Βυζαντινῆς Αὐλῆς καὶ τοῦ ἐκεῖθεν μεταλαμπαδευομένου πολιτισμοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ πνοή, ἦτο ἰσχυρά, ἰσχυροτάτη, ὀρμητικὴ, λαϊλαπώδης. Βεβαίως ἡσκησαν ἐπίδρασιν καὶ οἱ Σλαῖοι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐπὶ τῶν γηγενῶν, ἀλλ' ἡ μακρὰ τούτων συμβίωσις καὶ ἀναστροφή πρὸς τοὺς αὐτόχθονας πληθυσμούς, ἐγκλείοντας δύναμιν ἀφομοιώσεως παμμεγίστην, τὰ στρατιωτικά μέτρα καὶ ἐκ παραλλήλου ἡ προσηλυτι-

1. Α' βιβλ. Μακκαβαίων ΙΔ. 16—24.

2. Μακκαβ. βιβλ. Α' κεφ. ΙΕ. 15—24.

3. Αὐτόθι βιβλ. Β' κεφ. Ε. 9.

στική δρᾶσις τῆς Ἐκκλησίας, ὡς θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς ὁργανώσεως, ἐξουδετέρωνον τὴν ἐπὶ τῶν γηγενῶν ὑπὸ τῶν ἀλλοδόξων καὶ ἀλλογενῶν τούτων στοιχείων ἐπίδρασιν καὶ ἐπιρροήν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι πάντοτε οἱ Ἰουδαῖοι ἐδείχθησαν λαὸς δυσήροτος καὶ δυσηιόχητος θρησκευτικῶς, καὶ ὅτι τοιοῦτοι θὰ ἦσαν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Λακεδαιμόνος, ἐτι δὲ ὅτι οὐχ' ἦττον δυσήλατος λαὸς ἦσαν καὶ οἱ ὀρειλεχεῖς καὶ ὀρείμαργοι Μιληγγοὶ καὶ Ἐζερίται Σλαῦοι, ἀλλὰ καὶ οὗτοι πρὸ τῆς ἀκαμάτου καὶ ἀκάμπτου θελήσεως καὶ καρτερίας τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Θρησκευτικοῦ ὀναμορφωτοῦ τῆς Λακεδαιμόνος Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε» ὑπεχώρησαν καὶ σὺν τῷ χρόνῳ συνεχωνεύθησαν εἰς τὸ χωνευτήριον τῶν Ἑλληνικῶν παραδόσεων, ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῆς Λακεδαιμόνος, καὶ ἀνεγεννήθησαν ἐν τῇ κολυμβήτρᾳ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἦν μαρμαρυγῶδη καὶ ἀκτινοβόλον Θείου Φωτὸς κομίσας περιέφερεν ἀνά τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν καὶ ἐξαίρετως ἀνά τὴν Κρήτην καὶ τὴν Πελοπόννησον¹ ὁ Θεὸς Νίκων.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ἐποίκων Σλαύων, οἱ ὁποῖοι συνανεμίχθησαν μετὰ τῶν ὑπηκόων τοῦ Κράτους τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκτὸς τῶν πανούργων Ἰουδαίων, οἱ ὁποῖοι λοιμώδεις ἐπέδραμον πρὸς ἀναζητήσιν τύχης καὶ χάριν ἐμπορίας εἰς τὰς παρεχούσας εὐκαιρίαν πλουτισμοῦ Ἑλληνίδας πόλεις ὅπου ἔθαλλεν ἡ βιομηχανία τῆς πορφυρείας, τῆς σποροτροφίας καὶ τῆς ναυτιλίας, ἐτι δὲ ἡ ἐμπορία τοῦ μαρμάρου καὶ μετάλλου, μεγάλη κέρδη προσκομίζοντα εἰς τοὺς ἀσκοῦντας τὸ ἐπάγγελμα τῆς κατεργασίας τούτων, καὶ οἱ ὁποῖοι ὡς λύμη παρεκάθησαν μεταξὺ τῶν κατοίκων τούτων παρεμποδίζοντες τὴν ὁλοσχερῇ ἐπικράτησιν καὶ ἐμπέδωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ τοὺς ὁποίους, ἵνα μεταχειρισθῶμεν τὴν ἐκφράσιν τοῦ Ξενοφῶντος «οἱ κύνες τὰ θηρία ἀπερύκουσιν (ἀπομακρύνουσιν) ἀπὸ λύμης καρπῶν καὶ προβάτων», ἐπελθὼν ὁ Ὁσίος Νίκων ἀπερύκει (ἀπεμάκρυνεν) ἐκ τοῦ Χριστιανικοῦ λειμῶνος τῆς πόλεως τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἀπώθησε μακρὰν ταύτης. ἐκτὸς λέγομεν τῶν δύο τούτων φυλῶν ἐπέδραμον λυμῶνες κατὰ τε τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Θρησκευτικοῦ φρονήματος τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς εὐημερίας καὶ εὐπραγίας αὐτῶν καὶ οἱ Μωαμεθανοὶ μετὰ διαφόρων ἀρνησισταύρων στοιχείων Ἀράβων καὶ ἄλλων ὁμοθρήσκων τούτοις ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικής, ἐξαιρέτως δὲ ἐκ τῆς Ταρσοῦ, οἱ ὁποῖοι κατέλαβον καὶ κατεπλημύρισαν τὸν ἑνατον αἰῶνα τὴν Κρήτην.

Τὸ ἔργον τῶν λαῶν τούτων ἦτο ἡ ἄσκησις τῆς πειρατείας, καθάπερ τῶν Μιληγγῶν καὶ Ἐζερίτων Σλαύων τῆς Λακεδαιμόνος ἦτο ἡ ἄσκησις

1. Ἡ ἐν τῇ πόλει Λακεδαιμονίᾳ ἰδρυθεῖσα μονὴ τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἐπροστατεύετο ἐκ τῶν ληστρικῶν ἐπιδρομῶν τῶν Μιληγγῶν καὶ Ἐζερίτων ἐκ μόνου τοῦ φόβου, τὸν ὁποῖον ἐνέπνευεν ἡ μνήμη τοῦ Ὁσίου.

2. Ὁ Πελοποννησίος ναύτης περιπλέων τὸ Ταΐνρον καὶ καταλαμβάνόμενος ὑπὸ τριφυμίας ἐδέετο τοῦ Ὁσίου, ὡς οἱ πρόγονοι αὐτοῦ ἐδέοντο τοῦ Καστοροῦ καὶ Πολυδεύκους.

τῆς ληστείας. Ἡ διαφορὰ ἦτο, ὅτι οὗτοι μὲν ἐλυμαίνοντο τὰ μεσόγεια, ἐκεῖνοι δὲ τὰ παράλια. Οὗτοι καταλαβόντες τὴν Κρήτην ἡσκησαν μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν γηγενῶν πληθυσμῶν. Τὸ φρόνημα αὐτῶν τὸ τε Ἐθνικὸν καὶ Θρησκευτικὸν ἐνόθευσαν, τὰ δὲ ἦθη καὶ ἔθιμα αὐτῶν διέστρεψαν καὶ πλείστους δελεασθέντας ἐκ τῶν εὐκόλων κερδῶν, ἅτινα ἀπεκόμιζεν ἡ πειρατεία εἴλκυσαν καὶ παρέσυραν εἰς τὰς πειρατικὰς τῶν φάλαγγας καὶ ἐπιχειρήσεις. Ἡ Κρήτη κατὰ τὸν ἑνατον καὶ δέκατον αἰῶνα ἦτο ἐν ἐκ τῶν ἰσχυροτάτων πειρατικῶν κέντρων, καθάπερ εἰς τοὺς παλαιολόγους χρόνους ἡ Δῆλος. Τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος, αἱ Ἰόνιοι καὶ αἱ Κυκλάδες νῆσοι, ἔτρεμον ἀτενίζοντα πρὸς τὴν Κρήτην. Κρήτες πειραταὶ ὁδηγούμενοι ὑπὸ ἐξωμοτῶν Χριστιανῶν δέησαν, ἐληλήτουν καὶ κατετυράννουν τοὺς πληθυσμοὺς τῶν ἀνωτέρω μερῶν, ἀποκομίζοντες καὶ λάφυρα πολλὰ καὶ δούλους πολλούς. Ἡ τοιαύτη κατάστασις τῆς νήσου πολλάκις καὶ ἐπὶ μακρὸν ἀπασχόλησε τὰς Κυβερνήσεις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ πολλὰ ἀπόπειραι γινόμεναι πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς ἀπέτυχον. Τέλος ἡ νῆσος ἀνεκτήθη ὑπὸ τοῦ μαχιμωτάτου καὶ πολυμηχάνου Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, κεντηθέντος εἰς τὴν μεγαλεπήβολον στρατιωτικὴν ταύτην ἐπιχείρησιν ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν τολμηρᾶς ἐπιθέσεως κατὰ τῶν πόλεων Θεσσαλονίκης καὶ Δημητριάδος, ἐφ' ᾧ ἀνθουσῶν καὶ ἀκμαζουσῶν ἠπλώσαν τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν ἐρήμωσιν ἐν ἔτει 961 μ. Χ., ὅτε κατόπιν ὀκταμήνου δεινῆς πολιορκίας ἐξεπορθήθη ὑπὸ τούτου δι' αἱματηρᾶς ἐφόδου τὸ φρούριον τοῦ Χάνδακος. Μετὰ τὴν ἐκπολιόρκησιν τοῦ Χάνδακος καὶ τὴν καταστροφὴν τῶν τειχῶν αὐτοῦ τῇ 7ῃ Μαρτίου 961 μ. Χ. καθυπετάγη καὶ ἡ νῆσος ἅπασα ἀνευ ἰσχυρᾶς ἀντιστάσεως, οἱ δὲ κατακτητὰι αὐτῆς ἡ μετηνάστευσαν ἢ ὑπετάγησαν καὶ καθυπεβλήθησαν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλικοῦ στρατηγοῦ τοῦ Θέματος τῆς Κρήτης.

Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀνακτήσεως τῆς νήσου ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ στρατιωτικῶς καὶ πολιτικῶς, πρὸς παγίωσιν τῆς τάξεως καὶ τοῦ ἐγκαθιδρυθέντος πολιτικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ καθεστώτος, ἀναζωπύρησιν τοῦ ἔθνικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ φρονήματος τῶν κατοίκων ταύτης, διαφθαρέντος καὶ νοθευθέντος ὑπὸ τῶν κατακτητῶν, ἐκχριστιάνισιν δὲ τῶν ἀπολειφθέντων ἐν τῇ νήσῳ ἐκ τούτων καὶ τῶν ἐξωμοτῶν Χριστιανῶν ἐν αὐτῇ, ἔδει νὰ ἐπακολουθήσῃ τὸ κατηχητικὸν ἔργον Ἱεραποστόλου τινός, σύνθητες μετὰ πᾶσαν στρατιωτικὴν ἐπικράτησιν τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς χώρας βαρβαροκρατούμενας ἢ ἑτεροθρήσκους.

Τὸ ἔργον τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὸν Χριστιανισμόν τῆς νήσου μετὰ μακρὰν ἐπικράτησιν ἐν αὐτῇ τῶν Μωαμεθανῶν Ἀράβων καὶ τῶν συμπατριῶντων τούτοις ἑτέρων ποικιλυνύμων ἀρνησισταύρων καὶ ἀρνησιχρίστων στοιχείων δὲν ἦτο ἀπλοῦν καὶ εὐχερές. Ἄν δὲ διὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς νήσου στρατιωτικῶς ἀπητήθη ἡ μεγαλοφυΐα στρατιωτικῆ προσωπικότης τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ, διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν κατοίκων αὐτῆς εἰς τὸν

Χριστιανισμόν, ἐχρειάζετο εἰς νέος Παῦλος, εἰς νέος Τίτος. Ἀλλὰ καθὼς εἰς πᾶσαν δεινὴν περίστασιν καὶ κρίσιμον περίοδον τοῦ Χριστιανισμοῦ ὁ Κύριος ἀνέστησεν ἕνα ἄνδρα, ὡς παραδείγματος χάριν διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Ἑθνῶν τὸν Θεῖον Παῦλον, τὴν ἐπικράτησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον, καὶ εἰς ἄλλας δυσχερεῖς περιστάσεις καὶ κρίσιμους ἄλλους, οἱ οἱ εἶναι ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος, ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος, ὁ Μέγας Φώτιος κ.λ.π., οὕτω καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ περιστάσει ἐχάλκευσε καὶ ἐσφυρηλάτησεν ἐν τῇ Μονῇ τῆς Χρυσῆς Πέτρας, εἰς τὰ ὅρια τοῦ Πόντου, καὶ ἀπέδωκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος τὸν ἀτρόμητον, τὸν ἄκαμπτον καὶ καρτερικώτατον, πνεῦμα θεῖον ἐμπεφορημένον κήρυκα τῆς Μετανοίας, ἱσατόστολον καὶ τῆς μονιμωτέρας εἰς τοὺς Ὀσίου ἀνυψώσεως ἄξιον ἀναδειχθέντα, Νίκωνα τὸν «Μετανοεῖτε».

Περὶ τὸ ἔτος 957 μ.Χ. ὁ Ὀσίος Νίκων, εἰς ὃν τὸ κήρυγμα τῆς Μετανοίας κατέστη ἐπὶ νύμνον, Νίκων ὁ «Μετανοεῖτε» ἐκ τούτου ὀνομαζόμενος, ἐγκατέλιπε τὴν ἄσκησιν εἰς τὰς ἐρήμους καὶ ἀνέλαβεν ἱεραποστολικὴν περιοδείαν ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἀνατολῆς. Ποῖα μέρη ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐπεσκέφθη δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς. Ἡ ὁρμὴ ὅμως ἐπὶ τὸ κήρυγμα καὶ ἡ σπουδὴ αὐτοῦ, ἵνα ἐλλιμενίσῃ ὅσῳ τὸ δυνατόν περισσοτέρους εἰς τὸν λιμένα τῆς σωτηρίας διὰ τῆς μετανοίας, πείθει ἡμᾶς, ὅτι περιώδευσεν ὅλα τὰ μεγάλα κέντρα τῆς Ἀνατολῆς. Δεδομένου δὲ ὅτι διδάσκαλον καὶ καθηγητὴν αὐτοῦ εἶχε τὸν θεῖον Παῦλον, οὐδόλως ἀπίθανον ὅτι εἰς τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς περιοδείας του ἠκολούθησε τοῦτον. Πάντως ὅπως ὅποτε καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ὀφείλομεν νὰ παραδεχθώμεν, ὅτι ἐπεσκέφθη τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀκμάζοντος τοῦ Νικηφόρου Φωκά, ὅτι τὸ κήρυγμα αὐτοῦ κατέθελε τὴν ἀνεπτυγμένην κοινωνίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ καθυπέβαλε τοὺς ἰσχυροὺς τῆς Βασιλικῆς Αὐλῆς καὶ αὐτὸν τὸν Νικηφόρον Φωκᾶν, καὶ ὅτι μεγάλως ὡς ἐκ τούτου ἐτιμᾶτο παρά τῇ Αὐτοκρατορικῇ Αὐλῇ καὶ ὑπὸ τούτου.

Λήξαντος τοῦ ἔργου τῆς κατοχυρώσεως καὶ ἀσφαλίσεως τῆς νήσου στρατιωτικῶς καὶ πολιτικῶς ἔπρεπε νὰ ἐπακολουθήσῃ τὸ ἐπανορθωτικὸν ἔργον τῆς ἱεραποστολῆς πρὸς ἀνάστασιν τοῦ καταπεπτωκότος ἔθνικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ φρονήματος τῆς νήσου, ἀναβίωσιν καὶ ἀναζωπύρῃσιν αὐτοῦ, καὶ ἐν μῇ λέξει ἐπαναφορὰν καὶ ἐπιστροφὴν αὐτῆς εἰς τοὺς ἐθνικοὺς καὶ χριστιανικοὺς λιμῶνας τῆς πρὸ τῆς βαρβαροκρατήσεως ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς ζωῆς αὐτῆς.

Ἀλλ' οἱ λόγοι ἀπῆλθον ἄμεσον τὴν δρᾶσιν τῆς ἱεραποστολῆς ἐν Κρήτῃ, οἱ αὐτοὶ καὶ μᾶλλον ἰσχυρότεροι λόγοι ὡς ἐκ τῆς μακρᾶς δράσεως τῶν Σλαύων καὶ Ἰουδαίων καθίστων ἀναγκαίαν ταύτην ἐν Πελοποννήσῳ καὶ τῇ Λακεδαίμονι.

Ἐντεῦθεν ἡ Κυβέρνησις τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρεσκεύασε μίαν τοιαύτην ἱεραποστολὴν διὰ τὴν Κρήτην πρῶτον καὶ τὴν Πελοπόννησον ἀκολούθως, καὶ τῆς ὁποίας τὴν βαρεῖαν καὶ ἐπίμοχθον διακονίαν ἀνέθε-

σεν εἰς τὸν Ὀσίον Νίκωνα τὸν «Μετανοεῖτε», τὸν ἄκαμπτον καὶ ἀκαταπόνητον τοῦτον ἐργάτην τοῦ Χριστιανικοῦ ἀμπελῶνος.

Ἦρξατο δὲ τοῦ ἔργου τῆς ἱεραποστολῆς του ὁ Ὀσίος Πατὴρ ἡμῶν Νίκων ὁ «Μετανοεῖτε» ἀπὸ τῆς Κρήτης. Τὸ ἔργον του ἦτο ἐργῶδες, ἦτο ἀκανθώδες. Ἡ κατάστασις, τὴν ὁποίαν εὗρεν ἐν τῇ νήσῳ ὁ Νίκων, δὲν ἦτο καθόλου εὐχάριστος. Τὸ ἰθαγενὲς στοιχεῖον εἶχε τελείως ἀφομοιωθῇ πρὸς τοὺς κατακτητὰς ἐν πολλοῖς. Τὰ βδελυρὰ ἦθη καὶ ὄργια ἐκείνων ἀχωρίστως συνώδευον ἢ μᾶλλον εἰπεῖν συνώκουν καὶ συνεφείροντο αὐτῷ. Ἐντεῦθεν εὐθύς ὡς ὁ Ὀσίος Νίκων ἤρξατο τοῦ κηρύγματός του, ὁλόκληρος ὁ εἰς τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰ ὄργια τῶν κατακτητῶν συμπεφυρμένος ἐκεῖνος ὄχλος μαϊνόμενος ἐξηγέρθη κατ' αὐτοῦ καὶ ὡς ἄλλος Ἡρώδης ἐζήτει, ἵνα τὸν φονεύσῃ. Τὸν ἐθορύβησε τὸ καινοφανὲς καὶ τὸν ἐσκανδάλισε τὸ ἀλλόκοτον τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ, διότι καθὼς προείπομεν, διετέλει προκατελιγμένος εἰς τὴν δεισιδαίμονα πλάνην τῶν βαρβάρων κατακτητῶν καὶ λυμεῶνων τῆς μεγαλονήσου τοῦ Μυρτώου Πελάγους.

Ἀλλ' ἡ ἀντίδρασις καὶ ὁ θόρυβος κατ' αὐτοῦ καὶ τοῦ ἔργου του δὲν τὸν ἀπεθάρρυναν, οὔτε τὸν ἐπτόησαν. Τὸ δυσήροτον καὶ δυσήλατον, τὸ δυσηνιόχον καὶ ἀνυπότακτον τῶν κατοίκων τῆς νήσου ἐνέπλησαν τοῦτον περισσότερο θάρρους, τοσοῦτο δὲ μᾶλλον, καθ' ὅσον ἦδη ἐφωτίζετο δαμιλέστερον ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος καὶ ἐνισχύετο καὶ ἐνεδυναμοῦτο ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ὃν ἠκολούθησε καὶ πάντοτε ἔσχεν ὡς ὑπόδειγμα τοῦ ἐναρέτου βίου του. Πρὸ τῆς ὑπομονῆς του δὲ καὶ ἐπιμονῆς του ὁλόκληρος ὁ ἀδυσώπητος καὶ ἀμειλικτος ἐκεῖνος ὄχλος, ὁ μαργῶν, ὁ λυσσῶν, ὁ μαϊνόμενος καὶ τὴν κεφαλὴν του ἐπὶ πίνακι ζητῶν ὑπεχώρησε, κατενύγη, ἀληθῶς συνετρίβη. Ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ κήρυγμα αὐτοῦ κατηύγασαν τὰς διανοίας καὶ ἐπλήρωσαν συνέσεως τὰς καρδίας πάντων. Τὸ δ' ἐναντίον του μῖσος, ἡ ὀργή, ὁ θυμὸς καὶ ἡ μανία τοῦ ἐκμανέντος λαοῦ δὲν ἐβράδυναν νὰ μεταποιηθῶσιν ὑπὸ τὴν ἰσχυράν προώθησιν τῆς δυνάμεως τῆς καταυγαζούσης ἀρετῆς, ἡ ὁποία ὡς μυρίπνους ποταμὸς ἐκχυθεῖσα κοτῆρ-δευσε τὰς καρδίας αὐτῶν, εἰς εὐνοίαν, εἰς συμπάθειαν, εἰς ἀγάπην, εἰς ἐπίδοσιν εἰς τὸ καλὸν καὶ εἰς προκοπὴν καὶ αὐξήσιν εἰς τὴν Χριστιανικὴν πίστιν.

Ἀφοῦ ἐξεπλήρωσεν ὡς ἔπρεπε τὴν ἀποστολὴν του ἐν Κρήτῃ καὶ ἀνεπέρωσε καὶ ἀνεζωπύρῃσε τὸ Ἑθνικὸν καὶ Θρησκευτικὸν φρόνημα τῶν κατοίκων τῆς Κρήτης καὶ ἐπανήγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν Χριστιανικὴν πίστιν, ἀνέλαβε τὴν ἐνέργειαν τῆς ἱεραποστολῆς του καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα. Οὕτως ἐπεσκέφθη τὴν Τροιζήνα, τὸν Δαμαλᾶν, τὰς Ἀθήνας, τὴν Εὐβοίαν, τὰς Θήβας, τὴν Κόρινθον, τὸ Ἄργος, τὸ Ναύπλιον, τὴν Ἀρκαδίαν, τὴν Λακεδαίμονα, τὴν Μάνην, τὴν Μεσσηνίαν, καὶ τέλος κατέληξεν εἰς τὴν Λακεδαίμονα, ὅπου ἐγκατεβίωσεν ἐν τῇ Λακεδαίμονίᾳ, τὴν ὁποίαν κατέστησε κέντρον τῆς ἱεραποστολῆς αὐτοῦ.

Ἐξέλεξε δ' ὁ Νίκων τὴν Πελοπόννησον ὡς τόπον δράσεως, ὑποδεί-

ξει και εμπνεύσει ασφαλώς της ἐν Κωνσταντινουπόλει Κυβερνήσεως, και διότι και ὁ ἴδιος ὠδηγήθη εἰς τοῦτο ἐκ τῆς ἀντιλήψεως, ἣν ἔλαβε περὶ τῆς καταστάσεως, Ἑθνικῆς τε καὶ Θρησκευτικῆς, τοῦ λαοῦ τῶν μερῶν, ἅτινα ἐπεοκέφη κατὰ τὴν ἐνεργηθεῖσαν ὡς ἄνω πνευματικὴν του περιοδεῖαν. Ἀλλως τε εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα εἶχε προηγηθῇ αὐτοῦ ἕτερος ἱεραπόστολος, ὁ Ὅσιος Λουκάς, τοῦ ὁποῦ το ἔργον ἀποτελεῖ τὸν ἕτερον πόλον τῆς Ἑθνικῆς καὶ Θρησκευτικῆς ἱεραποστολῆς ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα.

Ἐκ δὲ τῆς Πελοποννήσου προετίμησε πάλιν τὴν Λακεδαιμονίαν ὡς τόπον μονίμου ἐγκαταστάσεώς του καὶ ταύτην κατέστησεν ὀρμητήριον τῶν ἱεραποστολικῶν περιοδεῶν του ἀνὰ τὴν Πελοπόννησον, διότι εἰς Πάτρας ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου καὶ ἡ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ ἐν Πάτραις καθυποταγῇ τῶν περὶ Σλαύων ἀρχομένου τοῦ ἐνάτου αἰῶνος καὶ ἡ αὐτόθι παρουσία τοῦ ἱεροῦ Λειψάνου τούτου ἦσκον μεγάλην ἐπὶ ροὴν καὶ συνεκράτουν τὰ πλήθη ἀφωσιωμένα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ διότι εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἔδρων καὶ ἀντέδρων κατὰ τῆς ὁλοσχεροῦς ἐπικρατήσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ τὰ φιλοτάραχα στοιχεῖα τῶν ὀρειῶν καὶ ὀρειάρχων Μιληγγῶν καὶ Ἐζεριτῶν, ἐν αὐτῇ δὲ τῇ πόλει τῆς Λακεδαίμονος ἡ εὐπορωτάτη καὶ πολυανθρωποτάτη κοινότης τῶν Ἰουδαίων.

Ἀλλὰ καὶ ἕτερος λόγος ἐξ Ἰσοῦ σπουδαῖος καὶ σοβαρὸς συνένερχε νὰ προτιμήσῃ τὴν Λακεδαίμονα ὡς ὀρμητήριον τῆς ἱεραποστολῆς του ὁ Ὅσιος Νίκων. Ἡ Λακεδαίμονα ἦτο πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ Λακωνίας. Οἱ δὲ κάτοικοι τῆς Μάνης μέχρι πρό τινων ἐτῶν ἦσαν ἀκόμη εἰδωλόλατραι καὶ ἔχρηζον ἐπομένως ἐνδελεχοῦς παρακολουθήσεως καὶ ἐπιστάσεως, στηρίξεως δὲ καὶ κρατύνσεως ἐν τῇ Διδασκαλίᾳ καὶ τῇ Πίστει τοῦ Χριστοῦ. Ταῦτα πάντα ἀπετέλεσαν συρροὴν περιπτώσεων συντρεχουσῶν, ὅπως ὁ Ὅσιος Νίκων ἐκλέξῃ τὴν Λακεδαίμονα ὡς ἔδραν τῆς ἱεραποστολῆς του καὶ μονίμως ἐν αὐτῇ ἐγκαταβίωσιν ἐκ πασῶν τῶν Πελοποννησιακῶν πόλεων. Ἀλλὰ καὶ τὰ θέλητρα τῆς φύσεως καὶ τὸ ἱστορικὸν παρελθὸν καὶ μεγαλεῖον τοῦ τόπου, ἔτι δὲ καὶ ἡ μείζων εὐπορία τῶν κατοίκων τῆς Λακεδαίμονος οὐχ ἦττον καὶ ταῦτα συνένερχαν εἰς τὴν ὡς εἴρηται ἀπόφασίν του, ἵνα δηλαδὴ καταστήσῃ τὴν Λακεδαίμονα δευτέραν πατρίδα του. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ παραλείψωμεν νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ Λακεδαίμονα ἠύμοιρε τότε καὶ Ἐπισκόπου εὐλαβοῦς καὶ εὐσεβεστάτου, Θεοπέμπτου τοῦ Ἀθηναίου, ὅστις ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι, ἐνισχυόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Θέμστος τῆς Πελοποννήσου, ἐνίσχυσε τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ὁσίου νὰ ἐγκαταβίωσῃ ἐν Λακεδαίμονι, ὅπου ὁ καπνὸς τῶν ἀγώνων, ἀγώνων δὲ οὐχὶ ἀναιμάκτων, τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων πρὸς καθυπόταξιν καὶ ἀφομοίωσιν τῶν Μιληγγῶν καὶ Ἐζεριτῶν Σλαύων δὲν εἶχεν ἀκόμη διαλυθῇ, ἡ δὲ κνῖσα τῶν θυσιῶν ἡ κυκλοῦσα τοὺς βωμοὺς τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν Θεῶν οὐχὶ παντελῶς ἐκλείψει, ἔστω καὶ ἂν εἶχεν ἀπωθηθῇ εἰς τὰς φά-

ραγγας τῶν ἀπροσίτων βράχων τοῦ Ταυγέτου, αἵτινες ἦσαν τὰ καταφύγια τῶν ὀρειῶν Σλαυικῶν φύλων, ὧν τὸ κύριον ἔργον ἦτο ἡ ἀσκήσις τῆς ληστείας.

Σημεῖον σπουδαῖον ἐνδιαφέρον ἐν τῇ παρούσῃ πραγματείᾳ εἶναι νὰ πληροφορηθῶμεν ποία περίπτωσις ἦτο ἡ καθόλου καὶ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως κατάστασις ἐν Λακεδαίμονι κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἐγκατεστάθη ἐν τῇ πόλει Λακεδαιμονίᾳ ὁ Ὅσιος Νίκων.

Τὸ συναξάριον τοῦτου παρέχει ἐξαίρετον εἰκόνα τῆς τοιαύτης ἐν τῇ Λακεδαίμονι κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα καταστάσεως. Ὁ δὲ Γερμανὸς ἱστοριοδίφης Horf ὡς ἐξῆς συνοψίζει ταύτην :

«Ἐν τῇ Λακωνικῇ ἔδρευουσιν ἐν μέρει πλούσιοι καὶ εὐπαίδευτοι οἰκήτορες, ἀλλὰ μετὰ τούτων δὲν εἶναι πρωτοφανεῖς, καθ' ἃ καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι, βαιοπραγίαι. Ἰδίως, ὡς εἰκός, ὑφίσταντο πολλὰ δεινὰ ἐκ τῆς ὑπερφροσύνης τῶν Χριστιανῶν καὶ τοῦ φανατισμοῦ αὐτῶν οἱ Ἰουδαῖοι, οἵτινες ἐν Λακεδαίμονι, καθ' ἃ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς πόλεσιν τῆς Πελοποννήσου, ἀπετέλουν ἐν μέρει κοινότηας μεγάλας. Πιέσεις τῶν ἀρχόντων εἶναι καὶ ἐν ταύτῃ, τῇ ἐν τῇ ἀπωτάτῃ γωνίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἀπωκισμένη χώρα, καθημεριναί. Πλὴν δ' αὐτῶν φείρουσι τὴν χώραν οἱ ληστροὶ καὶ ἄγριοι γείτονες, οἱ Σλαῖοι Μιληγγοί, οἵτινες καίπερ τασσόμενοι ὑπὸ δοῦκα διοριζόμενοι ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, οἷος ὁ ὑπὸ τοῦ βιογράφου τοῦ Νίκωνος ἀναφερόμενος Ἀντίοχος, διατηροῦσι τὴν τε εἰδωλολατρίαν καὶ ποῖαν τινα ἀνεξαρτησίαν, φιληδοῦσιν ἐπιχειροῦντες αὐθαίρετως ληστροὺς ἐπιδρομὰς ἐναντίον τῶν ποιμνίων τῶν Λακεδαιμονίων, ληστεύουσιν εἰρηνικοὺς ὁδοιπόρους, καὶ προάγουσιν ὡς μαχαιροβγάλται τοὺς πλεονεκτικοὺς σκοποὺς ἐπιχωρίων ἀρχόντων. Ἄν δὲ προσθέσωμεν εἰς πάντα ταῦτα τὸν σεισμὸν τὸν διασεύσαντα σύμπασαν τὴν Λακωνικὴν, ἔχομεν πρὸ ἡμῶν θλιβεράν, ἀλλ' ἀληθῆ εἰκόνα τῆς κοινωνικῆς καὶ ἐσωτερικῆς καταστάσεως τῆς Πελοποννήσου κατὰ τὸν δέκατον καὶ ἐνδέκατον αἰῶνα. Παρήγορος δὲ μόνον εἶναι ἡ μνεία Ἰταλῶν ἐμπόρων ἐν Λακεδαίμονι. Βλέπομεν δὲ, ὅτι ἡ πόλις, ἥτις ὁπωσδήποτε μετὰ τὸν σεισμὸν ἀνέλαβε μεθ' ἱκανῆς ταχύτητος, ἦτο χωρίον ἐπικαίρως ἔχον πρὸς διεξαγωγὴν ἐμπορίου. Ὁ δ' Εὐρώτας, παρ' ᾧ ἀναφέρεται λιμὴν πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως, διευκολύνει τὴν μετὰ τῆς θαλάσσης ἐπικοινωνίαν. Οἱ δ' ἐξ Ἀκυλητίας ἔμποροι ἐκεῖνοι ἦσαν πιθανῶς τῶν Βενετῶν ἐκείνων, τῶν τότε ἀγγελῶν διατριβόντων ἐν τῷ Βυζαντιακῷ Κράτει, καὶ σὺν τῷ χρόνῳ διοργανωσάντων ἐν αὐτῷ αὐτόχρομα ἀποικίας καὶ τυχόντων μονίμου ἐγκαταστάσεως».

Ἐπίσης εἰκόνα τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως τῆς Πελοποννήσου, συνεπὲς καὶ τῆς Λακεδαίμονος, παρέχει καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ἐν τῇ πραγματείᾳ του πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Ρωμανόν : «Οὕτως ἐν τοῖς κεφαλαίοις ν' καὶ νβ' τῆς πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν Ρωμανόν συγγραφῆς τοῦ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου ἀναγινώσκωμεν, γράφει ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ὁ ἀείμνηστος Κ. Παπαρρηγόπου-

λος', ὅτι ἐν ἔτει 935 μ.Χ. ἐπὶ Ρωμανοῦ τοῦ Λεκαπηνοῦ, οἱ Πελοποννήσιοι, προκειμένου νὰ στρατεῦσωσιν ἐπὶ τὴν Ἱταλίαν, προετίμησαν νὰ ἀπαλλογῶσι τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος τούτου διὰ δόσεως χρημάτων καὶ ἐφοδίων. Στρατηγὸς τοῦ Θέματος ἦτο τότε ὁ Πρωτοσπαθάριος Ἰωάννης ὁ Πρωτεύων, ὅστις ὑπέβαλεν εἰς τὸν βασιλέα τὴν αἴτησιν τῶν κατοίκων. Ἐγκριθέσης δὲ τῆς αἰτήσεως συνεφωνήθη νὰ δώσωσιν οἱ Πελοποννήσιοι ἑκατὸν μὲν λίτρας χρυσοῦ, χιλίους δὲ ἵππους ἐστρωμένους καὶ ἐπιχαλινωμένους. Καὶ τὰ μὲν χρήματα ἐπληρώθησαν ὑπὸ πάντων τῶν στρατευσίων τῆς Χερσονήσου, καταβαλόντος ἑκάστου ἐξ αὐτῶν νομίματα πέντε, οἱ δὲ ἵπποι ἐπρομηθεύθησαν ὑπὸ τῶν ἐξῆς. Οἱ μητροπολίται Κορίνθου καὶ Πατρῶν ἔδωκαν ἀνὰ τέσσαρας, οἱ ἐπίσκοποι τοῦ θέματος ἀνὰ δύο, οἱ πρωτοσπαθάριοι ἀνὰ τρεῖς, οἱ σπαθαροκανδιδάτοι ἀνὰ δύο, οἱ σπαθάριοι ἀνὰ ἓνα καὶ οἱ στρατοῦ ἀνὰ ἓνα. Τὰ βασιλικά καὶ πατριαρχικά μοναστήρια ἀνὰ δύο, τὰ τῶν ἀρχιεπισκόπων, μητροπόλεων καὶ ἐπισκόπων μοναστήρια ἀνὰ δύο, καὶ τὰ ἄπορα μοναστήρια σὺν δύο ἓνα».

Ἐάν, μεθ' ὅσα πληροφοροῦμεθα ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ἀναγνώσωμεν τὸν βίον τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε», ὃν ἔχει ὡς πηγὴν τῶν πληροφοριῶν τοῦ Ὁριφ, ἀδιστακτικῶς θὰ ἀποφανθῶμεν, ὅτι ἡ κριτικὴ του εἶναι ὑπεράγαν αὐστηρά. Παρουσιάζει τὴν κατάστασιν ἐν Λακεδαιμόνι καὶ χαρακτηρίζει αὐτὴν θλιβεράν. Δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ κοινωνικὴ κατάστασις κατὰ τὸν δέκατον καὶ ἐνδέκατον αἰῶνα ἦτο εὐχάριστος, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ συμφωνήσωμεν μετὰ τὸν Ὁριφ, ὥστε νὰ χαρακτηρίσωμεν ταύτην θλιβεράν. Ἐκεῖνο ὅπερ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν αὐστηρὰν ταύτην κρίσιν τοῦ εἶναι τὸ κατὰ τῶν Ἰουδαίων μῖσος καὶ ἡ ἀντιπάθεια ἐναντίον τούτων τοῦ Ὁσίου Νίκωνος. Ἀλλ' αἱ τοιαῦται κατὰ τῶν Ἰουδαίων ἐκδηλώσεις εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὴν κρατοῦσαν ἀνέκαθεν καὶ συνεχιζομένην καὶ εἰς τοὺς μέσους αἰῶνας ἀντιπάθειαν τῶν Χριστιανῶν κατὰ τῶν σταυρωτῶν τοῦ Κυρίου, ἀμειλίκτων καὶ ἀπηνῶν διωκτῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Κατὰ τὴν Κυριακὴν, πληροφορεῖ ἡμᾶς ὁ βιογράφος τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἐνηργεῖτο σφαγὴ καὶ ἐμπορία σφαγίων παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Ἐπιφανίου, ὅστις κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ ἦτο ὁ καθεδρικός ναὸς ἐν τῇ πόλει Λακεδαιμονίᾳ. Τὸ γεγονός τοῦτο εἶναι ἄξιον ἰδιαιτέρας σημειώσεως καὶ μνείας. Ἡ βεβήλωσις οὕτῃ τῆς Κυριακῆς καὶ τοῦ ἱεροῦ χώρου τοῦ Ἀγίου Ἐπιφανίου δέον νὰ ἀποδοθῇ εἰς περιφρόνησιν τῆς ἱερότητος τῆς ἡμέρας καὶ προσβολὴν τοῦ χριστιανικοῦ φρονήματος τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ, ὅστις ἀπετέλει τὸ μείζον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως, ἐμπνευσθεῖσαν λεληθότως ὑπὸ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ φύλου, πρὸς παρεμπόδισιν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων τῶν Χριστιανῶν καὶ χαλάρωσιν τοῦ πρὸς τὴν Θρησκείαν καὶ τὰ Μυστήρια, καὶ δὴ τὸ κυριώτατον τούτων τὴν Θεῖαν Εὐχαριστίαν, σεβασμοῦ καὶ εὐλοβείας αὐτῶν. Τὸ γεγονός τοῦτο καὶ ὅτι εὐρέθη ἐν Λακεδαιμονίᾳ εὐπατρίδης Λακεδαιμόνιος, ὁ Ἰωάννης Ἀρατος, χάριν ἐμπορι-

κοῦ συμφέροντος νὰ κηρυχθῇ προστάτης τῶν ἀπελαθέντων Ἰουδαίων, καὶ πλεῖστα ὅσα νὰ ἐνεργήσῃ καὶ πράξῃ ὕβριστικά καὶ ἀνόσια κατὰ τοῦ Ὁσίου Νίκωνος, δι' ὃ καὶ ἀμειλικτος καὶ ἀδυσώπητος ἐπῆλθε κατ' αὐτοῦ ἡ Θεία Δίκη τιμωρός, πείθουσι τὸν ἀμερόληπτον καὶ ἀπροσωπόληπτον κριτὴν τῆς τότε καταστάσεως, ὅτι ὁ Ὁσιος Νίκων οὐδὲν ἕτερον ἔπραξεν, ἀξιώσας ὅσα ἠξίωσε κατὰ τῶν Ἰουδαίων, ἢ ὅτι ἐξεπλήρωσεν ἐν στοιχειώδεις καθήκον ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς βαρείας καὶ μεγάλης διακονίας τῆς ὁλοσχεροῦς ἐκχριστιανίσεως τοῦ λαοῦ τῆς Λακωνίας καὶ ἐπικρατίσεως καὶ ἐμπεδώσεως τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ ὑπὸ τὴν βασιλικὴν ἀλουργίδα τῆς βασιλίδος τῶν Ἑλληνίδων πόλεων καὶ κοιτίδος τοῦ Χριστιανικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἣν μεγαλοπρεπῆς καὶ βασιλικὸς ἐπέστεφεν τὸ Ἱερὸν τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως σύμβολον, ὁ ἐρυσίπολος Σταυρὸς τοῦ Σωτῆρος.

Τὸ γεγονός ἄρα τοῦτο εἶναι ἀνίσχυρον ἐπιχείρημα πρὸς χαρακτηρισμὸν ὡς θλιβερὰς τῆς εἰκόνας, ἣν παρουσιάζει ἡ Λακεδαιμόνιος κατὰ τὸν δέκατον καὶ ἐνδέκατον αἰῶνα ἀπὸ ἐσωτερικῆς κοινωνικῆς ἀπόψεως, χαρακτηρισμὸν εἰς ὃν λίαν τολμηρῶς παρεσύρθη ὁ σοφὸς Γερμανὸς ἱστοριοδίφης Ὁριφ.

Τούναντίον αἱ πληροφορίες τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, περὶ ὧν ἀνωτέρω διελάβομεν, ἡ ἀνεπτυγμένη βιομηχανία, ἡ κηνοτροφία, ἡ γεωργία καὶ ἡ ὑπαρξίς κοινωνίας πεπαιδευμένης καὶ κεκτημένης ὁσβαρὰν ἀριστοκρατίαν εἶναι ἐνθαρρυντικά πρὸς χαρακτηρισμὸν τῆς εἰκόνας, ἣν παρουσίαζε κατὰ τὸν δέκατον καὶ ἐνδέκατον αἰῶνα ἡ Λακεδαιμόνιος, μᾶλλον εὐχαρίστου ἢ θλιβερὰς.

Τὸ μόνον ὅπερ ἐμποιεῖ φρίκην εἶναι ἡ ἔντασις τῆς ληστείας, ἣν κατ' ἐπάγγελμα ἤσκουν οἱ ὀρεσίβιοι Σλαῦοι Μιληγγοὶ καὶ Ἐζερίται, οἱ ὁποῖοι καὶ εἰρηνικοὺς ὁδοιπόρους ἐλήστευον, καὶ ποίμνια διήρπαζον καὶ αὐτὸν τὸν Ὁσιον Νίκωνα ἐλέγξαντα αὐτοὺς δεινῶς ἐκακοποίησαν, καὶ ἄλλα συναφῇ πρὸς τὴν ληστείαν μέτρα καὶ ἔργα ἐξετέλουν. Ἐπίσης αἱ βιαιότητες καὶ αἱ φουλόγητες αἱ ὁποῖαι ἐνηργεῖντο ὑπὸ ἐνίων δημοσίων εἰσπρακτόρων καὶ κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων, στρατηγῶν, δουκῶν, πραιτόρων κ.λ.π., αἱ πλεονεκτικαὶ διαθέσεις καὶ ἡ ἔλεεινὴ τούτων συμπεριφορὰ, ὡς ἐκείνη ἦν ἐπεδείξατο ὁ δούξ Ἀντίοχος ἔφορος τῶν Ἑθνικῶν κτημάτων, Μιχαὴλ τις Χοιροσφάκτης ἐπονομαζόμενος καὶ ἕτερός τις Στέφανος περὶ ὧν διεξοδικῶς ὁμιλεῖ ὁ βιογράφος τοῦ Ὁσίου Νίκωνος, καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ Θέματος Γρηγόριος, ὅστις ἐκακοποίησε καὶ αὐτὸν τὸν Ὁσιον, εἶναι σημεῖα σπουδαίως κατακρίνοντα τὴν ἐποχὴν ταύτην, καὶ τὰ ὁποῖα ἔδωκαν λαβὴν εἰς τὸν Ὁριφ, ὅπως ἐξενέγκῃ τὸν τόσον αὐστηρὸν χαρακτηρισμὸν περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἀλλ' ἂν ἐξαιρέσωμεν τὰ περιστατικά ταῦτα καὶ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν πληθὺν ἐτέρων ἀντιθέτων πρὸς τὴν περιγραφὴν ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἐξαίρετως εὐχαρίστου ἀπὸ βιομηχανικῆς, ἐμπορι-

κῆς, κτηνοτροφικῆς καὶ πνευματικῆς ἀπόψεως καταστάσει, προσθέσω-
μεν δὲ καὶ τὸ λίαν ἀξιοσημείωτον γεγονός, ὅτι κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα
ὕφισταντο ἐν Πελοποννήσῳ εὐάριθμα μοναστήρια, Πατριαρχικά, Μητρο-
πολιτικά καὶ Ἐπισκοπικά λίαν εὐπορα, ἔχοντες ἐνώπιον ἡμῶν ἕνα ἀρκετὰ
σοβαρὸν πολιτισμὸν εὐδαιμονοῦντα καὶ ἀκμάζοντα ἐν Πελοποννήσῳ.
Καθ' ὅς δ' ἔχοντες ἀποδείξεις, εἰς τὴν ἐκπολιτιστικὴν αὐτὴν κίνησιν οὐ-
δόλως ὑπελείφθη καὶ ἡ Λακεδαίμων. Καὶ ἐν Λακεδαίμονι ἀκμάζει οὐχ
ἦτο ὁ Χριστιανικὸς Πολιτισμὸς, ὁ μεταλαμπαδευθεὶς ἐκ τῆς Κωνσταν-
τινουπόλεως. Διότι καὶ ἐν Λακεδαίμονι, καθὼς καὶ εἰς τὸ Βυζάντιον,
ὕπάρχουσι σύγχρονα τοῦ δεκάτου αἰῶνος καὶ προγενέστερα, μεταγενέ-
στερα δὲ ἄφθονα, χριστιανικά μνημεῖα, ἐνώπιον τῶν ὁποίων καὶ οἱ σημε-
ρινοὶ καὶ οἱ μεταγενέστεροι καὶ πάσης ἐποχῆς ἄνθρωποι θὰ σταθῶσι μὲ
δέος καὶ σεβασμὸν. Ἡ ἀνέγερσις μεγαλοπρεποῦς ναοῦ καὶ μονῆς ἐπὶ
τοῦ Ὁσίου Νίκωνος δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀπλοῦν γεγονός
ἀνευ ἄλλης βαθυτέρας σημασίας, ὡς ὑπόθεσις στενῶς ἐκκλησιαστικῆς. Ὁ
ἐπισκεπτόμενος τὰ ἐρείπια τοῦ Χριστιανικοῦ τούτου ἐγκαλλωπίσματος
τοῦ μεσαιῶνος καὶ μελετῶν τὰ λείψανα τῆς τόσο στυφοφαντημένης ἐκε-
νῆς ἐποχῆς,¹ ἥς τέκνον γνήσιον εἶναι ὁ περίφημος Μυστράς, τὸ Γερά-
κιον, ἡ Χρύσαφα καὶ ὅλα τὰ Χριστιανικά μνημεῖα τοῦ 12—15ου αἰῶνος
ἐν Λακωνίᾳ, θὰ γνωρίσῃ μεγάλης προσωπικότητος κληρικῶν, ἀρχιτεκτό-
νων, καλλιτεχνῶν, ἀγιογράφων καὶ λογίων, ἔστω καὶ ἄνωνύμων, ἐν οἷς
καταλέγεται ὁ βιογράφος τοῦ Ὁσίου καὶ ὁ ἐκ Λακεδαίμονος Πατριάρχης
Ἱεροσολύμων Λεόντιος, καὶ θὰ συναντήσῃ πλουσίους καὶ βιοπαλαιστάς,
ἐμπόρους καὶ βιομηχάνους, ἐρημίτας καὶ ἀσκητάς, προσκυνητάς σὺρρέον-
τας εἰς μεγάλας θρησκευτικὰς πανηγύρεις, λαοὺς ἀγρίους καὶ βαρβάρους
ἀφομοιούμενους καὶ συγχωνευομένους ὑπὸ τῶν γηγενῶν, οἷοι ἦσαν οἱ
Σλαῦοι καὶ αὐτοὶ οἱ Μιληγγοὶ καὶ οἱ Ἑζερίται. Τί μαρτυροῦσιν ὅλα
αὐτά; Πάντα ταῦτα εἶναι ἐσωτερικαὶ ἐκδηλώσεις ἐνὸς πεπολιτισμένου
λαοῦ καὶ σημεῖα χαρακτηρίζοντα ἕνα μέγαν καὶ πλούσιον πολιτισμὸν.

Μία τοιαύτη φαινὴ καὶ λαμπρὰ προσωπικότης εἶναι καὶ ὁ Ὁσιος
Πατὴρ ἡμῶν Νίκων ὁ «Μετανοεῖτε».²

Ἡ ζωὴ τούτου ἀποτελεῖ ἕνα σταθμὸν σημαντικώτατον ἀληθοῦς
ἀναγεννήσεως καὶ ἀναδημιουργίας τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Κρήτης
κατὰ τὸν μεσαῖον ὑπὸ τὴν καταυγάζουσαν λαμπηδόνα τῆς Χάριτος
καὶ Εὐλογίας τῆς Θρησκείας τοῦ Χριστοῦ· ὁ δὲ βίος αὐτοῦ πηγὴν σπου-
δαιοτάτην, ἀφ' ἐνὸς μὲν διότι παρέχει πλείεστας ἱστορικὰς μαρτυρίας,
ἐχούσας σχέσιν μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς μεσαιωνικῆς Λακεδαίμονος, καὶ ἀφ'
ἐτέρου διότι ἐπικυροῖ τὴν ἀψευδῆ μαρτυρίαν, ὅτι δηλαδὴ ἡ Θρησκεία ἐν
τῇ ἐνδεδεχεῖ καὶ ἀκαταπαύστῳ αὐτῆς συμβολῇ ἐν τῇ μεγαλουργίᾳ τοῦ
Ἑλληνικοῦ ἔθνους πάντοτε εἰς πᾶσαν ἐποχὴν ὑπῆρξε τὸ ἰσχυρότατον

1. Βλ. εἰκόνας 1 - 10.
2. Βλ. εἰκόνας 4 καὶ 5.
3. Βλ. εἰκόνας 17 κ. ε.

ἠθικὸν ἐλατήριον, καὶ ὅτι ὅλοι συλλήβδην οἱ ἄλλοι ἠθικοὶ μοχλοὶ δὲν
δύνανται, ἐλλείπουσαν ταύτην ὁπωσδήποτε ν' ἀναπληρώσωσιν.

Ἡ σπουδαιότης καὶ ἡ σημασία τοῦ βίου τοῦ Ὁσίου Νίκωνος. Δι'
ὅσων ἐν τῷ παρόντι κεφαλῶν εἶπομεν καθίσταται ἐκδηλὸς ἡ σπουδαιό-
της καὶ ἡ σημασία τοῦ βίου τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε» ὡς
ἱστορικῆς πηγῆς, οὐ μὴν δὲ καὶ ὡς θρησκευτικοῦ ψυχωφελοῦς ἐντρυφή-
ματος διὰ πάντα Ἑλλήνα καὶ Χριστιανόν.

Ἡ γνῶσις τοῦ βίου πάντων τῶν Ἀγίων Ἀνδρῶν εἶναι καθήκον Θρη-
σκευτικὸν καὶ Ἐθνικόν, οὐχ' ἦτο δὲ καὶ κοινωνικόν, διότι ὅλων τούτων
οἱ βίοι εἶναι κατὰ μέρος κοινωνικῶν πορισμάτων, εἶναι σχολεῖον σπου-
δῆς τῆς κοινωνίας τοῦ παρελθόντος φωταγωγοῦν εἰς τὴν βαθυτέραν
σπουδὴν καὶ γνῶσιν καὶ τῆς συγχρόνου κοινωνίας, τῆς πλήρους σοβαρω-
τάτων κοινωνικῶν προβλημάτων. Ἀλλ' ὁ βίος τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ
«Μετανοεῖτε» ὑπερέχει, κατὰ δὲ τὸν ἀειμνηστον Σπυρ. Λάμπρον «μεταξὺ
τῶν βίων τῶν Ἀγίων, οἵτινες χρησιμεύουσιν ὡς πηγαὶ ἱστορικαί, ἐπιφανῆ
θέσιν κατέχει».

Ποῖος εἶναι ὁ συγγραφεὺς τοῦ βίου τοῦ Ὁσίου Νίκωνος εἶναι ἄγνω-
στον. Τὸ μόνον ὅπερ γνωρίζομεν εἶναι, ὅτι οὗτος ἦτο ἡγούμενος τῆς ἐν
Λακεδαίμονι ὑπὸ τοῦ ἰδίου κατὰ τὸ δεύτερον ἡμῖς τοῦ δεκάτου αἰῶνος
ἰδρυθείσης Μονῆς, ἀκμάσας κατὰ τὸν δωδέκατον αἰῶνα. Λόγῳ δὲ τῆς
διπλῆς σημασίας, ἣν κέκτηται ὁ βίος οὗτος ἀντεγράφη καὶ διεσωθῇ Ἑλλη-
νιστί, ἀφ' ἐνὸς ἐν τῷ Βαρβερινῷ κώδικι 583 (VI. 22. φ. 611α—683α), καὶ
ἀφ' ἐτέρου ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 210 (φ. 106α—181β) κώδικι ἐν τῇ κατὰ τὸ
«Ἅγιον Ὄρος Ἱερᾶ Μονῆ τοῦ Κουτλουμουσίου. Ἐκ τούτων ὁ μὲν Βαρβε-
ρινὸς εἶναι γεγραμμένος κατὰ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα, ὁ δ' ἐν τῇ
Μονῇ Κουτλουμουσίου ἐγράφη ἐν ἔτει 1630 κατὰ τὴν ἰδιόχειρον σημεί-
ωσιν τοῦ ἀντιγραφέως ἐν τέλει τοῦ κώδικος, ἔχουσιν ὧδε : «Ἐτελειώθη
τὸ παρὸν διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ Παρθενίου ἐπισκόπου κατὰ τὸ
ἄχλ' ἔτος σωτήριον».² Ὁ Σπυρ. Λάμπρος ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι³
ἀναφέρει, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος Παρθένιος εἶναι ἄγνωστος. Ὁ ἐπίσκοπος οὖ-
τος εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος Βρεσθένης Παρθένιος· τοῦτο ἐξηκριβώσαμεν ἐκ
τῆς ἀντιπαραβολῆς τοῦ χαρακτῆρος τῆς γραφῆς καὶ ὑπογραφῆς αὐτοῦ
ἐν τῷ Κουτλουμουσιακῷ κώδικι πρὸς ἕτερα τοῦ ἰδίου χειρόγραφα,
ὕπάρχοντα ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῶν Ἀγίων Τεσσαράκοντα Λακεδαίμονος,
καὶ ἐκ διαφόρων ἀφιερωτικῶν πράξεων ἐν τῷ παλαιῷ κώδικι τῆς αὐτῆς
Μονῆς, τὰς ὁποίας ἐπικυροῖ οὗτος ὡς μάρτυς. Ἡ Μονὴ αὕτη σταυροπη-
γιακὴ οὔσα εὐρίσκετο ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Ἐπισκοπῆς Βρεσθένης. Ὁ ἀεί-
μνηστος Σπ. Λάμπρος ἐν τῷ Ἑλληνομνήμονι αὐτοῦ Τόμ. Ε σελ. 301
ἀναφέρει ταῦτα. «Ἡ Λατινικὴ ὑπὸ τοῦ πατρὸς Simonet μεταφράσις τοῦ
βίου τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ Μετανοεῖτε», ἡ ἐκδοθεῖσα παρὰ τῷ Martène

1. Σπ. Λάμπρος Ν. Ἑλληνομνήμων Τ. Ε' σελ. 301.
2. Βλ. εἰκόνα 16.
3. Τόμ. Γ σελ. 120.
4. Βλ. εἰκόνας 14, 15, 16.

καὶ Durand' ἔγεινεν ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου τοῦ ἐν τῷ Βαρβερινῷ κώδικι 583 (VI. 22 φ. 611α—683α). Μελετήσας δ' ἐπ' ἐσχάτων τὸν κώδικα τοῦτον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ, εἰς ἣν περιήλθον ἀπὸ τινος χρόνου οἱ Βαρβερينوὶ κώδικες, δὲν κρίνω ἄσκοπον νὰ ἐκθέσω ἐνταῦθα τὰς κυριωτάτας διαφορὰς, οὐ μικρὰς οὖσας, τοῦ κώδικος τούτου, γεγραμμένου τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα, ἀπὸ τοῦ Κουτλουμουσιακοῦ, ἐξ οὗ τὸ πρῶτον ἐξέδωκα ὅλον τὸ ἑλληνικὸν κείμενον τοῦ βίου τούτου ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι, προσθεὶς καὶ τὴν Διαθήκην τοῦ Ὁσίου, ἥτις ἐν οὐδετέρῳ τῶν κωδίκων τούτων σώζεται». Ἡ παρατήρησις τοῦ ἀειμνήστου Λάμπρου περὶ διαφορὰς τῶν δύο κωδίκων εἶναι λίαν σπουδαία. Ὁ ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Κουτλουμουσίου ὑπ' ἀριθ. 210 κώδιξ ἐγράφη ἐν τῇ κατὰ τὴν Ἐπισκοπὴν Βρεσθένης Ἱερᾷ Μονῇ τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Βρεσθένης Παρθενίου χάριν ἀσφαλῶς τῶν ἐν αὐτῇ ἐγκαταβιούτων μοναχῶν, οὐδόλως δ' ἀπίθανον ἐκ παλαιωθέντος τινὸς κειμένου, εἰλημμένου ἢ γεγραμμένου ἐξ αὐτῆς τῆς Ἱερᾶς καὶ σεβασμίας Μονῆς τοῦ Ὁσίου εἴτε ἐν τῇ αὐτῇ Μονῇ τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα, εἴτε εἰς χεῖρας μοναχοῦ ἢ πιστοῦ τινος εὐρισκομένου, εἴτε ἐν ἄλλῃ τινὶ τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ Μονῆ ἀποκειμένου. Αἱ διαφοραὶ ἄρα, περὶ ὧν ὁμιλεῖ ὁ Σπυρ. Λάμπρος, τοῦ Βαρβερينوῦ Κώδικος πρὸς τὸν Κουτλουμουσιακὸν εἶναι σπουδαῖαι λόγῳ τῆς κατὰ δύο αἰῶνας περίπου παλαιότητος ἡλικίας τοῦ πρώτου ἀπὸ τοῦ δευτέρου.

Κατὰ ταῦτα πρῶτος ὅστις, διαγνώσας τὴν μεγίστην ἱστορικὴν ἀξίαν, ἣν ἐνέχει ὁ βίος τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε», ἐξέδωκε τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον ἐκ τοῦ Κουτλουμουσιακοῦ κώδικος, εἶναι ὁ Σπυρίδων Λάμπρος ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι.²

Ἐκ δὲ τῶν ξένων πρῶτος ὅστις διέγνωσε τὴν ἱστορικὴν τοῦ βίου τοῦ Ὁσίου Νίκωνος σημασίαν καὶ ἡσχολήθη μὲ αὐτὸν ἐν τῇ Ἐγκυκλοπαίδειᾳ Ersch καὶ Gruber μέρει πρῶτῳ τοῦ 85 τόμου ἐν σελ. 123 κ. ἐ. καὶ 136 κ. ἐ., εἶναι ὁ Γερμανὸς μεσαιωνοδίφης Horf Ἐπίσης μὲ τὸν βίον τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἡσχολήθησαν ὁ Γερμανὸς ἱστορικὸς Hertzberg ἐν τῷ α'. τόμῳ σελ. 282, 586 κ. ἐ. τῆς «Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς καταλύσεως τοῦ ἀρχαίου βίου μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων», καὶ ὁ Gregorovius Γερμανὸς ἱστορικὸς, ἐν τῷ α' τόμῳ σελ. 146 κ. ἐ. τῆς «Ἱστορίας τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸν Μεσαίωνα». Ὡσαύτως ὁ βίος τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἔχει ἐκδοθῇ ὑπὸ τὸν τίτλον «Vita Sancti Niconis Metanoite Monachi» παρὰ τῷ Martène καὶ Durand³ ἐν Παρισίοις τῷ 1729, καὶ μέρος αὐτοῦ ἐπίσης Λατινιστὶ ἐν τῇ Πατρολογία τοῦ Migne,⁴ οὗτινος μετάφρασιν ἐν χειρογράφῳ ἔχομεν ὑπ' ὄψει γενομένην ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Θεοκλήτου Χ. Μηνοπούλου.

1. Veterum scriptorum amplissima collectio. Τόμ. ζ α. 837—887.

2. Τ. Γ. σ. 129—220 καὶ Τ. Ε. σ. 301—304 δ.

3. Veterum scriptorum amplissima collectio ἐνθα ἀνωτέρω.

4. Τόμ. FII^a σελ. 975—988.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἔκδοσις τοῦ βίου τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε», ἡ γενομένη ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι ὑπὸ τοῦ Σπ. Λάμπρου, καὶ δυσεὔρετος εἶναι καὶ ἐν τῷ ἀρχαίῳ Ἑλληνικῷ ἰδιώματι, ὡς περιέχεται ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 210 κώδικι τῆς κατὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Κουτλουμουσίου, ἐθεωρήσαμεν καθήκον ἡμῶν, ἀνταποκρινόμενοι καὶ εἰς γενικὴν ἐπιθυμίαν τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν τῆς Λακεδαιμόνος, νὰ προβῶμεν εἰς τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Σπυρ. Λάμπρου, παραθέτοντες τὸ κείμενον ταύτης αὐτούσιον, παραλλήλως ἐλευθέραν παράφρασιν μετὰ συμπληρώσεων ἡμετέρων, καὶ ἐν σημειώσεσιν ὑποσελιδίῳις τὰς κυριωτέρας διαφορὰς τοῦ Βαρβερينوῦ κώδικος. Ἐν ἀρχῇ προτάσσόμεν τὸ προοίμιον τὸ προτασσόμενον εἰς ἑκάτερον τῶν μνημονευθέντων κωδίκων, καὶ τὸ ὅποιον οὐδόλως ἀπίθανον νὰ προετάχθῃ μὲν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τοῦ βίου τοῦ Ὁσίου, νὰ διεμορφώθῃ δὲ ὑπὸ τῶν ἀντιγραφῶν τούτου ἐκ τοῦ πρωτοτύπου. Ὁμοίως παραθέτομεν τὸν ἐπίλογον ὡς ἔχει εἰς ἀμφοτέρω τὰ κείμενα, τοῦ Βαρβερينوῦ καὶ τοῦ Κουτλουμουσιακοῦ κώδικος, μετὰ παραφράσεως τοῦ δευτέρου, φωτογραφικὰ ἀντίγραφα τῆς πρώτης καὶ τελευταίας σελίδος τοῦ χειρογράφου τούτου, τὴν Διαθήκην τοῦ Ὁσίου καὶ εὐαρίθμους εἰκόνας καὶ τούτου, καὶ ἐκ τῶν ἐρειπίων τῆς Μονῆς αὐτοῦ ἐν Λακεδαιμονίᾳ, τῆς ἀνασκαφείσης ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Καθηγητοῦ ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίῳ κ. Ἀδαμ. Ἀδαμαντίου.

1. Τόμ. 3 σελ. 129—223 καὶ τόμ. 5 σελ. 301—304 δ.

ΤΟ ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΙΚΩΝΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

ΒΑΡΒΕΡΙΝΟΝ

Βίος καὶ πολιτεία καὶ μερικὴ θαυμάτων διήγησις τοῦ Ἀγίου καὶ Θαυματουργοῦ Νίκωνος τοῦ μυροβλήτου τοῦ «Μετανοεῖτε».

Εὐλόγησον Πάτερ

Εἰ οὐ τόπω ἢ χρόνῳ γνώμη δὲ μάλλον στερρᾷ καὶ προαιρέσει τά τε μέγιστα τῶν κατορθωμάτων καὶ τὴν εἰς τὸ ἀκρότατον τῆς ἀρετῆς ἐπίδοσιν δεῖ ἐπιγράφειν, οὐ τῆς ὀρθῆς ἄρα κρίσεως ἐκπεσεῖται ὁ τῷ τοιούτῳ σκοπῷ στοιχεῖν βουλόμενος καὶ ἀδιστακτικῶς πιστεύων μὴ τόπῳ περιγεγράφθαι τὴν ἀρετὴν, μήτε μὴν πρὸς τῆς φιλοσοφίας κτήσιν τὸν χρόνον λαμβάνειν συνέριθον, ἀλλὰ μόνῃ προθέσει κατορθοῦσθαι τὸ ἀγαθόν· τὴν τε χορηγίαν τῆς ἀνωθεν χάριτος πλουσίως αὐτῇ ἐπιδαψιλεύεσθαι διὰ τῆς τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐπιφοιτήσεως. Εἰ γὰρ φύσις καὶ μὴ τρόπος ἀρετὴν ἢ κακίαν εἰργάζετο, οὐκ ἂν ἦν τὰ δύο, ἀλλὰ μονομερῶς ἐπεκράτει τὸ ἕτερον, πολλὰ δ' ἂν τις τῶν λίαν συζητητῶν εὐρήσειε κἂν τούτῳ τεκμήρια ἐπὶ τε τοῖς τῶν ἀνέκαθεν χρόνων, ἐπὶ τε τοῖς δευρο, δι' ὧν εἰλικρινῇ τὴν ἀλήθειαν ἐπιγνώσθεται, καὶ ὡς διὰ τούτου πάντες οἱ τὴν ὄντως φιλοσοφίαν ποθήσαντες καὶ βίον ἄληπτον τοῖς πολλοῖς ἐπιδειξάμενοι πρὸς τὴν μείζονα καὶ τελεωτέραν ἀνήχθησαν εὐκλείαν· καὶ ὡς ἐνὸν τῷ πρώτῳ φωτὶ προσπελάσαι κατηξιώθησαν καὶ τὴν κα-

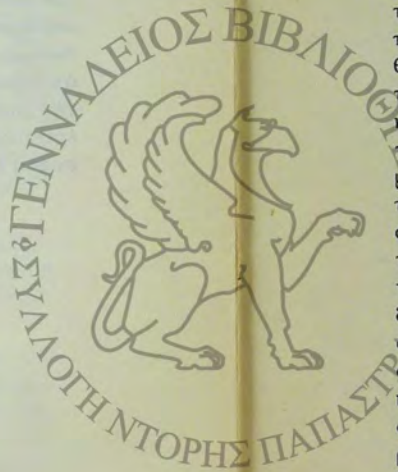
ΚΟΥΤΛΟΥΜΟΥΣΙΑΚΟΝ

Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε» τοῦ ἐξ Ἀρμενίας καὶ ἐν τῇ περιφῆμῳ Λακεδαιμονίᾳ τελειωθέντος.

Πάτερ εὐλόγησον.

Οἱ ἐν πελάγει μεγάλῳ πλέοντες οἷς οὐκ ὄρος, οὐ βουνός, οὐδὲ σκόπελοί τινες τὴν χέρσον σημαίνουσι, πρὸς τινὰς ἀστέρας ἀποβλέποντες καὶ πρὸς ἐκείνους τὸ σκάφος ῥυθμίζοντες, ἀναυάγητοι διαμένουσιν. Οἱ δὲ γε τῆς Ἐκκλησίας μαθηταὶ καὶ τῆς εὐσεβείας τρόφιμοι, οἱ ἐν τῷ πελάγει τοῦ βίου τούτου τυγχάνοντες, οὐ πρὸς ἀστέρας τινὰς ἀποβλέπουσιν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς πάλαι ἁγίους καὶ ἐναρέτους πατέρας τὰ ὅμματα τῆς διανοίας τείνοντες καὶ τοῖς ἐκείνων ἵχνεσι πόθῳ ψυχῆς ἀκολουθοῦντες, εἰς τὸν αὐτὸν λιμένα τῆς οὐρανίου βασιλείας διασώζονται· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ οἱ βίοι αὐτῶν ἐν τοῖς βιβλίοις ἐγράφησαν, ἵνα μὴ μόνον ἀκούοντες ἐπαινῶμεν, ἀλλ' ἵνα καὶ ποθήσαντες τὴν αὐτῶν πολιτείαν ζηλώσωμεν.

Καλοὶ μὲν οὖν καὶ οἱ ἄλλοι βίοι πάντων τῶν ἁγίων ἀνδρῶν καὶ ἐπαίνου παντὸς ἄξιοι, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῦ Ὀσίου τούτου πατρὸς Νίκωνος τὰ ἐπ' ἀρετὴν κατορθώματα μείζω φανῆναι δεικνύουσι τῆς κλήσεως τοῦ ὀνόματος, νικητοῦ γὰρ ἀναδειχθέντος καὶ λαμπρὰ τὰ τρόπαια στήσαντος κατὰ τῶν πολεμίων. Ὅς, εἰ καὶ τῷ χρόνῳ δεύτερος

τὰ χάριν θέωσιν πεπλουτήκασιν υἱοὶ Ὑψίστου γενόμενοι κατὰ μέθεξιν. Ὡς ἐστὶ καὶ Νίκων ὁ ἀοίδιμος, ὃν ὁ λόγος ὑπόθεσιν προεστήσατο· Νίκωνά φημι τὸν πράγμασι μᾶλλον ἢ ῥήμασι τὴν κλῆσιν οἰκειωσάμενον καὶ ὅπερ ἐκλήθη γεγονότα ἦ, τό γε ἀληθέστερον εἰπεῖν, μηδὲ ἀξίως κληθέντα ὃ γέγονεν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ μείζω, φαίνεται, παρὰ πολὺ νικητὴν ἀναδειχθέντα καὶ λαμπρὰ τὰ τρόπαια στήσαντα κατὰ τῶν πολεμίων. Ὅς, εἰ καὶ τῷ χρόνῳ δεύτερος ὦφθη κατὰ πολὺ τοῖς παλαιοῖς, οἷς ὁ μέγας πλοῦτος τῆς πρὸς Θεὸν οἰκειώσεως, ἀγῶσι πολλοῖς ὑπῆρξε καὶ πόνοις ἀσκητικοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν κατὰ Θεὸν ἐγγύτητι πολλῶν τῶ μέσῳ παρήλασε καὶ μικρῶ πάντας ὑπερεβάλλετο, ὡς ἀποκρῦψαι μικροῦ δεῖν πάντας τοὺς ἐν ἀρετῇ διαλάμψαντας, καὶ αὐτοὺς διὰ τοὺς ἕξω κόσμου παντός τὴν ὑπεράνθρωπον πολιτείαν διηनुκτότας, ἐπειδὴ καὶ τὴν μικροῦ τοῖς πολλοῖς ἀμφισβητήσιμον ἀρετὴν τῷ ἀνδρείῳ τῆς γνῶμης καὶ σταθερῶ βεβαίαν ἐν μέσῳ πολέμων, εἴπερ τις ἄλλος ἀνέδειξε, καὶ τὸ τραχὺ καὶ ἄναντες τῆς πρὸς αὐτὴν ἀγούσης, τοῖς δὲ πλείοσι καὶ ἄβατον, οὕτω τὴν φύσιν ταύτης ἔδειξε περιῶν βατὴν καὶ εὐχερῇ, καὶ τῇ τῶν πολλῶν ἐπιμείξῃ τὸ τῆς ψυχῆς κάλλος μὴ λυμηνάμενος, ὡς προῖόν δηλωθήσεται· ἀλλὰ τῇ γνῶμῃ μᾶλλον καὶ τῇ τὰ χρηστὰ φιλοῦσῃ προαιρέσει καὶ στήλῃ τις ἀναδέδεικται, οἷα περ ἔμψυχος καὶ ἀθάνατος καὶ πῖναξ ἀκριβεστερου βίου καὶ πολιτείας τοῖς ὀψιγόνοις καὶ νωθεστέροις καὶ τοῖς κάτω τοῦ χρόνου γεγεννημένοις· ὥστε καὶ ἐν τούτῳ ἐναργέστερον ἀποδειχθῆναι, ὅτι ὁ πᾶσιν αἰεὶ καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς προμηθεύμενος Κύριος ἠδὲ δόκησε διὰ σπλάγχνα ἐλέους κατὰ γενεάς εἰς ψυχὰς ὁσίας τὴν χάριν ἐνεργεῖν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐν θνητῇ φύσει κατορθοῦσθαι παραδόξως ἢ τε τραγεῖτα καὶ ἀνάντης ὁδὸς τοῦ ἀγαθοῦ εὐμαρῶς διανύεσθαι καὶ ἡ δοκοῦσα ἐργώδης εἶναι καὶ χαλεπὴ καὶ ἐπίπονος τοῦ καλοῦ ποίησις ῥαδίως ἐκτελεῖσθαι καὶ ὅτι ὡς δυνατόν ἐν μέσῳ πολλῶν στροφόμενους αὐτῆς ἀφικέσθαι τῆς τῶν ἀρετῶν κορυφῆς, καὶ μὴ παρὰ τὴν τοῦ τόπου φύσιν, ἀλλὰ παρὰ τὴν οἰκείαν γνῶμην καὶ προαίρεσιν ἢ τοῦ ἀγαθοῦ ἐργασία. κάντεῦθεν τοῖς νωθρὰν ψυχὴν κεκτημένοις καὶ ὑπτίαν καὶ ῥάθυμον ζήλου κέντρον ἀνιέναι καὶ διανίστασθαι αὐτοὺς τῷ ὑποδείγματι καὶ πρὸς μίμησιν ἀποδύεσθαι».

ὦφθη κατὰ πολὺ τοῖς παλαιοῖς καὶ τοῖς τῶν κατὰ Θεὸν σπουδασμάτων εὐδοκίμησασιν, ἀλλὰ τῇ πρὸς Θεὸν (ψ. 106 β) ἐγγύτητι πολὺ τῷ μέσῳ παρήλασε καὶ μικρῶ πάντας ὑπερεβάλλετο ὡς ἀποκρῦψαι. . . .

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΙΚΩΝΟΣ ΤΟΥ "ΜΕΤΑΝΟΕΙΤΕ,"

Πατρίς καὶ ἔτος γεννήσεως τοῦ Ὁσίου Νίκωνος. Πατρίς τοῦ Ὁσίου Νίκωνος, ὅστις ἐκ τοῦ κηρύγματος, ὅπερ ἐκήρυττεν, ἐπώνομασθη Νίκων ὁ «Μετανοεῖτε», εἶναι ἢ παρὰ τὸ Ἀρμενικὸν Θέμα Πολεμωνιακὴ χώρα, ἢ ὁποῖα ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἀρχαίαν Παφλαγονίαν, καὶ ταυτίζεται μετὰ τὸν Πολεμωνιακὸν Πόντον. Ὁ Πολεμωνιακὸς Πόντος περιλαμβάνει τὰς πρὸς Ἀνατολὰς τοῦ Ἀρμενικοῦ Θέματος τῶν Βυζαντινῶν χώρας τοῦ ἀρχαίου βασιλείου τοῦ Πόντου, ἀπὸ τοῦ Θερμῶδοντος ποταμοῦ μέχρι τῆς Τραπεζοῦντος.

Καὶ κατὰ τὴν Λατινικὴν ἑκδοσιν παρὰ τῇ Πατρολογίᾳ τοῦ Migne πατρίς τοῦ Ὁσίου Νίκωνος εἶναι ὁ Πολεμωνιακὸς Πόντος. Ἄρα τὰ παρὰ Νικοδήμῳ τῷ Ἀγιορείτῃ καὶ τοῖς μηναίοις καὶ ὠρολόγιοις τῆς Ἐκκλησίας γραφόμενα, ὅτι «οὗτος ἐκ τῆς τῶν Ἀρμενίων ὠρητο χώρας», ἢ ὅτι «κατήγετο ἐξ Ἀρμενίας»,² χρῆζουσιν ἐπανορθώσεως.

Τὸ ἔτος τῆς γεννήσεως τοῦ Ὁσίου δὲν εἶναι ἱστορικῶς ἐξηκριβωμένον. Καθὼς ὁμως δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν, ἐξ ὧν ἡ ἱστορία διέσωσεν ἀκριβῆ καὶ ἀσφαλῆ, ὁ Νίκων ἐγεννήθη λήγοντος τοῦ πρώτου ιετάρτου τοῦ δεκάτου αἰῶνος, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω καὶ ἤκμασεν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ.

Πρώτη ἡλικία τοῦ Ὁσίου. Ἐγεννήθη δὲ ἐκ γονέων λίαν ἐπι-

Τούτῳ τοίνυν τῷ μακαρίῳ πατρί μεν ἡ πρώτη καὶ θειοτέρα καὶ ὡς περ εἰπεῖν οἰκειότερον, ἢ ἄνω Ἱερουσαλήμ, ἐν ἣ, κατὰ τὸν θεῖον φάναι Δαβίδ, διεπλάσθη, πρὸς ἣν καὶ ἀπετίθετο διηνεκῶς τὸ πολίτευμα, καὶ πρὸς ἣν αἰεὶ ἔσπευδεν ἀναβάς ἐν τῇ καρδίᾳ, ὅσαι ὥραι τιθέμενος καὶ τὸν νοῦν ἀνάγων πρὸς θεωρίαν τῆς ἡλιακῆς ἀψίδος ὑπεριπτάμενον. Μικρὸν γὰρ καὶ ἀτέχνως ἀφιλότιμον ἐκ τῶν κάτω χαρακτηρίζει τοὺς ἄνω· εἰ δὲ χρῆ καὶ τὴν τοῦ χοῦς διαμνημονεῦσαι τῷ λόγῳ καὶ τὴν ἀπὸ σώματος εἰς μέσον παραγαγεῖν, τὴν κάτω λέγω καὶ ὀρωμένην, ἢ παρὰ τὸ Θέμα τὸ ἀρμενικὸν κειμένη Πολεμωνιακὴ χώρα. Ἦνθησε δὲ ὁ ἀοίδιμος ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ τὰ Ρωμαίων σκῆπτρα ἰθύνοντος Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, οὗ τὸ αἶμα λόγοις ἀρρήτοις, ὡς ἡ περὶ αὐτοῦ ἱστορία δηλοῖ, ἀδίκως ἐξέχεεν ὁ Τζιμισκῆς Ἰωάννης.

Γεννήτορες δὲ τῷ μακαρίῳ τῶν λίαν λαμπρῶν καὶ περιβλέπτων καὶ

1. Μηναῖον ἑιδούς Ἀνδρέου Σπινέλου ἐν Ἐνετίᾳ 1551.
2. Μέγα ὠρολόγιον ἑκδοσις Βενετίας 1870.

φανών και διακρινομένων τόσον ἐπὶ πλούτῳ ὑλικῷ, ὅσον καὶ ἐπὶ πλούτῳ ἀρετῆς.

Τὴν πρώτην ἀνατροφὴν αὐτοῦ ἔλαβεν ὁ Νίκων ἀπὸ τῶν ἰδίων αὐτοῦ γεννητόρας, οἱ ὅποιοι ἐξ ὑπαρχῆς τὰς χρηστοτέρας περὶ αὐτοῦ ἔτρεφον ἐλπίδας. Καὶ δὲν ἡπατήθησαν, διότι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἄλλους ἀδελφούς καὶ συνηλικιώτας του, καὶ ἐνῶ ἀκόμη διήρχετο τὴν πρώτην ἡλικίαν καὶ ἐπλησίαζεν εἰς τὴν τῶν παίδων, μόνος αὐτὸς δὲν ἐσκέπτετο ὡς παῖς καὶ δὲν προσεῖχεν εἰς τὰ παιγνίδια καὶ εἰς τὰς διασκεδάσεις, οὐδὲ εἰς τοὺς δρόμους καὶ τὰς ἵπποδρομίας καὶ τὰ παρόμοια τούτοις. Ἐξ ἀρχῆς ἀντέστη πρὸς ταῦτα καὶ πᾶσαν σαρκικὴν ἐπιθυμίαν. Οὕτως ἡγάπα νὰ ἐνδιατρίβῃ εἰς τοὺς ναοὺς, προσεῖχεν εἰς τὴν καλλίστην συμπεριφορὰν καὶ τοὺς ἀρίστους τρόπους, εἶχε τὸν βίον θεοφιλῆ καὶ εὐσεβῆ, καὶ ἐν μιᾷ λέξει πρὸς τὴν ἡλικίαν συναυξάνοντα καὶ μέγαν κόσμον ἀρετῶν, ἐν τῷ ἱερῷ καὶ καλλινίκῳ στίβῳ τῶν ὁποίων ἐκρατύνη εἰς τὸν κατὰ Χριστὸν βίον καὶ τοὺς ἰσχυροὺς κατὰ τῆς ἀπιστίας, τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ἀκολασίας θεοφιλεῖς ἀγῶνάς του.

Ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὁ Νίκων ἀπέλαυεν ὅλων τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα ἠδύναντο νὰ καταστήσωσι τὸν ἐπίγειον αὐτοῦ βίον ἀνετον καὶ εὐχάριστον. Οὐχ ἦτον πάντα ταῦτα τὰ κατεφρόνει ὡς εὐτελεῖ καὶ μάταια, τοὺς δὲ ὑπ' αὐτῶν κυριευμένους καὶ θεωροῦντας τὰ ρέοντα καὶ ἄστατα τοῦ κόσμου ὡς ἀσφαλῆ καὶ μόνιμα κατέκρινεν ὡς πολὺ ἀνοήτους.

πλούτῳ κομώντων οὐχ ἦτον μᾶλλον τῷ αἰσθητῷ (φ. 105 β) ἢ τῷ τῆς ἀρετῆς· οἱ καὶ εἰς τὸν παῖδα παραπλησίως τῶν ἐλπίδων οὐ διήμαρτον.

Μόνος γὰρ οὗτος ὑπὲρ τοὺς ἄλλους τῶν συγγόνων τὴν πρώτην ἐτιμεῖων ἡλικίαν καὶ εἰς παῖδας ἐξισαζόμενος, οὐ κατὰ παῖδας εἶχε τὸ φρόνημα, οὐδ' ἀθύρμασι προσανεῖχε καὶ παιδιατῆς καὶ δρόμοις καὶ ἱππασίαις καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα νέοις ποθεῖν καὶ ἐπέραστα· ἀλλ' εὐθύς ὥσπερ ἐκ πρώτης γραμμῆς πρὸς πᾶν θέλημα σαρκικὸν ἀπεμάχετο, καὶ φίλοι τούτῳ διατρίβει οἱ ἱεροὶ καὶ θεοὶ οἴκοι, καὶ σπουδὴ πᾶσα τὸ πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν ἡδῶν αἰετὸν καὶ αὐτὸν ρυθμίζειν πρὸς τὸν θεοφιλῆ καὶ μακάριον βίον καὶ ἐν ἁλώρῳ καὶ ἀτελεῖ ἡλικίᾳ πεπολιωμένην φιλοσοφίαν ἐπιδεικνύμενος, καὶ, συνελόντι φάναι, δηλὸς ἦν ἐκ πρώτης τῆς βλάστης, ὥσπερ τὰ εὐγενῆ τῶν φυτῶν, ὁποῖος ἄρα τις ἀποβήσεται. Ἄρτι γὰρ τὴν ἡβὴν ἀμειβὼν καὶ τῆς μείρακος ἡλικίας ἀπτόμενος, συναυξουμένην εἶχε τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν σύνεσιν, τὸν δὲ γε δριμύν αὐτοῦ πόθον τὸν πρὸς Θεὸν ἔργῳ ἐνδεικνύμενος, πάντα μὲν τὰ τῆς σκηνῆς ἐν οὐδενὶ ὁρατῷ τιθέμενος καὶ οὐδὲ ὀφθαλμοῖς ἄξια ἔκρινεν, ὡς μικρὰ καὶ μηδενὸς ὄντα ἄξια, τοῖς δὲ γε τούτοις ἀνεχόμενος κρατεῖσθαι, καὶ ὡς ἐστῶσι προτιθέμενοις τοῖς ρέουσι πολλὴν οὖσαν μωρίαν κατεγίνωσκε. Καὶ γαστρός μὲν ἰσχυρῶς ἐκράτει καὶ ὀφθαλμῶν, εἰδὼς ὅτι «τὸ ἀκμάζον (φ. 108 α) τῆς νεότητος εὐπτῶτον ἐντεῦθεν καὶ ὀλισθηρὸν γίνεται» καὶ πολλὰ τούτου χαλεπὰ τὰ πτώματα, καὶ ὅτι

Ἐντεῦθεν ἐπιβαλλόμενος εἰς ἐαυτὸν ἐξουσίαζεν ἰσχυρῶς οὐ μόνον πάσης ἀπαιτήσεως τῆς γαστρός, ἀλλ' ἦτο κύριος καὶ τῶν ὀφθαλμῶν του, δεδομένου ὅτι καὶ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὁ ἄνθρωπος ἀμαρτάνει, πολὺ δὲ περισσότερον ἢ εὐόλισθος νεότης. Ὡς χάριστετο δὲ πάντοτε εἰς τὴν ἀπλότητα τῶν φαγητῶν καὶ ἀπεστρέφετο τὴν ἀβρὰν καὶ ἄσωτον διαίταν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐνδυμασίαν οὐχὶ ὀλιγώτερον προσεῖχεν, καθ' ὅσον μιᾶς ἐξωτερικῆς κομψῆς καὶ πολυτελοῦς ἐμφανίσεως προστίμα τὴν ἐπίδειξιν μιᾶς κατὰ Χριστὸν ζωῆς καὶ ἐναρέτου πολιτείας.

Ἀναχώρησις τοῦ Ὁσίου ἐκ τῆς πατρικῆς οἰκίας. Εἰς τὸν πατρικὸν τοῦ οἴκου ὁ Νίκων ἀπέλαυε θαυμάσιων πάντων τῶν κατὰ κόσμον ἀγαθῶν. Πλὴν οὐδὲν τούτων τὸν ηὐχαρίστει. Τὰ πάντα ἐθεώρει περιττὰ καὶ ἀνωφελῆ, τὴν δὲ χλιδὴν τοῦ πατρικοῦ τοῦ οἴκου, τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν τρυφὴν, ἐμπόδια εἰς τὸν κατὰ Χριστὸν θεοφιλῆ καὶ εὐσεβῆ βίον. Φλεγόμενος ὅθεν ὑπὸ τοῦ πυρός τῆς εὐσεβείας ἐσκέφθη, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸν κόσμον καὶ νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν σωτηρίαν, τὴν ὁποίαν ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ τὸ ἐξῆς γεγονὸς σφοδρότερον ποθεῖν καὶ ἐπέραστον κατέστησεν εἰς τὴν εὐγενῆ ψυχὴν του. Ὁ πατὴρ του ἦτο πλούσιος καὶ μέγας γαιοκτήμων. Ἡμέραν δὲ τινα ἀπέλειπε τὸν νεαρὸν Νίκωνα, ἄρτι καταλιπόντα τὴν ἐφηβικὴν καὶ ἀπτόμενον ἤδη τῆς τοῦ μείρακος ἡλικίας, ἵνα ἐπισκεφθῇ τὰ κτήματα αὐτῶν. Ἡ βαρύνουχος, ὁμῶς ζωὴ καὶ

οὐδενὶ ἄλλῳ ὡς κακοπαθεῖα Θεοῦ θεραπεύεται. Ἦδετο δὲ αἰεὶ οὐκ ἐπὶ μόνῃ τῇ τῶν βρωμάτων λιτότητι καὶ τῇ τελείᾳ ἀρνήσει πάσης τροφῆς συβαρτικῆς καὶ τῶν ποικίλων καρυκευμάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ εὐτελείᾳ τῶν ἐνδυμάτων καὶ τῆς ἀμφιάσεως, περιττὸν ἡγούμενος καὶ ἀνόνητον τὸ κομψὸν αἰεὶ περὶ τὴν ἐσθῆτα καὶ λαμπρὸν καὶ πολυτελές, τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς μηδὲν ἄλλο τῶν τοῦ κόσμου προτιθέμενος.

Ὡς δὲ καὶ ἐτι τῷ πυρὶ πέφλεκτο τῷ ἐπὶ τῆς γῆς βληθέντι ὑπὸ τοῦ Κυρίου καὶ σφοδρότερον ἦπτεν ἐν ἑαυτῷ τὸν πυρσόν, δεῖν ἔγνωκε καταλιπεῖν τὴν τοῦ βίου ἀπάτην καὶ ματαιότητα καὶ μόνην ζητήσῃ τὴν πρὸς σωτηρίαν ἄγουσαν τρίβον.

Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ ἀφῆκεν αὐτὸν εἰς τὴν σφῶν αὐτῶν κτημάτων ἐπίσκεψιν· καὶ γὰρ ἦν αὐτοῖς πολλὴ τις καὶ παντοδαπῆς ἡ ὑπαρξίς· ἡ δὲ μεγαλόφρων ἐκείνη καὶ οὐρανία ψυχὴ, ὡς ἐπέστη τοῖς ἀγροῖς καὶ ὄψει παρειλήφει τὸν πολὺν κόπον καὶ μόχθον τῶν ἐν ἐκείνοις παροικίῳ βιούτων καὶ διὰ παντὸς τῇ γηπονίᾳ προσανεχόντων, οἶκτον λαβὼν τῆς τῶν πενήτων ζωῆς ὡς ἐπιτόνου καὶ τεθλιμμένης εἶπεν :

ἡ ἐλεεινότης τῶν πτωχῶν ἐνοίκων καλλιεργητῶν, τῶν καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτῶν ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἐκ ταύτης τὸν ἄρτον ἑαυτῶν καὶ τῶν τέκνων τῶν ἐκδεχομένων, βαθυτάτου οἴκτου καὶ πολλῆς συμπαθείας ἐπλήρωσαν τὴν μεγαλόφρονα ψυχὴν καὶ καρδίαν του. Ἐπὶ τοῦ κύματος δὲ τοῦ ἐκ τῆς καρδίας του ἐξορμήσαντος ὀρμητικοῦ τούτου ποταμοῦ τῶν εἰς αὐτὸν ὑπὲρ ἐκείνων γεννηθέντων αἰσθημάτων οἴκτου καὶ συμπαθείας αἴφνης εὐρεθεὶς εἶπεν :

«Ὡ τῆς ἀπάτης τοῦ βίου· ὄντως μάτην τaráσσεται πᾶς ἄνθρωπος· μακάριοι καὶ τρισμακάριοι οἱ πάντα (φ. 118β) καταλείψαντες διὰ τὸν Κύριον, ἵνα τῶν ἐπηγγελμένων τύχωσιν ἀγαθῶν· τί γὰρ κέρδος ἔσται ἀνθρώπῳ τῷ τὸν κόσμον ὅλον ἐπαπολαύσαντι, τὴν δὲ ψυχὴν ζημιουμένῳ, ἧς ὁ πᾶς κόσμος οὐκ ἔστιν ἀντάξιος ; Πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χρότου. Ἐξέλιπεν ὁ χρότος, καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσε, τὸ δὲ ῥῆμα Κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα μένει».

Ἡ στιγμή αὕτη ὑπῆρξεν ἡ κρισιμωτέρα ὥρα τοῦ βίου του. Ἐπρόκειτο νὰ προκρίνῃ μεταξὺ τῶν ἐπιγείων καὶ τῶν ἐπουρανίων, τῶν προσκαίρων καὶ τῶν αἰώνιων, τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ἀφθαρσίας. Διηνοίγοντο ἔμπροσθέν του δύο δρόμοι. Ὁ εἷς ἦτο γνωστός εἰς αὐτὸν καὶ ἦγεν εἰς τὸν ἀφθοροῦντο ἐπιγείων ἀγαθῶν πατρικόν του οἶκον. Ὁ ἄλλος ἦτο ἄγνωστος, δύσβατος. Μεταξὺ δὲ τῶν δύο τούτων δρόμων ἐκαλεῖτο νὰ προκρίνῃ ποῖον θὰ ἀκολουθήσῃ.

Ἡ φωνὴ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Κυρίου, «ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης, ὅτι πολλοὶ ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύουσιν» (Λουκ. ΙΓ'. 24), καὶ «εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης» (Ματθ. Ζ. 13) εἰς τὴν ζωὴν, ἐσαγήνευσε τὴν καρδίαν του· διό καὶ μετὰ βαθεῖαν σκέ-

Ταῦτα καὶ ἕτερα πλείονα καθ' ἑαυτὸν τε εἰπὼν καὶ διαλογισάμενος καὶ πάντα τὰ πρόσκαιρα καὶ φθαρτὰ ὡς μάταια βδελυξάμενος, εὐθύς ὡς περ ὑπὸ μύσπος, τὸ τοῦ λόγου πληγείς, δεύτερα πάντα θέμενος τοῦ προκειμένου σκοποῦ καὶ πᾶσι χαίρειν εἰπὼν τοῖς ῥευστοῖς καὶ γηϊνοῖς, εἰς ὕψος τὸ ὄμμα διὰρας καὶ τὰς χεῖρας πρὸς οὐρανὸν ἐκπετάσας, εὐχὴν ποιεῖται τῆς μακαρίας ἐκείνης ὁδοῦ προοίμιον, οὕτως εἰπὼν :

ψιν καὶ ὠριμον κρίσιν, πάντα τὰ πρόσκαιρα καὶ φθαρτὰ βδελυξάμενος καὶ δεύτερα τοῦ προκειμένου σκοποῦ θέμενος, ὡς περ ὑπὸ οἴστρου κεντηθείς, προτιμᾷ τὸν δεύτερον δρόμον καὶ ὁρμᾷ πρὸς αὐτόν, ἀφοῦ πρότερον ὑψώσας τὸ βλέμμα καὶ ἀνατείνας τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν, οἶονεῖ ὡς προοίμιον τοῦ προκριθέντος δρόμου του, ὡς ἐξῆς προσηυχῆθη :

«Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεός μου, τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὁ τοὺς πατρικοὺς κόλπους μὴ λιπὼν καὶ κατελθὼν ἐξ οὐρανοῦ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, ἀρωγὸς γενοῦ μοι τῷ ἀναξίῳ δούλῳ σου, καὶ ὁδήγησόν με εἰς ὁδὸν εὐθείαν τοῦ πορευθῆναι εἰς πόλιν κατοικητηρίου σου. Σὺ γὰρ εἶ, Κύριε, πάντων αἴτιος τῶν καλῶν καὶ πάντας θέλεις σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. Μὴ οὖν ἐγκαταλίπῃς με, ὅτι ἐν σοὶ μόνῳ πέποιθα τῷ Θεῷ καὶ Σωτῆρί μου, καὶ Σὺ εὐλογῶ καὶ δοξάζω καὶ μεγαλύνω εἰς τοὺς αἰῶνας».

Ἀφίξις τοῦ Ὁσίου εἰς τὴν Μονὴν τῆς Χρυσῆς Πέτρας. Μετὰ τὴν προσευχὴν του ταύτην ἀντλήσας θάρρος καὶ δύναμιν ἐκ τῶν Εὐαγγελικῶν λόγων : «Πορευόμενοι κηρύσσετε λέγοντες, ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν» (Ματ. Ι. 7), ἀμέσως καὶ καθὼς ἀκριβῶς εὐρίσκετο ἀνεχώρησεν ἐγκαταλιπὼν φιλιτάτην πατρίδα καὶ γονεῖς προσφιλεστάτους, χωρὶς νὰ συλλογισθῇ οὔτε αὐτὴν τὴν γεννήσασαν καὶ τόσα μοχθήσασαν ἵνα ἀναθρέψῃ αὐτὸν μητέρα. Ὁ δρόμος του ἦτο μακρυνός, ἀνώμαλος, ἀνυδρος, δύσβατος, τραχύς. Ἀφοῦ δὲ ἐφ' ἱκανὰς ἡμέρας διὰ μέσου τῶν ξένων καὶ ἀγνώστων ἐκείνων τόπων ὠδοιπόρησεν, ἔχων ὡς μόνον συνοδοιπόρον, ἐκτὸς τῆς Θείας Χάριτος, τὴν ἀγριότητα τῆς φύσεως, κατὰ κοπος ἐφθασε καὶ ἐπλησίασεν εἰς τὸ ὄρος, τὸ ὁποῖον ἐξετείνετο εἰς τὰ σύνορα τοῦ Πόντου καὶ τῆς Πα-

Ταῦτα εὐξάμενος ὁ μακάριος καὶ εὐθύς ὡς εἶχε φυγὰς ὥχετο, μηδὲν μεθ' ἑαυτοῦ ἐπαγόμενος καὶ πεζῇ τὴν πορείαν ἀνύων διὰ τριβῶν καὶ τόπων ἀνύδρων, καὶ πολὺ (φ. 109 α) τὸ σκληρὸν κεκτημένων καὶ δύσπορον, τὸ τε φίλον καὶ πατρῶον ἔδαφος καὶ τὴν ἐνεγκαμένην καὶ αὐτὸ τὸ φίλτρον τῶν γονέων ἀπόστοργα πᾶμπαν ποιούμενος· ἀνεμπόδιστον γὰρ αὐτῷ διὰ τῆς τελείας ἀκτημοσύνης τὸν εἰς ἀρετὴν βίον κατασκευάζειν ἐσπευδεν. Ἐφ' ἱκαναῖς οὖν ἡμέραις ἐν ξένοις τόποις καὶ ἀγνοουμένοις ὁδοιπορήσας, κατέλαβε τὸν Πόντον καὶ τῷ ὄρει προσήγγισεν, ὅπερ ἔστιν ἐν μεθορίοις τοῦ τε Πόντου καὶ Παφλαγονίας, ἐν ᾧ καὶ μοναστήριον ἵδρυται, ὅπερ καὶ Χρυσὴ Πέτρα ἐξ ἀρχαίας τινὸς παραδόσεως ἐπικέκληται, εἴτε διὰ τὸ σκληρὸν τοῦ τόπου καὶ ἀνικμον καὶ οἶονεῖ χρυσοῖζον τῷ σφοδρῷ τοῦ ἡλιακοῦ ἀμαρύγματος, εἴτε, εἰ δεῖ

φλαγονίας, ἐκ τῶν βράχων τοῦ οὐ-
ποίου μεγαλοπρεπές, ἐπιβλητικόν
καὶ σαγηνεῖον, ὡς φάρος ἐν πελά-
γει φουρτουνιασμένῳ, μικρὸν κατὰ
μικρὸν προβάλλον ἐφαίνετο τὸ Μο-
ναστήριον τῆς Χρυσῆς Πέτρας εἰς
τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ ἐπισκέπτου.
Πόθεν τὸ μοναστήριον τοῦτο εἶχε
λάβει τὴν ἐπωνυμίαν «Χρυσῇ Πέ-
τρα» διάφοροι παραδόσεις ὑπάρ-
χουσι. Πάντως ἡ παράδοσις ὅτι εἶ-
χεν ὀνομασθῇ οὕτως ἐκ τοῦ ἐδά-
φους, τὸ ὁποῖον ἦτο πετρῶδες καὶ
ἐκ τῆς προσπτώσεως τῶν ἡλιακῶν
ἀκτίνων χρυσίζον, δὲν φαίνεται ἀν-
ταποκρινομένη εἰς τὴν πραγματικό-
τητα. Ἡ προσφευεστέρα καὶ συμφω-
νοτέρα τοῖς πράγμασιν παράδοσις
εἶναι τὸ ὅτι τὸ ἱερὸν τοῦτο φροντι-
στήριον κατήριττε τοὺς ἐν αὐτῷ ἀ-
σκουμένους εἰς ψυχὰς χρυσᾶς καὶ
ὁμοίας τῷ Οὐρανίῳ Πατρί. Ἀποκα-
μωμένος λοιπὸν καθὼς ἦτο εὐθύς
ὡς τὸ μοναστήριον προσέπεσεν εἰς
τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ ἐνεπλήσθη χα-
ρᾶς ἀνεκφράστου. Ἐν τῷ πλήθει δὲ
τῆς χαρᾶς, ἣν ἐχάρη, καὶ τῆς εὐ-
φροσύνης ἣς ἐνεπλήσθη ἡ καρδιά
του, καὶ μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν ἐκ
τοῦ μακρυνοῦ καὶ μεστοῦ ταλαιπω-
ρίας δρόμου τοῦ ἐν τῷ ξένῳ καὶ ἀ-
γνώστῳ ἐκείνῳ τόπῳ, τὸν ὁποῖον
πρώτην ἤδη φοράν ἐπεσκέπτετο, ἐκ-
τείνας τὰς χεῖρας καὶ ἰδὼν εἰς
τοὺς οὐρανοὺς ὡς ἐξῆς πάλιν προσ-
ηυχήθη :

«Κύριε, Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός, ὁ πάλαι τῷ Πατριάρχῃ Ἀβραάμ ἐντει-
λάμενος τῆς γῆς τῆς συγγενείας καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρικοῦ ἀποφοιτῆ-
σαι καὶ μεταβῆναι ἔνθα τὸ Σὸν εὐδόκησε βούλημα, κάμῃ ὁδηγήσας τὸν
ἀνάξιον προνοῖα τῆς Σῆς ἀνυπερβλήτου δυνάμεως ἐν τῷδε τῷ τόπῳ δια-
σωθῆναι, αὐτός καὶ τὰ πρόσω μοι εὐμαρῇ ποιήσον καὶ πρόγε πάντων τὰ
κατ' ἐμέ τῷ προεστῶτι ταυτησί τῆς μονῆς ἀποκάλυψον καὶ δι' αὐτοῦ μοι
τὴν τρίβον τῆς σωτηρίας ἀνάδειξον· ἐν (φ. 109 β) τούτῳ γὰρ γνώσομαι ὁ δοῦ-

τάληθῇ λέγειν, χρυσᾶς τῷ ὄντι καὶ
θεοειδεῖς τὰς ἐν αὐτῷ ἀσκουμένας
ψυχὰς ἀποτελεῖσθαι. Ὡς δὲ τὸ τοι-
οῦτον φροντιστήριον ὁ νέηλος ὠ-
φθαλμοβόλησεν ἄπωθεν, ἦσθη ἐπὶ
τούτῳ λίαν καὶ τῷ πνεύματι ἡγαλ-
λιάσατο. Εἶτα καὶ εὐχῇ πάλιν ἐπι-
δουὺς ἑαυτόν, πρὸς αὐτόν τὸν οὐρα-
νὸν ἀπιδὼν, εἶπεν :

λός Σου, ὅτι τεθέληκάς με, καὶ ὅτι Σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ, εὐλογημένε Κύριε,
εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν».

**Ὁραμκτισμὸς τοῦ Ἱγουμε-
νου.** Εἰς τὴν προσευχὴν τοῦ ταύτην
μῆς Χάριτος τὴν πληρῶσιν ἐζήτη-
σεν ὁ Νίκων καὶ αὕτη ἦτο, ἵνα ὁ
Κύριος ἀποκαλύψῃ τὰ κατ' αὐτόν
εἰς τὸν ἡγούμενον τῆς Χρυσῆς Πέ-
τρας. Τοῦτο δὲ τὸ ἔπραξεν ὁχι βέ-
βαια ἀπιστῶν καὶ ἵνα δοκιμάσῃ τὴν
ἐπ' αὐτόν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ'
ἵνα ἐν τῇ πληρώσει τοῦ ἐλαχίστου
τούτου αἰτήματος ἀποδείξῃ τὴν
προσευχὴν ὁχι μόνον εἰς τοὺς πει-
ρασμοὺς ὅπλον ἰσχυρότατον, εἰς
τὰς λύπας καὶ τὰς συμφορὰς τοῦ
βίου παρήγορον ἄριστον καὶ εἰς τὰς
κρίσεις καὶ βιωτικὰς δοκιμασίας φί-
λον ἐπιστήριον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ δι-
ευθετήσει πάσης ὑποθέσεως χειρα-
γῶγόν ἐμπνευσμένον.

Ἐν τῇ μονῇ τῆς Χρυσῆς Πέτρας
ἔζη ὡς ἡγούμενος γέρων τις ἱερεὺς,
πολὺ ἐνάρετος καὶ ἐπὶ εὐσεβεῖα δι-
ακρινόμενος. Ὁ γέρων οὗτος πρὸς
τοῖς ἄλλοις χαρίσμασιν ἐλαμπρύ-
γετο καὶ διὰ τούτου τοῦ χαρίσμα-
τος, νὰ εἶναι διοραματικός. Αὐτὴν
δὲ τὴν ὥραν, καθ' ἣν ὁ Νίκων προσ-
ῆρχετο καὶ τὰ ἀνωτέρω ἐξητεῖτο
παρὰ τοῦ Θεοῦ, οὗτος εὐρίσκειτο πρὸ
τοῦ ἱεροῦ Θυσιαστηρίου τοῦ ναοῦ
τῆς μονῆς καὶ ἐτέλει τὴν ἀναίμα-
κτον Θυσίαν ἐνώπιον ὅλων τῶν ἀ-
δελφῶν τῆς μονῆς καὶ ἄλλων ἐκ-
κλησιαζομένων.

Ὁ νοὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὡς γνω-
στόν, ἐδημιουργήθη ἀπαθὴς ὑπὸ τοῦ
Θεοῦ, ἀλλ' ἡ ἁμαρτία κατέστησε
τοῦτον ἐμπαθεῖ. Ἐπειδὴ δ' αὐτὸς
ἀφ' ἑαυτοῦ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνα-
κτήσῃ τὴν ἀπάθειαν, τὴν ὁποίαν
διὰ τῆς παρακοῆς ἀπώλεσε, διὰ

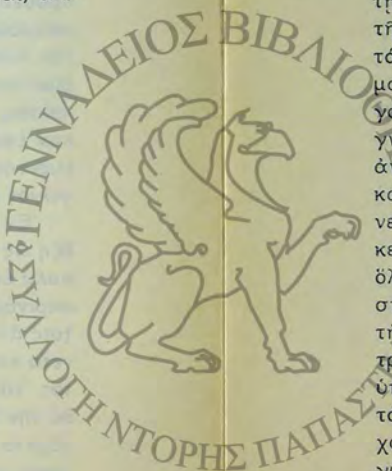
Καὶ ὁ μὲν ἠῤῥατο ταῦτα· ἔρ-
γω δὲ τὰ τῆς εὐχῆς ἐτελείου ὁ τοῖς
ἀγαθοῖς ἀείποτε συνεργῶν Κύριος.
Ὡς γὰρ ἡ Θεία καὶ ἀναίμακτος Θυ-
σία κατ' ἐκείνην ἦν τελουμένη τὴν
ὥραν ἐν τῇ μονῇ, Θεόθεν τὰ κατὰ
τὸν μέγαν γνούς ὁ προεστώς, εἶσω
τοῦ Θεοῦ τυγχάνων σηκοῦ· ἦν γὰρ
ὁ θεοφόρος γέρων ἐκεῖνος πρὸς
τοῖς ἄλλοις χαρίσμασι καὶ διορα-
τικῷ λαμπρυνόμενος· δρομαίως ἐξε-
ισι τῆς μονῆς, ὥστε καὶ διὰ θαύμα-
τος ποιεῖσθαι τοὺς λοιποὺς θιασώ-
τας τὸ ξένον τε καὶ ἀσύνηθες, ὅπερ
ἐν τῷ ἰδίῳ ποιμένοι καὶ καθηγητῇ
ἐθεάσαντο. Ὡς δὲ μικρὸν ὁ γέρων
προβάς συνήντησε τῷ νεανίᾳ, καὶ
τῷ τραχήλῳ περιπλακεῖς, οἷα πατὴρ
φιλόστοργος τοῦτον κατησπάζετο,
Νικήταν, τῷ ὄντι νικητὴν τῶν πα-
θῶν, καλῶν ἐξ ὀνόματος, καὶ πᾶσιν
οἷς ἔλεγε πρὸς αὐτόν· Θεῷ κινού-
μενος πνεύματι διεβεβαίου μὴ δια-
μρτεῖν ὅλως τῆς πρὸς Θεὸν ἐλπί-
δος καὶ προσδοκίας· ἔγνω γὰρ αὐ-
τόν ὁ γέρων τῷ πνεύματι ὁποῖος
ἄρα φωστὴρ μικρὸν ὅσον ἐμελλε
τῷ κόσμῳ ἀναδείκνυσθαι. Διὰ γοῦν
καὶ τοῦτο πᾶσαν κανονικὴν δοκιμα-
σίαν ὁ Θεοφόρος περιττήν κρίνας
καὶ ἐν παροδίῳ τιθέμενος, ἐν χρῶ
τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κείρας καὶ μο-
ναχὸν σχηματίσας καὶ τὰ σύμβολα
τῆς πρὸς ζωὴν φερούσης αὐτῷ πε-
ριθεῖς, τῇ καλλίστῃ χορηγίᾳ ἐγκρί-
νει τὸν ἥδη κατὰ μοναχοὺς βιοῦντα
καὶ ζῆν ἐλόμενον, (φ. 110 α) εἶτα καὶ
τὴν ἐν ταῖς χρεῖαις πάσαις ὑπηρε-
σίαν τούτῳ ἐπέτρεψεν. Ὁ δὲ ἀσμέ-
νως εἶξε τῷ ἐπιτάγματι, καὶ τὴν
λειτουργίαν προθύμως ὑπέδου. Ἦν

τοῦτο ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ἀπαθὴς καὶ ἀπειροτέλειος νοῦς, ἐνηνθρώπησεν, ἵνα ἐπανορθώσῃ τὸ κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν τραυματισθέντα ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἄνθρωπον. Ἰδιὸν δὲ τοῦ νοῦ, ἐν ὧσ' διατελεῖ ἀπηλλαγμένος τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, εἶναι, νὰ εἶναι καθαρὸς, διαυγής, ἐφευρετικός, ἀνευρίσκων εὐχερῶς τὰς αἰτίας τῶν ὄντων, τὰς τε αἰτίας καὶ τ' ἀποτελέσματα τῶν φυσικῶν νόμων καὶ ἐνεργειῶν τῶν συμβαινουσῶν ἐν τῷ σύμπαντι, ἔτι δὲ καὶ διοραματικός.

Ὑπὸ τούτου λοιπὸν τοῦ χαρίσματος, ὡς προεμνημονεύσαμεν, ὢν πεπρωμένος ὁ θεοφόρος τῆς Χρυσῆς Πέτρας ἡγούμενος, τῆς δὲ προσευχῆς τοῦ Νίκωνος εἰσακουσθείσης, ἠξιώθη τῆς θείας ἐμπνεύσεως καὶ θεόθεν ἐπληροφόρηθη ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν Ἅγιον, καθ' ἣν ἀκριβῶς ὦραν οὗτος μὲν προσήυχετο, ἐκεῖνος δ' ἐν τῇ μονῇ ἐτέλει τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Εὐθὺς δ' ὡς ὁ θεοφόρος τῆς Χρυσῆς Πέτρας ἡγούμενος Θεόθεν ἐπληροφόρηθη τὰ κατὰ τὸν ἅγιον Νίκωνα, ὅστις ἤδη εὐρίσκετο ἔξωθεν τῆς μονῆς, διακόπτει τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν, εἰς ὃ σημεῖον εὐρίσκετο, καὶ τῶν παρισταμένων ἐν τῷ ναῷ θαυμάζοντων δι' ὅσα ὁ ποιμὴν καὶ καθηγητὴς αὐτῶν ἔκαμνεν, ἐξέρχεται δρομαίως, ἵνα ὑποδεχθῇ αὐτόν. Ἡ στιγμή τῆς συναντήσεως εἶναι ἀνωτέρα πάσης περιγραφῆς. Ὁ εὐσεβὴς γέρων, ὡς φιλόστοργος πατὴρ περιπτύσσεται εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τὸν νεαρὸν στρατιώτην τῆς Ἐκκλησίας καὶ θερμό-

οῦν λοιπὸν ἰδεῖν τὸν νεόλεκτον τουτονὶ στρατιώτην καὶ ἀληθῶς ἀξιόμαχον μάλα νεανικῶς πνέοντα καὶ δίκην ἀδάμαντος διακείμενον, ἐπὶ τε τῇ ἐμμέτρῳ σκληραγωγίᾳ καὶ πρὸς τὸ ξυλοφορεῖν καὶ ὕδροφορεῖν, ἐνίοτε δὲ καὶ δαιταλουργεῖν τὸ τεταριχευμένον ὄψον τῆς ἀδελφότητος καὶ ταῖς λοιπαῖς πάσαις μογεῖν ὑπηρεσίαις καὶ εὐαγέσι λειτουργίαις καὶ διακονίαις τοῦ ἱεροῦ φροντιστηρίου, τὴν θαυμαστὴν ταύτην ταπεινῶσιν τοῦ δεσπότης μιμούμενος, ὃς οὐκ ἤλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι.

τατα ἀσπάζεται τοῦτον, ὃν καλεῖ διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ Νικήταν, τῷ ὄντι Νικητὴν τῶν παθῶν. Δι' ὅλων δὲ ὅσα ἔλεγε διεβεβαίου σὺτόν νὰ μὴ ἀμφιβάλλῃ εἰς τὴν πληρῶσιν τῶν παρ' αὐτοῦ προσδοκωμένων. Ὁ Νίκων ἐν ὁμοίᾳ συγκινήσει καὶ εὐγνωμονῶν τὸν Θεὸν ἀκολουθεῖ τὸν εὐσεβῆ ἡγούμενον καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς εἰσέρχεται εἰς τὸν Ναόν, ἐνθα περατωθείσης τῆς Θείας Λειτουργίας εὐθὺς ἐκάρη μοναχός. Ἐν τῇ μονῇ κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς μοναχικῆς τάξεως ἔπρεπε πρότερον νὰ δοκιμασθῇ. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ θεοφόρος ἡγούμενος ἐκ θείας ἐμπνεύσεως ἐγνώριζεν, ὅποῖος μέγας φωστὴρ θὰ ἀνεδεικνύετο εἰς τὸν κόσμον ὁ Νίκων, τὴν δοκιμασίαν τούτου ἔκρινεν ἐντελῶς περιττήν. Ἀφοῦ δ' ἔκειρε τοῦτον μοναχόν καὶ ἐνέδυσεν ὅλα τὰ σύμβολα τῆς μοναχικῆς στολῆς καὶ ἐνέκρινε καὶ διὰ τοῦτον τὴν καλλίστην χορηγίαν πρὸς διατροφήν του, εἴτα ἐκανόνισε καὶ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ἐν τῇ μονῇ κατὰ τὰς ἀνάγκας αὐτῆς. Ὁ Νίκων εὐχαρίστως ὑπήκουσε καὶ ἀγογγύστως ἐδέχθη τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ διακονίαν, ἣν προθύμως ὡς ἱερὸν λειτούργημα ἐτέλει.

Ἦδη θέλομεν παρακολουθήσει τὸν νεοσύλλεκτον τοῦτον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ στρατιώτην ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς Χρυσῆς Πέτρας.

Σκληραγωγία καὶ δίκαια τοῦ Ὁσίου Νίκωνος. Ἡ ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ τῆς ὁποίας ἔτυχεν ὁ Νίκων εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Χρυσῆς Πέτρας ἐνέπλησε θάρρους καὶ ἐθω-

Τοιγαροῦν καὶ ἀργίαν μὲν ὁ αἰσίδιμος ἐμίσει ὡς πολλῶν αἰτίαν κακῶν, οὐκ ἦν δ' εἶδος ὑπηρεσίας, ὃ μὴ αὐτὸς ἐκεῖνος δι' ἑαυτοῦ ποιεῖν ἔσπευδε· καὶ τὸ δὴ μεῖζον, ὅτι

ράκισεν αὐτὸν μὲ ἀληθῆ αὐταπά-
νησιν καὶ ζῆλον ἱερὸν. Οὐτε ἡ παι-
δικὴ ἡλικία, οὔτε ἡ ἀνάμνησις τῶν
ἀγαθῶν τοῦ πατρικοῦ τοῦ οἴκου,
καὶ ὁ ἐν γένει τρόπος τῆς διαίτης,
ἡδυνήθησαν νὰ μετριάζωσι τὸν ἐν-
θουσιασμόν αὐτοῦ εἰς τὸν, ὃν ἐξε-
λέξατο, τραχὺν καὶ πόνων μεστώ-
τατον δρόμον του.

Ἐμίσει τὴν ἀργίαν, ὡς τὴν μη-
τέρα πάσης κακίας, καὶ ἡγάπα τὴν
ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν εὗρεν ὡς τὸ
ἰσχυρότατον ἐναντίον τῶν πειρα-
σμῶν ὄπλον καὶ τὴν πραγματικὴν
τῆς εὐτυχίας μητέρα. Ὅθεν προθυ-
μότατος καὶ πάντοτε ἀκούραστος
ἐξετέλει τὴν ὠρισμένην εἰς αὐτὸν
ἐν τῇ μονῇ διακονίαν, ἥτοι ἔφερε
ξύλα καὶ ὕδωρ καὶ ἐνίοτε παρε-
σκεύαζε καὶ τὸ ταριχευμένον φαγη-
τόν τῆς ἀδελφότητος, ἀλλὰ μετὰ
τῆς αὐτῆς καὶ μειζονος προθυμίας
ἔσπευδε, χωρὶς οὐδέποτε νὰ ὑπο-
λείπεται τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, νὰ
προλαμβάνῃ καὶ νὰ ἀνταποκρίνηται
καὶ εἰς πάσας τὰς λοιπὰς ἐν τῇ
μονῇ ἐργασίας.

Ἐνθυμούμενος δὲ καὶ ἐναυλα
εἰς τὰ ὧτά του διατηρῶν τὰ λόγια
τοῦ Παύλου ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους
Α' ἐπιστολῇ αὐτοῦ, «ὁ ἀγωνιζόμε-
νος ἐγκρατεύεται» καὶ τὸ ἕτερον
«ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δου-
λαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας
αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι» (Θ. 25 καὶ
27), ὅχι μόνον ἀγογγύστας ὑπέμε-
νεν εἰς ὅλας τὰς ἀνάγκας τῆς μο-
νῆς, ἀλλ' ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότε-
ρον καὶ θαυμαστότερον, καίτοι ἀγύ-
μναστος καὶ ἀσυνήθιστος «διεκάρ-
τέρει ἄτροφος καὶ ἄσιτος», ἥτοι
ἄνευ ἄρτου καὶ οἰασδῆποτε τρο-
φῆς.

οὐ μόνον εὐτόνων διεκαρτέρει πανη-
μέριον νωτοφορῶν πάντα τὰ τῆς
μονῆς χρειώδη καὶ τῶν ἐν τῇ μονῇ
καὶ φέρων γενναίως τοὺς πόνους
καὶ λίαν νεανικῶς, καὶ μᾶλλον τοῦ
δρους ὀξυτάτου τυγχάνοντος καὶ
πολὺ τὸ σκληρὸν καὶ ἄναντες τὸ
διάστημα τοῦ τόπου ὑπάρχοντος
καὶ ἐρήμου πάσης παρακλήσεως,
ἀλλὰ καὶ ἄτροφος διεκαρτέρει καὶ
ἄσιτος. Καὶ γὰρ πᾶν εἶδος ἐδωδῆς
ἀπαρνησάμενος καὶ ἅπαξ ὡς ἐν
ἀρχῇ τῆς ἐβδομάδος ἐγεύετο τρο-
φῆς, καὶ ταύτης κεκολασμένης καὶ
οὐδὲν ὅλως τὸ ἡδύον κεκτημένης.
(Φ110β) Λίαν γὰρ ἐκπολεμηθεὶς πρὸς
ἅπαν τὸ τῇ γαστρὶ χαριζόμενον,
πόνους διηνεκεῖς καὶ ἐνδειαν καὶ εἴ-
τι ἕτερον τῶν τὴν σάρκα λυπεῖν εἰ-
δότην ἐκθύμως ἡσπάζετο· ἄρτου δὲ
μόνου βραχέος ἐγεύετο, καὶ τὸ δὴ
θαυμαστότερον, ὅτι καὶ ἀτριβῆς ὢν
παντελῶς καὶ μηδενὶ πρὸς ταῦτα
παιδευτῇ καὶ ὁδηγῷ χρησάμενος,
οἴκοθεν δὲ καὶ παρ' ἑαυτῷ εὐθύς
ἐκ πρώτης, ὡς φασιν, ἀφετηρίας
εἰς μέσον εἰσήλατο τῶν ἀγώνων,
καὶ χεῖρας εἶχεν εὐπρεπεῖς εἰς πα-
ράταξιν καὶ δακτύλους εἰς πόλε-
μον. Τοῦ καιροῦ δὲ προϊόντος καὶ
ἐν ἔξει γεγονῶς τῶν τοιούτων πό-
νων, ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος ἀπεφῆ-
νατο τῶν Θεῶν μεταλαμβάνειν Μυ-
στηρίων, καὶ μετὰ τὴν μετάληψιν
τούτων ἦσθι καὶ μικρὸν κλάσμα
ἄρτου καχυδίου, ὅπερ πλήρης ἦν
εὐρώτος καὶ ἔξωρον, ὡς μηδὲ κἂν
τῇ ὁσφρήσει σώζειν τὴν τοῦ ἄρτου
ποιότητα. Πόσις δὲ ἦν αὐτῷ ὕδωρ,
μέτρῳ καὶ φειδοῖ λαμβανόμενον.

Ἴνα δὲ συγκρατῇ τὸ σῶμα αὐτοῦ,
ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος, καὶ ὃ ἡ καθ'
ἐκάστην πρῶτην ἡμέραν αὐτῆς, μετε-
λάμβανεν ὀλίγης τροφῆς, ἡ ὁποία
πάντοτε συνίστατο ἐξ ἐνὸς μικροῦ
παλαιοῦ σεσηπότος τεμαχίου ἄρ-
του, ὅπερ εἶχε τελεῖως ἀποβάλει
τὴν γεῦσιν τοῦ ἄρτου. Καὶ ἐν γένει
δὲν παρέλειπε κανέν, τὸ ὁποῖον
θὰ ἦτο χρήσιμον εἰς αὐτὸν πρὸς
ἄσκησιν καὶ καταπόνησιν τοῦ σώ-
ματος.

Μέχρι δὲ τῆς παρελεύσεως ἱκα-
νοῦ χρονικοῦ διαστήματος ἀσκή-
σεως καὶ δοκιμασίας αὐτοῦ ἐν τῇ
μοναχικῇ πολιτείᾳ συνεχόμενος ὑ-
πὸ τοῦ φόβου καὶ τοῦ δέους τῆς
ἀναξιότητος λίαν ἐπιμελῶς ἀπέτρε-
χε τῆς μεταλήψεως τῶν ἀχράντων Μυ-
στηρίων. Προϊόντος ὅμως τοῦ χρό-
νου καὶ ἀφοῦ συνήθισεν εἰς τοὺς
τοιούτους κόπους, ἐπέτρεψεν εἰς
ἑαυτόν, ἵνα μεταλαμβάνῃ τῶν ἀ-
χράντων Μυστηρίων ἅπαξ τῆς ἐ-
βδομάδος, μετὰ τὴν μετάληψιν τῶν
ὁποίων ἔτρωγεν, ὡς προδιεγράφη,
«μικρὸν κλάσμα ἄρτου κριθίνου
πλήρες εὐρώτος (μούχλας) καὶ ἔξω-
ρον (παλαιὸν), ὥστε μηδὲ κἂν τῇ
ὁσφρήσει σώζειν τὴν τοῦ ἄρτου
ποιότητα».

Ὅσον ἀφορᾷ δ' εἰς τὴν πόσιν
πάντοτε μετεχειρίζετο ὕδωρ καὶ
τοῦτο ἐν μέτρῳ καὶ μετὰ φειδοῦς.

**Ἀνάδειξις ἀρετῶν τοῦ Ὁσίου
ἐν τῇ μονῇ.** Τῆς τοιαύτης αὐτοῦ
ἐγκρατείας καὶ ἀσκήσεως, ἥτις ἦτο
θαῦμα ἰδέσθαι ἐν τῇ μοναχικῇ Πο-
λιτείᾳ, ζωηρῶς εἶχον σημειωθῇ καὶ
εἰς τὸ ἐρρυτιδωμένον πρόσωπόν του
τὰ σημεῖα τῆς καὶ εἰς τὰ κάτισχνα
καὶ σκελετώδη μέλη τοῦ σώματός
του. Πλὴν καίτοι οὕτω τὸ πρόσω-

Καὶ οὕτω μὲν ἐρρικνωμένον ἔ-
χων τὸ πρόσωπον καὶ πάντα τὰ
μέλη τοῦ σώματος τεταριχευμένα,
ἄσιτος ἔτι ὢν διημέρευε τοῖς ἀγω-
γίμοις τῶν χρειῶν τληπαθῶν καὶ
τῇ ἀμέτρῳ κακῶσει ξενοπρεπῶς δι-
ακαρτερῶν, πάσας δὲ τὰς νύκτας
ἀγρύπνως διετέλει καὶ τὴν ἐνδα-
κρυν προσευχὴν ἔργον ἔχων προῤ-

πον εἶχεν ἐρρυτιδωμένον καὶ τὸ σῶμά του κάτισχον καὶ σκελετωδές, καίτοι ὅλην τὴν ἡμέραν διήρχετο ἄνευ τροφῆς καὶ ἄρτου, καὶ διαρκῶς εἰργάζετο καὶ ἐδεικνύετο, ἐν τούτοις καὶ τὴν νύκτα ὁλόκληρον τὴν διήρχετο ἐν γονυκλισίαις καὶ προσευχαῖς μετὰ δακρύων. Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις ἡ φύσις διεμαρτύρετο καὶ ὁ ὕπνος ἀπεπειρᾶτο, ἵνα αἰχμαλωτίσῃ τὸ καταπεπονημένον σῶμά του, παντοῖα ἐμχανάτο, ἵνα ἀπομακρύνῃ τοῦτον ἀπὸ τὰ βλέφαρά του καὶ οὕτω ἐργηγορότα συγκρατῇ ἑαυτὸν καὶ κατὰ τὰς ὀλονυκτίους προσευχάς του, ὡς πρότυπον πάντοτε ἔχων τὸν ἅγιον Ἀρσένιον. Ὅσάκις δ' ὁ κάματος παρέλυε τὰ μέλη αὐτοῦ καὶ ἠναγκάζετο νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς σωματικῆς ἀναπαύσεως, καὶ ἐκεῖ, καθὼς ἦτο πρὸ τῆς εἰκόνης τοῦ Χριστοῦ γονυπετὴς καὶ προσευχόμενος, μικρὸν νὰ καταληφθῇ ὑπὸ τοῦ ὕπνου, εὐθὺς ἐξηγείρετο ψάλλων τὸ «προέφθασα ἐν ἁωρίᾳ, τοῦ Δαβὶδ, καὶ ἐκέκραξα, εἰς τοὺς λόγους σου ἡλπισα». (ψαλ. ΡΙΗ. 147).

Ἐνταῦθα ἐν τῷ κοινοβίῳ μοναστηρίῳ τῆς Χρυσῆς Πέτρας καὶ ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ἐρημικῆς καὶ ἀναχωρητικῆς πολιτείας ὁ Ὅσιος Νίκων ἀνεδείχθη ἀληθῶς μέγας. Ὁ βίος αὐτοῦ δὲν ὑπῆρξε παρὰ ἀγῶν ἀδιάκοπος κατισχύσεως τῆς ἀρετῆς, ἡ δὲ ὑπέροχος καὶ ἰλαρὰ μεταξὺ τῶν ἀναχωρητῶν καὶ ἀσκητῶν φυσιογνωμία του προσωποποιήσας πάσης συλλήβδην τοιαύτης. Καθὼς δ' ἐν τῇ ἀρχαιότητι τὸ τροπαιον καὶ τὰ περιφανῆ κατορθώ-

γιαίτερον καὶ αἰεὶ ἑαυτὸν παρασκευαῖς παντοίας μηχανώμενος τῷ ὕπνῳ δεινῶς ἀπομάχεσθαι, τῷ μεγάλῳ Ἀρσενίῳ ἐν τούτῳ [τῷ] μέρει ἀμιλλώμενος.

Θάττον γάρ καὶ αὐτός, ὡς ἐκεῖνος [ἡνίκα]¹ διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως μικρὸν τοῦ ὕπνου καὶ ἀδρανές καὶ οἶονεῖ διαψευδόμενον παραγεύεσθαι εὐθὺς ἀνεπήδα, τὰ τοῦ Δαβὶδ ἄδων καὶ λέγων· «Προέφθασα ἐν ἁωρίᾳ καὶ ἐκέκραξα» καὶ ἐξῆς. (ψαλ. ΡΙΗ. 147).

Ὅτι δὲ ἐν κοινοβίῳ καὶ ἐν πράγμασι τοσοῦτοις πᾶσα μὲν ἀρετὴ τῷ δικαίῳ κατάρθωτο, κρεῖττον ἢ καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ἐρημικὴν καὶ ἀναχωρητικὴν πολιτείαν, οὕτω διὰ πάντων ὁ μέγας οὗτος ἐπεδείκνυτο, καὶ ὀλίγοις μελετηθέντα τὰ παρ' αὐτοῦ κατορθώματα, ἀλλὰ τοῦτο ἦν τὸ πάντων ἐξαίρετον. Ἐκολάζετο γάρ παρ' αὐτῷ μὴ μόνον λόγος ἀργός, ἀλλὰ καὶ ἦθος οὐ βεβηκός καὶ γέλως ἀκρατῆς καὶ σκαίος λογισμός, καὶ τὸ παρ' ἅπαν οὐκ

ματα τοῦ Μιλτιάδου δὲν ἄφηνον τὸν Ἀλκιβιάδην, ἵνα ἡσυχάσῃ, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸν Ὅσιον Νίκωνα, ἐμπνεόμενον ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ Κυρίου «ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται» (Ματθ. Ι. 22), δὲν τὸν ἄφηνον νὰ ἡσυχάσῃ τὰ λαμπρά τῶν ἀναχωρητῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀσκητῶν κατορθώματα, καὶ διὰ τὸ τοῦ Παύλου ἐν τῇ Β' πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῇ του (3—5) «Σὺ οὖν κακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ κ.λ.π.». Διό ὅχι μόνον τὸν ἀργὸν λόγον, ὁ ὁποῖος πολλῶν ἀνθρώπων παρεσκεύασε τὴν πτῶσιν, καὶ τὴν εὐτραπείαν, τῆς ὁποίας σύνοικος εἶναι ἡ αἰσχρότης καὶ συνοδοιπόρος ὁ γέλως, διὰ παντός ἠγνόησεν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐκφυλὸν ἦθος ἐμίσησε, καὶ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς ἐπολέμησε, καὶ ἐν γένει τόσῳ προσεῖχεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ὥστε οὐδέποτε ἐπέτρεψεν ἔστω καὶ σμικρὸν νέφος πονηρίας ὑποδραμὸν νὰ σκιάσῃ τὸν λαμπρότατον οὐρανὸν τῆς ψυχῆς του, καὶ οἶονδῆποτε σπῖλον καὶ μῶμον νὰ προσάψῃ αὐτῇ. Καὶ ταῦτα ἵνα παραλείψωμεν τὸ μέγα πλῆθος τῶν ἄλλων ἀρετῶν, αἱ ὁποῖαι ἤκμαζον ἐν αὐτῷ, οἶμαι ἦσαν ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ ἡ μετριοφροσύνη, ἡ πραότης καὶ ἡ σύνεσις καὶ ἡ ὀξύνοια, ἡ ἐτοιμότης τοῦ πνεύματος καὶ ἡ εὐστροφία τῆς σκέψεως, καὶ τόσαι ἄλλαι, αἱ ὁποῖαι ὑπερβαίνουσι πᾶσαν διήγησιν.

Νέοι ἀσκητικοὶ ἀγῶνες τοῦ Ὁσίου. Ὁ τραχὺς οὗτος ἀγὼν αὐτοῦ ἐναντίον τῶν νόμων τῆς φύσεως, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν ἢ προάθλῃσις αὐτοῦ ἐν τῇ ὑπὲρ ἀνθρώπων πολιτείᾳ, διήρκεσεν ἐπὶ μίαν διετίαν ὁλόκλη-

εῖα ὁ ἀθλητῆς νέφος τι πονηρὸν τὸν τῆς ψυχῆς ὑποδραμεῖν αἰθέρα. Ἐπὴνθι δὲ πρὸς τούτοις αὐτῷ τότε ἄτυφον καὶ ταπεινὸν καὶ μέτριον, τὸ πρᾶον καὶ σύννουν καὶ νηφάλιον, πρὸς δὲ τὸ τῆς διανοίας ὀξύ καὶ λίαν εὐπετές καὶ εὐθύς πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνιπτάμενον. Ἀδυνατεῖ λόγος διηγέσθαι.

Διήρκεσε τοίνυν ὁ ἀοίδιμος διετίαν ὅλην νόμοις φύσεως οὕτω μαχόμενος διὰ τὸν νόμον τοῦ πνεύματος καὶ μογῶν ἐν τῇδε τῇ διακονίᾳ ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν τι κρεῖττον, τῇ ὑπὲρ ἀνθρώπων πολιτείᾳ, καὶ

1. [Τῷ] ἐλλείπον ἐν τῷ Κουτλουμουσιανῷ προσετέθη ἐκ τοῦ Βαρβερινοῦ κώδικος.
2. [ἡνίκα] προσετέθη ἐκ τοῦ Βαρβερινοῦ.

ρον. Τόσον δὲ θετικώτερος καὶ στερεώτερος καθίστατο εἰς ταύτην καὶ εἰς τοσοῦτον ἀπαθείας σωματικῆς ἐξικνεῖτο ὁσήμεραι, ὥστε ἀποσπᾶσας ἑαυτὸν τοῦ σώματος, ἐμιμεῖτο καὶ διῆγε τὸν ἀγγελικὸν μετὰ σώματος βίον.

Τοιοιουτρόπως διάγοντος καὶ διαιτωμένου ἐν τῷ ἱερῷ φροντιστηρίῳ τῆς Χρυσῆς Πέτρας τοῦ Ὁσίου Νίκωνος, καὶ ἐνῶ σὺν τῷ χρόνῳ ἠύξανον καὶ ἐπολλαπλασιάζοντο οἱ ἀγῶνες αὐτοῦ καὶ ἐσεμνύνετο ἐν αὐτῷ ἡ ἀρετὴ, οἱ μὲν λοιποὶ ἀδελφοὶ τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητος τῆς μονῆς ἐξεπλήρουντο, ὁ δ' ἡγούμενος καλῶς γνωρίζων καὶ αὐτὸς καὶ παρακολουθῶν τὰ κατὰ τὸν Ὁσίον, ἐπειδὴ ἐφοβήθη, μήπως διὰ τῶν ὑπερανθρώπων ἀγῶνων καὶ παλαισμάτων ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν ὑπερμέτρων κόπων εἰς τοὺς ὁποίους καθυπεβάλλετο, καὶ τῆς λοιπῆς σκληρᾶς διαίτης ἀφ' ἐτέρου, δολοφονήσῃ ἑαυτὸν, διότι δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι σκιὰν ἀνδριάντος διέκρινεν ἐν αὐτῷ καὶ ὄχι ἀνθρώπων ἐν σώματι, ἐσκέφθη, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπέμβῃ καὶ μετρίασῃ κάπως τοὺς ἀγῶνας, τὰ παλαισμάτα, τοὺς κόπους καὶ τὴν σκληρὰν διαίταν αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα «οὐ κατ' ἀνθρώπων ἐτύγχανον», ἦτοί ἦσαν ὑπεράνθρωπα. Διό, ἀφοῦ πρῶτον κατεσκεύασεν οἰκίσκον κατὰ τὸν ἁγίον, ἀπῆλλαξεν αὐτὸν τῆς ὑπηρεσίας, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐμπιστευθῇ εἰς αὐτὸν ἐν τῇ μονῇ καὶ ἐπέτρεψεν, ἵνα ἀπέλθῃ εἰς αὐτὸν καὶ ἐν αὐτῷ τοῦ λοιποῦ διάγῃ, διαιτᾶται καὶ ἐφρουράζῃ.

Ὁ Ὁσίος, ἐπειδὴ εὐχαριστεῖτο εἰς τοὺς κόπους καὶ ἀπελάμβανεν ὑπομένων εἰς τοὺς ἀγῶνας, βαρεῖαν

πᾶσαν σπουδὴν εἰσήγε πολλήν, καὶ ὁσήμεραι τοῖς πρόσω χωρεῖν ἐβιάζετο καὶ μειζόνων ἄπτεσθαι τῶν ἀγῶνων ἑαυτὸν τε ὅλον τῆς πρὸς τὸ σῶμα πολιτείας ἀπέργειν, καὶ τὸν ἀγγελικὸν μετὰ τοῦ σώματος βίον μιμεῖσθαι ἠγωνίζετο, καὶ (φ. 111 β) μήτε τοῦ χειμερινοῦ ψύχους, μήτε τοῦ θερινοῦ φλογμοῦ, μήτε ἄλλης τῆς οἴασου κακώσεως ἑαυτὸν διεφύλαττε. «Ψυχὴ γὰρ ἀπαξ ἀλοῦσα τῷ πρὸς Κύριον ἔρωτι ἐντροφᾶν αἰεὶ ἐθέλει τοῖς ἀλγεῖνοις καὶ θάλλει κακοπαθεῖα καὶ ὡς κόλασιν τινα χαλεπὴν τὴν ἄνεσιν διαφεύγει». Πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις τῶν κατὰ Θεὸν αὐτοῦ σπουδασμάτων τοσαύτη ἐχρήτο λιτότητι καὶ εὐτελείᾳ ἐν τοῖς ἐνδύμασιν, ὡς μόνον τὰ σαπρὰ καὶ πιναρὰ καὶ διερρωγότα ῥάκη περιβεβλησθαι, ἐφ' οἷς ἤδετο μᾶλλον καὶ ἐγάννυτο, ἅτε διὰ τοῦ ἔσω κόσμου καὶ ἀδύλου μεταποιούμενος ἢ τοῦ ἔξω, οὐχ ἦτον μᾶλλον οἱ φιλόκοσμοι.

Οὕτως οὖν τοῦ μακαρίου διακειμένου καὶ συναυξουμένου αὐτοῦ τῷ χρόνῳ τῶν ἀγῶνων καὶ τῆς φιλοσοφίας τὴν τῶν ἀγαθῶν προσθήκην ἐπιδιδούσης, οἱ μὲν ἄλλοι τῶν ἀδελφῶν τὴν ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν τοῦ Ὁσίου ὁρῶντες ἐξεπλήττοντο, ὅτι οὐ κατὰ ἀνθρώπων οἱ ἀγῶνες αὐτοῦ καὶ τὰ σκάμματα ἐτύγχανον. Ὁ δὲ τῆς μονῆς προεστώς, εἰδὼς τοὺς ὑπὲρ φύσιν αὐτοῦ ἀγῶνας καὶ ἰδρώτας, καὶ δεδοικώς ἵνα μὴ τῇ ἄγαν κακοπαθεῖα λάθῃ ἑαυτὸν θανατῶσαι, «σκιὰν γάρ, εἶπεν ἂν τις, ἀνδριάντος ὁρᾶσθαι ἐν αὐτῷ, ἀλλ' οὐκ ἐν σώματι ἀνθρώπων»· μετέστησεν αὐτὸν ἥς ἐπεμελεῖτο διακονίας· οἰκίσκον δὲ τινα

ἐθεώρησε τὴν διαταγὴν, καὶ ἀνυπολόγιστον ζημίαν τὸν χωρισμὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ του. Πλὴν γνωρίζων, ὅτι τὸ «πεῖθεσθαι τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπείκετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδῶσόντες» (Ἐβρ. ΙΓ, 17), εἶναι παράγγελμα Ἀποστολικόν, προθύμως ὑπήκουσε καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἰκίσκον. Ἦτο δ' ὁ οἰκίσκος οὗτος κατεσκευασμένος εἰς τὸ βάθος ἡσύχου καὶ ἐρημικοῦ κοιλώματος. Ἐν αὐτῷ λοιπὸν εἰς τὸ ἐξῆς διέμεινε. Προσέχων δ' εἰς ἑαυτὸν καὶ ἀφωσιωμένος εἰς τὸν Θεόν, κατὰ τὸ τοῦ ψαλμῶδο «κατατρύφησον τοῦ Κυρίου καὶ δώσει σοι τὰ αἰτήματά της καρδίας σου» (ψαλ. ΛΣΤ, 4), ἐξ αὐτοῦ προσεδέχετο πᾶσαν παραμυθίαν καὶ ἀνακούφισιν.

Ἄλλ' οὐδὲ κατόπιν τούτων ἀπεμακρύνθη τῶν κόπων ὁ γενναῖος ἀθλητὴς καὶ παλαιστής, καθ' ὅσον νῆα εὐκαιρία προσεγένετο εἰς αὐτὸν πρὸς μεγαλειτέρους ἀγῶνας καὶ περισσοτέρους. Ἡ κάθεριξις καὶ ἡ κατὰ μόναν οἴκησιν ἐν τῷ ἐρημητηρίῳ του ἐγένετο τῷ ὄντι ἀρχὴ νέων ἀγῶνων καὶ στάδιον νέων παλαισμάτων. Γλῶσσα ἀνθρώπου ἀδυνατεῖ νὰ διηγηθῇ τοὺς νέους ἀθλους, καὶ οὗς ἀνθρώπου νὰ ἀκούσῃ, τοίους κόπους ὑπέμενεν ἐκ τῶν ὁλοήμερων καὶ ὁλονυκτίων ὀρθοστάδην προσευχῶν, τῶν πυκνῶν καὶ ἀναριθμητῶν γονυκλισιῶν, τῆς ἀσιτίας καὶ τῆς ἄλλης ἀμέτρου ἐν ταῖς κακουχίαις καὶ ταλαιπωρίαις σκληραγωγίας, ὡς καὶ τοὺς βαθεῖς στεναγμούς καὶ τὰ ἀφθονα

πρὸς ἡσυχίαν εὖ ἔχοντα δειμάμενος, ἐν αὐτῷ διάγειν ἐπέτρεψεν ἀνάπαυλάν τινα δῆθεν βουλούμενος αὐτῷ παρασχεῖν τῶν ὑπὲρ φύσιν ἀγῶνων. Ὁ δὲ, ἅτε τῶν πόνων (φ. 112 α) ὀρεγόμενος καὶ τούτοις τοῖς ἀγῶσιν ἐγκαρτερεῖν γλιχόμενος, βαρὺ μὲν ἠγήσατο τὸ ἐπίταγμα καὶ ζημίαν τὴν διάζευξιν τῶν ποθουμένων ἀδελφῶν ἐλογίσαστο· ἀποστολικὸν δὲ ὅμως εἶναι γινώσκων τὸ παράγγελμα «πεῖθεσθαι τοῖς ἡγουμένοις καὶ ὑπείκετε αὐτοῖς», εἶξε μὲν προθύμως τῷ ἐπιτάγματι καὶ τῷ οἰκίσκῳ ἡδέως, πῶς ἂν εἴποις, εἰσηλθεν. Ἦν γὰρ ἐν λάκκῳ κείμενον ἡσυχίας τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ καὶ ἔμεινε τοῦ λοιποῦ εἰς ἑαυτὸν νεύων καὶ τὸν Θεὸν φανταζόμενος καὶ πᾶσαν ἐκείθεν ψυχαγωγίαν δεξιόμενος κατὰ τὴν προφητείαν τὴν λέγουσαν «κατατρύφησον τοῦ Κυρίου σου καὶ δώῃ σοι τὰ αἰτήματά της καρδίας σου». (ΐ) Πλὴν ἀλλ' οὐδ' οὕτως ἠφίει τῶν πόνων ὁ γενναῖος οὗτος ἀγωνιστὴς καὶ πύκτης· ὕλη γὰρ αὐθις αὐτῷ γεγένηται ἀγῶνων μειζόνων καὶ κόπων πλειόνων ἢ τε κάθεριξις καὶ ἡ κατὰ μόναν οἴκησιν. Οἷους δὲ τοὺς πόνους ἀνέτιλῃ ἐν πανημέροις καὶ ὁλονυκτίαις στάσει καὶ πυκναῖς καὶ ἀμέτραις γονυκλισίαις, ὁσπὴν τὴν ἀσιτίαν, ὁσπὴν τὴν σκληραγωγίαν ἐν τῇ ἀμέτρῳ καὶ παντοδαπῇ κακώσει, τοὺς τε ἐκ βάθους στεναγμούς καὶ τὸ θεοδώρητον ἐκεῖνο δάκρυον καὶ ἀκατάπαυστον, ἀδυνατεῖ ἢ γλῶσσα εἰπεῖν, καὶ ἀκοῇ παραδέξασθαι. Οὕτω γὰρ αὐτῷ ὁ θεὸς κατειργάσατο πόθος καὶ τοιοῦτοις

1. Ἀξία παρατηρήσεως εἶναι ἡ διαφορὰ τοῦ ψαλμικοῦ τούτου χωρίου πρὸς τὸ ἐν τοῖς ἐν χρήσει κειμένοις εὐρισκόμενον.

καὶ ἀκατάπαυστα δάκρυά του, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἔδαφος τοῦ ἔρημη-τηρίου του διετηρεῖτο πάντοτε νοτι-σμένον. Διὸ καὶ τινες ἐκ τῶν ἁλ-λων ἀδελφῶν τῆς μονῆς, θασῶται ὄντες τῆς ἀρετῆς καὶ ἐρασταὶ τῆς εὐσεβοῦς κατὰ Θεὸν ζωῆς καὶ ἐρ-γάται ἀκαταπόνητοι καὶ ἀκατά-βλητοι, μεταβαίνοντες ἔξωθεν τοῦ κελλίου αὐτοῦ καὶ παρακολουθοῦν-τες τοὺς ἀγῶνας τῆς ἀρετῆς, τοὺς ἄθλους τῆς προσευχῆς, τὸ βάθος τῆς κατανύξεως, τοὺς θρήνους καὶ τοὺς βαθεῖς στεναγμούς καὶ τοὺς προχομένους ποταμούς τῶν δα-κρύων τῆς ἐσωτερικῆς συντριβῆς του, ἐθαύμαζον καὶ ἐξεπλήρσοντο καὶ κατεπλήρσοντο σφόδρα. Ἐπειτα παραλαμβάνοντες καὶ διατηροῦν-τες ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν τοῦτον ὑπέκ-καυμα καὶ τοῦ ἰδικοῦ τῶν θεοφι-λοῦς βίου, ἀπήρχοντο εἰς τὰ κελ-λία τῶν. Ἄλλ' ἐν τῇ προσπαθείᾳ τῶν, ὅπως τὸν μιμηθῶσι καὶ φανῶ-σι καὶ οὗτοι ἴσοι πρὸς αὐτόν, ἄν-θρωποι οἱ ὅποιοι καὶ τὴν φύσιν καὶ τὸ φρόνημα εἶχον ὑψηλὸν καὶ εὐ-γενές, ἐλάμβανον ἀφορμὴν, ἵνα γνωρίσωσι πόσον ὑπελείποντο ἐ-κείνου.

Ἡ σωτηρία τῶν ἄλλων ὑπό-θεις τῶν ἀκαταπαύστων δακρύ-ων του. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ οἰκίῳ, τῷ νέφ' τοῦτ' ἡσυχαστηρίῳ του, ὁ ἡγούμενος δὲν ἔπαυσεν, ἵνα τὸν παρακολουθῇ. Οἱ νέοι ἄγῶνες καὶ οἱ ἀσθενέστερες θρηνοὶ του μετέφερον καὶ ἐκεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ θεοφώ-ρου γέροντος.

Μίαν λοιπὸν ἡμέραν ἔλαβε κατ' ἰδίαν τὸν Ὅσιον. Ἦθελε νὰ ἱκανο-ποιήσῃ τὴν μεγάλην περιέργειάν του καὶ νὰ πληροφορηθῇ τὴν αἰτίαν

αὐτὸν καὶ τοσοῦτοις κατέτρωσεν βέ-λεσιν, ὥς νύκτωρ καθ' ἡμέραν τῆς κατανύξεως προχέειν τὸ δάκρυον καὶ ἅπαν τὸ τοῦ οἰκίσκου ἔδαφος ἐνυ-γρον ἐντεῦθεν ὁρᾶσθαι αἰεὶ (φ. 112β) καὶ νοτίδος παντελῶς οὐκ ἄμοιρον. Διὸ καὶ ἔνιοι τῶν ἀδελφῶν, ἀρετῆς μὲν κάκεῖνοι καὶ εὐσεβείας ἐρασταὶ τυγχάνοντες, ἥδιστα τε τοὺς ὑπὲρ τῆς κατὰ Θεὸν ζωῆς ἀσπαζόμενοι πόνους καὶ πολλὴν ὄσιν τὴν τῆς ψυχῆς φιλοσοφίαν ἐπιδεικνύμενοι, θύραζε διακαρτεροῦντες καὶ ἔξω τῆς κέλλης ἰστάμενοι, λίαν ἐξε-πλήττοντο ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ ῥοῇ τῶν δακρύων καὶ τῇ τῶν θρήνων ἀμε-τρίᾳ· εἶτα καὶ ὑπέκκαυμα κατανύ-ξεως ἑαυτοῖς ἐποιοῦντο τοὺς τοιού-τους θρήνους καὶ ὄδυρμούς· κἀν-τεῦθεν ἐμάνθανον οἱ γεννάδαι τοῦ Ἰσοῦ μέτρου παρὰ πολὺ ἀποδέειν.

Μιᾶ οὖν τῶν ἡμερῶν ἐπιλαβὼν αὐτόν κατ' ἰδίαν ὁ γέρων ἤρξατο χαριέντως περισαίνειν αὐτόν καὶ οἰνοεῖ φιλοπευστεῖν οὕτω λέγων : «Τὰ κατὰ σέ, ὦ τέκνον, ὥς καὶ αὐ-τὸς οἶδας οὐκ ἄγνωσ' τί οὖν βού-λεται σοι ὁ τοσοῦτος θρήνος καὶ ὄδυρμός τῷ μηδαμῶς κεκτημένῳ θρήνου ἔργον ἐπάξιον; καὶ τί διή-ποτε ἀνθ' ὧν ἔδει σε γένηθ' ἐναι μᾶλλον καὶ εὐθυμεῖν, κόσμου ἀπορ-ραγέντα καὶ τῷ φωτὶ προσρύντα τῆς ἀληθείας πρὸς τοσοῦτους θρή-

τῶν θρήνων. Διὸ μὲ πολλὴν χάριν, εἰς τὰ χεῖλη τῆς ὁποίας διεκρίνετο ἡ γλυκύτης καὶ ἡ δύναμις τῆς πα-τρικῆς στοργῆς, ἐζήτησε νὰ εἰσχω-ρήσῃ εἰς τὰς σκέψεις του καὶ πλη-ροφορηθῇ τὴν αἰτίαν τῶν θρήνων καὶ τῶν πολλῶν ὄδυρμῶν του. «Παιδί μου, ἔλεγεν εἰς αὐτόν ὁ θεο-φόρος γέρων, δὲν ἄγνωσ', καθὼς καὶ σὺ ὁ ἴδιος καλῶς γνωρίζεις, ὅλα τὰ κατὰ σέ. Πίστευσόν με, ὅτι οὐ-δεμίαν πράξιν σου εὐρίσκω τοῦ το-σοῦτου θρήνου καὶ ὄδυρμου σου ἐπάξιον. Ποία λοιπὸν ἡ αἰτία τῆς ἀπεράντου λύπης σου, καὶ ποῖος ὁ σκοπὸς τῶν ἀτελευτήτων θρήνων καὶ ἀφθόνων δακρύων σου; Διατί νὰ εἶσαι τόσῳ βαρύθυμος καὶ ἐν-τοσοῦτ' ἡλῆθαι θρήνων καὶ ὄδυρ-μῶν νὰ διάγῃς, ἀντὶ νὰ εἶσαι κα-λοκαρδισμένος καὶ εὐθυμος, διότι ἀπεσπάρθης ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ κατηγύαθης τῷ φωτὶ τῆς ἀληθεί-ας». Ἀποκριθεὶς εἰς ὅλα αὐτὰ ὁ Νίκων μετ' ἀγαστῆς ἀπλότητος καὶ μεθ' ὅσης δύναται τις νὰ εἴπῃ ἀλη-θοῦς μετριοφροσύνης εἶπε : «Διὰ δύο λόγους, Πάτερ τίμιε, ἐγὼ ὁ τα-πεινὸς καὶ ἄθλιος θρηνῶ καὶ ἀπο-λοφύρομαι. Διότι ἐνῷ συμφύρομαι τῷ χοῖκῳ σώματι καὶ ἀκόμη φορῶ τὴν θνητὴν σάρκα, δὲν γνωρίζω πῶς, ἔχω ἀξίωθῇ τῆς Χάριτος, ὥστε κα-θαρῶς διὰ τῶν ἐσωτερικῶν ὁμμά-των νὰ βλέπω τὰ ἀθέατα κάλλη καὶ τὴν προσδοκωμένην μακαριό-τητα τῆς ἀπολαύσεως τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν. Φοβοῦμαι λοιπὸν μήπως, κατεσχημένος ὢν ἐν τῷ σκότει τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καὶ συνδεδεμένος μετὰ τοῦ γεώδους καὶ πηλίνου σώ-ματος, δὲν φθάσω, ἵνα καὶ ἐν τῇ πραγματικότητι ἀπολαύσω, ὅσα

νοῦς καὶ ὄδυρμούς διάγειν;» Πρὸς ταῦτα ὁ μέγας ἀποκριθεὶς μεθ' ὁ-σης ἂν εἴποις τῆς ἀληθοῦς μετριο-φροσύνης καὶ τῆς φιλῆς ἀπλότητος εἶπεν· ἔκρινε γάρ τὸ ἐχέμυθα ποι-εῖσθαι καὶ ἀπόρρητα τίθεσθαι τὰ τοῦ πράγματος ἐπὶ πατρός τοιού-του πάντῃ εἶναι ἀβέλτερον καὶ πόρρω τοῦ δέοντος· «Ἐμοί, πάτερ τίμιε, τῷ ταπεινῷ καὶ ἀθλίῳ διχῶς ἔπεισι τὸ θρηνεῖν καὶ ἀπολοφύρε-σθαι· ἡξίωμα γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως ὁ ἀνάξιος ἔτι τῷ χοῖ συμφῶ (φ. 113α) ῥόμε-νος καὶ θνητῷ σαρκίῳ δεδεμένος ὁρᾶν τρανῶς τοῖς ἔσωθεν ὁμμάσι τὰ ἀθέατα κάλλη καὶ τὴν ἐλπίζομένην μακαριότητα τῆς τῶν αἰώνιων ἀγα-θῶν ἀπολαύσεως. Δεδεικῶς οὖν ὁ ταλαίπωρος, μήπως ἐν τῷ σκότει τοῦ βίου κατεσχημένος ὢν καὶ τῷ γεῶδει καὶ πηλίνῳ σώματι συμπε-πλεγμένος οὐ φθάσω πρὸς τὴν τοι-αύτην τῶν θείων κατανόησιν καὶ πρὸς ἅπερ ὁρᾶν ἡξίωμα, καὶ νοε-ρῶς τοῖς νοεροῖς συγγινόμενος, στρέφω κατὰ νοῦν καὶ λογίζομαι τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας τῶν ἀ-φρόνως περικειμένων καὶ ἀμελῶς πρὸς τὴν τοῦ βίου τούτου ματαιό-τητα, τὰ πρόσκαιρα δηλαδὴ καὶ φεύγοντα καὶ καπνοῦ δίκην λυό-μενα καὶ βαθεῖαν νύκτα τοῖς νοῦν ἔχουσι νομιζόμενα, καὶ αὐτῶν ἐπὶ τῶν τοιούτων κεχηνόντων καὶ τὸν πόθον ὅλον φεῖ πρὸς αὐτὰ κεκτη-μένων. Εἶτα καὶ οἶκτον λαμβάνων τῆς τοσαύτης ἐκείνων ἡλιθιότητος καὶ κακονοίας, δι' ἧς ἡ ἀπόταξις τῶν τοιούτων καὶ τηλικούτων ἀγα-θῶν τοῖς ἀθλίῳ προσγίνεται, ἐξοι-κειοῦμαι τὴν συμφορὰν καὶ τὴν ἐκ-πτώσιν ἐκείνων οἰκείαν, ὥσπερ λο-γίζομαι, κἀντεῦθεν ὁ κοπετὸς ὁ πο-

νοερῶς βλέπω. Ἰδοὺ ὁ πρῶτος λόγος τῆς λύπης μου. Ἐπειτα συλλογίζομαι καὶ ἀναλογίζομαι τὴν πώρῳσιν τῆς καρδίας ὄλων τούτων τῶν μωρῶν καὶ ἀνοήτων, τῶν ἐν ἀσωταίαις διασπαθιζόντων τὴν πατρικὴν τῶν κληρονομίαν καὶ ὁμοιζόντων πρὸς παιδία μικρά, τὰ ὅποια εὐχαριστοῦνται νὰ παίζωσι καὶ ἀπασχολῶνται μὲ πετραδάκια τοῦ ποταμοῦ, καὶ οἱ ὅποιοι τόσον εἶναι ἀφωσιωμένοι εἰς τὰ γήϊνα, ὥστε προτιμῶσιν ἀντὶ τῶν μονίμων καὶ σταθερῶν τὰ παρερχόμενα καὶ ἀσταθῆ, καὶ ἀντὶ τῶν αἰωνίων καὶ ἀφθάρτων τὰ πρόσκαιρα καὶ φθαρτά. Οἶκτον δὲ τῆς τοσαύτης αὐτῶν ἡλιθιότητος καὶ κακονοίας λαμβάνων ἕνεκα τῶν ὁποίων συμβαίνει εἰς αὐτοὺς ἡ ἀπάρνησις ὄλων τούτων τῶν τοιούτων καὶ τηλικούτων ἀγαθῶν, ἰδιοποιῶμαι τὴν συμφορὰν τῶν καὶ ἀποκλειστικῶς ἰδικήν μου θεωρῶ τὴν τούτων στέρνησιν αὐτῶν. Ἐντεῦθεν λοιπὸν ὁ πολὺς κοπετός μου καὶ ὁ θρῆνος καὶ τὰ ἀκατάπαυστα δάκρυά μου».

Κατόπιν τούτων κατενόησεν ὁ θεοφόρος ἐκεῖνος γέρον πόσον πλουσιώτερον ὄλων τῶν ἄλλων, ὅσοι τότε διεκρίνοντο ἐπὶ σεμνότητι βίου καὶ ἐπ' ἀρετῇ, εἰς τὴν ψυχὴν τούτου εἶχεν ἐπιδαφιλευθῆ οὐρανόθεν ἡ χάρις, ἵνα ἀγαπᾷ τὸν πλησίον του καὶ συμπαθῇ καὶ φροντίζη περὶ τῶν ὁμοίων του. Θαυμάσας δὲ καὶ ἔκθαμβος γενόμενος, ἀφοῦ ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν ἐδοξολόγησε τὸν Θεόν, ἤφρησεν αὐτόν, ἵνα εἰς τὸ ἐξῆς ἀπερσιπάσῃ ἐκτελῇ τὸν συνήθη ἀγῶνα τῆς ἀσκήσεως.

Ἀναζητήσεις τοῦ Ὁσίου ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Οὕτως ἀσκού-

λὺς καὶ ὁ θρῆνος καὶ τὸ ἀκατάπαυστον δάκρυον. Νηπιῶν γὰρ δικὴν ἀτελῶν οἱ ἄφρονες διακείμενοι κάχληξι λιθιδίοις ἡδόμενοι καὶ κληρῶν πατρικῶν τῇ αὐτῶν ἀσωταίᾳ μὴ φειδόμενοι, οὕτω προστετήκασιν τῇ ματαιότητι καὶ τῶν μενόντων προτιμῶσι τὰ φεύγοντα καὶ τῶν αἰωνίων τὰ πρόσκαιρα καὶ τῶν ἀφθάρτων τὰ φθαρτά καὶ ἐπίκαιρα· οἷς ἀρμόσει πάντως καὶ τὸ Δαβιτικὸν λόγιον φάσκον «Ἄνθρωπος (ψαλ. ΜΗ. 13) καὶ τὰ ἐξῆς. Τούτων οὕτω παρὰ τοῦ Ὁσίου λεχθέντων, συνῆκεν ὁ Θεοφόρος γέρον ἐκεῖνος, ὡς πλείων τῶν ἄλλων, ὅσοι τῷ κατ' ἐκείνῳ διέλαμπον βίῳ σεμνῷ καὶ ἀρετῆς ὕψει, ἐκ Θεοῦ τεταμιεύσθαι τῷ μακαρίῳ τὴν χάριν τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης καὶ εἰς τὸ ὁμογενὲς συμπαιθείας τε καὶ κηδεμονίας. Θάμβους οὖν ὁ γέρον πλησθεὶς καὶ ἐφ' ἱκανὸν δόξαν ἀναπέμφας τῷ Θεῷ, εἶασεν αὐτόν τοῦ λοιποῦ τὸν συνήθη τῆς ἀσκήσεως διάυλον ἀνύειν ἀπερσιπάσας κατὰ τὸ θυμῆρες αὐτῷ καὶ τῆς ὑψηλοτέρας ἔχεσθαι πολιτείας.

Πρέεισι τοίνυν αὐτῷ τὰ τῆς τοιαύτης ἐν τῷ ἐκείνῳ φροντιστη-

μενος καὶ προπονούμενος ἐν τῷ ἰερῷ ἐκείνῳ φροντιστηρίῳ τῆς Χρυσῆς Πέτρας ὁ Ὁσίος Νίκων ἔφθασεν εἰς τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς κατατάξεως αὐτοῦ εἰς τὰς τάξεις τῶν μοναχῶν. Τόσῳ δὲ πλουσία εἰς πνευματικά ἐφόδια ὑπῆρξεν εἰς αὐτὸν ἡ περίοδος αὕτη, καὶ τοιοῦτος ὁ τρόπος τῆς δωδεκαετοῦς ἀσκήσεως, ὥστε τοῦ λοιποῦ ἡ ζωὴ εἰς αὐτὸν δὲν ἦτο ἢ ἐν ἀπλοῦν μεταίχμιον μεταξὺ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τῆς ἀγγελικῆς καὶ ἀσωμάτου τοιαύτης. Καὶ πράγματι κατὰ τοῦτο μόνον διέφερε τῶν ἀγγέλων, ὅτι αὐτὸς περιεβάλλετο μὲ σῶμα καὶ εἶχε σχῆμα ἀνθρώπου. Δηλαδὴ ὡς ἄλλος Ἥλιος ἦτο εἰς ἔνσαρκος ἀγγελος.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἐκ τῆς πατρικῆς οἰκίας ἢ μάλλον μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν αὐτοῦ εὐκολον εἶναι νὰ φαντασθῇ τις, ὅποια σκηναὶ θὰ διεδραματίσθωσιν ἐν αὐτῇ, καὶ ὅποια κίνησις θὰ ἐσημειώθῃ πρὸς ἀνεύρεσίν του. Καὶ ἐν τούτοις παρηλθον δώδεκα πληρῆ ἔτη καὶ ἔμενεν ἄγνωστος καὶ ἀφανὴς εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ. Τώρα δέ, ὅτε συνεπληρώθησαν τὰ δώδεκα ἔτη, «ἰδοὺ, λέγει ὁ βιογράφος του, καὶ ἡ τοῦ κατὰ σάρκα πατρὸς ἀναζητήσις Θεοῦ κατεμηνύετο», ἦτοι ἀπεκαλύπτετο, καὶ εἰς αὐτόν καὶ εἰς τὸν ἡγούμενον τῆς Μονῆς. Ἐμμεν δὲ ἀφανὴς εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ ἀνεύρετος, τοῦ Θεοῦ ἐν ἀποκρύφῳ τῆς ἑαυτοῦ σκηνῆς, κατὰ τὸ γραφικὸν σῶριον, περιθάλλοντος αὐτόν, καὶ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν (ψαλ. ΚΖ. 5) διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πτερύγων σκέποντος καὶ προστατεύοντος αὐτόν, διὰ μυστη-

ρίῳ διαγωγῆς εἰς δωδέκατον ἔτος, ἐν ᾧ τὰ αἰσθητήρια πάντα λίαν ἐκγυμνασθεὶς καὶ τὴν περὶ τὰ αἰρετά καὶ φρικτὰ διάκρισιν εἰς ἄκρον ἐκπονηθεὶς καὶ πανταχόθεν τὸν πλοῦτον τῆς φιλοσοφίας συναθροίσας μεθόριον ἦν αὐτῷ τοῦ λοιποῦ ἡ ζωὴ τῆς τε ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τῆς ἀγγελικῆς καὶ ἀσωμάτου. Ἐν τούτῳ γὰρ μόνῳ τῆς ἀγγελικῆς καὶ αὐλοῦ φύσεως εἶχε τὸ ἐν ἀλλότῳ, τῷ σῶματι φαίνεσθαι καὶ σχήματι περιειληφθαι καὶ τοῖς αἰσθητικοῖς ὀργάνοις συρρεῖν. Τάχα δ' ἂν τις τολμήσας εἴποι, μηδὲ καταδέεσθαι τὴν παραλλαγὴν εἶναι· ὅτι σαρκὶ συζῶν ὁ μέγας, καθ' ὁμοίότητα τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων, οὐκ ἐβαρύνετο τῷ ἐφορκίῳ τοῦ σώματος, ἀλλ' ἀνωφερῆς ἦν αὐτῷ ἡ ζωὴ, ταῖς οὐρανίαις συμμετεωροποροῦσα δυνάμεσι.

Τοῦ οὖν δωδεκάτου ἔτους ἤδη λήγοντος, ἰδοὺ καὶ ἡ τοῦ κατὰ (ψαλ. 144) σάρκα πατρὸς αὐτοῦ ζητήσις Θεοῦ αὐτῷ τε καὶ τῷ τῆς μονῆς προεστῶτι κατεμηνύετο. Ἀρρήτῳ γὰρ τινι καὶ θειοτέρᾳ προμηθείᾳ τῆς εἰς τὸ κρεῖττον ἐπιδόσεως ἕνεκεν τοῦ Ὁσίου καὶ τῆς τοῦ καλοῦ ἐξεῶς τε καὶ προκοπῆς, ἀφανὴς ἦν τῷ πατρὶ καὶ ἀνεύρετος, τοῦ Θεοῦ κρύπτοντος αὐτόν, κατὰ τὸ προφητικὸν λόγιον «ἐν ἀποκρύφῳ τῆς ἑαυτοῦ σκηνῆς» (ψαλ. ΚΖΤ. 5), καὶ ἰδίαις πτέρυσιν περιθάλλοντος παρ' ὄλον τὸν μεταξὺ χρόνον. Καὶ οὕτε τὸ τοῦ χρόνου διάστημα, οὐθ' ἡ μακρὰ ἀποψὶς τοῦ φιλάτου συντεῖναι ἐώκεσαν τῷ κατὰ σάρκα τούτου γεννήτορι πρὸς ἀναζήτησιν θάπτον ἐξελεῖν τοῦ ποθουμένου, ὅτι μηδ' ὁ καιρὸς ἦν ἐπιστάς τῷ

ριώδη ἀληθῶς, ἀνεκδιήγητον καὶ θειοτέραν οἰκονομίαν, διὰ τὴν δοθῆναι δηλαδὴ εἰς αὐτὸν ὁ ἀπαιτούμενος καιρὸς καὶ ἐπιδοθῆναι καὶ συνηθίσθαι εἰς τὸ καλὸν καὶ τοὺς ἀγῶνας τῆς ἀρετῆς. Διὸ καὶ μετὰ πολλῆς περιεργείας καὶ ἀπορίας βλέπομεν, ὅτι οὔτε τὸ διάστημα τοῦ χρόνου, οὔτε ἡ μακρὰ ἀπουσία υἱοῦ προσφιλεστάτου ἐφάνησαν, ὅτι συνετέλεσαν, ἵνα ἐνωρίτερον τοῦ δωδεκάτου ἔτους ἐξήρχετο ὁ πατὴρ πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ ἐξαφανισθέντος υἱοῦ του. Καὶ τοῦτο βεβαίως διότι δὲν εἶχεν ἔλθει τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ δὲν εἶχεν ἐπιστῇ ἀκόμη ἡ κατάλληλος ὥρα, ἵνα ἐξαποσταλῇ εἰς τὸ σωτηριῶδες κήρυγμα τῆς μετανοίας. Ὅτε πλέον τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἦλθεν, ἦτοι ὅτε συνεπληρώθη ὁ χρόνος τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ Ὁσίου εἰς τὸ κήρυγμα τῆς μετανοίας, τότε ἐκινήθη καὶ ὁ κατὰ σάρκα πατὴρ αὐτοῦ εἰς ἀναζήτησιν τοῦ υἱοῦ του.

Ἡ εἰδησις αὕτη ἐθορύβησεν, ὡς εἰκός, τὸν θεοφόρον γέροντα ἡγούμενον τῆς μονῆς τῆς Χρυσῆς Πέτρας, καίτοι διὰ συνεχῶν ὁραματισμῶν καλῶς πληροφορημένον περὶ τῆς κλήσεως καὶ ἀποστολῆς ἐκείνου. Τὸν ἐβασάνιζεν ἡ σκέψις καὶ τὸν ἐτρόμαζεν ἡ ἰδέα μήπως τὸ πατρικὸν φίλτρον ἦσκει γοητεῖαν καὶ κατὰ συνέπειαν μεταβολὴν ἐπὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἱερῶν κλίσεων τοῦ Ὁσίου καὶ ἐγίνετο πρόσκομμα εἰς τὸν δρόμον του. Ἐν παραχῇ λοιπὸν πρωτοφανεῖ καὶ ὑπὸ τὸ κράτος συναισθημάτων ἀμηχανίας καὶ ἀπορίας περὶ τῶν συμβησομένων εἰς τὸν Ὁσίον ἄμα τῇ ἐμφανίσει τοῦ πατρὸς του σπεύδει καὶ

Ὁσίῳ τῆς ἄνωθεν ἀποστολῆς καὶ τοῦ σωτηρίου κηρύγματος. Τοῖνυν καὶ ὁ μὲν γέρων. καίτοι τοσαύτην κεκτημένος περὶ τούτου τὴν πληροφορίαν, ἀλλ' ἠδημόνει, ἡνιάτο, ἡσχαλλε καὶ ὅλος ἦν ἐναπόριος. Ἐδεδίει γὰρ μήπως τὸ πατρικὸν φίλτρον αἰτία γένηται προσκόμματος τῷ οὕτω ταχυδρομοῦντι καὶ ἀπροσκόπτως ὁδεύοντι τὴν ἄνω φέρουσαν βασιλείαν. Δεηθείς δ' ὅμως ὁ γέρων ἐφ' ἱκανὸν περὶ τούτου πλείονος ἔνεκα πληροφορίας, Θεία τις ὄψις αὐτῷ ἐδήλωσε παρὰ χρῆμα περὶ πάντων τῶν ἐσομένων καὶ συμβησομένων τῷ μακαρίῳ, ὡς εἴη ἀποστολικὴν μετιέναι διακονίαν καὶ, πόλεις οὐκ ὀλίγας καὶ χώρας διαμείψας, κηρύξει πᾶσι λαοῖς μὲνάνοιαν καὶ τὴν δι' αὐτῆς ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων, πολλοὺς τε πειρασμοὺς (φ. 114β) ὑποσταίη παρὰ τῶν πονηρῶν πνευμάτων, ἡττήσας δ' ὅμως αὐτὰ τῇ ἀβύσσῳ παραπέμψει. σφόδρα δὲ καὶ ὁ Θεὸς δι' αὐτοῦ δοξασθήσεται, καὶ τέκνα Θεοῦ πολλὰ δι' αὐτοῦ ἔσονται, καὶ κληρὸν ἔξειε τὸν παράδεισον. Ἀλλ' ὁ μὲν γέρων τοιαῦτα, περὶ ὧν ἠτεῖτο, ἀπεκαλύπτετο, καὶ σκευὸς ἐκλογῆς αὐτὸν κατὰ Παύλου ἔσεσθαι ἐμάνθανεν.

αὐθις εἰς τὴν προσευχὴν, καὶ ἐν συγκινήσει βαθεῖα παρακαλεῖ τὸν Θεόν, ἵνα ἀξιῶσιν αὐτὸν νέων πληροφοριῶν σαφεστέρων περὶ ὧν ἐμελλον νὰ συμβῶσιν ἐκείνῳ.

Καὶ ὦ τοῦ Θαύματος! Παραχρῆμα θεία τις ὁπτασία ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτόν, ὅσα ἐζήτει νὰ πληροφορηθῇ. Ἦτοι ἀφοῦ πρῶτον προσδιώρισε τὴν ἀποστολικὴν κλήσιν καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Ὁσίου, ὅπερ θὰ ἦτο κήρυγμα Μετανοίας, ἐξ οὗ ἔλαβε καὶ τὴν προσωνομίαν, Νίκων ὁ «Μετανοεῖτε», εἴτα σαφῶς καὶ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ περιέγραψεν εἰς αὐτόν τὸν πόλεμον αὐτοῦ κατὰ τῶν πονηρῶν πνευμάτων, καὶ ἐφάνερώσε τοὺς θριάμβους του κατὰ τῆς ἀπιστίας καὶ ἀσεβείας.

Ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα μυστηριώδη ἀπεκαλύφθησαν εἰς τὸν θεοφόρον γέροντα κατὰ τὴν θείαν ταύτην ὁπτασίαν, ἀπέναντι τῶν ὧν ἐζήτησε διὰ τῆς προσευχῆς του.

Ὁ Ὁσίος καθίσταται κοινωνὸς τῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς του ἀναζητήσεως. Ἡ ἔρευνα τοῦ πατρὸς τοῦ Ὁσίου ἀνηγγέλθη καὶ εἰς αὐτὸν ἐγκαίρως, ὡς καὶ εἰς τὸν ἡγούμενον. Εὐθύς λοιπὸν ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης εἰδήσεως καὶ τῆς ὅσον οὐπω εἰς τὴν μονὴν ἀφίξεως τοῦ πατρὸς του ἐγένετο κοινωνός, ἀμέσως ἐγείρεται καὶ ἄνευ χρονοτριβῶν σπεύδει εἰς τὴν μονὴν καὶ παρουσιάζεται ἐνώπιον τοῦ ἡγουμένου.

Ἀνακοινώνει εἰς τὸν θεοφόρον ἐκεῖνον γέροντα τὴν ἐπικειμένην ἀφίξιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ μετὰ δακρύων καὶ βαθέως στενάζων ἐκλιπαρεῖ αὐτόν νὰ τὸν διευκολύνῃ, ἵνα ἀπέλθῃ τῆς μονῆς πρὸ τῆς ἐν αὐτῇ ἀφίξεως τοῦ πατρὸς του διό-

Ἐπεὶ δέ, ὡς ἐφθμεν εἰπόντες, Θεόθεν ἦν τῷ μακαρίῳ δηλωθεῖσα ἡ τοῦ πατρὸς ὅσον οὐπω παρουσία, ἀναστὰς ἔρχεται πρὸς τὸν γέροντα, καὶ, μύχιον ἀνοιμῶξας καὶ πρηνὴς πεσὼν ἐπ' ἐδάφους ἔμπροσθεν τοῦ γέροντος, τὴν τε τοῦ πατρὸς παρουσίαν ἐν συνοχῇ καρδίας ἀπηγγεῖλε καὶ τῆς μονῆς ἀπολύεσθαι ἐξελιπάρει καὶ τὴν διάζευξιν οὐκ ἠνείχετο. Μέγιστον γὰρ ἐν κακοῖς ἐτίθετο χερσὶ πατρικαῖς ληφθῆναι. Ὁ δὲ γέρων οὐδὲν ἤττον καὶ αὐτὸς ἐδάκνετο τὴν ψυχὴν. λίαν γὰρ δριμύς τῶν κατὰ Θεὸν φιλοῦντων οἱ πόθοι καὶ τῶν φυσικῶν ἰσχυρότεροι. Ὁθεν καὶ τὸν λόγον οὗτος ὑπολαβὼν, περιαλγῆς καὶ σύνδακρυς καὶ θαμνὰ στενά-

τι μέγιστον κακὸν ἐθεώρει, ὅτι θὰ συνέβαινεν εἰς ἑαυτόν, ἐάν προλαμβανόμενος ἐτίθετο εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ πατρὸς του. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἡγούμενος οὐδόλως ὀλιγώτερον συντετριμμένος παρακολουθεῖ τὴν ὄντως δραματικὴν αὐτὴν σκηνὴν καὶ ἀντιμετωπίζει τὴν σιδηρὰν ἀνάγκην τοῦ χωρισμοῦ των. Βαρυαλγὴς ὄθεν καὶ συχνὰ στενάζων καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑποπλέοντας εἰς τὰ δάκρυα ἀνεγείρει ἐκ τῆς χειρὸς τὸν Ὅσιον, ὅστις ἦτο πρηνὴς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πρὸ τῶν ποδῶν του, καὶ λαβὼν τὸν λόγον λέγει: «Παιδί μου, τὸ νὰ ἐπιτρέψω εἰς σὲ ν' ἀπέλθῃς τῆς Μονῆς δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐμέ. Τοῦτο εἶναι ἔργον τῆς Θείας Προνοίας, ἡ ὁποία ἱσαπόστολον ἔκρινέ σε ἄξιον, καὶ τὴν σωτηρίαν πολλῶν διὰ σοῦ παρεσκεύασεν. Εἰς ταύτην λοιπόν, παιδί μου, τῆς ὁποίας σκευὸς ἐκλογῆς τίμιον ἐγένεσο, κατὰ τὸν Θεῖον Παῦλον, καὶ ἡ ὁποία καὶ εἰς σὲ καὶ εἰς ἐμὲ ἀνεκοίνωσε τὸν ἐπικείμενον ἐρχομὸν τοῦ πατρὸς σου, πρέπει νὰ ὀφείλῃς χάριν. Ἐνώπιον δὲ Αὐτῆς ἡ ἰδική μου θέλησις ἀτονεῖ. Πορεύου λοιπόν εἰς εἰρήνην. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τώρα, ὅτε οὐχὶ ἄνευ γνώμης τοῦ Θεοῦ πρόκειται νὰ ἀπομακρυνθῇς ἀφ' ἡμῶν, παρίσταται ἀνάγκη νὰ δώσω εἰς σὲ συμβουλὰς χρησίμους πρὸς ὁδηγίαν σου, θὰ σε παρακαλέσω νὰ μὴ ἀπαξιώσῃς μετὰ προσοχῆς νὰ μ' ἀκούσῃς:

Ὁ ἀγὼν τὸν ὁποῖον μέλλεις νὰ ἀγωνισθῇς εἶναι τραχὺς. Δὲν ἀναλαμβάνεις ἀγῶνα πρὸς ἀνθρώπους. Θὰ ἀγωνισθῇς πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ

ζων, «οὐκ ἐμόν, εἶπεν, ὦ τέκνον, οὐκ ἐμόν τὸ ἀπολύσαι σε, ἀλλὰ τῆς Θείας οὕτω προνοίας, οἰκονομώσεως πάντως τὴν τῶν πολλῶν σωτηρίαν διὰ σοῦ, καθὼς μοι τῷ ταπεινῷ ἀπεκαλύφθη. Ἐκείνη οὖν δεῖ σε τὴν χάριν ὁμολογεῖν, ἥ σε καὶ ἱσαπόστολον ἔκρινε καὶ πρὸς ταύτην διακονίαν ἐξελέξατο· ἐπεὶ, εἰ πρὸς ἐμοῦ ἦν τοῦτο, τάχα ἂν καὶ δεσμοῖς σε σιδηροῖς περιέσχον καὶ ἀλύσει κατεδέσμησα, μὴ φέρων ὄλως σου τὴν διάζευξιν. Ἐπεὶ (φ115a) δὲ χρεὼν ἐστὶ καὶ νῦν τὰ παρ' ἡμῶν εἰσενεγκεῖν ἐν τῇδε τῇ ἀφ' ἡμῶν οὐκ ἄθεε ἰννομένη διαστάσει σου, μὴ ἀπαξιώσῃς, ὦ τέκνον, τὸ ἀπλοῖκόν καὶ ἀκεραιότατον τῆς ἡμετέρας πρὸς σε παραινέσεως. Οὐκ ἔστι γάρ σοι, τέκνον, ἡ πᾶλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου. Οἶδας, ὦ τέκνον, ἃ λέγω, καὶ γινώσκεις τὴν τῶν ῥημάτων δύναμιν. Πορεύου τοίνυν εὐαγγελικῶς, μὴ πῆραν ἐπιφερόμενος, μὴ χαλκὸν ἐν τῇ ζώνῃ, τὸ δ' ἔνδυμα τρίχινον ἔξεις διὰ παντός ἄχρι μέσου τῶν σφυρῶν διηκόν, ἵνα μὴ περαιτέρω προῖόν τὸ τῆς βλακειᾶς σοι ἔψεται ἐγκλημα. Ἡ βρώσις λιτὴ καὶ σκέδιος, ἄρτω μόνῳ καὶ ὕδατι τὴν χρείαν ἐκπληροῦσα· καὶ πρό γε πάντων πολλή σοι τῆς σωφροσύνης ἡ φυλακὴ καὶ ἀσφάλεια αὕτη γάρ ἐστίν, ὦ τέκνον, ὁ τῆς ψυχῆς ἁγιασμὸς καὶ τοῦ σώματος καὶ αὕτη ἡ τῆς πρὸς Θεὸν οἰκειώσεως αἰτία. «Εἰρήνην γάρ, φησὶ ὁ Θεὸς Ἀπόστολος, δίδωκετε μετὰ πάντων καὶ τὸν ἁγιασμόν» ὦν χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται

αἰῶνος τούτου. Ἄρα ὁ ἀγὼν εἶναι πνευματικός. Πρὸς ἕνα δὲ τοιοῦτον πνευματικὸν ἀγῶνα καὶ πρὸς μίαν τοιαύτην πνευματικὴν πάλην ἀποδυόμενος πρέπει νὰ ἐξορμήσῃ πάνοπλος.

Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος εἰς τὴν χώραν τῶν Μαλλῶν ἐπεχείρησε κάποτε νὰ ἐκβιάσῃ ἐν ὀχυρὸν φρούριον. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐξεδίωξεν ἐκ τῶν ἐπάλλεων τοῦ φρουρίου τοὺς φύλακας στρατιώτας, διὰ κλιμάκων ἀνερριχῆθη ἐπὶ τοῦ τείχους μετ' ὀλίγων μόνον ἀνδρῶν ἀκολουθοῦντων, τῶν λοιπῶν μὴ δυνθέντων. Ἄνευ δὲ βραδύτητος καὶ μετ' ὀρμητικότητος καὶ ἀποφασιστικότητος, ἡ ὁποία πάντοτε ἐχαρακτίζει τὰς πολεμικάς του ἐπιχειρήσεις, συστραφεῖς ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ τείχους ὄρθως ἐτινάχθη ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐχθρικής στρατιωτικῆς παρατάξεως.

Ἡ ἐντύπωσις τὴν ὁποίαν ἐνεποίησεν εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἦτο τρομακτικὴ. Ἐφάνη ὥσάν νὰ ἐφέρετο ἔμπροσθεν τοῦ σώματος αὐτοῦ φῶς τι ὡς φάντασμα. Διὸ εὐθὺς ὡς εἰς τὸ μέσον αὐτῶν μετὰ τῶν ἀπαστραπτόντων καὶ ἐκ τῆς προσπτώσεως τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων στυλβόντων ὀπλῶν αὐτοῦ ἐτινάχθη καὶ ὄρθιος μετὰ τῶν ἐσάθη, ἅπασα ἡ λυσσώσα καὶ μαινομένη ἐκείνη ἐχθρική παρατάξις ὡς ἱστός ἀράχνης διελύθη. Καὶ ἐν τούτοις ποῖος δύναται νὰ πιστεύσῃ, ὅτι τὸ τέλος τῆς πολεμικῆς αὐτῆς ἐπιχειρήσεως ἀπέβη ἐναντίον τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου; Κατεπλάγησαν καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἄμα τῇ ἐμφανίσει του. Τοῦτο εἶναι ἀληθές. Πλὴν ἡ φυγὴ τῶν ἐκείνη ἦτο φυγὴ καταπλήξεως καὶ θάμβους

τὸν Κύριον» (Ἐβρ. IB. 14). Ὁρᾷς, ὦ τέκνον ποθεινότατον, ὅπως ἁγιασμόν ἐκάλεσε τὴν σωφροσύνην ὁ Ἀπόστολος; Καὶ εἰκότως· καθαρὸς γάρ ἂν ὁ Κύριος καὶ τοὺς καθαρὸς πάντως προσέεται· ὅτι φίλον, ὡς φασὶ, τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον. Φεύγειν δὲ σε βούλομαι καὶ τὰς ἀκαίρους συντυχίας καὶ συναυλίας τῶν κοσμικῶν καὶ τὰς ἐστίας τῶν πλουσίων καὶ ἐπιφανῶν· ἀπάγειν τε ἑαυτὸν (φ 115b) τῆς τῶν πολλῶν ὁμιλίας· πένησι καὶ ξένοις ἀνδράσι κοινωνικὸν εἶναι σε καὶ εὐπρόσιτον· πνευματικοῖς δὲ ἀδελφοῖς καὶ πατράσι καὶ Θεῷ φόβῳ κατηρητισμένοις παραβάλλειν αἰεὶ τὴν δ' αὖ καταγωγὴν ποιῆσθαι ἐν θεοῖς ναοῖς καὶ σηκοῖς ἱεροῖς· πανταχοῦ δὲ μέγα βοήσεις τὸ: Μετανοεῖτε, ἡγγικε γὰρ ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Μάθετε καλὸν ποιεῖν. Ἐπιστράφητε πρὸς Κύριον, ζητήσατε αὐτόν ἐκ ψυχῆς, ἵνα καὶ τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν ἐπιτύχητε. Τοῦτο γάρ σοι τὸ κήρυγμα τῆς Μετανοίας, ὦ τέκνον, καὶ ὑποκοριστικὴ σοι ἔσεται προσηγορία καὶ ζῶντι καὶ μετὰ θάνατον».

καὶ οὐχὶ ἤττης. Διὸ καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐκδηλωθῇ εἰς περιφανῇ νίκην, εὐθύς ὡς ἐφάνη ἡ στρατιωτικὴ γυμνότης τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἡ ὑπεροχὴ τῶν ἀπέναντι αὐτοῦ. Ἐὰν ὅμως ὀπισθεν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἡ κολούθει καὶ ἰσχυρόν σῶμα στρατοῦ, ἡ πρώτη αἴγλη καὶ κατάπληξις δὲν θὰ ἦσαν στιγμιαία ἐκλαμψις τῆς μαγικῆς περὶ τὸ ὄνομα ἐκείνου φήμης, ἀλλ' ἀνταύγεια τῆς συνοδοιπορούσης αὐτῷ ἰσχυρᾶς στρατιωτικῆς δυνάμεως. Ἡ δὲ ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει αὐτοῦ σημειωθείσα φυγὴ τοῦ ἐχθροῦ θὰ ἦτο καὶ τὸ τελειωτικὸν κτύπημα τούτου.

Τὸ παράδειγμα τοῦτο τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐπεκαλέσθημεν, διότι εἶναι διδακτικώτατον διὰ πάντα ἀποδύομενον εἰς οἶον δῆποτε ἀγῶνα, πολὺ δὲ περισσότερον εἰς ἀγῶνα, εἰς ὃν ἡτοιμάζετο νὰ ἀποδυθῇ ὁ Ὅσιος Νίκων. Διὰ τοῦτο ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς του κατανοῶν τὴν σημασίαν τῶν ἀγώνων του φροντίζει πρὸς τοῖς ἄλλοις πνευματικοῖς χαρίσμασι νὰ τοῦ καταρτίσῃ καὶ πανοπλίαν τοιαύτην, ὥστε νὰ τὸν κρατῇ ἐν ὑπεροχῇ ἀπέναντι τῶν ἐναντίων δυνάμεων, καθ' ὧν ὁ ἀγὼν του, ἡ δὲ δύναμις αὐτοῦ νὰ εἶναι ἀνταύγεια τῆς τε συνοδοιπορούσης αὐτῷ Θείας Χάριτος καὶ τῆς περικοσμούσης αὐτὸν ἰσχυρᾶς παρατάξεως ἀρετῶν, ὡσπερ περὶ ἡλιόν τινα ἐλκομένων ὀπισθέν του. Διὰ τοῦτο ἐξακολουθῶν τὸ ἐργῶδες ἔργον τῆς τοιαύτης παρασκευῆς του λέγει ἐπιπροσθέτως ὁ εὐσεβὴς γέρων:

Ἐννοεῖς, παιδί μου, τί σοῦ λέγω· ἀντιλαμβάνεσαι τὴν σοβαρότητα τοῦ ἀγώνος σου. Ἐννοεῖς τὴν

σημασίαν τῶν λόγων μου·

Θὰ πορευθῇς εὐαγγελικῶς. Δὲν θὰ φέρῃς μαζί σου οὔτε πῆραν, οὔτε χαλκὸν εἰς τὴν ζώον· τὸ ἔνδυμά σου θὰ εἶναι τρίχινον καὶ θὰ φθάνῃ μέχρι τοῦ μέσου τῶν σφυρῶν σου, ἵνα μὴ μακρότερον ὢν σε καταστήσῃ μαλθακὸν καὶ ὀκνηρόν· ἡ τροφή σου, καὶ αὕτη λιτὴ καὶ πρόχειρος ἐξ ἄρτου μόνου καὶ ὕδατος καὶ ὅση εἶναι ἀναγκαία διὰ τὴν διατροφήν καὶ συντήρησίν σου, ἥτοι θὰ ἐφαρμόζῃς «τὸ παῦσαι πεινῶντας, τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, χωρὶς βλάβης δυνάμενον»: Θὰ κηρύττῃς τὸ: Μετανοεῖτε, ἡγγικε γάρ ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν· Μάθετε νὰ πράττετε τὸ καλόν· Ἐπιστράφητε πρὸς Κύριον καὶ ζητήσατε αὐτὸν ἐκ ψυχῆς, ἵνα καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐπιτύχητε.

Αὕτη θὰ εἶναι ἡ πανοπλία σου καὶ τοῦτο τὸ κήρυγμά σου, ἐκ τοῦ ὁποῖου θὰ λάβῃς καὶ τὴν τιμητικὴν ἐπωνυμίαν τοῦ «Μετανοεῖτε», καὶ τὴν ὁποῖαν θὰ διατηρήσῃς καὶ ζῶν καὶ μετὰ θάνατον.

Ἀναχώρησις τοῦ Ὁσίου ἐκ τῆς Μονῆς. Τοιαῦτα προεφήτευσεν καὶ διὰ τοιούτων ἐπικαίρων συμβουλῶν ἐφωδίασεν ὁ γέρων τὸν Ὅσιον καὶ τοιοῦτοτρόπως δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, ἀπὸ πρωῒας ἕως ἑσπέρας συμβουλευόμενος ἐφρόντισεν νὰ προφυλάξῃ καὶ ὀπλίσῃ αὐτὸν κατὰ τῶν πονηρῶν πνευμάτων καὶ τῶν ὀλεθρίων παθῶν. Ἡ ἡμέρα αὕτη ὑπῆρξεν ἐξόχως συγκινητικὴ καὶ διδακτικὴ· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπομένη δὲν καθυστέρησε. Τὴν πρωῒαν ἐκρούσθη τὸ ξύλον καὶ συνεκλήθη ἡ ἀδελφότης τῆς μονῆς εἰς προσευχὴν ἐν τῷ ναῷ. Ὁ γέρων ὠδήγησεν ἐκ τῆς

Τούτοις τοῖς ῥήμασι καὶ εὐχαῖς ἐπικαίροις ἐφοδιάσας ὁ γέρων τὸν Ὅσιον καὶ παντοίως περιφράξας καὶ καθοπλίσας κατὰ τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων καὶ παθῶν τῶν ὀλεθρίων, μακρὰν τε ἔτι παρατείνας τὴν παραίνεσιν ἐν θρήνοις καὶ ὁδυρμοῖς, ἔωθεν ἕως ἑσπέρας τοῦ κωκυτοῦ ἐν ἑκατέροις ἐπικρατήσαντος, τῇ ὑστερέᾳ τῆς χειρὸς τοῦ Ὁσίου ὁ γέρων ἀψάμενος καὶ εἴσω τοῦ θείου ναοῦ γενόμενος καὶ τῷ τοῦ ξύλου κρούσματι πᾶσαν συγκαλέσας τὴν ἀδελφότητα, κοινῆς εὐχῆς γενομένης, καὶ τρεῖς ἑκατοντάκις τὸ Κύριε ἐλέησον πάντων ἐκ-

χειρὸς τὸν "Οσιον εἰς τὸν ναὸν καὶ ἐκεῖ ἐν μέσῳ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν παρέσχε τὰς τελευταίας ὑποθήκας καὶ προσυχηθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ, τῶν λοιπῶν ἐν μελωδικῇ ἁρμονίᾳ τριακοσίας φορὰς τὸ «Κύριε ἐλέησον» ἐκφωνησάντων.

Μετὰ τὴν κατανυκτικὴν ταύτην προσευχὴν ἅπαντες οἱ ἀδελφοὶ συνώδευσαν τὸν "Οσιον μέχρι τοῦ κατωφεροῦς τῆς Μονῆς καὶ μέχρι τοῦ σημείου ἀκριβῶς ἔνθα πρὸ δώδεκα ἑτῶν ὑπεδέχοντο αὐτὸν εἰς αὐτήν. Ἐνταῦθα ὁ γέρον, ἀφοῦ νέας προσευχῆς ἤξιωσεν αὐτὸν καὶ τοῦ εἶπε περιγραφικῶς καὶ προφητικῶς περὶ ὧν, ὅσα ἤθελον νὰ τῷ συμβῶσι, προέπεμψεν αὐτὸν ἀπερχόμενον, ὡς ἔξιξ ἐν ἐκτάκτῳ συγκινήσει ἐπευξηθεὶς: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ ὁδηγῆσας πάλαι τὸν Ἰωσήφ εἰς ἐπίσκεψιν καὶ σωτηρίαν πολλῶν, ὁ εἰπὼν τοῖς ἀγίοις σου Ἀποστόλοις: Ἐγὼ εἰμὶ μεθ' ὑμῶν καὶ οὐδεὶς καθ' ὑμῶν, αὐτὸς καὶ νῦν ἐπίσκεψαι τὴν ἁμπελον ταύτην τὴν λογικὴν καὶ διαφύλαξον καὶ διατήρησον ἐν ὁδῷ ταύτῃ ἣ πορεύεται, ὅπως καὶ δι' αὐτοῦ μεγαλυνθῇσεται σου τὸ πανάγιον ὄνομα, ὅτι εὐλογητὸς εἶ εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν».

Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς, ἀφοῦ ἡσπάσθησαν τὸν "Οσιον ὑπὸ τὸ κράτος ἰσχυρᾶς συγκινήσεως, συγκινοῦσης καὶ αὐτὴν τὴν ἄψυχον ὕλην, καὶ ἀναγελυμένοι εἰς δάκρυα, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν μονήν.

Ὁ γέρον ὅμως παρέμεινεν ἐκεῖ ἐπὶ μακρόν. Ἀφοῦ δὲ διὰ ποταμοῦ ὀλολυγμῶν καὶ γοερῶν θρήνων ἐπλήρωσε τὴν πέριξ φύσιν, εἰς τρόπον ὥστε εἰς πολὺ μακρυνὴν ἀποστασιν νὰ ἀντηχῶσι, καὶ ἀφοῦ δι'

φωνησάντων, ἐξῆλθε πᾶς ὁ τῶν μοναχῶν ὄμιλος τοῦ ἱεροῦ φροντιστηρίου, ἀνιωμένων πάντων ἐπὶ τῇ στερήσει τοῦ ἀδελφοῦ καὶ λυπουμένων. Ὡς δὲ μικρὸν εἰς τὸ κάταντες ἦκον, στάς ὁ γέρον εὐχῆς αἰθῆς καὶ εὐλογίας τὸν "Οσιον ἀξιοῖ. Ἐφ' ἧς τὴν τε (φ. 116 α) νοουμένην τῆς ἀρετῆς τρίβον καὶ τὴν αἰσθητὴν εὐμαρῶς διανύσας, εἶτα καὶ τὰ συμβησόμενα αὐτῷ πάντα θεοπτικώτατα πάλιν προαγορεύει, καὶ τελευταῖον: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐπειπῶν, ὁ ὁδηγῆσας πάλαι τὸν Ἰωσήφ εἰς ἐπίσκεψιν καὶ σωτηρίαν ψυχῶν πολλῶν, ὁ εἰπὼν τοῖς ἀγίοις σου Ἀποστόλοις: Ἐγὼ εἰμὶ μεθ' ὑμῶν καὶ οὐδεὶς καθ' ὑμῶν. αὐτὸς καὶ νῦν ἐπίσκεψαι τὴν ἁμπελον ταύτην τὴν λογικὴν καὶ διαφύλαξον καὶ διατήρησον ἐν ὁδῷ ταύτῃ ἣ πορεύεται, ὅπως καὶ δι' αὐτοῦ μεγαλυνθῇσεται σου τὸ πανάγιον ὄνομα, ὅτι εὐλογητὸς εἶ εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν».

Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τῶν ἀδελφῶν ἀσπασάμενοι τὸν γενναῖον δακρυροοῦντες καὶ μικροῦ τὴν ἄψυχον ὕλην ταῖς οἰμωγαῖς ἐκκαλούμενοι, τῆς ἐπανόδου ἐμέμνηντο.

Ὁ δὲ γέρον, διωλύγιον κωκύσας καὶ δάκρυα σπείσας, ὡς καὶ τὸ ἔδαφος ἐπιβρέξας, τοιαῦτα περιπαθῶς ἔλεγεν: «Οἱμοι, τέκνον, ἡμίτομος ὁ ἄθλιος γίνομαι σοῦ διαζευγνόμενος· ἀλλὰ μὴ ἐπιλάθου, τέκνον, τῆς πρὸς σέ μου καθαρᾶς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης, μέμνησο δὲ καὶ ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἀναξίου ἐν ταῖς θεαῖς σου προσευχαῖς καὶ δεήσεσι. Πέποιθα γάρ ὁ δύστηνος ἴλεων αὐτὸν με εὑρεῖν διὰ σοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως». Καὶ τὰ μὲν τοῦ θεοφόρου Πατρὸς τοιαῦτα. Ὁ δὲ μέ-

ἀφθόνων δακρύων εἰς βάθος καὶ εἰς ἀκτῖνα μεγάλῃ ἐπότισε τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἔδαφους, τοιαῦτα τινα ἐν ἰδιαζούσῃ ψυχικῇ ταραχῇ εἶπεν: «Ἀλλοίμονον ὁ δυστυχὴς! Πολὺ δυσκόλως, παιδί μου, θὰ ὑποφέρω τὸν ἀποχωρισμὸν σου! Μὴ λησμονήσης τὴν πρὸς σέ ἄδολον, γνησίαν καὶ εἰλικρινῇ ἀγάπην μου! Καὶ κυρίως σέ παρακαλῶ, νὰ μ' ἐνθυμήσῃς πάντοτε εἰς τὰς προσευχὰς καὶ δεήσεις σου, διότι κατὰ τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς κρίσεως διὰ σοῦ πιστεύω καὶ ἐλπίζω νὰ εὕρω καὶ ἐγὼ ὁ δύστηνος τὸν Θεὸν ἴλεων». Καὶ τὰ μὲν ἀφορῶντα εἰς τὴν βαθεῖαν λύπην καὶ συγκίνησιν τοῦ θεοφόρου ἡγουμένου, οὕτως ἐξιστόρηται. Ἀλλὰ καὶ ὁ Νίκων τὴν αὐτὴν κρίσιν διῆλθε, διότι καὶ αὐτοῦ τὴν καρδίαν ὁμοία βέλη βαρεῖας λύπης διεπέρασαν. Ἐπειδὴ ὅμως ἐβιάζετο ν' ἀναχωρήσῃ, ἵνα μὴ τὸν προλάβῃ ἡ ὅσον οὕτω ἐν τῇ μονῇ παρουσία τοῦ ἀναζητοῦντος αὐτοῦ πατρὸς του, ἐπίεσε τὸν ἑαυτὸν του καὶ ὑπέβαλεν εἰς τὴν σιδηρὰν ἀνάγκην νὰ φανῇ γενναῖος καὶ ἀνώτερος τῶν συναισθημάτων, τὰ ὅποια κατεῖχον τὴν ψυχὴν του. Ἀφοῦ δὲ τοῦτο διὰ τὸν ἑαυτὸν του κατάρθωσε, καὶ τὴν ὁρμὴν τῆς λύπης καὶ παραφώρου συγκινήσεως, εἰς ἣν εἶχε συμπαρασύρει αὐτὸν ἡ συγκίνησις καὶ ταραχὴ τοῦ γέροντος, ἀνέστειλεν, ἔπειτα προσεπάθησεν, ἵνα κατορθώσῃ τὸ αὐτό, ἀπομακρύνων καὶ ἀπὸ τοῦ γέροντος τὸ πολυπενθές καὶ καθ' ὑπερβολὴν δύσθυμον, ἅτινα τόσον σκληρῶς κατεπόνουν τὴν ψυχὴν του. Διὸ τὰ πάντα ἐμηχανεύθη καὶ τίποτε δὲν παρέλειπεν ἐξ ὧν ἦσαν ἱκανὰ νὰ μετριά-

γας οὐδὲν ἤττον καὶ αὐτὸς τὴν ψυχὴν δακνόμενος καὶ τοῦ γέροντος λίαν περιεχόμενος, τῷ μεγαλοφυεῖ τέως τοῦ φρονήματος τοῦ πάθους περιγενέσθαι (φ. 116 β) ἑαυτὸν ἐβιάζεν· εἶτα καὶ ἀπείργειν τὸ πολυπενθές τοῦ γέροντος καὶ δύσθυμον ἐμηχανᾶτο παντοίως, τί μὴ λέγων καὶ τί μὴ σοφίζόμενος εἰς τὴν ἐκείνου παράκλησιν καὶ ἀναψυχὴν, μεθ' ὧν ἀμέτρως καὶ ἀπολοφύρεσθαι; Ἀπᾶδον γάρ πάντῃ τοῖς πνεύματι συνημμένοις καὶ τοῖς νοεροῖς ὁμοιασιν ὁρώσιν ἀλλήλους αἰσθήσει δουλεύειν καὶ ἀπαραιτήτως ἔχειν πρὸς τὴν κατὰ γνώμην Θεοῦ ἐν σώματι διάζευξιν. Τούτων δ' οὕτως λεχθέντων τῷ Ὁσίῳ, περιφύς αὐτῷ ὁ γέρον καὶ τῷ τραχήλῳ περιπλακεῖς καὶ κατασπασάμενος, μόλις εἴασεν ἀπελθεῖν.

σωσι τὴν λύπην καὶ νὰ καταπαύσωσι τὸν ἄμετρον θρήνόν του. Ταῦτα δὲ διότι ἐθεώρει, ὅτι ἀπάδει εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἔχουσι συνδεθῇ πνευματικῶς καὶ βλέπουσιν ὁ εἷς τὸν ἄλλον διὰ τῶν νοερῶν ὀφθαλμῶν νὰ δουλεύωσιν εἰς τὰς αἰσθήσεις καὶ νὰ ὑποφέρωσιν ὑπερβολικὰ διὰ τὸν σωματικὸν ἀποχωρισμόν, ὅταν μάλιστα γίνεται κατὰ Θεῖαν ἐντολήν.

Μετὰ ταῦτα ἐναγκαλισθεὶς σφιγκτὰ τὸν "Οσίον ὁ θεοφόρος γέρον καὶ περιπτυχθεὶς τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατασπασθεὶς ἐπανειλημμένως αὐτόν, τῷ ἐπέτρεψε τέλος νὰ ἀπέλθῃ.

Ἄκαρπος ἀναζητήσις τοῦ Πατρὸς τοῦ Ὁσίου. Τοῦ Θεοφόρου ἡγουμένου ὑποστρέψαντος εἰς τὴν Μονήν, ὁ "Οσίος ἀνεχώρησεν. Ἄφου δ' ὠδοιπόρησε δρόμον μιᾶς ἡμέρας, ἔφθασεν εἰς τὸν Παρθένιον Ποταμόν τῆς Παφλαγονίας, νῦν Βαρτάν—Σοῦ ἢ Βαρτίνε ὀνομαζόμενον. Ἐκεῖ ἐσταμάτησεν. Ὁ ποταμός ἦτο ἀδιάβατος. Ἐάν βεβαίως ἡ πλήμμυρα τοῦ ποταμοῦ Παρθενίου ἦτο κατόπιν χειμῶνος ἢ ἰσχυρᾶς βροχῆς ἔπρεπε νὰ ἐλπίζη εἰς βαθμιαίαν καταστολήν τοῦ ρεύματος. Ἄλλ' ἡ πλήμμυρα τοῦ ποταμοῦ ὠφείλετο εἰς τὰς τηκομένας χιόνας. Τὸ δὲ ρεῦμα ἐξακολουθητικῶς ἠΰξανε καὶ ἡ πλήμμυρα ὡγυτο καὶ λόγῳ τῶν νῶν ἀφθονωτέρων τηκομένων χιόνων, ἀλλὰ καὶ διότι εἰς αὐτὸν συνέβαλον καὶ οἱ δι' ὅμοιον λόγον πλημμυροῦντες μικρότεροι ποταμοί.

Ἡ δυσκολία αὕτη κατὰ τρόπον ἀδιέξοδον ἀνακόψασα τὸν δρόμον του περιήγαγεν αὐτόν εἰς ἀμηχα-

Καὶ οἱ μὲν ὑπέστρεψαν ἐν τῷ μοναστηρίῳ κλαυμοῖς ἅπαντες καὶ θρήνοις βαλλόμενοι. Ὁ δὲ μακάριος ὁξυδρομήσας καὶ μιᾶς ἡμέρας ὀδεύσας ὁδόν, τῇ χάριτι ἀφ' ἧς κινητο ποδηγούμενος, τὸν Παρθένιον κατέλαβε ποταμόν, ὃν καὶ πλημμυροῦντα καὶ τὸ ρεῖθρον αἶροντα ἀπὸ τε τῆς ἐκτακείσης χιόνος, καὶ τῆς ἄλλης τῶν χειμάρρων συρροῆς εὐρών, ἀνηνύτοις ᾤετο περιπίπτειν καὶ ἀμηχανοῦντι ἐφκει, οὐ δύσπορον, ἀλλ' ἄπορον καθ' ἅπαξ περισκοπούμενος τὸν ῥοῦν τὸν ποτάμιον. Τοῦτο δ' οὐκ ἦν εἰκατόν πάντως, οὐδὲ κατὰ συντυχίαν γινόμενον, ἀλλ' ἔργον θείας προνοίας, ἵνα μὴ ἀνόνητος ὁ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κόπος γένηται, παντάπασι μὴδ' ὁπωσοῦν θεασαμένου τὸν φίλατον. Συνάμα γὰρ τῷ τῆς μονῆς ἀποφοιτῆσαι τὸν "Οσίον καὶ ὁ τούτου πατήρ σὺν τοῖς λοιποῖς τῶν παιδῶν αὐτοῦ (φ 117 α) καὶ τῶν θεραπόντων τῇ μονῇ παρέβαλε καὶ τὸν ποθοῦμενον κατοπεῦσαι δι' ἰσχυρίζετο,

νίαν. Πανταχοῦ ἐζήτησε διέξοδον ἀλλὰ μάτην, διότι οὐδαμοῦ διέκρινε πέραμα. Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐκορύφωσε τὴν ἀμηχανίαν του καὶ ἐγιγάντωσε τὴν ἀγωνίαν του, ὑπῆρξεν ὁ μακρόθεν ἀκουόμενος γδοῦπος τῆς ἐφίππου συνοδίας τοῦ ἀναζητοῦντος αὐτὸν πατρός του, ὅστις προδραμὼν ἐκείνου διὰ τῶν κυμάτων τοῦ αἰθέρος εἰδοποίησεν αὐτόν, ὅτι ἡ ἐφιππος συνοδία τοῦ πατρὸς του πλησιάζει.

Ὁ πατήρ τοῦ Ὁσίου κατέφθασεν εἰς τὴν μονὴν ὀλίγον μετὰ τὴν ἐκ ταύτης ἀναχώρησίν του. Ἐάν δὲν ἀφίππευεν, ἀλλ' ἀμέσως ἔσπευδεν ὀπισθεν αὐτοῦ, θὰ τὸν προελάβανε καθ' ὁδόν. Ἀφίππευσεν ὅμως καὶ παρέμεινε μετὰ τῶν ἀκολουθούτων υἱῶν του καὶ λοιπῶν ὑπηρέτων του ἐν τῇ μονῇ. Τὸ διάστημα δὲ τοῦτο ἔδωκε καιρὸν εἰς τὸν "Οσίον δρομέως φεύγοντα νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Παρθένιον ποταμόν. Ἐν τῇ μονῇ ἤρχισε τὰς ἐρεῦνας ἐπιμόνως ἀναζητῶν τὸν υἱόν του. Μετὰ τοιαύτης δὲ δυσπιστίας ἐδέχετο τὰς παρεχομένας εἰς αὐτὸν πληροφορίας καὶ τοσαύτης ἐπιμονῆς ἡρέυνα, ὥστε τὰς ἐρεῦνας αὐτοῦ ἐξείτεινε καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν ἀνερευνητῶν τῆς μονῆς. Ἀφου δ' ἐπέισθη, ὅτι μάτην παρέτεινε τὰς ἐρεῦνας του καὶ ὅτι μάτην ἐκοπία καὶ ἐχρονотρίβει, ἐφίππευσε καὶ εὐθὺς δρομαίως μετὰ τῆς συνοδείας του ἠκολούθησε τὸν δρόμον τοῦ Ὁσίου υἱοῦ του, εὕρισκομένου ἤδη, ὡς προεμνημονεύσαμεν, ἐντεῦθεν τοῦ Παρθενίου Ποταμοῦ.

Ἡ ἀγωνία τοῦ Ὁσίου ἐπιτείνεται καὶ ἡ ἀμηχανία του γιγαντοῦται. Τὸν γδοῦπον ῥαγδαίως διαδέ-

μαστεύων καὶ διερευνώμενος καὶ δίκην κυνὸς ῥινηλαρῶν ἅμα τοῖς ἄλλοις (καὶ τῶν παιδῶν) καὶ αὐτὰ δὴ τὰ μυχαίτατα τῆς μονῆς, εἰ καὶ ἔλαθε μάτην πονῶν καὶ ἀκίχητα διώκων, ὃ λέγεται. Ἐπεὶ δὲ οὕτω τοῦ σκοποῦ διημάρτανε καὶ ἐμάνθανε παρὰ τῶν τῆς μονῆς ἀποφοιτῆσαι ταύτης πρὸ μικροῦ τὸν ζητούμενον, αὐτίκα ἢ ποδῶν εἶχε τὸ τάχος ἐδίωκεν ὀπίσω αὐτοῦ σὺν τοῖς ἄλλοις τῶν παιδῶν αὐτοῦ καὶ τῶν θεραπόντων. Ὁ δὲ γε τῆς ἱππασίας κρότος ἄγγελος ἐγένετο τῷ μακαρίῳ τῆς τοῦ πατρὸς παρουσίας. Τῷ κρότῳ γὰρ θροηθεὶς καὶ μικρὸν ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, εὐθὺς τῷ τύπῳ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἑαυτὸν καθοπλίσας, ὡς ἄλλοθεν μὴ ἔχων ποῦ διαφεύξασθαι, τῷ ποταμῷ ἀφρῶ εἰσδύς, πτεροῦ κουφότερον ἔπτατο τῇ πανάγῳ τοῦ Θεοῦ προσανέχων μητρί, ἣτις ὑπαρφανεῖσα καὶ τῇ δεξιᾷ χειρὶ τοῦτον κρατήσασα, ἀβρόχως διέσωσε καὶ τῇ χέρτῳ παραδόξως διέδωκε, δοῦσα [δὲ] αὐτῷ καὶ σιδηροῦν Σταυρὸν ἐν τῷ τὸν ποταμόν ἀκυμάντως περᾶν ὄντινα Σταυρὸν τῇ βακτηρίᾳ ἐμπείρας, ἔτι τῷ βίῳ περιῶν καὶ ἐπιφέρων, λυχνιαῖον ἐωρᾶτο φῶς τοῖς ἀξίοις, τῷ τοῦ Σταυροῦ τύπῳ ἐπερειδόμενον.

χεται ἡ ἐμφάνισις τοῦ πατρὸς καὶ ὁ ἀλαλαγμὸς τῶν ἐπιφωνήσεων καὶ ἐπικλήσεών του. Σωτηρία καὶ διαφυγὴ οὐδαμὸθεν ἐφαίνετο αὐτῷ ὑποφώσκουσα ἐκτὸς διὰ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην αὐτοῦ. Καθοπλίσας ὁθεν ἑαυτὸν διὰ τοῦ τύπου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἐρρίφθη εἰς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ. Ὡς τοῦ θαύματος δέ! Ἐπὶ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ ἐπιφαίνεται ὁλοφάνερα ἡ Παναγία Μήτηρ τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία λαβοῦσα αὐτὸν ἐκ τῆς δεξιᾶς χειρὸς διέσωσε καὶ ἀβρόχως διεπέρασεν, ὡς πτερὸν ἐπιφερόμενον ἐπὶ τῆς ὕψους ῥάχεως τοῦ ποταμοῦ, εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην, ἐγγχειρήσασα ἅμα αὐτῷ κατὰ τὴν διάβασιν καὶ ἕνα σιδηροῦν Σταυρόν, ὡς ἀρραβῶνα τῆς ἐπ' αὐτὸν θείας εὐνοίας καὶ προστασίας καὶ τῶν κατὰ τῆς ἀπιστίας καὶ ἀσεβείας θριάμβων αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον ἐμπήξας εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς βακτηρίας του εἶχε πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ. Καθ' ἃ δέ βεβαίῳ ὁ βιογράφος αὐτοῦ, καθ' ὅλον τὸν βίον του ἐπὶ τὴν βακτηρίαν ταύτην ἦτο ὁρατὸν εἰς τοὺς ἀξιόους λυχνιαῖον φῶς, ὁμοιάζον πρὸς ἐπερειδόμενον ἐπ' αὐτῆς φωτεινὸν Σταυρόν.

Δραματικὴ συνάντησις τοῦ Ὁσίου μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν ὁ τιμιώτατος καὶ ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐκλελεγμένος, κατὰ τὸν Σαμουήλ, Νίκων διαπεράσας τὸν ποταμὸν Παρθένιον, τὸν σχεδὸν παντελῶς ἀδιάβατον, εὐχὰς εὐχαριστηρίους μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς του ἀνέπεμψεν εἰς τὸν παντοδύναμον Θεὸν καὶ τὴν Παναγίαν αὐτοῦ Μητέρα.

Οὕτως οὖν ὁ τιμιώτατος καὶ ἐκ κοιλίας μητρικῆς κατὰ τὸν Σαμουήλ ἐκλελεγμένος Νίκων, τὸν ποτάμιον ἐκεῖνον ῥοῦν καὶ σχεδὸν ἄβατον (φ. 117 β) παντελῶς, εὐχερῶς διαπεράσας, εὐχὰς εὐχαριστηρίους τῷ παντοδυνάμῳ Θεῷ καὶ τῇ πανάγῳ Θεομήτορι ἐκ ψυχῆς ὅλης ἀνέπεμψεν. Ὁ δέ γε τούτου πατὴρ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καταλαβόντες τὸν ὄχθον τοῦ ποταμοῦ καὶ νομίσαντες ὡς ἐν

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ὁ πατὴρ του καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἶχον φθάσει εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ. Νομίσαντες δ' ὅτι ἔχουσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν τὸ θήραμα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην. Ἀλλ' ὁποῖαν ἀπογοήτευσιν, ὁποῖαν θλίψιν ἐδοκίμασαν, ὅταν ἀντελήφθησαν τὴν ὑπεράγαν πλήμμυραν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἤκουσαν τοὺς φοβεροὺς μυκηθμοὺς τῶν μυκωμένων κυμάτων τοῦ ὀρητικοῦ ρεύματός αὐτοῦ! Ἐπανειλημμένως ἐπεχείρησαν νὰ διαβῶσιν, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατον, διότι ὁ ποταμὸς, καθὼς προείπομεν, ἦτο καὶ εἰς τοὺς ἵππεῖς ἀπέρσντος, ἀδιάβατος.

Αἱ διαδραματισθεῖσαι σκηναὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑποκύψωσιν εἰς περιγραφικὸν κάλαμον. Οἱ πάντες θρηνώδοι καὶ ἐν κοπετοῖς καὶ θρήνοις γοερῶς κράζουσι τὸν Ὁσίον, ἵνα λυπηθῇ τὸν γέροντα πατέρα του. Ὁ πατὴρ του καὶ αὐτὸς, ἰδὼν ὅτι κατεδίωκε τὰ ἀσύλληπτα, ὅτι ἐπέδιωκεν τὰ ἀπολύτως δυσεπίτευκτα, καὶ ὅτι ἡ ὅλη αὐτοῦ ἐκστρατεία ἀπέβαινεν ἄνευ πρακτικοῦ αποτελέσματος, ἀπηλπίσθη καὶ ἐγένετο ἐκτὸς ἑαυτοῦ. Ἐν τούτῳ δὲ καταστάσει περιελθὼν καὶ πρὸ τοῦ μυκωμένου ἀγρίου κύματος τοῦ Παρθενίου, παρασύροντος καὶ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ ἐλπίδα, εὐρεθείς, καὶ τὸν υἱὸν του εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην εὐχαριστοῦντα τὸν Θεόν, διότι ἐκ τῶν χειρῶν του ἐξέφυγε, θεωρῶν, ὡς ἐξῆς ἐν πολλῇ οἰμωγῇ καὶ κοπετῷ καὶ θρήνῳ καὶ διὰ φωνῶν γοερῶν κράζει τὸν προσφιλεῖ τῷ Νίκων, «Τέκνον μου, τέκνον γλυκύτατον, τέκνον θυμηρέστατον, (ψυχοπόνιο τῆς καρδιάς

χερσίν ἔχειν τὸ θήραμα, ἡγάλλοντο τῇ ψυχῇ. Ὡς δ' εἶδον τὸ πλημμυροῦν τοῦ ὕδατος πολὺ ἄγαν καὶ τῶν ποταμίων ψόφων τὰ ἐκπεμπόμενα δέγματα καὶ πολλάκις ὀρμήσαντες διαπεράσαι τὸν ποταμὸν καὶ μὴ δυνηθέντες, ἦν γάρ, ὡς ἔφθηνεν εἰρηκότες, οὐ μόνον πεζοῖς ἄβατος, ἀλλὰ καὶ ἵππευσι παντελῶς ἀπέραντος, μετ' οἰμωγῆς πολλῆς ἵσταντο, τὸν Ὁσίον ἀντικρὺ θεωροῦντες. Ὡς γοῦν ἀπρακτα τοῦτοις ἀπέβαινε καὶ καθ' ἅπαξ δυσεπιχειρητὰ, πρὸς θρηνωδίαν ἐτράποντο λοιπὸν πάντες, καὶ μέγας ἦν ὁ ὀδυρμὸς καὶ ἡ βοή σύμμικτος. Ὁ δέ γε πατὴρ καὶ αὐτὰ σχεδὸν [τὰ] τῶν ἐξεσθηκότων ἐποίει, καὶ φωνὰς ἠφίει τοιαύτας σὺν οἰμωγῇ πολλῇ, ὡς μὴ ἔχων τὴν ἑτέραν τῶν δυνατῶν ποιῆσαι: Τέκνον, λέγων, ἐμόν, τέκνον γλυκύτατον, τέκνον θυμηρέστατον καὶ τῆς ἐμῆς ζωῆς παραμύθιον, πῶς οὐκ αἰδεῖσάι μου τὴν πολιάν; πῶς οὐ κάμπτη μου ταῖς οἰμωγαῖς; ἢ οὐκ οἶδας, ὅτι πλέον τῶν ἄλλων μου παιδῶν σε ἐπόθησα καὶ ἐφίλησα ἐξόχως, καὶ ὡς ὄρνις ἔθαλπον ἐν καλιᾷ νεοττόν; Ἴνα τι δὲ οὕτως ἀπέπτῃς μου καὶ οὕτως τῷ ἀθλίῳ προσώχθισας; Μνήσθητι, ὦ τέκνον, τῆς πρὸς σέ μου ἀγάπης. Μνήσθητι καὶ τοῦ κόπου καὶ (φ. 118 α) τοῦ πόνου, οὗ ὑπέστην ἕως τῶν ὧδε θεῶν ἀπνευστί σοῦ ἔνεκεν τοῦ λίαν φιλουμένου μοι. Ἐγὼ σοι τῆς γεννήσεως αἵτιος, ὦ τέκνον, ἐμέ οἶου μετὰ Θεόν καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἐν Χριστῷ σοῦ ζωῆς παραίτιον. Πατὴρ εἰμι σός, οὐκ ὄφεις, οὐκ ἔχεις, οὐκ ἀσπίς, οὐκ ἄλλο τι τῶν ἰοβόλων θηρίων, εἰ ἀβούλητόν σοι προσπαῦσάι μου τῷ δυστυχεῖ, κἄν

μου καὶ παρηγορία τῆς ζωῆς μου), δὲν λυπεῖσαι τὸ γῆράς μου; Δὲν συγκινεῖσαι εἰς τὰς οἰμωγὰς καὶ τοὺς τόσους κοπετοὺς καὶ θρήνους μου; Δὲν με λυπεῖσαι τὸν δυστυχῆ καὶ δὲν γνωρίζεις τὴν ὑπερβολικὴν ἀγάπην μετὰ τὴν ὁποῖαν σε περιέβαλον καὶ ἐξακολουθῶ περισσότερον τῶν ἄλλων ἀδελφῶν σου νὰ σε περιβάλλω; Διατὶ τόσοον ἀσπλάγχυνως ἔφυγες ἀπὸ πλησίον μου καὶ εἰς τοιαύτην στενοχωρίαν καὶ ἀμνηχανίαν καὶ ἀγωνίαν καὶ ψυχικὴν ἀδημονίαν με περιήγαγες; Ἐλησμόνησας λοιπὸν τὴν πρὸς σε ἀγάπην μου; Δὲν συλλογίζεσαι τοὺς κόπους καὶ τὰς ταλαιπωρίας εἰς τὰς ὁποίας ἐν τοιαύτῃ ἡλικίᾳ ὑπεβλήθην, ἵνα δρομαίως πρὸς χάριν σου φθάσω μέχρις ἐδῶ; Ἐγὼ, παιδί μου, εἶμαι ὁ πατήρ σου, ὁ αἵτιος δηλαδὴ τῆς γεννήσεώς σου, καὶ ἐμὲ μετὰ τὸν Θεὸν ὀφείλεις νὰ θεωρῇς συνεργὸν εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν σου. Ναὶ παιδί μου, εἶμαι ὁ πατήρ σου· δὲν εἶμαι ὅφιν φαρμακερός, δὲν εἶμαι ἔχιδνα, οὔτε ἄλλο τι ἀπὸ τὰ ἄλλα δηλητηριώδη καὶ φαρμακερά θηρία. Ἐάν δὲν θέλῃς νὰ ἔλθῃς εἰς ἐπαφὴν μαζὺ μου, δεῖξόν μοι τὸνλάχιστον τὴν περιπόθητον εἰς ἐμὲ ὄψιν τοῦ προσώπου σου. Ἐκτέλεσον τὴν ἐπιθυμίαν μου αὐτήν, παιδί μου· στρέψον ὀλίγον πρὸς ἐμέ, ἵνα ἴδω τὸ πρόσωπόν σου, πρόσωπον φιλτάτου μοι υἱοῦ καὶ ἔσο βέβαιος, ὅτι τοῦτο θὰ εἶναι δι' ἐμὲ πολὺ μεγάλη ἀνακούφισις καὶ παρηγορία.

Ἄν τὸ κύμα τοῦ ποταμοῦ παρέσυρε καὶ τὰς τελευταίας ἐλπίδας τοῦ φιλοστόργου γέροντος, οἱ μνησθητοὶ τοῦ ὁμῶς ἡτόνησαν πρὸ

δεῖξόν μοι τὴν πεποθημένην μοι ὄψιν σου· ναί, παῖ καλέ, μὴ εἰς τέλος μοι προσοχθίσης τῷ ταλαιπῶρῳ, ἀλλὰ μικρὸν ἐπιστράφηθι καὶ χάρισάι μοι τὸ θεάσασθαι σε, τὸν ἐμὸν φίλτατον, καὶ παράκλησις ἐντεῦθεν μοι γενήσεται οὐ μετρία».

Τοιαῦτα τοῦ γέροντος σὺν οἰμωγῇ πολλῇ ἐπιβωμένον, ἔφθαζεν οὐκ οἶδ' ὅπως ἕως τῶν ἀκοῶν τοῦ μακαρίου ὁ ἦχος τῶν πατρικῶν ῥη-

τῶν γοερῶν πατρικῶν κραυγῶν καὶ θρήνων καί, τίς οἶδέ πως, ἐπέτρεψαν, ἵνα ὁ ἦχος τούτων φθάσῃ μέχρις αὐτοῦ καὶ ἀναγγεῖλῃ εἰς αὐτὸν τὴν θρηνώδη τραγωδίαν, ἡ ὁποία συνετάρασσε τὴν ἀντιπέραν ὄχθην. Ὁ Ὅσιος ἐκάμφθη. Ὁ σπαραγμὸς τῆς πατρικῆς καρδίας, πρὸς τὴν ὁποῖαν λίαν συμπαθῶς καὶ φιλοστόργως πάντοτε διέκειτο, τὸν συνήρπασε, τὸν κατελύπησε, τὸν συνέτριψε, τὸν συνεκλόνησε, βαθέως ἐνδοθεν τὸν ἐνυξεν, καὶ ἰσχυρῶς τὸν ἔτυψεν. Ἡ στιγμή αὕτη ὑπῆρξε μία ἀπὸ τὰς ὄντως κρισιμωτάτας στιγμὰς τοῦ βίου του.

Δύο συναισθήματα, καὶ τὰ δύο ἰσχυρά, ἐσπάρασσον τὴν ἀγίαν του ψυχὴν. Δύο παλμοὶ ἐκράδαινον τὰ ἱερά του στήθη, καὶ δύο φωναὶ ἐπληττον τὰς ἀκοάς του. «Κύριε ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου» (Ματθ. Η. 21), ἐβόα ἡ μία ὑπαγορευοῦσα ἐν καθήκον ἱερὸν καὶ ὕψιστον, ὅπερ ὤφειλεν εἰς τὸν πατέρα του, «ἀκούουθαι μοι καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς» (Ματθ. Η. 22) προσέτασεν ἡ ἄλλη, καὶ αὕτη ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅτι «ὁ φιλὼν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ οὐκ ἔστι μου ἅγιος» (Ματθ. Ι. 37). Δύο καθήκοντα ἱερά καὶ ὑψηλά ἀμφοτέρω ἀντιγινώσκοντο καὶ ἀνθημιλλῶντο. Τὸ ἐν τούτων ἔπρεπε νὰ θυσιασθῇ εἰς τὸ ἕτερον. Εἰς δὲ τὴν θυσίαν ταύτην ἔπρεπε νὰ υποβάλῃ καὶ ὑπέβαλε τὸν καθήκον πρὸς τὸν πατέρα, καθ' ὅσον ἐγνώριζε καλῶς ὁ Ὅσιος, ὅτι ὅλων μὲν τῶν ἄλλων ὑπερέχουσιν οἱ γονεῖς καὶ ἐκείνων οὗτοι πρέπει νὰ προτιμῶνται, τῶν

μάτων, καὶ τῆς θρηνητικῆς ταυτησὶ τραγωδίας ἐπακούσας καὶ ἐπικαμφθεὶς ὡς φιλοπάτωρ καὶ ἄλλως φίλοις τῶν καὶ πρὸς λιτὰς ἀεὶ οὐκ ἀτέρμων οὐδ' ἀντίτυπος, μικρὸν ἐπιστραφεὶς καὶ ὅσον τῷ πατρί καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἀναγνωρισθῆναι, τοσοῦτον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τούτοις ἐμφάνισεν· ἡλλοίωτο γὰρ αὐτοῦ ἡ ὄψις ἐκ τῆς ἄγαν ἀσκήσεως καὶ λίαν ἦν κατεσκληκυῖα. Εἶτα καὶ τρεῖς κατὰ πρόσωπον κλίνας αὐτῷ τὴν κεφαλὴν μέχρι γῆς, ἀφείλε τὸ πρόσωπον καὶ τὰ νῶτα δέδωκε, τῆς πορείας ἀψάμενος. Ἐγίνωσκε γὰρ ὁ σοφός, ὅτι τῶν ἄλλων μὲν ἀπάντων γονεῖς, Θεὸν δὲ γονέων δεῖ προτιμᾶν. Τότε δὴ τότε ἀρχὴν οὖθις ὁ θρήνος ἐδέχετο, καὶ ὀδυρμὸς ἦν πολὺς τῶν συγγόνων (φ. 118 β) καὶ τῶν θεραπόντων καὶ μέγας ὁ κωκυτός, ὡς καὶ αὐτῆς τῆς ἡχοῦς συνεπιλαμβάνεσθαι καὶ συνοιμῶζειν αὐτοῖς δοκούσης. Ὁ δὲ γε πατήρ καὶ ἄλλα πάντα ἐωρᾶτο διαπραττόμενος, ὅσα τοῖς οὕτω παθαινομένοις καὶ ἀθυμοῦσιν εἰκός. Εἶτα καὶ ἐν συνοχῇ καρδίας «Ὡ τῆς ἀπευκταίας συμφορᾶς, ἔλεγεν· ἄμεινον ἦν, τέκνον μου, μηδὲ κατέλαβον τὰ ἐνταῦθα, ἄμεινον μηδὲ εἶδον ἄπερ εἶδον. Ἴδου γὰρ σφοδρότερός μοι ὁ πόνος καὶ τὸ πάθος ὀδυνηρότερον». Ταῦτα καὶ ἕτερα πλείονα ὁ τούτου πατήρ φθελγάζμενος, ἕως καὶ ὀφθαλμοῖς ἦν αὐτῷ ληπτὸς ὁ μακάριος· ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος τῶν ὀφθαλμῶν ἀπῆλθε, καὶ οὗτοι τῆς θρηνητικῆς βοῆς ἐκείνης κατὰ μικρὸν ὑπεχάλων, καὶ τῆς ἐπανόδου ἐφρόντιζον, πολλὰ ὡς παρόντι τῷ υἱῷ τοῦ πατρὸς ἀποφθεγξαμένου τὸ σῶζου, τέκνον, σῶζου, γλυκύτατον.

γονέων ὅμως ὑπερέχει ὁ Θεός, καὶ ἐπομένως προκειμένου μετοξὺ τούτου καὶ ἐκείνων πρέπει ἀπαραιτήτως καὶ ἄνευ δευτέρας γνώμης νὰ προτιμηθῇ ὁ Θεός Διὸ μετὰ τὴν προσευχὴν του, ἀφοῦ ἔστρεψε τὸ πρόσωπόν του, τὸ ὁποῖον ἦτο στεγνόν, ὡς σκελετός, λόγῳ τῆς ὑπερβολικῆς ἀσκήσεως, πρὸς τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς του, καὶ τὸσον ὅσον ἦτο ἀρκετόν, ἵνα ἀναγνωρισθῇ ὑπ' ἐκείνων, καὶ ἀφοῦ τρίς ἐχαιρέτησεν αὐτοὺς δι' ἑδαφιαίας κλίσεως τῆς κεφαλῆς του, συνέχισε τὸν ἐκλεκτὸν δρόμον του.

Ὁ Ὅσιος ἀνεχώρησεν. Ἄλλ' ἡ ἀναχώρησίς του ἐγένετο ἀπαρχὴ νέων θρήνων, νέων κοπετῶν καὶ μάλιστα μέχρι σημείου, ὥστε ἐφάνη, ὅτι καὶ αὐτός ὁ ἀντίλαλος συνεμερίσθη τὸν πόνον τῆς ὅλης δραματουργηθείας θρηνώδους ἐκείνης τραγωδίας. Τότε δὲ καὶ μόνον τότε ἤρχισε νὰ χαλαρῶται κάπως ἡ θρηνωδία ἐκείνη, ὅτε πλέον ὁ Ὅσιος δὲν ἐφαίνετο εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των, ὅτε ἐξηφανίσθη εἰς τὰ βάθη τοῦ ἀχανοῦς.

Ὁ Ὅσιος ἀνεχώρησεν, ἐξηφανίσθη. Πᾶσα περαιτέρω παραμονὴ των ἐκεῖ ἦτο περιττή, ὡς ματαία ἀπεδείχθη καὶ ἡ μέχρις ἐκεῖ ἐκστρατεία των. Παραιτήσαντες λοιπὸν πᾶσαν σκέψιν περὶ συνεχίσεως ταύτης καὶ βαρέως φέροντες ὅλα αὐτὰ καὶ σφοδρῶς λυπούμενοι ἐπ' ἀνέζησαν καὶ ἐπέστρεψαν ὀπίσω εἰς τοὺς οἴκους των, τοῦ γέροντος πατρὸς τοῦ Ὁσίου ὡς ἐξῆς διαρκῶς μονολογοῦντος: «ὦ τῆς ἀπεικταίας συμφορᾶς μου! Πόσον προτιμότερον θὰ ἦτο νὰ μὴ ἡρχόμην ἕως ἐδῶ καὶ νὰ μὴ ἔβλεπον ὅσα εἶ-

δον! Διότι ἰδοὺ ὁ πόνος μου ἐγένετο σφοδρότερος καὶ τὸ πάθος μου ὀδυνηρότερον. Ὑγίαινε παιδί μου· ἔχε τὴν εὐχὴν μου· στὸ καλὸ παιδί μου!»

Νέα ἀσκήσις τοῦ Ὁσίου Νίκωνος. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν τοιοῦτοτρόπως ἐπανεζεύξαν ἐπιστρέψαντες εἰς τὰς οἰκίας των ἀπὸ τὴν τόσον μακρυνήν, ἐπίπονον καὶ ἄκαρπον ὁδοιπορίαν των. Ὁ δὲ Ὅσιος ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον αὐτοῦ καὶ ἀποφασιστικός ὥρμησεν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀρετῆς. Ὁ δρόμος του διὰ μέσου ὁρέων ἀβάτων καὶ ἀποκρήμνων ἦτο τραχύς. Ὁ δὲ ἀγὼν του σκληρός. Ἐπορεύετο φέρων μόνον ἓν ἐπανωφόριον λερωμένον καὶ τετριμμένον μέχρι τῶν μέσων τῶν κάτω σφυρῶν καὶ ἀνυπόδητος τελείως, εἰς δὲ τὴν χεῖρά του τὴν ῥάβδον μετὰ τοῦ Σταυροῦ, τὸν ὁποῖον ἔδωκεν εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ Παρθενίου ποταμοῦ ἡ Πάναγνος Μήτηρ τοῦ Κυρίου, ὡς ἀρραβῶνα τῆς ἀποστολικῆς του κλήσεως καὶ τοῦ θριάμβου του εἰς τὸν ἀγῶνα, εἰς τὸν ὁποῖον ἀπεδύετο. Ἐκτὸς τούτων οὐδὲν ἕτερον εἶχε μαζί του παρ' ἐκτὸς ἐνὸς μικροῦ πολυτελοῦς μυακίου, τὸ ὁποῖον, ὅταν ἐγκατέλιπε τὸν πατρικὸν οἶκον, παρέλαβε μαζί του εἰς ἀνάμνησιν καὶ ἵνα χρησιμοποιῇ τοῦτο κατὰ τὰς μακρινὰς ὁδοιπορίας του ὡς ποτήριον, ὡς ὅτι θὰ εἰδίσα.

Τὸ μυακίον τοῦτο ἦτο εἰδὸς τι μικροῦ πολυτελοῦς κυπέλου σχήματος χηβάδος ἐκ σαργίου λίθου, ἦτο δὲ τὸ μοναδικὸν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὡς ἐνθύμιον ἐκ τῆς πατρικῆς του οἰκίας.

Ἄλλ' ἐκεῖνοι μὲν οὕτως οἴκαδε ἐπανεζεύξαν· ὁ δὲ μακάριος πύκτης ἦν καὶ αὐθις ἐθελούσιος καὶ τῆς ἀρετῆς ἀθλητής. Ἦγετο γὰρ δι' ἀβάτων ὁρέων, ἀπέδιλος τὸ παράπαν καὶ ἐνὶ μόνῳ πιναρῷ καὶ διερρωγῶτι τριβωνίῳ ἐνέλιγμένος καὶ μηδὲν ἄλλο ἐπιφερόμενος πλὴν μόνης τῆς ῥάβδου, ἦν αὐτῷ ἡ τῷ ποταμῷ ὁμωνυμοῦσα δέδωκε Πανάμμος Μήτηρ τοῦ Κυρίου, καὶ τοῦ σμικροτάτου τιμαλφοῦς μυακίου, ὅπερ ἐκ σαργίου μὲν πολυτελῶς κατεσκευάσται, εἴσω δὲ τοῦ ἱεροῦ ταμείου τῆς θαυματοποιοῦ θήκης ἐναπόκειται καὶ πᾶσι αὐτῷ προσιοῦσι (φ. 119 α) καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ ὕδατος μεταλαμβάνουσι· δι' οὗ σπόγγῳ εἴωθεν ἡ θεία σορὸς ἀποσμήχεσθαι πάσης νόσου καὶ πάσης μαλακίας ἐστὶν ἀλεξιτήριον· τοῦτο γὰρ καὶ μόνον, ὡς λόγος ἐστὶ, τοῦ οἴκου τοῦ πατρικοῦ ἐξελύθηεν ὁ μέγας περιφερόμενος καὶ οὐδὲν ἕτερον. Ἦγετο δὲ τέως ὁ μακάριος κούφως οὕτω καὶ εὐσταλῶς, πρὸς τε ἡλίου φλόγα καὶ χειμῶνος δριμύτητα διαμαχόμενος καὶ μήτε τῷ παγετῷ εἴκων, μήτε τῷ καύσωνι ἐνδιδοῦς, μέγα βοῶν τὸ «Μετανοεῖτε», καθ' ἣν εἴληφεν ἐντολὴν παρὰ τοῦ κατὰ πνεῦμα πατρὸς αὐτοῦ. Καὶ τροφήν μὲν ἐκέχρητο, ὡς ὅτις ἡ φύσις ἡνάγκασε, τὴν σκέδιον καὶ ἀκαρύκευτον, ποηφαγῶν ἀεὶ καὶ τῶν ἀγρίων βοτανῶν ταῖς ἐδωδοῖς δεῖπνον ποιούμενος· καὶ γὰρ ἀεὶ καὶ διὰ παντὸς προϋργαίτερον

Ὁ δρόμος τοῦ Ὁσίου ἦτο μία διηνεκὴς ταλαιπωρία. Ὁ δὲ βίος αὐτοῦ μία ἀκαταγώνιστος πάλη.

Ἐτρέφετο μόνον μέ χόρτα καὶ βλαστάρια καὶ ὁσάκις ἡ φύσις τοῦ σώματός του ἠνάγκαζε πρὸς τοῦτο. Νομίζων δὲ ὅτι δὲν ἦτο ἀρκούντως παρεσκευασμένος, ἵνα ἀρχίσῃ τὸ κήρυγμα αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ἐκ τῆς μονῆς τῆς Χρυσῆς Πέτρας κσι τὴν διάβασιν τοῦ Παρθενίου ποταμοῦ διέμεινεν ἀσκῶν τὸ σῶμά του εἰς τόπους ἐρήμους, ἀγρίους καὶ δασώδεις ἐπὶ μίαν τριετίαν. Ἡ διαμονὴ τοῦ ὅμως ἐνταῦθα δὲν ἦτο ὁμοίως ὡς ἐκεῖ ἡσυχος ἐν τῷ ἐρημητηρίῳ τοῦ τῆς Χρυσῆς Πέτρας.

Ὁ τόπος τὸν ὁποῖον ἐξέλεξεν ἦτο καταφύγιον ληστῶν καὶ κρησφύγετον τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων. Ὡστε καὶ ἀπὸ τοὺς πρώτους συχνὰ παρηνωχλεῖτο καὶ ὑπὸ τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων διηνεκῶς ἐπειράζετο. Ἦθελον ν' ἀπαλλαγῶσιν, ἐπειδὴ ἡ παρουσία τοῦ ἦτο ἐνοχλητικὴ καὶ τὸ κήρυγμά του μαστίγιον ἀπηνέστατον εἰς αὐτούς. Διὸ πλείστα ὅσα ἐμηχανεύθησαν καὶ πολλὰ θρασέα καὶ σατανικά κατ' αὐτοῦ ἐνήργησαν. «Πῶς ἀπετόλμησας ἔλεγες εἰς αὐτόν, νὰ ἔλθῃς καὶ νὰ ἐγκατασταθῇς ἐνταῦθα ἐξόριστε τῆς πατρίδος σου καὶ τῶν συμπολιτῶν σου; Ἡ τόλμη σου αὕτη δὲν θ' ἀποβῇ εἰς καλὸν σου, ἂν δὲν σπεύσῃς ν' ἀπομακρυνθῇς ἀπ' ἐδῶ. Ἄν ὅχι τί ἄλλο, τούλάχιστον ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃς τοῦτο· ὅτι δηλαδὴ ὁ χρόνος μᾶς ἔχει καταστήσει δεσπότης τούτου ἐδῶ τοῦ τόπου καὶ συνεπῶς κᾶπου ἄλλοῦ θὰ ἔπρεπε νὰ ζητήσῃς τὸν κατάλ-

ἐνόμιζε τοὺς πόνους, ὥσπερ ἄλλοι τὰς ἡδονάς, ἀσπάζεσθαι. Πρὸς γοῦν τῇ τοιαύτῃ ἐπιπόνῳ ζωῇ καὶ τεθλιμμένα καὶ πλείοσι καὶ ἀναριθμήτοις πειρασμοῖς καθ' ἐκάστην ὥμλει, πῇ μὲν ἐξ ἀνθρώπων πονηρῶν καὶ ληστρικῶς βιούντων, πῇ δὲ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων, ἅπερ εἶχον ἐμφιλοχωροῦντα ἑαυτοῖς οἱ ἀλσώδεις τόποι καὶ ἀδιεξόδευτοι, οὓς ἐκεῖνος διῆει βοῶν τὸ «Μετανοεῖτε». Καὶ γὰρ οἶα τίνα ἐνίστε ἐπ' αὐτὸν τοῦτο ἐποιεῖτο τοῖς δαίμοσι, καὶ τῇ δυνάμει τοῦ ῥήματος τεθηπέναι καὶ δειμαίνεσθαι αὐτοὺς παρεσκεύαζεν. Οἱ καὶ μὴ στέγοντες ὁρᾶν ἑαυτοὺς οὕτω κατὰπονομένους καὶ ὡς ἀσθενεῖς ἡττωμένους (φ. 118 β) καὶ ἀνάγκιδας πρὸς πλείονα μανίαν ἐξήπτοντο, καὶ θρασύτερον τῷ δικαίῳ ἐπιβάνοντες, οὐκ ἀφανῶς μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁρατῶς ἐν σχήμασι παντοίοις καὶ ἄλλοκότοις, τί μὴ λέγοντες καὶ τί μὴ ποιοῦντες καὶ ποίας μηχανῆς μὴ δρατιτόμενοι. Πῶς σὺ τὰ ἐνταῦθα καταλαβεῖν τετόλμηκας, ἔλεγες, φυγόπατρι καὶ φυγοπολίτῃ; ἄλλ' εἰ μὴ τῶν ὧδε ἀποφοιτήσεις, οὐ καλῶς σοι ἀποβήσεται τὰ τῆς τόλμης. Εἴτα καὶ φόβῳ τὰς σφῶν αὐτῶν δικαιολογίας κεραννύντες προσετίθεσαν καὶ ταῦτα: Οὐκ οἶσθα, ὦ φιλοπόλεμε καὶ σιδηροκάρδιε, ὅτι, εἰ καὶ μὴδὲν ἄλλο, ὃ γε χρόνος ἡμᾶς κυρίου τοῦ τόπου πεποιήκε; Πρὸς τούτοις καὶ πῦρ πνέειν ἐδόκουν οἱ ἀλιτήριοι καὶ λάξ ἐνάλλεσθαι κατ' αὐτοῦ. Καὶ τὰ μὲν τῶν ἀκαθάρτων δαιμόνων τοιαῦτα· ἐκεῖνος δὲ ἀπτόητος μένων καὶ ἀκατάπληκτος, οὕτωςίπως ἀνδρικώτατα διελέγετο, φάσκων πρὸς αὐτούς:

ληλον διὰ σὲ τόπον καὶ συμβουλεύομεν νὰ σπεύσῃς νὰ πράξῃς τοῦτο ἐγκαίρως».

Ταῦτα δ' οἱ ἀλιτήριοι, ἐφ' ὅσον ἔβλεπον τὸ ἄκαμπτον καὶ ἀπτόητον τοῦ χαρακτηρὸς του, τὰ συνώδευον καὶ τὰ ἀνεμίγνυνον μὲ βασάνους ἀκατονομάστους καὶ μὲ ἀλόκοτα σημεῖα. Παραδείγματος χάριν, ἄλλοι τὸν ἐκτύπων διὰ τῶν ποδῶν, ἄλλοι ἐφαίνοντο, ὅτι ἐξέπεμπον ἐκ τοῦ στόματός των καὶ ἐφύσων κατ' ἐπάνω του φωτιές, καὶ ἄλλοι διὰ παντοίων ἄλλων τρομερῶν σημείων καὶ σχημάτων προσεπάθουν, ἵνα τὸν πανικοβάλωσιν. Ἀλλὰ μάτην. Ὁ Ὁσιος ἔμενε ἀπτόητος καὶ ἀκατάπληκτος καὶ μὲ χαρακτηριστικὴν ἀταραξίαν συνωμίλει καὶ ἔλεγε πρὸς τοὺς οὕτωςι μαινομένους δαίμονας. «᾽Ω μισροὶ καὶ κατάπτυστοι, ἐὰν μὲν ἐνεργήτε ταῦτα, ἵνα με πανικοβάλητε καὶ μ' ἐξαναγκάσητε οὕτω ν' ἀναχωρήσῳ ἐντεῦθεν, σὰς βεβαιῶ, ὅτι ματαιοπονεῖτε, διότι θὰ συντριβῇτε. Ἐὰν ὅμως κατὰ παραχώρησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐνεργήτε ταῦτα πρὸς δοκιμασίαν μου, ἰδοὺ εἶμαι πρόθυμος καὶ ἔτοιμος, ἵνα προκινδυνεύσω. Ἀλλὰ διατί, ὦ παγκάκιστοι καὶ παμμίαροι, οὕτω καταφάρως παρανομεῖτε καὶ θέλετε νὰ δείξητε, ὅτι ἔχετε ἐπ' ἐμοῦ ἐξουσίαν, οἱ ὅποιοι οὐδὲ κατὰ χοίρων ποτὲ εἴχετε λάβει τοιαύτην;». Ἐνῶ δ' ἔλεγεν ταῦτα καὶ ἀπτόητος, καὶ ἄφοβος ἴστατο, διὰ τῶν χειλέων του προέφερε ταῦτα τὰ Δαβιτικὰ ῥήματα: «Κύριος φωτισμός μου καὶ σωτὴρ μου· τίνα φοβηθήσομαι; Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς, ἀπὸ τίνος δειλιάσω; Ἐὰν παρατάξῃται

«Εἰ μὲν δειλίαν ἐμβαλεῖν μοι βουλόμενοι, ὦ μισροὶ καὶ κατάπτυστοι, ταῦτα διατείνεσθε, εἰ καὶ ἐξουσίαν εἰλήφατε παρὰ τοῦ Κυρίου μου κατ' ἐμοῦ, ὥστε τὴν ἐμὴν πρόθεσιν κωλύσαι, ἰδοὺ ἐγὼ ἔτοιμός εἰμι καὶ πρὸς πάντα κίνδυνον εὐτρεπῆς καὶ παρὰσκευος. Εἰ δ' οὐκ ἐλάβετε, τί διὰ κενῆς ἀνομεῖτε, ὦ κάκιστοι, οἱ μὴδὲ κατὰ χοίρων ὅλως εἰληφότες ἐξουσίαν»; Εἴτα καὶ πλέον ἢ κατὰ ἄνθρωπον εἶναι διὰ τῆς φρουρούσης χάριτος δεικνύων, ἴστατο μὲν ἀδεῆς, ἔφερε δὲ διὰ χειλέων τὰ τοῦ Δαβὶδ ῥήματα, λέγων: (φ. 120 α) «Κύριος φωτισμός μου καὶ σωτὴρ μου· τίνα φοβηθήσομαι; Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου· ἀπὸ τίνος δειλιάσω; Ἐὰν παρατάξῃται ἐπ' ἐμὲ παρεμβολή, οὐ φοβηθήσεται ἡ καρδία μου». (Ψαλ. ΚΣΤ. 1—3).

ἐπ' ἐμέ παρεμβολή, ου φοβηθήσεται ἡ καρδία μου». (ψαλ. ΚΖ. 1-3).

Ἐναρξίς τοῦ Εὐαγγελικοῦ ἔργου τοῦ Ὁσίου. Ἐν τῇ ἀσκήσει καὶ τῇ διαπονῇ ταύτῃ τοῦ σώματος ἐνεκαρτέρησεν ὁ Ὁσίος Νίκων ἐπὶ μίαν τριετίαν.

Ἄλλ' ἤδη παρὰ τὴν γιγάντων τοῦ φρονήματος, εἰς ὃ ὡμοίαζε πρὸς Ὀλυμπιονίκην, ἐκλονίσθη σωματικῶς. Τὸ σῶμά του εἶχεν ἀρχίσῃ νά καταρρέῃ ῥαγδαίως. Ὡμοίαζεν ἀπαράλλακτα μὲ σκιάν κινουμένην. Ἡ περαιτέρω συνέχισις τῆς σκληρᾶς ταύτης ἀσκήσεως καὶ βασιάνου τοῦ σώματος δὲν ἦτο πλέον οὔτε σκόπιμος, οὔτε ὠφέλιμος. Ἄλλως τε καὶ ἡ κλῆσις καὶ ἡ ἀποστολή του δὲν ἦτο ὁ ἀσκητισμός. Ἡ κλῆσις του ἦτο ὑψηλή, ἀποστολική, εὐαγγελική.

Συμπληρωθείσης καὶ τῆς νέας τριετοῦς ταύτης ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀσκήσεως ἐπέστη καὶ ὁ καιρὸς, ὅστις ἐκάλει αὐτόν, ἵνα ἀφήσῃ τὴν ἔρημον καὶ μεταβῇ εἰς τόπους κατοικουμένους ἐνεκεν τοῦ κηρύγματος. Ἡ ἀπομάκρυνσις αὕτη ἐκ τῆς ἐρήμου παρεῖχε μικράν τινα εὐκαιρίαν ἀνακουφίσεως εἰς τὸ τόσῳ τεταλαιπωρημένον σῶμά του.

Προκειμένου δ' ἤδη, ἐγκαταλείπων τὴν ἔρημον καὶ ἀποδύμενος εἰς τὸ ἀποστολικόν του ἔργον, νά προσθέσῃ εἰς τοὺς ὑπάρχοντας ἀγωνάς του καὶ ἄλλους μεγαλειέτους, ἀφοῦ ἐγονυπέτησεν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, τοῦ μόνου δυναμένου νά σώζῃ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν τοὺς εἰς Αὐτὸν ἐλπίζοντας, ὡς ἐξῆς προσηυχῆθῃ καὶ ἐδεήθῃ Αὐτοῦ. «Κύριε, ἐπίβλεπον ἐπ' ἐμέ καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸν

Ἄλλ' οὕτω μὲν τληπαθὼν ὁ ἀοίδιμος ἐφ' ὅλοις τρισὶν ἔτεσιν, ἐπὶ τε τῇ ἀμέτρῳ σκληραγωγίᾳ καὶ τοῖς ἐκ τῶν ἀκαθάρτων δαιμόνων πειρασμοῖς, ἔκαμνε μὲν τὸ σῶμα διαπνούμενος καὶ μογῶν ἐν τοῖς ὑπὲρ φύσιν ἀγῶσιν· ὃ δὲ καὶ τοσοῦτον ἦν τετρυχωμένον καὶ διαπεπονηκός, ὡς μὴδὲ σκιᾶς ἀπεοικέναι. Τὸ δ' αὖ τῆς ψυχῆς παράστημα γενναίως εἶχεν αἰεὶ καὶ καρτερικῶς, καὶ οἶα τις Ὀλυμπιονίκης ἦν πρὸς τε τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν πάλην. Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ καιρὸς ἐκάλει ἔασαι αὐτὸν τὰς ἀοικήτους καὶ πρὸς τὴν οἰκουμένην μεταβῆναι ἐνεκεν τοῦ κηρύγματος καὶ τοῖς ἀγῶσι μείζοντας ἄλλους ἀγῶνας προστεθῆναι, ὅτε καὶ μικρά τις ἦν ἡ ὀφειλὴ παραψυχῆς τῷ οὕτω διαπεπονηκῶτι σώματι, γόνοι κλίνας, τῇ γῇ τὸ πρόσωπον δίδωσι καὶ τὸν ἐν οὐρανοῖς κατοικοῦντα Κύριον εἰς καρδίαν λαβάν, ἐκείνου καὶ ἐδέετο, τοῦ δυναμένου σώζειν ἐξ ἀναγκῶν τοὺς εἰς Αὐτὸν ἐλπίζοντας: «Ἐπίβλεπον ἐπ' ἐμέ, Κύριε, λέγων, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου· καὶ σπεῦσον εἰς τὴν βοήθειάν μου, ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντές με ἀπὸ ὕψους, ἡ δὲ ἐπίτασις τῶν θλίψεων καὶ ἡ ἐπιφορὰ τῶν δεινῶν ὑπὲρ κεφαλῆς μου. Ἴδε οὖν τὸν κόπον μου καὶ ἐπάκουσον τοῦ στεναγμοῦ τοῦ δού(ψ. 140⁸)λου σου· ἐπληθύνθησαν γὰρ οἱ ἐχθροί μου, καὶ μῖσος ἄδικον ἐμίσησάν με. Ἐγὼ δέ, Κύριε, ἐν σοὶ μόνῳ πέποιθα, καὶ σοὶ μόνῳ τὴν πᾶσάν μου τῆς σωτηρίας ἐλπίδα ἐθέμην, τῷ σώζοντι ἀπὸ ὀλιγοψυχίας καὶ καταιγίδος τοὺς ἐλπί-

δοῦλόν σου καὶ σπεῦσον εἰς τὴν βοήθειάν μου, ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντές με ἀπὸ ὕψους, ἡ δὲ ἐπίτασις τῶν θλίψεων καὶ ἡ ἐπιφορὰ τῶν δεινῶν ὑπὲρ κεφαλῆς μου. Ἴδε οὖν τὸν κόπον μου καὶ ἐπάκουσον τοῦ στεναγμοῦ τοῦ δούλου σου. Ἐπληθύνθησαν γὰρ οἱ ἐχθροί μου καὶ μῖσος ἄδικον ἐμίσησάν με. Ἐγὼ δέ, Κύριε, ἐν σοὶ μόνῳ τὴν πᾶσάν μου τῆς σωτηρίας ἐλπίδα ἐθέμην τῷ σώζοντι ἀπὸ ὀλιγοψυχίας καὶ καταιγίδος τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ σε».

Καὶ οὗτος μὲν τοιοῦτοτρόπως προσηυχῆθῃ καὶ ἐξελιπάρησε τὸν Θεόν, ἵνα τὸν ἐνισχύσῃ καὶ τὸν ὀπίσῃ μετὰ ψυχικῆς δυνάμεως καὶ θάρρους κατὰ τῶν πονηρῶν πνευμάτων. Ὁ δὲ Θεός, ὅστις πάντοτε βοηθεῖ τοὺς ἐναρέτους, διὰ θείας ὀπτασίας τὸν διεβεβαίωσεν, ὅτι ἡ δέησίς του εἰσηκούσθη, ἐπαναληφθέντων αὐτῷ τῶν αὐτῶν λόγων, τοὺς ὁποίους ἀπὸ στόματος τοῦ Θεοῦ ἤκουσε καὶ ὁ πολυπαθὴς Ἰωβ μετὰ τὴν πληγὴν καὶ τοὺς πολλοὺς καὶ γνωστούς καὶ ἀναριθμήτους ἄθλους του: «Μὴ οὔτοι με ἄλλως σοι κεχηρηματικένοι ἢ ἵνα φανῇς δίκαιος· (1) οὐδὲ γὰρ δεῖ στεφανοῦσθαι τὸν μὴ νομίμως ἀθλήσαντα· διὰ τοῦτο καὶ παρῶν μὲν οὐκ εἶων πληγῇ σου τὴν ψυχὴν, ὅπερ ἦν ἐκείνοις ἡ πᾶσα σπουδὴ· τ' ἄλλα δὲ πάντα παρήκα τούτοις ἐπάγειν σοι. Οὐκ ἔτι οὖν ἔασω σε ἀπαράκλητον οἷς διαπεπόννησαι, ἀλλὰ τὸ πεπονηκός ῥωσθήσεται σῶμά σου, ἔσῃ δὲ τοῦ λοιποῦ φοβερὸς τούτοις καὶ ἀπρόσιτος καὶ μόνῃ τῇ ἐπιτιμῇ σου κατασπώμενος καὶ παραπεμπόμενος ἔνθα καὶ βούλοιο».

ζοντας ἐπὶ σέ».

Καὶ ὁ μὲν ἠύχετο οὕτως, καὶ τὸν Θεὸν ἐξελιπάρει δοθῆναι αὐτῷ ῥῶσιν ἅμα καὶ ῥώμην κατὰ τῶν πονηρῶν δαιμόνων· θεία δὲ τις ὁψις ἐπιφανεῖσα διεβεβαίωσεν τὸν δίκαιον ἀκουστὴν αὐτοῦ γενέσθαι τὴν δέησιν. Εἴτα καὶ ἐκεῖνα ἤκουσεν ὁ μέγας, ὃ δὲ ὁ πολύτλας Ἰωβ μετὰ τὴν πληγὴν καὶ τοὺς ἄθλους ἐκείνους τοὺς πολλοὺς καὶ ἀναριθμήτους ἤκουσεν ἐκ στόματος Θεοῦ. «Μὴ οὔτοι με ἄλλως σοι κεχηρηματικένοι, ἢ ἵνα φανῇς δίκαιος· οὐδὲ γὰρ δεῖ στεφανοῦσθαι τὸν μὴ νομίμως ἀθλήσαντα. Διὰ τοῦτο καὶ παρῶν μὲν οὐκ εἶων πληγῇ σου τὴν ψυχὴν, ὅπερ ἦν ἐκείνοις ἡ πᾶσα σπουδὴ, τ' ἄλλα δὲ πάντα παρήκα τούτοις ἐπάγειν σοι· οὐκ ἔτι οὖν ἔασω σε ἀπαράκλητον οἷς διαπεπόννησαι, ἀλλὰ καὶ τὸ πεπονηκός ῥωσθήσεται σῶμά σου, ἔσῃ δὲ τοῦ λοιποῦ φοβερὸς τούτοις καὶ ἀπρόσιτος καὶ μόνῃ τῇ ἐπιτιμῇ σου κατασπώμενος καὶ παραπεμπόμενος ἔνθα καὶ βούλοιο». Εὐθυμήσας οὖν ὁ μέγας ἐπὶ τῇ θεῇ τῇδε καὶ ἀγαθῇ ἐπαγγελίᾳ καὶ τῶν ἀσκουμένων πλέον ἀπὸ τρυφῆς τὸ σῶμα ῥωσθεῖς καὶ βεβαίᾳ πετρωθεῖς ἐλπιδί, ὥρμησεν εὐθύς πρὸς τὸ κήρυγμα, παροαρτούσης (ψ. 118¹) αὐτῷ καὶ τῆς οδηγοῦσης χάριτος, μεταδιδῶν ἔκτοτε παραχρημα τὰ πονηρὰ πνεύματα εὐθαρσῶς καὶ γενναίως, ὥσπερ τισὶ καλάμου θηρίοις ἐπιτιμῶν αὐτοῖς.

1. «Οἷτοι δὲ με ἄλλως σοι κεχηρηματικένοι, ἢ ἵνα ἀναφανῇς δίκαιος».

Ἡ θεία αὕτη ἐπαγγελία ὄχι μόνον χαρὰς ἐνέπλησεν αὐτὸν καὶ ψυχικοῦ θάρρους, ἀλλὰ καὶ σωματικῶς τὸν ἐνεδυνάμωσε. Διὸ εὐθύς ἔχων συνοδεύουσιν, ὁδηγοῦσαν καὶ φωτίζουσιν τὴν Θεῖαν Χάριν ὥρμησε πρὸς τὸ κήρυγμα «καταδικῶν ἕκτοτε παραχρήμα τὰ πονηρὰ πνεύματα εὐθαρσῶς καὶ γενναίως καὶ ἐπιτιμῶν αὐτὰ καθὼς ἀκριβῶς μερικοὶ ἐπιτιμῶσι διὰ καλάμου τὰ ζῶα»

Προσδιορισμὸς τῆς ἡλικίας τοῦ Ὁσίου.¹ Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο κρίνομεν σκόπιμον νὰ προσδιορίσωμεν τὴν ἡλικίαν τοῦ Ὁσίου. Ὁ βιογράφος αὐτοῦ πληροφορεῖ ἡμᾶς, ὅτι ὁ Ὁσιος Νίκων ἤκμασεν ἐπὶ τῆς βασιλείας Νικηφόρου τοῦ Φωκά, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Ἰωάννης Τσιμισκής. Ἐκτὸς τῆς πληροφορίας ταύτης οὐδὲν περισσότερο πληροφορεῖ ἡμᾶς. Ἐν τούτοις καὶ μόνῃ ἡ πληροφορία αὕτη μετὰ τῶν ἄλλων ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ βιογράφου του σημειουμένων χρονολογικῶν πληροφοριῶν παρέχει εἰς ἡμᾶς ἱκανὰ στοιχεῖα, ἵνα συμπληρώσωμεν τὸ μέγα ἀληθῶς κενόν, ὅπερ παρουσιάζει ἡ ἱστορία αὐτοῦ.

Ὁ Ὁσιος κατέλιπε τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ ἀνεχώρησε μεταβάς εἰς τὴν μονὴν τῆς Χρυσῆς Πέτρας «ἄρτι τὴν ἦβην ἀμείβων καὶ τῆς μείρακος ἡλικίας ἀπτόμενος».

Οἱ Λακεδαιμόνιοι προκειμένου νὰ προσδιορίσωσι τὴν ἡλικίαν τινὸς προσέθετον εἰς τὴν ἡβὴν δέκα ἔτη. Ἐν τῷ βιβλίῳ Ξενοφώντος Ἑλληνικά 6, 4, 17, ἀναγινώσκομεν: «ἐκ δὲ τῶν ἱππέων ἐκέλευσε τοὺς δέκα ἄφ' ἡβης», τοὺς ὄντας δηλαδὴ δέκα ἔτη ἄνω τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας, ἥτοι περὶ τὸ τριακοστὸν ἔτος. Ὁ τρόπος οὗτος τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ἡλικίας ἦτο, ὡς προεδηλώθη, ὁ συνήθης παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις. Ἡ φράσις ἄρα τοῦ βιογράφου τοῦ Ὁσίου «ἄρτι τὴν ἡβὴν ἀμείβων καὶ τῆς μείρακος ἡλικίας ἀπτόμενος» εἶναι τρόπος προσδιορισμοῦ τῆς ἡλικίας τοῦ Ὁσίου, κατὰ τὸν παρὰ Λακεδαιμονίους συνήθη τοιοῦτον, καθ' ἣν οὗτος ἐγκατέλιπε τὴν πατρικὴν οἰκίαν. Δεδομένου δ' ὅτι ἡ ἡλικία τῆς ἡβης ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 18ου καὶ φθάνει μέχρι τοῦ 20ου ἔτους, λέγων ὁ βιογράφος τοῦ Ὁσίου ἐν τῷ ἀνωτέρῳ προσδιορισμῷ τῆς ἡλικίας τούτου, ὅτι ἦπτετο τῆς ἡλικίας τοῦ μείρακος, προσδιορίζει σαφῶς, ὅτι τότε ὁ Ὁσιος συνεπλήρωσε τὴν ἡβὴν, ἦγουν τὸ 20ον καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον καὶ διέτρεχεν.

Ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς Χρυσῆς Πέτρας ἡσκήτευσεν δώδεκα ὁλόκληρα ἔτη, ἐν δὲ τῇ ἐρήμῳ μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Παρθενίου ποταμοῦ διέμεινε τρὰ πλῆρη ἔτη. Ἄρα, ὅτε ὥρμησεν εἰς τὸ κήρυγμα, ἦγε τὸ 36ον ἔτος

1. Βλ. εἰς σελ. 31 τοῦ παρόντος.

τῆς ἡλικίας του.

Ἄλλ' ἂν ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς πιθανῆς ἀκριβείας καθωρίσθῃ ἡ ἡλικία τοῦ Ὁσίου Νίκωνος, ὅταν ἐγκατέλιπε τὴν ἦρμον καὶ μετέβῃ εἰς τοὺς κατωκνημένους τόπους χάριν τοῦ κηρύγματος, μένει ὁμως ἀκαθόριστον εἰσέτι τὸ ἔτος τῆς γεννήσεως αὐτοῦ. Πότε ἀκριβῶς ἐγεννήθη ὁ Ὁσιος Νίκων εἶναι ἄγνωστον καὶ δύσκολον, ἵνα προσδιορισθῇ. Οὐχ ἦττον θὰ προσπαθῶμεν ἐκ τῶν παρεχομένων ἡμῖν ὡς ἄνω χρονολογιῶν, ἵνα προσδιορίσωμεν, ἂν ὄχι τὸ πραγματικόν καὶ ἀκριβές, τοῦλάχιστον τὸ πιθανόν ἔτος τῆς γεννήσεως αὐτοῦ

Τῇ 7 Μαρτίου τοῦ 961 μ. Χ. ἔτους ὁ Νικηφόρος ὁ Φωκάς, ὅστις ἀκμάζει ἀπὸ τοῦ ἔτους 959 κ. ἐ., ὅτε διωρίσθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Ρωμανοῦ τοῦ Β' Δομέστικος τῶν σχολῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἐξεπολιόρκησε μετὰ ὀκτῶ μηνῶν πολιορκίαν δι' αἵματηρὰς ἐφόδους τὸν Χάνδακα, φρούριον ὀχυρώτατον ἐν Κρήτῃ.

«Ὁ Νικηφόρος, γράφει ἐν τῇ ἱστορίᾳ του ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος, ἐπιφυλάξας τῷ βασιλεῖ τὰ τιμώτερα τῶν λαφύρων, ἐπέτρεψεν εἰς τὸν στρατὸν τὴν ἄλλην λεηλασίαν τῆς πόλεως, ἥτις ἔβριθε θησαυρῶν διὰ τῆς πειρατείας συλλεγόντων. Ἀφοῦ δὲ ἀπεκομίσθησαν οὕτω πάντα τὰ ἐν τῷ φρουρίῳ, καθηρέθη τὸ τεῖχος αὐτοῦ καὶ ἔπειτα ἀπῆλθεν ἡ δύναμις εἰς τὰ ἐνδοτέρα τῆς χώρας καὶ εὐχερῶς καθυπέταξε τοὺς ἐν αὐτῇ Μωαμεθανοὺς, ἐπέστρεψε καὶ αὐθὺς εἰς τὸν Χάνδακα. Ἐκεῖ ἐπὶ λόφου ὕψηλοῦ καὶ ἀνάντους ὠκοδόμησεν ὁ Νικηφόρος φρούριον ὀχυρόν, τὸ ὁποῖον ὠνόμασεν ἑλληνικῶτατα Τέμενος καὶ ἡσφάλισε διὰ φρουρὰς ἀξιοχρέου, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς τὸ κύριον ὀρμητήριον τῆς ἀνακαινισθεῖσης ἐν Κρήτῃ Ἑλληνικῆς κυριαρχίας. Οὐδ' εἰς τοῦτο ἠρέσθη, ἀλλὰ προσεκάλεσεν εἰς τὴν νῆσον πολλοὺς νέους χριστιανοὺς ἀποίκους Ἀρμενίους καὶ Ἑλληνας. Προσέτι ἐπρόνοησε περὶ τῆς διαδόσεως τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως παρὰ τοῖς Μωαμεθανοῖς τῆς νήσου, καὶ ἀναζωπυρήσεως ταύτης παρὰ τοῖς ἰθαγενέσι, παρ' οἷς αὕτη πολυειδὴς ἐνοθεύθη κατὰ τὴν μακρὰν ἐκείνην Μωαμεθανικὴν κυριαρχίαν. Ἐπὶ τούτῳ δ' ἦλθεν εἰς Κρήτην ὁ Ὁσιος Νίκων, ὁ ἐπικαλούμενος «Μετανοεῖτε», ὅστις ἐκήρυξε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀνώρθωσε τὰς πεπτωκυίας Ἐκκλησίας καὶ ἀνήγειρεν ἄλλας νέας, ὧν ἐπιφανεστάτη μάλιστα ὑπῆρξεν ἡ ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Φωτεινῆς κατασκευασθεῖσα ἐπὶ τῶν ἐρείπιων ναοῦ ἀρχαίου, ἀπέχοντος τῆς Γόρτυνος τριῶν ἡμερῶν ὁδόν». Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 961 ὁ Νικηφόρος ἐπανακάμψας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Μωαμεθανῶν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ὁ δὲ βιογράφος τοῦ Ὁσίου, «Χώρας οὖν, γράφει, οὐκ ὀλίγας τῶν ἐσθίων—ἐννοεῖται ἀπὸ τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς ἐρήμου—δι' ἵππεύσας, ἔγνω δεῖν ἀποπλεῖν ἐν τῇ τῆς Κρήτης νήσῳ ἄρτι τῆς τῶν Ἀγαρηνῶν χειρὸς ἀποσπασθείσῃ καὶ τῇ Ρωμαϊκῇ ἐπικρατείᾳ ἐπανασωθείσῃ ὑπὸ Νικηφόρου τοῦ αἰοιδίμου βασιλέως».

1. Τοῦ. Δ α σελ. 95—96, ἔκδοσις Π. Κρολίδου 1925.

Ἐν Κρήτῃ ἔτι ὧν ὁ Νικηφόρος μετεκαλέσατο παρ' ἑαυτῷ τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον τὸν Ἀθωνίτην, μεθ' οὗ συνεδέετο διὰ προσωπικῆς φιλίας, προσεκάλεσεν εἰς τὴν νῆσον πολλοὺς νέους χριστιανοὺς ἀποίκους Ἀρμενίους καὶ Ἑλλήνας, καὶ ἐπρονόησε, καθ' ἃ προελέχθη, καὶ περὶ τῆς διὰ δόσεως τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως κ.λ.π. Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ἔμεινε παρὰ τῷ Νικηφόρῳ ἐν Κρήτῃ μέχρι τῆς ὁριστικῆς ἀνακτίσεως ταύτης, ἐνισχύων καὶ ἐνθαρρύνων τοὺς στρατιώτας εἰς τὸν σκληρὸν ἐκείνῳ ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀγῶνα. Μετὰ τοῦτο μετέβη εἰς Ἀθῶνα, ὅποτε τῷ 961 μ. Χ. ἤρχισεν ἀνεγείρων τὴν Μονὴν τῆς Λαύρας.

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι τότε προσεκλήθη προνοία τοῦ Νικηφόρου, οὐδόλως δ' ἀπίθανον τῇ ὑποδείξει καὶ συστάσει τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, καὶ ἀπεστάλη εἰς τὴν Κρήτην καὶ ὁ Ὅσιος Νίκων, ὅστις τότε περιήρχετο τὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς, ἵνα συνεχίσῃ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀθανασίου ἀρξάμενον ἐν τῇ νήσῳ ἀποστολικὸν ἔργον. Εἰς τὴν γνώμην ἡμῶν ταύτην ἐνισχυόμεθα ἐξ ὧν σχετικῶς γράφει καὶ ὁ βιογράφος του, ὁ ὅποιος, ὡς ἀνωτέρω διελάβομεν, λέγει, ὅτι, ἀφοῦ διῆππευσεν, ἦτοι διήλθεν ἐν σπουδῇ οὐκ ὀλίγας χώρας τῶν ἐῶν, ἔγνω, ὅτι ἔπρεπε ν' ἀποπλεύσῃ εἰς τὴν Κρήτην, ἣ ὁποία ἄρτι, πρὸ μικροῦ δηλονότι, ἀπεσπάσθη ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν Ἀγαρηνῶν ὑπὸ τοῦ αἰοιδίμου βασιλέως Νικηφόρου τοῦ Φωκά. Ἡ χρῆσις τῆς λέξεως «ἄρτι» τοῦτο ἀκριβῶς θέλει νὰ προσδιορίσῃ, ὅτι δὲν ἐμεσολάβησε μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς ἐπανακτίσεως τῆς Κρήτης καὶ τοῦ εἰς αὐτὴν ἀπόπλου τοῦ Ὀσίου. Ἐπομένως ὁ Ὅσιος Νίκων ἤ ἀπέπλευσεν εἰς Κρήτην εὐρισκομένου ἀκόμη ἐκεῖ τοῦ Νικηφόρου, ἢ εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπάνοδον τούτου εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ πρὸ τῆς νέας κατὰ τῶν Μωαμεθανῶν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐκστρατείας του, ἐπακολουθήσας ἐντὸς τοῦ ἔτους 961 μ. Χ.

Καθορισθέντος ἤδη ὡς πιθανοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του, ὅταν ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἐρήμου, τοῦ 36ου, καὶ ἐν σπουδῇ διελθόντος μέχρι τοῦ ἀπόπλου του εἰς Κρήτην ὅσας χώρας διήλθεν, δὲν θ' ἀπομακρυνθῶμεν πολὺ τῆς πραγματικότητος, ἐάν τοποθετήσωμεν τὸ πιθανὸν ἔτος τῆς γεννήσεως τούτου μεταξὺ τοῦ 920—925 μ. Χ. ἔτους.

Ἡ Ἑθνικὴ καὶ Θρησκευτικὴ Χώρας οὖν οὐκ ὀλίγας τῶν δρᾶσις τοῦ Ὀσίου Νίκωνος ἐν Κρήτῃ Κατὰ τ' ἀνωτέρω περὶ τὸ ἔτος 959 μ. Χ. ὁ Ὅσιος Νίκων ἐγκατέλιπε τὴν ἔρημον καὶ περιώδευσε κηρύττων τὸ «Μετανοεῖτε» εἰς τὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς. Ποῖα ἀκριβῶς μέρη ἐπεσκέφθη δὲν γνωρίζομεν. Ἡ ὁρμὴ ὅμως ἐπὶ τὸ κήρυμα καὶ ἡ σπουδὴ αὐτοῦ, ἵνα ἐλλιμενίσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσώτερους εἰς τὸν λιμένα τῆς σωτη-

ἑῶν μερῶν διῆππεύσας καὶ τῷ τῆς μετανοίας κηρύγματι τρανῶς κηρύξας καὶ λαοὺς ἀπείρους τῷ λιμένι τῆς σωτηρίας ἐγκαθορμίσας διὰ τῆς μετανοίας καὶ τῆς πρὸς τὸ κρεῖττον μεταβολῆς, ἐν τῇ τῆς Κρήτης νήσῳ ἔγνω δεῖν ἀποπλεῖν. Θεία γάρ τις νεύσις ἐκάλει πρὸς τοῦτο. Παραβαλὼν γὰρ τῇ νήσῳ, ἄρτι μὲν τῆς τῶν Ἀγαρηνῶν χειρὸς ἀποσπασθεῖση καὶ τῇ Ῥωμαϊκῇ ἐπι-

ρίας διὰ τῆς μετανοίας, πείθει ἡμᾶς ὅτι περιώδευσεν ὅλα τὰ μεγάλα κέντρα τῆς Ἀνατολῆς. Δεδομένου δ' ὅτι διδάσκαλον εἶχε τὸν θεῖον Παῦλον, οὐδόλως ἀπίθανον ἵνα εἰς τὰ κύρια σημεῖα τῆς περιουσίας του ἠκολούθησεν αὐτόν. Πάντως, ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ὀφειλομένον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἐπεσκέφθη τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἴσως δὲ καὶ τὴν Κύπρον, καὶ ὅτι ἐξ ἴσου ἐτιμᾶτο παρὰ τῇ Αὐτοκρατορικῇ Αὐλῇ τοῦ Βυζαντίου, καθάπερ καὶ ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης.

Ἀφοῦ λοιπὸν μετὰ σπουδῆς πολλῆς διήλθε πολλὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς, καὶ πολλοὺς λαοὺς ἀνεμόρφωκε καὶ ὠδήγησεν εἰς τὸν λιμένα τῆς σωτηρίας διὰ τῆς μετανοίας, ἀπέπλευσεν ἀκολουθῶν καὶ εἰς τὴν μεγαλόνησον Κρήτην, ὡς προεδηλώθη, ἐν ἔτει 961 μ. Χ.

Ἡ κατάστασις τὴν ὁποίαν εὗρεν ἐν τῇ νήσῳ ὁ Ὅσιος δὲν ἦτο καθόλου εὐχάριστος. Τὸ ἰθαγενὲς στοιχεῖον εἶχε τελείως ἀφομοιωθῇ πρὸς τοὺς κατακτητάς. Τὰ δὲ βδελυρὰ ἦθη καὶ ὄργια ἀχωρίστως συνώδευον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν συνώκουν καὶ συνεφθείροντο αὐτῷ. Εὐθύς λοιπὸν ὡς ὁ Ὅσιος ἤρξατο νὰ κηρύττῃ κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ τὸ «Μετανοεῖτε», ὀλόκληρος ὁ εἰς τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰ ὄργια τῶν κατακτητῶν συμπεφυρμένος ἐκεῖνος ὄχλος μαινόμενος ἐξηγέρθη κατ' αὐτοῦ καὶ ὡς ἄλλος Ἡρώδης ἐζήτει, ἵνα τὸν φονεύσῃ. Τὸν ἐθορύβησε τὸ καινοφανὲς καὶ τὸν ἐσκανδάλισε τὸ ἀλλόκοτον τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ, διότι, καθὼς προείπομεν, διετέλει προκατειλημένος εἰς τὴν δεισιδαίμονα πλά-

κρατεῖα ἐπανασωθεῖση ὑπὸ Νικηφόρου τοῦ αἰοιδίμου βασιλέως, ὃν ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, οὐ καὶ μέγα τὸ κλέος ἐπὶ τε βίου σεμνότητι καὶ ἀρετῇ ἐπιμελεία, δι' ἧς καὶ τῶν παθῶν αὐτοκράτωρ εἵπερ τις ἄλλος γεγέννηται καὶ τῆς σωφροσύνης τὰ γέρα ἀξίως ἐκ Θεοῦ ἐκομίσαστο, ἔτι δὲ λείψανα φερούση τῆς μιαρᾶς τῶν Ἀγαρηνῶν κακοπίστιας, ἐπειδὴ οἱ ταύτης οἰκήτορες, τῷ χρόνῳ καὶ τῇ μακρᾷ τῶν Σαρακηνῶν ξυναυλίᾳ, οἵμοι, συναπαχθέντες, τοῖς ἐκείνων ἡθεσι καὶ ὄργιοις τοῖς μυσσαροῖς καὶ βεβήλοις ἐπειθοντο, (ἤρξατο κηρύττειν) ὡς δ' οὖν ἤρξατο ὁ μέγας βοᾶν τὸ «Μετανοεῖτε» κατὰ τὸ εἰωθός, ἐκεῖνοι τῷ ξένῳ καὶ ἀλλοκότῳ τοῦ κηρύγματος καταθρονηθέντες καὶ τῷ θυμῷ διακαυθέντες σφοδρῶς ἐπανέστησαν τῷ δικαίῳ βουλόμενοι αὐτόν ἀνελεῖν. Εἰς λαμπράν γὰρ αὐτοὺς ἐζήπτε μανίαν τὸ καινὸν τοῦ πράγματος (φ. 121β) καὶ ἀσύνηθες ἅτε προκατειλημμένους ὄντας, ὡς ὁ λόγος ἐδήλωσε, τῇ δεισιδαίμονι πλάνῃ τῶν Σαρακηνῶν. Ἐωρακῶς οὖν ὁ μακάριος τὸ τούτων ἀπηνὲς καὶ ἀτίθασον καὶ κατανοήσας, ὡς οὐκ ἂν ποτε τῆς τούτων ἀντιτυπίας περιγένηται σοφῆς τιнос ἄτερ ἐπινοίας, τὸν δευτερον πλοῦν, ὡς φασιν, ἐχρήσατο, τὸν πρῶτον ἀφιέμενος, καὶ κατὰ τοὺς σοφοὺς τῶν ἱατρῶν εὐθυβόλως ἄμα καὶ συνετὰς τὴν ἐκείνων σωτηρίαν ἐμηχανήσατο. Εἶχε γὰρ πρὸς τοῦτο καὶ Παῦλον διδάσκαλον. Ἐάσας τοίνυν τὸ οὕτω κηρύττειν τὴν μετάνοιαν ἤδη γὰρ αὐτῷ καὶ δαψιλέστερον ἐπέλαμπεν ἡ τοῦ διορατικοῦ χαρίσματος ἐνέργεια, καὶ βαθμῶν ἤπτετο τοιοῦτων, καὶ

νην τῶν Σαρακηνῶν.

Ἐννοεῖται, ὅτι οὔτε ὁ θόρυβος τὸν ἀπεθάρρυνεν, οὔτε ἡ ἐξέγερσις τὸν ἐπτόρησε. «Τὸ καλὸ τὸ παλληκάρι, λέγει μία παροιμία, ξέρει κι' ἄλλο μονοπάτι». Ὁ Νίκων ὅστις τώρα πλέον δαψιλέστερον ἐφωτίζετο ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἅμα ἐνόησε τὸ ἀνυπότακτον, τὸ ἀδυσώπητον καὶ τὸ ἀμείλικτον τῶν τε κατακτητῶν καὶ κυρίως τῶν ἀφωμοιωμένων τούτοις ἰθαγενῶν καὶ εἶδεν, ὅτι ἐκινδύνευεν, ἀμείλως ἡλλαξε δρόμον καὶ μέθοδον σωτηρίας αὐτῶν. Ἦρχισε δὲ νὰ ἐπικοινωνῇ ἀπ' εὐθείας καὶ κατ' ἰδίαν μετὰ διαφόρων ἐκ τῶν ἐξεχόντων ἰσχυρῶν παραγόντων. Σκοπὸς τῆς ἐπικοινωνίας αὐτοῦ ταύτης ἦτο νὰ σχηματίσῃ καὶ μορφώσῃ γνώμην συμπαθῆ περὶ ἑαυτὸν. Ἀφοῦ δ' ἐπέτυχε τοῦτο διὰ τοῦ καταπλήσσαντος ἐναρέτου αὐτοῦ βίου καὶ παντοῦ τὸ ὄνομά του εὐφήμως καὶ μετὰ σεβασμοῦ ἐξαιρετικοῦ, ἀλλὰ καὶ φόβου πραγματικοῦ προεφέρετο, καὶ ἀφοῦ τέλος ἐγένετο ἀντικείμενον ἐξαιρετικοῦ θαυμασμοῦ καὶ μᾶλλον εἰπεῖν λατρείας θεϊκῆς, ἦρξατο ἔπειτα κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Σαμαρείτιδος νὰ ἁπτήται τῶν καρδιῶν καὶ νὰ ἀσκήσῃ ἔλεγχον αὐστηρὸν ἐπὶ τῶν πράξεων πάντων τῶν ὅπως οἵποτε συναναστρεφόμενον αὐτόν. Ἦδη ὅλος ὁ πρότερον ἀδυσώπητος καὶ ἀμείλικτος ἐκεῖνος ἀσεβῆς ὄχλος, ὁ λυσσῶν καὶ μαινόμενος καὶ τὴν κεφαλὴν τούτου ἐπὶ πίνακος ζητῶν, θαυμάζει τὸν Ὅσιον. Ἡ ἀρετὴ τούτου κατηύγασε τὰς διανοίας καὶ ἐπλήρωσε συνέσεως πάντων τὰς καρδίας. Τὸ δὲ σφοδρὸν ἐκείνου μῖσος,

ἐν τῷ φωτὶ τῆς χάριτος φῶς προσελάμβανεν, ἐνίους ἐξ αὐτῶν ἀπολαβὼν κατ' ἰδίαν, οὓς ἤδει τῶν ἄλλων διαφέροντας ἐν τε τῇ γνώσει καὶ τῇ παραδοχῇ τοῦ καλοῦ, πρῶτον μὲν λόγοις μειλίχοις κατεμάλασεν αὐτῶν τὸ σκληρὸν ὡς οἶόν τε τῆς γνώμης καὶ ἀντίτυπον, εἶτα καὶ ἡρέμα πως καθήπτετο αὐτῶν τῆς καρδίας, ἐλέγχων τὰ τούτοις ἐν κρυφῇ πεπραγμένα, οἷα πάλοι καὶ ὁ ἐμὸς Ἰησοῦς τὴν Σαμαρείτιδα. Καὶ τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ πολλὴν τῆς ἀρετῆς περιουσίαν ἐντεῦθεν καταμαθόντες, εὐθέως ὁ μὲν θυμὸς ἔληγε, καὶ τὸ ῥαγδαῖον ἵστατο τῆς ὀργῆς, καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ ἀνδρὸς τοὺς κεκακωμένους εἰς οἰκοδομὴν κατεδυσώπει καὶ τῇ ἀπλανεῖ προσετίθεντο πίστει, τὸ μέτρον τῆς ἀπεχθείας εἰς μέτρον μετενεγκόντες (φ. 122 α) εὐνοίας καὶ τῆς εἰς τὸ καλὸν ἐπιδόσεως· ὁδὸς γὰρ ἡ συνήθεια ἐπὶ τὰ μειζω γίνεται καὶ τελεώτερα κατὰ τὸν φάμενον. Οὕτως ἦν ὁ μακάριος, εἰ καὶ μὴ διὰ λόγου περιουσίαν, ἀλλὰ διὰ [τὴν] τῆς ἀρετῆς, σοφὸς ἀλιεὺς καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων θηρᾶν ἐπιστάμενος, λόγοις τε θείοις πάντας ἰθύνειν πρὸς ἀθανασίαν οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς πνεύματος ἁγίου. Ἐκτοτε οὖν ὡς ἐκ Θεοῦ πεμφθέντα ἀπόστολον οἱ Κρήτες πιστεύσαντες διεφῆμισαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν νῆσον τὰ περὶ ἑαυτοῦ, καὶ πάντες ἔκτοτε ἐπικεικώς αὐτῷ προσεφέροντο, καὶ ἴσα προσεῖχον Θεῷ καὶ νόμος ἦν ἐκείνοις πᾶν τὸ προσταττόμενον.

Ἀδείας οὖν τοῦ λοιποῦ λαβόμενος ὁ μακάριος καὶ τὰ εἰωθότα κηρύξας καὶ πάντας διδάξας καὶ φω-

ῆ ὀργή, ὁ θυμὸς καὶ ἡ μανία ὑπὸ τὴν ἰσχυράν προώθησιν τῆς δυνάμεως τῆς καταυγαζούσης ἀρετῆς του μετεποιεῖσθαι εἰς εὐνοίαν, εἰς ἀγάπην, εἰς ἐπίδοσιν εἰς τὸ καλὸν καὶ εἰς προκοπὴν καὶ αὔξησιν εἰς τὴν νέαν Χριστιανικὴν Πίστιν. Ἐκτοτε οἱ Κρήτες πιστεύσαντες εἰς αὐτόν, ὡς εἰς Ἀπόστολον ἐκ Θεοῦ πεμφθέντα, διελάλησαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν νῆσον τὰ περὶ αὐτοῦ. Θεϊκῶς δ' αὐτόν τιμώντες, νόμον ἐθεώρουν πᾶσαν αὐτοῦ ἐντολήν, δι' ὃ καὶ ὡς εἰς τοιοῦτον ὑπετάσσοντο εἰς αὐτήν.

Ἐν Κρήτῃ ὁ Ὅσιος εἰργάσθη μετὰ θαυμαστῆς δεξιότητος καὶ δραστηριότητος, καὶ, ἀφοῦ προηγουμένως κατέστησεν ἐκποδὼν πάντα τὰ εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐμπόδια, ἐπέδωκε εἰς τὸ σύνθημα αὐτοῦ κήρυγμα. Ἐχων δ' ὡς ὀρμητήριον τὴν Γόρτυνα, τὴν ὁποίαν εἶχε θεμελιώσει ὁ υἱὸς τοῦ Ραδαμάνθυος Γόρτυς, ἐντὸς μιᾶς πενταετίας κατάρθωσε νὰ χειραγωγῇ ἅπαντας τοὺς Κρήτας εἰς τὴν ἀληθῆ Χριστιανικὴν Πίστιν. Ἰχνη τῆς πενταετοῦς αὐτοῦ ταύτης διαβάσεως καὶ δράσεως ἐμφανίζει πάμπολλα ἡ μεγαλόνησος Κρήτη. Ἐκτίσε ναοὺς, ἐγκατέστησεν ἱερεῖς καὶ διακόνους, καὶ ἐν γενεῇ ἐτακτοποίησε τὰ πάντα, ὥστε «μηδὲνα τῶν Κρητῶν καλεῖσθαι ἀσυντελεῖ τοῦ καλοῦ».

Συμπληρωθείσης πενταετίας ἐνόμισεν, ὅτι ἡ εἰς Κρήτην κλήσις καὶ ἀποστολὴ του ἔληξε, διὸ ἐξῆλθε τῆς Γόρτυνος μετὰ τὴν ἀπόφασιν ν' ἀποπλεύσῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἀφοῦ δὲ ὠδοιπόρησε δρόμον τριῶν ἡμερῶν, ἔφθασεν εἰς τὰ ἐρείπια ἐνὸς παλαιοτάτου ναοῦ. Ἐνταῦθα ἀπε-

τίσας καὶ πρὸς τὴν ἀληθῆ πίστιν χειραγωγήσας καὶ ἅπαν σκῶλον ἐκ μέσου θέμενος, ἐκκλησίας τε δειμάμενος ἐν ὅλῃ τῇ νήσῳ οὐκ ὀλίγας καὶ ἱερεῖς καὶ διακόνους καὶ νεωκόρους καὶ τὴν ἄλλην τάξιν πᾶσαν ἐγκαταστήσας καὶ ρυθμίσας καὶ ὡς δεῖ βιοῦν ἐπισκήψας ἐφ' ὅλοις τε πέντε ἔτεσι καλῶς διαθέμενος ὅσα κατ' ἔφεσιν αὐτῷ ὑπῆρχεν, ὡς μηδὲνα τῶν Κρητῶν καταλεῖψαι ἀσυντελεῖ τοῦ καλοῦ, ἐξῆλθε μὲν τῆς πόλεως Γορτύνης, ἡμερῶν δὲ τριῶν ὁδὸν διανύσας, ἑσπέρας καταλαβούσης, ἐν τινὶ τόπῳ κατέλυσεν ἐν ᾧ δὴ καὶ παλαιοτάτου ναοῦ ἐφαίνοντο λείψανα, ὡς ἐκ τῶν γεισῶν ἐδίδετο συμβαλεῖν. Ἄσαντι τοῖνυν τὴν ἐννύχιον ὥδην καὶ τὴν (φ. 123 β) σταυροφόρον ῥάβδον ἐπὶ γῆς πῆξαντι καὶ ὑπνῷ ἑαυτὸν ἀνέντι, πόρῳ γὰρ ἦν τῶν νυκτῶν ὁ καιρὸς, λυχνιαῖον ἔδοξεν ὁρᾶν φῶς ἀπηωρημένον ἔμπροσθεν τῆς ῥάβδου. Καὶ δὴ καὶ ἀναστὰς καὶ τὸν ὕπνον ἀποτιναξάμενος, ὑπαρ οὐκ ὄναρ ἦν τὸ φανέν· καὶ λαμπὰς θεία τις, ἀλλ' οὐκ ἐνυλος ἐκ τοῦ Σταυροῦ κατεφαίνετο, καὶ φῶς τῷ δικαίῳ ἐπηλύαζε δαψιλές, ἄχρι καὶ λυκαυγὸς τῆς ὥρας ἐστῶτι καὶ εὐχομένῳ καὶ Θεῷ προσάγοντι εὐχαριστήριους ὠδὰς τῷ οὕτω τὸ φῶς αὐτῷ ἀρρήτως αἰθριασάντι. Ἐπεὶ δὲ καὶ αὐθις οὐκ ἀθεεῖ, ὡς ἀπὸ τοῦ πράγματός ἐστι μαθεῖν εἰς τὸν αὐτὸν κατῶλισθεν ὕπνον ὁ μέγας, κόσμιόν τι γύναιον ἐδόκει ὁρᾶν, ἐπιτάττον αὐτῷ ἐγειραὶ τὸν πεπτωκότα ναόν, καθῶς, φησί, δέδοκται τῷ τῶν ἀπάντων δεσπότῃ.

Τοῦ δὲ πυνθανομένου καὶ τις εἶη ἡ ταῦτα κατ' ἐξουσίαν ἐπι-

φάσισε νά διανυκτερεύσῃ. Ἐμπήξας λοιπὸν εἰς τὸ ἔδαφος καὶ στηρίζας εἰς αὐτὸ κατακορύφως τὴν σταυροφόρον ῥάβδον του κατεκλίθη, προσευχθεὶς πρότερον τὴν συνήθη ἑσπερινὴν προσευχὴν αὐτοῦ, καὶ ἔκοιμήθη.

Τὸν ὕπνον του ὁμως αὐτὸν διέκοψε θεία τις ὀπτασία. Εἶδεν, ὅτι ἔμπροσθεν τῆς ῥάβδου του ἀπηωρεῖτο φῶς ὅμοιον τῷ τῆς λυχνίας, καὶ ἀμέσως ἐξηγέρθη τοῦ ὕπνου. Ἠὐχαρίστησε τὸν Θεὸν καὶ ἔμεινε προσευχόμενος μέχρι τοῦ λυκαυγυὸς ἔμπροσθεν τοῦ φανέντος καὶ μέχρι τοῦ λυκαυγυὸς ἐπίσης ἐξακολουθητικῶς φωτίζοντος αὐτὸν αὐλοῦ θεοῦ φωτός. Περί τὸ λυκαυγὲς ἐπανεκοιμήθη, ἵνα ἐξεγειρόμενος συνεχίσῃ τὴν ὁδοπορίαν του.

Ἀλλὰ καὶ τὸν ὕπνον του αὐτὸν διέκοψε νέα ὀπτασία. Μία γυνή, λίαν σεμνὴ καὶ κοσμία, ἐμφανισθεῖσα εἰς τὸν Ὅσιον καθ' ὕπνου, διέταξεν αὐτὸν κατ' ἐντολὴν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, ἵνα εἰς τὸν τόπον ἐνθα ἔκοιματο καὶ ἐπὶ τῶν φαινομένων ἐκεῖ ἐρειπίων ἀνεγείρῃ εἰς αὐτὴν ναόν. Ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο ἡ μάρτυς Φωτεινὴ καὶ παρήγγειλεν εἰς αὐτὸν νά μὴ ἀποπλεύσῃ ἐκ τῆς νήσου προτοῦ πραγματοποιήσῃ τὴν θέλησίν της.

Ὅταν ὁ Ὅσιος ἐξύπνησε, μετὰ ἀμφιταλάντευσιν τῆς ψυχῆς του ἂν ἐπρόκειτο περὶ κενοῦ ἐνυπνίου ἢ περὶ ἐκδηλώσεως θείας χάριτος, ἡτοιμάσθη ἀμέσως, ἵν' ἀναχωρήσῃ, χαρακτηρίσας τὴν ὀπτασίαν ταύτην ὡς ἀπλοῦν ἐνύπνιον. Ἀλλ' ὦ τοῦ θαύματος! Δὲν ἐπρόφθασε νά κάμῃ ἐν βῆμα καὶ ἀμέσως ἐτυφλώ-

τάττουσα, ἐκείνη, φωτεινὴ, ἔφησέν, εἰμὶ ἡ μάρτυς καὶ δούλη Χριστοῦ· καὶ εἰ μὴ εἰς πέρας μου τὸ βούλευμα ἀγάγῃς, τῆς νήσου ταύτης οὐκ ἀποβήσῃ. Διυπνισθεὶς οὖν ὁ Ὅσιος, τὸ ἐναλλάττον τῆς ὁψεως ὑπονοεῖν ἐδίδου ἑαυτὸν ὀνειρώξαντα ἢ ἐλαμφθέντα τῇ χάριτι. Διὸ καὶ, ὡν ἤκουσε παρὰ τῆς φανείσης ἀλογίας, τῆς πορείας ἤψατο· καὶ παρὰ χρῆμα τὴν ὀπτικὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἀφήρητο δύναμιν καὶ βλέπειν οὐκ ἴσχυε. Τότε ἤσθητο ὁ δίκαιος θείας βουλῆς εἶναι τὸ ἐπίταγμα. Καὶ ἐπεὶ κατέθετο πληροῦν τὰ ὀρισθέντα, καὶ τὸ φῶς εὐθὺς τῶν ὀφθαλμῶν (φ^{123α}) ἀπελάμβανεν.

θη. Ἡ τύφλωσις τοῦ Ὁσίου πρέπει νά σημειωθῇ ἰδιαίτερως. Εἶναι γεγονός, ὅπερ συνέβη κατὰ θεῖαν παραχώρησιν, ἵνα ὑπενθυμίσῃ εἰς αὐτὸν τὰ διατρέξαντα κατὰ τὴν παρελθοῦσαν νύκτα καὶ φανερώσῃ συγχρόνως εἰς αὐτόν, ὅτι, ὅσα εἶδε, δὲν ἦσαν ὄνειρον, ἀλλὰ θεία ὀπτασία. Διὸ τότε ἐπανῆλθε τὸ φῶς του, ὅταν ἀνεθεώρησε τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀπόπλου ἐκ Κρήτης καὶ ἀπεφάσισε νά κτίσῃ τὸν ναὸν εἰς τὴν μάρτυρα Φωτεινὴν.

Ἀνοικοδόμησις τοῦ ναοῦ εἰς τὴν Μάρτυρα Φωτεινὴν καὶ ἀπόπλους τοῦ Ὁσίου ἐκ Κρήτης.

Ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ ναοῦ δὲν ἦτο εὐκολος. Ἀπῆτει πολλὰ μέσα, ὡν καὶ ὑπαρχόντων ἦτο φύσει ἀδύνατον νά ἐπαρκέσῃ μόνος. Οὐδαμόθεν διεφαίνετο εἰς αὐτὸν ἀκτὶς φωτός πρὸς διέξοδον ἐκ τῆς δυσχερείας ταύτης. Ἐκ τῶν κατοίκων τῶν πέριξ γειτονικῶν χωρίων οὐδεὶς ἐφαίνετο διατεθειμένος, ἵνα τὸν συντρέξῃ. Ἡ δὲ ἡμέρα αὕτη παρήλθεν ἄνευ ἀποτελέσματος. Καὶ ἐν τούτοις ὁ ναός, ὡς προελέχθη, ἔπρεπε νά κτισθῇ. Ἀλλ' ὦ τῶν ἀπορρήτων σου, Δέσποτα, ὅστις εἶπες: «μὴ μερिमνήσῃτε πῶς ἢ τί λαλήσῃτε, δοθῇσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ». (Ματθ. Ι. 19). Στύλος φωτεινὴς κατὰ τὴν ἐπελθοῦσαν νύκτα συνεκάλεσεν εἰς συναγερμὸν εἰς τὸν τόπον αὐτὸν ἅπαντας τοὺς κατοίκους τῶν πέριξ γειτονικῶν χωρίων. Ὁ δὲ ναός τῆς Μάρτυρος, οὕτως ὅσον δύσκολος παρουσιάζετο ἡ ἀνέγερσις, ἐντὸς δύο ἐτῶν τέλειος παρεδόθη εἰς τὴν δημοσίαν λατρείαν, ἂφ' ἐνός μὲν εἰς μαρτύριον τῆς θείας κλήσεως καὶ ἀποστολῆς τοῦ Ὁσί-

Ἐπεὶ δὲ οὔτε σκαπάνη ἦν τῷ μεγάλῳ, οὔτε πύον, οὔτε τις ἑτερος ὁ συναράμενος· ὦ τῶν ἀπορρήτων σου Δέσποτα, θαυμασίων· στύλος ὡφθῇ πυρός τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ τοῖς ὁμόροις καὶ προσοικοῦσι τῶν ἐγχωρίων, ἐν ᾧ τόπῳ ὁ ἅγιος ἵστατο. Οἱ καὶ θαυμάσαντες καὶ ἐκπλαγέντες ἐπὶ τῷ καινῷ τοῦ θεάματος καὶ πρὸς τάχος τὸν τόπον καταλαβόντες καὶ τὰ ὀφθέντα τούτῳ ἀκοῇ παραλαβόντες, εἶτα καὶ προτραπέντες ἕκαστος τὰ παρ' αὐτοῦ συνεισφέρειν, πάντες ὁμοθυμαδὸν ὑπήκουσαν τῷ κελεύσματι. Τοῦ δὲ σπουδαίου θεμένου καὶ νεανικὴν τὴν φροντίδα καὶ θερμότητην· εἰσενεγκόντος τὴν προθυμίαν, ἐξετελέσθη τὸ ἔργον καὶ ὁ ναός ἀπερτίσθη τῆς μάρτυρος ἐφ' ὅλοις δυσὶν ἔτεσιν.

Εἶτα καὶ θυσιαστήριον πήξας ὁ Μακάριος καὶ ὡς περ εἰκὸς τοῦτο· καθιερώσας, ἱερεῖς τε ἐγκαταστήσας καὶ πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν τε καὶ κατάστασιν αὐτοῖς παραδούς καὶ πᾶσι συνταξάμενος καὶ, δόξαν αὐτῷ οὕτως, ἡ θάλασσα αὐτὸν ἐδέχτο.

1. Γὸ κείμενον γράφει: Πληρεῖν. Ἴδε καὶ κατωτέρω ἐκκληρεῖν, ἀναπληρεῖν.

ου εις την νήσον, καὶ ἄφ' ἑτέρου εις ἄρραβωνα τῆς σταθερᾶς ἐν τῷ μέλλοντι ἀναπτύξεως τῶν Κρητῶν εις τὴν Χριστιανικὴν Πίστιν.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ τε Θρησκευτικὴ καὶ Ἑθνικὴ δρᾶσις τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἐν Κρήτῃ. ὁ Σπυρ. Λάμπρος ὡς ἐξῆς περιγράφει καὶ χαρακτηρίζει: «Ἦσαν δ' αἱ περιστάσεις λίαν πρόσφοροι πρὸς τοιοῦτο ἔργον. Εἰ καὶ ἐννέα ἤδη αἰῶνες καὶ πλέον εἶχον παρέλθει ἀπὸ τῆς κηρύξεως τοῦ Θεοῦ Λόγου τοῦ Θεανθρώπου, εἰπὲρ ποτε παρίστατο ἀνάγκη τῆς στηρίξεως τῆς Χριστιανικῆς πίστεως ἢ τῆς εἰς τὸν Χριστὸν ἐπιστροφῆς. Τοῦτο μὲν ἡ παρανόησις καὶ αἱ ὑπερβολαὶ τῆς εἰκονομαχίας εἶχον ψυχράνει τὸν Θρησκευτικὸν ζῆλον, τοῦτο δὲ καὶ αὐτόχρομα εἶχον ἀποστή τοῦ Χριστιανισμοῦ ὁλόκληροι χῶροι ἢ δὲν εἶχον προσέλθει ἀκόμη εἰς αὐτόν. Καὶ μετὰ μὲν τῶν χωρῶν ἐν αἷς τέλεον εἶχε νεκρωθῆ ἡ Χριστιανικὴ Πίστις ἣτο ἡ μεγάλη τοῦ Μυρτώου νύμφη, ἡ Κρήτη. Ἀφ' οὗ χρόνου τῷ 824 οἱ Ἀραβες εἶχον καταλάβει τὴν νήσον, ὁ Χριστιανισμὸς εἶχε συστηματικῶς διαχωθῆ ἐν αὐτῇ. Διὸ μετὰ τῆς λαμπρᾶς ὑπὸ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ ἐν ἔτει 961 μ. Χ. ἀνακτῆσεως τῆς Κρήτης ἔδει νὰ συνδεθῇ ἡ ἀναζωπύρσις τοῦ Χριστιανικοῦ αἰσθήματος καὶ ἡ νέα διάδοσις τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐν τῷ ἔργῳ δὲ τούτῳ εἰπὲρ τις καὶ ἄλλος διεκρίθη ὁ Νίκων μετὰ τοῦ Ὁσίου Ἀθανασίου τοῦ κτίστου τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει μεγάλης Μονῆς τῆς Λαύρας».

Ἀφοῦ δ' ἐπεράτωσεν ὡς ἄνω τὸν ναὸν τῆς μάρτυρος Φωτεινῆς, καὶ ἐστήριξεν εἰς τὴν Χριστιανικὴν Πίστιν πάντας τοὺς κατείκους τῆς νήσου, καὶ ἀνεπτέρωσε τὸ τε Θρησκευτικὸν καὶ Ἑθνικὸν φρόνημα αὐτῶν, ἀπέπλευσεν ἐκ Κρήτης παραμείνας ἐν αὐτῇ ἑπτὰ ὅλα ἔτη.

Θρησκευτικὴ καὶ Ἑθνικὴ δρᾶσις τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι. Μετάβας τούτου εἰς Ἐπίδαυρον. Μετὰ τὴν ἑπταετη δρᾶσιν αὐτοῦ ἐν Κρήτῃ ὁ Ὁσιος Νίκων ἀπέπλευσεν εἰς τὴν Ἐπίδαυρον. Ἡ Ἐπίδαυρος εἶναι πόλις τῆς Ἀργολίδος ἐν Πελοποννήσῳ ἐπὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου. Τὸ ναυτικὸν πλήρωμα τοῦ πλοίου ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπεβίβασθη ἀπηρτίζετο ἐξ ἀνθρώπων δουλικῶς δουλευόντων, μᾶλλον δ' εἰπεῖν μαστιζομένων ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς φιλοχρηματίας καὶ φιλαργυρίας. Τόσον δ' ἐφιλοχρημάτων καὶ δεινῶς ἐδούλευον εἰς τὸν δαίμονα τῆς φιλαργυρίας, ὥστε γυμνῇ τῇ κεφαλῇ, ἥτοι μετ' ἀνασχυντίας παρηγόμουν καὶ ἐνήργουν

Καὶ πεμταῖος οὐριοδρομήσας εἰς Πίδαυρον, ὃν καὶ Δαμαλᾶν εἰώθασιν καλεῖν οἱ ἐγχώριοι, κατέλαβεν. Ἀλλ' ἀκόλουθον ἐστίν, οἶμαι, καὶ τὰ ἐν τῷ πλοίῳ τούτῳ τερατουργηθέντα προθεῖναι τῆς φιλοθέοις. Ἐφιλοχρημάτων οἱ τοῦ πλοίου ἐκείνου πλωτῆρες καὶ δεινῶς ἡλίσκοντο τῷ δαίμονι τῆς φιλαργυρίας, ὥστε διὰ τοῦτο γυμνῇ τῇ κεφαλῇ, τὸ τοῦ λόγου, χωρεῖν πρὸς πᾶσαν παρανομίαν, ἐπιπορίαις, ἀνδροφονίαις (ψ128β) καὶ λοιπαῖς ἀθεμιτοῦργίαις ἑαυτοὺς ἀθλιῶς ἐκδεδακότες. Ἀλλ' ὅρα πῶς ἦν ὁ ὀσιος καὶ σιωπῶσα καὶ φθεγγόμενη παραίνεσις, καὶ ὅπως πάντας σοφαῖς ἐπινοίαις μετήρχετο καί, πρὸς σωτηρίαν ἐπανήγε, τοῦ βάρους

πάσας τὰς ἀθεμιτοῦργίας, ἐπιπορίαις, ἀνδροφονίας κλπ.

Ὁ Ὁσιος διαγνώσας ἐν τῇ διορατικότητι τοῦ πνεύματος αὐτοῦ τὸ φοβερόν τοῦτο πάθος τῶν ναυτῶν ἀμέσως συνέλοβε τὸ σχέδιον τῆς σωτηρίας καὶ τούτων. Προσεποιήθη, ὅτι ὑπὸ τὸν μανδῦαν αὐτοῦ ἀπέκρυπτε ἀπόδεσμόν τινα (κομπόδεμά τι) χρυσοῦ. Τὸ γεγονὸς ἐσκανδαλίσε τοὺς ναύτας, οἱ ὅποιοι ἤρξαντο νὰ ὑποπτεύωσιν, ὅτι πρόκειται περὶ σοβαροῦ θησαυροῦ. Ἡ δ' ἐπερχομένη νύξ θὰ παρίστατο μάρτυς τῶν σκοτίων διαλογισμῶν αὐτῶν, διότι ἐσκέφθησαν νὰ ῥίψωσι καὶ πνίξωσιν εἰς τὴν θάλασσαν τὸν Ὁσιον, καὶ οὕτω γίνωσι κύριοι τοῦ νομιζομένου χρυσοῦ, ὅπερ ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν ἐπὶ μᾶλλον ἐξῆπτε τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας αὐτῶν, ἥτις κατὰ τὸν Παῦλον εἶναι ρίζα πάντων τῶν κακῶν.

Ἐπλησίασεν ἡ ὥρα, ἣν ἄριστήσωσιν. Ὅταν δ' ὅλοι οἱ ἀποτελοῦντες τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου ἤρχισαν νὰ τρώγωσι, παρεκάθησε καὶ ὁ Ὁσιος εἰς κοινὸν μετ' αὐτῶν συμπόσιον. Ἐν τῷ μεταξὺ παρουσιάσθη ἑλλειψις ἄλατος. Τότε ὁ Νίκων εἰς τὰ ὄμματα πάντων τῶν συμποσιαζόντων ἐξήγαγε τὸν ἀπόδεσμον, τὸν ὁποῖον ἔκρυπτεν ὑπὸ τὸν μανδῦαν αὐτοῦ, ἔλυσεν αὐτόν καὶ προσέφερε τὸ ἐν αὐτῷ φυλαττόμενον ἄλας, ὅπερ νομιζόμενον ὡς χρυσοῖον τοσοῦτον εἶχε σκανδαλίσει τοὺς συμποσιαζόντας αὐτῷ ναύτας, ὡς ἐξῆς εἶπων: «Ὑμῖν χρησομένοις κατὰ καιρὸν αὐτὸ οὕτω χιονῶδες καὶ ἀχνῶδες ἐκόμιζον Κρήτηθεν. Ἰδοὺ οὖν τὸ θυλλοῦμενον ἀπειληφότες τοὺς περὶ αὐτοῦ λογισμοὺς

τῶν κακῶν ἐξαιρούμενος. Ἐπειδὴ γὰρ πολλὴν ἐώρα τὴν μοχθηρίαν καὶ τὴν σκαιότητα ἐκείνους ὑποκαθμένην τῷ διορατικῷ τοῦ πνεύματος ὀφθαλμῷ ἄλατος ἀπόδεσμόν τινα φέρειν τῷ ἑαυτοῦ μανδῦᾳ προσεποιήσατο· ὧν ἐκεῖνοι, πλὴν ἑνός, σφόδρα τῆς ἀληθείας ἀποπλανώμενοι καὶ χρυσὸν εἶναι ὑποτόπασαντες, ἔρμαιον ἠγάσαντο τὸ πρᾶγμα. Καὶ εὐθὺς πόνον ἤρξαντο δίδειν καὶ τίκειν ἀνέμιαν κατὰ τὸ γεγραμμένον, βουλὴν τε ἐβουλεύοντο πονηράν καὶ ἦν ὁ αἰεὶ λαθραῖως ψυχαῖς ἐνοσπεύων τούτοις ὑπέθετο. Καὶ ἡ βουλὴ ἦν ὥστε τὸν ἅγιον καταποντῶσαι καὶ τὸ νομιζόμενον χρυσοῖον κέρδος ἴδιον θῆσθαι. Ἀλλ' ἐψεύσθησαν τῆς ἐπιβουλῆς οἱ μάταιοι. Ἐπεὶ γὰρ ὥρα ἦν τοῦ ἀρίστου καὶ πρὸς τὸ φαγεῖν ἀπέβλεψαν πρότερον, ὡς ἤρξαντο ἤδη τῶν παρακειμένων μεταλαμβάνειν, εἰς ὧν καὶ ὁ Ὁσιος, εἰς κοινὴν ἐστίασιν συγκατακλιθεὶς, χρεῖας ἄλατος ἐν τῷ μεταξὺ γενομένης, λύσας ἐπ' ὀφθαλμοῖς πάντων τὸν ἀπόδεσμον καὶ τὸ ἄλας ἐξαγαγὼν, προῦθηκεν αὐτοῖς λέγων: «Ὑμῖν χρησομένοις κατὰ καιρὸν αὐτὸ οὕτω χιονῶδες καὶ ἀχνῶδες ἐκόμιζον (ψ121α) Κρήτηθεν. Ἰδοὺ οὖν, τὸ θρυλούμενον ἀπειληφότες τοὺς περὶ αὐτοῦ λογισμοὺς ἀπορρίψατε». Οἱ δὲ ταῦτα ὡς ἤκουσαν καὶ τῷ ἀλαθῆτι τοῦ Ὁσίου ὡς περὶ πληγέντες φόβου πλήρεις ἐγένοντο, καὶ μεστὴν εἶχον σάλου τὴν καρδίαν· εἶτα καὶ πρηνεῖς πεσόντες συγγνώμην ἐζητοῦντο ἐφ' οἷς ἡμαρτον. Καὶ ὅρα μοι τὸ τοῦτο ἀνεξίκακον. Παραυτὰ γὰρ συγγνώμης μετέδωκεν, καὶ ἡ μεταβολὴ τοῦ

ἀπορρίψατε».

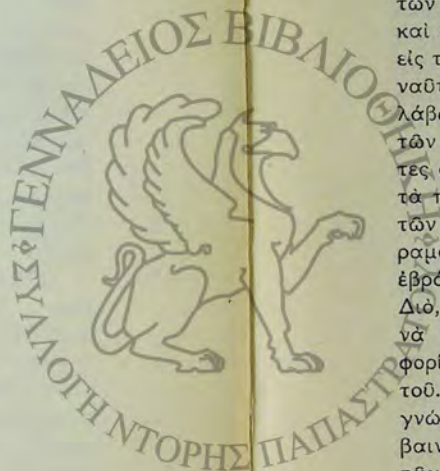
Αἱ ἀποκαλύψεις αὐταὶ ἐθορύβησαν αὐτούς. Διὸ φόβῳ συσχεθέντες ἔσπευσαν καὶ ἐζήτησαν συγγνώμην, ἐφ' οἷς ἤμαρτον, πεσόντες πρὸ αὐτοῦ εἰς τὰ γόνατα. Ὁ Ὅσιος, ὅστις οὐδὲν ἕτερον ἐθήρουν ἢ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν, συνεχώρησεν αὐτούς, συμβουλεύσας ὅσα ἐνόμιζε προσήκοντα.

Ἐλκύσας οὕτω καὶ τούτους εἰς τὸν λιμένα τῆς σωτηρίας, τὴν πέμπτην ἡμέραν ἀπεβίβασθη εἰς τὴν Ἐπίδουρον. Ἐνταῦθα εἶναι ἀναγκαῖον νὰ γίνῃ μία ἀξιόλογος παρατήρησις. Ὁ βιογράφος τοῦ Ὀσίου γράφει τὰ ἑξῆς: «Καὶ πεμταίος οὐριοδρομήσας εἰς Πίδαυρον, ὃν καὶ Δαμαλᾶν εἰώθασιν καλεῖν οἱ ἐγχώριοι, κατέλαβεν» καὶ ὀλίγον κατωτέρω: «ὥς οὖν τὰ κατὰ γνώμην τῷ μακαρίῳ ἀπήντα εἰς πέρας, καὶ τῷ Δαμαλᾷ ἐπιδημήσας ὁ Ὅσιος καὶ τῷ κηρύγματι τῆς μετανοίας πάντας πρὸς ἀληθινὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας ἐπανήξεν, ἔγνω καὶ πρὸς τὴν Κέκροπος ἀπαίρειν».

Ἐπίδουρος καὶ Δαμαλᾶς εἶναι δύο διάφοροι πόλεις τῆς Ἀργολίδος παρὰ τὸν Σαρωνικόν, τοῦ Δαμαλᾶ συμπίπτοντος πρὸς τὴν ἀρχαίαν Τροιζήνα καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν Ἐπίδουρον. Προφανῶς λοιπὸν πρόκειται περὶ συγχύσεως. Ἴσως ὁ Ὅσιος προερχόμενος ἐκ Κρήτης ν' ἀπεβίβασθη εἰς τὴν Ἐπίδουρον ἢ Πίδαυρον, ὅπως γράφει αὐτὴν ὁ βιογράφος του, ἀποπλέων δ' ἐκ τῆς Ἀργολίδος εἰς τὰς Ἀθήνας νὰ

τρόπου τῇ συγγνώμῃ ἐξηκολούθησεν, ὥς αὐτὸς ἐκεῖνος ὑπερὸν ἐξηγήσατο, ὁ τῆς πονηρᾶς ὅλως βουλήσας μὴ κοινωνῶν τοῖς ἐτέροις.

Ὡς οὖν τὰ κατὰ γνώμην τῷ μακαρίῳ ἀπήντα εἰς πέρας, καὶ τῷ Δαμαλᾷ ἐπιδημήσας ὁ Ὅσιος καὶ τῷ κηρύγματι τῆς μετανοίας πάντας πρὸς ἀληθινὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας ἐπανήξεν, ἔγνω καὶ πρὸς τὴν τοῦ Κέκροπος ἀπαίρειν.

ἐπεβίβασθη εἰς Δαμαλᾶν, καὶ ἐντεῦθεν ἢ σύγχυσις τοῦ συντακτικοῦ τῆς Ἐπιδαύρου καὶ Δαμαλᾶ.

Ἀπόπλους ἐκ Δαμαλᾶ καὶ μετὰ βῆσιν εἰς Ἀθήνας. Τακτοποιήσας τὰ τοῦ Δαμαλᾶ καὶ πάντας «τῷ κηρύγματι τῆς μετανοίας πρὸς ἀληθινὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας ἐπαναγαγὼν» ἀπεφάσισεν, ἵνα ἐπισκεφθῇ τὰς Ἀθήνας. Κατὰ συγκυρίαν προσήγγισαν εἰς Δαμαλᾶν δύο πλοῖα συμπλέοντα καὶ τὰ δύο καὶ κατευθυνόμενα εἰς Ἀθήνας. Ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῶν δύο αὐτῶν πλοίων ἐπεβίβασθη καὶ ὁ Ὅσιος. Ὅταν δ' ἐπλησίασαν εἰς τὴν νῆσον Αἴγινα καὶ ἐξῆλθον οἱ ναῦται εἰς τὴν νῆσον Σαλαμίνα, ἵνα λάβωσι ὕδωρ, συνεξήλθε μετ' αὐτῶν καὶ ὁ Ὅσιος. Ἀλλ' ἐνῶ πάντες οἱ ἄλλοι ταχέως ἐπανήλθον εἰς τὰ πλοῖα, ὁ Νίκων μόνος αὐτὸς ἐκ τῶν ἐξεληθόντων παρέτεινε τὴν παραμονὴν του ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἐπὶ πολὺ ἐβράδυνε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ πλοῖον. Διὸ, ὅταν ἐπανήλθον, ὅλοι ἔσπευσαν νὰ διαδηλώσωσιν αὐτῷ τὴν δυσφορίαν των διὰ τὴν βραδύτητα αὐτοῦ. Ὁ Ὅσιος ὁμῶς, ὅστις προεγνώριζε τὰ μέλλοντα νὰ τοῖς συμβαῖνον κατὰ τὸν πλοῦν ἐκ μέρους τῶν πειρατῶν, χωρὶς βεβαίως νὰ εἴπῃ τι εἰς τοὺς δυσφοροῦντας διὰ τὴν τόσῃν ἐξ αἰτίας αὐτοῦ καθυστέρησιν τῶν πλοίων, καὶ πάλιν ἐξηκολούθησε μετ' ἐπιμονῆς νὰ συμβουλεύῃ, ἵνα μὴ βιασθῶσι πρὸς ἀναχώρησιν. Καὶ οἱ μὲν ἀποτελοῦντες τὸ πλήρωμα, ἐφ' οὗ ἐπέβαιναν ὁ Ὅσιος πεισθέντες ὑπήκουσαν, οἱ ἄλλοι ὁμῶς, οἱ ἐπιβαίνοντες τοῦ ἄλλου πλοίου, ἀνεχώρησαν μὴ ὑπακούσαντες, μάλλον δ' εἶπεῖν καὶ χλευάζοντες. Ἀλλ' ὦ τοῦ θαύμα-

«Ἦδιον γὰρ ἦν αὐτῷ καὶ λίαν ἐράσμιον πάντα τὸν κόσμον, εἰ οἶόν τε, ἐν ἀκαριαίᾳ καιροῦ ῥοπῇ τῷ φωτὶ περιλάμψαι τῆς ἀληθείας καὶ υἱοῦς φωτός καὶ ἡμέρας πάντας ἀναδειξαι διὰ τῆς μετανοίας. Δυσὶ τοιγαροῦν πλοίοις περιτυχὼν μέλλουσιν ἀποπλεῖν ἐν Ἀθήναις ἄτερον τῶν πλοίων τοῦτον ἐδέξατο, καὶ τὰ σκάφη τὸν πλοῦν ἄμφω ἤνουν. Ὡς γοῦν τῇ Αἰγίνῃ νήσῳ προσετέλασαν τὰ πλοῖα καὶ χρεῖα ἦν ὕδατος τοῖς ναυτιλομένοις, ἐξῆλθον ἐκεῖνοι ὑδρεύσασθαι ἐν Σαλαμῖνι τῇ νήσῳ τῇ ἀγχιτεμονούσῃ ταῖς Ἀθήναις, οἷς συνεξεληλύθει καὶ ὁ μέγας. Ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλοι θάπτοντες (ε. 124 β) ταῖς ναυσὶν ἐπαλινδρόμησαν· αὐτὸς δὲ μόνος ὑπερετίθετο τὴν ἐπ' αὐτῷ προεώρα καὶ τὸ ἐπόμενον· μόλις δὲ ἐπανῆκε τῆς νήσου ἐλαίῳ διάβροχος, πλεῖστα τῶν ναυτικῶν ἐγκαλοῦντων μὲν αὐτῷ τῆς βραδύτητος, θαυμαζόντων δὲ αὐτὸν τῆς ἐν οὕτῳ ἀοικῇ νήσῳ ἐλαίου εὐπορίας, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ ἐξ αὐτοῦ λούματος, ὃ δὴ καὶ λόγοις ἀρρήτοις ἀνέκφραστον διαμεμένηκε, μηδενὶ ἀνθρώπων τοῦτο τοῦ Ὀσίου ἀποκαλύψαι θελήσαντος. Ἐκεῖνος δὲ τέως καὶ σῶθις παρῆναι τούτοις συμπαράμενεν αὐτῷ. Ὡν, οἱ μὲν τοῦ ἐνὸς πλοίου κυβερνῆται πειθαρχοῦντες ὤφθησαν τῷ ἀγίῳ· οἱ δ' αὖ τοῦ ἐτέρου ἀπόνειον νοσοῦντες οὐ τι μετρίαν καὶ μηδένα λόγον ποιησάμενοι τῶν παρ' αὐτοῦ λεγομένων, αὐθαγῶν τῆς νήσου ἐξώρμησαν. Ἰκανῆς οὖν ὥρας δι' ἡπτευσάσης, ἰδοὺ, εἶπεν ὁ μέγας, ὦ τεκνία

1. Ἴδε σημειώσιν Σπ. Λάμπρου ἐν Ν. Ἑλληνομνήμονι, Τομ. Γ. σελ. 153 στ. 22. ἐνθα: «Δὲν παρίσταται, νομίζω, ὑποσημειοῦ, ἀνάγκη νὰ γράψωμεν Ἐπίδουρον. Ἀξία δὲ σημειώσεως ἡ σύγχυσις τῆς Ἐπιδαύρου καὶ τοῦ Δαμαλᾶ, ἐπ' ἐκείνῳ, ὡς γνωστόν. τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Τροιζήνης».

τος! Ἄμα τῷ ἀπόπλω ἐκ τοῦ λι-
μένος τῆς νήσου αἰχμαλωτισθέντες
ὑπὸ πειρατικῶν πλοίων ἀπηνέχθη-
σαν αἰχμάλωτοι εἰς τὴν βάρβαρον
ἐνῶ οἱ τοῦ ἐτέρου πλοίου, τὸ ὁ-
ποῖον ἀπῆρεν, ὅταν ἐπέτρεψεν εἰς
αὐτὸ τὸν ἀπόπλουν ὁ Ὅσιος, ἔφθα-
σαν ἐγκαίρως καὶ ἀσφαλῶς εἰς Ἀ-
θήνας. Ἐν Ἀθήναις δὲ πληροφο-
ρηθέντες τὸ γεγονὸς τῆς αἰχμαλω-
σίας τοῦ ἐτέρου συνταξιδεύοντος
αὐτοῖς πλοίου ἐδοξολόγησαν τὸν
Θεὸν τοῦ Ὁσίου Νίκωνος, καὶ προσ-
πεσόντες εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡ-
μολόγουν αὐτῷ χάριτας.

**Τὸ κήρυγμα τοῦ Ὁσίου ἐν
Ἀθήναις καὶ ἀναχώρησις ἐξ Ἀ-
θηνῶν.** Διαπεραιωθεὶς ὁ Ὅσιος Νί-
κων εἰς τὴν Ἀττικὴν ἀπεβιβάσθη
εἰς τὸ ἐπίνειον τῶν Ἀθηνῶν ἔνθα
ὑπῆρχε καὶ ναὸς περιώνυμος εἰς τὴν
Θεομήτορα. Βιαζόμενος δ' ἵνα καὶ
τοὺς ἐν Ἀθήναις κερδήσῃ, ἤρξατο
ἀμέσως τοῦ σωτηριώδους αὐτοῦ ἔρ-
γου. Οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ ὅποιοι διεκρί-
νοντο ἐπ' εὐσεβείᾳ καὶ πίστει ἀκραιφ-
νεστάτῃ, τοσοῦτον ἐγοητεύθησαν
ἐκ τε τοῦ κηρύγματος καὶ τοῦ ἐν
γένει βίου τοῦ Ὁσίου καὶ τοσοῦτον
ἡγάπησαν καὶ ἐσεβάσθησαν αὐτόν,
ὥστε ὀλίγον ἔλειψε νὰ θεοποιήσω-
σιν αὐτόν, καθὼς ἀκριβῶς πάσαι
ποτὲ θεοποίησαν τὸν Θεῖον Παῦ-
λον καὶ τὸν Βαρνάβαν οἱ κάτοικοι
τῆς Λύστρας, οἱ ὅποιοι ἰδόντες ὅσα
θαυμαστά καὶ ἐξαίσια ἐνήργει με-
ταξὺ αὐτῶν ὁ Παῦλος, ἐκάλουν αὐ-
τὸν μὲν ὡς ἡγούμενον καὶ τοῦ λό-
γου Ἑρμῆν, τὸν δὲ Βαρνάβαν Δία.
Καὶ τότε μὲν οἱ Ἀπόστολοι Βαρνά-

μου, τὰ κυνάρια τὸ βρῶμα ἤρπα-
σαν καὶ ἐντεῦθεν γεγόνασιν. Ἀγω-
μεν λοιπὸν ἐντεῦθεν. Ἐξορμήσαν-
τος οὖν τοῦ πλοίου, ἡμέρος αὐτῷ
καὶ εὐγάληνος ὁ πλοῦς ταῖς τοῦ
μεγάλου πρὸς Θεὸν ἰκεσίαις γεγέ-
νηται, ὥστε καὶ τὰς Ἀθήνας ἐν ἁ-
καρεὶ κατειληφέναι, ὅτε καὶ δηλα-
γέγονε τοῖς ναυτικοῖς τὰ συμβάντα
τοῖς μὴ ἀνασχομένοις ὑπεῖξαι τῇ
παραινέσει τοῦ ἁγίου. Ἄμα γάρ
τῷ ἀποπλεῦσαι τῆς νήσου, πειρατι-
κοῖς πλοίοις περιπεσόντες, αἰχμά-
λωτοι ἐλεεινῶς εἰς τὴν βάρβαρον
ἀπηνέχθησαν. Ἐκπλαγέντες οὖν τῇ
προγνώσει τοῦ Ἀγίου προσέπιπτον
τε αὐτῷ καὶ χάριτας ὡμολόγουν.

(φ. 125 α) **Εἶχον οὖν Ἀθηναῖοι τὸν**
Ὅσιον καὶ ὁ καιρὸς ἐκάλει τὰ εἰ-
ωθότα αὐτῷ ἐκτελεῖν. Καὶ ἐκεῖ τὸ
ἐπίνειον κατέλγε τῆς πόλεως, ἐν-
θα δὴ ὁ περιώνυμος ἱδρύται ναὸς
Θεῖος τῆς Θεομήτορος, ἐναφίεις
φωνὴν τυρσηνικῆς σάλπιγγος εὐη-
χεστέραν ἐπὶ τῷ κηρύγματι τῆς με-
τανοίας. Οἱ δὲ γε πολῖται, εὐσε-
βεῖα καὶ μάλα κοσμούμενοι καὶ πί-
σται ἀκραίφνεστάτῃ τῶν ἐκείνου
λόγων τοῦ σωτηρίου κηρύγματος,
ὥσπερ ὑπὸ τινων ἀψευδῶν σειρή-
νων ἁλόντες, εἰς τοσοῦτον αὐτόν
καὶ ἡγάπησαν καὶ ἐσεβάσθησαν,
ὥς μικροῦ δεῖν καὶ ἅπερ πάλαι Λυ-
κάονες πρὸς Παῦλον ὤφθησαν καὶ
Βαρνάβαν ποιοῦντες, ταῦτά καὶ
οὗτοι πρὸς αὐτόν ποιεῖν ἤθελον.
Καὶ ἦν ἰδεῖν αὐτοὺς μονονουχὶ χαί-
ροντας καὶ ὅλους ἐκκρεμεῖς τῆς ἡ-
δίστης ἐκείνου φωνῆς· οὐ χάριν καὶ
τάχιον ἐξ αὐτῶν ἀπεληλύθει.

Ἄλλ' ἐνταῦθα μοι σκόπει τὸ
τοῦ Ὁσίου ἄτυφον καὶ μισόδοξον,

βας καὶ Παῦλος ἀκούσαντες ταῦτα
διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, εἰσε-
πήδησαν εἰς τὸν ὄχλον κρίζοντες
καὶ λέγοντες: ἄνδρες, τί ταῦτα
ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμεν
ὁμῖν ἄνθρωποι, καὶ συνεκράτησαν
αὐτόν. Ὁ Ὅσιος Νίκων ὅμως ἀντί-
τούτου ἢ ἄλλης τινὸς ἐνεργείας
παραπλησίου ἔσπευσε καὶ ἀνεχώ-
ρησεν ἐξ αὐτῶν ταχέως.

**Μετὰ βραχίς τοῦ Ὁσίου εἰς Εὐ-
βοίαν.** Ἐξ Ἀθηνῶν ὁ Ὅσιος Νίκων
ἐπεσκέφθη τὴν Εὐβοίαν, τὴν ὁποίαν
οἱ ἀρχαῖοι ἔχουσιν ὀνομάσει Εὐρι-
πον μεταφορικῶς ἀπὸ τῆς συμβαι-
νούσης εἰς τὸν πορθμὸν αὐτῆς πα-
λιρροῦ κινήσεως τῶν θαλασσίων
ὕδατων. Τὸ φαινόμενον τοῦτο γῆς
ὀρμητικῆς ἀνόδου καὶ καθόδου τῶν
ὕδατων τοῦ Εὐρίπου χρησιμοποιοῦ-
σας ἐν μεταφορᾷ ὁ Ὅσιος εἰς τὸ
κήρυγμα αὐτοῦ καὶ ἔχων ὑπ' ὄψει
αὐτοῦ τὸ τοῦ Αἰσχύλου: «πλείους
τρεπόμενος τρόπους τοῦ Εὐρίπου,
παρ' ὃν κατ' ὀκει», ὡς καὶ τὸ τοῦ
Ἀριστοτέλους: «τῶν τοιούτων μένει
τὰ βουλευτάτα καὶ οὐ μεταρρεῖ
ὥσπερ Εὐρίπος», ἐποίησατο ἐκτεινε-
στάτην διδασκαλίαν περὶ τῆς ρευ-
στότητος, τῆς ὀλισθηρότητος, τῆς
ἀβεβαιότητος καὶ εὐμεταβλητότητος
τοῦ πολυπράγμονος ἐγκοσμίου βίου,
καὶ περὶ τῶν ἀσταθῶν τρόπων καὶ
εὐμεταβλήτων ἀνθρώπων, καὶ προσ-
εκάλεσε καὶ τοὺς Εὐβοεῖς εἰς τὴν
σωτηρίαν. Ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας
καὶ ἡ προσαρμογὴ τῶν ἐπιχειρημά-
των τοῦ Ὁσίου, τὰ ὁποῖα συνώ-
δευε πάντοτε ἡ πειστικότης καὶ ὁ
φωτοστέφανος τῆς Θεῆς Χάριτος,
κατέπληξαν τοὺς Εὐβοεῖς, οἱ ὅποιοι
παμπληθεῖς συνωθοῦντο περὶ τὸν
μεγαληγόρον τῆς μετανοίας κήρυκα.

καὶ ὅπως τσσαύτην τὴν πρόνοιαν
τὰς ἐξ ἀνθρώπων τιμὰς ἀποδιδρά-
σκειν ὁση τοῖς ἄλλοις ἐπιθυμία
δόξης ἀξιοῦσθαι

Ἀπάρας οὖν ἐκεῖθεν, τὴν Εὐ-
βοίαν καταλαμβάνει, ἣν δὴ καὶ Εὐ-
ριπον κεκλήκασι οἱ ἀνέκαθεν με-
ταφορικῶς ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῇ τοῦ
παλιρροῦ ροθίου συνεχοῦς μετα-
βολῆς, εἴτ' οὖν μεταπτώσεως, ἐ-
πτάκις γινομένης, ὡς λόγος ἐστίν,
ἐφ' ἐκάστῳ αἰὶ ἡμερονυκτίῳ, τοῦ
συμβόλου δηλοῦντος, ὡς οἶμαι, καὶ
διδάσκοντος τοὺς δυναμένους τῇ
τοῦ νοὸς ἐπιστάσει τὸν λογισμὸν
ἐμβαθύνειν ἀπαντὰς καὶ φιλαλή-
θης τεκμαίρεσθαι, (φ. 125 β) ὡς οὐχ
ἀπλῶς οὕτω καὶ ὡς ἔτυχε συμβαί-
νειν σπουδῆς ἄνευ ἀνθρωπίνης καὶ
τέχνης τὴν τοιαύτην τοῦ θαλασσί-
ου κύματος παλirroῖαν, ἀλλὰ τινα
δύναμιν εἶναι μυστηρίου ἐγκεκρυ-
μένην τῷ πράγματι, ἐν ᾗ θεωρεῖται
τὸ ρευστὸν καὶ ἄστατον καὶ ἀβέ-
βαιον καὶ εὐμεταβλητόν καὶ μηδὲν
ὀλως στάσιμον ἔχον ἢ μόνιμον, τῆς
ἐβδομάδος ταυτησὶ χιλιονταετηρί-
δος ζωῆς ἅμα καὶ βιοτῆς. Ἔδοξε
γάρ τῷ τεχνίτῃ λόγῳ κἂν τοῦτ' αὖ
τῷ μέρει ὀνησῇ οὐ τὴν τυχοῦσαν
καρποῦσθαι τοὺς δυναμένους αἰ-
ταῖς ἀμείνοσι θεωρίαις προσκεῖ-
σθαι καὶ ἀνάγειν διὰ παντός τὰ
ὀρώμενα καὶ φθειρόμενα πρὸς ὕ-
ψος θεῶν νοημάτων καὶ ἐκ τῶν
κρειττόνων.

Ἐπιστάς δὲ τέως τῇ Εὐβοίᾳ ὁ

Ὁ Νίκων βλέπων ὅτι τὰ πλήθη ὠγκοῦντο, ἵνα εἶναι περισσότερον ἀκουστός, ἀνέβη εἰς τὸ ὑψηλὸν τεῖχος τοῦ φρουρίου καὶ ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων αὐτοῦ, ὥστε ἀπὸ ἀμβωνος, ἡμέρας καὶ νυκτὸς ὠμίλει πρὸς τὰ διαρκῶς συρρέοντα πλήθη.

Ὁ ἀρχηγὸς ὅμως τοῦ πολυπράγμονος κόσμου, ὁ διάβολος, μὴ ὑποφέρων τὴν δύναμιν καὶ τὰ σωστικά ἀποτελέσματα τοῦ κηρύγματος τῆς μετανόας τοῦ Ὁσίου ἔσπευσε καὶ ἐνταῦθα, ἵνα παρεμβάλη τὰ συνήθη ἐμπόδια εἰς τὸ ἐνθεον ἔργον αὐτοῦ. Τί δ' ἐμνηχανεῖται; Μεταξὺ τῶν ἀκρωμένων τοῦ κηρύγματος ἦσαν καὶ τὰ παιδιά αὐτῶν, τὰ ὅποια, ἐκλαβόντα ὡς παιδιὰν τὴν περὶ τὸν Ὅσιον συγκέντρωσιν, παμπληθῆ συνέρρεον καὶ αὐτὰ εἰς τὸν τόπον τοῦ κηρύγματος. Ἐπειδὴ δ' ἐπεθύμουν νὰ εἶναι ὅσῳ τὸ δυνατόν πλησιέστερον εἰς αὐτόν, διὰ τοῦτο τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν ἀνῆλθον καὶ παρηκολούθουν τόσον τὰ συγκεντρωμένα πλήθη, ὅσον καὶ τὸ κήρυγμα ἐκ τῶν ὑψηλῶν ἐπάλξεων τοῦ φρουρίου. Ἐν ὅμως τῶν παιδίων τούτων, πάντως συνεργεῖα τοῦ διαβόλου, κατεκρημνίσθη ἐκ τοῦ τεύχους. «Διὸ δὴ, γράφει ὁ βιογράφος αὐτοῦ, καὶ ἕνα τῶν μειρακίων ἀοράτως ὠθήσας ὁ Παλαμναῖος (διάβολος) ἀπὸ ἄνωθεν ἐκ τῶν τοῦ τεύχους ἐπάλξεων κατήνεγκεν ἕως γῆς».

Ὁ καθὼς ἦδη δύναται ν' ἀντιληφθῇ τὴν δημιουργηθεῖσαν σύγχυσιν καὶ ταραχὴν μεταξὺ τοῦ πλήθους καὶ ἐξαιρέτως τῶν γονέων τοῦ παιδίου, οἱ ὅποιοι αἴτιον τῆς συμφορᾶς ἐνόμιζον τὸν Ὅσιον. Ἄπαν τὸ πλῆθος ἐκεῖνο, ὅπερ τόσον εὐ-

μέγας, ὡς λέλεκται, καὶ ὥστε ἐπ' ὀκρίβαντος στάς ἐπὶ τοῦ τεύχους, τοῦ ἀκουστόν γενέσθαι τὸ κήρυγμα, δι' ὅλης νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας τὰ εἰωθότα ἐβόα τὸ «Μετανοεῖτε». Οἱ δὲ παῖδες τῶν τὴν Εὐβοίαν οἰκούντων παιδιάν, οἷα φιλεῖ πολλάκις, τὸ τοῦ κηρύγματος ἀσύνηθες ἡγινάμενοι, παμπληθεῖς συνέρρεον τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ὁ ἅγιος ἵστατο. Τί οὖν ὁ βάσκανος ἐχθρὸς καὶ βελίαι; Μὴ φέρων ὁρᾶν τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἀμαρτωλῶν καὶ σωτηρίαν, ἔσπευσε κἀνταῦθα τὸ οἰκεῖον κακότεχνον ἐνδείξασθαι. Διὸ δὴ καὶ ἕνα τῶν μειρακίων ἀοράτως ὠθήσας ὁ παλαμναῖος ἀπὸ ἄνωθεν ἐκ τῶν τοῦ τεύχους ἐπάλξεων κατήνεγκεν ἕως γῆς. Βοῆς δὲ γενομένης πολλῆς λαοὺ οὐκ ὀλίγου συνεδραμηκότος, οὐδεὶς ἦν (φ. 126a) ᾧ μὴ δόξαν ἦν τὸν παῖδα τῇ γῇ προσαραχθέντα μὴ συντριβῆναι καὶ μικρῷ θανάτῳ ἀοράτως τελευτήσαι. Οἱ δ' αὖ τοῦ παιδὸς γεννήτορες μικροῦ διασπᾶν ἤθελον τὸν Ὅσιον, ὡς δῆθεν αἴτιον γεγονότα τῆς συμφορᾶς. Ὁ δὲ ἡρέμα καὶ ἡσυχῇ πρὸς αὐτούς: Ζῆ, ἔφησεν, ὁ παῖς ἡμῶν, ζῆ καὶ οὐδὲν τούτῳ συνέβη δεινόν, ὡς νομίζετε. Ἐπεὶ δὲ τοῦτον εἶδον οἱ τε γονεῖς αὐτοῦ καὶ ὁ λοιπὸς λαὸς ὑγιῇ καὶ κινδύνου ἀνώτερον, ἔμειναν ἀχανεῖς, ἀγάμενοι καὶ διαπορούμενοι ἐπὶ τὸ ὀρώμενον. Εἴτα, καὶ ὡς οὐκ ἀθεοῖ γενέσθαι τὸ σημεῖον καλῶς κρίνοντες, ἤροντο τὸν παῖδα ἐν ἐκπλήξει πολλῇ. Ὁ δὲ «ὁ μοναχὸς οὗτος, ἔλεγεν, ὁ τὸ «Μετανοεῖτε» βοῶν, ἐν ἁέρι φθάσας ἐδέξατό με, καὶ οὐκ εἶασε προσαραχθῆναι τῇ γῇ. Ἐκτοτε οὖν φόβῳ ληφθέντων πάντων οὐ τι μετρίως, ὡς ἀγγέλῳ

λαβῶς ἠκροᾶτο αὐτοῦ, ἐκμανέν ὥρμησε νὰ τὸν κατακρεουργήσῃ. Ἄλλ' ὁ Ὅσιος μὲ ἡρεμίαν καὶ ἀταραξίαν χειρονομῶν πρὸς τὰ πλήθη: «ζῆ, εἶπεν, ὁ παῖς ὑμῶν, ζῆ καὶ οὐδὲν τούτῳ συνέβη δεινόν, ὡς νομίζετε». Καὶ πράγματι τὸ παιδίον οὐδὲν κακὸν ἔπαθε. Παρ' ὅλον τὸ ὕψος καὶ τὴν ἰσχυροτάτην πτώσιν ἔμεινεν ὑγιὲς καὶ ὁνώτερον παντὸς κινδύνου.

Τὸ γεγονὸς τοῦτο κατέπληξε τοὺς πάντας. Ὅλοι ἀνεξαιρέτως ἔσταυροκοποῦντο ἐπὶ τὸ βλεπόμενον καὶ οὐδεὶς ἀμφέβαλλεν, ὅτι συνετελέσθη θαῦμα. Ἄλλως τε τοῦτο τὸ ἐπιστοποίησε καὶ τὸ ἴδιον τὸ παιδίον, ὅπερ εἰς τοὺς προσδραμόντας δεικνύον τὸν Ὅσιον: «Οὗτος ὁ μοναχός, ἔλεγεν, ὁ τὸ «Μετανοεῖτε» βοῶν, ἐν ἁέρι φθάσας ἐδέξατό με καὶ οὐκ εἶασέ με προσαραχθῆναι τῇ γῇ». Ἐκτοτε λοιπὸν φόβῳ συσχεθέντες προσεῖχον τῷ Μακαρίῳ ὡς ἀγγέλῳ Θεοῦ, τὸ δὲ παιδίον ἡλικιωθὲν καὶ ἀφιερωθὲν εἰς τὸν Θεὸν ἐκάρη μοναχός καὶ μετῆλθε πολιτείαν συνάδουσαν τῷ ἐπαγγέλματι, δι' ἧς καὶ τῷ Θεῷ εὐαρεστήσαν πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν.

Δεύτερον Θαῦμα ἐν Εὐρίπῳ.
Θερκεία κόρης; δαιμονοπλήκτου.
Ἐνταῦθα θὰ διηγηθῶμεν καὶ ἕτερον θαῦμα, τὸ ὅποῖον ἐγένετο ἐν Εὐβοίᾳ θεῖα Χάριτι ὑπὸ τοῦ Ὁσίου καὶ ὅπερ ἀριθμοῦμενον εἶναι τὸ ἕκτον τῶν μέχρι τοῦδε σημειωθέντων. Μία γυνὴ ἐν τῷ Εὐρίπῳ ἐζύμωνεν ἄρτον, λαβοῦσα δὲ κατὰ τὴν ζύμην ἀνάγκην ὕδατος ἀπέστειλε τὴν θυγατέρα αὐτῆς, ἵνα τρέξῃ καὶ φέρῃ εἰς αὐτὴν ὕδωρ. Πλησίον εἰς τὴν οἰκίαν τῶν ὑπῆρχεν ἕνα πηγάδι, τὸ ὅποῖον ἔγμε δυσωδίας καὶ κατῶ-

Θεοῦ προσεῖχον τῷ μακαρίῳ. Ὁ δὲ γε μείραξ ἐκεῖνος μικρῷ ὕστερον, τὸν ἀπράγμονα βίον ζηλώσας, τὴν κόμην ἀπέθετο καὶ συνάδουσαν τῷ ἐπαγγέλματι πολιτείαν μετῆλθε, δι' ἧς καὶ τῷ Θεῷ εὐαρεστήσας πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν.

Ἄλλ' ὁ λόγος καὶ ἕτερον θαῦμα λέγειν βούλεται. Γυνὴ γάρ τις ἐν τῷ Εὐρίπῳ ἄλφιτα φυρῶσα καὶ ὕδατος ἐν χρεῖᾳ γενομένη ἀφῆκε τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα θάπτον ὕδωρ κομίσασθαι. Ἐπεὶ δὲ φρέαρ ἦν ἀγχοῦ ποῦ τῆς σφῶν οἰκίας, πολλῆς γέμον τῆς δυσωδίας καὶ πονηρῶν πνευμάτων ὑπάρχον οἰκητήριον, συνηρπάγη ἡ κόρη ἐξ ἀπλότητος πρὸς τὸ κατεπιέγον ὕδωρ ἀνιμήσασθαι ἐκ τοῦ τοιούτου φρέατος. Καὶ ὡς καθῆκε (φ. 126 β.) τὴν ὕδριαν ἐν τῷ φρέατι, πονηρόν πνεῦμα κάτωθεν

κεῖτο ὑπὸ πονηρῶν πνευμάτων. Ἡ κόρη χάριν συντομίας καὶ οὐδὲν κακὸν θέασα εἰς τὸν νοῦν αὐτῆς ἠθέλησε νὰ ἀντλήσῃ ὕδωρ ἀπὸ τὸ πηγάδι αὐτό. Ἐρριψε λοιπὸν τὴν ὕδριαν εἰς αὐτό. Ἄλλ' εὐθύς, ὡς κατεβίβασε τὴν ὕδριαν εἰς τὸ πηγάδι, ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ ἓν πονηρὸν πνεῦμα ἐν εἵδει κόρακος καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν κόρην. Ὡς δὲ τοῦ φρικτοῦ θεάματος! Ἡ ἀτυχὴς κόρη εὐθύς κατελήφθη ὑπὸ τοῦ δαιμονίου καὶ ἐρρίφθη μετὰ πατάγου ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· κυλιομένη δὲ καὶ ἀφρίζουσα καὶ στροβουμένη ἐνήργει ὅλα τὰ τῶν δαιμονιζομένων. Ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς ἀσχάλλουσα ἐπὶ τῇ βραδυτῇ ἐξῆλθε πρὸς τὴν πηγὴν τοῦ ὕδατος γεμάτη ἀπὸ ὀργῆς καὶ ἀγανάκτησιν κατ' αὐτῆς. Ἄλλ' εἰς ὁποῖαν κατάστασιν περιήλθεν, ὅταν οὕτω πάσχουσιν ἐλεεινῶς εἶδε τὴν ἀτυχὴ κόρην αὐτῆς! Ἐμεινεν ἄφωνος, ἔπεσε λιπόθυμος, καὶ θὰ ἔμενε καὶ νεκρά, ἐὰν δὲν ἐνεθυμεῖτο τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸ πρόσφατον θαῦμα τοῦ παιδίου, καὶ εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῆς δὲν ὑπέφωσκεν ἡ ἐλπίς τῆς καθ' ὁμοίον τρόπον σωτηρίας καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ὁσίου. Σηκώσασα λοιπὸν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς τὴν κόρην καὶ βοηθῶντος καὶ τοῦ συρρεῦσαντος πλήθους ὠδήγησε ταύτην εἰς τὸν Ὁσίον, ὃν μετὰ θερμῶν δακρῶν ἰκέτευεν, ἵνα θελήσῃ καὶ βοηθήσῃ ταύτην διὰ τῆς παρρησίας αὐτοῦ πλησίον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπαλλάξῃ καὶ σώσῃ αὐτὴν ἐκ τοῦ δαιμονίου. Ἄλλ' οὗτος ἡρνεῖτο, ἐπειδὴ ἤθελε ν' ἀποφύγῃ τὴν δόξαν ἐκ τῶν θαυμάτων καὶ τὰς τιμὰς τοῦ πλήθους, ἰσχυρίζομενος ὅτι τὸ αἵτημά της εἶ-

ἐξελθὼν ἐν εἵδει κόρακος ὑπέδου τῇ κόρῃ, καὶ εὐθύς τῷ ἐδάφει προσαραχθεῖσα οἰκτρὸν ὥρατο θέαμα· ἐκυλίοτο γὰρ ἀφρίζουσα καὶ στροβουμένη καὶ τὰ λοιπὰ ποιοῦσα τῶν δαιμονιζομένων. Ἡ δ' ἂν μήτηρ αὐτῆς, ἀσχάλλουσα ἐπὶ τῇ βραδυτῇ, ἐξῆλθε κατ' αὐτῆς ὀργιζομένη. Ἦν καὶ οὕτω πάσχουσιν ἐλεεινῶς κατιδοῦσα, ἐπλήγη τὴν καρδίαν καὶ ἀφασίᾳ συνεσχέθη· μικροῦ καὶ διαπεφώνηκεν ἄν, εἰ μὴ τὰ χεῖρα εἰς μνήμην ἦλθε τοῦ μακαρίου ἑναυλον γὰρ ἦν αὐτῇ τὸ γεγονὸς εἰς τὸν παῖδα σημεῖον. Βαστάσασα οὖν τὴν κόρην ἅμα τῷ συρρεῦσαντι πλήθει πρὸς αὐτὸν παρεγένετο· ἦν δὴ καὶ ῥίψασα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, πολλή τις ἦν κοπτομένη καὶ ποτνιάσα ἐν θερμοῖς τοῖς δάκρυσιν ἀρνῶναι τῷ πάθει τῇ πρὸς Θεὸν αὐτοῦ παρρησίᾳ. Ὁ δὲ πρῶτα μὲν ἀνανεύων ἦν, φιλότιμον δῆπουθεν ἀπρὸς δράσκων καὶ μεῖζων ἢ καθ' ἡμᾶς, τῷ περιόντι ταπεινοφροσύνης, ἔλεγεν, ὦ γύναι, ἡ αἰτίσις σου. Ἐπεὶ δὲ ἐκείνη οἰκτρὸν τι ἔτι καὶ δακρυῶδες ἐπικωκῶουσα καὶ μεθ' ὅσης τῆς περιπαθείας ἀντιβολοῦσα καὶ τί μὴ λέγουσα, τί μὴ ποιοῦσα τῶν ὅσα πρὸς ἔλεον ἐπαγωγὰ ἦν καρδίαν ἐπισπᾶσασθαι, ἐπικλασθεὶς ὁ τὴν ψυχὴν συμπαθέστατος καὶ τὴν καρδίαν ἔχων αἶε εἰς οἶκτον ἐτοιμοτάτην, τὰ γόνата τῷ Θεῷ κλίνας, τοῦ ἐδάφους γίνεται, εὐχὴν ὑπὲρ τῆς κόρης ποιούμενος. Εἶτα, τοῦ ἐδάφους ἀναστὰς καὶ ἀλύσει δεσμήσας τὴν πάσχουσαν, ἅμα τῷ λοιπῷ λαῷ λιτανεύων (φ. 127α.) παρεγένετο ἄχρι τοῦ φρέατος· ἔνθα καὶ αὖθις εὐξάμενος καὶ τῷ ἀκαθάρτῳ πνεύματι ἐπιτιμήσας, ῥίψαν αὐτὴν ἐκεῖνο ἐπὶ

ναὶ κατὰ πολὺ ἀνώτερον τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐκεῖνη «οἰκτρὸν τι ἔτι καὶ δακρυῶδες ἐπικωκῶουσα καὶ μεθ' ὅλης τῆς περιπαθείας ἀντιβολοῦσα, καὶ τί μὴ λέγουσα, τί μὴ ποιοῦσα τῶν ὅσα πρὸς ἔλεον ἐπαγωγὰ ἦν καρδίαν ἐπισπᾶσασθαι», ἡδυνήθη νὰ κάμψῃ τὴν εὐπαθεῖ πρὸς οἶκτον καρδίαν τοῦ Ὁσίου. Κλίνας λοιπὸν τὰ γόνата τῷ Θεῷ ἐποίησατο ὁ Ὁσίος προσευχὴν θερμὴν ὑπὲρ τῆς κόρης. Μετὰ τὴν προσευχὴν ταύτην, ἐγερθεὶς ἐκ τοῦ ἐδάφους, ἐλιτάνευσε μεθ' ὅλου τοῦ παρισταμένου πλήθους μέχρι τῆς πηγῆς, φερομένης καὶ τῆς πασχούσης κόρης ἀλυσσοδέτου. Ἐνταῦθα καὶ αὖθις γονυπετήσας καὶ προσευχηθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀκαθάρτῳ πνεύματι, ἵνα ἐξέλθῃ ἐκ τῆς κόρης. Ἐκεῖνο ἐπὶ τῇ ἐπιτιμῇ τοῦ Ὁσίου ἔρριψε καὶ πάλιν τὴν κόρην κατὰ γῆς, ἐσπάραξεν αὐτὴν, ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ἓν εἶδος κόρακος ἔμπροσθεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντων, καὶ ἐξηφανίσθη εἰς τὰ βάθη τοῦ φρέατος, ὁπόθεν καὶ ἐξῆλθεν. Τὸ πηγάδι εὐθύς μετὰ τοῦτο κατεχώσθη ὑπὸ τοῦ πλήθους καὶ ἰσοπεδώθη κατ' ἐντολὴν τοῦ Ἀγίου.

Μετὰ βλαστὶς τοῦ Ὁσίου εἰς Θήβας. Διαμονὴ καὶ ἀσκήσις Αὐτοῦ εἰς τὸν Κιθαιρῶνα. Εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας ὑφύεται τὸ ὄρος Κιθαιρῶν. Ἐν μέρος αὐτοῦ ἄνωθεν τοῦ χωρίου Μάξι (ἀρχαίων Ἐλευθερῶν—Οἰνός), ὀνομάζει ἡ ἐπιχώριος παράδοσις ὄρος «Μυοπόλεως» ἢ «Μυοπολέως», κοινῶς Πάστρα. Ἐνταῦθα δεικνύται σήμερον ἡ μονὴ τοῦ Ὁσίου Μελετίου, τοῦ ἐκ Μουλατάσκας τῆς Καππαδοκίας καταγομένου. Ὀλίγον ἄνωθεν τῆς μονῆς ἐπὶ τῶν νοτίων πλευρῶν τοῦ Κιθαιρῶνος, αἵτινες ὀλισθαίνουσιν μέχρι τῆς μονῆς σχηματίζουσι τὸ βαθύπεδον τοῦ χωρίου Μάξι, ὑπάρχουσι δύο φυσικὰ σπήλαια ὀλίγον ἀπέχοντα τὸ ἐν τοῦ ἄλλου. Ἐκ τούτων τὸ μὲν ἐν ἡ παράδοσις ὀνομάζει «ἀσκηταριὸ τοῦ Ὁσίου Μελετίου», τὸ δὲ ἕτερον «ἀσκηταριὸ τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε»». Ἐν τῇ μονῇ δὲ τοῦ Ὁσίου Μελετίου ἐν παρεκκλήσιον

φέρεται τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε». Τὸ γεγονός τοῦτο ἄγει ἡμᾶς εἰς τὸ ἀσφαλές συμπέρασμα, ὅτι ὁ Ὁσιος Νίκων διδάσκων μὲν ἐν Ἀθήναις ἐχρησιμοποίησεν ὡς ὁρμητήριον τὸν ἐν τῷ ἐπιπέδῳ τῶν Ἀθηνῶν περιώνυμον ναὸν τῆς Θεομήτορος, διδάξας δὲ ἐν τῇ λοιπῇ Ἀττικῇ καὶ Βοιωτίᾳ ἐχρησιμοποίησεν ὡς ὁρμητήριον τὴν ἐπὶ τοῦ Κιθαιρῶνος δεικνυομένην μέχρι σήμερον σκῆτην του, κατέχουσαν τὴν προσιωτέραν θέσιν μεταξὺ τῶν τὰ κράσπεδα τοῦ Κιθαιρῶνος κατοικούντων κατοίκων τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Βοιωτίας. Ἐφ' ὅσον δ' ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἐδίδαξεν ἐν Θήβαις, ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ὁ ἐπὶ τοῦ Κιθαιρῶνος ἐμφανισθεὶς μοναστικὸς ὄργασμός κατὰ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα ἔλαβε τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ζωὴν ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ἀνωτέρῳ σκῆτι ἀσκήσεως τοῦ Ὁσίου Νίκωνος. Τεκμήριον τῆς τοιαύτης ἐπιδράσεως τοῦ Ὁσίου Νίκωνος εἶναι ἐκτὸς τῆς ἀνοικοδομήσεως ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ὁσίου Μελετίου ἰδιαίτερον παρεκκλησίου, καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἐν τοῖς ναοῖς τῶν κατὰ τὴν περιφέρειαν ταύτην μονῶν τοῦ ΙΑ' αἰῶνος ὁ Νίκων ἐξωγραφεῖτο ὡς Ὁσιος. Μία τοιαύτη πολύτιμος εἰκὼν τοῦτου σῴζεται ἐν ταῖς ψηφιδωταῖς εἰκόσι τῆς μονῆς τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ παρὰ τὴν Λεβάδειαν.

Ἡ ἐκλογή ὑπὸ τοῦ Ὁσίου ὡς ὁρμητηρίου τοῦ Κιθαιρῶνος καὶ διὰ τῆς ἥδη περιγραφείσης σκῆτης ἐξηγεῖται ἐκ τῆς ἐπικαίρου θέσεως ταύτης, ἣν ὁ Ζακύνθιος Θεολόγος καὶ διδάσκαλος μοναχὸς Παχώμιος Ρουσῶνος (1510—1553) ὡς ἐξῆς περιγράφει ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ, ἀναφερόμενος εἰς τὸ ἐπικαίρον τῆς θέσεως τῆς μονῆς τοῦ Ὁσίου Μελετίου «Δι' ἡσυχίαν δὲ εἰς τὴν τῶν ἀναγκαίων χρειαν εἰσὶ μὲν καὶ ἐν Εὐβοίᾳ καὶ ἐτέραις νήσοις μοναί, οἷμαι δὲ κατὰ πάντων ἔχειν τὸ νίκος τὴν τοῦ Ἁγίου Μελετίου μονὴν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν, οὖσαν ἐν μεθορίαις Ἀττικῆς τε καὶ Βοιωτίας, ἔχουσιν δὲ πόλεις ἀξιολόγους οὐκ ἄπωθεν, Ἀθήνας φημί καὶ Θήβας, Χαλκίδα τε τὴν κατ' Εὐρίπον, Μάγαρα τε καὶ Κόρινθον. Ἡπειρώτις δὲ ἐστίν, οὐκ ἀπορεῖ δὲ κόλπων εὐθαλασσιῶν, τῶν τε ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ Ἰσθμοῦ καὶ τοῦ Εὐρίπου».¹

Ἀναχωρήσας λοιπὸν ὁ Ὁσιος Νίκων ἐξ Ἀθηνῶν καὶ τακτοποιήσας τὰ ἐν Εὐβοίᾳ εἰκάζομεν, ὅτι μετέβη πρῶτον εἰς τὰς Θήβας. Ἐκ Θηβῶν δὲ ὁ ἡσυχος βίος ὠδήγησε τοῦτον εἰς τὸν Κιθαιρῶνα, ἔνθα ἔπηξε τὸ ἡσυχαστήριόν του καὶ τὸ ὁρμητήριόν του, ἐξ οὗ ἐξεπορεύθη καὶ ὁ μοναχικὸς ὄργασμός αὐτόθι, ὡς ἔφθηνεν εἰπόντες, ὃν εὐρὼν ἐσυστηματοποίησε πιθανῶς ὁ Ὁσιος Μελέτιος κατὰ τὸν ἀμέσως ἐπόμενον αἰῶνα τῇ συνδρομῇ τοῦ Βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (1081—1118), καὶ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Νικολάου Γ' (1084—1111).²

Ἡ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ὁσίου Μελετίου († 1105) ζωσα παράδοσις περὶ συνασκήσεως τοῦτου καὶ τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε» († 998) αἱρεται ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἑκάτερος τούτων ἤκμασε, καὶ τοῦ ἔτους τοῦ θανάτου αὐτῶν, τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἀποθανόντος τῷ

1. Ἀναστ. Κ. Ορλάνδου Ἱστορία καὶ Περιγραφή τῆς Ι. Μονῆς Ὁσίου Μελετίου, ἐν Ἀθήναις 1931. — Βλ. εἰκόνα 17.

2. Ἐνθα ἀνωτέρω.

998 μ. Χ., τοῦ δὲ Ὁσίου Μελετίου τῷ 1105 μ. Χ., ἥτοι μετὰ 107 ἔτη.

Ἡ σύγχυσις αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Κιθαιρῶνος παράλληλον ὑπαρξίν τῶν ἀσκητηρίων τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε» καὶ τοῦ Ὁσίου Μελετίου, καὶ εἰς τὴν ἐν τῷ ναῷ τοῦ μοναστηρίου τοῦ δευτέρου παρὰ τὴν τοιχογραφίαν τῆς Κοιμήσεως τοῦτου παράστασιν δύο σπηλαίων, ἐν τοῖς ὁποίοις παρίστανται, ἐν μὲν τῷ ἀνωτέρῳ ὅσιος τις πλέκων καλᾶθιον καὶ παρ' αὐτῷ μαυρογένειός τις μοναχὸς παρακολουθῶν ἢ βοηθῶν, ἐν δὲ τῷ κατωτέρῳ γέρων τις Ὁσιος δεχόμενος τὴν μετάνοιαν ἐτέρου τινὸς γέροντος ὡσαύτως μοναχοῦ. Πάντως αἱ σκηναὶ αὗται ἔχουσι ληφθῆ ἐκ τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως τοῦ Ὁσίου Μελετίου. Ἡ δ' ἐν τῷ κατωτέρῳ σπηλαίῳ σκηνὴ εἰκάζομεν, ὅτι παριστᾷ τὸν ἡγούμενον τῆς προτέρας αὐτόθι μονῆς τοῦ Συμβόλου ἢ Συμβούλου, τῆς τιμωμένης ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἀσωμάτων Ταξιάρχων, ἐν τῇ σκῆτι αὐτοῦ εὐρισκόμενον, ἥτις ἴσως εἶναι αὕτη αὕτη ἢ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ὁσίου Μελετίου σήμερον δεικνυμένη, καὶ δεχόμενον τὴν μετάνοιαν τοῦτου, προσελθόντος καὶ λαβόντος παρ' αὐτοῦ ἄδειαν, ἵνα πῇξῃ εἰς μικρὰν ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν τὸ ἡσυχαστήριόν του.¹

Μετάβχαις τοῦ Ὁσίου εἰς Κόρινθον ἐκ Θηβῶν. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐκήρυξεν ἐφ' ἱκανὸν ἐν Θήβαις τὴν μετάνοιαν, ἔπειτα μετέβη εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἐκκινήσας ἐκ Θηβῶν συνήντησε καθ' ὁδὸν ἄνδρα τινα Λάκωνα ἐπιπτον, ὅστις μετέβαινε εἰς Κόρινθον. Τοῦτον καλέσας διὰ τοῦ ὀνόματός του παρεκάλεσεν, ἵνα λάβῃ ἐπὶ τοῦ ἀλκιμωτάτου ἵππου αὐτοῦ τὸ ἐπανωφόριόν του. Ὁ Λάκων καταπλάγεις ἐκ τῆς διὰ τοῦ ὀνόματός του κλήσεως αὐτοῦ καὶ ἐνόησας, ὅτι ὁ ὁδοιπὸρος ἐκεῖνος μοναχὸς ἦτο θεῖος ἀνὴρ, προθύμως καὶ μεθ' ὅσης ἔπρεπε εὐλαβοῦς συμπεριφορᾶς ὑπεδέχθη τὴν ἀγγαραίαν καὶ ἔλαβεν ἐπὶ τοῦ ἵππου του τὸ ἐπανωφόριον τοῦ Ὁσίου. Μετὰ δολονύκτιον ἱππηλασίαν ἔφθασε περὶ τὰ ἐξημερώματα εἰς τὴν Κόρινθον. Ὅταν δ' ἔφθασεν εἰς Κόρινθον ἤρχισε νὰ σκεπτήται ποῦ νὰ ἀφήσῃ τὸ ἐπανωφόριον, ἐπεὶ δὲ ἐπέιγετο ν' ἀναχωρήσῃ ἀμέσως διὰ τὴν ἰδιαίτην πατρίδα του Λακε-

Ἐν αἰς (Θήβαις) καὶ κηρύξας ἐφ' ἱκανὸν τὴν μετάνοιαν πρὸς τὴν τοῦ Πέλοπος ἔγνω ἀπαίρειν. Ὅτε καὶ κατὰ συγκυρίαν ἀνδρὶ τινι Λάκωνι περιτυχῶν, ἀλκιμωτάτῳ ἵππῳ ἐποχουμένῳ, τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ Κόρινθον μέλλοντι ποιῆσθαι, πρὸς ὄνομα καλέσας αὐτόν, ἤξιον λαβεῖν αὐτοῦ τὸν μανδῦαν ἄχρι Κόρινθου. Ὁ δὲ, θεῖον εἶναι τὸν ἄνδρα διεγνωκώς, καὶ μάλιστα διὰ τῆς ἐξ ὀνόματος κλήσεως, μετὰ πλείονος ὀσης αἰδοῦς ἐδέξατο τὸν μανδῦαν. Καὶ διανυκτερεύσας σὺν τάχει πολλῷ, τὴν Κόρινθον ἄμα φωτὶ κατέλαβε. Μέλλων δὲ κατὰ σπουδὴν αὐθωρὼν ἀπείναν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τῆς Λακεδαιμόνος, διελογίζετο τίς ἄρα καὶ παραθῇ τὸν μανδῦαν. Ὡς οὖν ταῦτα διελογίζετο, χρειᾶς τινὸς καταλαβοῦσης ἐξελθεῖν ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὅρῳ τὸν (φίει) μακάριον ἐπάνω τῆς ἐκεῖσε οὔσης ἀψίδος, ἔνθα δὴ καὶ ὁ θεῖος ναὸς Ἰδρυται τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,

1. Βλ. Ἄν. Ορλάνδου Ἐνθα ἀνωτέρω, καὶ τὴν ἐν ἀριθ. 12 εἰκόνα.

δαίμονα, καὶ διότι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὁ "Οσίος πεζοπορήσας ἦτο δυνατόν νὰ εἶχε προλάβει τὴν ἰδικὴν του ἀφίξιν ἐν Κορίνθῳ. Ἄλλ' ἐνῶ ἀνησυχῶν ταῦτα ἐσυλλογίζετο, ἐξήλθεν εἰς τὴν ἀγορὰν δι' ὑπόθεσιν αὐτοῦ τινα. Ὅποιαν ὅμως κατάπληξιν ἐδοκίμασεν, ὅταν ἐπάνω τῆς ἐκέισε οὐσῆς ἀψίδος, ἐνθα ἦτο ἐκτισμένος ὁ θεῖος ναὸς τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, εἶδεν ἐστῶτα τὸν "Οσίον καὶ κατὰ τὰ εἰωθότα κυρύττοντα. Κατ' ἀρχὰς ἐδίστασε, νομίζων ὅτι ὀφθαλμοπλανᾷται, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ τὸ φαινόμενον, πῶς δηλαδὴ οὗτος κατῴρθωσέ νὰ φθάσῃ πρότερος αὐτοῦ εἰς Κορίνθον, ἐν ἀκαρεῖ πεζῇ διανύσας τὸν μακρότατον ἐκείνουν δρόμον, ὃν ὁ ἴδιος ὁλονύκτιος διήνυσεν ἰππηλατῶν. Ἄλλ' ἐκεῖνος ὑπομειδιάσας: «πίστευσον, εἶπεν αὐτῷ πλησιάζοντι, ὅτι τῇ προτεραιᾷ παραγένονα ἐνταῦθα περὶ ὥραν 9ην τῆς νυκτός». Ἐβεβαίωσαν δὲ τοῦτο καὶ ὅλοι οἱ ἐντόπιοι, ὅσοι ἀφ' ἐσπέρας τὸν εἶδον ἐλθόντα. Παραδῶσας λοιπὸν εἰς τὸν ἴδιον τὸ ἐπανωφόριον αὐτοῦ ἀνεχώρησεν, εἰς πολλοὺς διηγούμενος τὸ γεγονός.

Μετάβασις τοῦ "Οσίου Νίκωνος εἰς Ἄργος. Τὰ καθ' ὁδὸν θαυματουργηθέντα. Ἀφοῦ δ' ἐπὶ μικρὸν ἀκόμη διέτριψεν ἐν Κορίνθῳ καὶ πολλοὺς τῶν αὐτόθι Θεῖα Χάριτι ἐφώτισε διὰ τοῦ κηρύγματος τῆς μετανόιας, ἀνεχώρησεν ἀκολουθήσας τὴν πρὸς Ἄργος ἄγουσαν. Μετὰ πορείαν τινὰ ἐφθασεν εἰς τὸ Ἐνὸριον. Τὸ Ἐνὸριον τοῦτο ἦτο χωρίον τι ἢ ὅπως λέγομεν σήμερον ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ γλώσσῃ ἐνορία τις ἀπαριζομένη

ἐστῶτα καὶ τὰ εἰωθότα κηρύττοντα. Οὐ καὶ πλησίον ὁ Λάκων γενόμενος ἐπυνθάνετο, νικώμενος ὑπὸ τοῦ θαύματος, πῶς ἄρα οὗτος ἐν ἀκαρεῖ πεζῇ τὴν πορείαν ἀνύων παρεγένετο, αὐτὸς ἐφιππος ὢν καὶ ἀπνευστί τὴν ὁδὸν βαδίζων, μόλις ἴσχυσε διὰ πάσης τῆς νυκτός Κορίνθῳ δὴ ἀφικέσθαι ἐπιφασκούσης τῆς ὑστεραίας. Ὁ δὲ Ἅγιος μικρὸν ὑπομειδιάσας, πίστευσον, εἶπεν, ὦ τέκνον, τῇ προτερσίᾳ περὶ ὥραν ἐνάτην παραγένονα. Ἐμαρτύρουν δὲ τοῦτο καὶ οἱ τὴν Κορίνθον οἰκοῦντες, ὅσοι δὴλον ὅτι τῇ προτερσίᾳ τοῦτον εἶδον παραγενόμενον. Καὶ ὁ Λάκων ὑπερεκπληγτόμενος πρὸς πολλοὺς ἦν τὸ πρᾶγμα διηγούμενος. Ἦν δὲ καὶ τοῦτο οὐ κατὰ τὸ ὁξὺν ἢ κατὰ τινὰ συντυχίαν γεγεννημένον, ἀλλὰ προοίμιον τοῦ μέλλοντος, μονονουχὶ δηλοῦντος τοῦ πράγματος τὸ καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον ὅσον οὕτω παρατεθήσεται τῇ Λακεδαιμονίᾳ θησαυρὸν ἄσυχον καὶ ἀδαπάνητον.

Τότε δὲ τέως μικρὸν προσδι-
τρίψας τῇ Κορίνθῳ ὁ "Οσίος καὶ πολλοὺς φωτίσας τῶν αὐτόθι διὰ τοῦ κηρύγματος τῆς μετανόιας, τῇ συνεργίᾳ τῆς χάριτος ἤψατο καὶ τῆς πρὸς τὸ Ἄργος φερούσης. Καὶ δὴ καταλαβὼν τὸ Ἐνὸριον, χωρὸς τις ἐστὶν αὐτὸ ἀνδρῶν γηπόνων καὶ ἀγροίκων ἐνδιαίτημα διδάξας ἐφ' ἱκανὸν καὶ (φ188a) αὐτοὺς πρὸς ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν πάντας ὀδηγήσας καὶ μέλλων ἦδη ἐξίεναι, ἄγνοιαν τῆς ὁδοῦ προσεποιήσατο

ἐκ πληθυσμοῦ ἀγροτικοῦ καὶ γεωργικοῦ. Καὶ ἐνταῦθα ὁ "Οσίος ἐδίδαξεν ἐπ' ἄρκετόν χρόνον. Ἀφοῦ δὲ καὶ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἐνορίου ὠδήγησεν ἅπαντες, ἵνα ἐπιστρέψωσι καὶ μετανοήσωσι, καὶ ἡτοιμάσθῃ ν' ἀναχωρήσῃ, προσεποιήθη ἄγνοιαν τοῦ δρόμου καὶ ἐζήτησεν ὀδηγόν. Ἀπαντες τότε προσεφέρθησαν προθύμως καὶ παρεχώρησαν αὐτῷ ἕνα ἐκ τῶν συγχωρίων αὐτῶν, ἵνα χρησιμεύσῃ ὀδηγὸς εἰς τὸν δρόμον του. Ἐζήτησε δ' ὀδηγόν, ὅχι διότι ἡγνόμενόν τὸν δρόμον καὶ εἶχεν ἀνάγκην τοιοῦτου, ἀλλ' ἵνα οὗτος γένηται θεωρὸς φρικτοῦ θαύματος, τὸ ὅποιον ἔμελλε νὰ φανερῶσιν εἰς αὐτὸν μόνον καθ' ὁδόν. Καὶ τῷ ὄντι ὁ χωρικός ἤκουσε καὶ εἶδε πράγματα λίαν παράδοξα, καὶ τὰ ὅποια ἴσως ἐκληφθῶσιν ὑπὸ τινων ἀσθενῶν τῇ πίστει ἀδύνατα καὶ μυθώδη. Καὶ ἐν τούτοις ταῦτα εἶναι γεγνότα ἱστορικῶς μεμαρτυρημένα.

Ὁ χωρικός πρὸ τινων ἡμερῶν εἶχεν ἀπολέσει τὸν υἱόν του. Θλιβόμενος λοιπὸν διὰ τοῦτο συχνὰ καθ' ὅλον τὸν δρόμον τῶν ἀνεστῆναζεν καὶ δι' ἐκ τῶν μυχιαιτάτων αὐτοῦ. Ὁ "Οσίος παρακολουθήσας τόσον τὴν συγγνὴν δούνην ἣτις ἦτο ἐξωγραφισμένη εἰς τὸ βαρυπενθές πρόσωπον αὐτοῦ, ὅσον καὶ τοὺς βαθεῖς στεναγμούς καὶ τὰ σχετλιαστικά ἐπιφωνήματα: «Καθὼς φαίνεται, παιδί μου, εἶπεν εἰς τὸν χωρικόν, θλίβεσαι καὶ τόσον βαθύως ἀναστενάζεις ἐξ αἰτίας τοῦ πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἀποβιώσαντος υἱοῦ σου. Ἄλλ' ἐάν ὁ υἱός σου ἀπέθανε, διότι ὑπέκυψεν εἰς νόσον, ἢ μήτηρ αὐτοῦ θά ἀποθάνῃ αἰφνιδίως μετὰ ἐννέα ἀπὸ

καὶ προπομπὸν ἐξητήσατο, οὐχ ἵνα προπέμψῃ τὸν μὴ ἀγνοοῦντα, ἀλλ' ἵνα Θεωρὸς γένηται φρικτοῦ θαύματος, ὅπερ σὺ τῷ μετ' οὐ πολὺ παρὰ δὴλῶσαι ἐμελλεν, εἰδὼς, ὡς ἔοικε, καὶ πρὸ τοῦ αἰτήσασθαι ἄξιον εἶναι τούτου τὸν δοθησόμενον. Οἱ δὲ προθύμως ὑπήκουσαν τῷ ἀγίῳ. Ὡς δὲ τὴν ὁδὸν ἄμφω ἦνουν, καὶ συχνῶς ἦν στενάζων ὁ προπομπὸς καὶ σχετλιάζων, λέγει σὺ τῷ ὁ μακάριος: «Ὡς ἔοικεν, ὦ τέκνον, διὰ τὸν πρὸ τριῶν ἡμερῶν τετελετωκότα σου υἱὸν μύχιον οὕτω στένεις καὶ ὀδυνηρῶς διάκεισαι. ἀλλ' εἰ καὶ ὁ παῖς νόσῳ κατειργάσατο, ἢ τούτου μήτηρ μεθ' ἡμέραν εὐεκοτοῖσα ἐνάτην ἄφνω οἰχῆται, τῆς θείας τοῦτο προνοίας συμφερόντως οικονομούσης. Ἄλλ' ἅπιθι, τέκνον, καὶ φέρε πάντα γενναίως, ὅσα θεῖα συμβαίνει βουλῇματι. στεφάνων γάρ τὰ τοιαῦτα τοῖς ὑπομένουσιν πρόξενον». Συνταξάμενος τοίνυν ὁ μέγας τῷ ἀγρότῃ εἶχετο τῆς προκειμένης ὁδοῦ. Ἐκεῖνος δὲ μικρὸν παλιννοστήσας, ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τινός ἀνήκεν ἑαυτὸν ἀναπαύλης μικρᾶς ἔνεκεν. Ἄλλ' ὅπως ἂν ὁ λόγος δηλώσῃ τὸ καὶ λίαν μὲν ἀληθές, πιστευθῆναι δὲ διὰ τὴν ὑπερβολὴν κομιδῇ δυσχερές. Περύκασι γάρ πως οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὴν οἰκείαν ἀφορῶντες ἀσθένειαν τὰ παράδοξα πολλάκις τῶν πραγμάτων καὶ ὑπὸ τῆς θείας χάριτος εἰς τιμὴν (φ188b) τῶν ἁγίων τερατουργούμενα ἀδύνατα οἶσθαι καὶ μὴ ῥαδίως πιστεύειν ταῦτα ἢ παραδέχεσθαι. Ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ Μακάριος τὴν ὁδοιπορίαν ἤνυσεν διὰ τῆς παρακειμένης τῷ τόπῳ κοιλάδος, καθαρῶς ἑώρα αὐ-

1. Ὁ Βαρβερινὸς Κώδιξ ἔχει «ἐπ' αὐτόθι πού τινος».

«σήμερον ἡμέρας καίτοι εἶναι ὑγιε-
στάτη». Καὶ ἀποχαιρετήσας αὐτόν·
«ὕπαγε, τῷ εἶπεν, παιδί μου, καὶ
φρόντισον νὰ ὑποφέρῃς ἄνευ γογ-
γυσμοῦ καὶ μετὰ γενναιότητος πά-
ντα ὅσα συμβαίνουσι θεῖῳ βουλήμα-
τι, διότι ταῦτα εἶναι πρόξενα στε-
φάνων εἰς τοὺς καρτερικῶς ὑπομέ-
νοντας». Ταῦτα εἰπὼν ὁ «Ὅσιος
ἀπεχαιρέτησε τὸν χωρικὸν καὶ ἐξη-
κολούθησε τὸν δρόμον αὐτοῦ. Ὁ δὲ
χωρικὸς στρέψας εἰς τὰ ὀπίσω ἀνέ-
βη καὶ ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς ἓνα ὕψω-
μα, ἵν' ἀναπαυθῇ ἐκ τῆς ὁδοιπο-
ρίας. Ἀλλ' ὁποῖον παραδόξου θεά-
ματος ἐγένετο θεωρῶς! Μέχρι μὲν
τινος παρηκολύθησε τὸν «Ὅσιον ὁ-
δοιποροῦντα· ἀπὸ τινος ὅμως εἶδεν
αἰφνιδίως αὐτόν, καὶ τὸν ἐβλεπε
καθαρῶς εἰς μέγα βάθος τῆς ἐκτει-
νομένης ἔμπροσθεν κοιλάδος, ἐπειδὴ
ἡ θέσις εἰς ἣν ἐκάθητο ἦτο εἰς περι-
οπτον σημεῖον, καὶ ἕως οὗτο ἐξηφα-
νίσθη ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ,
ὅχι πλέον νὰ ὁδοιπορῇ, ἀλλὰ νὰ πετᾷ
εἰς τὸν ἀέρα καὶ νὰ λάμπῃ ὡς ἀπα-
στράπτων τι φωτεινὸν μετέωρον. Τὴν
δὲ ἐνάτην ἡμέραν, καθὼς προεῖπεν
εἰς αὐτόν, ἀπέθανε καὶ ἡ σύζυγος
αὐτοῦ.

**Ὁ «Ὅσιος Νίκων εἰς τὸ Ἄργος
καὶ Ναύπλιον. Θερκεία τοῦ Ἰω-
άννου Βλαντερίου.** Διαπρυσίως
κηρύττων τὴν μετάνοιαν καὶ φθάσας
εἰς τὸ Ἄργος καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ
Ναυπλίου ἐπεσκέφθη τὴν οἰκίαν τοῦ
Ἰωάννου Βλαντερίου, τὸν ὁποῖον
εὗρε κατάκοιτον ἐκ βαρείας καὶ
χρονίας νόσου, συνεπεία γοητικῆς
μαγγανίας, συγχρόνως μετὰ τῆς
θυγατρὸς του. Τόσῳ δ' ἀμφοτέρω
ἀπέφερον καὶ τόσῳ ἦσαν ἐξηντημέ-
νοι, ὥστε μόνον ἐκ τῆς ἀναπνοῆς

τὸν ὁ ἀγρότης, ἐν περιόπτῳ τὴν
ἀνάκλισιν κεκτημένης τὴν θέσιν
ὑποδύμενον ἀλλὰ τούναντίον με-
τέωρον ἄφνω καὶ ἐναέριον καὶ φωτὶ
λαμπάδων καταστραπτόμενον. Καὶ
τοῦτο ἦν ὁρῶν ὁ ἀγρότης, ἕως τῶν
ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἀπέδυ ἀεροβατῶν
ὁ «Ὅσιος. Οἶκαδε οὖν ἐπανεικῶς,
πανθ' ὅσα ὅψει τε καὶ ἀκοῇ παρει-
λήφει μεθ' ὅσης τῆς ἐκπλήξεως διη-
γεῖτο. Καὶ πάντες οἱ ἀκούοντες σὺν
θάμβει πολλῶ δόξαν τῷ Θεῷ ἀνέ-
πεμπον τῷ οὕτω ποιοῦντι μεγάλα
καὶ ἐξάίσια ἐν τοῖς αὐτοῦ ἐκλε-
κτοῖς. Ἐξέλιπε γάρ καὶ ἡ τοῦ ἀγρό-
του σύζυγος, καθὼς αὐτῷ προεῖπεν
ὁ μακάριος.

Οὕτω τὰ τοῦ Θεοῦ Νίκωνος
κρείττω παντὸς λόγου καὶ διανοίας.

Καὶ γὰρ, ὡς τοῦ Ἄργους καὶ
αὐτοῦ τοῦ Ναυπλίου ἐπέβη, διαπρυ-
σίως κηρύττων τὴν μετάνοιαν, παρ-
έβαλε καὶ τῇ οἰκίᾳ Ἰωάννου ἐκεῖ-
νου, ᾧ Βλαντέριος ἦν τὸ ἐπώνυμον·
καὶ τοῦτον εὐρὼν ἐκ τινος περιο-
δείας καὶ γοητικῆς μαγγανίας ἅμα
τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ νόσῳ χαλεπῇ καὶ
χρονίᾳ κατεργασθέντα καὶ μὴδ' ὁ-
πωσοῦν ἐλπίδα κεκτημένον ἀνα-
κλήσεως, τῷ ἄσθματι δὲ μόνον νε-
κροῦς εἶναι μὴ πιστευομένους, φί-
λανθρώποις τούτους ἰδὼν ὀφθαλ-

ἡδύνατο νὰ διακρίνῃ κανεὶς καὶ νὰ
πιστεύσῃ, δι' ἑξῶν. Εὐσπλαγχνισθεὶς
λοιπὸν ἀμφοτέρους οὕτως ἀναξιο-
παθοῦντας καὶ συγκινηθεὶς ἐκ τῆς
συμφορᾶς αὐτῶν ἀμέσως ἔστη εἰς
προσευχὴν. Ὅποια ἀληθῶς δύναμις,
ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς! Διὰ τῆς
προσευχῆς καὶ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ
ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, ἔτι δὲ καὶ διὰ
τῆς ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς κατέπαυσε
τοὺς πόνους καὶ τελειῶς ὑγιεῖς ἐξή-
γειρε τούτους ἐκ τῆς ὁδυνηρᾶς τῶν
κλίνης, διασώσας αὐτοὺς ἐκ βεβαίου
κινδύνου. Καὶ δὲν περιώρισε μέχρις
ἐδῶ τὴν εὐεργεσίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ
προεχώρησε καὶ ἔτι περαιτέρω, διότι
ἐξιχνιάσας ἀνεκάλυψε τὴν αἰτίαν, δι'
ἣν τόσον ἐλεεινὰ ἐπασχον, καὶ ἐξ
αἰτίας τῆς ὁποίας κακῶς θὰ ἀπέ-
θνησκον, ἐὰν δὲν ἔσπευδε νὰ σηκώ-
σῃ καὶ ἀφανίσῃ ταύτην.

**Ἐπίσκεψις τῆς Μεσημβρινῆς
Πελοποννήσου, Σπάρτης, Μαΐ-
νης, Καλαμάτας κλπ.** Καὶ ἡ μὲν
κατὰ τὸ Ἄργος δρᾶσις αὐτοῦ τοι-
αύτη που ἦτο, πολλῶν ἀναδειχθέν-
των ἐργατῶν τῆς ἀρετῆς καὶ ἐρα-
στῶν τῆς εὐσεβείας τόσον ἐν Ἄρ-
γει ὅσον καὶ ἐν Ναυπλίῳ. Ἐκεῖθεν
ἀναχωρήσας διηυθύνθη κατ' εὐθεῖ-
αν εἰς τὴν Σπάρτην καὶ τὴν Λακε-
δαίμονα, ἔνθα ἐκτίσσε καὶ δύο να-
οὺς. Ἐφ' ἐξῆς μετέβη εἰς τὴν Μαΐ-
νην, καὶ ἀκολουθῶς εἰς τὴν Καλα-
μάταν, Κορώνην, Μεθώνην καὶ
Μεσσήνην, τὴν ὁποίαν οἱ ἐγχώριοι
ὀνομάζουσι Βουρκάνον. Ἐκ Μεσ-
σήνης συνεχίσας τὴν περιοδείαν
τοῦ ἐφθασεν εἰς τὴν χώραν τῶν

μοῖς καὶ τῷ πάθει ἐπικλασθεὶς εὐ-
θὺς εἰς εὐχὴν ἔστη. Τῇ δὲ εὐχῇ^(122a)
καὶ τῇ τῆς θείας προσηγορίας ἐπω-
δῇ, ἔτι δὲ καὶ τῇ ἀφῇ τῆς χειρὸς
τὰς δόδυνας ἔλυσε, καὶ τοὺς οὕτω
κακῶς μέλλοντας κινδυνεύειν ἴα-
σατο, φωράσας καὶ τὴν αἰτίαν δι'
ἣν ἔμελλον ἀθλίως κινδυνεύειν, καὶ
θριαμβεύσας τὴν γοητικὴν μαγγα-
νειάν, κεχωσμένην οὖσαν καὶ κατα-
ρυγμένην παρὰ τὴν ῥίζαν τοῦ δέν-
δρου, οὗ περιύστατο εἰς τὸ μέσσα-
λον, τῶν οὕτω μελλόντων χαλεπῶ
μόρῳ τοῦ βίου ὑπεξελεθεῖν, εἰ μὴ
θᾶπτον ἀνῆρκει τὴν αἰτίαν τῆς συμ-
φορᾶς ὁ «Ὅσιος.

Καὶ τὰ μὲν δὴ κατὰ τὸ Ἄργος
αὐτῷ τοιαῦτα, καὶ πολλοὶ οἱ ὑπ'
αὐτοῦ ἀναδειχθέντες ἀρετῆς ἐργά-
ται καὶ θεοσεβεῖς ἐρασταὶ ἐπ' αὐ-
τῷ δὴ τῷ Ἀργεὶ καὶ τῷ Ναυπλίῳ.
Ἐκεῖθεν δὲ ἀποφοιτήσας εὐθύ τῆς
Σπάρτης ἐχώρει. Εἴτα, τὴν Δωριέ-
ων χώραν καταλαβὼν καὶ δύο να-
οὺς ἱεροὺς ἐκέτισε δειμάρμενος καὶ
πᾶσι τὴν μετάνοιαν κηρύξας, πρὸς
Μαΐνην παρεγένετο· κάκειθεν πρὸς
Καλαμάταν μετέβη. Εἴθ' οὕτως εὐ-
θὺς Κορώνης καὶ Μεθώνης καὶ Μεσ-
σήνης, ἣν καὶ Βουρκάνον ἐγγχωρῶς
καλοῦσιν, ἐπιβάς εἰς Ἀρκάδας ἀφί-
κετο. Εἴτα καὶ λοιπὰς πάσας κω-
μοπόλεις διαδραμὼν καὶ πλήθῃ ἀ-
πειρα πρὸς μετάνοιαν ὁδηγήσας καὶ

1. Τὸ εἶδος τοῦτο τῶν μαγγανιῶν συνεχίζεται καὶ σήμερον. Ἐναντίον τούτου καὶ
πρὸς προφύλαξιν καὶ ἀπαλλαγὴν μέσον δραστηρίον εἶναι ἡ προσευχή, ἡ τέλειος κατ'
οἶκον ἁγιασμοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Εὐχελαίου τουλάχιστον δις τοῦ ἔτους, καὶ ἡ ὁλοχρόνιος
παρὰ πάσῃ οἰκογενεῖᾳ διατήρησις τοῦ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ, πρὸς ἠναντισμὸν δι' αὐτοῦ τοῦ
οἴκου ἀνά πάσαν πρῶτην τοῦ ἔτους καὶ ἀρχὴν ἐλάστου μηνός.

Ἀρκάδων. Ἐπειτα διαδραμῶν καὶ πολλὰ ἄλλα χωρία καὶ ἄπειρα πλήθη ὁδηγήσας καὶ χειραγωγήσας εἰς τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν εὐαγγελικὴν ζωὴν, κατέλαβε καὶ αὖθις καὶ ἠκολούθησε τὸν ὁδόν, τὴν πρὸς τὴν Σπάρτην φέρουσαν.

Ἀφοῦ δὲ μετὰ πορείαν ἱκανὴν ἔφθασεν εἰς τόπον τινά, τὸν ὁποῖον οἱ πλησίον κάτοικοι συνήθιζον νὰ ὀνομάζωσι «Μῶρον», ἐστάθμευσεν ἐκεῖ εἰς τι παρακείμενον σπήλαιον, ἵν' ἀναπαυθῇ, καὶ διότι ἐκ τῆς μεγάλης ταλαιπωρίας κατελήφθη ὑπὸ σφοδροῦ πυρετοῦ.

Ἐνταῦθα παρέμεινε κατακεκλιμένος ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐπὶ ὅκτῳ ἡμέρας. Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶχε περιβληθῇ ἀκόμη τὸ θεῖον καὶ μέγα σχῆμα τοῦ μοναχοῦ, ὅπερ ἀνήκει εἰς τοὺς πνευματικῶς τελείους, καίτοι πάνυ ἄξιος, προσεκάλεσε πλησίον αὐτοῦ ἅπαντας τοὺς εἰς τὰ πλησίον μέρη κατοικοῦντας ἱερεῖς καὶ μοναχοὺς, καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς, ἵν' ἀξιώσωσιν αὐτὸν τῆς χάριτος ταύτης τοῦ μεγάλου σχήματος τοῦ μοναχοῦ. Ἐκεῖνοι τελέσαντες ὅσα ἀπαιτοῦσιν οἱ Θεοὶ Κανόνες καὶ ἡ τυπικὴ Ἐκκλησιαστικὴ συνήθεια, ἠξίωσαν αὐτὸν τῆς θείας ταύτης χάριτος τοῦ μεγάλου σχήματος τοῦ μοναχοῦ, εἰς ἔνδειξιν τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ τελειότητος, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν μὲ ὅλα τὰ σύμβολα τῆς ἱερᾶς ταύτης τοῦ μεγαλοσχήμου μοναχοῦ διακονίας.

πρὸς τὴν ἀμείνω ζωὴν χειραγωγήσας, τῆς πρὸς τὴν Σπάρτην φερούσης ἤψατο.

Φθάσας δὲ τινὰ τόπον, ὃν καὶ μῶρον καλεῖν εἰώθασιν οἱ προσκοινοῦντες τῷ τόπῳ, μικρὸν νοσήσας καὶ ἄντρω τινὶ παραβαλὼν, ἐν καλῷ κειμένῳ τοῦ παρακειμένου (φ. 129 β) ἐκείσε τόπου, καὶ τῷ ἐδάφει ἀνακλιθεὶς, ἔκαμνε τῇ νόσῳ καὶ πονήρως εἶχε τῷ σώματι. Πυρετὸς δ' ἦν σφόδρα καὶ διακαὴς ἡ πιέζουσα νόσος. Πλὴν οὐδὲν καινὸν οὐδὲ ξένον, εἰ κακοπαθεῖν ἐπέρχεται καὶ τοῖς ἀγίοις εἰς κάθαρσιν τῆς μικρᾶς ἰλῦος, εἴτε εἰς βάσανον ἀρετῆς καὶ πείραν φιλοσοφίας, εἴτε καὶ εἰς παιδευσιν τῶν ἄλλων, μανθανόντων ἐν ἐκείνοις τὸ καρτερεῖν καὶ μὴ ἐκκακεῖν ἐν ταῖς ἐπιφοραῖς. Ἐπεὶ δὲ οὕτω ἦν ὁ μέγας τῆς τελειωτικῆς χάριτος τετυχηκώς, τοῦ θείου φημί καὶ μεγάλου σχήματος, ὁ τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ἐπιφερόμενος καὶ πρότερον τὸ τέλειον, μετακαλεσάμενος τοὺς προσκοινοῦντας τῷ τόπῳ ἱερεῖς καὶ μονάζοντας, ἤξλου τυχεῖν τοῦ θείου καὶ μεγάλου σχήματος. Οἱ καὶ ὅσα νόμος ἐπ' αὐτῷ τελέσαντες περιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ σύμβολα τῆς πρὸς ζωὴν ἀγούσης, τὸ ἀποστολικὸν φημί καὶ μακάριον σχῆμα. Ὡς δὲ πληθὸς συνῆκτο λαοῦ τῶν γλιχομένων τυχεῖν τῆς ἐκ τούτου εὐλογίας· εἶλκε γὰρ πάντας πρὸς ἐαυτὸν τῇ τῆς ἀρετῆς ἵυγι· δίδει σφοδροτάτῳ ληφθέντες,

1. Ἡ ἐξακριβωσις τῆς τοποθεσίας ταύτης καὶ ὁ ἀκριβὴς καθορισμὸς αὐτῆς εἶναι δυσχερής. Πάντως αὕτη ἔκειτο ἐν τοῖς ὄρεσις τῆς Ἀρκαδίας.
2. Σημ. Ἡ ὑπόθεσις μοναχῶν εἰς τὰ μέρη αὐτὰ μαρτυρεῖ, ὅτι ὁ μοναχικὸς βίος ἤμαζεν ἐν ἱελοποννήσῳ. Τοῦτο τεκμηριεῖται καὶ ἐκ τῆς ὑπάρξεως μονῶν, ἐν αἷς καὶ ἡ περιφροσύνη τοῦ Φιλοσόφου παρὰ τὴν Δημητριάδην ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ ἐπισκόπου Λακεδαιμονίας. Ὁ Ὅσιος Νίκων ἀναδιοργάνωσε καὶ κατηύθυνεν αὐτὸν ἐπὶ νέων βάσεων, καθάπερ καὶ ὁ Ὅσιος Λουκάς· εἰς τὰ μέρη τῆς Λεβαδείας κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ δεκάτου αἰῶνος. Ἀνάγνωθι τὰ ἐν σελ. 20—24 καὶ 87—89 τοῦ πρὸτοντος.

Ἡ φήμη τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς θαυματουργίας αὐτοῦ, γνωσθεῖσα εἰς ὅλα τὰ πλησίον καὶ τὰ ἀπομακρυσμένα χωρία, ἄπειρα πλήθη ἀνθρώπων πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας συνεκέντρωσεν εἰς τὸν τόπον τοῦ σπηλαίου, ἵνα τύχωσι τῆς εὐλογίας τοῦ Ὁσίου. Τὸ σπήλαιον εἶχε μεταβληθῇ εἰς ἀληθὲς προσκύνημα τοῦ πέριξ οἰκούντος λαοῦ.

Ὁ τόπος ἔνθα ἦτο τὸ σπήλαιον, ξηρὸς καὶ αὐχμηρὸς ὢν, ἐστερεῖτο παντελῶς ὕδατος. Τὰ περὶ αὐτὸν συνθλιβόμενα πλήθη καταληφθέντα ὑπὸ σφοδροτάτης δίψης ἤρχισαν νὰ καταλαμβάνωνται ὑπὸ λιποθυμιῶν, διαδεχομένων ἡ μία τὴν ἄλλην. Ἡ ἐπὶ τόπου μεταφορὰ ὕδατος προσέκρουεν εἰς πλείστα ὅσα ἀνυπερβλήτα ἐμπόδια. Καὶ ἐν τούτοις ἡ ἀνάγκη αὐτοῦ καθίστατο ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐπιτακτικωτάτη. Τὸ συνηθροισμένον πλήθος θορυβηθὲν ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων λιποθυμιῶν διηρωτάτο περὶ τοῦ πρακτέου καὶ ἐξηρεῦνα τρόπου θεραπείας καὶ πληρώσεως τῆς ἀνάγκης.

Ὁ Ὅσιος παρηκολούθει τὴν δημιουργηθεῖσαν ἀνάγκην καὶ ἐν ταῖς ἐλαχίσταις αὐτῆς λεπτομερείαις, ἀλλ' ἐσίγα. Ἡ περίπτωσις εἶναι σχεδὸν παρομοία τῆς ἐμφανισθείσης ἐν τῇ ἐρήμῳ εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν. Καθὼς δὲ τότε ὁ Μωϋσῆς ἐθεράπευσε τὴν ἀνάγκην διὰ θαύματος, ἐξαγαγὼν ἐκ πέτρας ὕδωρ, τοιοῦτοτρόπως ἐπλήρωσε τὴν ἔλλειψιν τοῦ ὕδατος καὶ ὁ Ὅσιος Νίκων. Ὄταν ἀντελῖφθῃ, ὅτι ἐπέστη ἡ ὥρα, ἐν τῷ αὐχμηρῷ καὶ καταξηρῷ ἐκείνῳ τόπῳ, τῷ οἰονεῖ ὑποτιπνόντι τὴν πνευματικὴν καὶ ἡθικὴν

λιποψυχίαν πάντες συνείχοντο. Οὐδαμῶς γὰρ ἦν κατ' ἐκείνῳ τῷ τόπῳ ὕδωρ ἢ ἱκμὰς λιβάδος τις ὅπως οὖν. Οὐς καὶ οὕτω δεινῶς τῷ δίδει πιεζομένους ὁ Ὅσιος θεασάμενος ἔπαθε τὴν ψυχὴν ἐπ' αὐτοῖς, καὶ τῷ ἐδάφει ἐαυτὸν προσκαταβαλὼν, ἠύξατο· εἶτα καὶ τῇ σταυροφόρῳ ῥάβδῳ πλήξας τὴν γῆν ἐπ' ὧσιν πάντων, παραχρῆμα κρουνηδὸν τὸ ὕδωρ ἀνέβλυσεν, οὕτω (φ. 130α) καθαρὸν καὶ διαυγές, οὕτω πότιμον καὶ νεκταρῶδες, ὥς καὶ αὐτὴν τὴν ὄψιν εὐφραίνειν τῇ καθαρότητι καὶ αὐτὴν ἀποκρύπτειν τὴν τοῦ Ὑμνῆτιοῦ μέλιτος γλυκύτητα. Τὸ δὲ θαυμαστὸν καὶ λόγου παντὸς ὑψηλότερον, ὅτι εὐχῇ μόνῃ καὶ πληγῇ ῥάβδου τὸ ὕδωρ οὕτω κρουνηδὸν ἀνέβλυσε, καθ' ἃ καὶ μέχρι τοῖς δεῦρο αὐτῇ ἡ γεῦσις τοῦ ὕδατος τοῖς ἀγνοοῦσι διδάσκαλος καὶ μηνυτὴς γίνεται τοῦ θαύματος. Ἐξ οὐπὲρ ἐμφορῆθentes ἅπαντες οἱ τῷ δίδει τότε συνεχόμενοι δόξαν τῷ Θεῷ ἀνεμπεπον καὶ χάριτας ὡμολόγουν τῷ τούτου θεράποντι. Τί τοίνυν ἡ ταῦτα θαυματουργήσασα ῥάβδος τῆς μωσαϊκῆς ἐκείνης διενήνοχεν; ἢ γε καὶ αὕτη ὥσπερ κάκεινη τῷ πληρῆσαι μόνον ὕδωρ ἐπήγαγεν· εἰ μὴ τοῖ γε μάλλον τολμήσας τις τὸ πλεῖον ταύτῃ προσένοι τῶν ἐγκωμίων διὰ τὸ ἐκείνην μὲν καὶ σταυρὸν εἰκονίζειν ἐν ταῖς παραδοξοποιίαις, τὴν δὲ αὐτόχρομα τοῦτο εἶναι, ἀλλ' οὐκ εἰκόνισμα.

Διαρκέσας οὖν ὁ μακάριος τῷ σπηλαίῳ ἡμέρας ὄλας ὅκτῳ, ἐφ' αἷς δὴ καὶ τὸ ἀπρόιτον αὐτῷ κατὰ τὸ εἰωθὸς καθωσιώθη, καὶ τῆς νόσου ῥάϊσας, ἀπέπατο τέως τὴν πρὸς τὴν Σπάρτην καθόδον, καὶ τῆς πρὸς

ξηρότητα καὶ ἀνυμνήρητος τοῦ λαοῦ, ὃν ἐπεσκέπτετο, καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ἦσαν τὰ συνθλιβόντα αὐτὸν πλήθη, ὅπως ἱκανοποίησι καὶ ἀναπληρώσῃ τὴν παρατηρηθεῖσαν κατὰ τὸν τόπον ἐκείνον ἑλλειψιν ὕδατος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πείσῃ αὐτά, ὅτι ἡ ἀποστολὴ καὶ διδασκαλία του εἶναι θεία, «τῷ ἐδάφει ἐαυτὸν προσκαταβαλὼν ἠΰδατο· εἶτα καὶ τῇ σταυροφόρῳ ῥάβδῳ πλήξας τὴν γῆν ἐπ' ὅψει πάντων παραχρήμα κρουνηδὸν τὸ ὕδωρ ἀνέβλυσεν». Ἡ πηγὴ αὕτη ὑπῆρχε μέχρι τῶν ἡμερῶν τοῦ βιογράφου τοῦ Ὁσίου, διδάσκουσα καὶ οἶονε κηρύττουσα τὸ θαῦμα διὰ μέσου τῶν αἰώνων εἰς τοὺς μὴ γνωρίζοντάς τι περὶ τούτου.

Ἀφοῦ δ' ἐκαλλιτέρρευσε καὶ ἀνέρρωσε, τὴν ὁγδόην ἡμέραν ἀπὸ τῆς εἰς τὸ παρὰ τὸν «Μῶρον» σπηλαιὸν κατακλίσεως αὐτοῦ μετέβη εἰς τὸ Ἀμύκλιον, ἀρνηθεὶς ἵνα ἀκολουθήσῃ τὴν πρὸς τὴν Σπάρτην φέρουσαν ὁδόν.

Προσκλησις καὶ μετάβασις τοῦ Ὁσίου εἰς Σπάρτην Τὴν Σπάρτην κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐμάστιζε δεινῶς λοιμικὴ τις νόσος, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα δὲν διεσώθη. Διήλθε δ' αὕτη μίαν ἀπροσδόκητον μέν, ἀλλὰ δεινотάτην κρίσιν, ἀπειληθεῖσα μέχρι παντελοῦς ἐρημώσεως. Ἐν ταῖς ἡμέραις λοιπὸν ταύταις, αἵτινες ἦσαν ἡμέραι τρόμου καὶ φρίκης, ὁ Ὁσίος Νίκων ἐπεδήμησεν εἰς τὸ Ἀμύκλιον. Ἡ εἰς Ἀμύκλιον ἐπιδημία τούτου ἐνέπλησε θάρρους καὶ ἐπλήρωσε δι' ἐλπίδων σωτηρίας ἅπαντα τὸν λαὸν τῆς Σπάρτης, ὅστις λυτρούμενος ἐκ τῆς λοιμοφθοῦ ἐκείνης μάστιγος ἐμελλε

Ἀμύκλιον φερούσης εἶχετο.

Ὡς δ' ἀκηκόασι οἱ τῆς Λακεδαιμόνος ἔποικοι τὴν ἐν Ἀμύκλαις τούτου ἐπιδημίαν, μετὰ πλείονος ὄσης σπουδῆς οἱ τε προὔχοντες καὶ ὁ λοιπὸς λαὸς ἀπνευστί ἐκεῖσε ἔθεον, ἄλλος ἄλλον προκα- (φ 13 β) ταλαβέσθαι φιλονεικοῦντες. Οἱ καὶ τοῖς ποσὶ τούτου προσπίπτοντες καὶ λιπαρῶς προσκείμενοι θερμῶς πάνυ ἐδέοντο σκολθεῖναι (:) αὐτὸν μέχρι τῆς Σπάρτης. Καὶ γὰρ ἦν ἡ λοιμικὴ νόσος ταύτη παρεισφθαρεῖσα καὶ δεινῶς ἄρδην τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς κατεργαζομένη καὶ τῷ Ἄδῃ παραπέμπουσα, οὐ χάριν, καὶ ἐδέοντο τῇ σφῶν πατρίδι ἐπιχωρίασαι τὸν ἅγιον, ἐφ' ᾧ τοῦ κινδύνου

χάριτι θείᾳ ν' ἀποβῇ λαὸς καὶ κληρὸς ἰδικός του.

Εὐθὺς λοιπὸν ὡς ἐπληροφόρηθησαν οἱ κάτοικοι τῆς Λακεδαιμόνος τὴν ἐν Ἀμύκλαις ἐπιδημίαν τοῦ Ὁσίου, ἀμέσως μετὰ πλείονος ὄσης σπουδῆς οἱ τε προὔχοντες καὶ ὁ λοιπὸς λαὸς ἔδραμον ἐκεῖ. Προσπίπτοντες δὲ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἐκλιπαροῦντες θερμῶς παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα δεχθῇ καὶ ἐπισκεφθῇ καὶ τὴν χειμαζομένην Σπάρτην, ἀπεδεχόμενοι σταθερῶς τὴν σωτηρίαν αὐτὸν ἐκ τῶν θείων αὐτοῦ ἐπικλήσεων.

Ὁ Ὁσίος διατεθεὶς εὐθὺς συμπαθῶς, καὶ κατὰ τοσοῦτο μάλλον καθ' ὅσον προεγνώριζε τὸ μέλλον, καὶ ἐπομένως οἱ ὁ λαὸς ὁ ἐκλιπαρῶν αὐτόν καὶ δεόμενος αὐτοῦ ἐμελλε νὰ εἶναι λαὸς καὶ κληρὸς ἰδικός του, εὐχαρίστας ἐδέχθη, ἵνα ἀκολουθήσῃ τοὺς παρακαλοῦντας καὶ προσκαλοῦντας αὐτόν εἰς τὴν Σπάρτην· οὐ μὴν καὶ ν' ἀπαλλάξῃ ταύτην ἐκ τῆς λυμαιομένης αὐτὴν νόσου ὑπσχνεῖτο. Πλὴν ἐδέχθη νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Σπάρτην καὶ ὑπσχνεῖτο νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὴν ἐκ τοῦ κινδύνου, ἐὰν ἤθελον θελήσει ν' ἀπελάσῃσιν ἄνευ ὄρων καὶ περιορισμῶν ἀπὸ τὴν πόλιν τῶν ἅπαν τὸ προσοικοῦν αὐτῇ Ἰουδαϊκὸν φύλον, τὴν ἑτέραν ταύτην τῆς πόλεως αὐτῶν λύμην, ἔξω τῆς πόλεως· «Ἐν τούτῳ γὰρ μοι, ἔλεγεν, εἰ πειθαρχήσετε, καὶ ἡ λοιμὴ φεύγεται ἀφ' ἡμῶν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι τὸ λειπόμενον τῆς ἐμῆς βιοτῆς ἐκτελῶν σὺν ὑμῖν», συνείρων τούτοις, οἶονε ὡς αἰτιολογικὸν τοῦ συμβαίνοντος εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν κακοῦ, ἐκτός πολλῶν ἄλλων καὶ τὸ τοῦ Ἱερεμίου

ῥυσθῆναι θείαις αὐτοῦ ἐπικλήσεσιν. Ὁ δὲ καὶ ἄλλως τὸ συμπαθὲς πρὸς ὄντινασθαι εἰ πέρ τις ἄλλος ἐπιδεικνύμενος, οὐχ ἦτον δὲ πρὸς τοὺς ἔσομένους αὐτῷ λαόν τε καὶ κληρὸν, οἷα καὶ προειδῶς τὸ μέλλον καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο συμπαθέστερον διακείμενος, ἡδῶς μὲν ἐδέχεσθαι τὴν πρεσβειάν καὶ ἐπένευεν, ἐπαγγελόμενος καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ κινδύνου, εἴ γε καὶ αὐτοὶ τὸ προσοικοῦν αὐτοῖς Ἰουδαϊκὸν φύλον ἔξω τῆς αὐτῶν πόλεως ἀπελάσειαν, ἵνα μὴ κατὰ χρόνον εἴη αὐτοὺς τοῖς βδελυροῖς ἡθεὶς καὶ μιάσμασι τῆς ἰδίας θρησκείας. «Ἐν τούτῳ γὰρ μοι, ἔλεγεν, εἰ πειθαρχήσετε, καὶ ἡ λοιμὴ φεύγεται ἀφ' ὑμῶν, κἀγὼ ἔσομαι τὸ λειπόμενον τῆς ἐμῆς βιοτῆς ἐκτελῶν σὺν ὑμῖν», τοῖς τοιούτοις ῥήμασι συνείρων ὁ Ὁσίος καὶ τινα παραινέσιν, καὶ που καὶ τῶν Ἱερεμίου θείων καὶ ἱερῶν λογίων ἀπτόμενος: «Ὁδοί σου, φάσκοντος ἐποίησάν σοι ταῦτα, καὶ αἱ ἀνομίαι σου ὑπερίσχυσαν» καὶ τὰ ἐξῆς. Τῶν δὲ κατανυγνέτων ἐπὶ τοῖς (φ 131 α) οὕτω παρ' αὐτοῦ λεγομένοις καὶ ἑαυτοὺς λίαν κατεγνωκότων, εἶτα καὶ συνθεμένων ἐνωμότως πάντα ἐκπληροῦν τὰ ὑπ' αὐτοῦ τούτοις ἐπιταττόμενα, εὐθὺς μὴδὲν μελλήσας τοῖς πρεσβευταῖς συνέρχεται, οὐ καθελὼν ἐποχούμενος ἢ ἄλλοις τισὶ κοσμίως προπεμπόμενος, ἀλλὰ μόνον ταῖς ἀρεταῖς ἐν κύκλῳ δορυφορούμενος. Τῇ δὲ τούτου παρουσίᾳ καὶ ἡ νόσος ἡλαύνετο, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἔξω τῆς πόλεως ἀπώκίζοντο.

1. Ἐν τῷ Βαβυρινῷ Κώδικι φέρεται γεγραμμένον «σκολθεῖναι».

χωρίον: «αἱ ὁδοὶ σου ἐποίησάν σοι ταῦτα καὶ αἱ ἀνομίαι σου ὑπερίσχυσαν». Τοσοῦτον δὲ οἱ τὴν πρεσβειαν ἀποτελοῦντες καὶ οἱ λοιποὶ κατενύγησαν ἐπὶ τοῖς οὕτω παρ' αὐτοῦ λεγομένοις, ὥστε καὶ τὴν ὀρθότητα τῶν λόγων αὐτοῦ ἀνεγνώρισαν, καὶ τὴν ἐνοχὴν τῶν ὁμολόγησαν. Δι' ὃ ἄνευ δισταγμοῦ καὶ οὐδὲ τῆς ἐλαχίστης ἐπιφυλάξεως ἀνέλαβον καὶ μεθ' ὅρκου ὑπεσχέθησαν, ἵνα ἐκπληρώσωσι τὰ ὑπ' ἐκείνου παραγγελόμενα εὐθὺς ἅμα τῇ μεταβάσει καὶ ἀφίξει αὐτῶν εἰς Σπάρτην. Ὁ Ὅσιος κατόπιν τούτων ἐγερθεὶς καὶ συμπορευόμενος αὐτοῖς ἄνευ χρονοτριβῆς ἐπεσκέφθη τὴν Σπάρτην. Ὡς δὲ τοῦ θαύματος! Ὡςπερ ὅταν ἐμφανισθῇ ὁ ἥλιος διαλύεται πᾶς ζόφος, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ περισταῖ. Εὐθὺς ὡς παρυσίασθη ὁ Νίκων εἰς τὴν πόλιν τῆς Σπάρτης, ἀμέσως ἀποκατεστάθη ἡ ὑγεία τῆς πόλεως, ἀφοῦ ἐννοεῖται ἀπωκίσθησαν πρότερον κατ' ἐντολὴν τοῦ μακρὰν τῆς πόλεως οἱ ἐν αὐτῇ Ἰουδαῖοι.

Μόνιμος ἐγκυτάστασις τοῦ Ὁσίου ἐν Λακεδαιμονίᾳ καὶ μελίσσις ἐν αὐτῇ Ναοῦ. Ἐκτοτε ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτοῦ ἐν Λακεδαιμονίᾳ, οὐδέποτε ὁ Ὅσιος Νίκων ἀπεμακρύνθη ἀπ' αὐτῆς. Ἡ Λακεδαιμονία, ἥ πρὶν Σπάρτη, καὶ ἡ Λακεδαίμων κατέστησαν ἡ θετὴ πατρίς τούτου καὶ τοῦ χρόνου προϊόντος τὸ σεπτὸν προσκύνημα τῆς Πελοποννήσου, ἐκ τῶν ἀπωτάτων ἄκρων τῆς ὁποίας ἄπειρα πλήθη προσερχόμενα καὶ ὑπὸ ποικίλων νόσων ἐνοχλούμενα ἀπεξεδέχοντο καὶ ἐλάμβανον παρ' αὐτοῦ τὴν θεραπείαν αὐτῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ Λακεδαίμων κατέστη εὐδαίμων, τοιοῦτου θεράποντος εὐκληρήσασα.

Τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ ὁ Ὅσιος, ἵνα οὐδέποτε ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τῆς Λακεδαιμονίας, ἐπόθει, ὅπως συνδέσῃ καὶ μὲ λαμπρότατον νάον, ὃν ἐμελέτα νὰ ἀνοικοδομήσῃ εἰς τὸν Δεσπότην τῶν ἀπάντων καὶ Σωτῆρα Χριστόν, καὶ κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον, καθ' ὅσον ὁ τοιοῦτος αὐτοῦ πόθος ἐτύγχανεν ἔργον τῆς θελήσεως τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ,

Οὐκ ἔτι οὖν τούντεῦθεν τῆς Λακεδαίμονος ἀποφοιτᾶν ἔγνω ὁ Ὅσιος, ἀλλ' ἦν τοῦ λοιποῦ αὐτοῦ διαιτώμενος καὶ μὴ ταχέως ἐξελθόν, εἰ μὴ τοῖ ποῦ ἄρα καιρὸς ἀνάγκης ἐκάλει πρὸς τοῦτο καὶ θάττον αὐθις εἰς τὰ οἰκεῖα ἀνθυπενόσται. Ἦν οὖν ὄραν συρρέοντα ὁσημέραι ἐξ ὅλης τῆς τοῦ Πέλοπος νήσου πλήθη ἄπειρα τῶν ὑπὸ νόσων ποικίλων ἐνοχλουμένων καὶ πᾶσι τούτοις τὴν θεραπείαν ὁ αἰοίδιμος ἐπρυτάνευε, τὴν τε κατὰ σῶμα, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τὴν κατὰ ψυχὴν. Μελιγλώττοις γάρ παραινέσει πρὸς εὐσεβῆ ζῆλον καὶ ἔνθεον πάντας ὑπέθηγε, καὶ τὴν σωτηρίαν ἅπασι διὰ τῆς μετανοίας ἐμνηστεύσατο. Καὶ ἦν εὐδαίμων ἡ Λακεδαίμων τοιοῦτου ἀκέστορος καὶ Πολιούχου εὐμοιρήσασα καὶ ταῖς τούτου μᾶλλον ἐναβρυνόμενη θείαις παρακλήσεσι καὶ ταῖς ἱεραῖς διδασκαλίαις ῥυθμιζομένη πρὸς πᾶν εἶδος ἀρετῆς ἢ ταῖς πάλαι Λυκούργου καιναῖς νομοθεσίαις.

Ἐπεὶ δὲ πολὺν ὥδινε καὶ θερμὸν ὁ μέγας τὸν ἔρωτα θεῖον (φ. 131 β) λαὸν ἀνεγείραι ἐξ αὐτῶν τῶν κρη-

οὐρανόθεν διατρανωθείσης αὐτῷ ἐν τινὶ θεῇ ὁπτασίᾳ Ἄλλ' ὁ Ὅσιος, καθὼς ἀπάσας αὐτοῦ τὰς ἐπιχειρήσεις ἐποιεῖτο ἔργα προσευχῆς, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ ναοῦ τοῦ Σωτῆρος. Διὸ πρόπαντός ἐγχειρήματος αὐτοῦ κλίνας τὰ γόνата καὶ ἀνατείνας εἰς τοὺς Οὐρανούς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ, ἡτοιέρον προσευχῆς ποιούμενος τὸν ναὸν τοῦ Σωτῆρος, ἐξητήσατο τὴν ἐνίσχυσιν καὶ συμμαχίαν τῆς Πανοθενουργοῦ χειρὸς τῆς Θεῆς Ἀντιλήψεως, ἐκ τῶν χειρῶν τῆς ὁποίας καὶ μόνης ἐξήρτησε τὸν ἐντελῆ ἀπαρτισμὸν τούτου. Μετὰ λοιπὸν ἀπὸ τῆς προσευχῆς του ταύτην, χωρὶς κἄν νὰ ὑπολογίσῃ τὰς δυσχερείας τοῦ πλήθους τῶν δαπανῶν, μετέβη εἰς τὸν καθεδρικὸν ναὸν καὶ ἀφοῦ συνεκάλεσε τὸν τε ἱερὸν κλῆρον καὶ τὸν λαόν, ὡς ἐξῆς ὁμίλησε, παρισταμένου καὶ τοῦ Θεοφιλοῦς Ἐπισκόπου Θεοπέμπτου: «Ἡγάπησα ὑμᾶς ἐξ ὧς, ὡς τέκνα, ἵστε δῆπου καὶ αὐτοί: δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ ἐλέσθαι με συμβιοτεύειν ὑμῖν. Εἰ οὖν εὖρον χάριν παρ' ὑμῖν, ὁ ἐγὼ ποιῶ καὶ ὑμεῖς ποιήσατε». Καὶ στραφεὶς παραχρήμα πρὸς τὸν Θεοφιλῆ Ἐπίσκοπον, ὅστις κατήγετο ἐξ Ἀθηνῶν, λέγει πρὸς αὐτόν: «Ἐξέλθωμεν, ὡς θειότατε, ἐν τῇ ἀγορᾷ λιτανεύοντες ἅμα τῷ εὐαγεῖ κλήρῳ καὶ παντὶ τῷ λαῷ».

Ἀφοῦ δὲ καὶ οὗτος συγκατένευσε, ἵνα λιτανεύσωσιν, ἐξῆλθον εἰς λιτανεῖαν κατὰ τὴν συνήθη ταῖς ἱεραῖς ταύταις τελεταῖς πομπήν. Καθ' ὁδὸν ὁ Ὅσιος λαβὼν ἐπὶ τῶν ὤμων τρεῖς λίθους ἔφερεν αὐτοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, μηδενὸς τῶν συμπο-

πιδῶν τῷ Σωτῆρι καὶ Δεσπότη τῶν ἀπάντων, καὶ πολλῆς ἡξίου σπουδῆς σεμνόντατον καὶ κοσμιώτατον οἶον αὐτῷ οἶκον ἀναστήσαι, οὗ δὴ καὶ θεῖα τις ὄψις ἦν αὐτῷ οὐρανόθεν ὑποδείξασα τὴν κατασκευὴν, καιροῦ λαβόμενος καὶ μέλλων ἥδη πρὸς τὸ ἔργον χωρεῖν, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀπιδῶν καὶ τῇ διανοίᾳ τὸν οὐρανὸν ὑπερβάς, εὐχῆς ἔργον ἐποιεῖτο τὴν ἐπιχειρήσιν, καὶ τῆς ἄνωθεν ῥοπῆς τε καὶ συμμαχίας ἐδέετο γενέσθαι τὸν ἀπαρτισμὸν τοῦ ἔργου. Μετὰ γοῦν τὸ εὐξασθαι, μήτε τὸ πλῆθος τῶν ἀναλωμάτων κατὰ νοῦν θέμενος, μήθ' ὅτι μεῖζον ἢ τὸ κατ' αὐτόν τὸ ἐγχειρήμα, τῇ πάντα δυναμένῃ πιστεῖ τῇ πρὸς Θεὸν πιστεύει τὸ πρᾶγμα καὶ εὐθέως, ἥ ποδῶν εἶχε, δρομαίως ἀνείσιν ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, καί, πάντα τὸν λαὸν συγκαλέσας, οὕτως ἤρξατο λέγειν: Ἡγάπησα ὑμᾶς ἐξ ὧς, ὡς τέκνα, ἵστε δῆπου καὶ αὐτοί: δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ ἐλέσθαι με συμβιοτεύειν ὑμῖν. Εἰ οὖν εὖρον χάριν παρ' ὑμῖν, ὁ ἐγὼ ποιῶ καὶ ὑμεῖς ποιήσατε. Καὶ στραφεὶς παρὰ χρεῖμα πρὸς τὸν Θεοφιλῆ Ἐπίσκοπον Θεοπέμπτου δ' ἦν κατ' ἐκείνῳ καιρῷ, ὁ ἐξ Ἀθηνῶν μὲν τὴν γέννησιν κεκτημένος, ἐκ Θεοῦ δὲ τοῖς Λάκῳσι φερωνύμως καταπεμφθείς, λέγει πρὸς αὐτόν. Ἐξέλθωμεν, ὡς θειότατε, ἐν τῇ ἀγορᾷ λιτανεύοντες ἅμα τῷ εὐαγεῖ κλήρῳ καὶ παντὶ τῷ λαῷ. Τοῦ δὲ πρὸς τοῦτο (φ. 132 α) ἐπινεύσαντος, τρεῖς λίθους ἐν τῷ πορεύεσθαι ὁ Ὅσιος ἐπωμίσσμενος ἔφερε, συμβαλεῖν μηδενὸς δυναμένου, ὅτι βούλεται αὐτῷ ἡ τῶν λίθων ἀχθηφορία. Ὡς δὲ ἄχρι τῆς ἀγορᾶς ἐληλύθει, τοὺς λίθους

1. Βλ. εἰσαγωγὴν παρόντος σελ. 11—15, 18, 21, 21, 23.
2. Αὐτόθι σελ. 19—21.

ρευομένων δυναμένου νά ἐννοήσῃ εἰς τί θά ἐχρησίμευεν αὐτῷ ἡ τοιαύτη τῶν λίθων ἀχθηφορία. "Ὅτε δ' ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος ἐνθα ἦτο ἡ ἀγορά, ἀφοῦ ἀπέθεσε κατὰ γῆς τοὺς λίθους «ἐνταῦθα, εἶπεν, ὦ τεκνία μου, δέδοκται τῷ Θεῷ, καθὼς μοι τῷ ταπεινῷ ἀπεκαλύφθη, ἰδρυθῆναι ναὸς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς Πανυμνήτου Θεομήτορος καὶ τῆς καλλιμάρτυρος Κυριακῆς εἰς βοήθειαν πάσης τῆς πόλεως ἡμῶν καὶ σωτηρίαν. Καιρὸς τοίνυν ὑμῖν ἐκδηλωτέραν θέσθαι τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ὑμῶν καὶ εὐσέβειαν». Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Ὁσίου εὐθὺς ἐγένοντο ἔργον. Πάντες ἀνεξαιρέτως ἄνδρες καὶ γυναῖκες, τόσον οἱ ἄρχοντες ὅσον καὶ οἱ ἰδιῶται, ἔσπευσαν νά υπερβάλωσιν εἰς προθυμίαν καὶ υπερθεματίσωσιν εἰς ζῆλον. Ὁ τότε ἐκαθαρίσθη ἀμέσως καὶ ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἀπηλλάγη παντὸς ἀχρήστου καὶ ἡτοιμάσθη διὰ τὸν σκοπὸν, δι' ὃν προώριζεν αὐτὸν ὁ Ὁσιος, ἐνῶ ἄλλοι ἔσπευδον, ἵνα ὑποσχεθῶσι τὴν χρηματικὴν τῶν ἐνίσχυσιν ἢ ἐμερίμων διὰ τὴν δαψιλὴ συγκομιδὴν τοῦ χρησίου ὑλικοῦ, παρασχεθείσης οὕτως εὐκαιρίας, ἵνα πληρωθῇ καὶ ἐνταῦθα τὸ τοῦ Ἱερεμίου λέγοντος: «δέδωκά σε δοκιμαστὴν τῷ λαῷ μου καὶ γνώσῃ ἐν τῷ δοκιμάζεσθαι τὴν ὁδὸν αὐτῶν». (Ἱερεμίου ΣΤ. 26).

Τιμωρία τοῦ ἀσεβοῦς Ἀράτου ἀντιδράσαντος εἰς τὴν οἰκοδομήν. Εὐθὺς λοιπὸν ὡς συνηθροίσθη ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἱκανὸν ὑλικὸν πρὸς ἑναρξιν καὶ ἄλλοι ἄλλα ἐπεδαψίλευον αὐτῷ ἐκ τῶν οἰκοδομι-

ἐναποθέμενος τῷ ἐδάφει: Ἐνταῦθα, εἶπεν, ὦ τεκνία μου, δέδοκται τῷ Θεῷ, καθὼς μοι τῷ ταπεινῷ ἀπεκαλύφθη, ναὸν ἰδρυθῆναι ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς Πανυμνήτου Θεομήτορος καὶ τῆς καλλιμάρτυρος Κυριακῆς, εἰς βοήθειαν πάσης τῆς πόλεως ὑμῶν καὶ σωτηρίαν. Καιρὸς τοίνυν ὑμῖν ἐκδηλωτέραν θέσθαι τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ὑμῶν καὶ εὐσέβειαν. Οἱ δὲ οὐχ ὡς ἀπειθεῖς ὤφθησαν καὶ ἀνήκοοι, οὐδ' ὡς τέκνα μωμητὰ καὶ υἱοὶ ἄνομοι, ἀλλ' ὡς οἰκέται εὐπειθεῖς καὶ εὐγνώμονες ἅπαντες, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, ὅσον ἐν ἄρχουσιν καὶ ὅσον ἐν ἰδιώταις, ἅμα τῷ λόγῳ ὡς ἐξ ἐνὸς συνθήματος σὺν προθυμίᾳ πολλῇ, τὸν τε πολὺν φορὸν ἐξεκάθειρον καὶ τὴν συγκομιδὴν τῶν ὕλων ἐπονοῦντο, καὶ θάτερος θάτερον ἐφιλονεῖκε τῷ πτόθῳ υπερβαλέσθαι. Ἐπαγωγὸν γάρ εἰς πειθῶ ὁ λόγος, ὅποταν καὶ βίον αὐτῷ συμφεγγόμενον ἔχη. Καὶ χρήματα μὲν παρείχον μεγαλοψύχως, τὰ δ' ὑπὸσχοντο, καὶ τὰ καιριώτατα αὐτῷ συμβαλέσθαι ἐπηγγέλλοντο καὶ πολλὴν συνεισενέγκαι μετὰ τῆς χειρὸς καὶ τὴν δαπάνην χρῆμα τι ποθεῖνόν καὶ τοῦ παντὸς ἄξιον τούτοις ἐλογίζετο. Ἦν οὖν ἰδεῖν τότε (φ. 132 β) πληρούμενον τὸ τοῦ Ἱερεμίου λέγοντος: «Δοκιμαστὴν δέδωκά σε τῷ λαῷ μου, καὶ γνώσῃ ἐν τῷ δοκιμάζεσθαι τὴν ὁδὸν αὐτῶν».

Ὡς οὖν ἐν ὀλίγῳ πολλὴ ἡθροίσθη ὕλη, καὶ ἄλλος ἄλλος τὰ πρὸς οἰκοδομὴν ἐπιτήδεια τῆς καλλίστης ὕλης τῷ ἀγίῳ ἐπεδαψίλευεν, ὡς ἱκανὸν εἶναι καὶ τοῦτο παραστήσαι τὴν τοῦ Ὁσίου χάριν καὶ τὸ κατὰ

κῶν ὑλικῶν καὶ δὴ ἐκ τῶν καλλίστων, ἀπῆρξατο τῆς οἰκοδομῆς ἐπὶ σχεδίου, τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος ὡς εἰδήμων καὶ ἄριστος μηχανικὸς παρέδωκεν εἰς τοὺς ἐργάτας, ἀφοῦ πρότερον διὰ σχοινίου ἐσημείωσε καὶ ἐχάραξε τὸ σχῆμα αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐνθα θά ὠκοδόμει τὸ οἰκοδόμημα. Ἐν τούτῳ αἱ ἐργασίαι τῆς οἰκοδομῆς προώδευον, αἱ στοαὶ ἐπερατώθησαν, οἱ τοῖχοι ἐκτίσθησαν καὶ τέλος συνετελέσθη καὶ ἡ στέγη ὑπὸ τὴν ἄγρυπνον παρακολούθησιν τοῦ Ὁσίου, ὅστις ἀπεδείχθη ὢν καὶ μηχανικὸς ἄριστος.

Ἄλλ' ἐνῶ πάντες ἀνεξαιρέτως ὑπῆκουον εἰς τὰς συστάσεις τοῦ Ὁσίου καὶ συνεβοήθουν αὐτῷ παραοισίασθαι καὶ εἰς, Ἄρατος ὀνόματι, ὅστις ἀντενῆργει. Οὗτος οἰστρολατούμενος ὑπὸ τοῦ φθόνου καὶ θυγόμενος, ὡς φαίνεται, καὶ ὑλικῶς ἐξανέστη, καὶ τὸν θυμὸν τοῦ διαπαρθέως πλεονάζων ἐλύσσα, καὶ καθάπερ κύων ὤξυνε τοῦ θυμοῦ τοῦ τοὺς ὀδόντας ἐναντίον τοῦ Ὁσίου, καθ' ὃ ὅλως ἀλογίστως ἀνελάμβανε προσωπικὸν ἀγῶνα. Ἐπειδὴ δ' ἴσως ὑπάρξουν καὶ οἱ ἀποροῦντες διὰ τὸν ἀλόγιστον τοῦ θυμοῦ τοῦ Ἀράτου, πρὸς κέντρα λακτίζοντος, ὑπενθυμίζομεν ὅμοια, πρόσφατα καὶ μὴ, παραδείγματα καταφόρων καταφορᾶς ὠρισμένων ἀπὸ ἰδιοσυγκρασίας ἀνθρώπων κατὰ παντὸς ὠφελίμου, μετὰ τῆς παρατηρήσεως, ἣν ποιούμεθα ἐκ τῆς πείρας τῶν κοινωνικῶν πραγμάτων, ὅτι δηλαδὴ ἡ πονηρία προχειρότερον συνταυτίζεται μὲ τὸ κακὸν ἢ συμβιβάζεται μὲ τὸ γενικῶς καλὸν καὶ κοινῶς ὠφέλιμον.

γνώμην Θεοῦ γεγενῆσθαι τὸ ἔργον, ἀπῆρξατο ἤδη τῆς οἰκοδομῆς, σπαρτίῳ πρότερον ταύτην ὑπογράψας, καὶ τὰς τε κάτω στοὰς καὶ τὰς ὑπερκειμένας εἰργάσατο, φιλοτιμότεραν τῆς χειρὸς καὶ τέχνην εἰσενεγκών. Ἐπειτα διαλαβὼν τὸν οἶκον πανταχόθεν, οὕτω τὴν ὁροφὴν ἐπῆξατο, πάντων ὑπακουόντων αὐτῷ τῆς πόλεως καὶ συναιρομένων, πλὴν ἐνός. Οὗτος γάρ μόνος φθόνου κέντρῳ νυγείς καὶ τῷ πάθει τῆς βασκανίας ἀλόους κατ' ἄκρας, ἡ μάλλον εἰπεῖν σκαιότητι δαιμονίῳ κινήθεις καὶ θυμῷ ληφθεὶς ἀλογίστῳ ἐλύττα κατὰ τοῦ Ὁσίου καὶ τοὺς ὀδόντας κυνὸς δίκην παρεθήγεν, ἴδιον ἀδίκημα τιθέμενος τὴν τοῦ θεοῦ ἔργου κατασκευὴν. Πρόχειρον γάρ ἡ πονηρία τῷ κακῷ μάλλον στοιχεῖν ἢ τῷ κρείττονι προστίθεσθαι. Οὐκ ἀνίει οὖν ὁ γεννάδας ἀντωπῶν τῷ ἀγίῳ καὶ πάσῃ μηχανῇ διακωλύων τὸν τοῦ θεοῦ ἔργου ἀπαρτισμόν. Ὅλως γάρ οὐ συνέβαινε τοῖς λοιποῖς Λάκωσιν, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας διέκειτο τοῖς τούτων θελήμασιν. Ἐνθεν τοι καὶ τὴν (φ. 133 α) τῶν Ἰουδαίων ἔξω τοῦ ἄστεως μετοίκισιν οὐ δικαίως γενέσθαι οὐδ' εὐλόγως διωχυρίζετο, καὶ, τῷ θυμῷ οἰδαίνων ὁ μάταιος, ὅλαις γλώσσαις ἐγκαλεῖν τοῖς Λάκωσιν οὐκ ἡρυνία τούτου ἐνεκεν. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἔργον προφάσει τίνος, δι' οὗ εἰώθε στυλβοῦσθαι τὰ ὑφάσματα, εἴσω τοῦ ἄστεως ἕνα τῶν τοιούτων Ἰουδαίων ὁ τολμητίας ἐκεῖνος καὶ θρασυκάρδιος εἰσήγαγε, μαχητὴς ἐντεθεὶς ὁ πρᾶος γίνεται, κατὰ τὸ προφητικὸν παράγγελμα, καὶ τῆς συνήθους ἐπεικείας ὁ μέγας μικρὸν ὅσον ἐπιλα-

Δὲν ἔπαυσεν ὁθεν ὁ Ἄρατος νὰ ἀντιδρᾷ κατὰ τοῦ Ὁσίου, νὰ ὑβρίζῃ τοὺς συμπολίτας του, καὶ νὰ παρακαλύῃ τὴν πρόδοτον ἐνὸς τόσον θείου ἔργου. Τοσοῦτον δὲ εἶχε τυφλωθῇ ἐκ τοῦ πάθους καὶ τοῦ προσωπικοῦ πλέον μίσους κατὰ τοῦ Ὁσίου, ὥστε οὐχὶ μόνον πρὸ τῆς θεϊότητος τοῦ ἔργου, οὐτίνους μετὰ ζήλου προΐστατο ὁ Ὁσιος, ἐτύφλωτε, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν καθολικὴν θέλησιν καὶ γνώμην τῶν συμπατριωτῶν του Λακῶνων διεφώνει καὶ ἀντετίθετο. Ὡς νὰ μὴ ἦρκει δὲ ὁ ἀγὼν του οὗτος, ὁ προσωπικός κατὰ τοῦ Ὁσίου καὶ ἰδιοτελῆς, ἀνέλαβεν αὐτόκλητος καὶ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ἑξω τῆς πόλεως ἀποικισθέντων Ἰουδαίων, ἰσχυριζόμενος ὅτι δῆθεν ὅλως ἀναίτιως καὶ παραλόγως ἐξωρίσθησαν οὗτοι. Ὅτε ὁμως ἐπὶ προφάσει ἐργασίας τινός, διὰ τῆς ὁποίας συνήθιζε νὰ καθιστᾷ στιλπνὰ καὶ γυαλιστερά τὰ ὑφάσματα, εἰσήγαγε καὶ ἐχρησιμοποίησεν ἕνα τῶν τοιούτων Ἰουδαίων ὁ τολμητίας καὶ θρασὺς Ἄρατος, τότε ὁ Νίκων, μαχητὴς ὁ πρῶτος γενόμενος κατὰ τὸ προφητικὸν παράγγελμα, ἐλησμόνησε πρὸς στιγμὴν τὸν συνήθη τρόπον του τῆς ἐπεικειας καὶ πραότητος. Ἀρπάσας δ' ἐκεῖ που κειμένην κορύνην—εἶδος πολεμικοῦ ῥοπάλου—κακὸν κακῶς ἐξεδίωξεν ἑξω τῆς πόλεως τὸν Ἰουδαῖον, φανείς οὕτω εἰς τοὺς ἐχθρούς του φοβερώτερος ἢ ὅ,τι ποτὲ ἐφάνη ὁ ῥοπαλοφόρος Ἡρακλῆς. Διότι τοσοῦτον ἀποτρόπαιον ἦτο εἰς αὐτὸν τὸ Ἰουδαϊκὸν φύλον, ὥστε οὔτε εἰς τὸ στόμα του ἤθελε νὰ λαμβάνῃ, οὐδὲ

θόμενος καὶ λεόντειον ὄρημα ἐνδειξάμενος, κορύνην αὐτοῦ που κειμένην ἀρπάσας καὶ πληγὰς οὐκ ὀλίγας τῷ Ἰουδαίῳ ἐπιθείς, ἕξω τοῦ ἄστεως ἀπήλασε καὶ φοβερώτερος ὤφθη τοῖς ἐχθροῖς, ἢ τῷ ῥοπάλῳ τὸν Ἡρακλέα, ὥς φασιν. Τοσοῦτον γὰρ ἦν τῷ δικαίῳ ἀποτρόπαιον τὸ Ἰουδαϊκὸν φύλον, ὥς μὴ δ' ἀκοῇ ἢ γλώσσει βούλεσθαι αὐτὸν διδόναι τὸ ἐκείνων ὄνομα: ὧ καὶ μάλα δικαίως συνάδειν τὰ τοῦ Δαβὶδ κοῖ λέγειν: «τοὺς μισοῦντάς σε, Κύριε, ἐμίσησα καὶ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου ἐξετεγκόμην» τέλειον μίσος ἐμίσουν αὐτούς, εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό μοι· καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν μνησθῶ διὰ χειλέων μου». Πλὴν ὡς τοῦτο ἤκουσεν ὁ Ἄρατος, ὁ τῆς μανίας ἐπώνυμος, παράθηξιν τοῦ θυμοῦ τὸ πρᾶγμα θέμενος φιλόνηκον γὰρ αἰεὶ ἡ κακία καὶ ἀναίδες καὶ αὐτοῖς ἐπιχειρεῖν τοῖς ἀλογίστοις· ἐξηλθε (φ. 133 β) πνέων κατὰ τοῦ Ὁσίου, καὶ γλώσσει θρασεία καὶ ἀκολάστῳ χαριζόμενος, οὐκ ἤδεῖτο ὅλως ὁ πάντολμος ὕβρεσι βάλλειν, προπηλακίζειν, ὥθειν τε καὶ ἀπειλαῖς δῆθεν ἐκδιεματεῖν, εἰ καὶ φόφος ἦν κενὸς ταῦτα τῷ μακαρίῳ καὶ μορμολύκῳ ἐλογίζοντο. Ὅς καὶ πραεὶς τῇ φωνῇ· οὐδὲ γὰρ ἐρίζειν ὅλως ἢ κραυγάζειν ἠπίστατο: Ἄπελθε, ἔφη πρὸς αὐτόν, ταπεινέ, κλαῦσον τὰς ἀμαρτίας σου· μικρὸν γὰρ ὅσον καὶ εἴση τίς ὁ τῆς αὐθαδεας καρπὸς καὶ οἷα τὰ τῆς κακίας ἐπίχειρα. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν καὶ τῷ τοῦ λόγου νεκρῷ πρὸς οὓς διαλεχθεὶς, εἰσήει τὸ φροντιστήριον· τὸ γὰρ ῥηθὲν ὅλως οὐ καθίκετο τῆς ἐκείνου ψυχῆς, οὐδ'

1. Τοῦτο εἶναι ἐνδεικτικόν, ὅτι ἤμαρ ἐν Σπάρτῃ ἢ βιομηχανία.

ν' ἀκοῇ ἠνείχετο τὸ ὄνομα ἐκείνων, νομίζων ὅτι τῇ πολιτείᾳ αὐτοῦ ταύτῃ συνεφώνει καὶ συνηγορεῖ καὶ τὸ τοῦ Δαβὶδ λόγιον, ὅπερ ἔχει ὡς ἑξῆς: «Τοὺς μισοῦντάς Σε, Κύριε, ἐμίσησα, καὶ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου ἐξετεγκόμην» τέλειον μίσος ἐμίσουν αὐτούς, εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό μοι, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν μνησθῶ διὰ χειλέων μου¹. Πλὴν εὐθὺς ὡς ἐπληροφόρηθη ταῦτα ὁ Ἄρατος ἐξωργίσθη, καὶ μένεα πνέων ἐξηλθε καὶ ἐπιτεθείς κατὰ τοῦ Ὁσίου, ἀφ' οὗ μετεχειρίσθη τοῦτον ὕβριστικώτατα διὰ τρόπου ἀναιδοῦς καὶ γλώσσης θραυστάτης καὶ ἀκολάστου, ἀπειραβήν νὰ τὸν τρομοκρατήσῃ διὰ διαφόρων ἀπειλῶν.

Ὁ Ὁσιος, εἰς τὸν πρῶτον χαρὰ κτήρη τοῦ ὁποίου καὶ αἱ ὕβρεις καὶ αἱ ἐριδες καὶ αἱ φιλονικεῖαι ἦσαν ξένα καὶ ἄγνωστα, ἐξελθὼν εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ κελλίου του καὶ συμβουλευτικῶς ἀπαντήσας εἰς τὸν μαινόμενον Ἄρατον: «Ἄπελθε, εἶπε, ταπεινέ, καὶ κλαῦσον τὰς ἀμαρτίας σου. Μικρὸν γὰρ καὶ εἴση (θα μάθης) τίς ὁ τῆς αὐθαδεας καρπὸς καὶ οἷα τῆς κακίας τὰ ἐπίχειρα», καὶ εὐθέως εἰσηλθεν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ. Καὶ ἐν τούτοις ἀντί, ὡς ἔπρεπε, νὰ συνετισθῇ, αὐθαδέστερος, θρασυτέρος, ὕβριστικώτερος καὶ ἀπειλητικώτερος γενόμενος ὁ Ἄρατος διέσυρε καὶ διεκωμῶδει τὸ ὄνομα τοῦ Ὁσίου καθ' ὅλην τὴν πόλιν, μὴ δυνηθεὶς ὁ ταλαίπωρος, καταπεπληγμένος ὡς ἦτο ὑπὸ τῆς μανίας καὶ τοῦ μίσους καὶ ὅλος παραδεδομένος εἰς τὸν διάβολον, νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι σκληρόν τὸ πρὸς

ἡφίει τῆς ἀναιδεας· οὐδ' ἡγάπα ἢ πάντολμος ψυχὴ ἤκιστα ἀτρεμεῖν πρὸς τὸ θρασύνεσθαι ἔτι κατὰ τοῦ Ἁγίου καὶ κωμῶδειν αὐτόν καὶ διασύρειν καθ' ὅλης τῆς πόλεως, ῥήματά τε προφέρειν ἄξια τῆς ἑαυτοῦ ἀνοίας καὶ ἀφροσύνης, ἔτι δὲ καὶ ἀπειλαῖς χρῆσθαι κατ' αὐτοῦ, μὴ εἰδὼς ὁ ἐμβρόντητος καὶ ὅλος τῷ ἀντικειμένῳ κεχαρισμένος, ὡς οὐκ ἂν ποτε κατακαυχῆσθαι κακία ἀρετῆς, οὐδ' ἐχθρὸς ὠφελῆσει τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἢ υἱὸς ἀνομίας προσθήσει τοῦ κακῶσαι αὐτούς. Τί οὖν τὸ ἐντεθεῖν; Ὁ μὲν ἅγιος τοσοῦτον ἀπέχετο τοῦ καὶ πρὸς μικρὸν ἐπιστραφῆναι τῶν ἀπειλῶν ἐκείνου καὶ τῶν ὕβρεων, ὅτι καὶ σεμνύνεσθαι μάλλον ἐπ' αὐταῖς εἶχε (φ. 131 α) τῷ πρὸς τὸν δεσπότην ὁμοίῳ. Θεὸς δὲ ἐξ οὐρανοῦ ἠκούτιζε κρίσιν, καὶ ἡ μοχθηρία δίκας ἐδίδου ἐνδίκως, καὶ τὰ ῥήματα πράγματα τῷ δειλαίῳ, ἀπέβη καὶ τοὺς τῆς οἰκείας ἀφροσύνης καρποὺς ἀθλίως ἐδρέψατο, πικράν εὐρὼν τὴν τοῦ βίου καταστροφήν. Οὐ γὰρ ἔμελλε τῇ θεῖα δίκῃ, ὥσπερ τὰ πολλὰ ἔθος αὐτῇ, νόμοις χρηστότητος καὶ ζητήσῃ ἐπιστροφῆς, ἀλλ' ὁξέως κατὰ πόδας ἐχώρει καὶ ὅπως ὁ λόγος δηλώσει. Ἐδόκει ὁ δειλίαν ἐκείνους τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ δύο νινὰς ἐπιστῆναι αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους ἀνδρας γηραλέους, οἷς εἶποντο καὶ δύο εὐνοῦχοι μὲν τὸ φαινόμενον, τὴν ὄψιν δὲ ὑπεράνθρωπον· οἳ καὶ μασιτίζουν ἐδόκουν τὸν ἄθλιον, λέγοντες: Πῶς σὺ εἰς τοῦτο τόλμης ἐλήλυθας ὕβριστικῶς διατεθῆναι καὶ καταφρονητικῶς πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ

1. Ψαλμὸς ΡΛΗ. στ. 21—23.

κέντρα λακτίζειν, καὶ ὅτι οὐδέποτε ἢ κακία θὰ δυνήσῃ νὰ καυχήσῃ κατὰ τῆς ἀρετῆς ἢ νὰ καταφρονήσῃ ταύτης.

Τί λοιπὸν ἐπηκολούθησε; Ἀκούσατε! Τοῦ Ὁσίου οὐδόλως ἐμειώθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων ἡ θέσις, ἡ ἐκτίμησις καὶ ἡ ἀγάπη ἐκ τῶν ὕβρεων καὶ τῶν ἀπειλῶν, ἐνῶ ἐξ ἀντιθέτου ἡ θέσις τοῦ Ἀράτου κατέστη δυσχεροτάτη καὶ διῃ ὡς ἐξῆς: Ὁ Κύριος ὁ ἐτάζων νεφροὺς καὶ καρδίας ἀνθρώπων, ὁ ἀνορθῶν κατερραγμένους καὶ ἀνυψῶν ταπεινοὺς, παρακολουθήσας δὲ τὴν τὴν διαγωγὴν τοῦ Ἀράτου κατὰ τοῦ Ὁσίου Αὐτοῦ παρεσκεύασεν ἐπ' αὐτὸν τὴν κρίσιν καὶ ἡτοίμασε τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν, τὴν ὁποίαν ὀξέως καὶ ἄνευ βραδύτητός τινος, ὡς τοῦτο συμβαίνει πολλάκις ὁσάκις τὸ θεῖον ἔλεος ἐπιζητεῖ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀποπλανηθέντος, ἐπήγαγε παραδειγματικῶς. Εἶδε καθ' ὕπνου τὴν ἐπιούσαν ἀκριβῶς νύκτα ὁ ἄθλιος, ὅτι τὸν ἐπλησίασαν καθὼς ἐκοιμᾶτο δύο ἄνδρες γηραλέοι καὶ δύο ἄλλοι εὐσώματοι ὁμοιάζοντες κατὰ τὴν ὄψιν πρὸς εὐνούχους, πρᾶγματι ὁμοῦς ὑπεράνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἤρξαντο νὰ τὸν μαστιγῶναι ἀνηλεῶς καὶ νὰ τῷ λέγωσι: «Πῶς σὺ εἰς τοῦτο τόλμης ἐλήλυθας ὕβριστικῶς διατεθῆναι καὶ καταφρονητικῶς πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ δοῦλον»; Ἐπειτα δὲ πρὸς τῇ ἀνηλεεῖ μαστιγῶσαι τῷ ἐφάνη, ὅτι τὸν ἐνέ-

κλειαν ἐντὸς σκοτεινοῦ θαλάμου, καὶ ὅτι, ὅταν ἐξητήσατο συγγνώμην, δι' ὅσα κατὰ τοῦ Ὁσίου εἶπε καὶ ἐνήργησεν, ἀνέστειλαν μὲν τὸ μαρτύριον τῶν μαστιγώσεων, οὐδόλως ὁμοῦς ἀπῆλλαξαν αὐτὸν καὶ τῆς εἰρκτῆς. Ἐντρομος ἐκ τούτου γενόμενος ἐξύπνησεν, ἀλλὰ πυρπολούμενος ὑπὸ σφοδροτάτου πυρετοῦ. Ἀντιληφθεὶς δ' ὅτι, ὅσα ὑπέφερε δι' ὅλης τῆς νυκτός, ταῦτα πάντα ἦσαν θεῖα τιμωρία, ἀπέστειλε καὶ προσεκάλεσε πλη-

δοῦλον; Εἶτα πρὸς ταῖς μαστίξεις καὶ οἰκίσκῳ ἔδοξαν αὐτὸν κατακλείειν ἀφεγγεῖ· οὐ καὶ συνώμην δῆθεν λαβεῖν ἐξαιτουμένου, μόλις μὲν ἀνῆκαν τοῦ μαστίζειν, οὐ μὴν καὶ τῆς εἰρκτῆς εἴασαν. Διυπνισθεὶς τοῖνον ὁ δύστηνος λάβρω πυρετῷ παρὰ χρῆμα συνεσχέθη, καὶ, τὸν ἅγιον μετακαλεσάμενος, προσέπιπτε τοῖς τούτου ποσὶ καὶ ἐλέους τυχεῖν ἠντιβόλει. Ὁ δὲ μακάριος: Τὰ ἐπ' ἐμοί, εἶπε πραχθέντα σοι, ἀδελφέ, ὅσον εἰς ἐμὲ ἦκον, συγχωρητέα σοι· ἐπεὶ δὲ ἄνωθεν ἡ τοῦ βίου σοι ὥριται μετὰστασις, οὐδεὶς ἔσται τοῦ λοιποῦ, ὡς φησὶν (φ. 134 β) ὁ προφήτης, ὁ δυνάμενος βουλὴν Θεοῦ διασκεδάσαι. Καὶ ὁ μὲν τῷ φροντιστηρίῳ ἀπεδίδοδο, ἐκεῖνον δὲ μετὰ τρίτην ἡμέραν ἡ τοῦ θανάτου τομὴ περιεῖχε, τὸν βίον ἀθλιώτατα καταστρέψαντα. Δέος οὖν ἐντέθεν ὑπεισῆι τοῖς τὴν Σπάρτην οἰκοῦσιν οὐ τὸ τυχόν· καὶ ἦν ἰδεῖν ἅπαντας ἀπὸ τῶν πρώτων ἕως τῶν ἐσχάτων αἰδοῖ καὶ φόβῳ συρρέοντες πρὸς τὸν Ὅσιον καὶ πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ πραττόμενα ἐκθύμως ἐκπληροῦντας. Πέπεικε μὲν πάντας τὸ ὑπόδειγμα τοῦ καταφρονητικῶς πρὸς τοὺς τοῦ Χριστοῦ θεράποντας διακειμένους, ὅτι ἔστι καρπὸς τῷ δικαίῳ, καὶ ἔστι Θεὸς ὁ κρίνων αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ.

σίον αὐτοῦ τὸν Ὅσιον καὶ παρεκάλεσεν αὐτόν, πεσὼν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἵνα καὶ αὐτὸς τὸν συγχωρήσῃ, μεσιτεύσῃ δὲ καὶ πλησίον τοῦ Θεοῦ, ὅπως τύχῃ καὶ τοῦ Θεοῦ Ἐκείνου Ἐλέους.

Ὁ Ὅσιος ἀπήντησε: «τὰ ἐπ' ἐμοί πραχθέντα σοι, ἀδελφέ, ὅσον εἰς ἐμὲ ἦκον, συγχωρητέα σοι· Ἐπεὶ δὲ ἄνωθεν ἡ τοῦ βίου σοι ὥριται μετὰστασις, οὐδεὶς ἔσται τοῦ λοιποῦ, ὡς φησὶν ὁ προφήτης, ὁ δυνάμενος βουλὴν Θεοῦ διασκεδάσαι» (Ψαλ. ΛΒ. 11), καὶ εὐθέως ἐπανήλθεν εἰς τὸ κελλίον του. Ὁ δὲ ἀσεβὴς Ἀράτος τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἀσθενείας του κακῶς καὶ παναθλίως ἐξέψυξεν. Εὐνόητος ὁποῖα ἡ ἐντεῦθεν προξενηθεῖσα ἐντύπωσις. Ἀπαντες οἱ κατοικοῦντες εἰς τὴν Σπάρτην ὑπὸ φόβου οὐ τοῦ τυχόντος συνεσχέθησαν. Διὸ ἀδιακρίτως ἀπὸ τε τοῦ πρώτου καὶ ἕως τῶν ἐσχάτων μετ' εὐλαβείας συρρέοντες πρὸς τὸν Ὅσιον προθύμως καὶ ἐκθύμως συνέτρεχον εἰς ὅ,τι ἐχρειάζετο αὐτοὺς, καὶ ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ παρεσχέθη εὐκαιρία νὰ πεισθῶσιν, ὅτι τόσον κατὰ τῶν περιφρονητικῶς διακειμένων πρὸς τοὺς θεράποντας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἱεροκατηγόρων ὑπάρχει ἐν τῇ γῇ κρίσις, ὅσον καὶ εἰς τὸν δίκαιον ἀμοιβή.

Τὰ κατὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ τερατουργηθέντα. Πρῶτον θαῦμα. Ἐκτὸς τῆς τιμωρίας τοῦ ἀσεβοῦς Ἀράτου θέλομεν διαμνημονεύσει ἀκολουθῶν καὶ ὅσα κατὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Σωτήρος ἐτερατουργήθησαν. Εἶναι δὲ ταῦτα τὰ ἐξῆς:

Κατὰ τὴν ἀνόρουξιν τοῦ θεμελίου καὶ εἰς πολὺ βάθος οἱ ἐργάται συνήντησαν ἓνα παμμεγέθη ὀγκόλιον· τόσον δὲ δύσκολος ἐθεωρήθη ὑπὸ τῶν ἐργατῶν ἡ μετακίνησις καὶ ἐξαγωγή αὐτοῦ, ὥστε εἰς ἐξ αὐτῶν ἐχαράκτηρισεν ταύτην ὡς ἡράκλειον ἄθλον. Καὶ πρᾶγματι ἡ μετακίνησις καὶ μετὰθεσις ἐκεῖθεν αὐτοῦ ἦτο ἄθλος ἡράκλειος, διότι παρὰ τὴν ὑπὸ δυσ-αριθμῶν χειρῶν γενομένην κρατερόχειρα προσπάθειαν, ἡ ὑποχώρησις τῆς ἀντιστάσεως ἀπεδείχθη ἀνένδοτος καὶ ἡ ἐξαγωγή τοῦ λίθου ἀδύνατος. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς δυσκολίας, τὴν ὁποίαν συνήνευσαν οἱ ἀνорύσσοντες τὰ θεμέλια πρὸς συνέχισιν τῆς ἐργασίας,

Ἄλλ' ἀκέλουθ' ἐστὶ πάντως διαμνημονεύσαι τῷ λόγῳ καὶ τὰ κατὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ θεοῦ ναοῦ τερατουργηθέντα. Ἄρτι γὰρ τοῦ θεμελίου ὀρυσσομένου καὶ ἐπὶ πολὺ τοῦ βάθους προήκοντος, λίθος μέγιστος προσαπῆντα καὶ ἀκατέρ-γαστος. Τῶν ἡρακλείων ἄθλων εἶπεν ἂν τις εἶναι τὴν τούτου μετάθεσιν. Ὅς καὶ ὑπὸ πλήθους ἀπείρου καὶ δυσαριθμήτου ὠθούμενος, καθ' ἅπαξ ἀκίνητος ἔμενεν, ἐπιβολῇ δὲ μόνῃ καὶ ἀφῇ χειρὸς τοῦ Ὁσίου πτεροῦ κουφότερος ἐδείκνυτο καὶ ῥᾶστα τῶν θεμελίων ἐξήγετο. Ἐπὶ δὲ τῇ τούτου μετακινήσει δαίμονες ἦσαν, οἵτινες ἐμφιλοχωροῦντες τῷ τόπῳ ἐπὶ μεγίστῳ κακῷ τοῖς οἰκήτορσι, δι' οὓς, ὡς οἶμαι, καὶ ὁ ναὸς ἐκείσε ᾠκονομήθη ἰδρυθῆναι, ἐν εἰδὲι σφηκῶν ἐκπηδήσαντες τοῦ πυθμένου, τοὺς (φ. 135 α) ἐν τῷ ἔργῳ πονοῦντας ἐπληξάν τε δεινῶς καὶ κατετραυμάτισαν. Ἄλλ' ὁ μακάριος καὶ τοὺς οὕτω πληγέντας αὐθαρρὸν ἴασατο εὐχῇ μόνῃ καὶ

ἐπενέβη ὁ "Όσιος, ὅστις τῇ πανσθενεὶ δυνάμει τῆς Θείας Χάριτος ἐπὶ μόνῃ τῇ ἐπιβολῇ καὶ ἀφῇ τῆς χειρὸς τοῦ μετεκίνησε καὶ ἐξήγαγεν ἐκεῖθεν τὸν μέγαν ἐκεῖνον ὀγκόλιθον, ἀφείς οὕτως ἐλευθέραν καὶ ἀπρόσκοπτον τὴν ἐκσκαφὴν τῶν θεμελίων.

Ἄλλὰ τί συνέβαιναν, ὥστε τὸσον ἀνενδότως ν' ἀνθίσταται ὁ λίθος ἐκεῖνος; Δαίμονες ἐμφιλοχωροῦντες ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ ἦσαν οἱ ἀνθιστάμενοι εἰς τὴν μετακίνησιν τοῦ λίθου, οἱ ὅποιοι ἐκπηδήσαντες ἐκ τοῦ πυθμένου ὡς ἐκ σφηκοφωλεᾶς ἐν εἵδει σφηκῶν καὶ ἐπιτεθέντες κατὰ τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν βοηθούντων εἰς τὴν ἱερὰν οἰκοδομὴν δεινῶς ἐπληξαν αὐτοὺς διὰ τῶν κέντρων αὐτῶν καὶ κατετραυμάτισαν αὐτούς. Ἄλλ' ὁ "Όσιος καὶ τοὺς πληγέντας ἐθεράπευσε διὰ μόνῃς τῆς προσευχῆς καὶ τῆς σφραγίδος τοῦ Σταυροῦ, καὶ τοὺς δαίμονας ἐκέισε οἰμώζοντας εἰς τὰς ἀβυσσικὰς χώρας ἀπῆλασεν, ἀπαλλάξας οὕτω τοὺς κατοίκους ἐπὶ βλάβῃ τῶν ὁποίων εἶχον ἐκλέξει ὡς εὐχάριστον ἐνδιαίτημα τὸν τόπον αὐτόν. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ στίχος τοῦ συναξαριστοῦ:

» Οἱ Λακεδαίμων, οὐδαμῶς δαίμων λάκοι

» Σοβεῖ γὰρ αὐτόν τοῖς τεραστίοις Νίκων.

Ὁ ἑξοχος οὗτος τρόπος τὸσον τῆς μετακινήσεως τοῦ λίθου, ὅσον καὶ τῆς ἀπελάσεως τῶν δαιμόνων, παρέσχεν ἰσχυρότατον παράδειγμα κατὰ τῆς ὀγκουμένης ἀσεβείας καὶ δυσπιστίας καὶ ἀκαταμάχτητον ἐπιχείρημα, ὅτι, εἰς τοὺς θέλοντας νὰ διάγῳσιν αὐστηρῶς κατὰ Θεὸν καὶ νὰ μὴ παραχαράττωσι τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς Θεῖαν Χάριν, τὰ πάντα ὑπακούουσι καὶ πειθηνίως ὑποτάσσονται.

Ἔτερχ τρίς θαύμχτα. Ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῶν ἐργατῶν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ ἦτο μέγα, ἡ προμήθεια τῶν τροφίμων παρουσιάζετο ἐν ἀπὸ τὰ μεγαλείτερα προβλήματα. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἔλειψεν ἡμέραν τινὰ ὁ οἶνος, ὅστις καθὼς καὶ σήμερον ἀποτελεῖ μέρος ἀπαραίτητον τοῦ ἐργατικοῦ ἡμερομισθίου, οὕτω καὶ τότε. Ἡ ἀντικατάστασις τοῦ οἴνου δι' ἐτέρου δὲν ἦτο εὐκολος, πλὴν ἦτο ἐπιτακτικῶς ἐπιβε-

σφραγίδι, καὶ τοὺς πλῆξαντας ἐπιτιμήσας ἀπῆλασε τῆς χώρας καὶ ταῖς ἀβυσσικαῖς παρέπεμπεν οἰμώζοντας καταδύσειν. Καὶ ὁ μὲν λίθος οὕτως ἐξήγετο ἀναιμῶτι καὶ τὰ τῆς πονηρίας πνεύματα ἀπηλαύνετο τῇ ἐπιτιμῇ τοῦ ἁγίου. Τοῖς γὰρ Θεῷ μόνῳ ζῆν βουλομένοις καὶ τὴν δεχομένην χάριν μὴ παραχαράττουσιν ἅπαντα δοῦλα ἔσονται καὶ πειθηνία.

Ἐπεὶ δὲ πλῆθος ἦν οὐκ ὀλίγον τῶν ἐν τῇ κτίσει τοῦ θείου ναοῦ ὑπηρετουμένων καὶ ῥαδίως ἔδραπανῶντο τὰ τῷ ἁγίῳ εἰσφερόμενα παρὰ τῶν φιλοχρίστων, οἴνου δὲ ποτίμου καὶ χρητοῦ τελεία ἦν ἡ σπάνις, αὐτὸς ὁ Ἅγιος ἐπιστάς τῷ σκεύει, ἐν ᾧ ὁ προενεχθεὶς αὐτῷ τῇ προτεραίᾳ παρὰ τῶν πενεστάτων ἀστικῶν οἶνος ὑπῆρχεν ἕξωρος καὶ θριμύτατος λίαν, ὡς καὶ ἀπὸ μόνῃς τῆς ὁσφρήσεως ἀποτροπίαν

βλημένη καὶ ἐπείγουσα. Ὁ "Όσιος ὅπως καὶ ἄλλοτε, καὶ ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει προσέφυγεν εἰς τὴν ἀντίληψιν τῆς Θείας Προνοίας καὶ τῆς στερεᾶς Πίστεως αὐτοῦ. Διὸ ταύτην ἐπικαλεσθεὶς εὐθὺς μετεποίησεν τὸν ὑπάρχοντα ὄξυνον οἶνον εἰς γλυκὺν καὶ γευστικώτατον. Ἄλλὰ καὶ διὰ τὰ λοιπὰ εἶδη, εἰς τὰ ὁποῖα ἐσημειοῦτο ἑλλειψις, ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ πολυαρκῆς καὶ ἄφθονος δεξιὰ αὐτοῦ, ἡ ἀνοιγομένη καὶ πάντας τρέφουσα καὶ δαψιλῇ χορηγοῦσα τὰ ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις, ἐμερίμνα καὶ περὶ αὐτῶν. Οἱ Χριστιανοὶ προτοῦ ἀκόμῃ ἐξαντληθῶσιν, ἔσπευδον καὶ ἐν ἀφθονίᾳ προσέφερον ἄλλα, ὥστε πάντοτε ὑπῆρχεν ἐπαρκὴς παρακαταθήκη. Τοσοῦτον δὲ ἐμφανῶς ἐνήργει εἰς τὸ ἔργον τοῦ "Οσίου ἡ Θεῖα Πρόνοια, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ κτιζόμενος τοῖχος ἐνεφανίζετο καθ' ἐκάστην ἐπομένην ἡμέραν, ἄλλοτε μὲν ἕνα πῆχυν, ἄλλοτε δὲ περισσότερον τοῦ πῆχεως ἠϋξημένος τῆς χθὲς οἰκοδομῆς, τοῦ περισσοτέρου τούτου ἀοράτως προσιθεμένου. Ἄλλ' ἐκ τὸς τούτων, τὰ ὁποῖα ἐμαρτύρουν τὴν θειότητα τοῦ ἔργου, συνέβησαν καὶ πλεῖστα ἄλλα θαυμαστά καὶ ἐξαισία, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ τρία ἐπομένως μνημονεύμενα ἱκανῶς ἐπιμαρτυροῦσιν. Ὅσακις τὰ οἰκοδομικὰ ὑλικά ἐξηντλοῦντο, ἀντικαθίσταντο διὰ νυκτὸς δι' ἄλλων ἐν ἀφθονίᾳ ἀοράτως μετακομιζομένων εἰς τὸν τόπον τῆς οἰκοδομῆς. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἐν τῷ δευτέρῳ εἶναι τὸ ὅτι μετὰ πολλῆς παρρησίας διεβεβαίοντο ὑπὸ τῶν περιοίκων ὡς γεγονός, ὅτι πάντοτε ἔβλεπον ἕνα πύρινον στῦλον διήκοντο ἀπὸ τῆς

εἶναι καὶ ἄποτον, εὐχῇ ἑαυτὸν δέδωκε, καὶ τὸν πάντα δυνάμενον δεσπότην ἐπεκαλεῖτο περὶ τῆς τοῦ ὄξυνου οἴνου πρὸς τὸ κρεῖττον μεταβολῆς. Καὶ ὁ μὲν ἠϋζατο· τί δὲ ὁ τῶν θαυμασίων θεός, ὁ δοξάζειν ἐπαγγεῖλάμενος τοὺς διὰ τῶν ἔργων αὐτὸν δοξάζειν αἰρησαμένους; Ὡς περ πάλαι τὴν πολλὴν τῆς Μερρᾶς πικρίαν εἰς γλυκεῖαν ἀμείψας πύδτητα θεῖα καὶ πανσθενεὶ δυνάμει καὶ τὸ ὕδωρ (φ. 135 β) αὐθις ἐν Κανᾷ μεταβαλὼν εἰς οἶνον, οὕτω δὴ καὶ τότε εὐχομένῳ τῷ ἁγίῳ οἶνον πάνυ χρηστὸν καὶ εὐφραίνοντα ὡς ἀληθῶς καρδίαν ἀνθρώπου τὸν δξῶδη, καὶ φευκταῖον ἀνέδειξεν. Οὗ δὴ καὶ ἐφ' ἱκαναῖς ἡμέραις ἐμφορούμενοι οἱ δομήτορες, ἡ τὸ γε ἀληθέστερον εἰπεῖν εὐφραίνόμενοι, ἐξεπλήττηντο δοξάζοντες τὸν Θεόν. Τῇ δ' αὐτῇ πίστει καπὶ τοῖς λοιποῖς ἦν τῶν ἀναλωμάτων ὁ μέγας πλουτῶν καὶ πάντα, μὴδὲν ἔχων, ἔχειν οἰόμενος κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Ἡ γὰρ τοῦ Θεοῦ Πρόνοια καὶ ἡ πολυαρκῆς αὐτοῦ καὶ ἄφθονος δεξιὰ, ἡ ἀνοιγομένη καὶ πάντας τρέφουσα καὶ ἐμπιπλώσα, τῶν ἑαυτῆς οὐκ ἡμέλει. Ἦν γὰρ ἰδεῖν μὴ μόνον ἐν τοῖς ἀναλώμασι τὴν χορηγίαν ἄφθονον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ καθ' ἐκάστην προκοπῇ καὶ αὐξήσει τοῦ ἔργου, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς ὁ "Όσιος συμμογῶν καὶ τοῖς ἄλλοις συνεφαπτόμενος πολλὴν παρείχε τὴν ροπὴν ἐκ τοῦ πνεύματος μάλλον ἢ τοῦ σώματος, ὡς καθ' ἐκάστην τῆς χθὲς οἰκοδομῆς πλέον τι δοκεῖν τὸ σήμερον εὐρισκόμενον, ποτὲ μὲν πῆχεως, ποτὲ δὲ καὶ πλείονος ὀρώμενον κατ' ἐξοχὴν τοῦ προτέρου κτίσματος προστιθέμενον ἀοράτως. Οὐ

οικοδομῆς μέχρι τοῦ Οὐρανοῦ.

μὴν δέ, ἀλλὰ καὶ τῆς ὕλης πάντῃ καταναλισκομένης τῇ προτεραίᾳ, ἔωθεν εὐρίσκετο πάντα θαυμάσια καὶ ὑπερπεριτεύοντα τῷ οἰκοδομήματι, ἀοράτως μετακομιζόμενα καὶ τῷ ἁγίῳ τῇ νυκτὶ ἐγχειριζόμενα, ὥς πιστοῦσθαι κάκ τούτου θεῖον εἶναι τὸ ἔργον καὶ (ψ. 136 β) κατὰ γνώμην θεοῦ τοῦτο τελεῖσθαι, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ ἐκ τοῦ ὀρωμένῃ πυρίνου στόλου νυκτός ἐπὶ τῷ κτίσματι, ἀπὸ γῆς διήκοντος ἄχρι καὶ οὐρανοῦ, ὃν ἑώρων πόρρωθεν οἱ περίοικοι καὶ διεβεβαίοντο τοῦτο μετὰ πολλῆς δόξης πληροφίας.

Τὸ δὲ τρίτον θαῦμα εἶναι τὸ ἀκόλουθον : Οἱ προὔχοντες τῆς πόλεως Σπάρτης καὶ ὁ λαὸς αὐτῆς ἔλεγον, ὅτι ἔτρεφον εἰς τὸν "Οσίον μεγάλην ἀφοσίωσιν. Ἡθέλησε λοιπὸν νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἀφοσίωσιν αὐτῶν ταύτην. Προσεποιήθη πρὸς τοῦτο, ὅτι εὐρέθη ἐν ἀδυναμίᾳ νὰ καταβάλλῃ ποτὲ εἰς τοὺς οἰκοδόμους τοῦ ναοῦ τὸν ὀφειλόμενον μισθόν. Οἱ οἰκοδόμοι ἔδεσαν τότε τοῦτον δι' ἀλύσεως καὶ δίκην ἀνδραπόδου τὸν ἔσυρον ἐκ τοῦ τραχήλου διὰ τῶν ὀδῶν τῆς πόλεως ἀπαιτοῦντες τὴν εἰς αὐτοὺς καταβολὴν τῶν ὀφειλομένων αὐτοῖς μισθῶν. Τὸ γεγονὸς τοῦτο περιελθὼν εἰς γνῶσιν τῶν πολιτῶν τῆς Σπάρτης τόσῳ συνεκίνησαν αὐτοὺς, ὥστε ἀμέσως ἔσπευσαν καὶ κατέβαλον πανθ' ὅσα εἰς τοὺς οἰκοδόμους ὀφείλεν ὁ "Οσίος, καὶ ἡλευθέρωσαν αὐτὸν ἀπὸ τὸν διασυρμον, εἰς ὃν οὗτοι ὑπέβαλον αὐτόν.

Ἡ ἄλλυσις αὕτη τῇ προσψάσει τῆς τιμίας καὶ καθαράς αὐτοῦ σαρκὸς ἁγιασθεῖσα ἀπεδείχθη λυτήριον πάσης νόσου καὶ πάσης ἀσθενείας.

Ἐν μιᾷ οὖν βουλευθείς ὁ "Οσίος πεῖραν τοῦ πόθου καὶ τῆς πίστεως, ἦν ἔφασκον ἔχειν οἱ προὔχοντες τῆς πόλεως εἰς αὐτόν, κὰν τούτῳ τῷ μέρει, ἐπεὶ οὖν οὐχ' ὅθεν εἶχεν ἀφοσιώσοιτο τὸν μισθὸν τοῖς δομήτορσιν ὁ καὶ μηδενὸς ὀβολοῦ εὐπορεῖν μάρτυρας ἔχων τοὺς πάντα βλέποντας ὀφθαλμούς, προὔτρεψατο τοῖς δομήτορσιν ἄλλοις αὐτῶν περιθεῖναι καὶ δίκην ἀνδραπόδου ἐφέλκεσθαι αὐτόν ἐκ τοῦ τραχήλου κοθ' ὅλης τῆς πόλεως. Ὁ δὲ πιστὸς ταύτης λαὸς, αἰσθόμενος τὸν σκοπὸν τοῦ πράγματος, εὐψύχως ἅμα καὶ φιλοτίμως πάνθ' ὅσα τοῖς ἔλκουσιν ὀφείλε καταβαλλόμενος, εὐχῶν ἀντελάμβανε πλοῦτον. Τῆς γοῦν ἀλύσεως ταύτης τί ἂν γένοιτο μακαριώτερον, τῆς τῇ προσψάσει τῆς τιμίας καὶ καθαράς αὐτοῦ σαρκὸς ἁγιασθείσης καὶ τῇ μεθέξει τοῦ ἐν αὐτῷ ἁγίου Πνεύματος νόσου πάσης καὶ μαλακίας λυτήριον ἀποδείχθαι; Δι' ἧς καθ' ἑκάστην πονηρὰ πνεύματα ἐξ ἀνθρώπων ἀπελάνονται καὶ σημεῖα τελοῦνται παράδοξα καὶ ἰάσεις βρῶναι διηγεῖται

Δι' αὐτῆς, γενομένης οὕτω φορέως τοῦ ἐν τῷ "Οσίῳ κατοικοῦντος ἁγίου Πνεύματος, ἐξεδιώκοντο πνεύματα πονηρὰ καὶ ἐτελοῦντο παντοδαπά θαύματα ἐπὶ πάντας τοὺς προστρέχοντας εἰς τὸ ἱερὸν τέμενος τοῦ "Οσίου καὶ περιβαλλομένους εἰς τὸν αὐχένα αὐτῇ. Ἡ ἄλλυσις αὕτη, ἐπὶ τῇ ὁποίᾳ ἔχαιρε τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν τέμενος τοῦ "Οσίου, ἀπέκειτο μετὰ τοῦ καλύμματος τῆς σελήνης κεφαλῆς τοῦτου ἐν τῷ οἰκίσκῳ ἐν τῷ ὁποίῳ ἦτο ἀποτεθησαυρισμένον καὶ τὸ ἱερὸν ἐκείνου Σκῆνος εἰς ἁγιασμὸν πάντων τῶν εὐσεβῶς ἐπιζητούντων τὴν ἄρωγὴν καὶ βοήθειαν αὐτοῦ.

Οὕτω λοιπὸν προβαινούσης τῆς οἰκοδομῆς, ἐπερατώθη ὁ θεὸς καὶ πάνσεπτος οὗτος ναὸς καὶ ἐγένετο ἔτοιμος, ἵνα ἀποδοθῇ εἰς τὴν θεῖαν λατρείαν· δὲν ὑπελείπετο δὲ εἰμὴ ἢ καθεύδουσιν αὐτοῦ κατὰ τὴν τυπικὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν.

Καθιέρωσις τοῦ Ναοῦ καὶ τὰ ὅσα ἐτεταυρωθήσαν κατ' αὐτήν. Μετὰ τὴν ἐντελὴν περάτωσιν τοῦ ναοῦ, ὅστις ἦτο κάλλος ἰδέσθαι, ὑπέροχον ἀρχιτεκτονικὸν μνημεῖον, ἔργον ἀμιμήτου τέχνης τοιχογραφίας καὶ ἀγιογραφίας, ἔργον ἀνώτερον καὶ αὐτῶν τῶν ἔργων τοῦ Φειδίου, τοῦ Ζεῦξιδος καὶ τοῦ Πολυγνώτου, ὁ "Οσίος Νίκων, ἀφοῦ ἡτοίμασε καὶ παρεσκεύασεν ἅπαντα τὰ τῆς καθιερώσεως τοῦ ναοῦ, ἐπεσκέφθη αὐτοπροσώπως τὸν Ἐπίσκοπον τοῦ τόπου, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου προλαβόντως ἐν τῇ παρούσῃ συγγραφῇ ἐδηλώσαμεν, καὶ προσεκάλεσεν αὐτὸν πρὸς τοῦτο. Ὁ Ἐπίσκοπος εὐχαρίστως ἀποδεξάμενος ἐτέλεσε τὰ

ἐπὶ πᾶσι τοῖς πίστει προσιοῦσι καὶ ἐπαυχεζομένοις αὐτήν; Κἂν γὰρ σιδηρὰς ἔτυχε τῆς οὐσίας, ἀλλὰ Θεϊκῆς πεπλήρωται (φ. 136β) χάριτος καὶ δυνάμεως· καὶ φρίττουσι μὲν αὐτὴν στίφη δαιμόνων, αἰδοῦνται δὲ ἄγγελοι· γάννυται δὲ καὶ τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν τέμενος ἐπ' αὐτῇ, χρυσήλατον οἷά τινα ὀρμίσκον καὶ κόσμον πολυτελὲς προσανακειμένη αὐτῷ καὶ εἰσὼ τοῦ ἱεροῦ οἰκίσκου ἀπαιωρουμένη, ἐν ᾧ καὶ τὸ θεῖον τοῦ μάκαρος τεθησαυρίσται σκῆνος, πρὸς δὲ καὶ τὸ τῆς ἱερᾶς κεφαλῆς ἱερὸν κάλυμμα, ὅπερ αἰεὶ καὶ διὰ παντός, εἰς ἀπαλλαγὴν νόσων παντοίων λαμβανόμενον, ἄρωγὸν γίνεται τοῖς κάμνουσιν. Ἄ δὲ καὶ ἡμεῖς πόθῳ πολλῷ προσκυνοῦντες καὶ περιπτυσσόμενοι τὸν ἁγιασμὸν ἀρούμεθα καὶ τῆς ἐπιζούσης αὐτοῖς τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάριτος ἀξιούμεθα.

Ἄλλ' ὁ λόγος αὐθις ἴτω πρὸς τὰ αὐτοῦ. Ἀπῆρτιστο γὰρ ἦδη ὁ θεὸς ναὸς καὶ ἱερὸν ἦν φροντιστήριον ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀρετῶν καταγωγίον καὶ σκηνὴ τῷ ὄντι ἐπὶ γῆς ὑπέργειος καὶ οὐράνιος. Οἷα δὲ τὸν ναὸν περιελήφασιν κάλλη, κίωνων αὐγαὶ καὶ χροαὶ καὶ λίθων στιλπνότης, καὶ γραφαὶ καὶ τέχνης ἀκρίβεια καὶ ὕλης ποικιλίαι τοὺς ὀφθαλμούς θέλγουσαι, πάντα ἐπίσης ἀστεῖα καὶ ὑπερφύη, καὶ, τοῖς ἔργοις Φειδίου καὶ Ζεῦξιδος καὶ Πολυγνώτου παραβαλλόμενα, μικρὰ ἢ οὐδὲν ἐκείνα δεικνύοντα τῇ παραθέσει καὶ ἐπαίνων μηδαιῶς ἄξια· ὥστε καὶ μηδενὸς προειπόντος αὐτόθεν εἶναι τοῖς ὁρῶσι σαφές, ὅτι

τοῦ ἐγκαινιασμοῦ τοῦ ναοῦ, ὅστις ἀνεδείχθη ἀρετῶν καταγώγιον, ἱερὸν φροντιστήριον, ὄντως θεῖον σκῆνωμα, τοῦ δ' Ὁσίου Νικωνος σεπτὸν προσκύνημα ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας.

γνώμη Θεοῦ ταῦτα προέβη καὶ θείας ἀνωθεν χειρὸς συνεφαπτομένης. Ἐδεῖτο δὲ τέως ὁ ναὸς μόνης (φ. 137α) τῆς τοῦ ἐνθρονιασμοῦ καθοσιώσεως. Ὁ δὲ Ὁσιος θερμότητην τὴν σπουδὴν κάνταῦθα εἰσενεγκάμενος καὶ πάντα τὰ τῆς καθιερώσεως ἐτοιμάσας, αὐτὸς μὲν ἄνεισι πρὸς τὸν θεοφιλεῖ Ἐπίσκοπον τῆς χώρας, ὃν καὶ ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, προσκαλούμενος ἀφικέσθαι ἐν τῷ θείῳ ναῷ ἐφ' ᾧ τὰ τοῦ ἐνθρονιασμοῦ ἐκτελέσκει κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς τε καὶ τύπους.

Χρόνος οἰκοδομῆς τοῦ Ναοῦ. Ποῖον εἶναι τὸ ἔτος τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ τούτου δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν. Ἀλλ' ἐάν ἐκ Κρήτης ἀνεχώρησεν ὁ Ὁσιος μετὰ ἐπταετῇ διαμονῇ ἐν τῇ νήσῳ, ἥτοι ἐν ἔτει 968 ἢ 969 μ. Χ., διήλθεν ἐν τῷ μεταξὺ ὁλόκληρον σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα μέχρι τῆς νοτιωτάτης αὐτῆς ἄκρας, τὴν οἰκοδομὴν δὲ τοῦ ναοῦ ἐνήργησε κατὰ τὴν δευτέραν ἐπίσκεψίν του εἰς Λακεδαίμονα, δυνάμεθα κατ' ἀσφαλῆ συμπεράσματα νὰ τοποθετήσωμεν τὸ ἔτος αὐτῆς μετὰ τὸ 970 μέχρι τοῦ 992 μ. Χ., καθ' ᾧ τεκμαίρεται ἐκ τῆςδε τῆς ἐπιγραφῆς,

ΑΓΙΟΚΑΙ ΑΡΧΕΡΤΩΝ

ΜΑΚΑΡΙΕΝ ΕΠΙΛΙΚΟ

ΑΝΗΝ ΕΝ ΕΤΗ 94 ΜΗΑΗ

ΑΣΚΑΣ ΘΟΕ

ἀνακαλυφθείσης εἰς τὸ δάπεδον αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀνασκάψαντος αὐτὸν κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀναγινώσκεται ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου 'ΦΦ' = 6500, ἥτοι ἀπὸ Γεννήσεως Χριστοῦ 992.

Ἡ πλάξ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς ἐμέλλε νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τεσσάρων στύλων. Ἀλλ' ὅταν οἱ στῦλοι ἐστιλβούντο παρὰ τῶν τεχνιτῶν (λατόμων), ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν ἐθραύσθη καὶ ἐγένετο βραχυτέρος (κοντότερος) τῶν τριῶν ἄλλων. Ὁ θ. αὐσας τοῦτον τεχνίτης μετὰ τέχνης πολλῆς προσαρμόσας τὸ θραύσμα, ἐνόμισεν, ὅτι ἐθεράπευσε τὸ κακόν. Τὶ ὅμως συνέβη; Ὅταν ὁ Ὁσιος εἰσῆλ-

Οἱ κίονες δὲ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς παρὰ τῶν τεχνιτῶν ἐστιλβούντο, ἄλλος δὲ τῶν κίωνων τῆ τῶν λατόμων βραθυμῶς βραγείας καὶ τμήμα μέρους ἀποβαλὼν κολοβὸς ἦν πρὸς τοὺς ἐτέρους κίονας. Λαθεῖν δὲ τέως βουλόμενοι οἱ τεχνῖται φειδοὶ τοῦ Ὁσίου, προσήρμοσαν μὲν τὸ τμήμα τῷ κίονι, ἔλαθον δ' ὅμως ἀνηνύτοις ἐπιχειρεῖν· σφαλερῶς γάρ καὶ οὐκ ἀράρотως τοῦτον ὑπῆρειδον. Ἀλλ'

θεν εἰς τὸν ναὸν μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τοῦ κλήρου: «μωρόν τι γέγονεν, εἶπεν εἰς ἐπήκοον ὅλων τῶν παρεστώτων, ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου». Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι οὐδεὶς ἠδυνήθη κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ν' ἀντιληφθῇ τὴν ἐννοίαν τῶν ὑπὸ τοῦ Ὁσίου λεχθέντων, κατόπιν ὅμως, ὅτε τοῦ Ἐπισκόπου ἐπιχύνοντος ἐπὶ τῶν στύλων τὴν κηρομαστίχην τὸ τεθραυσμένον τεμάχιον ἀπεσπάσθη καὶ ἀπεκολλήθη, ὁ δὲ στῦλος ἦτο κολοβωμένος, καὶ κατὰ συνέπειαν ἀδύνατον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπέρρισμα τῆς ἁγίας Τραπεζῆς, οἱ πάντες ἀντελήφθησαν τὴν ἐννοίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ πρὸ μικροῦ λεχθέντων καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τῇ διορατικότητι καὶ προγνώσει αὐτοῦ. Οἱ λατομοὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἔσπευσαν ἀμέσως καὶ προσεπάθησαν χρησιμοποιοῦντες ξύλινα τμήματα νὰ καταστήσωσι τὸν ὑπολειπόμενον εἰς τὸ ὕψος στῦλον ἰσοπαχῆ καὶ κατὰ πάντα ὅμοιον ὡς πρὸς τὰ ἄλλα μὲ τοὺς ἄλλους στύλους καὶ ἰσοῦσιν αὐτοῖς. Πλὴν ματαίως ἐκοπίαζον, διότι τὸ εἰς τὸν στῦλον προστιθέμενον ξύλινον τμήμα ἄλλοτε μὲν εὐρίσκετο ἐλλιπὲς τοῦ δέοντος, ἄλλοτε δὲ ὑπερπερισεῦον. Ὁ Ὁσιος μεθ' ὑπομονῆς παρηκολούθει τὰς δοκιμὰς καὶ ματαίως προσπαθείας τῶν λατόμων. Ὅτε δ' ἐπέισθη, ὅτι ματαίως ἐκοπίαζον, τότε σταθεῖς ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας εἰκόνης τῆς Θεομήτορος καὶ βαλὼν τρεῖς γονυκλισίας προσηυχήθη ὡς συνήθως. Ἐπειτα προχωρήσας καὶ διὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ μαλάξας τὸν κολοβωμένον στῦλον ἰσομήκη καὶ ἰσοῦσιν πρὸς τοὺς ἄλλους τρεῖς στύ-

ῖον ἐκείνοι κατὰ τὸ λανθάνον ἐδρασάν, τοῦτον τὸν μέγαν οὐκ ἔλαθεν, οὐδ' ἐκρύβη ἀπ' αὐτοῦ, ὅπερ ἐκείνοι δεδράκασι ἐν κρυφῇ. Ἐγὼς γάρ ἦν ἐκεῖνος καὶ εἰς καρδίαν ὁ πλάσας κατὰ μόνας τὰς καρδίας ἡμῶν· ὅς οὐκ εἶασεν αὐτὸν ὅλως τὸ γινόμενον ἀγνοῆσαι. Φοιτήσας γάρ ἐν τῷ ναῷ ἅμα τῷ Ἐπισκόπῳ καὶ τῷ κλήρῳ παντί, «μωρόν τι γέγονεν ἐνταῦθα τῇ ἡμετέρᾳ ἀπουσίᾳ», ἐν ἐπηκόῳ πάντων ἐφθέγγετο ὁ μακάριος. Ἀλλὰ τότε μὲν οὐδεὶς ἴσχυσε τῶν συμπαρόντων καθικέσθαι τῆς δυνάμεως τοῦ ῥήματος· μικρόν δ' ὅσον καὶ πεφώρατο τὸ δῶμα ἐν τῷ μέλλειν τὸν (φ. 137β) Ἐπίσκοπον τοῖς κίονσιν ἐπιτιθέναι τὸ κηρομάστιχον καὶ τὸ τῆς λέξεως αἴτιον δηλὸν πασι καθίστατο. Τότε γάρ συνήκαν ἅπαντες ἀκριβῶς, ὅτι ποτὲ τῷ μεγάλῳ τῷ λεχθέν ἠβούλετο. Ὡς γοῦν ἄχρηστος ὁ κίων ἐφαίνετο· καὶ γὰρ εἰ καὶ (τὴν) ὅμοιαν τοῖς ἄλλοις ἐκέκτητο τὴν ἐμφέριαν κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὸ πάχος, ἀλλ' ἐνδεὴς ὑπῆρχε κατὰ τὸ μήκος· ἀμέλει καὶ ξυλινὸν τμήματι τὸ τοῦ κίονος ἐνδεές εὐφυῶς δῆθεν ἀναπληροῦν διεσκοποῦντο οἱ λατομοὶ. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐδοκίμαζον, πλὴν ἐκοπίων εἰς μάτην· τὸ γὰρ ἐκπροσιθέμενον ὅτε μὲν ἐλλιπὲς εὐρίσκετο τοῦ δέοντος, ὅτε δὲ καὶ περιττῶς ἔχειν ἐνομίζετο. Ἐφ' ἱκανὸν δὲ μογήσαντες οἱ τεχνῖται καὶ μηδὲν ὅλως ἀνῴσαι δυναθέντες, τρεῖς βαλὼν ὁ Ὁσιος γονυκλισίας ἔμπροσθεν τῆς σεβασμίας εἰκόνης τῆς παννυμνίου Θεομήτορος καὶ εὐξάμενος κατὰ τὸ εἰωθὸς σοφιστῆς δηνησιμώτατος γίνεται τοῦ οὕτως ἀπεγνωσμένου. Μόνη γάρ τῇ ἀφ' ἧς χειρὸς αὐτοῦ κηροῦ δίκην

λους ὑπὸ τὴν γενικὴν κατάπληξιν καὶ τὸν μέγαν θαυμασμόν τοῦ τε Ἐπισκόπου καὶ τῶν παρόντων, οἵτινες ἔκθαμβοι καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόξαζον τὸν Θεόν.

Ἡ θεία Χάρις ἐπισκιάζει τὸν Ναόν. Ἐκτοτε οὐδέποτε ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διέλιπεν ἐπισκιάζουσα ἐν τῷ ἱερῷ καὶ σεβασμῷ τεμνέει τοῦ Ὁσίου.

Οὕτως ἡμέραν τινα, τελουμένου ἐν αὐτῷ τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἐφάνη εἰς τὰ βάθη τοῦ ἁγίου Βήματος ἵπταμένη χρυσοειδὴς περιστερά.

Ἄλλοτε πάλιν κατὰ τὴν ἐωθινήν δέησιν, ἀναγινωσκομένης ἱερᾶς τινος βίβλου, ἡχὸς τις κατανυκτικῆς ψαλμωδίας ἐπλήρωσε τὸν ἱερὸν χώρον, καὶ περιστερά χρυσοειδὴς εἶτα παρετρεῖτο ἵπταμένη ἐνδοθεν τοῦ ἁγίου Βήματος, ἡ ὁποία, ἐνῶ ἵπτατο, αἶφνης ἐξηφανίσθη βυθισθεῖσα εἰς τὴν ἀκοίμητον λυχνίαν.

Ἄλλοτε δὲ πάλιν, οὐχὶ ἄπαξ, οὐδὲ δὶς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις καθ' ἐκάστην σχεδόν, αἱ λυχνίαι, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἀνηρημέναι καὶ αἰωρούμεναι ἐν τῷ θεῷ ναῷ, ἐκινούντο αὐτομάτως χωρὶς νὰ πνέῃ ἄνεμος.

Παραδειγματικὴ τιμωρία τοῦ στρατηγοῦ Γρηγορίου. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν περιπτώσεων τούτων, θέλομεν παραθέσει κατωτέρω καὶ ἄλλας, μαρτυρούσας τὴν θεϊαν ἀποστολὴν τοῦ Ὁσίου καὶ τὴν δι' αὐτοῦ ἐνέργειαν τῆς Θείας Παντοδυναμίας.

Ἡμέραν τινα εἰς τὸν ναὸν τοῦ

ὁ λίθος μαλάσσεται καὶ τοῖς τρισὶν ἑτέροις ἰσομήκης γίνεται, καίτοι παραπλησίως τοῖς ἄλλοις προσήρμοστο, ὥστε ὑπερεκπλαγῆναι ἐπὶ τούτῳ τὸν τε ἐπίσκοπον καὶ τοὺς παρόντας καὶ θάμβει καὶ φόβῳ πολλῷ τὰ τῷ ἐνθρονιασμῷ νενομισμένα κατὰ τάχος ἐκτελέσαι, ἐδόξαζον τὸν Θεόν.

Ἐκτοτε οὖν οὐ διέλιπεν ἡ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος χάρις ἐπισκιάζουσα ἐν τῷ ἱερῷ καὶ σεβασμῷ τεμνέει. Ἐν μιᾷ γοῦν τῶν ἡμερῶν (φ. 188 α) τῆς ἀναϊμάκτου Θυσίας τελουμένης, περιστερά ὥφθη χρυσοειδὴς ἐν τοῖς ἀδύτοις ἐφιπταμένη, καὶ ἄλλοτε πάλιν, κατὰ τοὺς ἐωθινούς ὕμνους βίβλου ἱερᾶς ἐπαναγινωσκομένης, ἡχὸς τις ἐδόκει ἐξακούεσθαι· εἶτα καὶ περιστερά ἐφῶτο ἐν τῷ ὁμοίῳ σχήματι πτερυσομένη ἐνδοθεν τῶν ἀδύτων, ἄφνω ἐπὶ τὴν ἀκοίμητον λυχνίαν καταῦσα. Καὶ ἄλλοτε πάλιν, οὐχ ἄπαξ, οὐδὲ δὶς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις καθ' ἐκάστην σχεδόν αἱ ἀπηρωρημέναι λυχνίαι ἐν τῷ θεῷ ναῷ αὐτομάτως ἐκινούντο, ἀλλήλως συμπεριφερόμεναι ἀνεμίῳ πνεύματος χωρὶς.

Ἐτελεῖτο δὲ ποτε ἐν τῷ ἱερῷ καὶ θεῷ τεμνέει ὁ ἑσπερινὸς ὕμνος, ἡ πρώτη δ' ἦν καὶ τελευταία τῆς ἐβδομάδος ἡμέρα, καὶ γυμνάσιον ἦν τοῖς σφαιρίζουσι, κάκεῖσε συνέρρεον οἱ φιλιππόται· ἐνερθεν γὰρ τοῦ θεοῦ οἴκου τούτου ἀνεῖτο τῇ νικαδὲ ὁ χώρος καὶ τὸ γυμνάσιον τοῖς σφαιρίζουσι. Παρῇν δὲ καὶ ὁ

Ὁσίου ἐτελεῖτο ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ. Ἦτο Σάββατον πρὸς τὴν Κυριακὴν.

Τὸ σεπτὸν τοῦ Ὁσίου Προσκύνημα εὐρίσκετο εἰς τὸν φόρον τῆς πόλεως καὶ ἐπὶ τοῦ λόφου ἄνωθεν τοῦ θεάτρου. Κατὰ τὴν ὥραν τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἑσπερινοῦ εἰς τὸν χώρον τοῦ θεάτρου ἐτελοῦντο ἄγωνες σφαίρας εἰς τιμὴν τοῦ στρατηγοῦ Γρηγορίου· εἶχε δὲ συρρεῦσαι ἐκτὸς τῶν σφαιριστῶν καὶ μέγα πλήθος θεατῶν. Ἐπειδὴ δ' ἐκ τῶν ἀγώνων καὶ τῶν παιδιῶν τῶν σφαιριζόντων ἐγίνετο πολὺς θόρυβος, ὥστε νὰ ταρασσῇ ἡ ἡσυχία τοῦ ναοῦ καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ εἰρήνη, ὁ Ὁσῖος ἐν ἀγανακτήσει γενόμενος διὰ τὴν τοιαύτην ἀνευλαβῆ συμπεριφορὰν τῶν σφαιριζόντων, οἱ ὁποῖοι εἰς τὰ παιγνίδια καὶ τοὺς ἀγῶνας τῶν δὲν ἔκαμνον διάκρισιν χρόνου, μετέβη εἰς τὸν τόπον τῶν ἀγώνων, καὶ σταθεῖς εἰς τὸ μέσον τῶν σφαιριζόντων ἤλεγξε τοὺτους μὲ γλῶσσαν λίαν δριμεῖαν καὶ εὐπαρρησιάστον. Εἰς τὴν παιδίαν ταύτην μετεῖχε καὶ ὁ ἴδιος ὁ στρατηγὸς Γρηγόριος, ὅστις ἦτο φύσις καὶ χαρακτὴρ ἀνδρὸς δυστρόπου καὶ ὀργίλου, νῦν δὲ περισσότερον διότι ἀνῆκεν εἰς τὴν ὁμάδα τῶν ἡττημένων. Θεωρήσας λοιπὸν ἑαυτὸν προσβληθέντα καὶ μὴ δυνηθεὶς νὰ συγκρατήσῃ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀργὴν αὐτοῦ ἐπέτεθη κατὰ τοῦ Ὁσίου καὶ διηγάτο τὸν τρόπον λίαν παράφορον, ἀσεβέστατον δὲ καὶ ἀνευλαβέστατον. Ὁ Ὁσῖος ἀγογγύσας ἐδέχθη τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἀνηκούστους ὕβρεις καὶ ἀπειλάς, καὶ εὐχαρίστως ὑπακούων εἰς τὴν αὐστηρὰν διαταγὴν τοῦ ἐξάλλου

στρατηγὸς Γρηγόριος, μέρος ὧν καὶ αὐτὸς τοῦ ἀγῶνος καὶ σφαιρίζων τοῖς αὐτόχθοσι· φιλοπαίγμων γάρ τις ἦν καὶ τοῖς ἀθύρμασι λίαν ἠδόμενος. Καὶ ἐπεὶ θροῦς ἄσημος ἐξηχεῖτο, καὶ ἡ βοή πολλὴ ἦν τῶν συνεληλυθότων, ὥστε καὶ τὸν θεῖον ὕμνον εἶσω τοῦ ἱεροῦ τεμένους διασκεδάζεσθαι καὶ τὴν διάνοιαν ἐκκρούεσθαι τῆς ἱερᾶς ὕμνωδίας, ζήλω θεῷ πυρποληθεὶς ὁ ἀοίδιμος καὶ θερμὸν πνεύσας, δρομαίως ἔξεισι κατὰ τῶν ἀτασθάλων ἐκείνων καὶ μὴδὲν ἄμεινον ἀλόγου ζῶου διακειμένων, καί, στὰς ἐν μέσῳ, ἐλευθέρα γλῶσση καὶ φωνῇ εὐπαρρησιάστῳ (φ. 188 β) ἤλεγξε πάντας καὶ λόγοις ἐμβριθετέροις καὶ δριμυτέροις ἐπέπληξε, τὴν δικαίους πρῆπουσαν παρρησίαν ἐνδεικνύμενος. Ὁ τοίνυν στρατηγὸς, καὶ φύσει μὲν τῇ πικρίᾳ σύγκρατος ὢν, τότε δὲ καὶ μάλιστα τῇ τε παιδίᾳ ἐγκείμενος καὶ τῷ ἡτῆσθαι τῶν ἀντισφαιριζόντων ἀλγυνόμενος, κάντευθεν πρὸς λαμπρὰν μανίαν καὶ πλείονα ὀργὴν ἀναπτόμενος, ἀφρόνως ἀπεχρήσατο τῷ θυμῷ κατὰ τοῦ ἁγίου, καὶ ὕβρεσιν ἐβαλε, καὶ χεῖρα ἤρε πρὸς ἄμυναν, καὶ τῆς πόλεως ἀπελαθῆναι προσέταττε. Καὶ ὁ μὲν ἡγετο γηθοσύνης, τὸν ἴδιον δεσπότην ἐκμιμούμενος καὶ ῥῶον φέρων τὴν ἀτιμίαν ἢ τὰς μεγίστας τιμὰς ἕτεροι. Ἡ δὲ ἀντίδοσις οὐχ ὑπερήμερος, οὐδ' ὀπισθόπους ἡ δίκη, ἀλλὰ θάττον καὶ κατὰ πόδας τὸν ὑβριστὴν ἡμύνητο. Ἄμα γὰρ τῷ τὴν χεῖρα ἐπανατείνειν κατὰ τῆς σφαίρας, ἡ μὲν παρεῖτο, ὁ δὲ καὶ τὰς ὀσφύας βληθεὶς ὅλως ἐξελέλυτο καὶ φοράδην ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκομίζετο, ὁξείαις καὶ βα-

εἰς ὄργην στρατηγοῦ ἀπήχθη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἔξω τῆς πόλεως.

Καὶ ὁ μὲν Ὅσιος οὕτως ἐκακοποιήθη, ἀλλὰ καὶ ὁ στρατηγὸς δὲν ἐβράδυνε νὰ λάβῃ τὰ ἐπίχειρα τῆς πράξεως αὐτοῦ, διότι ἡ ἀνταπόδοσις οὔτε ὑπερήμερος, οὔτε ὀπισθόπους ἐπῆλθεν, ἀλλὰ ταχέως καὶ κεραυνόβολως ἐπληξε τὸν ὕβριστήν.

Τοῦ Ὀσίου ἀπαχθέντος εἰς τόπον ἐκτός τῆς πόλεως Σπάρτης, ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Γρηγορίου ὀρισθέντα, δίδεται τὸ σύνθημα τῆς ἐπαναλήψεως τῆς διακόπεισης παιδῶν. Τὸ δὲ σύνθημα ἐδόθη ὑπὸ τοῦ συσφαιρίζοντος στρατηγοῦ. Ἀλλὰ μόλις οὗτος ἠπλώσε τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ εἰς αὐτὴν τὴν σφαῖραν, ἡ χεὶρ του παρέλυσεν. Οὐ μὴν καὶ αὐτὸς, παραλύσαντος ὀλοκλήρου τοῦ σώματος του, κατέπεσεν ἐκτάδην ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, δεινῶς ἀλγῶν καὶ οἰκτρῶς οἰμῶζων ἐκ τῆς φρίκης τῶν πόνων καὶ τῶν ἀλγηδόνων.

Ἀμέσως ἦρθη ὑπὸ τῶν συσφαιριζόντων καὶ ἐπὶ ἀνακλίντρου μετεφέρθη εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν¹. Μάτην ἡ ἱατρικὴ ἐπιστῆμη προσκληθεῖσα ἐξήντηλε τὰ ἐνδεικνύμενα θεραπευτικὰ μέσα, μάτην προσεπάθησεν, ἔστω καὶ ἐπὶ μίαν στιγμὴν νὰ καταπραῖνῃ τοὺς ἀφορήτους πόνους καὶ νὰ μετριάσῃ τὴν ὀδύνην τῶν ἀλγηδόνων, ἃς ἤσθάνετο καθ' ἅπαν τὸ σῶμα αὐτοῦ ὁ στρατηγός. Ἡ κατάστασις του ἐπεδεινοῦτο μᾶλλον ἢ ἐκαλλιτέρευε καὶ πᾶσα ἐλπίς σωτηρίας αὐτοῦ ἐξέλιπεν, ὁ δὲ θάνατος ἦτο ἐγγύς.

Ἐκλιπούσης καὶ τῆς τελευταίας ἐλπίδος πρὸς σωτηρίαν,

ρείαις ἀλγηδόσι βαλλόμενος καὶ οἰκτρῶς οἰμῶζων καὶ τὸν θάνατον ἐν μέρει εὐεργεσίαν ἠγούμενος. Ὡς δὲ πολλῆς ἦν τῆς ἐκ τῶν ἱατρῶν ἐπιμελείας ἀξιούμενος καὶ δευτέρα πάντα τὰ προσαγόμενα τοῦ πάθους ἠλέγχετο, καὶ κενὴ ὥρατο ἡ ἐξ ἐκείνων ἐλπίς καὶ ματαία τριβή, ἤρετο ὁ ἐπίσκοπος τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἡ νόσος αὐτῷ ἀθρόως ἐνέσκηψεν ἢ γὰρ καὶ αὐτὸς εἰς ἄκρον τὰ τῆς ἱατρικῆς τέχνης ἐξησκημένος. Ὁ δὲ καὶ ἄκων ἐξέγγειλε (φ. 130α) τὰ εἰς τὸν Ἅγιον τολμηθέντα καὶ τούτοις ἦν ἐπιγράφων τὴν αἰτίαν τῆς ἐπιφοράς ἀπλανῶς καὶ φιλαλήθως. Ὡς γοῦν ἤκουσεν ὁ Ἐπίσκοπος ταῦτα, κατέγνω μὲν αὐτοῦ οὐ μετρίως εἶτα καὶ σύμβουλος ἀγαθὸς γενόμενος, τὸ πολὺ τοῦ τύφου ἀποβλέσθαι συνεβούλευε, καὶ τὸν Ὅσιον ἱκετευτικῶς παρῆνε μετακαλέσασθαι καὶ συγγνώμην αἰτήσασθαι ἐφ' οἷς δέδρακεν. ἔγνω γὰρ ὁ Ἐπίσκοπος ὅθεν ἤξει ἡ ἀψευδὴς βοήθεια. Ὁ δὲ παρὰ χρῆμα καὶ τὸν τύφον καὶ τῆς ἀρχικῆς ἐξουσίας τὸ θράσος ἀπορρίψας, ἱκετικῶς δὲ δι' ἀνδρῶν εὐλαβῶν μετεκαλεῖτο τὸν ἅγιον. Καὶ ὅς, μηδὲν ὅλως διαμνημονεύσας τῆς εἰς αὐτὸν γενομένης ὕβρεως καὶ παροινίας, θάττον ἡ λόγος πρὸς αὐτὸν παρεγένετο. Λίαν γὰρ ἦν μεμυημένος τῷ περιόντι τῆς ἀρετῆς, ὥστε τὰς ὕβρεις φέρειν, οὕτω δὲ καὶ ἀνεξικακεῖν καὶ τὰ ὀφειλήματα ἀφίεναι, μᾶλλον δὲ καὶ ἀγαθοῖς ἀμείβεσθαι τὸν λευπηκότα. Τοῦτον ὁ στρατηγὸς θεασάμενος, εὐθύς ἑαυτὸν ταπεινοῖ καὶ τοῖς ποσὶν ἐκείνου

1. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν, ὅτι εἰς τὸν καθολικὸν ναὸν τῆς πόλεως συνεληφότο ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας νοσοκομεῖον ἀσθενῶν καὶ ἱατρῶν.

προσεκλήθη παρὰ τῷ ἀσθενεῖ ὁ Ἐπίσκοπος Λακεδαιμονίας, ὅστις ἦτο λίαν ἔμπειρος καὶ ἐξησκημένος εἰς τὰ τῆς ἱατρικῆς ἐπιστῆμης. Ὁ Ἐπίσκοπος ἐλθὼν παρ' αὐτῷ ἐζήτησεν ἀμέσως πληροφορίας περὶ τοῦ ἱστορικοῦ τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς ἄχρι τοῦδε γενομένης θεραπείας. Ὅτε δὲ παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπληροφορήθη τὸν τρόπον τῆς εισόδου εἰς αὐτὸν τῆς παραλύσεως καὶ τῶν ἀφορητῶν πόνων, ἀντὶ οἰασθήποτε ἄλλης ἱατρικῆς συμβουλῆς, συνεβούλευσεν αὐτῷ νὰ καλέσῃ τὸν Ὅσιον καὶ νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ συγχώρησιν δι' ὅσα ἐβαιοπράγησε κατ' αὐτοῦ. Ἀμέσως ὁ στρατηγὸς συντετριμμένος ἔστειλε πρὸς τὸν Ὅσιον ἄνδρας εὐλαβεῖς καὶ ἐξελιπάρησε τοῦτον, ἵνα τὸν συγχώρησῃ. Ὁ Ὅσιος οὐδόλως ὑπολογίσας τὴν πρὸς αὐτὸν βάρβαρον καὶ ὕβριστικὴν συμπεριφορὰν τοῦ στρατηγοῦ ἔσπευσε πρὸς αὐτὸν ἀμέσως. Ὁ στρατηγὸς ἐπὶ μᾶλλον συντριβείς ἐκ τῆς τοιαύτης ἀνεξικακίας τοῦ Ὀσίου προσέπεσε πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ καὶ μετρίως καὶ ἱκετευτικῶς φωνὴν παρεκάλε νὰ τὸν συγχώρησῃ καὶ ἐζήτησιν τὴν εὐχὴν αὐτοῦ, ὥς τὸ μόνον φάρμακον, τὸ ὅποιον θὰ τοῦ ἐχάριζε τὴν ὑγείαν καὶ εὐκόλως θὰ κατέπαυε τὴν λύπην αὐτοῦ.

Ὁ Ὅσιος ὄχι μόνον τὸν συνεχώρησεν, ἀλλὰ καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπιθείς ἐπ' αὐτὸν περισσότερον ὑγία ἢ πρότερον κατέστησε καὶ ἀπέδωκεν εἰς τὴν κοινωνίαν, πάντων τῶν παρεστῶτων θαυμαζόντων καὶ ἐκπληκτομένων ἐπὶ τῷ γενομένῳ θαύματι καὶ δοξολογούντων τὸν Θεόν.

προσπίπτει, καὶ ὁ πρῶτον σοβαρὸς καὶ ὑπέρογκος καὶ ταχύς μὲν εἰς εἰς ὕβριν καὶ εἰς ὄργην ἔτοιμος, ἰκέτης ἐλεεινὸς γίνεται καὶ συγγνώμης ἠτεῖτο τυχεῖν λυγρᾶ φωνῆ καὶ ἐλευνῆ, εὐχὴν τε ἐζήτησιν τὴν παρ' αὐτοῦ καθ' ἅπερ τι φάρμακον ἀκесώδουν καὶ ῥαδίως λύειν δυνάμενον πᾶν τὸ λυποῦν. Ἀσθενὴς γὰρ αἰεὶ ἡ κακία, ἰσχυρὸν δὲ καὶ μόνιμον ἡ ἀρετὴ. Τί οὖν πρὸς ταῦτα ἡ θεία ψυχὴ; Ἀρα ὠνείδισεν αὐτῷ τὴν ἄμετρον (φ. 130β) ἀπόνοιαν καὶ τοῦ θράσους τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν πολλὴν τολμηρίαν ἢ ὥφθη ἀναενύων πρὸς τὴν αἴτησιν; Οὐ μὲν οὖν. Πῶς γὰρ μαθητὴς ὢν ἐκείνου τοῦ πράου καὶ εἰρηνικοῦ ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μιμητὴς ἀκριβέστατος καὶ ἀγαθόνειν μᾶλλον ἢ κολάζειν φυσικῶς ἔχοντος; Διὰ τοι τοῦτο καὶ οὐ μόνον συγγνώμης μετεδίδου τῷ λευπηκότῃ, ἀλλὰ καὶ εὐχῇ μόνῃ καὶ ἀφῇ χειρὸς τὴν καθ' ὅλου τοῦ σώματος ῥώσιν αὐθωρὸν αὐτῷ ἐπαρτήσας καὶ ἔρρωμένον πᾶσιν ὁ κάμων ὑπερφύως ἢ πρότερον ἐδείκνυτο καὶ τροφῆς εὐθέως μετελάμβανε καὶ λόγον ἐλευθερίως προσέειπε καὶ τὸ θαῦμα μικροῦ καὶ ὀφθαλμοῖς ἀπιστον ἦν. Τούτῳ πυθανομένῳ ὕστερον μαθεῖν παρὰ τοῦ Ἀγίου τὰ περὶ τοῦ Σκληροῦ Βάρδα ἐκείνου μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐξοδὸν ἐπίστευεν γὰρ αὐτὸν ὁ στρατηγὸς τοῦ λοιποῦ μὴ αὐτοῦ τοῦ διορατικοῦ χαρίσματος ἀμοιρεῖν ἤκουσε παρὰ τοῦ Ὀσίου τὸν μὲν Σκληρὸν προσδραμεῖν τοῖς κρατοῦσιν ὑπόσπονδον, τὸν δὲ ὁμωνομοῦντα ἀντισταθῆναι μὲν τῷ ἐκείνου τολμήματι, ὁμῶς οὐδ' αὐτὸν τῆς τυραννίδος ἀπάνασθαι ἢ

Ὁ στρατηγὸς Γρηγόριος πεισθεὶς, ὅτι ὁ Ὅσιος ἔφερεν ἐν ἑαυτῷ θεῖαν δύναμιν, ἐπίστευεν ἅμα, ὅτι δὲν ἡμοίρει καὶ τοῦ προφητικοῦ χαρίσματος, καὶ ὅτι ἡδύνατο νὰ προλέγῃ καὶ ὅσα εἰς τὸ μέλλον ἐπρόκειτο νὰ συμβαίνωσι. Θελήσας λοιπὸν νὰ μάθῃ καὶ ἀκούσῃ καὶ περὶ τῶν ἔργων τοῦ Σκληροῦ Βάρδα, τοῦ ἐπονομαζομένου Φωκά, καὶ περὶ τῆς ἐπανόδου αὐτοῦ ἐκ τῆς Βαβυλώνας, προσέφυγεν εἰς τὸν Ὅσιον. Ἐμαθε δ' ὅτι ὁ Σκληρὸς ἔσπευσε νὰ συνδιαλλαγῇ μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ ὅτι αὐτὸς οὐδόλως ἤθελεν ὠφελῆθαι ἐκ τῆς τυραννίδος, οὐδὲ ἤθελεν ἀποδειχθῇ καθυπέρτερος τῶν Αὐτοκρατόρων. Αἱ ὑπὸ τοῦ Ὀσίου δοθεῖσαι εἰς τὸν Γρηγόριον πληροφορίες εὐρέθησαν ἀπολύτως σύμφωνοι πρὸς τὴν ἔκβασιν τῶν γεγονότων.

Ὁ Ὅσιος εἰς Κόρινθον παρὰ τῷ στρατηγῷ Βασιλείῳ Ἀποκαύκῳ καὶ αἱ Βουλγαρικαὶ ἐπιδρομαί. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ Ἑλλάς διέρχεται κρίσιν ἐκ τοῦ ἀπειληθέντος Βουλγαρικοῦ κινδύνου. Ὁ ἡγεμὼν τοῦ Βουλγαρικοῦ Ἔθνους ἀνὴρ πολεμικὸς, ρέκτης καὶ ἀδυσώπητος, ἀφοῦ ἐγένετο κύριος τῆς ἐν Βουλγαρίᾳ καταστάσεως, ἐστράτευσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Δι' ἀγώνων δὲ σκληρῶν ἡδυνήθη νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐπὶ πάσης τῆς Μακεδονίας καὶ Ἡπείρου. Εἴτα ὥρμησε καὶ εἰς τὰς Θεσσαλικὰς χώρας, ἐκυρίευσεν τὴν Λάρισσαν, μετώκησε τοὺς κατοίκους τῆς Λαρίσης πανεστίους εἰς Βουλγαρίαν ἐκτὸς τῶν ἱκανῶν πρὸς πόλεμον, οὓς ἐπεστράτευσε, μετέφερε τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Ἀχιλλεῖου ἐπισκόπου Λαρίσης εἰς τὴν Πρέσπαν, ἔνθα εἶχε στήσῃ τὴν ἔδραν αὐτοῦ, καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς Κορίνθου.

Τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου ἐκόσμιε ὁ Βασίλειος Β', ὅστις μέχρι τοῦ

τῶν κρατούντων περιέχεσθαι. Τῶν γοῦν τοιούτων προρρήσεων σύμφωνος εἶπετο καὶ ἡ ἔκβασις καὶ πέρα τοῦ θαυμάζεσθαι ἡξίου τὸν προαγγείλαντα.

Καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν στρατηγὸν Γρηγόριον καὶ τὸν Ὅσιον τοιαῦτα.

Μετ' οὗ πολὺ δὲ καὶ Βασίλειος, ὃ τὸ ἐπὶ κλην Ἀπόκαυκος, ἄρτι τὴν τοῦ πραιτορος ἀρχὴν ἀναδεεγμένος (φ. 144) καὶ ἐν Κορίνθῳ διατρίβων ἐφρούρει τὸν ἐκεῖσε Ἰσθμὸν τῆς Βουλγαρικῆς ἔνεκα ἐφόδου. Δεινῶς δὲ αὐτὸν ἐπείχε καὶ οἱ αἱ τῆς ἐρινὸς τὴν ἐκείνου καρδίαν κατήσθιν οὐ μόνον ἡ ἐνσκήψασα αὐτῷ χαλεπὴ νόσος καὶ δυσίατος, ἀλλὰ πολλῶ πλέον καὶ τὸ δέος τῆς τοῦ Βουλγαρικοῦ ἔθνους καταδρομῆς. Φήμῃ γὰρ ἠκούετο κατὰ πάσης χωρεῖν αὐτὸ τῆς Ἡπείρου καὶ κατ' αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος τε καὶ τῆς τοῦ Πέλοπος ἐπιστρατεύειν. Οὐδὲ χάριν καὶ πέμψας ὁ Ἀπόκαυκος εἰς Λακεδαίμονα μετεκαλεῖτο τὸν Ὅσιον ἱκετικῶς ἦν γὰρ τῶν περὶ τούτου διηγημάτων καὶ τῆς πρὸς Θεὸν οἰκειώσεως καὶ παρηγορίας τὰ ὧτα ὑποπλησθεῖς. Καὶ ἐπεὶ εἶλκεν αὐτὸν ἡ περὶ τοῦ Ἀγίου φήμῃ στεργῶς καὶ αἱ τούτου τῆς ἀρετῆς ἱυγες, σφοδρῶς ἦρα καὶ θεατὴς γενέσθαι τῆς μακαρίας ἐκείνης ὄψεως, καὶ φωνῆς ἀκοῦσαι ἐκείνου ἐγγίχοντο.

25 ἔτους τῆς ἡλικίας του τὴν διαχείρισιν τῶν πολεμικῶν πραγμάτων ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς στρατηγοὺς αὐτοῦ Βασίλειον Β' καὶ Κωνσταντῖνον Η', οἵτινες παρίσταντο εἰς ὅλα τὰ συμβούλια τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἰς τὴν ἔγκρισιν τῶν ὁποίων ὑπεβάλλοντο τὰ πάντα. Τότε προέκυψεν ἀπροσδοκῆτως ἡ θέλησις τοῦ Βασιλέως Βασιλείου τοῦ Β', ὅπως ἀναλάβῃ αὐτοπροσώπως καὶ διεξαγάγῃ τὰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις. Πῶς ὁ Βασίλειος Β' ἐβράδυνε νὰ κάμῃ τοιαύτην ἐπέμβασιν, εἶναι δυσεξήγητον. Τὸ βέβαιον μόνον εἶναι, ὅτι τῷ 981 μ.Χ. ἀπεφάσισε νὰ στρατεύσῃ ὁ ἴδιος κατὰ τῶν Βουλγάρων παρὰ τὴν ἐναντίαν γνώμην τῶν στρατηγῶν. Ἐνῷ λοιπὸν ὁ Σαμουὴλ ἐβάδιζε κατὰ τῆς Κορίνθου, ὁ Βασίλειος Β' εἰσήλασεν εἰς τὴν Βουλγαρίαν καὶ ἐβάδιζε κατὰ τῆς Σόφιας. Ἡ εἰδησις αὕτη φθάσασα εἰς τὸν Σαμουὴλ ἠνάγκασεν αὐτὸν ἀποτόμως νὰ ὑποχωρήσῃ πρὸς Βορρᾶν. Ἐν Κορίνθῳ τὴν φρούρησιν τοῦ Ἰσθμοῦ εἶχεν ὁ στρατηγὸς Βασίλειος Ἀπόκαυκος, πρόγονος οἴκου πρωτεύσαντος βραδύτερον ἐν Βυζαντίῳ ἐπὶ Παλαιολόγων.

Ὁ Ἀπόκαυκος τὴν εἰδησιν τῶν ἐπιθετικῶν σχεδίων τοῦ Σαμουὴλ κατὰ τῆς Πελοποννήσου ἐδέχθη βαρέως ἀσθενῶν. Τὸ δεινὸν λοιπὸν τῆς θέσεως αὐτοῦ ἀναλογιζόμενος, καὶ πληροφορούμενος τὰ περὶ τῆς θεϊκῆς δυνάμεως τοῦ Ὀσίου Νίκωνος διατρίβοντος ἐν Σπάρτῃ ἔπεμψεν ἀπεσταλμένους καὶ ἱκετευτικῶς προσεκάλεσεν αὐτὸν πλησίον του. Ὁ Ὅσιος εἰς οὐδὲν ὑπολογίσας τὴν ἀπόστασιν καὶ τὴν ταλαιπωρίαν

θεοφόρουμένος· αἰδοῦς γὰρ αἰετῶν ἀνθρώπων ἀξίον ἐστὶ χρῆμα φιλοσοφία. Ὁ μὲντοι θεὸς ἀνὴρ καὶ περιουσίας ἀγάπης πλουτῶν, τὴν αἴτησιν τοῦ Ἀποκαύκου προσηγάμενος, οὐδὲν ὅλως τῶν ἐν χερσὶν οὕτω σπουδαίων ἦν αὐτῷ ὥς καὶ μικρὸν ἐπίσχεῖν ἢ χρόνῳ τινὶ καὶ ἀναβολῇ τὸ πρᾶγμα διδόναι, ἀλλὰ, πάντα ἐν ἐλαχίστῳ θέμενος, ἀπέρω τινὶ τάχει τὴν Κόρινθον κατέλαβε, παρ' οὐδὲν ποιούμενος καὶ αὐτὸν τὸν τῆς ὁδοῦ κόπον καὶ τὴν κάκωσιν τῆς πεζοπορίας. Ἄμα δὲ τῇ ἐν Κορίνθῳ παρουσίᾳ τούτου, οὐ μόνον ὑγιὴς εὐχῇ τοῦ δικαίου ὁ κατεργαγμένος ἐδείκνυτο, (φ. 140β) καὶ ἡ χάρις ὅσην ἐπλοῦτε ὁ μέγας παρὰ Θεοῦ ἐτι φανερά καθίστατο τοῖς ἀγνοοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν Βουλγάρων φροντίδος ἀπελύετο ὁ Ἀπόκαυκος, προμηνύσαντος αὐτῷ τοῦ μακαρίου τὴν ἐκείνων καταστροφὴν. Ὑπὸ γὰρ τοῦ συνοικοῦντος αὐτῷ Πνεύματος τὰ ἀφανῆ ὁρᾶν εἶχεν αἰεὶ καὶ πολὺς ἦν τὰ μέλλοντα προβλέπειν. Καὶ οὕτω μὲν τῷ Ἀποκαύκῳ Βασιλείῳ ἡδὺς γίνεται καὶ μελιχρὸς ὁ τοῦ Ἀγίου λόγος ἐφ' ἅπασιν, καὶ ἡ τῶν κακῶν αὐτῷ ἱλιὰς λέλυται καθ' ἅπαξ τῇ τοῦ Ὀσίου παρουσίᾳ. Ἐβδόμης δὲ ἡμέρας ἐκεῖσε ὁ μέγας διατρίψας, πρὸς τὰ οἰκεία αὐτοῦ ἀνθυπενόστησεν· ἐν οἷς αἰεὶ τὰς αἰσθήσεις συνάγων εἴσω παρεσκεύαζε νεύειν, ὥς ἐν πλείονι γαλήνῃ τοῦτον ἐν μέσῳ θορύβων ἢ τοὺς ἐν ἐρήμῳ ὄντας διατελεῖν.

αν τοῦ δρόμου, πλούσιος καθὼς ἦτο πάντοτε εἰς ἀγάπην καὶ προθυμίαν, ἔσπευσεν εἰς τὴν Κόρινθον. Ἄμα τῇ ἀφίξει του ἐκεῖ ὁ Βασιλεὺς Ἀπόκαυκος ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν κατατρύχουσαν αὐτὸν ἀσθενεῖαν ἐθεραπεύθη, γενόμενος τελείως ὑγιής, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀνησυχίαν ἐκ τοῦ Βουλγαρικοῦ κινδύνου ἀπηλευθερώθη, τοῦ Ὁσίου προμηνύσαντος αὐτῷ τὴν αἰφνιδίαν ὑποχώρησιν πρὸς Βορρᾶν τοῦ Βουλγαρικοῦ στρατοῦ, γενομένην ἐν ἔτει 981 μ. Χ.

Ἰδοὺ λοιπὸν ποῦ ὀφείλεται τὸ γεγονὸς τῆς μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης μὴ ἀναμίξεως τοῦ Βασιλέως Βασιλείου Β' εἰς τὰ πολεμικὰ πράγματα τοῦ Βυζαντίου· ἵνα ἐπὶ τῷ γεγονότι τῆς διπλῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ στρατηγοῦ Ἀποκαύκου, ἐκ τε τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς ἀνησυχίας αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐπικειμένης Βουλγαρικῆς εἰσβολῆς εἰς τὴν Πελοπόννησον, φανερωθῇ ἡ δύναμις, ἡ ὁποία διέπει καὶ οἰκονομεῖ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου. Μετὰ ἐπταήμερον ἐν Κόρινθῳ διαμονὴν ἐπανέκαμψεν ὁ Ὁσίος εἰς Σπάρτην.

Ὅσα συνέβησαν θυμικὰ καὶ

ἐξαίσια κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν τοῦ

Ὁσίου ἀπὸ Κορίνθου εἰς Σπάρτην.

Τὴν ἐβδόμην ἡμέραν ὁ Ὁσίος ἐκκινήσας ἐκ Κορίνθου ἐπέστρεψεν εἰς Σπάρτην. Κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν του ταύτην εἶχε συνοδοιπόρον ἄνδρα εὐλαβὴ καὶ ἐνάρετον ἐκ τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος. Ὅτε ἐνύκτωσεν εἰσῆλθε μετὰ τοῦ συνοδοιποροῦντος αὐτῷ ἱερέως εἰς παλαιότατον τινα ναόν, ὃν ἀπῆντησαν καθ' ὁδόν, ἵνα ἀναπαυθῶσιν ὀλίγον. Ἀφοῦ ἐτέλεσαν τὴν ἀπόδειπνον προουσχὴν τῶν κατεκλίθησαν, ἵνα κοιμηθῶσιν. Ἐπελθὼν ὁ ὕπνος κατέλαβεν ἀμφοτέρους. Ἐνῶ δ' ἐκοιμῶντο, ὁ ἱερεὺς εἶδε καθ' ὕπνου, ὑπερθεῖν τῆς σταυροφόρου ῥάβδου τοῦ Ὁσίου φῶς λυχνιαῖον, ἐκπέμπον πλουσίας ἀκτῖνας καὶ καταυγάζον ἅπαντα τὸν ναόν. Τὸ ὄραμα ἐνέπλησε θάμβους τὸν ἱερέα καὶ ὑπέδειξεν αὐτῷ, ὅτι ὁ μετ' αὐτοῦ συνοδοιπόρων μοναχὸς εἶναι θεῖος ἀνὴρ. Οὕτω δὲ καταπεπληγμένος καὶ πιστεύων ᾗδῃ ὅτι θεῖος ἦτο ὁ ἀνὴρ, παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ δεηθῇ ὑπὲρ τῆς μητρὸς του, πασχούσης ἐκ χρο-

πλήν ἄλλ' ἀκόλουθόν ἐστι

πάντως καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ τερατουργηθέντα γραφῇ παραδοῦναι. Συνοδεύσαντι γὰρ αὐτῷ ἐν τῇ ἐπανάδῳ ἀνδρὶ τινι εὐλαβεῖ καὶ τροφίμῳ τῆς ἀρετῆς, πρὸς δὲ καὶ ἱερατικῷ τετιμημένῳ ἀξιώματι, ὡς ἤδη πέρας εἴληφεν ἡ ἡμέρα, καὶ βαθεῖα ἦν ὁψία, παλαιοτάτῳ ναῷ τινι ἀπαντήσαντι, ἅμφω ἐν αὐτῷ εἰσεληλύθασιν ἐφ' ᾧ μικρὸν ἀναπαυθῆναι τοῦ κόπου καὶ ὕπνου μετρίου παραγεύσασθαι. Ὡς γοῦν ἐξετέλεσαν τὴν ἐπικοίτιον εὐχὴν, καὶ τῷ ἐδάφει ἑαυτοὺς ἀνέκλιναν τῷ ὕπνῳ χρησόμενοι, ἐπεὶ ὁ ὕπνος μετὰ μικρὸν ἀνῆκε τὸν ἱερέα, ὁρᾷ ἐν τοσούτῳ βάθει τῆς νυκτὸς φῶς λυχνιαῖον ὑπερθεῖν τῆς σταυροφόρου (φ. 141 α) ῥάβδου τοῦ μακαρίου, δαψιλεῖς τὰς ἀκτῖνας ἐκπέμπον καὶ καταυγάζον ἅπαντα τὸν ναόν. Θάμβους οὖν ἐπὶ τούτῳ πλησθεὶς ὁ ἱερεὺς καὶ θεῖον εἶναι τὸν ἄνδρα πεπιστευκώς, περὶ τῆς ἰδίας μητρὸς αὐτοῦ ἰκεσίαν προσῆγε· καὶ γὰρ ἦν ἐκείνη χρονίῳ καὶ χαλεπῷ νοσήματι προσομιλήσασα ἐπὶ πλείοσιν ἔτεσιν, ὅφ' οὗ κατεργασθεῖσα κλινοπετῆς

νίου καὶ χαλεποῦ νοσήματος καὶ κατακοίτου οὕσης. Ὁ Ὁσίος ἰδὼν τὴν σταθερὰν καὶ ἰσχυράν πίστιν τοῦ ἱερέως, ἀμέσως ἐδέχθη τὴν παράκλησιν καὶ ἐπλήρωσε τὴν εὐσεβῆ αὐτοῦ αἵτησιν. Κόψας δὲ ἐν μικρὸν τεμάχιον ἀπὸ τὸν χιτῶνα τὸν ὁποῖον ἐφόρει καὶ παραδῶσας αὐτὸ εἰς τὸν ἱερέα· πῆγαινε, εἶπεν εἰς αὐτόν, ἀδελφέ, καὶ ἀφοῦ βρέξῃς αὐτὸ δι' ὕδατος ἐκ τοῦ Ἀγιάσματος τῶν Ἀγίων Θεοφανείων, ἦτοι διὰ τοῦ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ, δὸς εἰς τὴν ἀσθενούσαν μητέρα σου νὰ πῇ, καὶ ἀσφαλῶς θὰ ἴδῃς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Φθάσας εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἐπραξε καθὼς διέταξεν ὁ Ὁσίος. Ὡς τοῦ θαύματος δέ! Εὐθὺς ὡς ἐγεύθη ἡ ἀσθενούσα καὶ ἐδρόσισε τὴν γλῶσσάν της ἐκ τοῦ Ἀγιάσματος τῶν Ἀγίων Θεοφανείων, ὅπερ τῇ προσέφερεν ὁ υἱὸς της διὰ τοῦ τεμαχίου ἐκ τοῦ ἐπενδύτου τοῦ Ὁσίου, ἠγέρθη ἐκ τῆς κλίνης ἀμέσως καὶ τελείως ὑγιής. Ἐγερεθεῖσα ἐκ τῆς κλίνης, ἡ τέως ἀποφασισμένη ν' ἀποθάνῃ, καὶ πληροφορηθεῖσα παρὰ τοῦ καταπεπληγμένου ἐπὶ τῷ γεγονότι θαύματι υἱοῦ της τὸν τρόπον τῆς ἀνακτήσεως τῆς τελείας ὑγείας αὐτῆς, ἐδοξολόγησε μετὰ τούτου τὸν Θεὸν καὶ ὡμολόγησε χάριν καὶ Αὐτῷ καὶ τῷ τούτου γνησίῳ Θεράποντι, Νίκωνι τῷ «Μετανοεῖτε».

Ἀποχωρισθεὶς τοῦ ἱερέως ὁ Ὁσίος συνέχισε τὴν ὁδόν, ἡ ὁποία ὠδήγει εἰς Σπάρτην, διδάσκων διαρκῶς τοὺς συνοδοιποροῦντας αὐτῷ καὶ παρακινῶν αὐτοὺς πρὸς εὐσεβῆ καὶ ἔνθεον βίον. Οὕτως ὁδοιπορῶν ἔφθασεν εἰς τὸ Ἀμύκλιον καὶ τὴν ἐκ τούτου ὁδὸν καταλαβὼν ἐπορεύ-

ὑπῆρχε καὶ πάμπαν ἀκίνητος. Ὡς γοῦν ἀδίστακτον ἅμα καὶ ἀναμφίβολον εὗρε τὴν πίστιν ὁ Ὁσίος, οὐ παραιτεῖται τὴν αἵτησιν, ἀλλ' εὐθέως τὴν χάριν ἀντιμετρεῖ. Ἀφ' οὐπερ γὰρ ἀμπείχeto πιναροῦ ῥακίου τμημά τι περιελὼν καὶ τῷ ἱερεῖ ἐπορεύσας: Ἀπιθι, εἶπεν, ἀδελφέ, καὶ ὕδατι τοῦτο ἐπιβρέξας τοῦ ἀγιάσματος τῶν ἁγίων Θεοφανείων, δὸς πειν τῇ καμνούσῃ, καὶ πάντως ὤψει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Κατὰ γοῦν τὸ τούτου ἐπίταγμα οἴκαδε ὁ ἱερεὺς παραγενόμενος καὶ τῇ ἰδίᾳ μητρὶ τοῦτο προσάγων, ἐνῶ τὸ τμήμα τοῦ ῥακίου ἐδεύετο, ἀνέθορε τῆς κλίνης εὐθέως ἡ μικροῦ καὶ ἐγγὺς οὔσα τῶν τοῦ ἁδου πυλῶν, καὶ δορκάδος δίκην ἐφήλατο, τελείας εὐμοιρήσασα τῆς ὑγείας. Τῷ δὲ τοιούτῳ θαύματι ἐμπλησθεὶς ἡδονῆς τὴν ψυχὴν ὁ ἱερεὺς, ἅμα τῇ μητρὶ χάριτας τῷ Θεῷ ὡμολόγουν καὶ τῷ τούτου γνησίῳ θεράποντι· καὶ οὕτω τῷ μεγάλῳ τὸ πάρεργον οὐδὲν ἦττον τοῦ ἔργου θαυμαστόν εἰργάσατο.

Ἐπεὶ δὲ τῆς πρὸς τὴν Σπάρτην φερούσης εἵχετο ὁ μακάριος, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, τοῖς κοινωνοῦσιν αὐτῷ (φ. 141 β) τῆς ὁδοῦ προσφιλοσοφῶν ἦν, κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ, περὶ τῆς βεβαίας ἐκείνης καὶ μακαρίας ἐλπίδος καὶ ταῖς μελιγλώττοις αὐτοῦ θείαις ὑποθήκαις πρὸς εὐσεβῆ ζῆλον καὶ ἔνθεον ὑποθήγων. Ὡς δὲ καὶ τὴν ἐκ τοῦ Ἀμυκλίου πρὸς τὰ ἐνταῦθα τρίβον ἦνυσεν, τῆς γλυκείας χάριτος ἐκείνης τῶν τοῦ μάκαρος λόγων ἐπαπολαύοντες καὶ ἡδέως ἐπαίοντες, ἐπεὶ θέρους ἦν ὁ καιρὸς καὶ ἡ ὥρα σταθραῆς μεσημβρίας καὶ ὁ καύσων

ετο εἰς Σπάρτην. Ἡ εἰς Σπάρτην ὁδεύουσα ὁδὸς ἀπὸ τοῦ Ἀμυκλίου διήρχετο διὰ τόπων ἀνύδρων καὶ αὐχμηρῶν, ἡ δὲ ὁδοιπορία ἐγένετο ἐν καιρῷ θέρους καὶ ὑπὸ σφοδρότατον καύσωνα. Κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν τοῦ ταύτην ἠκολούθουν αὐτὸν πολλοί, εὐχαριστούμενοι ἀπὸ τὴν ὥραϊαν καὶ θεῖαν αὐτοῦ διδασκαλίαν.

Ἐπειδὴ ὁμως καθ' ὅλην τὴν λεωφόρον ἀπὸ Ἀμυκλίου εἰς Σπάρτην οὐδαμοῦ ὑπῆρχεν, ἡ πηγή, ἡ ποταμός, ἡ χεῖμαρρος, ὁ δὲ ἥλιος ἐπυρπόλει τὸ ἔδαφος, καὶ ὁ καύσων ἦτο ἀνυπόφορος, οἱ συνοδοιποροῦντες αὐτῷ ἀπέκαμαν περὶ τὸ μέσον τῆς λεωφόρου, καὶ χαμαὶ ἡμιλιπόθυμοι πεσόντες ἐζήτουν ὀλίγον ὕδωρ. Ἰδὼν τούτους οὕτω κινδυνεύοντας ἐκ τῆς δίψης καὶ τοῦ καύματος τοῦ ἡλίου ἐν πληρῇ μεσημβρίᾳ ὁ Ὅσιος καὶ εὐσπλαγχνισθεὶς αὐτούς, προσηυχῆθη κατὰ τὴν συνήθειάν του. Εἴτα δέ, ἀφοῦ ἐπεράτωσε τὴν προσευχήν του, ἐπληξε διὰ τῆς σταυροφόρου ῥάβδου αὐτοῦ τὸν τόπον ἐνθα προσηυχῆθη, καὶ εὐθέως ἀνέβλυσεν ὕδωρ γλυκύτατον, διαυγέστατον καὶ νοστιμώτατον ἐκ τῶν λαγόνων τῆς γῆς. Ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου μεταλαβόντες οἱ τέως ὀλίγου δεῖν νὰ ἐκλίπωσιν ἐκ τῆς δίψης καὶ τῆς ἡλιάσεως συνοδοιπόροι τοῦ Ὁσίου καὶ ἐνδυναμωθέντες, παρηκολούθησαν αὐτὸν προθύμως καταπεπληγμένοι ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τοῦ θαύματος. Τὸ κατὰ τοιοῦτον θαυμαστὸν καὶ παράδοξον τρόπον ἐκπηγάσαν ὕδωρ ἐγένετο πηγὴ ἀκένωτος, προχέουσα ὕδωρ δροσερόν καὶ ἀλακουφίζουσα διὰ τῆς μεταλήψεως ἐκ τούτου πάντας τοὺς

σφοδρὸς καὶ ὁ φλογμὸς ἀνύποιστος, οἱ τῷ ἀγίῳ, ὡς εἴρηται, τῆς ὁδοιπορίας κοινωνοῦντες τῷ δίψει δεινῶς ἐκπολιορκηθέντες· οὐδὲ γὰρ ἦν ἐν ὅλῃ τῇ λεωφόρῳ ἐκείνῃ ἡ πηγαῖον νᾶμα, ἡ ποτάμιος ῥοὺς ἡ χεῖμαρρος ἡ ἄλλη ὁπωσοῦν φύσις ὕδατος· χαμαιριφεῖς ἐκείνοι γεγονότες περὶ τὸ μέσον τῆς λεωφόρου καὶ τὸ ἀναπνεῖν ἤδη ὑπὸ τοῦ συνεχοῦς καύματος καὶ τοῦ ἐξ αὐτοῦ πνίγους διακοπτόμενοι, τὰς ψυχὰς βιαίως ἀφιέναι ἠπείγοντο. Οὕς ἰδὼν ὁ Ὅσιος οὕτω μέλλοντας κινδυνεύειν ἀθλίως καὶ τῆς αὐτῶν ἀσθενείας οἶκτον λαβὼν, εὐχῇ ἑαυτὸν ἐπέδωκε κατὰ τὸ σὺνηθεῖ· εἴτα καὶ τῇ σταυροφόρῳ ῥάβδῳ πλήξας τὸν τόπον, ἐν ᾧ στάς τὴν εὐχήν ἐποίειτο· ὦ τῶν θαυμασίων τῶν σῶν, Χριστέ μου, ὕδωρ εὐθὺς οἶον ἡδιστον καὶ διαυγέστατον καὶ ποτιμώτατον ἐκ τῶν τῆς γῆς ἀνεδόθη λαγόνων. Οὐπερ οἱ τῷ δίψει ἐκτακέντες καὶ μικροῦ δεῖν ἐκλιπόντες ἐμφορηθέντες ἀνέψυξαν τε καὶ ἀνερρώσθησαν καὶ τῷ ἀγίῳ προθύμως παρείποντο ἐκπλητόμενοι ἐπὶ (φ. 112 α) τῷ παραδόξῳ τοῦ θαύματος Ὅτε καὶ ἦν ἰδεῖν πανταχοῦ τὸν ἄνδρα δοξαζόμενον διὰ τὸ ἄψευστον τῆς ἐπαγγελίας· Δοξάζειν ἐπηγγέλματο Κύριος τοὺς διὰ τῶν ἔργων αὐτὸν δοξάζειν ἐπισταμένους. Τὸ γοῦν οὕτως παραδόξως πηγάσαν ὕδωρ κρήνη γέγονεν ὑδροτόκος καὶ κοινὸν πρόκειται μέχρι καὶ σήμερον παραμύθιον καὶ δίψης ἀλέξημα πᾶσι τοῖς ὁδοιπόροις, ἐνθα δὴ καὶ εὐκτήριος οἶκος ὕστερον ἐξ αὐτῶν ἀνηγέρθη τῶν κρηπιδῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ τρισμάκαρος πατρὸς τοῦ τῶν προσοικούντων τῷ τόπῳ καὶ τῷ τάγματι τῶν

ὁδοιπόρους. Παρ' αὐτὴν βραδύτερον ἀνηγέρθη ἐκ θεμελίων καὶ ναὸς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ὑπὸ μοναχοῦ τινος Ζωσιμά τῇ συνδρομῇ πάντων τῶν περιοίκων. Οἱ δ' ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης μεταλαμβάνοντες, καταπαύοντες οὕτω τὴν δίψαν σὺτῶν, καὶ οἶονεῖ ἀναζωογονούμενοι καὶ ἀκμαίότεροι καθιστάμενοι συνέχιζον τὴν ὁδοιπορίαν αὐτῶν εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ καὶ τῷ Ἀγίῳ.

Ὁ Ὅσιος Νίκων καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Μαλακηνός. Αἱ τολμηραὶ ἐπιχειρήσεις τοῦ Βουλγάρου ἡγεμόνος Σαμουὴλ ἔπεισαν τὸν Βασιλέα τοῦ Βυζαντίου Βασίλειον τὸν Β', ὅτι ἦτο καιρὸς ν' ἀναλάβῃ ἀποφασιστικώτερον τὸν κατὰ τῶν Βουλγάρων ἀγῶνα. Εἰς τοῦτο δὲ παρεκινήθη, διότι ὁ Σαμουὴλ εἰσέβαλεν ἀνεμποδίστως καὶ δευτέραν ἡδη φοράν διὰ τῶν Τεμπῶν εἰς τὴν Θεσσαλίαν καί, ἀφοῦ διέβη τὸν Πηνειόν, προήλασεν εἰς Βοιωτίαν, Ἀττικὴν καὶ πέραν τοῦ Ἰσθμοῦ μέχρι τῆς Πελοποννήσου. Ἀφοῦ δ' ἐδήλωσε τὰ πάντα καὶ ἐπανήρχετο εἰς τὰ ἴδια, ἠναγκάσθη νὰ κατασκηνώσῃ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Σπερχειοῦ λόγῳ πλημμύρας αὐτοῦ. Ὁ Βασίλειος Β' πληροφορηθεὶς τὴν ἀνατέρος δευτέραν θριαμβευτικὴν ἐκστρατείαν τοῦ Σαμουὴλ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμψε κατόπιν αὐτοῦ τὸν ἄριστον τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ Νικηφόρον τὸν Οὐρανὸν μετὰ δυνάμεως ἱκανῆς. Ἐνῷ δ' οἱ βάρβαροι διεπόρθουν τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, ὁ Νικηφόρος ἔφθασε ἀμελλητί εἰς Λάρισσαν, διήλθεν μετὰ σπουδῆς τὴν μεσημβρινὴν Θεσσαλίαν, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν σχεδὸν χρόνον,

μοναχῶν κατειλεγμένου, ᾧ Ζωσιμάς μὲν ἡ κλήσις, ὁ δὲ τρόπος μάλα ἐπαινετός καὶ θεοφιλῆς Οἱ τοίνυν τοῦ ὕδατος ἐμφορούμενοι καὶ τῷ ἡδίστῳ τῆς πόσεως ἐπαναψύχοντες ἀεὶ καὶ οἶονεῖ ἀναπτερούμενοι τῆς προκειμένης ὁδοῦ ἄπτονται, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἀγίῳ.

Ἄλλ' ὁ μὲν Ὅσιος οὕτω τῇ Λακεδαιμόνι ἀποδέδοται, καὶ τὸ τῆς ἀληθινῆς φιλοσοφίας φροντιστήριον εἶχεν αὐτόν. Ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις, καὶ ἐπεὶ ὁ φθόνος ἀεὶ ἡρεμεῖν οὐκ οἶδε, διεβλήθη ὑπὸ τινῶν κακοθελῶν ἀνδρῶν καὶ τῷ τοῦ φθόνου πάθει δεινῶς προκατειλημμένων Ἰωάννης ἐκεῖνος, ᾧ τὸ ἐπὶ κλὴν Μαλακηνός, ἀνὴρ τῶν λῖαν εὐκλεῶν καὶ περιβλέπτων καὶ αὐτῶν τῶν ἐπὶ τῇ κατὰ κόσμον σοφίᾳ θαυμαζομένων κατὰ πρώτα φέρων οὐ τῆς τῶν Λακωνῶν πόλεως μόνον, ἀλλὰ καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ τῆς τοῦ Πέλοπος, ναι μὴν καὶ εὐγνώμων εἴπερ τις καὶ τὰ πρὸς τὸν Ὅσιον εὖ διακείμενος (φ. 112 β). Διεβλήθη δὲ τῷ τὰ σκῆπτρα τότε τῆς Ῥωμανίας ἰθύνοντι. Βασίλειος δ' οὗτος ἦν ὁ τοῦ μικροῦ Ῥωμανοῦ παῖς καὶ πάντων βασιλέων εὐδαιμονέστερος, οὗ καὶ ὁ βίος ἐπιφανὴς καὶ ὁ τῆς ἀρχῆς χρόνος ἐπιμήκιστος καὶ τὰ κατὰ τῶν ἀντιπάλων τρόπαια πάμπολλα. Δι' οὗ καὶ ὁ τοῦ Βουλγαρικοῦ ἔθνους ἄρξας Σαμουὴλ ἐκεῖνος ὁ τὴν Ῥώμην ἄμαχος καὶ τὴν ἰσχὺν ἀνυπερβλήτος, ἀνήνητο, καὶ αὐτὸ δὲ ἅπαν τὸ ἔθνος τῆς Βουλγαρικῆς ἀναριθμήτου φάλαγγος καταβέβλη-

καθ' ὃν ὁ Σαμουὴλ ἐπιστρέφων κατεσκήνου εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Σπερχεῖου, αὐτὸς κατεσκήνωσεν παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην αὐτοῦ. Ἐνῶ δ' οἱ Βούλγαροι προστατευόμενοι, ὡς ἐνόμιζον, ὑπὸ τῶν ῥευμάτων τοῦ ποταμοῦ ἡσύχαζον ἀφρόντιστοι, ὁ Νικηφόρος ἀνακαλύψας πόρον τινὰ ἐπέπεσεν ἐν καιρῷ νυκτός εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν κοιμωμένων καὶ κατέσφαξεν αὐτούς. Μόνον ὁ Σαμουὴλ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ διεσώθησαν εἰς τὴν πατρίδα τῶν, καίπερ βαρέως πληγωμένοι, διὰ τῶν ἀτραπῶν τῶν Αἰτωλικῶν ὁρέων καὶ τῆς Πίνδου. Ἡ μάχη αὕτη συνεκροτήθη ἐν ἔτει 996 μ. Χ. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐστρατήγει ἐν Πελοποννήσῳ ὁ πρωτοσπαθᾶριος Ἰωάννης Μαλακηνός, ἀνὴρ ἐκ τῶν λίαν ἐπιφανῶν, τὰ πρῶτα φέρων οὐ μόνον ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ καὶ καθ' ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα.

Κατὰ τὴν ὥς ἄνω κρίσιμον περίοδον τῆς Βουλγαρικῆς εισβολῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα, τινὲς τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ βασιλικῶν στρατηγῶν παρέμειναν πιστοὶ εἰς τὸν Βασιλέα, καὶ εἰς τὸ πρὸς τὴν πατρίδα αὐτῶν καθῆκον λίαν ἀφωσιωμένοι. Τινὲς ὅμως συνετάχθησαν πρὸς τὸν Βούλγαρον ἡγεμόνα, βοηθήσαντες τοῦτον εἰς τὰ κατακτητικὰ του σχέδια. Ἀλλὰ καὶ τινες πιστοὶ μέιναντες εἰς τὸν Βασιλέα διεβλήθησαν εἰς αὐτόν, ὅτι ἐβουλόγαριζον. Εἷς ἐκ τῶν διαβληθέντων, ὅτι εὐρίσκετο εἰς συνεννοήσεις μετὰ τοῦ Βουλγάρου ἡγεμόνος, ὑπὸ τινων καλοθελητῶν, ἦτο καὶ ὁ πρωτοσπαθᾶριος Ἰωάννης Μαλακηνός. Ὁ Βασιλεὺς Βα-

ται ἅμα καὶ τεταπεινῶται, καθὼς ἡ περὶ αὐτῶν ἱστορία πλατύτερον παριστᾷ. Ἀπεστάλησαν οὖν παρὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως δύο σατράπαι στρατιωτῶν λεγεώνας ἐπαγόμενοι, ἐφ' ᾧ κατασχεῖν ἀθρόως τὸν προλεχθέντα Μαλακηνόν καὶ δέσμιον ἄχρι τῆς μεγαλωνύμου βασιλίδος τῶν πόλεων ἀγαγεῖν. Ἀποστασίαν γὰρ καθοσιώσεως αἰτίαν οἱ βάσκανοι κατὰ τοῦ ἀνδρός μελετήσαντες καὶ τὰς βασιλικὰς ἐμπλήσαντες ἀκοάς καὶ τὸ πῦρ ἀνῆψαν τῆς διαβολῆς, καὶ ἀνταρσίας ἐγκλημα τούτῳ προστρίψαι δεινῶς ἐσκαιώρησαν, οἱ πρὸς τὰ τοιαῦτα κακουργεῖν καὶ τεκταίνεσθαι δοκιμώτατοι. Ὡς οὖν κατέλαβον οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀπεσταλμένοι τὴν τῶν Δοκῶν χώραν, καὶ τὸν δι' ὃν ἀπεστάλησαν συνελάβοντο, μεταπεμψάμενος τὸν "Οσίον ὁ ἀνὴρ, καὶ γὰρ πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ τῶν κατορθωμάτων καὶ πλείστην ὄσην ἐκτεκτετο τὴν πίστιν τε καὶ τὸ ρέβας πρὸς αὐτόν. Εὖξαι, εἶπεν ἐν συνοχῇ καρδίας, (ψ. 112 α), εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ τάλανος, δοῦλε τοῦ Θεοῦ, ἵνα μὴ τῇ τοῦ βασιλέως ὀργῇ κακῶς ἀπόλλυμαι. Ὁ δὲ "Ἄγιος οἶος ἐκεῖνος, λόγοις οἷς τε ἐσχεδίαζε νοημάτων περιουσία καὶ ῥήμασι μειλίχοις ἀνέλαβέ τε καὶ ἀνεκτήσατο τὸν ἀνδρα ἱκανῶς καὶ μηδὲν ὅλως δεδοικέναι ἢ κραδαίνεσθαι παρεσκεύασεν. Εἶτα καὶ τραπέζης αὐτῷ καὶ ἄλων κοινωνήσας καὶ συνεστιασθεὶς δι' ἀγάπης περιουσίαν καὶ τὸ ταύτη ἐξόχως καλόν, πολλαπλῆς τε εὐφροσύνης κρατῆρα αὐτῷ κερασάμενος, ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, τὸν ποιητικὸν ἐκεῖνον κυ-

σίλειος Β' πέμψας τότε δύο ἀξιωματούχους αὐτοῦ μετὰ στρατιωτικῆς δυνάμεως εἰς Σπάρτην, ἐνθα ἤδρευεν, ὡς φαίνεται, ὁ Μαλακηνός, διέταξε καὶ προσήγαγον ἐνώπιόν του εἰς Κωνσταντινούπολιν τοῦτον, ἵνα δικασθῇ ἐπὶ ἀποστασίᾳ. Ὁ Μαλακηνός ἐκτὸς τῶν πολλῶν χαρισμάτων τὰ ὁποῖα εἶχεν, ἔτρεφεν ἀπεριόριστον σεβασμὸν πρὸς τὸν "Οσίον Νίκωνα καὶ ἦτο πολὺ θρησκευτικός. Ὅταν λοιπὸν συνελήφθη καὶ ἡτοιμάζετο ν' ἀπαχθῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔστειλε καὶ προσεκάλεσε πλησίον αὐτοῦ τὸν "Οσίον, τὸν ὁποῖον σπεύσαντα παρ' αὐτῷ παρεκάλεσεν, ἵνα φανῇ βοηθὸς καὶ συναντιλήπτωρ αὐτοῦ εἰς τὴν κρίσιμον αὐτὴν περίοδον, ἣν διήρχετο. «Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, εἶπε, εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ τάλανος, δοῦλε τοῦ Θεοῦ, ἵνα μὴ τῇ Βασιλέως ὀργῇ κακῶς ἀπόλλυμαι». Ὁ "Οσίος ἐνθαρρύνας τὸν Μαλακηνόν διεβεβαίωσεν αὐτόν, ὅτι ὄχι μόνον αἱ σκευωρηθεῖσαι συκοφαντίαι ἤθελον διασκεδασθῇ, ἀλλ' ὅτι θὰ ἐτύγχανε καὶ τῆς βασιλικῆς εὐνοίας, ὅτι θὰ ἔζη εὐτυχέστερος, ὅτι θὰ προήγετο εἰς ἀνώτερα ἀξιώματα καὶ τιμὰς, ὅτι θὰ ἐπανεβλέπεν αὐτόν, καὶ τέλος ὅτι θὰ ἀπέθνησκεν εἰς βαθὺ γῆρας τετιμημένος εἰς τὴν πατρίδα του. Καὶ πράγματι, ὅσα προεῖπεν αὐτῷ ὁ "Οσίος συνέβησαν ἀκριβῶς, διότι καὶ αἱ κατ' αὐτοῦ κατηγορίαι κατέπεσον ἀποδειχθεῖσαι ψευδεῖς, καὶ εἰς ἀξιώματα ἀνώτερα προήχθη, τιμηθεὶς μάλιστα καὶ διὰ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Προέδρου τῆς συγκλήτου βουλῆς.

κεῶνα, κακῶν ἐπὶλήθον ἀπάντων, προσέθηκε καὶ ταῦτα, ὅτι, φησί, καὶ βασιλικῆς μᾶλλον ἐπιτεύξε, εὐνοίας καὶ εὐτυχέστερον ἢ πρότερόν βιώσεις καὶ πρὸς μείζονα ἀναχθήσῃ ἀξίαν καὶ παντὸς ἀνιάρου κατευμεγεθήσῃ, κάμει θεάσῃ καὶ τὴν οἰκίαν πατρίδα ἐπ' ἐσχάτου τὸν βίον μεταλλάξεις. Καὶ γὰρ ὡς εἴρηται, καὶ τούτου παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων ἡξίωτο τοῦ χαρίσματος, ὥστε βλέπειν ὡς ἐνευτῶτα τὰ μέλλοντα. Ἄ δὴ καὶ ὕστερον ἀπέβη κατὰ τὴν τοῦ ἀγίου πρόρρησιν. Ὁ τοῖνυν Μαλακηνός ὡς ἐκ τῆς προφητικῆς γλώσσης καὶ θεοπνεύστου ταῦτα ἀκηκοὺς καὶ μηδὲν ὅλως ἐν τούτοις ἐπιδοιάσας, παρεκλήθη οὕτω μετρίως· εἶτα καὶ τῷ ἀγίῳ συνταξάμενος, ἡδέως τὸν ἀπόπλουν ἐποίει. Ὡς δὲ καὶ πρὸς Βασιλέα ἤχθη καὶ τὰ κατ' αὐτοῦ σκαιωρθέντα ἐν τῷ σκότει τοῦ ψεύδους τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας εὐχαῖς τοῦ "Οσίου διεσκέδαστο, πλείονος μᾶλλον ἡξίωτο (ψ. 112 β) τῆς παρὰ τοῦ βασιλέως ῥοπῆς, καὶ εἰς μέγα ἤρθη δόξης τε καὶ τιμῆς καὶ πολλῆς ὄσης τῆς εὐκληρίας, ὡς καὶ πρῶτον γενέσθαι τῆς συγκλήτου βουλῆς.

1. Ἐν τῷ χειμένῳ κακῶς γέγραπται «ἀπόλλυμαι».

Ἀσθένεια. Τελευταῖαι ὑποθήκαι. Θάνατος. Προσδιορισμός τοῦ ἔτους τοῦ θανάτου καὶ εἰκὼν τοῦ Ὁσίου Νίκωνος.

Ἀσθένεια καὶ τελευταῖαι ὑποθήκαι τοῦ Ὁσίου. Ἀσθενήσας ἐπ' ὀλίγον ὁ Ὁσιος ἀνεκλήθη ἐν τῷ προνάῳ τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου καί, ἀφοῦ προσεκάλεσε πλησίον αὐτοῦ ἅπαντας τοὺς ἐπιλέκτους τῆς πόλεως Σπάρτης καὶ ἅπαντας τοὺς μονάζοντας καὶ δοκίμους εἰς τὸ μοναστικὸν σχῆμα, μετ' αὐτοὺς ἐκρούσαν αὐτὸν ψυχικὴν γαλήνην, πολλὴν δὲ διεξοδικότητα, ἐξιστόρησεν εἰς αὐτοὺς ἅπαντα τὰ καθ' ἑαυτὸν, τὰ κατὰ τὴν πατρίδα, τὸ γένος, ὡς καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀρνήσεως αὐτῶν. Μετὰ δὲ τὴν τοιαύτην διεξοδικὴν διήγησιν τῶν ἀφορώντων εἰς τὸν ἑαυτὸν του, τὴν φανέρωσιν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνυποκρίτου ἔρωτος αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν, τὸν ὅποιον ἔκρυπτεν εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του, ἔτι δὲ τῆς προστασίας ἧς ἐντέθεν ἔτυχε παρὰ τούτου καὶ τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος, οἷας ἠύμοιρσε, προσηγγεῖλεν, ὅτι μετ' ὀλίγον ἔμελλε ν' ἀποθάνῃ: «Ἐγὼ μὲν λοιπὸν, εἶπεν, ὦ τέκνα καὶ σπλάγχνα ἐμά, τὸν ὅποιον διακαῶς ποθήσας παρεσκεύασα τὴν σωτηρίαν, καὶ τοὺς ὁποίους ἀνεγέννησα πνευματικῶς, ἤδη ἀπέρχομαι πρὸς τὸν Δεσπότην τῶν ἀπάντων καὶ Θεὸν ἡμῶν, καὶ ἰδοὺ ἐπλησίασεν ὁ καιρὸς τοῦ θανάτου μου. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἔχητε πάντοτε εἰς τὸν

Εἰκὼν τοῦ Ὁσίου. Ἰκανὸς γοῦν ὁ μεταξὺ χρόνος, καί, τοῦ Μαλακηνοῦ τῇ Κωνσταντίνου ἔτι διατρίβοντος, πρὸς τὴν ἀγήρω καὶ μακαρίαν λήξιν ὁ Ὁσιος μετέβη. Τοῦτο δὲ πυθόμενος ὁ Μαλακηνὸς καὶ νομίσας διαμαρτεῖν τῆς γλυκείας ἐκείνης καὶ ἀγαθῆς ἐλπίδος, δι' ἧς ἐπληροφορεῖτο τὸν τριπόθητον αὐτοῦ χαρακτηρὰ θεάσασθαι τοῦ μακαρίου, καθ' ἣν ἤκουσε πρόρρησιν, ἡνιᾶτο, ἤσχαλλε, μυρίοις λογισμοῖς ἐβάλλετο, δεινὸν ἠγεῖτο ζῆν, εἰ τὰ παρὰ τοῦ Ὁσίου ἐπηγγελμένα περαιούμενα οὐκ ὄψοιτο. Τῇ πίστει γοῦν τέως νευρούμενος ὁ ἀνὴρ, οὐδὲ γὰρ ἄγευστος ἦν καὶ αὐτὸς δι' τῆς θείας γνώσεως, δι' ἧς γινώσκεισθαι πέφυκε τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ: τί ποιεῖ καὶ τί φέρεται; Ζωγράφον τινὰ μεταστέλλεται ἀριστόχειρα, καὶ οἷος αὐτῷ τὴν μορφὴν ὁ Ὁσιος, τὸ σχῆμα, τὴν τρίχα, τὴν στολὴν τῷ λόγῳ πάντα ὑπέγραφε καὶ διεξῆλθε, καὶ ἐπέσκηπτε χρωματουργήσας τὴν τοῦ ἁγίου ἐμφέρειαν ἐπὶ σανίδος. Ὁ τοῖνον ζωγράφος, οἶκαδε ἐπανηκῶς καὶ προύργου θέμενος τῇ ἰδίᾳ τέχνῃ πάνυ εὐφυῶς ἐκτελέσαι τὸ ἐπιτάγμα, δυσεπιχείρητα πονεῖν ἔδοξε καὶ ὁ κόπος αὐτῷ εἰκαίως ἀπέβαιεν, οὐδὲ γὰρ οἷος τε ἦν ἐκ μόνης διηγέσεως, κἂν εἰς ἄκρον ἦν τὴν

1. Ἐν τῇ σειρᾷ τῆς διηγέσεως ὁ βιογράφος προτάσσει ἐν φ. 143 β—144 β 17 τὰ περὶ τῆς εἰκόνος τοῦ Ὁσίου. Ἡμεῖς παρακολουθοῦντες τὴν φυσικὴν τῶν γεγονότων σειρὰν ἀκολουθοῦμεν τὴν ἀνωτέρω ἐν τῇ διηγέσει τάξιν, ἐπιτάσσοντες ἐν τῇ μεταφορᾷ εἰς τὸ νεοελληνικὸν ἰδιῶμα, τὸ κεφάλαιον «εἰκὼν τοῦ Ὁσίου», καὶ συμπληροῦντες αὐτὸ μετὰ τὸ κεφάλαιον τῆς εἰκονογραφίας αὐτοῦ. Τὸ ἀρχαῖον ὅμοιόν κείμενον παραδεδομένον ἀκολουθοῦντες ἐν τῇ σειρᾷ τῆς διηγέσεως τὸν βιογράφον αὐτοῦ, ὡς τοῦτο ἐδημοσίωσεν ὁ Σπυρ. Λάμπρος ἐν τῷ Ν. Ἑλληνισμῷ αὐτοῦ.

2. Βλ. εἰκόνας 17-36, καὶ ἀνάγνωθι τὸ περὶ εἰκονογραφίας τοῦ Ὁσίου Νίκωνος σχετικὸν ἐν τοῖς κατωτέρω κεφάλαιον.

νοῦν σας τὰς συμβουλὰς μου καὶ νὰ ἐπιμελήσθε σπουδαίως τῆς ψυχικῆς ὑμῶν σωτηρίας, γνωρίζοντες καλῶς ὅτι μετὰ θάνατον ἢ μετάνοιά σας οὐδεμίαν ἔχει ἰσχύν».

Ἡ ἀναγγελία αὕτη τοῦ θανάτου κατελύπησε πάντας τοὺς παριστάμενους καὶ ἀκροωμένους αὐτοῦ, ὥστε ὅλοι ἀνελύθησαν εἰς δάκρυα, πικρῶς ὀδυρόμενοι καὶ ἀπολοφνόμενοι, ἐπειδὴ τὴν μετὰστασιν αὐτοῦ ἐθεώρουν μεγίστην ἀπώλειαν καὶ κοινὴν ὀρφάνιαν, οὐ μὴν καὶ ἀποστέρησιν τῆς θείας ἐφ' ἑαυτοὺς καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν αὐτῶν προστασίας καὶ ἀγάπης. Ἀλλ' ὁ Ὁσιος παρεκάλεσεν αὐτοὺς καὶ συνέστησε νὰ παύσῃσι τοὺς θρήνους καὶ ὀδυμούς, προσιδιάζοντας εἰς ἀνθρώπους φιλοσωμάτους καὶ φιλοζώους, καὶ νὰ δοξολογῶσι τὸν Θεόν, ὅστις ἠδόκησεν νὰ καλέσῃ αὐτὸν πλησίον του, καθὼς ἀρμόζει καὶ ἐπιβάλλεται νὰ πράττωσιν οἱ πιστεύοντες εἰς Αὐτὸν καὶ τρεφόμενοι μετὰ τὴν κρείττονα ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν καὶ τῆς ζωῆς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Ἐπανευρὼν δὲ τὸν μίττον τῶν πρὸς αὐτοὺς πατρικῶν παραινέσεων καὶ νουθεσιῶν αὐτοῦ, «τέκνα μου, εἶπεν, ἀγαπητὰ καὶ φίλτατα, φροντίσατε ὅσας συμβουλὰς ἐλάβετε παρ' ἐμοῦ νὰ τηρήσῃτε αὐτὰς ἀσφαλῶς, φυλλάσσοντες ἅμα καὶ τηροῦντες καὶ ὅσα ἐανῶν θὰ ἀκούσητε: Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχητε πρὸ ὀφθαλμῶν πάντοτε τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ σταθεράν καὶ ἀδιάσειστον τὴν πρὸς Αὐτὸν πίστιν, νὰ μὴ ἀπομακρυνῇσθε ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ν' ἀποφεύγητε τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὴν ἐπαρσιν, τὰ δεινὰ καὶ ὀλέθρια ταῦτα

τέχνην ἐξησκημένους, ὃν οὐδέποτε τεθέσται εἰκονογραφῆσαι (φ. 111 α) κατὰ τὸ ἀπαράλλακτον. Οὕτως οὖν ἀμνηχανῶν καὶ ἐναπόριος ὢν, ἀλύων τε οὐ μετρίως καὶ ἀνιῶμενος διὰ τε τὴν ἐκείνου ἄνοιαν καὶ τὸ μὴ δύνασθαι, ὅπως ἂν τῶν τῆς ὀψέως χαρακτήρων ἐφίκοιτο, ὁρᾷ τινα μοναχὸν ἄφνω εἰσιόντα ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, μακρὸν μὲν τῇ ἡλικίᾳ, τὸ σχῆμα ἐρημικόν καὶ ῥάκος παλαιὸν ἐννημένον, αὐχμῶντα τὴν κεφαλὴν, μέλανας δὲ κεκτημένον τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ πώγωνος καὶ ἀπλῶς κατὰ πάντα εἰκοτά τῷ μακαρίῳ, ἔφερε γὰρ ἐπὶ χεῖρας καὶ ῥάβδον Σταυρὸν ἔχουσαν περὶ τὸ ἄκρον αὐτῆς. Ὅς καὶ τὸν ἀσπασμὸν προσηκόντως τῷ ζωγράφῳ παραγγεῖλεν, ἥρετο τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἀδολεσχῶν ὥρᾳτο καὶ διαμεριμνῶν. Ὁ δὲ καὶ τὴν αἰτίαν ἀπεκάλυπτε καὶ τὸ ἐργῶδες τοῦ ἐπιχειρήματος ἀπηγγεῖλεν. Εἴτα πρὸς αὐτὸν ἡρέμα πῶς ὁ φαινόμενος μοναχός; Πρόσχεος, εἶπεν, εἰς ἐμὲ ἀδελφέ, ἐμοὶ γὰρ ἔστι κατὰ πάντα ἐμφερὴς ὁ ἱστορούμενος. Ἐπεὶ οὖν ἦρε τὸ ἔμμημα πρὸς αὐτὸν ἀτενέστερον ὁ ζωγράφος, ἔγνω ἐπακριβωσάμενος αὐτὸν ἐκείνον εἶναι, ὃν ἡ τοῦ Μαλακηνοῦ διήγησις ὑπεσῆμαινε, καὶ παρὰ χρῆμα στρέψας τὰς ὀψεις ἐν ἧ κατεῖχε σανίδι ἐφ' ᾧ τὴν ὁρωμένην μορφήν τοῦ τρισμάκαρος αὐτομάτως τῇ σανίδι ἐκτυπωθῆναι. Ἐκπλαγεὶς οὖν ἐπὶ τούτῳ καὶ πρὸς τὸν Ὁσιον θαῖτον ἐπιστραφεὶς, Κύριε ἐλέησον, σὺν φόβῳ πολλῷ ἐπιφθεγγόμενος, (φ. 111 α) οὐκ εἶδεν αὐτὸν ἔτι, αὐθιρὸν γὰρ ἀπέπη ὁ μακάριος. Ὁ δὲ ζωγράφος κατὰ

πάθη, προτιμώντες καὶ ἀσπαζόμενοι εὐκρινῶς τὴν ταπεινώσιν· νὰ μὴ ἀμελήσῃτε τῆς διακονίας τῆς μεγαλειτέρας πασῶν τῶν ἀρετῶν, ἥτις εἶναι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπη, διότι αὕτη εἶναι τὸ κεφάλαιον τῶν ἀρετῶν καὶ ὁ σύνδεσμος τῆς τελειότητος τούτων, καὶ ἀκριβῶς ὅ,τι εἶναι τὸ ἅλας εἰς τὸν ἄρτον, τοῦτο εἶναι ἡ ἀγάπη ἐν τῇ ἀρετῇ. Ταύτης ἀνωτέρα δὲν ὑπάρχει, οὐδὲ δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ἀφοῦ καὶ ὁ Κύριος διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος. Πρὸς τούτοις μὴ λησμονῆτε νὰ εἴσθε φιλόξενοι· μὴ περιφρονῆστέ ποτε πτωχὸν καὶ γυνή· νὰ ἐπισκέπτεσθε τοὺς ἀσθενεῖς· νὰ εἴσθε εὐσπλαγχνοὶ πρὸς τοὺς πτωχοὺς· νὰ βοηθῆτε ὅσον δύνασθε τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην βοηθείας· νὰ ἐλευθερώνητε τοὺς ἀδικουμένους ἀπὸ χειρῶν ἀδίκων καὶ παρανόμων, οὐ μόνον μὴ ἀρνούμενοι, ἀλλὰ καὶ οικειοθελῶς προσερχόμενοι καὶ μαρτυροῦντες ὑπὲρ αὐτῶν· νὰ εἴσθε φιλάδελφοι, τελείως δὲ ξένοι πρὸς τὰ μέγιστα ἡθικά καὶ κοινωνικά κακά, τὸν φθόνον καὶ τὴν ζηλοτυπίαν καὶ τὰ ἄλλα ὅσα πρόσκεινται τούτοις, ἐν οἷς καὶ ἡ μισαλληλία. Πρὸς δὲ γνωρίζω ὑμῖν καὶ μίαν ἄλλην μεγάλην καὶ σπουδαίαν ἀρετὴν, πολὺ εὐκόλῳ ἐν τῇ ἀποκτήσει καὶ ἐκτελέσει τῆς, ἀλλὰ καὶ πολὺ ὠφέλιμον εἰς τὸ νὰ καθαρίζῃ τοὺς ψυχικοὺς ῥύπους καὶ μώμους· αὕτη δ' εἶναι, τὸ νὰ συγχωρῶμεν τὰ σφάλματα τῶν ὁπωσδήποτε εἰς ἡμᾶς πταισάντων. Καὶ πρέπει ἀκόμη, νὰ προσταύητε τὰς χήρας καὶ τὰ ὀρφανά· νὰ ὑπηρετῆτε τοὺς πτωχοὺς εἰς πάσας

τὴν ἐκτυπωθεῖσαν ἐμφέρειαν τὰ λοιπὰ τῶν χρωμάτων προσαναγῶν καὶ τὴν εἰκόνα τέλεον ἀπαρτίσας, οἷα καὶ μέχρι τοῦ νῦν ὁράται ἀπὸ ὠρημένη καὶ προσκυνουμένη ἐν τῷ ἱερῷ καὶ θείῳ τεμένει τοῦ μάκαρος, λαβὼν αὐτὴν πρὸς τὸν περιβλεπτον Μαλακηνὸν ἀπεκόμισε, καὶ πάντα αὐτῷ κατὰ μέρος ἀνγγεῖλε τὰ τοῦ πράγματος. Καὶ αὐτός, ὡς ταῦτα ἤκουσε καὶ πληροφορίαν εἰλήφει ἐξ αὐτῆς τῆς ὁρωμένης αὐτῷ ἀπαραλάκτου μορφῆς τοῦ Ἀγίου μηδὲ ἐν τούτῳ τῷ μέρει ἀπρακτῆσαι τὴν τοῦ δικαίου πρόρρησιν, χαρὰς ἀμέτρου πεπλήρωται καὶ κῆρυξ ἦν διαπρύσιος ἔκτοτε τῶν μεγαλουργιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἡς ἡμίωρσε χάριτος ὁ Ἅγιος τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Ἀλλὰ τὰ μὲν ταῦτα τοῦ περιβλέπτου Μαλακηνοῦ καὶ τὰ τοῦ γεγονότος θαύματος ἐν τῇ ἀγίᾳ εἰκόνι τοιάδε. Ἀναγκαῖον δ' ὅμως καὶ τὰ περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ τρισμακάρος τῷ λόγῳ διαλαβεῖν καὶ ταῖς φιλοθέοις ἀκοαῖς παραδοῦναι· οὐκ ἄλυσιτελὲς γάρ καὶ τοῦτο τοῖς ἀκούουσιν.

Ἀσθένεια καὶ τελευταῖα ὑποθήκη τοῦ Ὁσίου. Ἐμελλεν ἤδη ὁ οὐρανοέραστος τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος καὶ τῆς ἀρετῆς ἔμψυχος στήλη τῶν κάτω ἀπαίρειν καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἐκδημεῖν, ὃν ἐξόχως ἠγάπησεν, ἀντὶ κόπων ὧν οἶδεν ἀμοιβὰς ἡλπίσε καὶ ἀντιδόσεις ἀπολήψεσθαι. Καὶ ἐπεὶ ἤγγιζεν ἡ κυρία τῆς ἐκ τοῦ σώματος ἀναλύσεως, ὅπερ δὴ καὶ προσπεκαλύπτετο αὐτῷ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὅλος ἦν λοιπὸν τῆς (φ. 115 α) ἐκδημίας· τὴν ἐπιθυμίαν γὰρ εἶχε καὶ αὐτός κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι.

τὰς ἀνάγκας αὐτῶν· ν' ἀποφεύγητε ὅση ὑμῖν δύναμις τὴν πορνείαν· ν' ἀγαπᾶτε τὴν μετριοφροσύνην, οὐδέποτε ἀποχωριζόμενοι αὐτῆς· πρὸς τοὺς ὑπέρτερας ὑμῶν νὰ συμπεριφέρησθε ἐπεικῶς καὶ φιλανθρώπως· οὐδέποτε ν' ἀνταποδίδητε κακὸν ἀντὶ κακοῦ, καὶ νὰ ἐξομολογήσθε διὰ τὰς πράξεις ὑμῶν συχνά, προσερχόμενοι εἰς ἄνδρας πνευματικὸς τιμωμένους ἐπ' εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ. Ἄν τοιοῦτο τρόπος θελήσῃτε νὰ ζήσητε τὴν ζωὴν ὑμῶν, δὲν θὰ ἐγκαταλίπω ὑμᾶς, θρηνοῦντας τώρα τὴν στέρησίν μου ὡς πατρός, ἀλλὰ θὰ ἐμπιστευθῶ τὴν φροντίδα καὶ πρόνοιαν ὑπὲρ ὑμῶν εἰς τὸν Οὐράνιον ἡμῶν Πατέρα, ὅστις τὰ πάντα ἐποίησεν ἐν σοφίᾳ, καὶ ὅστις εἶναι κοινὸς πατήρ καὶ δεσπότης καὶ κηδεμὼν ἀπάντων, τὴν σωτηρίαν ἅπασιν πλουσίως ἐπιβραβεύων.

Θάνατος τοῦ Ὁσίου καὶ ὅσα κατ' αὐτὸν θαυμαστά καὶ ἐξαισιᾶ ἑτεροαγρυπνήσαν. Ταῦτα καὶ ἀκόμη περισσότερα συμβουλευσας εἰς τοὺς συνηθροισμένους, οὐχὶ ἐξ ἀνθρωπίνης σοφίας, ἀλλὰ ἐκ τῆς χάριτος τοῦ ἀγαθοῦ Πνεύματος, ὅπερ ἔδωκε τοὺς λαληθέντας λόγους εἰς τὸ στόμα του, κατὰ τὸ γραφικὸν χωρίον: «Ἰδοὺ δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου», (Ἱερ. 9. 1) ἐπέθεσε τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπ' αὐτῶν οὕτως ἐπευξάμενος: «Ὁ Θεός, τέκνα μου ἀγαπητά καὶ ἀδελφοί, σὺν τῇ ἡμετέρᾳ ἀγάπῃ μεθ' ὑμῶν». Ἐκτείνας δ' ἔπειτα τὸ βλέμμα του ἰλαρὸν εἰς τὸν Οὐρανὸν καὶ εἰπὼν, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός, εἰς χεῖράς Σου παρατίθω τὸ πνεῦμά μου»,

Νοσήσας τοῖνον ἐπὶ μικρόν, ἀνέκλινεν ἑαυτὸν ἐν τῷ προνάῳ τοῦ θείου καὶ ἱεροῦ αὐτοῦ φροντιστηρίου, καὶ μεταπεμψάμενος τοὺς λογάδας τῆς πόλεως καὶ πᾶν ὅσον ἀσκητικὸν μοναστῶν τε καὶ μιγάδων, ἡρέμα τὰ χεῖλη διάρας, πρῶτα μὲν τούτοις ὑψηλῇ τῇ διανοίᾳ σὺν πολλῇ τῇ φειδοῖ καὶ τῇ μετριοφροσύνῃ τῆς ἐξ ἀρχῆς αὐτῷ περὶ τοῦ τῆδε κεκρυμμένοις ἐφανέρω, εἶτα καὶ πατριῶτα καὶ γένος καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀποταγῆς, πρὸς τούτοις καὶ τὸν θεῖον καὶ καθαρὸν ἔρωτα τοῦ ὁρατοῦ πατρός, ὃν εἶχεν ἐγκεκρυμμένον ἐν τοῖς τῆς ψυχῆς ἀπορρήτοις στρεφόμενον, ἐκδηλον ἐποίει τοῖς παροῦσιν ὅσης τε τῆς ἐκ Θεοῦ ῥοπῆς ἔτυχε καὶ οἷας ἡμίωρσε χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος καὶ ἀπαξ-απλὰς πάντα κατὰ μέρος τὰ κατ' αὐτὸν διεξοδικώτερον ἀνγγεῖλε καὶ ἀκολούθως τὰ τῆς ὅσον οὕτω ἀποβιώσεως καὶ τὸ ἐπείγεσθαι σὺν σφοδρᾷ τῇ ἐπείξει πρὸς τὸν ποθοῦμενον ἐφανέρω (ὁ δὴ) τοῦ λόγου οὕτως ἀπτόμενος. Ἐγὼ μὲν, ὡς τέκνα καὶ σπλάγχνα ἐμὰ, οὕς ὠδίνωσα καὶ ἔτεκον ἐν ἀγίῳ πνεύματι, πρὸς τὸν ἀπάντων Δεσπότην καὶ Θεὸν ἡμῶν ἅπειμι, καὶ ὁ καιρὸς ἤδη ἐφέστηκε τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως. Χρὴ οὖν ὑμᾶς διὰ μνήμης ἔχειν αἰετὰς ἡμετέρας παραινέσεις καὶ περὶ πλείονος ποιῆσθαι τῶν οἰκείων ψυχῶν (φ. 145 β) τὴν ἐπιμέλειαν, εἰδότες ὅτι μετὰ τὴν ἐνθνήδε ἐκδημίαν ἰσχύς μετανόας οὐδὲ μία. Τῶν δὲ τὴν ἐκείνου μετάνοιαν κοινήν ὁρφάνιαν καὶ κοινήν τῶν ἐντεῦθεν ἐκδημίαν ἡγησάμενων καὶ πρὸς φανερούς θρήνους ἐξαγομένων καὶ πικρῶς τὸν ἐκείνου χωρισμὸν ὁδυ-

παρέδωκε τὴν ἀγνὴν καὶ ἱερὰν αὐτοῦ ψυχὴν καὶ μετέστη εἰς τὴν ἀγῆρω καὶ μακαρίαν ζωὴν, ὡραίους τοὺς καρποὺς τῶν οἰκείων ἀπενεγκάμενος πόνων, καὶ ἀγγέλοις ἄξιος συγχωρευτῆς γενόμενος.

Πότε συνέβη ὁ θάνατος τοῦ Ὁσίου δὲν εἶναι ἱστορικῶς ἐξηκριβωμένον καὶ βεβαιωμένον, τοῦ βιογράφου σιωπῶντος εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο. Τὸ μόνον ὅπερ γνωρίζομεν, εἶναι, ὅτι οὗτος συνέβη τοῦ Μαλακηνοῦ, ἀφ' ἱκανοῦ χρόνου διατρίβοντος ἐν Κωνσταντινουπόλει. Κατὰ ταῦτα ὁ Ὁσίος μετέστη πρὸς Κύριον μετὰ τὸ γεγονὸς τῆς μετακλήσεως τοῦ Μαλακηνοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ δὴ μετὰ παρέλευσιν ἱκανοῦ χρόνου ἀπὸ ταύτης. Ἄλλ' ὁ Μαλακηνός, καθ' ἣν ἡδη ἐλέγχθη, μετεκλήθη εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ τὴν μάχην τῶν ὑπὸ τὸν Νικηφόρον Οὐρανὸν Αὐτοκρατορικῶν στρατευμάτων πρὸς τὸν Βούλγαρον ἡγεμόνα Σαμουήλ, γενομένην ἐν ἔτει 996 μ. Χ. Ἐπομένως ὁ θάνατος τοῦ Ὁσίου συνέβη μετὰ τὸ ἔτος αὐτό.

Ἐν τῇ διηγήσει θαύματός τινος περὶ θεραπείας μικροῦ παιδὸς ὀνομαζομένου Μανουήλ ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς : «Ἐπειδὴ δὲ ἡ πάνσεπτος καὶ δημοτελής ἐπέστη τῆς ἱερᾶς κοιμήσεως αὐτοῦ τοῦ τρισμακάρος, ὅτε δὴ οὐκ οἶδα ὅπως, ἀναξίοις οὖσι τὸ ζῆν καὶ ἀναπνεῖν τὸν ἀέρα, κατὰ τινες ἀρρήτους λόγους ἢ προστασία τῆς μονῆς ταύτης ἐνεχειρίσθη κατὰ τὸν καιρὸν τῆς παριπτεινύσεως ἐνδεκάτης ἐπινεμῆσεως τοῦ ἐξάκις χιλιοστοῦ πεντακοσιοστοῦ ἔτους, εἰς μνήμην ἐκείνῳ τῶν καθ' ἑκάστην τελομένων ὑπὸ

ρομένων καὶ ἀπολοφυρομένων, παρέκλειε τούτους ὁ μέγας ἑᾶσαι τὸ οὕτω θρηνεῖν καὶ ὀδύρεσθαι, ὥσπερ οἱ φιλοσώματοι καὶ φιλόζωοι, χάριτας δὲ μᾶλλον θεῷ ὁμολογεῖν, καθὼς πρέπει τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσιν καὶ τῇ κρείττονι ἐλπίδι τρεφομένοις. Εἴτα καὶ Πνεύματος ἁγίου πλησθεὶς ὁ ἀοίδιμος, παραινέσεως αὐτῆς τῆς πρὸς αὐτοὺς ἡψατο, ποίων σειρῶν ἢ κυκνείων μελῶν οὐχ ἡδυτέραις; Τεκνία, λέγων, ἐμὰ ποθεῖν καὶ θυμωρέσασθαι, προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ ἄς εἰλήφατε ἐξ ἐμοῦ παραγγελίας ἀσφαλῶς τηρήσατε, φυλάττοντες καὶ τὰ νῦν ῥηθησόμενα. Χρὴ γὰρ ὑμᾶς τὸν θεὸν φόβον πρὸς ὀφθαλμῶν ἀεὶ τίθεσθαι καὶ τὰ πρὸς εὐσέβειαν ὀρθῶς ἔχειν διὰ παντός, τῆς Ἐκκλησίας μὴ ἀπολιμπάνεσθαι, ἀλαζονείαν καὶ τὴν οἴησιν, τὰ δεινὰ καὶ ὀλέθρια πάθη, φευκταῖα ποιεῖσθαι ἀεὶ, τὴν δ' ἀληθινὴν ταπεινῶσιν ἐκθύμως ἀσπάζεσθαι καὶ πολλῶν πλέον τῆς μεζονος καὶ πασῶν τῶν ἄλλων γενικωτάτης ἀρετῆς, τῆς εἰς τὸν Θεὸν φημί καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης, ἀνολιγῶπως ἔχεσθαι· αὕτη γὰρ ἐστὶν ὁ σύνδεσμος τῆς τῶν ἀρετῶν τελειότητος, καὶ ὅπερ οἱ ἄλλοι (φ. 146 α) τῷ ἄρτῳ, τοῦτο τῇ ἀρετῇ ἢ ἀγάπῃ· καὶ μεῖζον ἴδῃ τις τὴν ἀγαπὴν τῆς ταπεινοφροσύνης, ἐπειδὴ καὶ ὁ Κύριος διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν καὶ καθ' ἡμᾶς γέγονε. Πρὸς τούτοις, ὦ τέκνα τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· πτωχὸν καὶ γυμνὸν μὴ ὑπερίδῃτε· ἀρρώστους μὴ ὀκνεῖτε ἐπισκέπτεσθαι, πένητας κατοικτεῖν, τοῖς ἐν ἀνάγκαις βοηθεῖν ὅποσιν δύναμις. Ρύεσθε ἀδικουμένους ἐκ χειρὸς

τοῦ Ὁσίου ἐλληλυθότες καὶ τῇ πάντα δυναμένη πίστει θαρρήσαντες, πάντα εὐθὺς περὶ ἐλάττονος θέμενοι, ἄρας ὁ πατὴρ τὸν παῖδα, ὡς εἶχε τάχος, τῇ ἱερᾷ λάρνακι πρόεισι τοῦ Ὁσίου».

Ἡ ἀνωτέρω διήγησις παρέχει ἡμῖν τὴν σπουδαίαν πληροφορίαν, ὅτι τὸ ἔτος τῆς Κοιμήσεως τοῦ Ὁσίου συμπίπτει μὲ τὴν ἐνδεκάτην ἐπινεμῆσιν τοῦ ἐξάκις χιλιοστοῦ πεντακοσιοστοῦ ἔτους ἀπὸ κτίσεως κόσμου. Ἡ ἐνδεκάτη ἐπινεμῆσις ὁμῶς συμφωνεῖ πρὸς τὸ ἐξάκις χιλιοστὸν πεντακοσιοστὸν ἔκτον ἔτος καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ ἐν τῇ ἀνωτέρω διηγήσει διαλαμβανόμενον. Διορθωμένου λοιπὸν κατὰ ταῦτα τοῦ ἔτους ἀπὸ κτίσεως κόσμου (6500—5508—998—312=686: 15=45 ἰνδ. καὶ μένουσι καὶ 11 ἔτη), ὁ θάνατος τοῦ Ὁσίου δέον νὰ συνέβη ἐν ἔτει 998 μ. Χ.

Πῶς ὁ συγγραφεὺς τὸν βίον τοῦ Ὁσίου, πλείστας ἄλλας λεπτομερείας περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ μνημονεύσας, παρέλειψε νὰ σημειώσῃ τὸ ἔτος τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ὡς καὶ τὴν ἡμέραν, τοῦτο εἶναι, ἄπορον. Ἴσως συμβαίνει καὶ ἐνταῦθα, ὅτι συμβαίνει μὲ τοὺς Εὐαγγελιστάς καὶ τὸ ἔτος τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου, οἵτινες παραλείπουσι τοῦτο, ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἡμέραις, καθ' ἃς ἔγραφον τὰ Εὐαγγέλια αὐτῶν, τοῦτο ἦτο λίαν γνωστὸν. Παρέλειψε λοιπὸν καὶ ὁ συγγραφεὺς τῆς ἱστορίας τοῦ βίου τοῦ Ὁσίου τὴν σπουδαιότατην ταύτην πληροφορίαν, οὐχὶ ἐκ παραδρομῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ, κατὰ τὰς ἡμέρας καθ' ἃς οὗτος παρέδιδε ταύτην εἰς τὸ μοναστήριον τούτου,

ἀδίκου καὶ παρανόμου· τῆς φιλαδελφίας ἔχεσθε· φθόνον καὶ ζῆλον καὶ τὰ ἄλλα τῆς κακίας εἶδη σὺν αὐτῇ τῇ μισαλληλίᾳ πόρρω βάλλειν ἀφ' ὑμῶν. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἄλλο ἔγωγε ἐπίσταμαι πάνυ μὲν ἄπονον, καθαίρειν δὲ σπύλους ψυχῆς λίαν ὀνησιμώτατον, τὸ ἀφίεναι δὴ τῷ πλημμελήσαντι τὸ ἀμάρτημα· τοῦτο γὰρ ἐστὶ φίλον ὑπὲρ τι ἕτερον τῷ θεῷ καὶ λυτῆριον τῶν ἡμετέρων κακῶν. Δεῖ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, καὶ χηρῶν προΐστασθαι καὶ ὀρφανοῖς προσσπίζεσθαι καὶ πτωχοῖς ἀεὶ ἐπαρκεῖν, τὴν πορνείαν φεύγειν ὅποσιν δύναμις, τὴν δὲ σωφροσύνην φιλεῖν διὰ παντός, ἥς χωρὶς οὐδεὶς ὀψεται τὸν Κύριον κατὰ τὸν θεὸν Ἀπόστολον, πρὸς τοὺς οἰκέτας ἐπεικῶς διακεῖσθαι καὶ φιланθρώπως, κακοῦ δὲ ἀνταποδοτικοῦ ἐν μηδενὶ μηδαμῶς γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ πεπραγμένα πυκνότερως ἐξομολογεῖσθαι ἀνδράσι πνευματικοῖς καὶ τοῖς πρὸς τοῦτο λίαν (φ. 146 β) εὐφυῶς ἔχουσι καὶ ἐπιτηδεῖως. Ἄν οὕτω τὸν καθ' ὑμᾶς βίον ἐξάγοιτε, οὐκ ὀρφανούς ὑμᾶς ἔασω, πατὴρ στερῶσιν ἀποδυρομένους τοὺς ἐμοὶ ποθεῖνους, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνῳ πατρὶ τὴν ὑμῶν καταλίπω πρόνοιαν, ὅς τὰ πάντα λόγῳ καὶ σοφίᾳ παρήγαγε καὶ κοινὸς ἀπάντων ἐστὶ πατήρ καὶ δεσπότης καὶ κηδεμὼν καὶ τὴν σωτηρίαν ἅπασιν πλουσίως ἐπιβραβεύων».

Θάνατος τοῦ Ὁσίου, καὶ ὅσα κατ' αὐτὸν θαυμαστά καὶ ἐξαιρία ἑτεροαγυγῆθησαν θαύματα. Ταῦτα καὶ πλείονα παραινέσας τοῖς συνευγεγνημένοις ὁ Ὁσίος, οὐκ ἐξ ἀνθρωπίνης σοφίας, ἀλλ' ἐκ τῆς χά-

τὸ ἔτος καὶ ἡ ἡμέρα τοῦ θανάτου αὐτοῦ θὰ ἦσαν ἐκ τῆς παραδόσεως πᾶσι τοῖς ἐν τῷ μοναστηρίῳ γνωστά. Ἡ δὲ παράδοσις λησμονήσασα, ὡς εἰκός, μετὰ τὴν καταστροφὴν καὶ ἐρήμωσιν τοῦ μοναστηρίου τοῦ Ὁσίου τὸ ἔτος περιέσσωσε μέχρις ἡμῶν μόνον τὴν ἡμέραν, 26ην Νοεμβρίου, καθ' ἣν παρέλαβον τὸ τε μοναστήριον αὐτοῦ καὶ ἡ Ἐκκλησία, ὅπως ἐορτάζωσι τὴν ἐπέτειον μνήμην τῆς κοιμήσεως αὐτοῦ.

Ἡ εἰδησις τοῦ θανάτου τοῦ Ὁσίου ἐβύθησεν εἰς βαθύτατον πένθος ἅπασαν τὴν Λακεδαίμονα. Ὁ Λαὸς τῆς Λακεδαίμονος ἀδιακρίτως φύλου καὶ ἡλικίας πυρποληθεὶς ὑπὸ θείου ζήλου ἐτρεχεν ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα αὐτῆς εἰς τὸ ἱερὸν τούτου μοναστηρίου, καὶ καθὼς σμῆνος μελισσῶν περὶ κηρύθραν, συνηθοῖζετο καὶ οὗτος περὶ τὸ σεπτὸν τοῦ Ὁσίου Σκῆνος, ἵνα τύχη τῆς θείας παρὰ τοῦ Ὁσίου εὐλογίας. Τόση δὲ μαρτυρεῖται ἡ συρροὴ τοῦ κόσμου, ὥστε ὅλοι οἱ δρόμοι καὶ αἱ στενωποὶ τῆς πόλεως Σπάρτης κατεκλύζοντο ἀσφυκτικῶς ὑπὸ κόσμου συνωστιζομένου καὶ διαγκωνιζομένου με κατεύθυνσιν πρὸς τὸ μοναστήριον. Οἱ πάντες ἐθεώρουν ὡς μοναδικὴν φιλοτιμίαν καὶ ἐξαιρετικὴν των εὐτυχίαν νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὸν περίβολον τοῦ μοναστηρίου, ἢ καὶ νὰ ἀτενίσωσι τὸ θεῖον ἐκείνου πρόσωπον. Ἀλλ' ἔτι μάλλον ἐνισχύθη καὶ ἐξήφθη ὁ ζήλος τῶν προσκυνητῶν, ὅταν πληθὸς, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, ἀνηγγέλλοντο τὰ τελοῦμενα κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην θαύματα. Ἐντεῦθεν τινες θέλοντες νὰ ἐκδηλώσωσι θερμὸν καὶ διάπυρον τῆς πίστεως αὐτῶν τὸ αἶσθημα

ριτος τοῦ ἀγαθοῦ Πνεύματος, οἰοῦν καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος, ὥσπερ πάλαι τῷ Ἱερεμίᾳ «Ἰδοὺ δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου» (Ἱερ. Α. 9), εἶτα καὶ ἐπιθείς αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ ἐπευξάμενος καὶ τὰ ἐξιτήρια ὡς δυνατόν αὐτοῖς προσφθεγξάμενος καὶ τελευταῖον τὸ «ὁ Θεὸς σὺν τῇ ἡμετέρᾳ ἀγάπῃ μεθ' ὑμῶν», ἐπειπὼν, «ὦ τέκνα καὶ ἀδελφοί», εἰς οὐρανὸν τὸ δῆμα ἐκτείνας, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός, εἰς χεῖράς σου παρατίθημι τὸ πνεῦμά μου» ἐπιφθεγξάμενος, τὴν ἀγνὴν καὶ ἱερὰν ἀφήκε ψυχὴν καὶ πρὸς τὴν ἀγῆρω καὶ μακαρίαν λήξιν οἶα τις Ὀλυμπιονίκης μετέβη, ἀγγέλοις ἄξις συγχορευτῆς γενόμενος καὶ ὡραίους τοὺς καρπούς τῶν οἰκείων ἀπενεγκάμενος πόνων.

Τότε δὴ τότε ἅπας ὁ τῆς Λακεδαίμονος λαὸς σὺν τῇ περὶ ἐπαρχίας, γένους ἅπαν καὶ ἡλικίας πᾶσα, ὡς ἦσθοντο τὴν (φ. 147 α) τοῦ ἁγίου μετὰστασιν ζήλω θεῖῳ πυρποληθέντες, ἔθεον ἄλλος ἄλλαχθὲν μεθ' ὑπερφυοῦς τῆς θερμότητος καὶ οἶα δὴ μελισσῶν σμῆνος ἐν μέλιτι συνηθοῖζοντο ἐφ' ᾧ τύχοιεν τῆς παρὰ τοῦ Ὁσίου εὐλογίας· καὶ ἄθλον ἕκαστος ἠγεῖτο πολλῶν εἶναι ἰδρώτων, καὶ φιλοτιμίας ἄξιον τοῖς πολλοῖς ἐνομιζέτο τὸ μόνον ἐγγὺς γενέσθαι τῶν περιβόλων ἢ καὶ πλησιάσαι καὶ τὴν μακαρίαν ὄψιν θεάσασθαι σπουδῆς ἄξιον ἐποιοῦνιο καὶ χρῆμα κομιδῇ περιμάχητον. Ἦν οὖν ἰδεῖν τῷ συρρέοντι πλήθει ἀγυιάς καὶ ἄμφοδα στενωχωρούμενα καὶ πλήθη θαυμάτων ἐκτελούμενα κατ' ἐκείνη τῇ ὥρᾳ. Δι' οὗ καὶ τὸ θερμὸν καὶ διάπυρον τῆς πίστεως δεῖξαι βουλόμενοι,

παρωρμήθησαν νὰ ἐνεργήσωσι καὶ διαπράξωσι πράξιν ἀνευλαβῇ καὶ ἀγροϊκόν. Ἐκαστος δηλαδὴ τῶν προσεγγιζόντων τὸ ἱερὸν τοῦ Σκῆνος, ἵνα προσκυνήσῃ αὐτό, ἀπεκόμιζεν, ἄλλός μὲν μίαν τρίχα ἐκ τῆς κεφαλῆς ἢ ἐκ τοῦ γενείου τοῦ πώγωνος αὐτοῦ, ἄλλος δὲ τεμάχιον ἐκ τοῦ ἐνδύματος, καὶ ἕτερος μέρος ἐκ τῆς δερματίνης αὐτοῦ ζώνης, ἵνα ἔχωσι ταῦτα ὡς φυλακτήριον καὶ χρησιμοποιῶσι κατὰ παντός νοσήματος καὶ ἐν πάσῃ περιστάσει τοῦ βίου αὐτῶν. Καὶ ἡ μὲν πράξις ἦτο τῇ ἀληθείᾳ ἀγροϊκός, τὸ ἐλατήριον ὅμως, ὅπερ ἦτο τὸ κίνητρον ἐν αὐτῇ, ἦτο εὐσεβὲς καὶ διάπυρον πίστεως, καθ' ὅσον ὅσοι μὲν κατεῖχοντο ἀπὸ οἰαομένης νόσου ἐθεραπεύοντο, οἱ δὲ λοιποὶ ἐμεγάλυνον σὺν τούτοις καὶ ἐδοξολογοῦν τὸν Θεὸν τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Νικάνος τοῦ «Μετανοεῖτε», ὃν ἀνεκῆρυττον καὶ ὠμολόγουν Σωτήρα τῶν.

Ὁ Νεκρὸς τοῦ Ὁσίου ἀποτίθεται εἰς θήκην. Τοῦ Ὁσίου ἀποθνήσκοντος, ὁ τότε Ἐπίσκοπος Λακεδαίμονος, περὶ τοῦ οὐοῦ προλαβόντως ὠμιλήσαμεν, καὶ ὅστις ἐφημίζετο διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀρετὴν, ἀφοῦ ἐξετέλεσεν ταχέως, ὅσα ἦσαν νόμιμα καὶ κανονικά, βοηθούμενος ὑπὸ ἱερέων καὶ μοναχῶν, διὰ χειρῶν ὁσίων καὶ μετὰ τῆς προσηκούσης εὐλαβείας καὶ κοσμιότητος, ἀπομακρύνας πρότερον ὅσον ἡδύνατο τοὺς ὄχλους, ἀπλήστως πάντων ἐχόντων τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου θεάματος, περιέστελλε τὸ καθαρὸν καὶ ἱερὸν ἐκείνου σῶμα καὶ ἐναπέθηκεν ἐντὸς θήκης, ἐν τῇ ὁποίᾳ εὐθὺς ἀνέβλυσεν ἐκ τοῦ θείου Σκῆνους τοῦ

οὗτω συρρέουσιν, παχύτερόν τι δρᾶσαι καὶ ἀγροϊκὸν παρωρμήθησαν. Καὶ ὁ μὲν ἐκ τῶν αὐχμῶντων βοστρύχων τῆς κεφαλῆς τοῦ μάκαρος ἔσπευδεν τι κομίσασθαι· ὁ δὲ ἐκ τῶν τριχῶν τοῦ πώγωνος· ἄλλος τμήμα τι ἐκ τοῦ παλαιοῦ τριβωνίου καὶ τῆς σισύρας· καὶ οὕτω μέγα καὶ περιβόητον ἦν ἅπασι τὸ λήψασθαι τι τῶν ἐπικειμένων ἐν τῷ χρόνῳ τῷ ἀγίῳ λειψάνῳ εἰς ἀπαλλαγὴν παθῶν ἅμα καὶ νοσημάτων παντοίων. Οἱ καὶ τῶν ἐλπίδων οὐκ ἐμεύσθησαν· ἄμισθον γὰρ τὴν θεραπείαν τρυγῶντες, ὅσοι νόσοις ποικίλαις κατελειγμένοι ἐτύγχανον, χαίροντες οἶκαδε ἐπανήσαν καὶ διὰ πάντων καὶ ἐπὶ πάντων (φ. 47 β) ὑμνεῖτο Θεός, καὶ σωτὴρ ὑπὸ πάντων ὁ ἐκείνου θεράπων ἀνεκρηρύττετο.

Ὁ Νεκρὸς τοῦ Ὁσίου ἀποτίθεται εἰς θήκην. Ὁ δὲ γε τῆνικαῦτα τῶν ἐκκλησιαστικῶν οἰάκων ἐπειληγμένος, ὃν ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, ὁ πολὺς τὴν φήμην, μειζων δὲ τῆς φήμης τὴν ἀρετὴν, θάττον ἐκτελέσας ὅσα καὶ νόμος σὺν ἱερεῦσι καὶ κληρικοῖς καὶ μονάζουσι, τὸ καθαρὸν καὶ ἱερὸν ἐκείνο σῶμα χερσὶν ὁσίων καὶ κόσμῳ τῷ προσήκοντι σπουδῇ πάσῃ περιστείλας καὶ τοὺς ὄχλους ὡς οἶόν τε διασκεδάσας, ἔτι ἀπλήστως πάντων ἐχόντων τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου θεάματος, τῇ σορῷ ἐναποτίθηται· ἐν ᾗ καὶ ποταμῶδον εὐθέως τὸ μύρον ἐκ τοῦ θείου Σκῆνους ἀνέβλυσεν, κενούμενον οὐδαμῶς, καὶνὸν δὲ τὸ εἶδος καὶ τὴν ἐνέργειαν ἀφραστον. Ἦν γὰρ τότε ὄραν χωλοὺς ἁλλομένους τῷ τούτου χρίσματι, τυφλοὺς εὐθέως τὴν ὀπτικήν ἀπολαμβάνοντας δύναμιν, μεμνηνότες ἔμφροντας γίνε-

μύρον ἀνεξάντλητον, πρωτοφανές εἰς τὸ εἶδος καὶ ἀνέκφραστον εἰς θαυματουργικὴν ἐνέργειαν. Καὶ πράγματι ἐβλέπε τις τότε χωλοὺς νὰ περιπατῶσιν εὐθὺς ὡς ἐχρίοντο διὰ τούτου, τυφλοὺς ν' ἀνακτῶσι τὸ φῶς των, παράφρονες νὰ σωφρονῶσι, πυρέσσοντας καὶ φθισικοὺς ν' ἀνακτῶσι τὴν ὑγείαν των, ὑδρωπικούς δὲ καὶ ὑπὸ μυρίων ἄλλων νοσημάτων κατεχομένους, καὶ τούτους χρισμένους ὑπὸ τοῦ θεοῦ μύρου, εὐθὺς νὰ θεραπεύωνται.

Ἐντεῦθεν λοιπὸν καὶ ὁ ἱερός ὑμνογράφος ψάλλει ἐν τῷ ἀπολυτικίῳ αὐτοῦ: «Χαίρει ἔχουσα ἡ Λακεδαιμὼν Θεῖαν Λάρνακα τῶν Σῶν Λειψάνων, ἀναβρούσαν πηγὰς τῶν ἰάσεων καὶ διασώζουσαν πάντας ἐκ θλίψεως τοὺς Σοὶ προστρέχοντας Πάτερ ἐκ Πίστεως. Νίκων Ὅσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος».

Ἡ εἰκὼν τοῦ Ὁσίου. Τὸ ἐπ' αὐτῇ θαῦμα. Καὶ ἡ εἰκονογραφία αὐτοῦ. Ὁ Μαλακηνὸς κατὰ τὴν ἐν Σπάρτῃ, πρὸ τῆς ἀπαγωγῆς αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἵνα δικασθῇ ἐπὶ ἀποστασία, δοθεῖσαν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Ὁσίου ὑπόσχασιν, προειπόντος αὐτῷ ὅσα τῷ συνέβησαν, ὡς φθάσαντες ἐν τοῖς πρότερον ἐμνημονεύσαμεν, ἀνέμενε, πληρωθεισῶν ἀπάσων τῶν λοιπῶν ὑποσχέσεων, νὰ πληρωθῇ καὶ ἡ τελευταία ὑπόσχεσις, καθ' ἣν οὗτος θὰ ἐπανέβλεπεν αὐτόν. Ἀλλ' ἐνῶ, ὡς προελέχθη, ἐπραγματοποιήθησαν ἅπαντα, ὅσα προφητικῶς εἶπεν εἰς αὐτόν ἐν Σπάρτῃ ὁ Ὁσίος, καὶ ἡλιπίζε καὶ ἐπίστευεν ἀδιστακτικῶς εἰς τὴν πραγματοποίησιν καὶ ταύτης, αἴφνης ἐπληροφόρηθη, ὅτι ἀπέθανεν. Ἡ εἰδῆσις αὕτη ἐτάραξε μεγάλως τὸν Μαλακηνόν. Ἦτο ἀνεξήγητον εἰς αὐτόν, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ συμβῇ, ὥστε νὰ μὴ ἴδῃ πραγματοποιούμενα πάντα ἀνεξαιρέτως, ὅσα τῷ προεῖπεν ὁ Θεοφόρος ἐκεῖνος ἀνὴρ. Τὴν δὲ λύπην καὶ στενοχωρίαν του αὐτὴν ἐπηρέανε τὸ γεγονός, ὅτι δὲν εἶχε κἄν οὐδὲ μίαν ἀναμνηστικὴν εἰκόνα ἀποδίδουσαν, ἔστω πιστῶς, ἔστω καὶ ἀμυδρῶς, τὴν ἁγίαν ἐκείνου μορφήν.

Ἐχων ὁμῶς ὁ Μαλακηνὸς καὶ διατηρῶν ζωηρὰ εἰς τὴν φαντασίαν αὐτοῦ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ πολυποθῆτου προσώπου τοῦ Ὁσίου ἔστειλε καὶ προσεκάλεσε πλησίον του ἀριστόχειρά τινα ζωγράφον, καὶ, ἀφοῦ τῷ ἐξιστόρησε τὰ κατὰ τὸν Ὁσίον καὶ τῷ περιέγραψεν οἷος ἦτο κατὰ τὴν μορφήν, τὸ σχῆμα, τὴν τρίχα καὶ τὴν στολὴν, τὸν παρεκάλεσε, νὰ τῷ ἀπεικονίσῃ αὐτὸν ἐπὶ σανίδος. Ὁ ζωγράφος ἐπιστρέψας εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ἀρξάμενος νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀνατεθεῖσαν εἰς αὐτόν ὑπὸ τοῦ Μαλακηνοῦ ἐντολὴν ἀντελήφθη, ὅτι ἀνέλαβε λίαν δυσεπιχείρητον

σθαι, λάβρους πυρετοὺς καὶ φθόας καὶ ὑδέρους καὶ μυρία ἕτερα εἶδη νοσημάτων μόνῳ τῷ θεοῦ μύρου χρίσματι δραπετεύοντα ἐξ ἀνθρώπων. Ὡν εἰς ὁ τοῦ Σαββατίου υἱὸς Ἰωάννης. Καὶ γὰρ ὡς ἐπίπαν ταῖς ἀρχαῖς τε καὶ μεταβολαῖς τοῦ βίου, ὡς πού τις εἶρηκε, καὶ τέλος ἐπεταί ὅταν δέ τι καὶ παρὰ ταῦτα γένηται ποτε ἐν τισι, σπανίως πάντως καὶ ἀσυνήθως γίνεται.

ἔργον, διότι, καίπερ ἦτο εἰς ἄκρον ἐξησκημένος ἐν τῇ ζωγραφικῇ τέχνῃ, δὲν ἦτο τόσον ἐπιτήδειος ν' ἀπεικονίσῃ ἀπαράλλακτα πρόσωπον, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε εἶχε γνωρίσει κατ' ὄψιν. Περιελθὼν λοιπὸν εἰς ἀμηχανίαν διηπόρει περὶ τοῦ πρακτέου. Ἀλλ' ἐνῶ εἰς τοιαύτην ἀμηχανίαν εἵχεν ἐμπλακῇ, μὴ δυνάμενος νὰ εὕρῃ τρόπον πιστῆς ἀπεικονίσεως τῆς μορφῆς τοῦ Ὁσίου, αἴφνης κρούεται ἡ θύρα τῆς οἰκίας αὐτοῦ καὶ ταύτης ἀνοίγεισθαι εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριόν του εἰς μοναχός. Ἦτο μακρὸς τῇ ἡλικίᾳ, ἦτοι ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα, εἶχε τὸ σχῆμα ἐρημικόν, τὴν κεφαλὴν ἀυχμῶσαν, τὰς τρίχας αὐτῆς καὶ τοῦ πώγωνος μαύρας, ἦτο ἐνδευμένος παλαιὸν ἔνδυμα (βάκος), εἰς δὲ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐκράτει ῥάβδον ἔχουσαν εἰς τὸ ἕτερον αὐτῆς ἄκρον Σταυρόν. Ὁ μοναχὸς οὗτος, ἀφοῦ ἐχαιρέτησε τὸν ζωγράφον προσηκόντως καὶ ἐπληροφόρηθῃ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἦτο τόσον ἐμφρονίς: «πρόσχε, εἶπεν, εἰς ἐμέ, ἀδελφέ, ἐμοὶ γὰρ ἐστι κατὰ πάντα ἐμφερὴς ὁ ἱστορούμενος». Καὶ πράγματι παρατηρήσας προσεκτικὰ εἰς αὐτόν ὁ ζωγράφος ἀνεγνώρισεν ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ, ὅτι ἦτο αὐτὸς ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον περιέγραψεν εἰς αὐτόν ἡ διήγησις τοῦ Μαλακηνοῦ. Ὡς δὲ τοῦ θαύματος! Στρέψας τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς τὴν σανίδα, τὴν ὁποίαν εἶχεν, ἵνα ἐπ' αὐτῆς ζωγραφίσῃ τὴν εἰκόνα τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε», βλέπει αὐτὴν αὐτομάτως ἐκτυπωθεῖσαν ἐπὶ τῆς σανίδος. Φόβῳ δὲ συσχεθεὶς ἐπὶ τῷ θαύματι καὶ ἐπιστρέψας ἀμέσως ἐκπληκτὸς πρὸς τὸν μοναχόν δὲν εἶδε πλέον αὐτόν, διότι αὐθωρεὶ ἐγένετο ἄφαντος. Μετὰ τοῦτο ἀναλαβὼν ἐκ τῆς καταπλήξεως ἀπεπεράτωσε τὸ ἐκτυπωθὲν ὁμοίωμα τῆς ἁγίας ἐκείνου μορφῆς, προσαρμόσας ἐπὶ τοῦ ἀπεικονίσματος καὶ τὰ λοιπὰ τῶν χρωμάτων πρὸς τελείαν ἀπόδοσιν τῆς εἰκόνας.

Ἀφοῦ δ' ἐτακτοποίησε τελείως τὴν εἰκόνα ὁ ζωγράφος, ἐκόμισεν αὐτὴν εἰς τὸν Μαλακηνόν, εἰς τὸν ὁποῖον οὗτος διηγῆθη ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ πάντα τὰ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς γενόμενα. Ὁ Μαλακηνὸς οὐχ ἦτον ἐκπλαγείς καὶ αὐτὸς καὶ θαυμάσας ἐπὶ τούτοις, διαπιστωθεὶς αὐτῷ καὶ ἐκ τῆς θέας τῆς εἰκόνας, ἡ ὁποία ἦτο ἀπαράλλακτως ὁμοία πρὸς τὴν ἱερὰν μορφήν τοῦ Ὁσίου, καὶ χαρεὶς ἀμέτρως ἐπὶ τῇ ἐκπληρώσει καὶ τῆς τελευταίας ὑποσχέσεως ἐκείνου, ὅτι θὰ ἐπανέβλεπε τὸ θεῖόν του πρόσωπον, ἐγένετο ἔκτοτε διαπρύσιος κήρυξ τῶν μεγαλουργιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἥς ἡμίωρσεν ἐν τοῖς Ὁσίοις ὁ Θεὸς Νίκων Χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Τὴν δ' οὕτω φιλοπονηθεῖσαν εἰκόνα ἐδώρσεν ὁ Μαλακηνὸς εἰς τὸ ἐν Σπάρτῃ ἱερὸν τούτου Προσκύνημα, ἐνθα ἀπέκειτο καὶ τὸ πάνσεπτον Αὐτοῦ Λείψανον.

Ἀτυχῶς ὁμῶς τοῦ ἱεροῦ Προσκυνηματος τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε» καταπεσόντος καὶ ὑπὸ τοῦ χρόνου συλληθέντος, συναπωλέσθη καὶ ἡ ἁγία καὶ ἀτίμητος αὕτη εἰκὼν, ἡ ὁποία θὰ ἀπέτελε διὰ τὴν Λακεδαιμόνα οὐράνιον δντως θησαυρόν, ἐὰν διεσώζετο ἢ ἀνευρίσκετο ἐν τοῖς ἐρείπιοις τοῦ μοναστηρίου Αὐτοῦ.

Κατὰ ταῦτα ἐν τῇ πρώτῃ εἰκόνι ὁ Ὁσίος Πατὴρ ἡμῶν Νίκων ὁ «Με-

τανοεῖτε», ἐν τῇ ὁποίᾳ κατὰ θαυμαστὸν τρόπον ἀπεικονίσθη αὐτομάτως, εἰκονογραφεῖται ὕψιλος τὸ ἀνάστημα καὶ ἐν σχήματι ἐρημίτου, ἐνδεδυσμένος χιτῶνα παλαιὸν ρακῶδη, ἔχων τὴν κεφαλὴν ἀκτένιστον καὶ ἀπεριποίητον καὶ τὴν κόμην αὐτῆς καὶ τὸ γένειον χρώματος μαύρου, καὶ φέρων εἰς τὴν μίαν χεῖρά του ράβδον φέρουσαν εἰς τὸ ἀνώτερον ἄκρον Σταυρόν, ἣν ἀχωρίστως ἔφερε μεθ' αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Παρθενίου ποταμοῦ μέχρι τοῦ θανάτου του. Ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ σχήματος τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ ἔχομεν σαφεῖς πληροφορίες. Ὅταν ἀπῆρχετο ἐκ τῆς μονῆς τῆς Χρυσῆς Πέτρας, ὁ ἡγούμενος αὐτῆς παρέσχεεν εἰς αὐτὸν τὰς ἐξῆς συμβουλὰς, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσι τὸ διαιτολόγιον τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ: «Πορεύση τοῖνυν, εἶπεν αὐτῷ ὁ ἡγούμενος ἀπερχομένων τῆς μονῆς, εὐαγγελικῶς· μὴ πῆραν ἐπιφερόμενος, μὴ χαλκὸν ἐν τῇ ζώνῃ, τὸ δὲ ἔνδυμα τρίχινον ἔξεις διὰ παντός ἄχρι τοῦ μέσου τῶν σφυρῶν διήκον, ἵνα μὴ περαιτέρω προῖδον τὸ τῆς βλακειᾶς ἔψηται ἔγκλημα. Ἡ βρώσις λιτὴ καὶ σκέδιος, ἄρτω μόνῳ καὶ ὕδατι τὴν χρείαν ἐκπληροῦσα». Ἐπομένως τὸ ἔνδυμα, τὸ ὁποῖον ἐνεδύετο, ὥφειλε νὰ ᾔτο ἀπλοῦν, τρίχινον, καὶ κατερχόμενον μέχρι τοῦ μέσου τῶν σφυρῶν, συμφώνως πρὸς τὴν αὐστηρὰν συμβουλὴν τοῦ πνευματικοῦ του γέροντος ἐν τῇ μονῇ τῆς μετανοίας του, καὶ ἀνάλογον πρὸς τὴν ἄλλην διαίτάν του, ἡ ὁποία ἐπίσης ἦτο ἀπλὴ, λιτὴ καὶ πρόχειρος.

Ἡ ὡς ἄνω αὐτόματος αὕτη εἰκὼν, ἡ ἀποθησαυρισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μαλακηνοῦ εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἱεροῦ του ἐν Σπάρτῃ Μοναστηρίου, εἶναι ἡ πρώτη εἰκονογραφία τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε»· αὕτη δ' ἀπετέλεσε τὴν πηγὴν, ἐξ ἧς οἱ διάφοροι ἀγιογράφοι ἤντλουν τὴν γνώσιν πρὸς ἀναπαράστασιν τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ φυσιογνωμίας.

Κατὰ τὸ σχέδιον δὲ τοῦτο δεόν νὰ ἐδημιουργήθῃ καὶ ὁ ἀγιορετικὸς τύπος τῆς εἰκονογραφίας αὐτοῦ, ὡς πληροφορεῖ ἡμᾶς τὸ βιβλίον «Ἑρμηνεία τῶν ζωγράφων ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζωγραφίαν», συγγραφέν ὑπὸ τινος Διονυσίου Ἱερομονάχου καὶ ζωγράφου, τοῦ ἐκ Φουρνᾶ τῶν Ἀγρᾶφων ἐν Ἀθῶνι, ἐν ἔτει «συνή»=1458 μ. Χ. Κατὰ τὴν ἑρμηνείαν αὐτὴν ὁ Ὁσιος Νίκων ὁ «Μετανοεῖτε» ζωγραφεῖται «νέος στρογγυλογένειος, μακρότριχος, ἔχων τὰς τρίχας ἡγριωμένας». Ἡ ἔκφρασις «νέος» ἀποδοτέα οὐχὶ εἰς τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' εἰς τὸ χρῶμα τῆς κόμης καὶ τοῦ γενείου του, ὅπερ μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ φαίνεται, ὅτι διετηρήθη μαῦρον, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὸ λυγρὸν τοῦ ὕψιλου ἀναστήματος αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν γνωστῶν ἡμῖν εἰκόνων ἡ ἀρχαιότερα εἶναι ἡ ψηφιδωτὴ τοιχογραφία ἐν τῷ καθολικῷ τῆς μονῆς τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ τοῦ Στειρίου. Τῆς εἰκόνος αὐτῆς ἐπεχείρησε νὰ λάβῃ ἀντίγραφον φωτογραφικὸν ὁ ἀείμνηστος ἀρχιεπίσκοπος Σπάρτης Θεόκλητος Μηνόπουλος, ὁ εἶτα γενόμενος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, χάριν τοῦ ἐν Σπάρτῃ ἐπιμελεῖα αὐτοῦ ἀνεγερθέντος προσωρινοῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε». Πλὴν δὲν κατάρθωσε λόγῳ τεχνικῶν δυσκο-

λιῶν. Τὰς τεχνικὰς ταύτας δυσκολίας ὑπερεπῆδησεν ὁ ἐκδότης τοῦ ὑπερόχου φωτογραφικοῦ Λευκώματος τῶν Βυζαντινῶν μνημείων τοῦ Μυστρά κ. Γεώργιος Ν. Γεωργιάδης, ἐπίτηδες μεταβάς ἐκεῖ ἡμετέρα ἐντολῇ ἐν ἔτει 1925, ὅστις καὶ ἔλαβε πιστὸν φωτογραφικὸν ἀντίγραφον (εἰκ. 17). Ἡ ψηφιδωτὴ αὕτη τοιχογραφία τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἀνήκει εἰς τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ ἐνδεκάτου αἰῶνος. Δεδομένου δ' ὅτι ὁ Ὁσιος Νίκων ἀπέθανε τῷ 998 μ. Χ. ἡ εἰκὼν αὕτη εἶναι ἡ ἐγγυτάτη πρὸς τὸ ἔτος τῆς Κοιμήσεως αὐτοῦ, ἢ ἡ γνησιωτέρα παράστασις καὶ εἰκονογραφία αὐτοῦ.

Σχεδιάσμα τῆς ψηφιδωτῆς αὐτῆς εἰκόνος τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ Οἶνοντιακὸν Περιοδικὸν «Μαλεβός» ὁ κ. Α. Ξυγγόπουλος ὑπὸ τὸν τίτλον «Εἰκόνες τοῦ Ἁγίου Νίκωνος».

Ἐάν ἐσῶζοντο ἐν Λακεδαίμονι ναοὶ τοῦ ἐνδεκάτου καὶ δωδεκάτου αἰῶνος θὰ εἶχομεν ἀσφαλῶς καὶ πολλὰς ἄλλας τοιχογραφίας ἀπτομένας τῆς πραγματικῆς εἰκόνος τοῦ Ὁσίου μας· δυστυχῶς ὅμως τοιαῦτα μνημεῖα δὲν διεσώθησαν. Ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ ναῷ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν Ζαραφῶν τῆς Λακεδαίμονος ἠλπίσαμεν, ὅτι θὰ εὕρωμεν τοιαύτην τιμὴν τοιχογραφίαν. Ἀλλ' ἀτυχῶς, ἐνῶ ὁ ναὸς αὐτὸς παρουσιάζει μίαν θαυμασίαν σχολὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωγραφικῆς τοῦ ΙΑ' ἢ ΙΒ' αἰῶνος,² μόνον τὴν εἰκὼνα τοῦ Ὁσίου Νίκωνος δὲν περιέχει. Ἐν τούτοις εἰκόνας τούτου ἀξίας προσοχῆς ἔχομεν νὰ παρουσιάσωμεν καὶ τὰς κατωθι. α) Τὴν ἐν τῷ παλαιομοναστηρίῳ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, Ἀγίου Νικήτα καὶ Ἀγίου Νικολάου, ἐν σπηλαίῳ τινι παρὰ τὰς δχθας τοῦ Εὐρώτα, μίαν ὥραν ἀπέχοντι τῶν χωρίων Βρονταμᾶ καὶ Γραμμούσης, καὶ τρίωρον Α. τοῦ χωρίου Δαφνί, ἀγιογραφημένην δ' ἐν ἔτει «ΨΦΟΕ» μηνὶ Ἰανουαρίῳ, ἥτοι ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου τοῦ Κυρίου Οἰκονομίας ἐν ἔτει 1267—1268 (Εἰκὼν 18). Ἐν τῷ μοναστηρίῳ τούτῳ κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Ἰμβραήμ ἐν Πελοποννήσῳ ἐγένετο τὸ ὀλοκαύτωμα τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ τοῦ χωρίου Βρονταμᾶ τῆς Λακεδαίμονος, καταφυγόντος εἰς αὐτὸ χάριν ἀσφαλείας (εἰκ. 19). β) Τὴν ἐν τῷ παλαιομοναστηρίῳ τῶν Ἀγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων ἐν Θεράπνσις τῆς Λακεδαίμονος τοῦ ἔτους 1305 μ. Χ. (Εἰκ. 20) γ) Τὴν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου ἐν τῷ χωρίῳ Λογγανίκῳ—Πελλάνῃς τῆς Λακεδαίμονος, ἡμικατεστραμμένην, τοῦ ἔτους 1375 μ. Χ. (Εἰκ. 22). δ) Τὴν ἐν τῷ καθολικῷ τῆς διαλελυμένης μονῆς Παιαγίας τῆς Χρυσαιτίσσης παρὰ τὸ χωρίον Χρύσαφα τῆς Λακεδαίμονος, ἡμικατεστραμμένην, σύγχρονον οὖσαν τῆς ἐν τῷ Παλαιομοναστηρίῳ τῶν Ἀγίων Τεσσαράκοντα. Τοῦτο ἐξάγεται ἐξ ἐπιγραφῆς ἐξαληλιμμένης εἰς τὸ ὑπέρθυρον τοῦ ναοῦ, καθ' ἣν ἡ μονὴ αὕτη ἀνάγεται εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Κομνηνοῦ τοῦ Παλαιολόγου, ὅστις εἰκάζομεν, ὅτι εἶναι Ἀνδρόνικος ὁ Πρεσβύτερος, ἐπὶ τοῦ ὁποῦο ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων καὶ ἀνιστορήθη ἐν ἔτει «ΣΩΓΓ»

1. Μαλεβός φ. 55 σελ. 459.

2. Ἀν. Ὁρλάνδου ἀνατολιζουσαι Βασιλικαὶ τῆς Λακωνικῆς ἐν τῷ Δ' τόμῳ τῆς Ἑκτεριῆδος τῆς Ἑταιρείας τῶν Βυζαντινῶν σπουδῶν σ. 343—351.

1. Ἑρμηνεία ζωγράφων μέρος Γ. σελ. 199.

ἀπὸ κτίσεως κόσμου καὶ ὁ ναὸς τῆς ῥηθείας μονῆς τῶν Ἀγ. Τεσσαράκοντα Μαρτύρων ἐν σπηλαίῳ τινὶ τῶν ἀπορρώγων βράχων τοῦ χειμάρρου Σωφρόνη, ῥέοντος ἀνατολικῶς τῆς σημερινῆς μονῆς καὶ συμβάλλοντος εἰς τὸν Οἶνοντα (κ. Κελεφίνα) ποταμόν. (Εἰκ. 21). ε) Τὴν ἐν τῷ καθολικῷ ναῷ τοῦ χωρίου Χρύσαφα τῆς Λακεδαιμόνος τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐπὶ σανίδος φορητὴν εἰκόνα, ἀναγομένην εἰς τὸν ΙΔ' αἰῶνα μ. Χ. (Εἰκ. 24). στ) Τὴν ἐν τῷ ναῷ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν Τσερίοις—Μελιτίνης τῆς Λακεδαιμόνος, ἀναγομένην εἰς τὸν ΙΔ' αἰῶνα. (Εἰκ. 23). Ἡ εἰκὼν αὕτη οὕσα ἡμικατεστραμμένη εἰκάζομεν, ὅτι ἀνήκει εἰς τὸν αὐτὸν ζωγράφον, τὸν ἀγιογραφῆσαντα τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου ἐν Λογγανίκῳ—Πελλάνης. Εἰκάζομεν δὲ τοῦτο ἐκ τῆς ὅλης τεχνотροπίας τῶν τοιχογραφιῶν τῶν δύο τούτων ναῶν. ζ) Τὴν ἐν τῷ καθολικῷ τῆς διαλελυμένης μονῆς Παναγίας τῆς Βρεσθενίτισσας πρὸς Δ. τοῦ χωρίου Βρέσθενα τῆς Λακεδαιμόνος, ἡ ὁποία ἐχρησίμευεν ὡς Ἐπισκοπεῖον διὰ τὸν Ἐπίσκοπον Βρεσθένης. (Εἰκ. 25). Ἐν τινὶ τοιχογραφίᾳ τοῦ ναοῦ τῆς μονῆς ταύτης ἐν τῷ Ἱερῷ Βήματι ἀναγινώσκειται ἀφιερωτικὴ τις πρᾶξις φέρουσα χρονολογίαν Ζμστ'—7046 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἥτοι 1548 ἀπὸ τῆς ἐναρξέως Οἰκονομίας τοῦ Κυρίου. Κατὰ συνέπειαν ἡ μονὴ αὕτη, ἥς ἰδρυτὴς εἶναι Ἐπίσκοπός τις τῆς Ἐπισκοπῆς Βρεσθένης ὀνόματι Νίκων, δεόν νά εἶναι κατὰ πολὺ ἀρχαιότερα τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος. Δεδομένου δὲ ὅτι πρώτη μνεία τῆς Ἐπισκοπῆς Βρεσθένης γίνεται εἰς τὴν διατύπωσιν τῆς τάξεως τῶν Μητροπόλεων καὶ Ἐπισκοπῶν ὑπὸ τοῦ Ἀνδρονίκου Β' τοῦ Παλαιολόγου, ἡ μονὴ αὕτη δεόν νά ἰδρῦθαι κατὰ τὸν ΙΔ' ἢ ΙΕ' αἰῶνα. η) Τὴν ἐν τῷ ναῷ τοῦ νεκροταφείου ἐν τῷ χωρίῳ Ἀγόριαν—Πελλάνης Λακεδαιμόνος, τιμωμένῳ εἰς ὄνομα τοῦ Ἀγίου Νικολάου (Εἰκ. 26). Εἰς τὰς εἰκόνας 25 καὶ 26 ὁ εἰκονιζόμενος παρουσιάζει ἐμφερῆ στάσιν καὶ σχῆμα, προδίδοντα ὅτι οἱ φιλοτεχνήσαντες αὐτὰς ζωγράφοι εἶχον ὑπ' ὄψει ὁ εἶς τὸν ἄλλον. θ) Τὴν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀγίου Νικολάου ἐν τῷ χωρίῳ Ἀναβρυτῇ—Βρυσεῶν τῆς Λακεδαιμόνος, τοῦ 1625 μ. Χ. (εἰκ. 27). ι) Τὴν ἐν τῷ ναῷ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου τοῦ χωρίου Πέρπαινη—Θεραπνῶν τῆς Λακεδαιμόνος εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ὁμωνύμου ἐν Σπάρτῃ Φιλανθρωπικοῦ Συλλόγου κατὰ σχεδίασμα τοῦ ζωγράφου Παντελῆ Ζωγράφου ἐν ἔτει 1925 (Εἰκ. 34). ιε) Τὴν ἐν τῷ Φιλανθρωπικῷ Συλλόγῳ τοῦ Ἀγίου Νικωνος ἐν Σπάρτῃ κατὰ σχεδίασμα τοῦ αὐτοῦ ζωγράφου Παντελῆ Ζωγράφου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑπ' ἀριθ. 17 εἰκόνας, ἐντολῇ καὶ δαπάνῃ τοῦ αὐτοῦ Συλλόγου φιλοτεχνήσαν (Εἰκ. 33).

Ἐν τινὶ σπηλαίῳ παρὰ τὸ Λουτράκιον τῆς Κορίνθου ὑπάρχει τοιχογραφία (Εἰκ. 36) ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀναγινώσκειται «ὁ Ὅσιος πατὴρ ὁ ἐν τῷ Ξηρῷ» ἀριστερά, καὶ δεξιὰ «Νίκων ὁ». Πάντως πρόκειται περὶ ἐτέρου Ὀσίου συνωνύμου τῷ ἡμετέρῳ, νεωτέρου τούτου. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω γνωστῶν εἰκόνων εἰς ὑμᾶς, εἰκόνες τοῦ Ὀσίου Νικωνος ὑπάρχουσιν ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων τοῦ ἀρχαίου καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν τῷ χωρίῳ Μαγούλα τῆς Σπάρτης τοῦ 16ου ἢ 17ου αἰῶνος (Εἰκ. 27), καὶ ἐν τῷ νέῳ καθεδρικῷ ναῷ τοῦ αὐτοῦ χωρίου, τοῦ ἔτους 1929. Ἡ δευτέρα ἐγένετο κατὰ σύνθεσιν τοῦ ζωγράφου Σταύρου Καντζίκη (Εἰκ. 35).

Ἐπίσης τοιχογραφίαι τοῦ Ὀσίου Νικωνος τοῦ Μετανοεῖτε εὑρήνται ἐν τοῖς καθολικοῖς τῶν μονῶν Καστρίου ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Λακεδαιμόνος, καὶ Φανεοῦ ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Κορινθίας. Ἡ πρώτη τούτων εἶναι ἐξαηλιμμένη, ἡ δὲ δευτέρα ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ περιοδικῷ «Μαλεβός», ἐνθα ἀνωτέρω, κατὰ σχεδίασμα ὑπὸ τοῦ κ. Α. Ξυγγοπούλου.

Ἐκ τῶν παρατεθεισῶν ὡς ἀνωτέρω εἰκόνων τοῦ Ὀσίου Νικωνος γνησιωτέρα εἶναι ἡ ψηφιδωτὴ εἰκὼν ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ὀσίου Λουκά τοῦ Στειροῦ (Εἰκ. 17), καὶ αἱ κατὰ τὸ πρότυπον ταύτης καὶ τὴν γνωστὴν ἤδη παράδοσιν τὴν διασωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ βιογράφου του, καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἔμπνευσιν, φιλοτεχνήθεισά ὑπὸ τῶν ζωγράφων Παντελῆ Ζωγράφου καὶ Σταύρου Καντζίκη (Εἰκ. 33, 34, 35). Πλὴν οὐχ ἤττον καλὴ καὶ ἀπομνην τῆς γνησίας μορφῆς τοῦ Ὀσίου Νικωνος τοῦ «Μετανοεῖτε» δύναται γὰρ θεωρηθῇ καὶ ἡ εἰκὼν ὑπ' ἀριθ. 18, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἀρχαιότερα εἰκὼν τῶν ἐν Λακεδαιμόνι διασωθεισῶν.

Ἡ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 33 τεύχει τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 1924 σ. 193 τοῦ περιοδικοῦ «Μαλεβός» δημοσιευθεῖσα εἰκὼν τοῦ Ὀσίου Νικωνος προδίδει, ὡς πολὺ ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ κ. Α. Ξυγγοπούλος, ὅτι ὁ «κατασκευάσας αὐτὴν ζωγράφος ἠγνόησεν ἐντελῶς τὴν παράδοσιν καὶ μᾶς παρουσίᾳς τὸν Ἅγιον μὲ λευκὸν γένειον καὶ κόμην, κατεσκληκότα, ὁμοιάζοντα περισσώτερον πρὸς Πατριάρχην τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἢ πρὸς θερμὸν καὶ πλήρη δράσεως ἄσκητὴν».

Ἐν τέλει προσφέρομεν καὶ τὴν ἐν τῷ καθολικῷ ναῷ τῆς Μονῆς τοῦ Ὀσίου Μελετίου ὑπάρχουσαν τοιχογραφίαν τῆς Κοιμήσεως τούτου, πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ὧσιν ἐξεθέσαμεν ἐν τῷ κεφαλαίῳ «Διαμονὴ τοῦ Ὀσίου Νικωνος καὶ ἄσκησις αὐτοῦ εἰς τὸν Κιθαιρῶνα» τοῦ παρόντος βιβλίου.

Ἡ μνήμη τοῦ Ὀσίου μετὰ τὴν ἄλυσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Κατ' ἀναντίρρητα τεκμήρια ἡ σεβασμία μονὴ τοῦ Ὀσίου Νικωνος κατὰ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα ἤκμαζε καὶ ἡ ἐπέτειος τῆς Κοιμήσεως αὐτοῦ ἐωρτάζετο λαμπροπρεπῶς. Ἀλλ' ἡ μακραίων δουλεία, ἡ κελευεγχῆς καὶ κελευεφῆς Τουρκικὴ δεσποτεία, συντελέσεν ὥστε νά καταστραφῇ καὶ ἡ ἱερά καὶ σεβασμία μονὴ τοῦ Ὀσίου ἐν τῇ πόλει Λακεδαιμο-

νία, καί, μετ' αὐτῆς ἀφανισθείσης καὶ τῆς πόλεως κατερειπωθείσης, νὰ συναφανισθῇ καὶ λησμονηθῇ καὶ ἡ ἱερὰ καὶ σεβασμία ἐκείνου μνήμη. Διηγήθεν τὸ ἡμέτερον "Ἔθνος διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου. "Ὅταν δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ ἡ πανσθενὴς τοῦ Κυρίου χεὶρ καὶ ὁ ἡρώϊσμός καὶ ἡ αὐταπάρνησις τῶν ἡρώων τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἐξήγαγεν αὐτὸ εἰς ἀναφυκὴν, ἵνα μεταχειρισθῶμεν τὴν γλῶσσαν τοῦ ψαλμῶδοι, τοῦ εἰπόντος «διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν», τότε ἀνεοῦρθη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἡ πανσέβαστος μνήμη τοῦ Ὁσίου καὶ Πολιούχου τῆς Λακεδαιμόνος Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε» τοῦ πρώτου ἐπὶ τοῦ Ἐπισκόπου Λακεδαιμονίας Δανιὴλ († 1844). Λίαν χαρακτηριστικὰ τοῦ γεγονότος τούτου εἶναι τὰ σημειούμενα ἐν τῷ κώδικι τῆς Μητροπόλεως Λακεδαιμονίας, γραφέντι ἐν αὐτῇ ἐν ἔτει 1755 κατὰ μῆνα Μάρτιον ὑπὸ Μητροπολίτου Ἀνανίου τοῦ Λαμπάρδη († 1767), καὶ αἶτινα ἔχουσιν ὧδε: «Καὶ ἐπειδὴ ἡ Σπάρτη πολὺ τοῖς εἰσέπειτα ἦν ὀρθοδόξουσα, ἀνάγκη ἦτον νὰ ἡκμαζέ καὶ ἡ ὀρθοδοξία καὶ ἐκαλλωπίζοντο καὶ οἱ ἱεροὶ νῶοι καὶ ἡ μητρόπολις ἐκεῖ νὰ ἐστηρίζετο. Καθ' ὅσον ἡμποροῦμεν νὰ καταλάβωμεν καὶ ἀπὸ τὸν Ἅγιον Ἰωάννα, ὅστις εὐρίσκοντας θεαρεσκεῖαν ἔμεινεν εἰς αὐτὴν ἕως τέλους». Τόσον εἶχε λησμονηθῇ ἡ μνήμη τοῦ Ὁσίου, ὥστε καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἶχε παραφθαρῇ.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Ἐπισκόπου Δανιὴλ († 1844) ἐπεσκέφθη τὴν Ἐπισκοπὴν Λακεδαιμόνος ὁ ἱεροκέρυξ Δανιὴλ Γεωργόπουλος ἐκ Ζυγοβιστίου τῆς Γορτυνίας καταγόμενος. Οὗτος ὑπῆρξε διδάσκαλος τῆς ἐν Δημητσάνῃ Ἑλλ. Σχολῆς καὶ μέλος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας. Κατὰ τὸν ὑπὲρ Ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα τῆς Ἑλλάδος ἐχρημάτισεν ἱεροκήρυξ διδασκὼν καὶ ἐνθαρρύνων τοὺς πολεμιστὰς εἰς τὰ στρατόπεδα, καὶ λουθετῶν τὸν λαὸν τῆς Πελοποννήσου, ἵνα σέβηται τοὺς νόμους, καὶ ἐμψυχῶν καὶ ἐμφυσῶν εἰς αὐτὸν πρὸς τῷ σεβασμῷ εἰς τοὺς νόμους καὶ τῇ ἀφοσιώσει πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸν πρὸς τὴν Θρησκείαν ἀπόλυτον σεβασμὸν καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀκλόνητον πίστιν. Τῷ 1824 ἦτο γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Θρησκείας Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης Ἰωσήφ. Μετὰ δὲ τὴν Ἐπανάστασιν ἐχρημάτισεν ἱεροκέρυξ τῆς Πελοποννήσου, καὶ ὡς τοιοῦτος ἐπεσκέφθη καὶ τὴν Λακεδαίμονα¹. Οὗτος ἐν τῷ ζῆλῳ του, ὅπως ἀναζωπυρήσῃ τὸ Θρησκευτικὸν συναίσθημα τοῦ Λαοῦ τῆς Λακεδαιμόνος, εὐρὼν παντελῶς τεθαμμένην εἰς τὴν λήθην τὴν μνήμην τοῦ Ὁσίου Νίκωνος καὶ βαθὺς γνώστης τοῦ βίου καὶ τῶν θαυμάτων τούτου καὶ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἔργου, ὅπερ ἐτετέλεσε πρὸς θρησκευτικὴν ἀναγέννησιν τῆς Λακεδαιμόνος καὶ τῆς Πελοποννήσου καθόλου, ἐνόμισεν ἀρμόδιον καὶ ταῖς περιστάσεσι πρέπον νὰ συντάξῃ πλήρη ἀσματικὴν ἀκολουθίαν τούτου, ὡς ἐν τοῖς ἀκολουθοῦσι ρηθῇσεται.

1. Παλ. ΕΕ. 12.

2. Recherches Historiques sur la Principauté Française de Morée, par Buchon Tom. Première o. LXXVIII—LXXXIV.

3. Ἀρχ. Μελετίου Εὐάγ. Γολανοπούλου Ἱεροκέρυξ Σπάρτης. «Τὸ Ἔθρον Κήρυγμα ἐν Λακωνίᾳ» σ. 11-13.

Ἐν τούτοις ὁ ἑορτασμός τῆς ἐπετείου τῆς Κοιμήσεως τοῦ Ὁσίου, ὁ τὸσον μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐν συρροῇ κόσμου ἐξ ὅλης τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐνεργούμενος ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ, εἶχε παντελῶς παραμεληθῇ καὶ ἐξηκολούθησε σχεδὸν ἀγνοούμενος μέχρι τοῦ ἔτους 1893 μ.Χ.

Ναοὺς εἰς μνήμην τοῦ Ὁσίου Νίκωνος συναντῶμεν ἐν Μαγούλα, ἐν Τρύπῃ, Σκλαβοχωρίῳ, Χρυσάφῃ καὶ Ξηροκαμπίῳ τῆς Λακεδαιμόνος. Ὁ ἐν Μαγούλα ναὸς ἀποτελεῖ παρεκκλήσιον ἐν τῷ αὐτόθι τρισυποστάτῳ καθεδρικῷ ναῷ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἀναγομένῳ εἰς τὸν 16ον ἢ 17ον αἰῶνα. Εἰς τούτους ἡ ἐπέτειος μνήμη τοῦ Ὁσίου Νίκωνος φαίνεται, ὅτι ἐωρτάζετο, καθάπερ καὶ σήμερον, καὶ πρὸ τοῦ ἔτους 1893, τῶν κατοίκων τῶν χωρίων τούτων τῆς Λακεδαιμόνος διατηρησάντων, ἔστω καὶ ἀσθενῶς, τὴν παράδοσιν τοῦ πανηγυρικοῦ ἐν Λακεδαίμονι ἑορτασμοῦ τῆς ἐπετείου τῆς Κοιμήσεως Αὐτοῦ. Οὕτως ἐξησθενημένην, καὶ δυνάται τις εἰπεῖν λησμονημένην, εὐρὼν τὴν ἑορτὴν ταύτην ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μονεμβασίας καὶ Λακεδαιμόνος Θεόκλητος Μηνόπουλος ἐθεώρησε καθήκον του νὰ προσδώσῃ εἰς αὐτὴν τὸν ἀρχαιοπρεπῆ καὶ λαμπρὸν ἐκείνῳ χαρακτήρα, καθ' ὃν δημοτελῶς καὶ πανδημῶς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Λακεδαιμόνος ἐωρτάζετο κατὰ τοὺς πρὸ τοῦ 1453 μ. Χ. χρόνους.

Ἐν συνενοήσει λοιπὸν μετὰ τῶν ἐγκριτωτέρων τῆς πόλεως Σπάρτης, τῶν Ἑγουμένων τῶν ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ του μονῶν καὶ τοῦ λοιποῦ ἱεροῦ Κλήρου τῆς Λακεδαιμόνος, ὥρισεν ὅπως ἡ 26η Νοεμβρίου τοῦ 1893 ἑορτασθῇ μετὰ πάσης ἐπισημότητος καὶ λαμπρότητος. Πρὸς μείζονα δὲ λαμπρότητα συνέδεσε μετὰ τοῦ πρώτου ἐκείνου ἑορτασμοῦ, καθ' ὃν παρέστη ἅπας ὁ ἱερός Κλήρος τῆς Λακεδαιμόνος, καὶ τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Μητροπόλεως, τιμωμένου εἰς μνήμην τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Καὶ πράγματι ἡ 26η Νοεμβρίου τοῦ ἔτους τούτου, σημανθεῖσα καὶ διὰ τοῦ γεγονότος τῆς καθιερώσεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς νεωτέρας πόλεως Σπάρτης, ἀποτελεῖ σταθμὸν θρησκευτικῆς ἀναπλάσεως καὶ ἀναδημιουργίας τοῦ Σπαρτιατικοῦ Λαοῦ, ἀναζωπυρήσεως δὲ καὶ τῆς ἐσβεσμένης Μνήμης τοῦ Ὁσίου Νίκωνος. Ἐκτοτε ἐξηκολούθησε ἐφ' ἱκανὰς δεκαετηρίδας νὰ πανηγυρίζηται ἡ ἑορτὴ αὕτη μετὰ ζωηρᾶς θρησκευτικῆς ἐκδηλώσεως καὶ τοῦ ἀρμόζοντος εἰς αὐτὴν ἱεροῦ ζήλου καὶ θρησκευτικοῦ σεβασμοῦ. Μόνον κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τὸ κύμα τῆς ὑλόφρονος περιόδου, ἦν διανύομεν, ἐπηρέασε καὶ τοὺς κατοίκους τῆς Σπάρτης καὶ ἐμετρίασε τὸν ὡς ἀνωτέρω ἀναζωπυρηθέντα ἱερὸν εἰς τὴν μνήμην τοῦ Πολιούχου αὐτῶν ζῆλον. Οὕτως ὁ λαμπρὸς διάκοσμος τῶν στοῶν καὶ τῶν καταστημάτων τῆς ἀγορᾶς τῆς Σπάρτης, ὅστις ἐπλαισιώνει αὐτὴν καὶ ἐστεφάνωνε τὰς ὁδοὺς αὐτῆς μετὰ τόξα ἐκ μυρσίνης, καὶ αἱ ὥραιαι ἀψίδες ὑπὸ τὰς ὁποίας διήρχετο ἡ ἱερὰ πομπὴ τῆς Λιτανείας καὶ περιφορᾶς τῆς τιμίας τοῦ Ὁσίου Εἰκόνης τοῦ χρόνου προϊόντος ἐξέλιπον. Καὶ αὕτη δὲ ἡ ἀργία τῆς ἀγορᾶς ἐν Σπάρτῃ περιορίσθη εἰς μόνην τὴν πρωΐαν τῆς 26 Νοεμβρίου. Ἄς ἐλπίσωμεν, ὅτι καὶ αὖθις θὰ ἐπανέλθωμεν

εἰς τὰ παλαιὰ ἔθιμα, εἰς δὲ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πολιούχου καὶ Μεγάλου Προσ-
τάτου τῆς ἡ Σπάρτης καὶ ἡ Λακεδαιμόνων πᾶσα θὰ δώσωσι τὸν χαρακτηρα
ἐκεῖνον, ὃν ἡ πολὺ ἀρχαιότης προσέδωκεν εἰς αὐτήν, καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν
βάσεων καὶ εὐσεβῶν αἰσθημάτων, ἐφ' ὧν ἐπανίδρυσεν αὐτήν ὁ αἰδίδμος
Ἀρχιεπίσκοπος Σπάρτης Θεόκλητος, θὰ συνεχίσωσι πανηγυρίζουσαι αὐτήν.

Ἀξίζει καὶ ἐπικαίρως φρονοῦμεν, ὅτι δυνάμεθα ν' ἀναμνησθῶμεν
ἐνταῦθα τοῦ ὕμνου, ὃν ὁ ἐγκωμιαστής τοῦ Ὁσίου μας ἔψαλε, μελωδήσας
τὰ εἰς τὸν στίχον ψαλλόμενα ἐσπέρια στιχηρά, καὶ ὁ ὁποῖος μελωδεῖ :
« Δεῦτε Λακεδαιμόνων πληθὺς, οἱ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ κώμαις ἀθροίσθητε
συστῆσαι λαμπροφοροῦντες ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ Νίκωνος τοῦ Θεοῦ Πανή-
γυριν, μέλποντες πρὸς αὐτὸν χαριστήρια... ». Τοιαύτην ἑορτὴν καὶ πανή-
γυριν ὀφείλει νὰ συστήσῃ καὶ ἡ σημερινὴ Σπάρτη ἐξ ὀνόματος τῆς ὁποίας
δοξολογῶν τὸν Θεὸν ὁ αὐτὸς μελωδὸς καὶ ὑμνητὴς τοῦ Ὁσίου μας
ψάλλει : « Χαῖρε καὶ εὐφραίνου πόλις ἡ Λακεδαιμόνων, τοιοῦτον Πολιούχον
ἐκ Θεοῦ κληρωσάμενη, τὸν τῆς νίκης φερώνυμον, Νίκωνα τὸν ἐν θαύμασι
μέγιστον, τῶν δαιμόνων ἐλαύνοντα φάλαγγας καὶ νόσων παντοίων ἐξαι-
ρούμενον. Αὐτὸν καὶ ἡμεῖς μεσίτην προσάγοντες, αἰτοῦμεν δυσωπεῖν τὸν
Χριστόν, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν »

Ἀνέγεραις Ναοῦ ἐν Σπάρτῃ εἰς τὸν Ὁσίον Νίκωνα. Τὴν ἀνα-
σύστασιν τῆς πανηγύρεως εἰς μνήμην τῆς Κοιμήσεως τοῦ Ὁσίου Νίκωνος
ἐποίησαντο ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Θεόκλητος τῇ 26 Νοεμβρίου τοῦ
1893 μ.Χ., ὡς ἐν τοῖς προλαβοῦσιν εἴπομεν. Κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν ἐξε-
φώνησε καὶ ἕνα θαυμάσιον ἱστορικὸν καὶ διδακτικὸν λόγον. Ἐκ τούτου
ἀποσπῶμεν τὴν ἐξῆς ἀξιωματικὴν περικοπήν. « Διὸ καὶ ἀπὸ τῆς ση-
μερινῆς ἡμέρας ἀφορμὴν λαμβάνων, καθ' ἣν τὸ μὲν τελούμεν τὴν ἑορτὴν
τοῦ Ὁσίου Πατρός καὶ Πολιούχου τῆς πόλεως ἡμῶν Ἀγίου Νίκωνος, τὸ
δὲ ποιούμεθα τελετὴν πάνδημον ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ
Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, εὐχομαι καὶ ἀξιῶ ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρ-
δίας, ἵνα μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν καὶ τὴν πλήρη διακόσμησιν αὐτοῦ
ἐπιχειρήσωμεν καὶ τὴν ἀνίδρυσιν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Νίκωνος ἐν
αὐτῇ τῇ πόλει ὡς δευτέρου ἐνοριακοῦ ναοῦ, καὶ κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ
Μάκαρος ἐν τῇ ἀρχικῇ τοποθεσίᾳ ὀφείλομεν νὰ οἰκοδομήσωμεν ἐξωκλή-
σιον τρισυπόστατον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Σωτῆρος, τῆς Θεομήτορος καὶ τῆς
Ἀγίας Κυριακῆς ».

Διευκρίνω κατὰ ταῦτα ὁ ἀείμνηστος Θεόκλητος μίαν εὐχὴν καὶ
ἀξιῶσιν περὶ ἀνιδρύσεως α) ναοῦ ἐν τῇ πόλει Σπάρτῃ εἰς τιμὴν τοῦ
Ὁσίου καὶ β) ἐξωκκλησίου ἐν τῇ θέσει ἔνθα ἀνίδρυτο ὑπὸ τοῦ Μάκαρος
ὁ ναὸς τῆς σεβασμίας ἐκεῖνου μονῆς.

Προεχούσης τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἐν τῇ πόλει ναοῦ τοῦ Ἀγίου Νίκο-
νος ὡς δευτέρου ἐνοριακοῦ, παραλλήλως πρὸς τὴν συντελουμένην τότε
ἐργασίαν συμπληρώσεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ, συνεχισθεῖσαν καὶ
ἐπὶ τοῦ διαδεχθέντος αὐτὸν νῦν ἀρχιερατεύοντος Μητροπολίτου κ. Γερ-
μανοῦ, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Θεόκλητος κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν, ὥπως

ποιήσεται ἡ πόλις Σπάρτη ἐναρξιν ἐπίσημον πρὸς πραγματοποιήσιν καὶ
τοῦ ἔργου τούτου.

Αἱ πρῶται ἐνέργειαι ἐστράφησαν εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τοῦ καταλ-
λήλου γηπέδου. Ὡς τοιοῦτον δὲ προεκρίθη ἡ τοποθεσία τῶν ἐπὶ τοῦ ἀνα-
τολικοῦ λόφου ὑπ' ἀριθ' 1,2 καὶ 6 οἰκοπέδων τοῦ ἐξηκοστοῦ τετραγώνου
τῆς πόλεως ἐκ τ. μέτρων 1621, δωρεὰν παραχωρηθέντων ὑπὸ τοῦ Δημο-
σίου διὰ πράξεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ἐκδόντος τὸ ὑπ'
ἀριθ. 321 τῆς 14 Νοεμβρίου 1897 παραχωρητήριον ἐπὶ τῇ βάσει πράξεως
τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Σπάρτης.

Ἐπειδὴ ὅμως τὰ παραχωρηθέντα ταῦτα οἰκόπεδα ἐκρίθησαν ἥκιστα
κατάλληλα πρὸς ἀνέγερσιν ἐνοριακοῦ ναοῦ, ἐλήφθη ἀπόφασις παρὰ τῶν
ἀρμοδίων, ὅπως πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον χρησιμοποιηθῶσι τὰ ὑπ' ἀριθ'
1—4 οἰκόπεδα τοῦ 47 τετραγώνου τῆς πόλεως, ἅτινα καὶ κατελήφθησαν,
καὶ ἐν μιᾷ νυκτί, μετὰ πολλὰς ἐπεμβάσεις τοῦ Δημοσίου πρὸς παρεμπό-
δισιν τοῦ ἔργου, ἐπὶ ἡμέρᾳ, καθ' ἣ διηγοῦνται οἱ παλαιότεροι, τὸ νῦν ὑπάρ-
χον προσωρινὸν παράπηγμα τοῦ ναοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον ὄρθρου βαθέος εἰς
ἱερεὺς ἐτέλεσε καὶ τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἀδεία τοῦ Ἀρχιε-
πισκόπου Θεοκλήτου. Ἠγέρθη ὅμως ζήτημα κυριότητος ἐπὶ τοῦ οἰκοπέ-
δου τοῦ Δημοσίου καὶ ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος Λακεδαιμόνος προσεκάλεσε
τὴν ἐνοριακὴν ἐπιτροπείαν τῆς Εὐαγγελιστρίας, ὅπως ἄρῃ ἐκεῖθεν τὸ πα-
ράπηγμα τοῦ ναοῦ καὶ ἐλευθερώσῃ τὸ οἰκόπεδον. Ὡς ἡ δὲ ὑπόθεσις διὰ
κατάλληλων ἐνεργειῶν, ὥστε νὰ γίνῃ δημοπρασία ἐκποιήσεως τῶν οἰκο-
πέδων, εἰς ἣν παρουσιάσθῃ καὶ ἀνεδείχθῃ τελευταῖος πλειοδότης διὰ τὸν
ναὸν ὁ ἱερεὺς Νικόλαος Κονταξόπουλος, ὅστις κατέβαλε καὶ τὸ ἀπαιτηθὲν
ἐν τῇ δημοπρασίᾳ δεκατημόριον. Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ἐξέδοτα
τὰ ὑπ' ἀριθ. 384, 385, 386 καὶ 387 παραχωρητήρια τῶν ρηθέντων οἰκοπέ-
δων ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἱερέως Νικολάου Κονταξοπούλου. Ὁ ἱερεὺς οὗτος
ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου, ὅπως προσέλθῃ καὶ παραλάβῃ τὰ
παραχωρητήρια ἀντικαταβάλλων ἀρμοδίως τὸ ὑπόλοιπον τοῦ τιμηματος
μετὰ τὴν ἐκπτώσιν τοῦ δεκατημορίου. Οὗτος ὁμως ἀπέφευγεν. Ἐντεῦθεν
ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος ἀχθεὶς εἰς δύσκολον θέσιν ἐκ τῆς ἐκκρεμότητος ἐ-
κείνης ἔταξε προθεσίαν δεκαπενθήμερον, ζητηθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἐνοριακῆς
ἐπιτροπείας Εὐαγγελιστρίας, καὶ ἡπειλήσεν ἐκπτώσιν τοῦ δεκατημορίου
ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου καὶ ἀκύρωσιν τῶν παραχωρητηρίων, ἐὰν δὲν προσήρ-
χeto ἐνώπιόν του πρὸς καταβολὴν κατὰ νόμον τοῦ ἡμίσεος τῆς ἀξίας,
σύνταξιν δὲ διὰ τὸ ὑπόλοιπον ἡμισυ χρεωστικῶν ὁμολογιῶν ἐντὸς τῆς
δεκαπενθήμερου προθεσμίας. Ταῦτα ἔσπευσε ν' ἀνακοινώσῃ καὶ εἰς τὸν
Ἀρχιεπίσκοπον Σπάρτης, γράφων πρὸς αὐτὸν ἐν κατακλείδι τοῦ ὑπ' ἀριθ.
21618 καὶ ἀπὸ 18 8βρίου τοῦ 1901 ἐγγράφου του : « Σὺς παρακαλοῦμεν καὶ
αὐθις, Σεβασμιώτατε, ὅπως καλέσητε τὸν εἰρημένον ἱερεῖα Κονταξόπου-
λον καὶ προσέλθῃ οὗτος εἰς τὸ γραφεῖον τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐφορίας καὶ ἐκ-
πληρώσῃ τὰς ἄς ἀνέλαβεν ἀπέναντι τοῦ νόμου υποχρεώσεις του, διότι ἄλ-
λως θὰ εὐρεθῶμεν εἰς τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην νὰ προβῶμεν ἄφ' »

ένος μὲν εἰς τὴν βεβαίωσιν τοῦ κατατεθέντος δεκατημορίου ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου συμφώνως τῷ νόμῳ, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν κατεδάφισιν τοῦ ἀνεγερθέντος ἐπὶ τοῦ οἰκοπέδου τούτου ναοῦ «Ἅγιος Νίκων», δι' ὃν, ὡς γνωρίζετε, οὐκ ὀλίγον διὰ τῆς μέχρι τοῦδε σιωπῆς μας καὶ ἡμεῖς συνετέλεσαμεν, ὅπως ἀνεγερθῇ».

Ἐκ τοῦ ἐγγράφου τούτου πληροφορούμεθα καὶ βεβαιούμεθα, ὅτι ὁ προσωρινὸς ναὸς τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε» ἐν Σπάρτῃ ἀνηγέρθη πρὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς τοῦ ἔτους 1901 καὶ μετὰ τὸ ἔτος 1897 μ. Χ.

Ἐκ τοῦ ἀπαντητικοῦ ἐγγράφου ὑπ' ἀριθ. 2529 τῆς 27 Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1901 μ. Χ. πρὸς τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Θεοκλήτου μανθάνομεν, ὅτι τὸ δεκατημόριον κατεβλήθη ὑπὸ τῆς Ἀναστασίας Σμυρνωτάκη, ὑποσχεθείσης διὰ τὴν καταβολὴν καὶ τοῦ ὑπολοίπου ποσοῦ τῆς ἀξίας τῶν οἰκοπέδων. «Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ ἐπῆλθε, γράφει περαιτέρω τὸ ἐγγράφον, ὁ θάνατος τῆς εὐσεβοῦς γυναικός. Καὶ ἐκκληροδότησε μὲν αὕτη ἅπασαν τὴν περιουσίαν τῆς εἰς τὸν ῥηθέντα ναὸν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 2385 τῆς 28-9-1898 δημοσίας διαθήκης τῆς, ἔνεκα ὅμως ἀνωμάλων δὲν ἐπετεύχθη εἰσέτι ἡ κατάθεσις τοῦ ἀντιτίμου τῶν εἰρημένων οἰκοπέδων». Ἀφοῦ δ' ἐφ' ἐξῆς ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτὸν ἐνεργείας γενομένας παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν Οἰκονομικῶν περὶ ἀνταλλαγῆς τῶν οἰκοπέδων τούτων τοῦ 47 τετραγώνου μετ' ἐκείνων τοῦ 60 τ. τῆς πόλεως, δωρεὰν παρὰ τῶν ἐκκληροδοτῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἀνεγέρσεως τοῦ ναοῦ τούτου, ἀκαταλλήλων ἔπειτα κριθέντων, τὸν παρεκάλεσε ν' ἀναμείνῃ μέχρις οὗ ἤθελεν ἐγκριθῇ ἡ ἀνταλλαγή, ἢ τοῦλάχιστον μέχρις οὗ ἤθελε διευθετηθῇ ἡ ὑπόθεσις τοῦ κληροδοτήματος τῆς Ἀναστασίας Σμυρνωτάκη δικαστικῶς ἢ διὰ συμβιβασμοῦ. Διευθετηθείσης τῆς διαφορᾶς ταύτης πρὸς τὸ Δημόσιον συνεχίσθησαν αἱ προκαταρκτικαὶ ἐνέργειαι διὰ τὴν ἀνέγερσιν μονίμου ναοῦ, ἐκπονηθέντος μάλιστα καὶ σχεδίου ἀμιγοῦς βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ὁποίου ἡ δαπάνη ὑπελογίζετο εἰς τὸ ποσὸν τῶν 105.000 δραχμῶν. Αἱ ἐνέργειαι αὗται ἐγένοντο ἐπὶ τῆς δημαρχίας τοῦ Δημάρχου Σπαρτιατῶν Περ. Σαλβαρά.

Τὸ παράπηγμα τοῦτο τοῦ ναοῦ τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἐν Σπάρτῃ ἀνηγέρθη προσωρινῶς, ἐπὶ τῇ βεβαίᾳ ἐλπίδι ὅτι περατουμένου καὶ διακοσμουμένου πλήρως τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας ἐν Σπάρτῃ θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ ἀνίδρυσις ναοῦ μεγαλοπρεποῦς εἰς τὸν Ὁσίον Νίκωνα, τὸν Πολιοῦχον τῆς Λακεδαιμόνου, ἀναλόγου πρὸς τὸν ὀφειλόμενον εἰς αὐτὸν σεβασμόν. Ἐκτοτε παρήλθον ἱκανὰ ἔτη, ἐν δὲ τῇ διανύσει τούτων οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐμειώθη ἢ ἐχαλαρώθη τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ὁ ζήλος τῶν ἀρμοδίων, ἵνα περατώσῃ καὶ διακοσμήσῃ ἐντελῶς τὸν τῆς Μητροπόλεως ἱερὸν Ναόν, ὡς ἐν τῇ καθιερώσει του ἠγύχθη καὶ ἠξίωσεν ὁ καλὸς κάγαθος Ποιμενάρχης τῶν Σπαρτιατῶν αἰδίδμος Θεόκλητος, καὶ περατουμένου τούτου κατάρξωνται, ἀπερίσπαστοι πλέον περαιτέρω διὰ τοῦτον δαπανῶν, καὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ δευτέρου ἐν τῇ πόλει ἐνοριακοῦ ναοῦ εἰς μνήμην τοῦ

Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε». Ἦδη ὁ ναὸς οὗτος συντελέσθη εἰς μνήμην τῶν κυτῶρων τούτου καὶ πάντων τῶν κοπιασάντων καὶ συντελεσάντων εἰς τὴν οἰκοδομὴν καὶ τὸν εὐπρεπισμὸν αὐτοῦ, ἔπαινον δὲ τῆς νεωτέρας Σπάρτης καὶ φρονηματισμὸν τῶν ἐπιγενομένων γενεῶν, ὅπως καὶ αὗται ἐπακολουθήσωσιν εἰς τὰ ἴχνη τὴν ἐμπυρον εὐσέβειαν καὶ πίστιν τῶν πατέρων αὐτῶν.

Περατωθέντος δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς εὐσεβοῦς συνειδήσεως τῶν Σπαρτιατῶν ἡ παλαιὰ ὑπόσχεσις περὶ ἐνάρξεως τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ εἰς τὸν Μέγαν αὐτῶν Πολιοῦχον Νίκωνα τὸν «Μετανοεῖτε». Ἡσθάνθησαν, ὅτι ἡ εἰς τὸν Πολιοῦχόν των ἀνέγερσις ναοῦ εἶναι οὐ μόνον ἐκπλήρωσις ἀνειλημμένης παλαιᾶς ὑποσχέσεως, ἀλλὰ καὶ ἐνός ἐκ τῶν κυριωτάτων θρησκευτικῶν καὶ κοινωνικῶν καθήκοντων καὶ ὑποχρεώσεων αὐτῶν. Εἰς τὴν βοθεῖαν συνειδησιν τοῦ καθήκοντος τούτου παρ' αὐτοῖς συνετέλεσε σπουδαίως καὶ τὸ μέγιστον ἐνδιαφέρον τοῦ νῦν ἀρχιερατεύοντος Μητροπολίτου Σπάρτης κ. Γερμανοῦ, οὐδέποτε διαλιπόντος νὰ ὑπεθυμίζῃ εἰς τοὺς Σπαρτιάτας τὸ καθήκον των τοῦτο καὶ νὰ ἀναζωπυρῇ τὴν βαθεῖαν πρὸς τὸν Πολιοῦχόν των εὐλάβειαν, οὐ μόνον ὁ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν Λακεδαιμονίων καθόλου.

Ἐν ἔτει 1927 ἡ ἐνοριακὴ ἐπιτροπεία τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νίκωνος ἀπετελέσθη ἐκ τοῦ εὐλαβεστάτου Ἱερῶς Παναγῇ Κεφαλᾷ, καὶ ἐκ τῶν αἰρετῶν μελῶν αὐτῆς κ. κ. Βρασίδα Βεκράκου, Στυλιανοῦ Στρατηγοπούλου, Παναγιώτου Μορφογένη καὶ Κωνσταντίνου Γεωργοπούλου. Ἐν ἔτει δὲ 1930 ἀντὶ τοῦ τελευταίου προσετέθη ὁ Ἀναστάσιος Καλαβρυτινός. Ὁ ἔμπυρος ζήλος καὶ ἡ ζέουσα αὐτῶν πίστις ἀνέφλεξαν εἰς τὴν ψυχὴν των τὴν φιλοτιμίαν, ὅπως αὐτοὶ πραγματοποιήσωσι τὸ ὄνειρον τῆς πόλεως Σπάρτης καὶ τῆς Λακεδαιμόνου καὶ θέσωσι τὰς βάσεις τοῦ ναοῦ τούτου εἰς τιμὴν τοῦ Μεγάλου Πολιοῦχου αὐτῶν. Οὕτως ἐνήργησαν τὴν ἐκπόνησιν νέου σχεδίου ρυθμοῦ Βασιλικῆς ἐν ἔτει 1928 μ. Χ. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐξεπόνησεν ὁ κ. Ἀναστάσιος Ὁρλάνδος συμβουλευθεὶς τὴν πεῖράν του, τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν βαθεῖαν γνώσιν τῆς ναοδομίας τῆς βυζαντινῆς ἀναγεννήσεως τῆς τέχνης ἐν τῇ σχολῇ τῆς Λακεδαιμόνου, ἡ ὁποία ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἐκτὸς τῶν τριῶν ναῶν βασιλικοῦ ρυθμοῦ μετὰ τρουῶν ἐν Μυστρᾷ, τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τῆς Ὁδηγητρίας ἢ Βροντοχίου καὶ Παντανάσσης, καὶ τοὺς τρεῖς ἑτέρους, τὸν τῆς μονῆς τοῦ Ἀγ. Νίκωνος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Λακεδαιμονίᾳ, τὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν Ζαραφῶνι Θεραπνῶν, καὶ τρίτον τὸν ὅμοιον ἐν Ἀπιδέᾳ Ἐλους.

Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ σχεδίου τούτου, τοῦ παλαιοῦ θεωρηθέντος λίαν δαπανηροῦ, μὲ πολλὴν πρωτοτυπίαν φιλοπονηθέντος, ἐγένετο τῇ 10ῃ Μαΐου τοῦ 1929, ἡμέρᾳ Παρασκευῇ τῆς Διακαινησίμου, ἡ κατάθεσις τοῦ θεμελίου λίθου. Ἡ τελετὴ ὑπῆρξε κατανυκτικὴ καὶ ἐξαιρετικῶς μεγαλοπρεπής. Προέστη αὐτῆς ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σπάρτης κ. Γερμανὸς συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου τῆς Σπάρτης, ἀποτε-

λουμένου ἐκ τοῦ Ἱεροκῆρυκος καὶ τῶν αἰδεσιμωτάτων καὶ εὐλαβεστάτων Ἐφημερίων αὐτῆς Γεωργίου Κοκκῶν Οἰκονόμου καὶ Παναγῆ Κεφαλᾶ Ἱερομνήμονος, καὶ διακονούντος τοῦ διακόνου Νικοδήμου Γρουμποῦ. Τὴν εὐχὴν τοῦ θεμελίου λίθου ἀπήγγειλεν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Γερμανός, ὅστις ἠλόγησεν καὶ ἐσφράγισεν διὰ τοῦ τύπου τοῦ Σταυροῦ αὐτόν. Μετὰ τοῦτο παραλαβὼν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Σεβασμιωτάτου τὸν λίθον ὁ Ἱεροκῆρυξ, εὐρισκόμενος εἰς τὸ βάθος τῶν θεμελίων, ἀνέγνωσε γεγωνεῖς τῇ φωνῇ τὴν ἐπὶ τούτου γεγλυμμένην ἐπιγραφὴν ἔχουσαν ὧδε :

ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΤΟ ΓΕΝΟΣ ΤΡΩΙΑΝΟΥ
ΕΠΙ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΔΕ ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΗΛΙΑ ΓΚΟΡΤΣΟΛΟΓΟΥ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΩΝ ΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑΚΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΝ
ΑΙΔΕΞΙΜΟΤΑΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΠΑΝΑΓΗ ΚΕΦΑΛΑ ΒΡΑΞΙΔΑ ΒΕΚΡΑΚΟΥ
ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΜΟΡΦΟΓΕΝΝΗ
ΚΩΝΣΤΕ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΤΕΤΕΘΗ ΣΗΜΕΡΟΝ ΤΗ ΔΕΚΑΤΗ ΜΑΪΟΥ ΣΩΤΗΡΙΩ ΕΤΟΥΣ 1929
Ο ΘΕΜΕΛΙΟΣ ΟΥΤΟΣ ΛΙΘΟΣ ΕΙΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΝ ΕΝ ΣΠΑΡΤΗ ΜΕΓΑΛΟΥ
ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΝΑΟΥ ΕΙΣ ΤΙΜΗΝ ΚΑΙ ΜΝΗΜΗΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΟΥΧΟΥ ΤΗΣ
ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΙΚΩΝΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΟΕΙΤΕ
ΠΡΟΣ ΨΥΧΙΚΗΝ ΣΩΤΗΡΙΑΝ ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗΝ ΤΑΥΤΗΝ
ΟΠΩΣ ΔΗΠΟΤΕ ΣΥΜΒΑΛΟΝΤΩΝ ΕΥΞΕΒΩΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

Ἀκολουθῶς δὲ, τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου ἐπιφωνούντος τὸν : «ἐθεμελίωσεν αὐτὴν ὁ Ὑψίστος· ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ οὐ σαλευθήσεται, βοηθήσει αὐτῇ ὁ Θεὸς τὸ πρὸς πρωτῇ, πρωτῇ», ὁ Ἱεροκῆρυξ, βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Δημάρχου Σπάρτης κ. Ἡλίου Γκορτσολόγου, κατέθεσεν ἐν τῇ ἀνατολικομεσημβρινῇ γωνίᾳ τῶν νεοσκαφῶν τάφων τῶν θεμελίων τὸν θεμέλιον τοῦτον λίθον ἐπιβοήσας : «Πάντων τῶν ὁπωσδήποτε συμβαλομένων εἰς τὴν τελετὴν τῆς θεμελιώσεως τοῦ νέου Προσκυνήματος τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Νικωνοῦ τοῦ «Μετανοεῖτε» καὶ Πολιούχου τῆς Λακεδαίμονος εἴη αἰώνια ἡ μνήμη. Ἀμήν».

Αἱ ἐργασίαι τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ προχωροῦσι βραδέως δι' ἔλλειψιν οἰκονομικῶν μέσων. Ἡδὴ ἐπερατώθη νὸ πρῶτον τμήμα τοῦ κτιρίου. Ἐνασμενίζομεθα δὲ νὰ ἐλπίζωμεν, ὅτι ὁ ἱερός ζῆλος τῶν Σπαρτιατῶν δὲν θὰ σταματήσει ἕως ἐδῶ, ἀλλ' ὅτι θὰ ἐκδηλωθῇ εἰς ἀληθῆ ἐνθουσιασμόν πρὸς ταχεῖαν περάτωσιν τοῦ ἀρξαμένου ἔργου, καὶ ὅτι ἡ παροῦσα Ἐνοριακὴ Ἐπιτροπὴ, ἣν ἀπαρτίζουν πρὸς τῷ αἰδ. ἱερεῖ Παναγῇ Κεφαλᾷ οἱ κ. κ. Κωνσταντῖνος Κυριακόπουλος, Κωνσταντῖνος Τσερώνης, Ἰωάννης Παπαστάθης καὶ Λεωνίδας Καράγιωργας, οὐδόλως θὰ ὑπολειφθῇ εἰς ζῆλον, ἀλλ' ὅτι θὰ φανῇ ἐφάμιλλος τῶν εὐγενῶν προσπαθειῶν ἐνὸς εὐσεβοῦς παρελθόντος.

ΘΑΥΜΑΤΑ ΓΕΝΟΜΕΝΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΟΙΜΗΣΙΝ ΑΥΤΟΥ

Θεραπεία τοῦ υἱοῦ Σαββατίου τινός. Ἐκτὸς τῶν θαυμάτων, ἅτινα ἀνωτέρω διελάβομεν, θὰ μνημονεύσωμεν ἀκολουθῶς καὶ ἕτερά τινα ἐκ τῶν ἀναριθμῶν τοιούτων, ὅσα περιέσωσε μέχρις ἡμῶν ὁ βιογράφος αὐτοῦ, εἰς δοξολογίαν τοῦ Θεοῦ καὶ μνήμην ἀγῆρω τούτου.

Ἡ θεία λάρναξ τῶν Ἀγίων Λειψάνων τοῦ Ὁσίου διὰ τοῦ ἀναβλύζοντος ἐν αὐτῇ μύρου ἐχάριζε τὴν ὑγίαν εἰς πάντας τοὺς ἐκ τούτου χριστούς. Εἰς ἐκ τῶν θεραπευθέντων εἶναι καὶ ὁ υἱὸς Σαββατίου τινός, ὀνόματι Ἰωάννης, ὅστις κατεχόμενος ὑπὸ χρονίας καὶ χαλεπώτατης νόσου κατέκειτο κλινήρης, ἔχων ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματός του παράλυτα. Ὁ Σαββάτιος ἐξαντλήσας ἅπαντα τὰ μέσα ὅσα ἡ ἱατρικὴ ἐπιστὴμὴ διέθετε καὶ πληροφορηθεὶς περὶ τῆς θεραπευτικῆς δυνάμεως, ἣν εἶχε τὸ ἐκ τῆς λαρνακῆς τῶν ἁγίων Λειψάνων τοῦ Ὁσίου ἀναβλύζον μύρον, μετέφερε τοῦτον εἰς τὸ ἱερόν τοῦτου μοναστηρίου, ἵνα ἐξαντλήσῃ καὶ τοῦτο τὸ μέσον τῆς θεραπείας τοῦ υἱοῦ του. Καὶ πράγματι, ὡς ὁ υἱὸς τοῦ ἡλείφθη ἐκ τοῦ μύρου τοῦ ἐν τῇ λαρνακῇ ἀναβλύζοντος ἐκ τῆς σοροῦ τῶν τιμίων Λειψάνων τοῦ Ὁσίου, εὐθὺς ἐθεραπεύθη, καὶ χρησιμοποίησας τοὺς ἰδίους τοῦ ὁ θεραπευθεὶς πόδας ἔτρεξεν εἰς τὴν μητέρα του, ἵνα ἀναγγείλῃ εἰς αὐτὴν τὸν ἐξαισίον τρόπον τῆς θεραπείας του, καὶ ὅτι ἀνέκτησε πλήρη ὑγίαν καὶ ἀρτιμέλειαν.

Ἄλλ' ὅρα καὶ τῶν μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ Ὁσίου (π. 148 α) θαυμάτων τε καὶ χαρισμάτων, ὧν ἡξιώθη ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ Πνεύματος, μνήμην ποιῆσθαι, εἰ καὶ μὴ πάντων ἀκριβῶς, οὐδὲ καθ' ἑξῆς. Πῶς γάρ, τοσούτων ὄντων, ἃ δὴ καὶ ποταμίαις ἐπίσης ῥέουσι νάμασι, καὶ μάλιστα, ὅτι μὴδὲ μέχρι καὶ νῦν ἐκεῖνα τῆς ῥοῆς ἔστησαν; Ὀλίγα δὲ τούτων ἀπολαβόντες εἰς δόξαν Θεοῦ, τοῦ οὕτω δοξάζοντος ὡς ἡ ὑπόσχεσις τοὺς αὐτοῦ θεράποντας, τὰ πλείω τοῖς εἰδόσι παραπέμψομεν. Οὗτος γάρ ὁ τοῦ Σαββατίου υἱός, νόσῳ χρονίᾳ περιπεσὼν καὶ λίαν χαλεπώτατῃ, χεῖρας ἅμα καὶ πόδας καὶ ἅπαν τὸ σῶμα παρείτο καὶ καθ' ἅπαξ (ἦν) ἀκίνητος· ἐπεὶ δὲ καὶ φορὰν παρὰ τῷ θεῷ νὰ κεκόμιστο, καὶ τῷ βλύζοντι μύρῳ ἐκ τῆς σοροῦ τοῦ θεοῦ Λειψάνου ἤλειπτο, αὐθαρῶς ἀνέστη ὁ παῖς καὶ τὸ σῶμα ἔρωτο ἅπαν καὶ ποσὶν ο κείους ἀλλόμενος τῇ ἰδίᾳ μητρὶ προσέδραμεν, ὥστε πάντας ἐκπλαγῆναι καὶ τῷ Θεῷ δόξαν ἀναπέμψαι.

**Θεραπεία Γρηγορίου τινός, υ-
πνέτου Βασιλείου τοῦ Ἀποκαύ-
κου.** Ὁ στρατηγὸς Βασιλείος ὁ Ἀ-
πόκαυκος διαχειρισθεὶς ἄριστα τὴν
ἀρχὴν τοῦ πραιτώρος ἐν Κορίνθῳ
καὶ μέλλων ληξάσης τῆς ἀποστολῆς
του, ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του,
ἐθεώρησεν ὑποχρέωσίν του, ἵνα ἐ-
πισκεφθῇ πρότερον τὴν Λακεδαίμο-
να ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ προσκυνήσῃ
τὴν τιμίαν σορόν τοῦ Ὁσίου, οὗτι-
νος τὴν μνήμην ὑπερβαλλόντως ἐ-
τίμα καὶ ἐσέβετο. Μεταβάς δὲ καὶ
προσκυνήσας ἔλαβεν ἐντός βαρυτί-
μου σκεύους κατὰ τὴν ἀναχώρησίν
του ἐκ Λακεδαίμονος καὶ ἀπεκόμι-
σεν εἰς τὴν οἰκίαν του μύρον ἐκ τῆς
λάρνακος τῶν Λειψάνων τοῦ Ὁσί-
ου, εἰς ἁγιασμόν τοῦ οἴκου του καὶ
ἀλεξιτήριον κατὰ πάσης ἀσθενείας.

Ἐπιστρέψας εἰς τὰ ἴδια ὁ στρα-
τηγὸς Βασιλείος Ἀπόκαυκος εὗρε
βαρέως ἀσθενοῦντα καὶ οἰονεῖ κα-
τάκοιτον ἓνα ἐκ τῶν πολὺ ἀγαπη-
τῶν του ὑπηρετῶν, τὴν δὲ ἱατρικὴν
ἐπιστήμην οὐδὲν ἔχουσιν νὰ προσ-
θέσῃ ἐν τῇ θεραπευτικῇ, ἣν μετ'
ἐνδιαφέροντος καὶ πολλῆς ἐπιμε-
λείας ἤσκησε κατὰ τῆς διακατεχού-
σης τὸν ἀσθενῆ, τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνο-
μα ἦτο Γρηγόριος, νόσου. Τότε ὁ
Ἀπόκαυκος παραιτηθεὶς περαιτέρω
τῆς χρήσεως τῶν μέσων τῆς ἐπι-
στήμης τοῦ Ἀσκληπιοῦ, καὶ προσ-
ευχηθεὶς μετὰ πίστεως ἀκλονήτου,
καὶ ἐπικαλεσθεὶς τὴν ἀντίληψιν τῆς
θείας Προνοίας, ἔχρισε τὸν ἀσθενῆ
Γρηγόριον διὰ τοῦ μύρου, ὅπερ
ἔφερε μεθ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ Προσκυ-
νήματος τοῦ Ὁσίου Νίκωνος. Περί
τοῦ μεσονύκτιον ὁ Γρηγόριος, ὃν οἱ
ἱατροὶ ἀπῆλπισαν καὶ ἡ ἱατρικὴ
ἐπιστήμη ἐγκατέλιπε, παραιτηθεὶς

Λεγέσθω δὲ καὶ ἕτερον κατ' οὐ-
δὲν ἦιτον τοῦ προτέρου θαύματος.
Ἄριστα καὶ ἐν κόσμῳ πολλῶ τὴν
τοῦ πραιτώρος ἀρχὴν διοικήσας καὶ
μέλλων εἰς τὰ ἴδια ἀπίνειν ὁ στρα-
τηγὸς Βασιλείος Ἀπόκαυκος, ὃν ὁ
λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, ἐπεχω-
ρίασε τῇ Λακεδαίμονι ἐφ' ᾧ προ-
σκυνῆσαι τὴν τιμίαν σορόν τοῦ μά-
καρος καὶ τὸν πρὸς αὐτὸν πόθον
ὡς οἶδν τε ἀφοσιώσασθαι. Ἐν δὲ
τῷ μέλλειν τῆς (φ. 148β) Λακεδαίμονος
ἀπαίρειν, ἐν τινι σκεύει λαβὼν τοῦ
ἀγίου μύρου οἶκαδε ἀπεκόμισεν εἰς
ἁγιασμόν καὶ δεινῶν ἀπαλλαγὴν
καὶ νόσων ἀλεξιτήριον. Ἐπει δὲ
εὗρε κλινοπετὴ καὶ ἀκίνητον ἓνα
τῶν λίαν εὐνουστάτων αὐτῷ ὑπη-
ρετῶν, ὃς ἦν δεινῇ νόσῳ περιπεσὼν,
ἐν ᾗ πᾶσα ἱατρῶν τέχνη ἦιτο καὶ
σπουδὴ ματαία καὶ κενὴ τριβὴ τῷ
κάννοντι τὰ προσαγόμενα φάρμα-
κα διηλέγχετο, ἀνευδοιάστως ἤδη
τῆς νόσου τὸν θάνατον ἀπειλού-
σης, τῷ θείῳ μύρῳ ὅπερ ὁ Ἀπό-
καυκος ἐπιφέρει τὸν οὕτω μικροῦ
τὰ ἔσχατα πνέοντα περιχρίσας, πί-
σται ἀδιστάκτῳ καὶ μόνῃ τῷ θάρ-
ρεϊν κεκτημένος, περὶ μέσας νύκτας
ἄφνω τῆς κλίνης ἐκπηδήσας ὁ Γρη-
γόριος, τοῦτο γὰρ ἦν τὸ ὄνομα τῷ
κάννοντι· καὶ τοῖς οἰκείοις βαδίζων
ποσὶν ὁ πρὸ μικροῦ ἄφωνος καὶ ἀ-
γαθῶν ἐλπίδων εἰς ἅπαν ἔρημος,
λαμυρωτέρῃ γλώσσει καὶ πομπικῇ·
τοιοῦτον γὰρ ἡ περιχάρεια· τὴν ἰδίαν
ἐκάλει σύζυγον ἐξ ὀνόματος. Ὡς
δ' ἠκηκόει ὁ Ἀπόκαυκος τῆς φωνῆς,
δρομαίως πρὸς αὐτὸν ἐξεληλύθει,
πυθανόμενος τὴν αἰτίαν τῆς ἀναρ-
ρώσεως ἢ μάλλον εἰπεῖν ἀναβιώ-
σεως δι' ἐπιστάσις ἔκρουε παρ' ἐ-
κείνου [ὑπὸ] μοναχοῦ τινος, ῥάβδον

πάσης περαιτέρω θεραπευτικῆς, ἐ-
γείρεται ἀπὸ τὴν κλινὴν τῆς ἀσθε-
νείας του καὶ διευθύνεται πρὸς τὴν
σύζυγόν του, ἣν ἐκάλει μετὰ τὸ
ὄνομα τῆς καὶ με ἐνθουσιῶδη φωνὴν
ἐκ τῆς χαρᾶς, ἣν ἐδοκίμαζε ἐπὶ τῇ
σωτηρίᾳ του. Ὁ Ἀπόκαυκος ἅμα
ὡς ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Γρηγο-
ρίου, ἔσπευσε καὶ εἶδεν αὐτόν, πρὸ
μικροῦ ἄφωνον καὶ μὴ δυνάμενον
νὰ περιπατῇ, ὁμιλοῦντα καὶ περιπα-
τοῦντα. Καταπλαγείς, ὡς ἦτο ἐπό-
μενον, ἐπὶ τῷ γεγονότι θαύματι ὁ
Ἀπόκαυκος ἐδόξασε τὸν Θεόν.
Ἐχει δὲ τὸ θαῦμα τοῦτο ὡς ἐξῆς :
«Μοναχὸς τις, ὅστις ἔφερεν εἰς τὴν
χειρὰ σταυροφόρον ῥάβδον καὶ εἶχε
τὸ σχῆμα ἐρημικόν». διηγείται ὁ
Γρηγόριος περιγράφων τὰ χαρα-
κτηριστικὰ τοῦ ἐπιφανέντος εἰς τὴν
κλινὴν του μοναχοῦ, κατὰ πάντα
ὅμοια ἐκείνων τοῦ Ὁσίου, «σταθεὶς
παρὰ τὴν κλινὴν μου καὶ κρατήσας με
ἐκ τῆς χειρός : ὁ Θεός, εἰπέ μοι,
διὰ τὴν πίστιν τοῦ Ἀποκαύκου σοὺ χαρίζεις τὴν
ζωὴν σου διὰ τῶν εὐχῶν
καὶ τῶν δεήσεων τοῦ «Μετανοεῖτε». Ταῦτα
εἶπε καὶ ἀμέσως ἔγινεν
ἄφαντος, ἐγὼ δὲ ἀνέκτησα τελείως καὶ
πλήρῃ τὴν ὑγίαν μου» Ἀκούσας
τὴν τοιαύτην παρὰ τοῦ Γρηγορίου διήγησιν
τοῦ ἐξαίσιου τρόπου τῆς
θεραπείας αὐτοῦ ὁ Ἀπόκαυκος ἐδόξαζε
τὸν Θεόν καὶ ὡμολόγει χάριτας
εἰς τὸν Ὁσίον.

Θεραπεία φρενοπλήκτου. Εἷς
τι χωρίον τοῦ Ἑλους εὐρίσκετό τις
ἐκ τῶν ἐντοπίων, ὅστις εἶχε πάθει
τὰς φρένας, ἐνοχλούμενος ὑπὸ πνεύ-
ματος ἀκαθάρτου. Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ
ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἡ κατάστασις
του ἐπεδεινοῦτο καὶ αὐτὸς καθιστα-
το ἐπὶ μᾶλλον ἐπικίνδυνος εἰς τὴν
κοινωνίαν, συνελήφθη ὑπὸ τῶν γει-
τόνων καὶ περιωρισμένος ἐν πέδαις
μετεφέρθη εἰς τὸ ἐν Σπάρτῃ θεῖον
τέμενος τοῦ Ὁσίου. Εὐθὺς ὡς ὁ ὑπὸ
τοῦ ἀκαθάρτου πνεύματος ὄχλου-
μενος ἤγγισε μετὰ τὴν χειρὰ του τὴν

φέροντος τῇ χειρὶ σταυροφόρον καὶ
τὸ σχῆμα ἐρημικόν κεκτημένου, ἀπ-
αλλαγῇναι τοῦ θανατηφόρου νοσή-
ματος. «Ἐπιστάς γάρ μοι, ἔλεγεν,
ὁ (φ. 119 α) ἀναστήσας με μοναχός»,
διηγούμενος καὶ τὰ σημεῖα τῆς
ὑγείας, δι' ὧν ὁ Ἀπόκαυκος ἐτεκ-
μαίρετο τὴν τοῦ Ἀγίου μορφήν, καὶ
τῆς χειρὸς ἀψάμενος· «ὁ Θεός, εἶπε,
διὰ τὴν πίστιν τοῦ Ἀποκαύκου τὸ
ζῆν σοι χαρίζεται εὐχαῖς τοῦ «Με-
τανοεῖτε» καὶ δεήσεσιν· ὃς καὶ ἀπέ-
πτη εὐθέως· ἐγὼ δὲ ὡς καθαρὰς
τῆς ὑγείας τετύχηκα». Καὶ τὰ μὲν
παρὰ τοῦ Γρηγορίου λεχθέντα
τοιαῦτα· ὁ δὲ Ἀπόκαυκος, θαυμά-
σας καὶ ἐκπλαγείς, ἐδόξαζε τὸν
Θεόν, καὶ χάριτας ὡμολόγει τῷ
Ὁσίῳ.

**Ὅποιος δ' ἦν ὁ μέγας καὶ δαί-
μονας ἐξ ἀνθρώπων ἐλαύνειν, αὐ-
τίκα δὴ καὶ ῥηθῆσεται.** Ἄνθρωπος γάρ
τις τῶν ἡμεδαπῶν τοῦ Ἑλους καὶ
τροφίμων, ὑπὸ πνεύματος ὀχλούμε-
νος ἀκαθάρτου, δεσμώτης ἦχθη
ὑπὸ τῶν προσοικούντων ἐν τῷ θείῳ
τέμένει τοῦ μάκαρος. Οὐδὲ γὰρ
εἶα, ὅλως αὐτὸν ἐκταράσσειν καὶ
ἐξοιστῶν, πάντα ῥήσσειν, καὶ κα-
τασπᾶν ἠνάγκαζεν ὅσα καὶ χερσὶ
λάβοιεν. Ὅς καὶ ἅμα τῷ προσπαῦ-
σαι τῇ θείᾳ κιβωτῇ, οὕτω γὰρ εἰπεῖν
οἰκειότερον, καὶ τῷ βλύζοντι θείῳ

Λάρνακα τῶν θείων Λειψάνων αὐτοῦ καὶ ἡλείφθη διὰ τοῦ ἐκ τούτων ἀναβλύζοντος μύρου, αὐθωρεὶ ἐθεραπεύθη, καὶ σωφρονῶν ἴστατο δοξολογῶν τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ ἀνακτῇ τῆς υἱείας του. Οὕτω δὲ σωφρονοῦντα καὶ νηφάλιον παραλαβόντες τοῦτον οἱ συνοδεύοντες αὐτόν, ἔμπλεοι χαρᾶς ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πατρίδα των, δοξάζοντες καὶ αὐτοὶ σὺν τῷ θεραπευθέντι τὸν Θεὸν καὶ ὁμολογοῦντες χάριτας εἰς τὸν "Οσίον, ὃν ἀνεκῆρυττον σωτήρα τοῦ δαιμονιζομένου.

Θεραπεία ἐτέρου φρενοπλήκτου ἐκ Πλαγίας. "Ετερος τις ἀνὴρ ἐκ τοῦ χωρίου Πλαγίας τῆς Ἐπαρχίας Κορίνθου κατείχετο καὶ οὗτος ὑπὸ δαιμονίου. Ὅσακις δὲ κατελαμβάνετο ὑπὸ τοῦτου διεργήγνυε τὰ ἐνδύματά του, ἐφέρετο εἰς βράχους καὶ λάκκους βαθεῖς, ἐρρίπτετο ἐντὸς ὑδάτων, εἰσῆρχετο εἰς μνήματα νεκρῶν, καὶ ἦτο ἐπὶ πλεόν ἐπικίνδυνος, διότι ἐπετίθετο διὰ χειρῶν καὶ ὀδόντων κατὰ παντός, ὃν συνήντα ἐν ὁδῷ. Ἀλλὰ καὶ οὗτος μεταφερθεὶς εἰς τὸν θεῖον Οἶκον τοῦ Ὁσίου καὶ ἀλειφθεὶς διὰ τοῦ μύρου τοῦ ἀναβλύζοντος ἐν τῇ Λάρνακι ἐκ τῆς τιμίας σοροῦ τῶν Λειψάνων του ἐθεραπεύθη, καὶ σωφρονῶν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του, περιβληθεὶς κατόπιν τὸ μοναχικὸν σχῆμα καὶ βιώσας τὸ υπόλοιπον τῆς ζωῆς του ἐν ἀρετῇ καὶ πάσῃ κοσμιότητι.

μύρῳ ἐπιχρισθῆναι, ὥχεται ὁ δαίμων ὥσει μηδέποτε τὸ παρ' ἅπαν παρειασθαρὲς αὐτῷ. Οἱ δὲ κατὰ γένος αὐτῷ κοινωνοῦντες, ἔμφρονά τε καὶ νηφάλιον ὡς ἐπίπαν παραλαβόντες, ἀσπασίως οἶκαδε ὑπενόστησαν δοξάζοντες τὸν Θεόν.

Καὶ τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτον ἔτερον δ' οὐδὲν ἐκείνου καταδεέστερον, (φ.149β) εἰ μὴ καὶ μάλλον παραδοξότερον, ὁ λόγος ἦδη τοῖς θέλουσι γνωριεῖ. Ἀνὴρ τις ἐκ κώμης μὲν Πλαγίας λεγομένης ὁρμώμενος, τοῖς ἐνορίοις δὲ διακειμένης Κορίνθου, δαιμονία καὶ αὐτὸς μανία κάτοχος ὢν, εἰς τοσοῦτον ἦν καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ πονηροῦ καὶ ἀγρίου πνεύματος κατακυριευθεὶς, ὥς ποτε μὲν τὴν ἐσθῆτα διαρρηγνύειν καὶ κατὰ κρημνῶν φέρεσθαι καὶ βοθύνων, ἐσθ' ὅτε δὲ καὶ καθ' ὑδάτων ἀθλίως ῥίπτεσθαι, ποτὲ δὲ καὶ ἐν μνημείῳ εἰσεῖναι καὶ τὴν τέφραν καὶ τὴν κόνιν σὺν αὐτοῖς λειψάνοις κατὰ κεφαλῆς ἐπιπάττειν, ἐφάλλεσθαι δὲ καὶ οἷς ἂν ἔτυχεν ὑπαντᾶν καὶ τούτους δεινῶς κατεσθεῖν καὶ τοῖς ὁδοῦσι διασπαράττειν, ἔτι τε ἀφρόν τοῦ στόματος ἀπορρέων καὶ τὴν γλῶτταν ὡς ἄκοσμον ἰδεῖν καθιεῖς. Ἀλλὰ καὶ οὗτος, πρὸς τὸν θεῖον οἶκον τοῦ μάκαρος ἀπενεχθεὶς, ἅμα τῷ προσεγγίσει τῇ θείᾳ λάρνακι τούτου καὶ τῷ ἐξ αὐτῆς βλύζοντι θείῳ μύρῳ ἐπιχρισθῆναι ἀπήλλακτο τοῦ πονηροῦ πνεύματος. Ὅς καὶ οὕτω λύσιν εὐρῶν τοῦ κακοῦ καὶ μέρος ἐξ ἐκείνου εἰς ἀρετὴν ἐπιδοῦς οὐ μικρὸν τὴν τοῦ βίου πρὸς τὸ βέλτιον μετα-

βολὴν διὰ τοῦ θείου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος, δικαίαν ἀμοιβὴν τῷ ἁγίῳ ἡμείψατο.

Θεραπεία γυναικὸς Σπαρτιάτιδος. Ἐν Σπάρτῃ κατῴκει γυνή τις, ἡ ὁποία ἔπαθε παράλυσιν τῶν ποδῶν της. Τόση δ' ἦτο ἡ παράλυσις αὐτῶν, ὥστε νὰ κολλήσωσιν οὗτοι κατὰ τὸ ὀπίσθιον μέρος εἰς τοὺς γλυττούς, ἡ δὲ δυστυχὴς γυνὴ νὰ σύρηται ἔρπουσα ἐπὶ τῶν γονάτων δίκην τετραπόδου, ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ βαδίξῃ χρησιμοποιοῦσα τοὺς πόδας της, τελείως ἀρνηθέντας αὐτῇ τὴν κοιὰν αὐτῶν ὑπηρεσίαν. Τούτου ἕνεκα ἐτύγχανε τῆς ἀμερίστου συμπαθείας καὶ συνδρομῆς ἀπάσης τῆς κοινωνίας. Πλὴν οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ εὐεργετήσῃ καὶ ὠφελήσῃ ταύτην, χαρίζων αὐτῇ τὴν υἱείαν τῶν ποδῶν της. Αὐτὴν λοιπὸν τὴν μεγάλην χάριν, ἣν ἠδυνάτου οἱ τόσοι συμπαθοῦντες αὐτῇ νὰ παράσχωσιν, ἔδωρῆσαν ταύτῃ ὁ Θεός, ὁ μέγας οὗτος ἰατρός τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων διὰ παρακλήσεως τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ὑπὸ τὰς ἀκολουθοῦσας συνθήκας. Κατέκειτο ἡ γυνὴ αὕτη κατὰ τινα σεληνοφώτιστον νύκτα ὑποκάτωθεν τῶν ἀψίδων τοῦ ἱεροῦ Προσκυνηματος τοῦ Ὁσίου ἐξαιτοῦσα μετὰ δακρύων καὶ φωνῶν παρακλήσεως τὴν θεραπείαν της παρὰ τούτου. Ἐνῷ λοιπὸν τὸ φῶς τῆς σελήνης πλουσίως διὰ τῶν ἀργυροχρόων ἀκτίνων της ἐφώτιζε τὴν γῆν, τῆς ἐφάνη, ὅτι εἶδεν ἓνα μοναχὸν νὰ κατέρχεται ἐκ τῆς κλίμακος τοῦ θείου ναοῦ καὶ νὰ διευθύνηται πρὸς αὐτήν. Ἀφοῦ δ' ὁ φανεὶς οὗτος μοναχὸς ἐπλησίασε καὶ τὴν ἐκέντησε διὰ τῆς ῥάβδου τοῦ, ἐπὶ

Βούλεται δ' ὁ λόγος ἐπιδόξῃ ἔτι καθιστᾶν ὅσην ὁ ἀγωνοθέτης τῷ Ὁσίῳ τοῖς πόνοις τὴν χάριν ἐπεμέτρησε. Γυνὴ γάρ τις τῶν (φ.150α) τὴν Σπάρτην οἰκούντων, φθόνῳ τοῦ πονηροῦ δαίμονος καὶ βασκάνου Βελίαρ πάρεσιν ὑπέστη τῶν οἰκείων ποδῶν, ὥστε καὶ τῷ ὀπισθίῳ μέρει τοῖς γλουτοῖς κολληθῆναι αὐτοὺς καὶ μὴ δύνασθαι βαδίξαι, ἀλλ' ἐπὶ γόνασι μόνον ἔρπειν τετραπόδου δίκην κατὰ γῆς, ἅτε τὴν ἰδίαν λειτουργίαν τῶν ποδῶν πάντῃ ἐξαρνησάμενων. Διὰ γοῦν τὴν τοιαύτην συμφορὰν πολλῆς ἐκρίνετο ἄξιον τὸ γύναιον συμπαθείας καὶ παρακλήσεως ἥσπερ δὴ καὶ ἐπέτυχε παρὰ μόνου τούτου τοῦ ἀμίσθου ἱατροῦ καὶ ἀκέστορος. Καὶ ὅπως ὁ λόγος δηλώσει. Ἐκεῖνο μὲν ὑποκάτωθεν τῶν ἀψίδων τοῦ ἱεροῦ φροντιστηρίου τὸ οἰκτρότατον ἐκεῖνο γύναιον καὶ τὸν ἅγιον θεραπείας τυχεῖν ἐξελιπᾶρει, δάκρυά τε προΐει καὶ φωνὰς ἤφειε πρὸς ἔλεον. Μιᾶ οὖν τῶν νυκτῶν, σεληνιαίου φωτός τὴν γῆν καταυγάζοντος, ὁρᾶν ἐδόκει μοναχόν τινα ἐκ τῶν τοῦ θείου νεῶ κλιμάκων κατιόντα καὶ ὡς αὐτὴν ἀφικνούμενον. Ἐγγίσαντος δὲ τοῦ φανέντος καὶ τῇ ῥάβδῳ ἡ ἐπέφερετο νύξαντος: ἀνάστηθι τε, ὦ γύναι, φῆσαντος, καὶ στήθι ἐπὶ πόδας, τῆς δὲ λυγρᾶς τῆς φωνῆς μὴ οἶον πρὸς τοῦτο ἀντιφθεγγομένης, ἅτε πρὸ πολλοῦ τὴν πάρεσιν ὑποστῆναι καὶ τὴν παντελεῖ ἀκινήσιαν, ἐκεῖνος, ἐμβριθέστερον τῷ λόγῳ χρησάμενος: ἀνάστηθι, εἴπεν, ὦ ταλαίπωρον γύναιον: καὶ

τῆς ὁποίας ἐστηρίζετο, «σῆκω ἐπάνω, ὦ γύναι, εἶπεν αὐτῇ, καὶ στάσου ὀρθία εἰς τοὺς πόδας σου». Ἐπειδὴ δ' ἐκείνη συγκεκνημένη καὶ μὲ τρέμουσαν φωνὴν ἀπήντησεν, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγερθῇ, καθ' ὅσον πρὸ πολλοῦ ἔχει πάθει παράλυσιν καὶ τελείαν ἀκίνησίαν τῶν κάτω ἁκρων τῆς, ἐκεῖνος «σῆκω ἐπάνω, ἐπ' ἀνέλαβεν μὲ ζωηροτέραν φωνήν, ὦ ταλαίπωρον γύναιον, διότι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τῆς δεήσεως τοῦ «Μετανοεῖτε» σὲ ἐθεράπευσεν. Ἀμέσως δὲ λυθέντων τῶν δεσμῶν τῆς ἀσθενείας τῆς, καὶ ἀποβαλοῦσα τὰς πέδας αὐτῆς ἐσηκώθη ἡ ἄρτι παράλυτος τοὺς πόδας, κινουσα πλέον αὐτοὺς τελείως ὑγιεῖς καὶ μ' εὐκίνησιαν δορκάδος, καὶ ἀνῆλθεν εὐθὺς τὴν κλίμακα τοῦ ναοῦ. Τοῦ δὲ φανέντος μοναχοῦ ἐξαφανισθέντος, ἑξάλλος ἡ γυνὴ ἐκ τῆς μεγάλης χαρὰς ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκῇ αὐτῇ εὐεργεσίᾳ ἐφώναζε τὸ «Κύριε ἐλέησον» καὶ τὸ «δόξα Σοι Ἅγιε τοῦ Θεοῦ». Ἐκ τῶν φωνῶν τούτων τῆς θεραπευθείσης γυναικός, αἵτινες ἦσαν ἐν πολλοῖς καὶ συγκεχυμέναι, ἀφυπνισθείσης τῆς πόλεως, πλείστοι ἐκ τῶν πολιτῶν προσέτρεξαν καὶ διή ταχέως εἰς τὸ θεῖον τοῦ Ὁσίου τέμενος, ἵνα πληροφορηθῶσι περὶ τῆς αἰτίας τῶν φωνῶν. Ὅτε δὲ εἶδον τὸ γενόμενον θαῦμα καὶ ἐπληροφρήθησαν τὰ κατ' αὐτὸ, ἐθαύμαζον δοξάζοντες τὸν Θεὸν καὶ γεραίροντες τὸν τούτου θεράποντα Νίκωνα τὸν «Μετανοεῖτε».

Θερραπεία γυναικὸς Σπαρτιάτιδος πασχούσης ἐκ καρκίνου.
Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τὸ ἀνωτέρω θαῦμα ἀκολουθεῖ ἕτερον. Μία ἄλλη γυνὴ ἐκ τῶν ἐγχωρίων καὶ αὐτοχθόνων πάχουσα ἐκ καρκίνου εὐρίσκειτο εἰς σοβαρώτατον κίνδυνον. Ὅτε δ' ἔλαβε προσωπικὴν ἀντίληψιν τοῦ γεγονότος θαύματος τῆς θεραπείας τῆς ἀνωτέρω γυναικός,

γὰρ (φ. 150β) ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τῆς τοῦ «Μετανοεῖτε» ἐπικλήσεως ἰάσατό σε. Καὶ εὐθέως, [τάς] τῆς νόσου πέδας ἀποβαλοῦσα, ἀνέστη ἡ γυνὴ, κινήσεως ἅμα καλῶς ἔχουσα καὶ ῥώμης ποδὸν στερεμνίους τούτους κεκτημένη καὶ δορκαδοπρεπῶς βαδίζοντας καὶ εὐθὺς τῆς κλίμακος βαίνοντας. Ὁ γὰρ ἰασάμενος ἀφανὴς ἦν. Ἐκείνη δὲ φωναῖς ὡς περ ἀσῆμοις μέγα ἐβόα τὸ «Κύριε ἐλέησον» καὶ τὸ «Δόξα σοι ἅγιε τοῦ Θεοῦ», ἀνέκραγε· τὸ γὰρ ἀδόκητον ἀγαθὸν καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ περιχάρεια ἐξιστᾶν οἶδε πολυλάκις οὐ μετρίως. Ταῖς γοῦν τοιαύταις φωναῖς διυπνισθεῖσα πᾶσα ἡ πόλις, πάντες ἔδραμον ὅλῳ τῷ ποδί ἐν τῷ θεῷ τεμένει, καί, θεασάμενοι τὸ γεγονός, ἐθαύμαζον· δοξάζοντες τὸν Θεὸν καὶ γεραίροντες τὸν τούτου θεράποντα.

Κατ' ἐκείνῳ δὲ τῆς ὥρας καὶ θαῦμα ἠκολούθει ἐπὶ θαύματι. Γυνὴ γὰρ τις τῶν ἐγχωρίων καὶ αὐτοχθόνων, καρκίνου πάθει πιεζομένη καὶ τὰ ἔσχατα τοῦ κινδύνου αὐτῇ ἐπαπειλούμενου· τὸ γε γὰρ εἰς ἀνθρώπους ἦκον οὐδαμῶς ἦν τὸ πάθος ἰάσιμον· ἐπειδὴ κατήκοος γέγονε τοῦ τοιοῦτου παραδόξου θαύματος, οὐκ ἀμελὴς ἦν οὐδ' ὑπτία πρὸς τὴν

τῆς πασχούσης ἐκ παραλυσίας τῶν ποδῶν, δὲν παρημέλησεν, οὐδ' ἠδράνησεν. Ἀμέσως, καθοπλισθεῖσα μ' ἀκλόνητον πίστιν καὶ χρηστὴν ἐλπίδα, προσέτρεξε καὶ αὕτη εἰς τὸν Θεὸν Νάον τοῦ Σωτῆρος, τὸ πάνσεπτον αὐτὸ τοῦ Ὁσίου Νίκωνος Προσκήνημα, τῆς δὲ Χάριτος ταμεῖον ἀκένωτον καὶ πηγὴν ἀνεξάντλητον ἐν τῇ μυροβλήτῳ Λάρνακι τῶν ἁγίων αὐτοῦ Λειψάνων, καὶ αἰτησαμένη τὴν θεραπείαν τῆς ἔλαβεν εὐθὺς αὐτὴν, ἀνακτήσασα ἐντελῶς τὴν ὑγίαν τῆς, ἐπὶ τῇ χρίσει τοῦ ἀλγοῦντος μέρους διὰ τοῦ θείου μύρου, τοῦ ἐν τῇ Λάρνακι ἀναβλύζοντος.

Θεραπεία ὀφιοπλήκτου ἐκ χωρίου τοῦ Ἑλους. Ἀνὴρ τις ἐκ τῶν ἡμεδαπῶν κατοίκων τοῦ Ἑλους ἐδέξατο ἐντὸς αὐτοῦ ἓνα ὄφιν ζωντανόν. Δυστυχῆς καὶ ἀξιοδάκρυτος διὰ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, παρ' οὐδενὸς ἠδύνατο νὰ τύχῃ βοηθείας, διότι τὸ κακὸν ὑπερέβαινε πᾶσαν ἀνθρωπίνην βοήθειαν. Εἰς τοιαύτην δὲ δεινὴν θέσιν εἶχε περιέλθει, ὥστε ὁ θάνατος, πρὸ τοῦ φάσματος τοῦ ὁποίου ἰλιγγίᾳ πᾶς ἀνθρώπινος νοῦς, δι' αὐτὸν ἦτο εὐκαταῖς. Ἀλλὰ καὶ οὗτος ἀπέλαυσε τῆς θαυματουργίας τοῦ Ὁσίου Νίκωνος καὶ παρ' ἐλπίδα ἐσώθη τοῦ τηλικούτου κινδύνου.

Ἡ φήμη τῶν καθ' ἐκάστην ἐν τῷ ἱερῷ καὶ θεῷ τεμένει τοῦ Ὁσίου τελουμένων θαυμάτων διαδραμοῦσα ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἄπασαν τὴν χώραν κατέστησε τοιοῦτον ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας ἀγάπης καὶ θρησκευτικῆς τιμῆς. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλ' ἐκράτυνε καὶ τὴν πίστιν πάντων ὅσοι ἐλάμβανον γνῶ-

τοῦ ἀγαθοῦ ζήτησιν, ἀλλ' ἐλπίσι χρησταῖς καὶ πίστει ἀδιστακτῶς πεποιθῆτα ἐπὶ τὴν ὁρεῖαν καὶ αὐτὴ ἐχώρει βοήθειαν καὶ τὸν θεῖον ναὸν ὡς τάχος κατέλαβε, καί, (φ. 151α) ὡς μόνον κέχριστο μύρῳ τὸ ἀλγοῦν μέρος· ὦ Χριστέ, τῶν σῶν μεγαλειῶν κρεῖττον αὐτῇ καὶ παρὰ πολὺ τῶν ἐλπίδων ἀπήντα. Τοῦ γὰρ ἀλγυδότητος σκώληκος παρὰ χρῆμα τεθνήξαντος, καθαρὰς ἐκείνη τῆς ὑγείας ἐτρύφα, ὡς μηδὲ λείψανόν τι ἢ τύπον τινὰ τοῦ πάθους ὑπολειφθῆναι.

Ἐβδομεν ἐπὶ τούτῳ ὁ λόγος διεξεληθὲν βούλεται, καὶ εἰπεῖν μείζω καὶ ἀκοῦσαι παραδοξότερον. Ἀνὴρ γὰρ τις τῶν ἡμεδαπῶν τοῦ Ἑλους καὶ ἐγχωρίων, φθόνῳ τοῦ νοητοῦ ὀφείας ὄφιν αἰσθητὸν ἐν τοῖς ἐγκάτοις, οἶμοι, δεξάμενος δεινῶς ὑπ' αὐτοῦ τὰ ἔνδον ἐβιβρώσκετο καὶ κατεσπαράσσετο, καὶ δακρύων ἄξιος διὰ τὴν συμφορὰν ὁ ἀνὴρ· τὸ γὰρ δεινὸν ἄμαχον ἦν καὶ πάσης βοηθείας ἰσχυρότερον· ὁ δὲ πᾶσι φευκαταῖς θάνατος εὐκαταῖς ἦν τῷ ἀθλίῳ. Ἀλλὰ καὶ οὗτος τῆς τοῦ μεγάλου θαυματουργίας ἀπῆλαυσε, καὶ σέσωστο παρ' ἐλπίδα τοῦ τηλικούτου κινδύνου. Καὶ ὅπως, ὁ λόγος δηλώσει. Τῆς φήμης γὰρ ἐν ὀλίγῳ πᾶσαν τὴν χώραν διαδραμοῦσης τῶν παραδόξως τελουμένων σημείων καθ' ἐκάστην ἐν τῷ ἱερῷ καὶ θεῷ τεμένει τοῦ μάκαρος, ἐπεὶ καὶ ὁ μέλλων οὕτω κινδυνεύειν τὰ ἔσχατα κατήκοος τούτων γεγένηται, αὐτίκα μηδεμίαν τοῦ πράγματος δοῦς τριβὴν, δρομαίως ἄνεισιν πρὸς

1. Ὁ Βλαβερινὸς Κῶδ. ξ γράφει «κατ' ἐκείνο».

σιν τῶν θαυματουργιῶν αὐτοῦ, εἴτε ἐκ πληροφοριῶν, εἴτε ἐκ προσωπικῆς γνώσεως καὶ ἀντιλήψεως. Εἷς ἐκ τούτων ἦτο καὶ ὁ περι οὐ ἄνωτέρω ὁ λόγος ὀφιόπληκτος. "Ὅτε λοιπὸν εἶδεν, ὅτι ἡ θέσις τοῦ ὁσημέραι ἐπεδεινοῦτο καὶ οὐδαμῶθεν ἐπεφαίνετο ἐλπίς τις σωτηρίας, ἐπληροφορεῖτο δὲ καθ' ἐκάστην περὶ τῶν θαυμάτων τῶν τελουμένων ὑπὸ τοῦ 'Οσίου, εἰς ὅσους ἐπεσκέπτοντο ἐπὶ ἰάσει τὸ ἱερὸν τοῦ Προσκύνημα, ἀνῆλθε καὶ οὗτος εἰς αὐτό, καὶ μεταβάς καὶ σταθεὶς πρὸ τῆς ἱερᾶς θήκης τῶν τιμῶν Λειψάνων του, ἐξελιπάρει αὐτὸν μετὰ θερμῶν δακρύων, θερμότερας δὲ πίστεως, ἵνα τὸν βοηθήσῃ ἐναντίον τῆς τρομερᾶς τοῦ ὄφως καὶ τῆς διακατεχούσης αὐτὸν ἀνηκέστου ἐκείνης συμφορᾶς, ἥτις λόγῳ τῶν συχνῶν δηγμάτων τοῦ ὄφως καὶ τῶν σφοδρῶν καὶ δριμύων πόνων, τοὺς ὁποίους ἡσθάνετο, παρώθει αὐτὸν εἰς τὸ νὰ καταστρέψῃ ἐλεεινῶς καὶ διὰ θανάτου οἰκτροῦ τὸν βίον του. Ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει ἐσχάτης ἀπογνώσεως διατελὼν, ἡ ὁποία πολλάκις ἐγέννα εἰς αὐτὸν κλονισμοὺς ἀλλοφροσύνης, ἔτι δὲ καὶ κλονισμοὺς τῶν σωματικῶν του δυνάμεων, ἃς ἀντελαμβάνετο ἀπολιπούσας αὐτόν, ἀφοῦ καὶ αὐτὴ σχεδὸν ἡ ἀναπνοή του διεκόπτετο, ἀρπάσας ἀσυναίσθητος πῶς τὴν ἄνωθεν τοῦ τάφου κρεμαμένην λυχνίαν, διότι κατετρύχετο ἤδη καὶ ὑπὸ ἀνυποφύρου οἴφης, ἐκένωσε τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ἐντὸς τοῦ στόματός του. Καταληφθεὶς δ' ἀμέσως ὑπὸ καχεξίας τινός καὶ ναυτιασμοῦ, κατελήφθη ἀκολούθως καὶ ὑπὸ ἐμέτου. Ἀλλὰ μετὰ τοῦ ἐμέτου ἐξῆλθε

τὸν ἱερὸν καὶ θεῖον οἶκον τοῦ μάκαρος, καὶ τῇ ἱερᾷ θήκῃ προσελθὼν, φωνάς ἤφει οἰκτρὰς (ψ. 151β) τὸν ἅγιον ἀμῦναι τῇ ἀνηκέστῳ συμφορᾷ ἐκείνῃ σὺν θερμοῖς τοῖς δακρύοις ἐξελιπάρει. Τοῖς γὰρ συχνοῖς τοῦ ὄφως δῆγμασι σφοδροτέrais ἔτι καὶ δριμυτέrais ταῖς ἀλγηδόσι βαλλόμενος καὶ ὀδύναις ἄδου περικυκλούμενος, κατὰ τὸ γεγραμμένον, οἰκτρῶ θανάτῳ τὸ ζῆν ἀπολιπεῖν ἠναγκάζετο. Ὡς γοῦν πολὺς ἀπετίκτετο κλόνος τῷ ἀθλίῳ ἐκ τῆς συνεχούσης ἀνάγκης, καὶ αὐτὴ σχεδὸν ἡ τοῦ ἄσματος αὐτῷ ὀλκή ἐξεκόπτετο, τῆς ἀπηωρημένης λυχνίας ἄνωθεν τοῦ τάφου λαβόμενος κατὰ τὸ λανθάνον συνέχετο γὰρ ἤδη καὶ οἶφει ἀφῇ τῷ ἰδίῳ ἐγγχεί στόματι καὶ παραχρῆμα ὡς θείας ἐπισκοπῆς, ὡς ταχείας βοηθείας καχεξία τινὶ ληφθεὶς καὶ ναυτιασμῷ πρὸς ἑμετόν τε τραπεῖς ὑπὸ τῆς λίγνης, τῷ ἐμέτῳ καὶ ὁ ὄφης συνεξῆλθε ζῶν τε καὶ κινούμενος καὶ κατὰ γῆς ἔρπων ἄχρι καὶ τοῦ κυκλώματος τοῦ συνέγγυς τῆς ἱερᾶς θήκης ξεστοῦ λίθου καὶ λείου, ἐν ᾧ καὶ ἑαυτὸν ὄρον περιδινήσας ὁ ὄφης καὶ συσπασθεὶς νεκρὸς εὐθέως γεγένηται. Ὡς δὲ τοῦτο ἐθεάσατο ὁ τῆς ἱερᾶς θήκης τὴν ὑπηρεσίαν ἐπιτετραμμένος μοναχός, θάμβει ληφθεὶς, τῷ τοῦ ξύλου κρούσματι πάντα τὸν λαὸν τῆς πόλεως ἐν τῷ θεῷ τεμένει συνεκαλέσατο, καὶ τὸν ὄφιν ἀπαιωρήσας ἐφ' ὕψηλοῦ τόπου, ἀναφανδὸν διηγείλε τὰ τοῦ θαύματος. (ψ. 151α) καὶ ἡ ξύμπασα πόλις ξυνέρρει, τῇ φήμῃ τῆς μεγαλουργίας δημαγωγηθεῖσα, πρὸς τὴν θεάν, καὶ πάντες ἐβλεπον ἀτενῶς ἐκπεπληγμένοι τῷ θαύματι καὶ δόξαν τῷ Θεῷ ἀνα-

καὶ ἐξεχύθη ἐκ τῆς κοιλίας του ζῶν καὶ κινούμενος καὶ ὁ ὄφης, ὅστις ἔρπων κατὰ γῆς μέχρι τοῦ κυκλώματος τοῦ συνέγγυς τῆς ἱερᾶς θήκης ἐκ ξεστοῦ λίθου καὶ λείου, καὶ συστραφεὶς καὶ συσφιγχθεὶς ἐν αὐτῷ ἔμεινε νεκρός. Παρὰ τῇ ἱερᾷ θήκῃ ἦτο ἐπιτετραμμένος πάντοτε μοναχός τις. Οὗτος εὐθύς ὡς εἶδε τὸ γενόμενον θαῦμα ἐπὶ τοσοῦτον κατεπλάγη, ὥστε σπεύσας καὶ κρούσας διὰ τοῦ ξύλου τοὺς κώδωνας τοῦ ναοῦ συνεκαλέσατο ἅπαντα τὸν λαὸν τῆς πόλεως, εἰς τὸν ὅποιον, κατακλύσαντα τὸν ἱερὸν τοῦ ναοῦ χώρον, ἐπιδεικνύων τὸν ὄφιν, ὃν εἶχε κρεμάσει εἰς ὕψηλόν καὶ ἐμφανὲς μέρος, ἀνήγγειλε καὶ διηγῆθη τὸ νέον καὶ πρᾶδοξον τοῦτο θαῦμα. Καὶ ἡ μὲν πόλις σύμπασα ἀνέπεμψε δόξαν εἰς τὸν Θεόν καὶ ἐμεγάλυνε τὸν θεράποντα αὐτοῦ Νίκωνα τὸν «Μετανοεῖτε», ὁ δὲ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα σωθῆς ἀπὸ τοῦ τόσον μεγάλου ἐκείνου κινδύνου ἀπῆλθεν εὐχαριστημένος καὶ χαίρων εἰς τὴν πατρίδα του, διηγούμενος διὰ μυρίων στομάτων τὸ γεγονός εἰς αὐτὸν θαῦμα.

Θεραπεία ὀφιόπληκτου μοναχοῦ ἐκ Καλαμάτας. "Ετερός τις ἀνὴρ, τὸν βίον σεμνός, τὴν πίστιν θερμός, τὸ δὲ σχῆμα μοναχός, καταγόμενος ἐκ τῆς παραλίου χώρας Καλαμάτας, ἐδέξατο καὶ αὐτός ἐν τῇ κοιλίᾳ του ὄφιν τινά. Πῶς καὶ ὑπὸ ποίας περιστάσεις εἰσῆλθεν εἰς τὰ σπλάγχνα καὶ τούτου ὁ ὄφης, δὲν δηλοῦται ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ θαύματος. Τὸ γεγονός ὅμως εἶναι, ὅτι ὁ εἰσελθὼν ἐν τοῖς σπλάγχνοις τούτου ὄφης παρέμεινε ἐν τῇ κοιλίᾳ του καὶ διεβίβρωσκε καὶ κατεσπάρατε ταῦτα, ὁ δ' ἀτυχὴς μοναχός εἶχε περιέλθει εἰς σοβαρὸν κίνδυνον, ὥστε ὁ θάνατος νὰ θεωρῆται τὸ μοναδικὸν μέσον ἀπολυτρώσεως, διὸ λίαν ἐπιθυμητὸς καὶ εἰς τοῦτον καὶ διὰ τοὺς οἰκείους του. Ἡ φήμη τῶν μεγάλων θαυματουργιῶν τοῦ «Μετανοεῖτε», μὴ περιορισθεῖσα μόνον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς κοιλάδος τοῦ Εὐρώτα,

πέμποντες καὶ τὸν αὐτοῦ θεράποντα μεγαλύνοντες. Ὁ δὲ γε παρ' ἐλπίδα πᾶσαν τοῦ τηλικούτου ρυσθῆς κινδύνου ἀπῆε οἴκαδε ψυχῇ ἡδομένη, διηγούμενος ὅλαις γλώσσαις τὸ γεγονός ἐπ' αὐτῷ.

Καὶ τὰ μὲν περὶ τοῦ τοιοῦτου θαύματος τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. "Ετερος δὲ τις ἀνὴρ, τὸν βίον σεμνός, τὴν πίστιν θερμός, τὸ σχῆμα μοναχός, ἐκ τῆς παραλίου χώρας Καλαμάτας ὁρμώμενος, ὄφιν δεινὸν καὶ ὀλέθριον ἐκ συνεργίας καὶ αὐτὸς τοῦ βροτοκτόνου δράκοντος ἐν τοῖς οἰκείοις σπλάγχνοις δεξάμενος καὶ πικρῶ θανάτῳ μέλλων τὸν βίον καταστρέφειν, ἅμα τῷ παραγενέσθαι ἐν τῷ ἱερῷ τεμένει τοῦ μάκαρος, καὶ τὴν ὀφειλομένην προσκύνησιν ἀπονεῖμαι τῷ Σωτῆρι Χριστῷ καὶ Θεῷ ἡμῶν καὶ τῇ σεβασμῇ εἰκόνι τοῦ Θεοφόρου Πατρός, χερσὶ τε ποθοῦσαι καὶ αὐτός, τὸν πρῶτον μιμούμενος, τῆς φωταγωγοῦ δεξάμενος, καὶ πεπωκὼς ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ἐλαίου, ναυτιᾶν μὲν αὐτῷ οὐκ ἐγένετο, νύξως δὲ γαστρός αὐτῷ γενομένης, τοῦ θεοῦ νεῶ ἐξεληλύθει τῆς ἐν παραβύστῳ τόπῳ ἐκκρίσεως ἔνεκεν τῶν περιτωμά-

ὅπως οὐδὲ τὸ κίρυγμα αὐτοῦ περιωρίσθη ἐν μόνῃ τῇ Λακωνίᾳ, ἔφθασε καὶ μέχρι τοῦ ὡς ἄνω ὀφιοπλήκτου μοναχοῦ. Ὁ Ὅσιος Νίκων ὁ «Μετανοεῖτε» κηρύξας τὸ κήρυγμα τοῦ τιμίου Προδρόμου ἐπεσκέφθη ἐκτὸς ἄλλων μερῶν καὶ τὴν Μεσσηνίαν καὶ κατὰ συνέπειαν καὶ τὴν Καλαμάταν. Ἦτο ἄρα γνωστός εἰς Καλαμάταν, καὶ ὡς ἀναφέρει ὁ βιογράφος αὐτοῦ, «εἰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἡ Χάρις ἦτο ἀντιμετρούμενη τῇ πίστει, πολλῶ δὲ μᾶλλον τοῖς τὴν Καλαμάταν οἰκοῦσι», καθ' ὅσον καὶ ἐκεῖνοι ὄχι μόνον μετ' εἰλικρινοῦς γνώμης καὶ σπουδῆς ἐπιτεταμένης ἀπένειμον τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην αὐτῶν εἰς τὸν Ὅσιον, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων ἐβεβαίουν καὶ διεπίστωνον ταύτην· τὴν τοιαύτην δὲ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν τὸν πρὸς τὸν Ὅσιον ἐξεδήλουν ζωηρῶς, καὶ ἐν ὅσῳ ἐκεῖνος ἔζη καὶ ζῶν ἐπεσκέπτετο χάριν τοῦ κηρύγματος τὴν χώραν των, καὶ ἀφοῦ ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον, ὡς μαρτυροῦσιν, ἀφ' ἐνός μὲν αἱ μεγάλοι θρησκευτικαὶ ὁδοιπορίαι τῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Προσκυνήματος τοῦ Ὁσίου κατὰ τὴν ἐπέτειον πανηγυρίαν τῆς κοιμήσεώς του, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἡ περιφρόνησις τοῦ κόπου, καὶ τῶν σοβαρῶν κινδύνων, εἰς οὓς ἐξετίθεντο οὗτοι ἐν ταῖς τοιαύταις αὐτῶν ὁδοιπορίαις, δεδομένου ὅτι τὴν χώραν τῆς Λακεδαιμόνος καὶ τὰ περίξ ἐλυμαίνοντο στίφη ληστρικὰ ἐκ τῶν Μιληγγῶν καὶ Ἑζεριτῶν Σλαύων.

Ἀναλαβὼν ὅθεν ὁ ὀφιοπλήκτος μοναχὸς τὴν πανοπλίαν τῆς πίστεως καὶ τῆς χρηστῆς ἐλπιδος ἐπεσκέφθη καὶ οὗτος, ὡς ὁ ἐκ τοῦ

των, οἷς καὶ ὁ ὄφης ὠρᾶτο συνεξιδόν τῆς ἔδρας (φ 15 ρ) εἰς μέρη καὶ τμήματα διηρημένος. Καὶ ἐπὶ πᾶσιν Θεὸς ὕμνητο, καὶ ὁ Ὅσιος ἐμεγαλύνετο. Ταχεῖας δὲ οὗτος καὶ ὀδυρτάτης καὶ δαψιλοῦς ἔτυχε τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ κακοῦ ὁ ἀνὴρ, ἐπειδὴ τῇ πίστει ἦν ἀντιμετρούμενη αἰὶ ἡ χάρις καὶ, εἰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, πολλῶ δὲ πλείων τοῖς τὴν Καλαμάταν οἰκοῦσιν· οἱ δὲ κακεῖνοι οὐ μόνον μετ' εἰλικρινοῦς γνώμης καὶ σπουδῆς ἐπιτεταμένης πᾶσαν προσήγον τὴν θεραπείαν σὺν πολλῇ τῇ εὐπειθείᾳ τῷ Ὁσίῳ καὶ τὴν πίστιν ἔργοις ἐβεβαίουν ἐπὶ ἐν σώματι ὄντι καὶ τῇ τούτων πατρίδι περινοστοῦντι χάριν τοῦ τῆς μετανόιας κηρύγματος, ὡς ὁ λόγος ἀνωτέρω φθάσας ἐδήλωσεν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐνθένδε αὐτοῦ πρὸς Κύριον ἐκδημίαν οὐ διέλιπον τὸν τῆς ὁδοῦ κόπον δεύτερον τιθέμενοι τοῦ πόθου καὶ τὰ ἐνταῦθα πανοικεσία καταλαμβάνειν καὶ ταῖς δι' ἔτους τιμαῖς τε καὶ πανηγύρεσι τὴν πρὸς τὸν ἅγιον πίστιν ἀφοσιοῦσθαι, καθὼς καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ σὺν ἐτέροις πλείστοις ὅψει τοῦτο παρeilήφμεν, συνέριθον, ὡς οἶμαι, κεκτημένοι, καὶ ὁ χρόνος νῦν ἡ καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ βίου ἡμβλυνεν ἐκείνων τὴν προθυμίαν, καὶ αὐτὸ τὸ θέος τοῦ ἐν τῇ σφῶν αὐτῶν πατρίδι προκειμένου οἴκτροῦ θεάματος καὶ ἀνεξαλείπτου. Ὅπερ συνέβη ἐπὶ τῷ προτέρῳ μὲν γηλόφῳ, ὕστερον δὲ εἰς χάσμα μέγα καὶ συναγωγὴν ὕδατων μεταμειφθέντι ἐξαισιῶς ἐκ Θεοῦ ἡλάτου ὀργῆς.

Ἐλους ὁμοιοπαθῆς του, τὸ ἱερὸν Προσκύνημα τοῦ Ὁσίου. Ἀφοῦ δ' ἀπένειμε τὴν ὀφειλομένην προσκύνῃσιν εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν καὶ εἰς τὴν σεβασμίαν εἰκόνα τοῦ θεοφόρου Πατρός, μὲ χεῖρας ζητούσας θεραπείαν ἔλαβε τὴν ἄνωθεν τοῦ τάφου κρεμασμένην λυχνίαν καὶ ἔπλε ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ἐλαίου. Καὶ δὲν κατελήφθη μὲν ὑπὸ ναυτίας, οὐδ' ἐπῆλθεν εἰς αὐτὸν ἔμετος, ἀλλ' αἰσθανθεὶς ἐνοχλήσεις τινὰς ἐν τῇ κοιλίᾳ του ἐξῆλθε τοῦ θεοῦ ναοῦ καὶ ἀπεχώρησεν εἰς τόπον ἰδιαίτερον, ἵνα ποιήσῃται κένωσιν τῶν ἐν αὐτῇ περιττωμάτων καὶ ἀπαλλαγῇ οὕτω τῶν ἐντεῦθεν ἐνοχλήσεων. Τῆς ἐκκρίσεως τῶν περιττωμάτων ἐνεργουμένης, συνεξῆλθε μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς κοιλίας του εἰς μέρη καὶ τεμάχια κομματισσάμενος καὶ ὁ ὄφης. Ἀπαλλαγείς κατὰ ταῦτα καὶ οὗτος καὶ λαβὼν ταχεῖαν καὶ ριζικὴν καὶ πλουσίαν τὴν θεραπείαν καὶ ἀπολύτρωσιν ἐκ τοῦ βασανίζοντος αὐτὸν κακοῦ, ἐπειδὴ ἡ Χάρις πάντοτε παρέχεται κατὰ τὸ μέτρον τῆς πίστεως, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του εὐχαριστῶν τὸν Θεὸν καὶ γεραίρων τὸν θεράποντα αὐτοῦ Νίκωνα τὸν «Μετανοεῖτε».

Αἰχμαλωσία τοῦ Ὁσίου ὑπὸ ληστῶν καὶ τιμωρία αὐτῶν.

Ἐλέχθη ἀνωτέρω, ὅτι οἱ κατοικοῦντες εἰς τὴν Καλαμάταν, οὐ μόνον ἐν ὅσῳ ὁ Ὅσιος ἦτο ἐν ζωῇ, ὅτε συχνά χάριν τοῦ τῆς μετανόιας κηρύγματος ἐπεσκέπτετο τὴν χώραν τῶν, ἐτίμων καὶ ἐσέβοντο αὐτόν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του ὁμοίως ἐξηκολούθουν νὰ σέβωνται καὶ νὰ τιμῶσιν αὐτόν. Διὸ οὐδέποτε ἔπαυσαν νὰ ἐπισκέπτονται, καὶ ἄλλοτε μὲν, ἀλλ' ἐξαιρέτως κατὰ τὴν ἐτησίαν πανηγυρίαν τῆς ἐπετείου τῆς κοιμήσεως αὐτοῦ, τὸ ἱερὸν τοῦτο Προσκύνημα, καὶ νὰ ἐκδηλῶναι τὴν πρὸς αὐτὸν λατρείαν καὶ ἀφοσίωσιν των. Ἡ τοιαύτη τῶν Καλαματιανῶν εὐσεβὴς συνήθεια συνεχίσθη ἐπὶ μακρὸν, ἡ δὲ προθυμία των ὅπως ἐν πανοικεσίᾳ ἐπισκέπτονται τὸν θεῖον καὶ ἱερὸν τοῦτο οἶκον ἐπὶ προσκυνήσει τῶν θείων αὐτοῦ Λειψάνων ἡμβλύνθη προϊόντος τοῦ χρόνου ἐκ τοῦ φόβου τοῦ κινδύνου, ὃν διέτρεχον, ὅπως περιπέσωσι καθ' ὁδὸν εἰς χεῖρας ληστρικῶν συμμοριῶν, ὃν διηνεκῶς

Οὐδὲ γὰρ (φ 153a) ἔξω λόγου ἐπιμνησθῆναι ὡς ἐν παρόδῳ καὶ περὶ τοῦ τοιοῦτου σημείου. Καὶ γὰρ οἱ τῷ πλήθρῳ ἐκεῖνῳ πάλαι οἰκοῦντες ἀγρόται, σκαίῳ πειθόμενοι δαίμονι, ἔργον ἔσχον διηνεκὲς ταῖς ληστεῖαις ἀνέδην χρῆσθαι καὶ ταῖς μαιφονταῖς ἐπὶ μεγίστῳ κακῷ πᾶσι τοῖς παριοῦσι [καὶ] τὸν τόπον οἰκεῖν λαχοῦσιν. Οἷς καὶ πολλὰ παραινέσας ὁ ἅγιος, καθ' ὃν καιρὸν τὰ ἐκεῖσε, ὡς ἔφθην εἰπόντες, περιενόσται, τῆς τοιαύτης ἀποσχέσθαι πονηρὰς ἐργασίας, ἀνηνύτοις ἔδοξεν ἐπιχειρεῖν, ἅτε θεοῦ σπόρου τῆς ψυχοφελούς διδασκαλίας ἀπαρადέκτους ἐκείνους ὄντας παντάπασιν, καὶ εἰς βάθος ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν ἐντακείσης τῆς δεισιδαιμονίας. Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁδοιπορὸς τισὶν ἐξ ἐφόδου τινὸς ἐπιθήμενοι ἀφείλοντο πάντα τὰ ἐκείνων, πρότερον τραυματίας ἀναδείξαντες, καὶ προσῆλθον τῷ ἁγίῳ οἱ ὁδοιπόροι σφόδρα περιαλγείς καὶ κατώδυνοι, ἐκτραγωδοῦντες τὴν συμφορὰν, μὴδ' ἐνταῦθα τῆς συνήθους συμπαθείας ὁ μέγας ἐπιλαθόμενος, θεῶν σθένει θαρρήσας, ἐξ-

«ὁπενθύμιζεν τὸ ἀκέλουθον συμβάν, ὅπερ συνέβη ἐν τῇ πατρίδι των.

Μία τοιαύτη ληστοσυμμορία εἶχε καταλάβει τόπον τινὰ κείμενον ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Καλαμάτας· τὸν τόπον τοῦτον περιγράφων ὁ βιογράφος τοῦ Ὅσιου λέγει τὰ ἐξῆς: «Καὶ γὰρ οἱ τῷ πλέθρῳ ἐκείνῳ πάλαι οἰκοῦντες ἀγρόται σκαίῳ πειθόμενοι δαίμονι, ἔργον ἔσχον διηνεκές ταῖς ληστεῖαις ἀνέδην χρῆσθαι καὶ ταῖς μισαιφονίαις ἐπὶ μεγίστῳ κακῷ πᾶσι τοῖς παριοῦσι καὶ τὸν τόπον οἰκεῖν λαχοῦσι». Τὸ ὅτι ὁ τόπος οὗτος ἔκειτο ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Καλαμάτας, δηλοῦται ἐκ τῆς διηγήσεως τοῦ θαύματος τῆς θεραπείας τοῦ ὀφιοπλήκτου μοναχοῦ, ἐνθα ἀναγινώσκωμεν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα: «ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐνθένδε αὐτοῦ πρὸς Κύριον ἐκδημίαν οὐ διέλιπον (οἱ τὴν Καλαμάταν οἰκοῦντες) τὸν τῆς ὁδοῦ κόπον δευτέρου θέμενοι τοῦ πόθου καὶ τὰ ἐνταῦθα πανοικεῖα καταλαμβάνειν καὶ ταῖς δι' ἔτους τιμαῖς τε καὶ πανηγύρεσι τὴν πρὸς τὸν ἅγιον πίστιν ἀφοσιοῦσθαι.... κἂν ὁ χρόνος νῦν ἦ καὶ τὸ ἀσθενές τοῦ βίου ἡμβλυνεν ἐκείνων τὴν προθυμίαν, καὶ αὐτὸ τὸ θέος τοῦ ἐν τῇ σφῶν αὐτῶν πατρίδι προκειμένου οἰκτροῦ θαύματος καὶ ἀνεξαλείπτου, ὅπερ συνέβη ἐπὶ τῷ προτέρῳ μὲν γηλόφῳ, ὕστερον δὲ εἰς χάσμα μέγα καὶ συναγωγὴν ὑδάτων μεταμειφθέντι ἐξαισίως ἐκ θεηλάτου ὀργῆς». Ἀτυχῶς σήμερον δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ προσδιορίσωμεν καὶ τοποθετήσωμεν τὸν τόπον τοῦτον, τοῦ χρόνου ἐξαλείψαντος τὰ σημεῖα καὶ τὰ ἴχνη, ἅτινα θὰ ἠδύναντο νὰ καθοδηγήσωσιν εἰς τοῦτο. Ἀλλ' ἂν ἐξηλείφθησαν ὑπὸ

εἰσι σπουδῇ πολλῇ κατὰ τοῦ στίφους τοῦ ληστρικοῦ καὶ τῶν παλαμναίων ἐκείνων ἀνδρῶν, ἀπειλαῖς χρησάμενος ταῖς ἐπικαίροις· οὐδὲ γὰρ καιρὸς ἦν παραινέσεως· ἐν τῷ θεῷ δ' ὅμως δύναμιν ποιῶν, ἔπεισεν αὐτούς, τῷ δέει συσχεθέντας τῶν ἀπειλῶν, πάντα τὰ ἀφαιρεθέντα τοῖς ὁδοιπόροις ἀποκαταστήσαι. Ἀλλ' ἐκεῖνοι τῷ συνοίκῳ δαίμονι καὶ αὐθις (ψ 153 β) πειθαρχοῦντες καὶ τὴν ἥτιαν ὥσπερ ἀνακαλούμενοι, τυρεῦν ἐκτοτε κατὰ τοῦ αἰγίου καὶ λοχᾶν οὐκ ἀπέσχον, ἕως, καιροῦ δραξάμενοι οἱ φόνιοι τοῦ τῷ οἰκείῳ σκοπῷ συμβαίνοντος, καὶ πάντες τῷ ἁγίῳ ἐπιδραμόντες, καθ' ἅπερ ὕψ' ἐνὶ θυμῷ καὶ μιᾷ τῇ λύσσει τῷ τῆς μετανόιας χρωμένῳ κηρύγματι, θῆρες οἶα τινες ἄγριοι καὶ μεμνηότες, οἱ μὲν, τῆς ἀγίας ἐκείνου λαβόμενοι κεφαλῆς, τὴν τῶν τριῶν οὐκ ἠδοῦντο, οἱ δὲ οὐκ ἀνίσταντο παῖν αὐτόν· ὡ μισῶν χειρῶν καὶ πληγαῖς ὡμῶς κατακόπτειν, ἕως ἡμιθανῇ ἀπειργάσαντο. Κἂν ἡ θεία δίκη οὐδ' ἐνταῦθα μέλυσαν ἦν, οὐδ' ὑπερήμερον τὴν ἐκδοκῆσιν ἐπάγουσα. Τῷ στεναγμῷ γὰρ προσχοῦσα τοῦ δικαίου, θάττον ἐφθαζε τὰ ἴδια ἐνεργοῦσα καὶ φοβερὰν ἐπάγουσα τὴν τιμωρίαν καὶ παντὶ τῷ αἰῶνι συμπαρεκτεινομένην. Διασχοῦσα γὰρ ἡ γῆ· ὅσον σου τὸ πλήθος, Χριστέ, τῆς δυνάμεως· αὐτὸ τε ἅπαν τὸ στίφος τὸ ληστρικὸν καὶ τὸν γήλοφον σὺν τῷ ἀγρῷ καὶ ταῖς ἀρούραις καὶ ταῖς σκηναῖς καὶ πασῇ τῇ παροικίᾳ, οἶα πάλαι τοὺς περὶ Δαθάν καὶ Ἀβειρών, ἄρδην κατέπιεν, αὐτοσχεδίῳ τάφῳ τῷ χάσματι τῆς γῆς ἐξαπίνης πάντων κατασχεθέντων καὶ τῷ ἁθλίῳ

τοῦ πανδομάτορος χρόνου τὰ σημεῖα καὶ τὰ ἴχνη τοῦ τόπου, ὃν δηλώνει ὁ βιογράφος, δεικνύμενον μέχρι τῶν ἡμερῶν του διὰ τῆς φράσεως «οἱ τῷ πλέθρῳ ἐκείνῳ πάλαι οἰκοῦντες ἀγρόται», παραμένει ὁμοῦς τὸ γεγονός ἐπὶ τὴν διήγησιν τοῦ ὁποίου νῦν φέρει ὁ λόγος.

Εἰς τὰς χεῖρας τῆς ληστοσυμμορίας ταύτης περιέπεσον ἡμέραν τινὰ ὁδοιπόροι τινὲς διελθόντες ἐκεῖθεν. Οὗτοι ληστευθέντες ὑπὸ τῆς συμμορίας ταύτης καὶ κακοποιηθέντες, καταλυπημένοι καὶ κατῶδυνοι κατέφυγον εἰς τὸ ἱερὸν μοναστήριον τοῦ Ὅσιου, εἰς τὸν ὁποῖον διηγῆθησαν, ὅσα δεινὰ ὑπέμειναν, καὶ ὅσον κίνδυνον διέτρεξαν εἰς τὸν δρόμον των ἀπὸ μέρους τῶν μελῶν τῆς ὡς ἀνωτέρω ρηθείσης ληστοσυμμορίας. Ὁ Ὅσιος πολ-

λάκις εὗρεν εὐκαιρίαν, καθ' ὃν καιρὸν μετέβαινε εἰς Καλαμάταν καὶ διήρχετο ἀπὸ τὰ κρησφύγετα αὐτῆς, νὰ συμβουλευσῇ τοὺς ἀποτελοῦντας ταύτην ληστὰς, ὅπως καταπαύσωσιν ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ληστείας. Πλὴν ἐκεῖνοι ἔμενον ἀμετανόητοι, τὴν δὲ ληστείαν μετήρχοντο ὡς ἐπάγγελμα. Πληροφορηθεὶς λοιπὸν ὁ Ὅσιος τὰ ἀνωτέρω ἐλυπήθη σφόδρα καὶ διατεθεὶς συμπαθῶς πρὸς τὰ ἀτυχῆ ταῦτα θύματα ἐξῆλθε μετὰ σπουδῆς πρὸς συνάντησιν τῶν διαπραξάντων εἰς βάρος αὐτῶν τὴν ληστείαν ληστῶν. Συναντήσας δ' αὐτούς εἰς τὸ κρησφύγετον αὐτῶν, ἔπεισεν αὐτοὺς κατόπιν ἀπειλῶν, τὰς ὁποίας τοῖς ἀπηύθυνε, διότι δὲν ἦτο πλέον καιρὸς παραινέσεων καὶ διδασκαλίας, καταληφθέντας ὑπὸ φόβου, ν' ἀποδώσωσιν εἰς τοὺς ληστευθέντας ὁδοιπόρους πάντα τὰ ἀφαιρεθέντα.

Ἐκτοτε ὅμως συνέλαβον ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ Ὅσιου, μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσι τὴν τοιαύτην αὐτῶν ὡς ἀνωτέρω ἦσαν, καὶ ἐλλόχευσον κατ' αὐτοῦ. Εὐρόντες ὅθεν εὐκαιρίαν ἐπέτεθησαν κατὰ τοῦτου, διερχομένου ἡμέραν τινὰ διὰ τοῦ ὀρμητηρίου των καὶ μεταβαίνοντος εἰς τὴν διακονίαν τοῦ κηρύγματος, καὶ ἐκακοποίησαν αὐτόν. Τόσον δὲ μέγας ἦτο ὁ θυμὸς των καὶ τόση ἡ λύσσα των, ὥστε ἀρπάσαντες αὐτόν, ἄλλοι ἀπέσπων τὰς τριῶν ἀπὸ τὴν κεφαλὴν του, καὶ ἄλλοι ἐκτύπων αὐτόν ἀνηλεῶς, ἕως οὗτου τὸν κατέστησαν ἡμιθανῆ. Ἀλλ' ἡ θεία δίκη δὲν ἐβράδυνεν, οὐδ' ἀνέβαλεν ἐπὶ πολὺ νὰ ἐπέλθῃ καὶ κατὰ τὴν παρούσαν περίστασιν φοβερὰ καὶ ἀμελίκτος, διότι, εὐθύς ὡς ἤκουσε τὸν στεναγμὸν τοῦ δικαίου τῆς μετανόιας κήρυκος, ἀμέσως κατέφθασεν ἐπὶ τόπου καὶ ἀνέ-

ιδίας ὑπηρεσίας καὶ εἰς τὴν Λακεδαιμόνα. Φιλοχρήματος δ' ὢν καὶ βίαιος καὶ ἐκζητῶν παράνομα κέρδη, διότι εἰς τοιοῦτους βιαίους καὶ βαρβάρους χαρακτηῖρας καὶ οὐχὶ εἰς ἐπιεικεῖς καὶ πρᾶους εἵριστο νὰ ἀνατίθεται ἡ ὑπηρεσία τῆς εἰσπράξεως τῶν φόρων, ἐφέρετο βαναύσως καὶ τραχέως καὶ πρὸς ὅλους μὲν τοὺς ἄλλους, οὐχ ἦττον δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ μονῇ. Οἱ ἐν τῇ μονῇ μὴ ἔχοντες ἀπόθεμα χρυσοῦ, ἵνα καταβάλῳσιν εἰς αὐτόν, ὅσα ἡξίου ὡς φόρον, μεταβάντες παρ' αὐτῷ τὸν παρεκάλουν, ἵνα μετρίσῃ τὰς ἀξιώσεις. 'Αλλ' ἐκεῖνος ἄπληστος ὢν καὶ εἰς τὸ πάθος τῆς φιλοχρηματίας δουλεύων ἔμενεν ἀσυγκίνητος, καὶ οὐδεμίαν προσοχὴν καὶ σημασίαν δίδων εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν ἐπέμενεν ἀνενδότης εἰς τὴν πλήρη συμμόρφωσιν τῆς μονῆς πρὸς τὰς ἀξιώσεις του. 'Επειδὴ δ' οἱ μοναχοὶ εὐρέθησαν ἐν ἀδυναμίᾳ, καταφρονήσας οὗτος πᾶσαν δικαιοσύνην καὶ οὐδόλως ὑπολογίσας τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, λαβὼν ὕψος αὐστηρὸν καὶ ὑπέρφρον ἠπέλει εἰς αὐτούς, οὐ θὰ πάθῃσι μεγάλας συμφοράς καὶ τέλος παρέδωκε τούτους εἰς τοὺς στρατιώτας. 'Υπελόγιζεν, ὡς φαίνεται, παντοιοτρόπως πιέζων καὶ ἐκβιάζων καὶ λυμαινόμενος τὸ μοναστήριον, ὅτι θὰ προσεπορίζετο οὕτω πλείονα. Τοῦτο ἀντιληφθέντες οἱ λοιποὶ ἐν τῷ μοναστηρίῳ καὶ ταραχθέντες προσέφυγον εἰς τὸν ναὸν καὶ ἐπεκαλέσθησαν διὰ θερμῶν προσευχῶν τὴν ἀντίληψιν τοῦ 'Οσίου. Οὗτος ὅπως πάντοτε καὶ ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει δὲν ἐβράδυνεν, οὐδ' ἀπώκνησεν, ἀλλὰ ταχέως ἔφθασεν

ἀποκνέων, ἀλλὰ νύκτωρ τῷ ἀναιδεῖ κουβικουλλαρίῳ, ὕπαρ οὐκ ὄναρ ὁ φοβερός ἐπιφανεῖς χαλεπαίνων ἅμα καὶ ὀργιζόμενος, πληγὰς αὐτῷ εὐθύνει πολλὰς, οὗτου χάριν, λέγων δὴ, τοῖς ἐκείνοις χρῆσθαι λόγοις τετόλμηκας οὕτως ἐμφροῦρους ποιεῖν τοὺς ἐπὶ τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς ὑπ' ἐμὲ μονῆς τεταγμένους, ὀφειλῆς αὐτοῖς μηδεμιᾶς προκειμένης; 'Αλλ' εἰ μὴ τάχιον τούτους τῆς φρουρᾶς ἐξάξῃς, πικρά σοι ἔσται καὶ ἡ τοῦ βίου καταστροφή. Καὶ ὁ μὲν, ταῦτα ἐπαπειλησάμενος τῷ βασιλικῷ, ἐξ ὀφθαλμῶν ἦν αὐτοῦ. Τὸν δὲ ἡ ὑπαρκτικὴ αὐτοῦ ὀψις φρενοῖ καὶ δέους ἐμπύπλησι καὶ εἰς ἑαυτὸν γενέσθαι παρασκευάζει· ἐπίσταται γάρ, ὡς τὰ πολλὰ καὶ περιστάσεις τὰ σωτήρια κύειν βουλευματα. 'Αναστὰς γὰρ τῷ περὶ ὀρθρον ὅλως οὐκ ἦν καθεκτός, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῆς μονῆς τῆς εἰρκτῆς ἀνῆκε κατὰ σπουδὴν, πολλὰ καταγνοὺς ἑαυτὸν τῆς ἀβουλίας (φ. 156 β) ἔνεκα, καὶ τὸν θεῖον οἶκον, ἣ ποδῶν εἶχεν ὡς τάχος κατέλαβεν· καί, πρηνῆς πεσὼν ἔμπροσθεν τῆς θείας σοροῦ, τὸν ἅγιον ἐξελιπάρει σὺν θερμοῖς τοῖς δάκρυσι, καὶ συγγνώμην ἠτεῖτο τῆς τόλμης καὶ ἐνωμότως ἐπηγγέλλετο ἐπαγγελίας αὐθαρρὸν ἐκστῆναι τῆς Λακεδαιμόνος καὶ τοῖς ταύτης οἰκήτοσι τὸ εἰσπραττόμενον χρυσίον ἅπαν ἄφειναι· ὃ δὴ καὶ γέγνηται. 'Εβδομήκοντα δὲ πρὸς τοῖς δυοῖς χρυσίνους τῇ ἱερᾷ θήκῃ ἀποθέμενος καὶ τοῦ ἰδίου ἐπιβάς ὀχήματος, ἀπιὼν ὥχετο, διηγούμενος σὺν ἐκπλήξει πολλῇ ἅ τ' ἐπεπόνθει καὶ οἱ' αὐτῷ συνέβη ὡς ἀναιδεῖ καὶ τολμητίᾳ.

εἰς βοήθειαν. 'Εμφανισθεῖς λοιπὸν ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς τὸν κουβικουλλάριον οὐχὶ κατ' ὄναρ, ἀλλ' ἐνῷ ἀκόμῃ ἦτο ἔξυπνος, καὶ οὐχὶ πρῶτος καὶ μειλίχιος, ἀλλὰ φοβερός, ἐν ἀγανακτήσει καὶ σφόδρα ὀργισμένος κατέφερε κατ' αὐτοῦ πολλὰ καὶ ἰσχυρὰ κτυπήματα: «'Οτου χάριν, λέγων ἅμα αὐτῷ, τοῖς ἐκείνοις χρῆσθαι λόγοις τετόλμηκας, οὕτως ἐμφροῦρους ποιῶν τοὺς ἐπὶ τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς ὑπ' ἐμὲ μονῆς τεταγμένους, ὀφειλῆς μηδεμιᾶς προκειμένης; 'Αλλ' εἰ μὴ τάχιον τούτους τῆς φρουρᾶς ἐξήγῃς πικρά σοι ἔσται καὶ ἡ τοῦ βίου καταστροφή». Καὶ ὁ μὲν "Ἅγιος τοιοιτοτρόπως ἀπειλήσας τὸν κουβικουλλάριον ἐγένετο ἄφαντος ἀπ' ἐμπροσθέν του. Αὐτὸς δὲ καταληφθεὶς ὑπὸ τρόμου ἐκ τῶν ἀπειλῶν τοῦ 'Αγίου καὶ σωφρονισθεὶς, λίαν πρωτὶ σπεύσας ἀπέλυσεν ἐκ τῆς φυλακῆς τοὺς φυλακισθέντας μοναχοὺς καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' εἰσελθὼν ἐντὸς τοῦ θείου καὶ ἱεροῦ ναοῦ καὶ πεσὼν κατὰ πρόσωπον ἔμπροσθεν τῆς θείας Σοροῦ ἐξελιπάρει τὸν "Οσιον, καὶ μετὰ θερμῶν δακρύων ἐζήτηε συγγνώμην διὰ τὸ τόλμημά του, ὑποσχεθεὶς ἅμα ἐνόρκως, ὅτι αὐτοστιγμὴ θὰ ἀπῆρχετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος, καὶ ὅτι θὰ ἐχάριζεν εἰς τοὺς κατοίκους ταύτης ὅλους τοὺς ὀφειλομένους φόρους, ὅπερ καὶ ἐγένετο. 'Αποθέμενος δ' εἴτα εἰς τὴν ἱερὰν θήκην ἐβδομήκοντα δύο χρυσᾶ νομίσματα καὶ ἐπιβάς τῆς ἀναμενούσης αὐτὸν ἀμάξης του ἀνεχώρησεν ἀνεπιστρεπτί, διηγούμενος μὲ πολλὴν ἐκπλήξιν ὅσα ἔπαθε καὶ ὅσα τῷ συνέβησαν ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ 'Οσίου, ὡς ἀναιδεῖ καὶ τολμητίᾳ.

Ἀνακρίσις τοῦ μοναστηρίου τοῦ 'Οσίου Νίκωνος ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου Γρηγορίου. Τὸ χρυσίον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀφιερῶθη ὑπὸ τοῦ κουβικουλλαρίου εἰς τὸν ναὸν τοῦ 'Οσίου, λαβὼν ὁ οἰκονόμος τοῦ μοναστηρίου ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὸν ἡγουμένον Γρηγόριον, ἐνδιατρίβοντα ἀκόμῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. 'Ο Γρηγόριος διὰ τοῦ χρυσοῦ τούτου ἐπρομήθευσεν εἰς τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν τέμενος τοῦ 'Οσίου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἄφθονα καὶ βαρύτιμα ἱερὰ σκεύη, χρήσιμα πρὸς πᾶσαν λειτουργικὴν ὑπηρεσίαν.

'Ο Γρηγόριος οὗτος, ἦτο ἀνὴρ τὸν βίον σεμνός, τὸν τρόπον χρηστός, φιλόθεός τε καὶ φιλόκαλος. δαψιλῆς τὴν χεῖρα, ἦτοι φιλόανθρωπος καὶ ἐλεήμων, δαψιλέστερος δὲ τὴν προαίρεσιν. Βλέπων δ' ὅτι ἡ

Τὸ μέντοι χρυσίον, ὅπερ ὑπ' αὐτοῦ τῷ ἀγίῳ ἀφωσίωτο, λαβὼν ὁ τὴν φροντίδα τῆς μονῆς ἐπιτετραμμένος τῷ προεστῶτι πέπομφε κατὰ τάχος, ἐτι τῇ βασιλίδι ἐκδημοῦντι. 'Εκεῖνος δὲ διὰ τοῦ τοιούτου χρυσοῦ πληθὺς ἱερῶν πυξίδων καὶ σκευῶν ἐντίμων πριάμενος τῇ μονῇ διεκόμισεν· ἃ δὴ καὶ μέχρι δεῦρο χρήσιμα λίαν καθεστήκασι τῷ ἱερῷ καὶ θεῷ τέμνει πρὸς πᾶσαν λειτουργικὴν ὑπηρεσίαν, συμποσίου τῷ χρόνῳ τῆς χρήσεως καὶ τέρψιν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐμποιοῦσης τῷ καὶ πρῶτῳ ἐν μᾶλα πυκναῖς καταγλαίσθεντι χάριτι θεῷ καὶ ἱερῷ οἴκῳ τοῦ μάκαρος, ὡς λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, ὑπὸ τοῦ τῆνικα (φ. 156 α) τὴν προστασίαν τῆς μονῆς κεκτημένου. 'Ανὴρ γὰρ ἐκεῖνος τὸν βίον σεμνός, τὸν τρόπον χρηστός, φιλόθεός τε ὁμοῦ καὶ φιλό-

ὄψις τοῦ μοναστηρίου ἐπαλαιώθη, μεταξύ τῶν πολλῶν φροντίδων τοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ, θαρρήσας ἐπὶ τῇ ἀντιληπτικῇ δυνάμει τοῦ Ὁσίου, ὡς κυριωτάτην ἔταξε τὴν σπουδὴν, ὅπως ἀνακαινίσῃ τὸ ἱερὸν τέμενος τοῦ Ὁσίου, καὶ κατὰ τὸν βιογράφων τοῦ «τό τε γῆρας ἀποξῦσαι τοῦ θείου ναοῦ καὶ ὄψιν φαιδρὰν καὶ ἔαρ αὐτῷ ἐπανατεῖλαι τὸ χαριέστατον». Καὶ πράγματι δὲν ἐβράδυνε νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ εὐσεβὲς τοῦτο σχέδιόν του, καὶ νὰ καλλωπίσῃ τὸ σεπτὸν τοῦ Ὁσίου Προσκύνημα ἐσωτερικῶς τε καὶ ἐξωτερικῶς, καὶ νὰ προσδώσῃ εἰς αὐτὸ ὄψιν φαιδρὰν καὶ νεανικὴν μορφήν χαρίεσσαν καὶ ἐαρινήν. Καὶ ἐν πρώτοις ἐξωτερικῶς ἀντικατέστησεν ὅλα τὰ παλαιὰ ἐπιχρίσματα διὰ νέων τοιούτων, καὶ κατεσκεύασε κύκλῳ τοῦ ἱεροῦ τεμένους στοὰς διαφανεῖς, κλίμακας καὶ προπύλαια ἐξάστια καὶ πολλὰ ἄλλα ἔργα. Ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικῶς «πολλὰ πεπλήρωκε τοῖς ἀναθήμασι, κίωνων αὐγαῖς καὶ χροιαῖς καὶ λίθων ξεστών στυλπνότητι καὶ γραφαῖς πανταχοῦ, τέχνης ἀκριβεῖς καὶ ὕλης ποικιλίᾳ, ἐκόσμησέ τε (τὸν ναόν), καὶ τῆς προμηθευτικῆς ἀκτίνος ἡξίωσε». Καὶ ἐν γένει ὁ Γρηγόριος οὐδὲν παρέλειπεν ἐκ τῶν χρησίμων διὰ τε τὸν ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικὸν καλλωπισμὸν καὶ διάκοσμον τοῦ σεπτοῦ Προσκυνηματος τοῦ Ὁσίου, ὥστε κατὰ τὴν δαψίλειαν τῆς ἐπισκιάζουσας αὐτὸ Χάριτος νὰ ἐμφανίζεται καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ εἰς τοὺς πρὸς αὐτὸ μετ' ἐλπίδος ἐνατενίζοντας.

Τιμωρία Ἀντιόχου τινὲς ἀσκοῦντος τὴν δουκικὴν ἀρχὴν ἐν Λακεδαιμόνι. Ἐκ τῆς Διαθήκης τοῦ Ὁσίου πληροφοροῦμεθα, ὅτι τὸ μοναστήριον αὐτοῦ εἶχε καὶ δύο μετόχια, ἐν ἐν Σκλαβοχωρίῳ καὶ ἕτερον ἐν Παρωρίῳ, ἅτινα ὑπῆγοντο εἰς τὴν κυρίαρχον μονήν, καὶ

καλὸς, δαψιλῆς τὴν χεῖρα, δαψιλὲς στερος τὴν προαίρεσιν ὅς καὶ τὴν ἀγαθὴν ἐλπίδα προβαλόμενος καὶ ἴλεω τυχὼν τοῦ Θεοῦ καὶ τῇ ἀντιληπτικῇ δυνάμει θαρρήσας τοῦ Ὁσίου, πολλὴν εἰσήνεγκε τὴν σπουδὴν τὸ τε γῆρας ἀποξῦσαι τοῦ θείου ναοῦ καὶ ὄψιν φαιδρὰν καὶ ἔαρ αὐτῷ ἐπανατεῖλαι τὸ χαριέστατον. Εἴτα καὶ πολλὰ μὲν πεπλήρωκε τοῖς ἀναθήμασι, κίωνων αὐγαῖς καὶ χροιαῖς καὶ λίθων ξεστών στυλπνότητι καὶ γραφαῖς πανταχοῦ τέχνης ἀκριβεῖς καὶ ὕλης ποικιλίᾳ, ἐκόσμησέ τε καὶ τῆς προμηθευτικῆς ἀκτίνος ἡξίωσε. Πρὸς δὲ καὶ στοαῖς κύκλῳ διαφανέσι περιλαβὼν καὶ φαιδροῖς προτεμενίσμασι καὶ κλίμαξι καὶ πᾶσιν ἄλλοις, οἷς εὐαγὴς δῆποθεν οἴκου λαμπρότης τηλαυγῶς χαρακτηρίζεται, ἐκάλλυνέ τε παντοδαπῶς καὶ κατηγάλασε, καθ' ἃ δὴ καὶ μέχρι τῆς δευρο ὁράται ὁ θεῖος οἶκος, καὶ ἡ τοῦτο ὄψις ἀγγελος γίνεται τῆς ἀγαθῆς ἐκείνης καὶ φιλοθέου τοῦ ἀνδρός προθέσεως.

Ἄλλ' ὁ λόγος ἐχέτω αὖθις τῆς διηγέσεως τῶν τοῦ μεγάλου θαυμάτων καὶ τὰ περὶ τοῦ ἀλαζόνος ἐκείνου Ἀντιόχου διὰ βραχέων διεξίτω, ὅς τὴν δουκικὴν μὲν ἀρχὴν διεῖπε (φ. 156β) τῆς τῶν ἐθνικῶν χώρας, ἐσχάτῃ δὲ ἀπονοίᾳ ἀρθεῖς, ἥδιον ἢ αὐτῷ καὶ πάντων ἐρασιμώτερον

ἅτινα ἐκέκτηντο περιουσίαν μεγάλην, κτηθεῖσαν ἐκ δωρεῶν τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν. Τοῦ ἐνός ἐκ τῶν δύο τούτων μετοχίων ἡ κτηματικὴ περιουσία ἐγεινίαζε πρὸς ἐθνικὰς γαίας, ὧν τὴν ἐποπτεῖαν καὶ ἐπιμέλειαν εἶχε τις ὀνόματι Ἀντίοχος, ἀνὴρ ἀλαζὼν καὶ αὐθαίρετος, ἰταμός καὶ βίαιος, οὐχ ἥτιον δὲ πλεονέκτης καὶ ἄδικος. Οὗτος παρατηρήσας ὅτι αἱ ἐθνικαὶ γαῖαι ἐγεινίαζον πρὸς γαίας τοῦ μετοχίου, διέταξεν ὅλως αὐθαίρετως, ἵνα αἱ δευτέραι περιληφθῶσιν εἰς τὰς πρώτας, θεωρούμεναι τοῦ λοιποῦ καὶ αὐταὶ ἐθνικαί. Μάτην οἱ ἐν τῷ μεμαχίῳ διαμένοντες διεμαρτύροντο καὶ παρεκάλουν ἐκείνον νὰ ἀποστή τῶν τοιούτων ἱεροσύλων σκέψεων καὶ ἀποφάσεων περὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας τοῦ μετοχίου, ἐπιδεικνύοντες αὐτῷ καὶ ὅσα ὁ Ὁσῖος ἐν τῇ Διαθήκῃ τοῦ διελάμβανεν. Αἱ παρακλήσεις του καὶ αἱ διαμαρτυρίαι του ἦσαν λύρα εἰς ὧτα ὄνου, διότι ὁ Ἀντίοχος, παρακινούμενος ὑπὸ τοῦ κυριεύοντος αὐτὸν πάθους τῆς πλεονεξίας, ἔμενεν ἀσυγκίνητος, καὶ ὡς λέγει ὁ Ἡσαΐας, «ἵνα φάγῃ τὰ γεννήματα τῶν οἰκείων ἔργων». Μεταβάς λοιπὸν ἐπιτοπίως καὶ στήσας τὴν σκηνὴν του ἐπὶ τῶν διαμφισβητούμενων κτημάτων, διέταξεν, ἵνα περιβάλωσι τὰς ἐθνικὰς γαίας διὰ μάνδρας, περιλάβωσι δ' ἐντός αὐτῆς καὶ τὰ διαμφισβητούμενα ὑπὸ τοῦ μετοχίου κτήματα, ἅτινα τοῦτο εἶχεν εἰς τὴν κυριότητα καὶ κατοχὴν ἀπὸ τῆς συστάσεώς του. Δὲν περιωρίσθη δὲ μέχρις ἐδῶ ὁ ἀσεβὴς Ἀντίοχος, ἀλλὰ τὴν προσωρινὴν σκηνὴν του μετέβαλεν εἰς καταγώγιον θεραπείας τῶν ἀκατονο-

πρὸς ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ ἀθεμιτοπραγίαις παρὰ φαῦλον ἡγεῖσθαι καὶ ἅπερ ὁ μέγας ἐγγράφῳ διαθήκη ἐπέσκηψε. Τοῖνυν καὶ σὺν πολλῷ τῷ θράσει τῷ ἀγχιτερμοῦντι χωρίῳ τῶν ἐθνικῶν μετοχίῳ τῆς μονῆς ἐπιστάς, δριμύτι βλέπων καὶ τιτανῶδες διὰ πολλὴν ἰταμότητα περιουσίαν, αἴρων τε τὰς ὀφρῦς ὑπὲρ τοὺς κροτάφους, καταγωγὴν τὸν τόπον ποιεῖν ἐπέττατεν. Ὡς δ' οἱ παρόντες ἐκεῖσε μοναχοὶ ἠντιβόλουν ἀποσχέσθαι τῆς τοιαύτης βουλῆς, προτεινόμενοι τὰ τῆς τοῦ μάκαρος ἐγγράφου διατυπώσεως, ἐκεῖνος ὄνος ἦν, τὸ τοῦ λόγου, λύρας ἀκούων, συνώθει γὰρ αὐτὸν ὁ ἐνεργὼν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ Σατανᾶς τὰ γεννήματα, ὡς φησιν, Ἡσαΐας, τῶν οἰκείων ἔργων φαγεῖν. Ἐνθεν τοι καὶ τὸ ἴδιον ἐκπληρῶν καταθύμιον ὁ φιλοδαίμων ἐκείνος καὶ τὴν κακίαν ἀνήκεστον τὴν τε αὐλαίαν καὶ τὴν ἰδίαν σκηνὴν ἐκεῖσε ἐπήξατο, αἵμασι τὸν τόπον κύκλῳ διαλαβὼν καὶ βέβηλον ὁ τῷ ὄντι βέβηλος τοῦτον ἀναδείξει φιλονεικῶν τυφλῶν γὰρ ἀκριβῶς ἡ κακία κατὰ τὸν φάμενον. Τί οὖν ἐντεῦθεν; Ἐκεῖνος μὲν τὸν ὕγρον καὶ διαλευκόμενον βίον ζῶν καὶ τοῖς αἰσχροῖς καὶ κυνώδεσι πράξεσι τῶν ἀκαθάρτων ἡδονῶν προκείμενος, ἡδέως τῆς συνήθους εἶχετο ἀκολασίας, (φ. 157α) καὶ γυναιξὶ μαχλώσας καὶ μαινάσας εἰσῶ τῆς σκηνῆς συνεφέρετο, προσέτι γε μὴν καὶ ἀρρητουργίας καὶ μουσαροῖς ἔργοις ἐτέροις καὶ ἐναγέσιν ἢ πάντολμος ἐκείνη ψυχὴ ἐκθύμως προσανείχε, μὴ ἀπειπάμενος ὅλως τὰ κρυπτά τῆς αἰσχύνης. Ὅς κατὰ πόδας ἀξίους τοὺς καρποὺς τῶν ἔργων ἐδρέπετο.

μάστων παθῶν τοῦ αἰσχροῦ καὶ ἐκπεπορνευμένου βίου του, ἀποτολήμης καὶ ἵνα τὴν θεραπείαν τούτων ἀσκήσῃ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ ἐκείνῳ περιβόλῳ ἀνερυθριάστως καὶ ἀναιδέστατα εἰσκομίζων εἰς τὴν σκηνὴν του καὶ φαῦλα ἀκόμη γυναῖκα. Πλὴν ταχέως ἀπέλαυσε τῶν καρπῶν τῶν ἔργων του. Καθ' ὅσον ἐμφανισθεὶς εἰς αὐτὸν ἐντὸς τῆς σκηνῆς του ὁ "Οσίος, καθ' ἣν ὥραν ἐκοιμάτο, ἐν καιρῷ νυκτός, ἀφοῦ πρότερον παρετήρησεν αὐτὸν αὐστηρῶς καὶ ἠπειλήσεν διὰ φοβερῶν ἀπειλῶν, ἔπειτα κατέφερε κατ' αὐτοῦ εἰς τὴν πλευρικὴν χώραν διὰ τῆς σταυροφόρου ῥάβδου του ἐν θανατηφόρον κτύπημα. Ἀφυπνισθεὶς κατόπιν τοῦ κτυπήματος ὁ Ἀντίοχος ἔντρομος καὶ γεμάτος ἀπὸ φρίκης ἐφώναξε τοὺς ὑπῆρτας του καὶ παρεκίνησε καὶ ἐξελιπάρει ἐκείνους, ἵνα συλλάβωσι τὸν κτυπήσαντα αὐτόν, διευθυνόμενον πρὸς τὴν ἐξοδὸν τῆς σκηνῆς, διὰ τὴν μὴ διαφύγῃ. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ "Οσίος ἦτο μόνον εἰς ἐκείνον ὁρατός, εἰς δὲ τοὺς οἰκέτας του ἦτο ἀθέατος, τῷ ἐδήλωσαν οὗτοι, ὅτι οὐδένα βλέπουσι. Τότε ἐνόησεν εὐθὺς πόθεν καὶ διατὶ ἐπῆλθεν εἰς αὐτόν ἡ συμφορὰ, καὶ ὅτι ὁ ἐμφανισθεὶς καθ' ὕπνον καὶ κτυπήσας αὐτόν μοναχὸς ἦτο αὐτὸς οὗτος ὁ "Οσίος Νίκων, καταδιώκων αὐτόν ἐκ τῶν ἰδίων του ὡς ἀνόσιον καὶ ἐναγῆ. Ἀμέσως δ' ἐξεγερθεὶς καὶ ἐπιπτεύσας ἐγκατέλιπε τὸ μετόχιον διευθυθεὶς μετὰ τὴν συνοδούντων αὐτὸν οἰκετῶν του εἰς τὴν Σπάρτην. Ἀπέθανεν ὅμως καθ' ὁδὸν εἰς χειρὰς αὐτῶν ἐκ τοῦ θανατηφόρου κτυπήματος ὑπὸ τὸ κράτος ἰσχυ-

Νύκτωρ γὰρ ὁ μέγας ἐπιφανεὶς πρότερον μὲν δέμασι φοβεροῖς, ἐκδαιματεῖν ἐδόκα τὸν τολμητῖαν, ἔπειτα τῇ σταυροφόρῳ ῥάβδῳ πλήξας αὐτόν κατὰ τοῦ πλευροῦ καιρίαν αὐτῷ τὴν ὁδὴν ἐπήνεγκεν. Ὁ δὲ, τῇ τοιαύτῃ σφοδρότητι διυπνισθεὶς, φρίκης καὶ δέους μεστός, αἰσθητῶς ἑώρα τὸν οὕτω πλήξαντα τῆς σκηνῆς ἐξιόντα· ὃν καὶ τοῖς ἐαυτοῦ οἰκέταις οἰκτρᾷ φωνῇ κατασχεῖν παρεκελεύετο. Ὡς δ' ἐκείνοις θεατὸς οὐκ ἦν ὁ "Οσίος, τότε ᾤθητο ὁ δειλαῖος ὅθεν ἦκει αὐτῷ τὸ δεινόν, καὶ ὅτι, ἐπειδὴ ἀμέτρως ἠνόμησεν, αὐτὸς ἦν ὁ "Οσίος, ὁ φανείς καὶ πλήξας αὐτόν, ἀγνηλατῶν ὥσπερ τὸν ἀνόσιον ἐκ τῶν ἰδίων. Παραυτίκα τοῖνον τοῦ οἰκείου ὀχλήματος ἐπιβάς τῆς πρὸς τὴν Σπάρτην φερούσης ἡψατο. Ὡς δ' ἀνύποιος ἦν ἡ ὁδὴν, οὐ πλείω ἢ τριάκοντα σταδίους ὁδεύσας, τετριγῶς καὶ ὀλοφυρόμενος καὶ μηκέτι οἷός τε ὢν πρόσω χωρεῖν, ἀποβάς τοῦ ἵππου ἐν μέσῃ τῇ λεωφόρῳ αἰσχροῦς τὸν βίον κατέστρεψε, χειρὶ τῶν αὐτοῦ θεραπόντων (φ. 187 β) ἐναποψύξας· ὅτε δὴ καὶ ὁ παροιμιώδης λόγος ἔργῳ ἐπληροῦτο ὁ φάσκων «ψυχὰι παρανόμων ἀπολούνται ἄωροι καὶ φαῦλοι ἐν θανάτῳ ἐξαισίῳ». Τὸ οὖν δύστηνον ἐκείνου σῶμα τῇ Σπάρτῃ ἀποκομισθὲν τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ, ὡς ὁ πολὺς περὶ τούτου φέρεται λόγος, πῦρ οὐκ οἶδ' ὅθεν κατασκήψαν τῇ σορῇ κατέφλεξε ταύτην ἅμα τῷ σκῆνει τοῦ ἀθλίου καὶ τέφραν εἰργάσατο.

ροτάτων καὶ δριμυτάτων πόνων, εὐρόντος ἐνταῦθα ἐφαρμογὴν τοῦ γραφικοῦ χωρίου, ὅτι «ψυχὰι παρανόμων ἀπολούνται ἄωροι, καὶ φαῦλοι ἐν θανάτῳ ἐξαισίῳ». Τὸ σῶμα του μετακομισθὲν εἰς Σπάρτην, ἐπυρπολήθη τὴν ἐπερχομένην νύκτα ὑπὸ πυρός καταπεμφθέντος ἀοράτως καὶ μετεβλήθη εἰς τέφραν.

Τιμωρία Μιχαὴλ τινος ἐπονομαζομένου Χοιροσφάκτου. Τὸ φρικῶδες θαῦμα τοῦ ἀσεβοῦς Ἐφόρου τῶν Ἑθνικῶν γαιῶν Ἀντιόχου ἠκολούθησεν ἕτερον, οὐδόλως τούτου ἐπιεικότερον καὶ κοινωνικῆς σημασίας ὑπολειπόμενον, δεδομένου ὅτι καὶ σήμερον παρουσιάζεται ἐφάμιλλον πνεῦμα διαρπαγῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καὶ Μοναστηριακῆς περιουσίας.

Ἀνὴρ τις Μιχαὴλ, Χοιροσφάκτης ἐπονομαζόμενος, ἐκ τῶν λίαν ἐπιφανῶν καὶ περιβλέπτων Λακώνων καὶ οὐδενὸς τούτων ὑστερῶν, διότι καὶ δόξης καὶ τιμῶν ἀπέλαυε, καὶ περιουσίαν μεγάλην ἐκέκτητο καὶ θέσιν ἐπιφανῆ ἐν τῷ Δημοσίῳ, ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ ρητορικῇ δεινότητι καὶ μεγαλοφυῖᾳ καὶ τῇ θύραθεν σοφίᾳ διεκρίνετο, καὶ ἐν ὑπεροχῇ ἦτο πάντων τῶν λοιπῶν, ἐπληροφόρηθη παρὰ τῶν ἐνοικιαστῶν τῶν κτημάτων του, ὅτι τὰ θρέμματα τοῦ μοναστηρίου τοῦ Ὀσίου ἐν τῷ μετοχίῳ του εἰσερχόμενα εἰς τὰ κτήματά του, συνορευόμενα πρὸς τὰ κτήματα τοῦ μετοχίου, ἐνήργουν ζημίας εἰς αὐτά. Κατόπιν τῶν γενομένων συκοφαντικῶν τούτων εισηγήσεων τῶν ἐνοικιαστῶν του, ἀπεφάσισεν, ὅπως ἐπισκεπτόμενος τὰ κτήματά του λάβῃ προσωπικὴν ἀντίληψιν τῶν συμβαινόντων. Ἀντὶ ὅμως νὰ ἐρευνήσῃ τὴν ἀλήθειαν, τὸ δίκαιον καὶ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ εἰς δεύτερον θέμενος, ἐνεπιστεύθη πῇν ἐρευνᾶν καὶ βάσανον τῆς ἀλη-

Τῷ γοῦν τοιούτῳ σημειῶ φρικῶδες καὶ ἕτερον ἐπηκολούθει, κατ' οὐδένα τρόπον τοῦ προτέρου λειπόμενον Μιχαὴλ γὰρ ἐκεῖνος, ὃ τὸ ἐπὶ κλην Χοιροσφάκτης, τῶν λίαν ἐπιφανῶν ἦν καὶ περιβλέπτων, τὰ δεύτερα δὲ οὐδενὸς τῶν ἄλλων φέρων ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς τῶν Λακώνων χώρᾳ ἐπὶ τῇ τιμῇ καὶ δόξῃ καὶ παντοδαπῇ κτήσει καὶ δυναστείᾳ, πρὸς δὲ καὶ ῥύμη λόγου καὶ μεγαλοφυῖᾳ καὶ τῇ κατὰ κόσμον σοφίᾳ καὶ πλείοσιν ἄλλοις προτερήμασιν, ὥστε καὶ τῷ περιόντι τῶν χαρίτων διὰ πάσης γλώττης αἰεὶ σὺν ἡδονῇ φέρεσθαι. Οὐδὲ γὰρ ἰδεῖν μόνον ἥδιστος ὁ ἀνὴρ καὶ ἐντυχεῖν ἀκόρεστος, ἀλλὰ καὶ τὸ ἦθος χρηστός, τὸν τρόπον ἐπιεικής, τὴν φρενὰ πυκνός, τῇ δὲ τέχνῃ τοῦ λόγου καὶ εὐστροφίᾳ τῆς λέξεως ἠρακλεία τις λίθος ὑπῆρχεν, ὥστε καὶ ἀνηνύτοις ἐδόξασεν ἂν ἐπιχειρεῖν, εἰ τὰ ἐκείνου πάντα βουλευθῶμεν κατὰ μέρος λέγειν (φ. 188 β) ἢ καὶ τὸ τῆς γλώττης ᾧδὸν τε καὶ εὐλαλον εἰς μέσον προτιθέσθαι. Πολλὰ γὰρ ἔχων καὶ αὐτὴν ταῖς χάρισι βρούουσιν καὶ γλαφυρῶς αἰεὶ κεκτημένην ταῖς τῶν νόμων διατάξεσιν, ὑπερφυῶς ἐδεικνυε πρὸς ἀλήθειαν ἔχειν ἐν τε λόγοις καὶ ῥήμασι καὶ αὐτὸ τὸ τῶν σειρήνων πλάσμα. Ἐπεὶ δὲ ἐργῶδες λίαν καὶ χαλεπὸν τοῦ δυσμενοῦς διαδρᾶναι τὰς ἐνέδρας φύσις ἢ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ καλὸν ἄχρι τέλους ἀνεπίμικτον τηρεῖν ἐκ τοῦ φαῦλου, ἐάλω φεῦ ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ἀνὴρ, καὶ

θείας καὶ τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ δικαίου εἰς τὰς χεῖρας τοῦ δημιουργθέντος περὶ αὐτὸν κυκεῶνος τῶν διαβολῶν ἐκ μέρους τῶν ἐνοικιαστῶν τῶν κτημάτων του, οἵτινες ἔπεισαν αὐτόν, ὅτι ἡδικοῦντο. Τόσον δὲ μετεβλήθη ἐπηρεασθεὶς ὑπὸ τῶν ἐνοικιαστῶν του, ὥστε αὐτὸς ὁ πρότερον χρηστὸς καὶ ἐπεικὴς, ὁ πρότερον μεγαλόφρων καὶ ἐπὶ συνέσει διακρινόμενος, ἐμφανίζεται μικροπρεπὴς, ἀπαίδευτος, ἄσκός πεφυσιωμένος, χαμερπής, ἀγροίκος καὶ βάνουσος. Εἰς τοιοῦτον δὲ ταπεινὸν ἐπίπεδον αἰσθημάτων καταπεσὼν ὁ Μιχαὴλ Χοιροσφάκτης, ἔκλεισε τὰ ὠτά του πρὸ τοῦ συμβουλευόντος νὰ μὴ πράττῃ τις τὸ κακόν, ἵνα μὴ καταληφθῇ ὑπὸ τούτου, καὶ πνέων μένεα κατὰ τῶν μοναχῶν καὶ τοὺς δδόντας αὐτοῦ τριζῶν ὡς ἀγριόχοιρος ἀπὸ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀργὴν του, ἐκδηλὸν πλέον οὔσαν, ἀνέλαβεν ὁ ἴδιος νὰ χειροδικήσῃ κατ' αὐτῶν καὶ κακουργήσῃ κατὰ τοῦ ἁγίου ἐκείνου τόπου, ὥσπερ τις φωλεᾶν σφηκῶν διερεθίσας τοὺς περὶ ἑαυτὸν κατὰ τοῦ μετοχίου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ, χωρὶς ὅμως νὰ συλλογισθῇ, ὅτι ὁ τὴν φωλεᾶν τῶν σφηκῶν διερεθίζων πρῶτος αὐτὸς μέλλει νὰ δεχθῇ τὰ δηλητηριώδη τούτων δῆγματα. Καταλαβὼν ὅθεν τὸ μετόχιον καὶ συλλαβὼν τὸν προϋστάμενον τοῦ μετοχίου γέροντα Ζώσιμον, ἐπ' εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ γνωριζόμενον, δὲν ἐδίστασε νὰ βιαιοπραγήσῃ κατ' αὐτοῦ καὶ ἀνηλεῶς νὰ κτυπήσῃ αὐτόν, καταπληγῶσῃ δ' εἰς τὸ πρόσωπον διὰ τῆς πυγμῆς του. Συνεχίζων δὲ τὴν δράσιν τῶν βιαιοπραγιῶν ἐπὶ τοῦ αὐ-

τὴν φρόνησιν ἀπαράμιλλος ταῖς ἄρκυσι τοῦ ἔχθρου καὶ διαχολάνας, οἶμοι, ἀπὸ τῆς εὐθείας τρίβου, υἱὸς ἐφάνη ἀλλότριος φθόνου γὰρ κέντρον νυγείς ὁ γεννάδας, ἡ μάλλον εἰπεῖν τῇ ἑαυτοῦ σωτηρίᾳ φθονήσας, δεινὸν ἐπωφθάλμικε τῇ μονῇ, ὅπερ ἄντικρυς Θεοῦ ἦν ἀποστασία, καὶ λυττᾶν κατ' αὐτῆς οὐκ ἤδειτο καὶ μῖσος ἄδικον μισεῖν, κατὰ τὸ γεγραμμένον, τὸ τε δηλωθὲν ὑπ' αὐτὴν μετόχιον καὶ τοὺς ἐκεῖσε παροικικῶς βιοῦντας οὐκ ἠύλαβετο: Ἡ δὲ αἰτία, ὅτι ἀγρὸς ἦν ἐκ γειτόνων, καὶ ἡ πρόφασις εἰκαία· κακῶς γὰρ ἐσκήπτετο ποιεῖν τὸν ἀγρὸν τὰ τε θρέμματα τῆς μονῆς. Ποτὲ γοῦν παραβαλὼν ὁ ἀνὴρ τῷ ἀγρῷ, καὶ οἱ τὰς οἰκῆσεις ἐκεῖσε προϋόμενοι κυκεῶνα διαβολῶν προσήγον αὐτῷ ὡς τι καταθύμιον κεχαρισμένον. Ὁ δὲ ἄτε τῷ πάθει προκατειλημμένος (ψ. 158 β) ὢν τῆς βασκανίας, μηδὲν ὑγιές ἢ φρενήρες ἐννοήσας, μήτε μὴν τὸν παρεγγυώμενον μὴ ποιεῖν κακά, ἵνα μὴ καταλήψεται τὸν παρακούοντα, κατὰ νοὺν θέμενος, ἀλλὰ πάντα ῥίψας ἀπὸ ψυχῆς καλὰ, ἀπηνεμώθη ὁ πρῶτον ἐπὶ τε σοφίᾳ καὶ συνέσει καὶ δυνάμει λόγου θαυμαζόμενος, καὶ πεδίον, ὅφασιν, ἀνέμου ἐδεικνυτο καὶ μικρόφρων ὁ μεγαλόφρων, καὶ ἀφιλόσοφος καὶ χαμαιπετής τὴν διάνοιαν ἐξ ὑπογυίου καθίστατο, καὶ θυμοῦ τρόπαιον ἐγίνετο. Πῦρ γὰρ πνεύσας, τὸ τοῦ λόγου, καὶ τῇ ὀργῇ ἐκαυθεὶς καὶ τὴν ὁδύνην τῆς καρδίας ἀναρρήξας καὶ συὸς δίκην τοὺς δδόντας ὑποθήξας, χεῖρα συναγαγὼν οὐκ ὀλίγην καὶ ἄνδρας εὐρὺν οἶους ἔχρην τῷ ἐκείνου τρόπῳ συμβαίνειν, τυφλώττων ὥστερ-

χοῦς γέροντος διέταξε καὶ ἀφῆρσαν ἀπ' αὐτοῦ τὸν ἐξωτερικὸν ἐπενδύτην καὶ τὸν ἀπεγύμνωσαν τελείως. Ἀφοῦ δ' ἔρριψαν αὐτόν κατὰ γῆς, παρωθήσας εἰς τοῦτο καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ἤρχισε νὰ τὸν δέρῃ δεινῶς διὰ ῥάβδων μέχρις αἱματώσεως. Ἀκολουθῶς ἀποθρασυνθεὶς καὶ ἀποθηριωθεὶς διέταξε νὰ κακοποιήσωσιν ὁμοίως καὶ σκληρότερον καὶ ἅπαντας τοὺς ἐν τῷ μετοχίῳ ἐργαζομένους. Ἄλλ' ἐκεῖνοι περίτρομοι γενόμενοι καὶ μὴ βλέποντες ἄλλην ὁδὸν σωτηρίας ἢ τὴν διὰ τῆς φυγῆς, προλαβόντες ἐτράπησαν προτροπάδην εἰς φυγὴν, τὴν σωτηρίαν τῶν κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην εἰς τὴν ταχύτητα τῶν ποδῶν τῶν ἐμπιστευθέντες. Οὕτω δὲ τοῦ μετοχίου ἐρμηωθέντος, καὶ μὴ ἔχων πῶς ἄλλως νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν μαγίαν τῆς ἐκδικήσεως, ἐπετέθη κατὰ τῶν ἀψύχων ἀντικειμένων τοῦ μετοχίου, ἅτινα κατέστησε πυρὸς ἀνάλωμα, μὴ φεισθεὶς μηδὲ τῶν ποιμνιοστασιῶν. Καὶ ἐν μιᾷ λέξει κατέστησε τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον χώρον, διαρκούσης μὲν τῆς πυρκαϊᾶς τόπον ἐμποιοῦντα τὴν φρίκην καὶ τὸν τρόμον, παρελθούσης δὲ ταύτης τόπον ἐμφανίζοντα θέαμα ἐλεεινὸν καὶ ἀποτρόπαιον. Τοιαῦτα φοβερά καὶ θεομίσγητα διέπραξε καὶ ἐνήργησεν ἐν τῷ μετοχίῳ ὁ Χοιροσφάκτης. Ἀφοῦ δ' ἔφερεν εἰς πέρας, ὅσα προαπεφάσισεν, ἀναδειχθεὶς, ὡς ἐφαντάζετο, ὑπέροχος τις ὀλυμπιονίκης, ὡσάν νὰ εἶχε στήσῃ παγκράτιον τρόπαιον καὶ νικήσῃ καδμείαν νίκην, ἐφίππευσεν ἐπὶ τοῦ ἵππου του μεγαλοπρεπῶς καὶ ἀνεχώρησε, γαυριῶν καὶ κατοφρυνόμενος ἐπ' αὐτοῦ καὶ σκορπίζων παντοῦ ὅθεν

καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπομαχόμενος καὶ παρ' οὐδὲν τιθέμενος τὸν τοῦ δικαίου λόγον καὶ τὸν φόβον τοῦ θεοῦ, γνώμην ἐπὶ τὸν ἅγιον τόπον ἐκείνον καὶ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ κατεπανουργέυσας, καὶ τὰς Βριάρεω χεῖρας ἐξέτεινε κατ' αὐτῶν, καὶ σφηκιάν, τὸ τοῦ λόγου, ἀνιρέθιζε κατὰ τῆς μονῆς. Παραβαλὼν γὰρ τῷ δηλωθέντι μετοχίῳ καὶ ὅλως εἰς μνήμην οὐκ ἀφικόμενος τοῦ φάσκοντος «ἕως καιροῦ ἀνθέξεται μακρόθυμος, καὶ ὕστερον ἀναδώσει αὐτῷ εὐφροσύνην», πρῶτον μὲν τὸν ἐν μοναχοῖς εὐγρητότον Ζώσιμον, ὅς (ψ. 150 α) ἦν τῇνικαδὲ τὰ τῆς μονῆς διέπων, χειρωσάμενος, καὶ μήτε τὴν ἐκείνου πολὺν αἰδέσθεις, μήτε τὴν ἀρετὴν τοῦ πρεσβύτου δυσωπηθεὶς, πύξ παῖν αὐτόν κατὰ κόρρης οὐκ ἠύλαβετο ὁ ἀλαζὼν ἐκεῖνος καὶ πάντολμος. Εἴτα καὶ τὸ βάρος ἀράμενος καὶ τοῦ περιβολαίου γυμνώσας τὸν πρεσβύτην καὶ εἰς γῆν αὐτόν καταβαλὼν διὰ τῶν ἐφεπομένων αὐτῷ ἀνδρῶν, φόνιον ὀρώντων τε καὶ πνεόντων καὶ μόνοις ἐξηρητημένων τοῖς ἐκείνου νεύμασι καὶ κελεύσμασιν, οὐ πρότερον μεθῆκε ῥάβδοις τύπτειν αὐτόν καὶ δεινῶς αἰκίζειν καὶ ταῖς πληγαῖς κατακόπτειν, ἕως λιποψυχῆσαντα εἶδε καὶ μικροῦ δεῖν διαπεφωνηκότα· ἀναιδὲς γὰρ αἰεὶ ἡ κακία καὶ ἱταμόν διὰ τὴν ἐκ τοῦ φθόνου παράθηξιν. Εἴθ' οὕτως γιγαντιῶν ὥσπερ καὶ θρασυνόμενος ἔτι καὶ τὸν Συρακούσιον ἐκεῖνον Διονύσιον μιμεῖσθαι βουλόμενος, τοῖς ἐκεῖσε χειροβιώτοις ἀνδράσι μυρίας ἔγνω τὰς κακώσεις ἐπάγειν, ἀντὶ φιλανθρώπου μισάνθρωπος κατὰ τὸν πάλαι Τίμωνα γενόμενος.

διήρχετο εἰς τοὺς βλέποντας αὐτὸν φόβον καὶ τρόμον οὐ τὸν τυχόντα.

Καὶ ὁ μὲν Χοιροσφάκτης τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα δεινὰ ἐπεσώρευσεν εἰς τὸν ἅγιον ἐκείνον τόπον καὶ τὸ ἱερὸν τῆς μονῆς τοῦ Ὁσίου μετόχιον καὶ ἄνεχώρησεν. Ἡ θεία ὁμῶς δίκη δὲν ἐβράδυνε νὰ καταφθάσῃ καὶ νὰ καταδιώξῃ αὐτὸν καὶ τιμωρήσῃ κατὰ τὸν πλέον παραδειγματικὸν τρόπον καὶ καταφέρῃ φοβερὸν τὸ κτύπημα κατὰ τῶν ἀσεβῶν πράξεων τοῦ Χοιροσφάκτου, οὐχ ἥτιον δ' ἀποδείξῃ φροῦδα καὶ τὰ κατὰ τῆς εὐσεβείας νεανιεύματά του. Κατὰ τὴν ἰδίαν ὅθεν νύκτα τοῦ ἐμπρησμοῦ τοῦ μετοχίου καὶ τῆς κακοποιήσεως τοῦ γέροντος Ζωσίμου, ἐνεφανίσθη καθ' ὕπνου εἰς τὸν Χοιροσφάκτην ὁ Ὁσίος καὶ λέγει εἰς αὐτόν: «Τί ἐμοὶ καὶ σοί, ὦ οὗτος, ὥστε εἰς τοσοῦτον θράσος ἀφικέσθαι καὶ τόλμης, καὶ τοσαῦτα κατὰ Θεοῦ καὶ ἡμῶν ἀρθῆναι; Ἄλλ' οὐκ εἰς μακρὰν σοὶ ἔσται τὰ τῆς τοιαύτης τόλμης καὶ κακονοίας, καὶ εἴσει πάντως ὡς οὐ καλὸν σοὶ τὸ πέρας ἀπαντήσει, καὶ ἡ πείρα διδάσκαλός σοι γενήσεται ὅσον κακὸν ἢ ἀδικία καὶ τὸ πρὸς Θεὸν καὶ τοὺς αὐτοῦ δούλους ἀπαυθαδιάζεσθαι». Ταῦτα δ' εἰπὼν καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀπειλήσας κοὶ διὰ λόγων δεινῶς μαστιγώσας αὐτόν ὁ Ὁσίος ἀπῆλθε. Κατέφθασεν ὁμῶς ἡ θεία δίκη, ἵνα ἐκτελέσῃ καὶ ἐφαρμόσῃ ὅσα ὁ Ὁσίος ἐν λόγοις ἠπειλήσεν κατὰ τοῦ Χοιροσφάκτου. Διότι ἀμέσως ἐπελθὼν κατέλαβε τοῦτον σφοδρὸς πυρετός, ὃν ἐπηκολούθησε παράλυσις τοῦ σώματος καὶ ὁ θάνατος ἐγένετο πλησίον του. Διαρκούντος δὲ τοῦ πυρετοῦ ἐβλεπε, οἶονεῖ παρα-

οῖ καὶ τῷ δέει νικηθέντες, ὡς καὶ τὴν ἐν χερσὶν ἅπασαν ἀπειπεῖν σωτηρίαν, ἔκφρονες οἷά τινες καὶ κατάφοβοι, προτροπάδην ἕκαστος φυγῇ τὴν σωτηρίαν ἐπορίζετο, καὶ ποδῶν ἐπήνουν ἀρετὴν κατ' ἐκείνῳ τῆς ὥρας.

Τὰ δέ γε τῆς μονῆς ἅπαντα Μυσῶν λείαν, κατὰ τὴν παροιμίαν, εἰργάσατο ἡ πολλῆς γέμουσα τῆς ἀπονοίας καὶ αὐθαδείας (φ. 159 β) ἐκείνη ψυχὴ. Καθ' ἅπερ γάρ τις ἄνους καὶ φρενόληπτος καὶ βοῦν μηδαμῶς ἔχων καὶ ὄνον, κατὰ τὸν μέγαν εἰπεῖν Ἡσαΐαν, ἀγνωμοσύνης ἔλεγχον, θράσει πολλῷ καὶ λεοντείῳ ὥσπερ βρυχήματι καὶ ὀρμήματι κατ' αὐτῆς ἐχώρει τῆς ἀψύχου ὕλης, καὶ τὴν ἐνιζάνουσαν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ μανίαν κατὰ τῶν αἰπολίων ἠφίει καὶ τῶν ἐπαύλεων, τὰ δρυφράκτα τούτων πυρὸς ἔργον ποιοῦμενος ἐφ' ᾧ μηδεμίαν εἶναι τοῖς θρέμμασι καὶ ταῖς αἰετὶ τὴν ἀσφάλειαν, ἄλλ' ἔτοιμον ταῦτα προκεῖσθαι τράπεζαν θηρίοις, ἅμα καὶ πονηροῖς ἀνθρώποις. Ὅτε καὶ ἦν ἰδεῖν ἅπαντα τὸν χρόνον ἐκείνον οἰκτρὸν ἐκ τῆς φλογὸς θέαμα καὶ εἰδεχθέστατον. Καὶ ὁ μὲν οὕτω τὰ πάνδεινα καὶ θεοστύγῃ δεδρακώς καὶ πανθ' ὅσα κατὰ τὴν γνώμην εἰς πέρας ἀγαγεῖν δι' ἀγῶνος θέμενος καὶ ἀριστεύς, ὡς ᾤετο, ἀναφανείς καὶ τὸ παγκράτιον στήσας καὶ τὴν Καδμεῖαν νικῆσας νίκην, ἄβρως τῷ ἵππῳ ἐπέβη, καὶ σοβαρῶς ἐφέρετο, γαυριούμενος καὶ κατοφρυούμενος καὶ δέος τοῖς ὀρώσιν οὐ τὸ τυχὸν ἐντιθέμενος, εἰ καὶ μὴ κατὰ τὸν πάλαι Ἀλέξανδρον, ὅτι μὴδὲ ἐν Βουκεφάλῳ ἵππῳ ἦν ἐποχούμενος.

Πλὴν ἄλλ' οὐδὲν πλέον ἀπώνα-

ληρῶν διαρκῶς τὸν Ὅσιον ὀργιζόμενον καὶ φοβερίζοντα αὐτόν μετὰ τὰς ἰδίας ἀπειλάς. Χύνων δὲ δάκρυα κατὰ τὸ λεγόμενον αἵματωμένα, καὶ ἐλεινῶς φωνάζων: «δὲν βλέπετε, ἔλεγεν, εἰς τοὺς οἰκείους του καὶ λοιποὺς παρευρισκομένους πλησίον του, δὲν βλέπετε αὐτόν ἐδῶ τὸν μοναχόν, ὁ ὁποῖος ἰστάμενος ἀπ' ἐπάνω μου μ' ἀπειλεῖ μετὰ τὰς δεινότερας τῶν συμφορῶν! Ταῦτα δὲ λέγων παρεκάλει αὐτοὺς νὰ τὸν ἀπομακρύνωσι καὶ νὰ τὸν ἀπαλλάξωσι ταχέως ἀπὸ τῆς παρουσίας του. Ἄλλ' ἐκείνοι οὐδένα τοιοῦτον βλέποντες ἐνόμιζον, ὅτι ὅλα αὐτὰ ἥσαν παραληρήματα συνεπιεῖα τοῦ σφοδροῦ πυρετοῦ. Ὅτε ὁμῶς ἐκείνος μετ' ὀλίγον ἀνέλαβε τὰς αἰσθήσεις του, διαγνώσας τὴν αἰτίαν τῆς ἀσθενείας καὶ ταλανίζων ἑαυτὸν οἰκτρῶς καὶ μεμφόμενος τῆς ἀβουλίας του: «Οἷμοι ἔλεγεν, οἷμοι, ὅτι τὰ τοῦ Ἰώβ ἀντεστράφη μοι. Ἦδη φόβος γάρ ὃν οὐκ ἐφοβούμην ἐπῆλθέ μοι καὶ ὃν οὐκ ἐδεδοίkein συνήνησέ μοι», ἦτοι ὁ φόβος, τὸν ὁποῖον δὲν ἐφοβούμην, ἰδοὺ με κατέλαβε, καὶ ἐκείνος τὸν ὁποῖον κατεφρόνησα εἶναι ἐνώπιόν μου. Πρὸς δὲ τοῖς τοιοῦτοις λόγοις δὲν ἔπαυσεν ἀνελλιπῶς νὰ ἐξαιτῆται ἱκετευτικῶς τὴν ἀπαλλαγὴν του ἀπὸ τοῦ συνέχοντος αὐτόν κακοῦ παρὰ τοῦ Θεοῦ, μετανῶν ἐφ' οἷς ἔσφαλλε καὶ ὑπισχνούμενος ὁλοσχερῇ ἐπανάρθωσιν τῶν σφαλμάτων του, οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἀποκατάστασιν τοῦ μετοχίου καὶ τῶν ποιμνιοστασιῶν τούτου, προστιθέμενος ὅτι τὰ δρυφράκτα αὐτῶν θὰ κατασκευάσῃ καινουργῇ καὶ σιδηρᾷ. Ἄλλ' ὁ Θεός

τὸ ὁ δειλαῖος τῆς τηλικαύτης τόλμης καὶ αὐθαδείας ἢ μόνον τὸ δύσμορφον γενέσθαι καὶ πικρὰν εὐρεῖν κατὰ πόδας τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν, ὡς προΐων ὁ λόγος δηλώσει. Μελλήσῃ γάρ τινι ἡ ἀναβολὴ τὸ πρᾶγμα ὁ μέγας (φ. 160 α) οὐκ ἐδίδου, ἀλλ' αὐθαρῶς ἐπῆγε τὴν ἐκδίκησιν, καὶ φροῦδα τὰ κατὰ τῆς εὐσεβείας ἐδείκνυε νεανιεύματα. Καὶ ὁ τρόπος τοιόσδε. Τῇ γάρ νυκτὶ ἐκείνῃ φοβερός ἄγαν ἐπιφανείς ὑπνώττοντι τῷ ἀνδρὶ ἡγρίαινε τε ἅμα καὶ ἐμβριθῶς αὐτῷ προσεφέρετο, καὶ ῥήμασιν ἐπιπληκτικοῖς, ἀκίειν οἷά τισι, βάλλων αὐτόν, «Τί ἐμοὶ καὶ σοί, ἔλεγεν, ὦ οὗτος, ὥστε σε εἰς τοσοῦτον θράσος ἀφικέσθαι καὶ τόλμης καὶ τοσαῦτα κατὰ Θεοῦ καὶ ἡμῶν ἀρθῆναι; Ἄλλ' οὐκ εἰς μακρὰν σοὶ ἔσται τὰ τῆς τοιαύτης τόλμης καὶ κακονοίας, καὶ εἴσει πάντως ὡς οὐ καλὸν σοὶ τὸ πέρας ἀπαντήσει, καὶ ἡ πείρα διδάσκαλός σοι γενήσεται ὅσον κακὸν ἢ ἀδικία καὶ τὸ πρὸς θεὸν καὶ τοὺς αὐτοῦ δούλους ἀπαυθαδιάζεσθαι». Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν καὶ ἐπαπειλησάμενος καὶ τοῖς λεχθεῖσι στήναι ῥάβδον ἁμαρτωλῶν κατὰ κλήρου δικαίων ἀφιέμενην ἀπονηξάμενος(;) ἀπηλλάττετο. Ἡ δὲ θεία ψήφος εἰς ἔργον ἐλθεῖν ἐποίει τὰ ῥήματα. Λάβρος γάρ εὐθὺς πυρετός καθίκετο τῷ ἀνδρὶ, καὶ σώματος ἔκλυσις ἐπηκολούθει, καὶ φοράδην εἰς τὰ οἰκεῖα διεκομίζετο, καὶ ὁ θάνατος ἀγχιθυρός ὅτε καὶ τὸν ἅγιον πάλιν ἐώρα ὡς ἐν ἐκστάσει γενόμενος χαλεπαίνοντα αὐθις αὐτῷ καὶ ὀργιζόμενον καὶ ταῖς αὐταῖς χρώμενον ἀπειλαῖς. Ὁ δὲ αἵματι κλαίων, τὸ τοῦ λόγου, ἐλεινὰς ἠφίει φωνάς,

ὁ γνωρίζων τὰ κρυπτά καὶ τὰ φανερά τῶν καρδιῶν ἡμῶν, διακρίνας ὅτι ἡ μετάνοιά του ἦτο μετάνοια ἐν τοῖς χεῖλεσιν ἱσταμένη, καὶ ὅτι δὲν ἐμμεῖτο τὴν ἀληθινὴν μετάνοιαν τοῦ Ἀχάαβ, ἵνα καὶ τὴν Θεῖαν ἀπόφασιν ἀλλάξῃ καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ Κυρίου ἀποστρέψῃ, οὐδ' ὁμοίως παρεκάλει, ὅπως ὁ Ἐζεκίας, καὶ ἐπομένως ὅτι, οὐδ' ἐάν ἐχαρίζετο ἡ ζωὴ εἰς αὐτόν, ὑπῆρχεν ἐλπίς τις μεταστροφῆς τοῦ πνεύματός του ἀπὸ τῶν ἐπιγείων εἰς τὰ οὐράνια καὶ ἀπὸ τῆς κακίας εἰς τὴν ἀρετὴν, δὲν εἰσήκουσε τῆς φωνῆς τῶν παρακλησέων του, καὶ ἐπέτρεψεν, ἵνα λάβῃ τὴν τιμωρίαν ὡς ἄλλος Ὁχοζίας ἐξ αὐτῆς τῆς θείας κρίσεως. Ἀλλὰ μήπως τὸ τοιοῦτον δὲν ἐπαναλαμβάνεται συχνάκις παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι τὸν Θεὸν τὸν ἐνθυμοῦνται μόνον ἐν τῷ καιρῷ τῶν θλίψεων καὶ τῶν δεινῶν συμφορῶν των, παρελθούσης δὲ τῆς τοιαύτης κατ' αὐτῶν καταγίδος, λησμονοῦσιν, ὅσα κατὰ τὴν περίοδον τῆς κρίσεως των ἐπηγέλησαν, καὶ ἐπαναλαμβάνουσι τὴν αὐτὴν ζωὴν!

Οὕτω, λοιπόν, Χριστιανοί μου, ἀποστρέψαντος τοῦ Κυρίου τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Χυροσφάκτου, καὶ τοῦ κακοῦ ἐντεῦθεν κατασκήψαντος σφοδροτέρου, ἀπεβίωσεν οὗτος οἰκτρῶς καὶ δεινῶς φωνάζων, πρὸς βαρεῖαν διδασκαλίαν καὶ φρονηματισμὸν τῶν ἀλαζόνων καὶ τῶν θρασέων καὶ αὐθαδῶν χαρκτηρῶν, ἵνα μάθωσι νὰ κάμωσι χρῆσιν τῆς ὀργῆς των μετὰ συνέσεως καὶ φρονήσεως πρεπούσης εἰς ἄνδρας, παραμερίζοντος τοῦ θυμοῦ, καὶ νὰ μὴ περιπαίζωσι τὰ θεῖα,

καὶ τοῖς ὁμαίμοσι καὶ λοιποῖς τοῖς κοινωνοῦσιν αὐτῷ κατὰ γένος· (φ. 1. 10.) Οὐχ ὁράτε, ἔλεγε, τουτονὶ τὸν μοναχόν, ὃς ἐπιστάς τὰ πάνδενα ἐπαπειλεῖ μοι; Εἴτα καὶ ἀπελαύνειν αὐτόν δῆθε! προὔτρέπετο. Ἀλλ' ἐκεῖνοι, μὴδὲν ἔχοντες ὅραν τοιοῦτον, ἀμηχανοῦντι ἐφώκεσαν καὶ τεθηπέναι ὅραν ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τοῦ πράγματος. Μετὰ βραχὺ δ' ἐκεῖνος ἐν ἑαυτῷ ὥσπερ γενόμενος καὶ συμβαλὼν ἔκ τε τῆς πρώτης ὀψεως καὶ τῆς δευτέρας τὴν αἰτίαν τοῦ πράγματος, οἰκτρῶς ἑαυτὸν ἐταλάνιζε καὶ ἐμέμπετο τῆς ἀβουλίας. Εἴτα καὶ πικρῶς ὁλολύζων ἐν συνοχῇ καρδίας ἐβόα, «Οἱμοι, λέγων, οἱμοι, ὅτι τὰ τοῦ Ἰὼβ ἀντεστράφη μοι. Ἦδη γὰρ φόβος ὃν οὐκ ἐφοβούμην ἐπῆλθέ μοι, καὶ ὃν οὐκ ἐδεδοῖκεν συνῆντησέ μοι». Πρὸς γοῦν τοῖς τοιοῦτοις ῥήμασι καὶ λύσιν τοῦ κακοῦ ἐξητεῖτο, καὶ τὰ τῆς διορθώσεως τοῦ σφάλματος ἐπηγγέλλετο, θερμότητι δῆθεν μετανοίας ὀλίσθημα θράσους ἀπερισκέπτου θεραπεύειν ὑπισχνούμενος, προστιθέμενος καὶ τὸ πάλοις σιδηροῖς κατοχυρῶσαι τὰ δρύφρακτα τῶν αἰπολίων. Οὐκ εἶχεν ὁμως Θεὸν ἐπακούοντα ἢ τὸν ἅγιον τῆς ἀνάγκης ἐξαιρούμενον, ὅτι μὴδὲ σύμφωνον ἐκέκτητο τὴν καρδίαν τοῖς χεῖλεσι, μὴδὲ τὴν ἀληθινὴν Ἀχάαβ ἐμμεῖτο μετάνοιαν, ἵνα καὶ θεῖαν ψῆφον ἀλλάξῃ καὶ ὀργὴν ἀποστρέψῃ Κυρίου, μήτε μὴν τὴν ὁμοίαν τοῦ Ἐζεκίου κραυγὴν ἐν θερμῇ τῇ διανοίᾳ ἐποιεῖτο (φ. 161 α) πρὸς τὸν Κύριον, οὐ εἵνεκεν οὔτε παλάθῃ σύκων ἦν τὸ ἀλέξημα, οὐθ' ἡ προσθήκη τῆς ζωῆς τῇ τῶν ἀναβαθμῶν σκιᾷ ἐπιστοῦτο. Ὁ γὰρ τῶν γνώσεων Κύριος, ὁ

μὴδὲ νὰ καταφρονῶσι τῶν θελημάτων τοῦ Θεοῦ καὶ ἱταμῶς καὶ ἀγροϊκῶς συμπεριφέρονται κατὰ τοῦ πλησίον αὐτῶν καὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν λειτουργῶν αὐτῆς, καθ' ὅσον, ὅπως πλούσιον εἶναι τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ ταχεῖα ἡ ἀντίληψις αὐτοῦ, οὕτω πλούσιος καὶ δεινὸς εἶναι καὶ ὁ ἔλεγχος αὐτοῦ κατὰ τὸ γραφικόν, «ἐάν μὴ παιδευθῇτε, ἀλλὰ πορεύσθε πρὸς με πλάγιοι, πορεύσομαι ἀγῶν πρὸς ὑμᾶς θυμῷ πλάγιῳ καὶ πατάξω ὑμᾶς ἀγῶν ἐπτάκις ἀντὶ τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν καὶ ἐπάξω ἐφ' ὑμᾶς μάχαιραν διαθήκης καὶ ἐξαποστελῶ θάνατον εἰς ὑμᾶς». (Λευϊτ. Κζ' 21—25). Ὁ λόγος οὗτος καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Χυροσφάκτου ὅς εἶναι φοβερά ἐνώπιον ὑμῶν, Χριστιανοί μου, διότι τοιοῦτοτρόπως εἶναι γνωστός ἐν τῇ κρίσει αὐτοῦ ὁ Κύριος, τοῦ ὁποῦ οἱ ὀφθαλμοί, κατὰ τὸν Σολομῶντα εἶναι μυριοπλάσιως φωτεινότεροι τοῦ ἡλίου, ἐπιβλέποντες πάσας τὰς ὁδοὺς τῶν ἀνθρώπων.

πλάσας κατὰ μόνας τὰς καρδίας ἡμῶν καὶ συνιεῖς εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν, διάστροφον μένειν εἰδῶς τὴν ἐκείνου συνείδησιν καὶ κατεψευσμένην καὶ τῆς κατασπαυμένης ὑπάρχουσας πλάστιγγος, ὅπερ ἐστὶν ἰδεῖν ἐν τοῖς πλείοσι τῶν ἀνθρώπων, εἰς μνήμην μὲν Θεοῦ ἐρχομένους ἐν καιρῷ θλίψεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἀθετοῦσι δ' αὖθις αὐτόν ἐν τῇ ἀπαλλαγῇ τῶν δεινῶν, ἄπρακτα καθικετεύειν εἴασε. Καὶ Ὁχοζίας ἄλλος ἐδείκνυτο ὁ ἀνὴρ, τὴν ἀπόφασιν οὐ διὰ γλώσσης Ἡλίου τοῦ Προφήτου, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς θείας ψῆφου δεχόμενος. Τοῦ κακοῦ τοίνυν σφοδρότερον κατασκήψαντος, ταῖς οἰκτραῖς ἐκείναις φωναῖς δεινῶς ἀπεβίω. Οὕτω γὰρ γινώσκειται Κύριος κρίματα ποιῶν, οὗ ὀφθαλμοί, ὡς Σολομῶντι δοκεῖ, μυριοπλάσιως ἡλίου εἰσὶ φωτεινότεροι, ἐπιβλέποντες πάσας ὁδοὺς ἀνθρώπων. Ἦν οὖν ἰδεῖν πάντας τότε τεθηπότας καὶ δειμαίνοντας καὶ τῷ ὑποδείγματι τὴν αὐθάδειαν τεμνομένην τοῖς σφόδρα ἀλαζόσι καὶ τολμηροῖς. Τούτου γὰρ εἵνεκα καὶ ἡ θεήλατος ἐκείνη πληγὴ ἐπενήνεκτο, καὶ καινὴ τις ἦν τραγωδία τὰ οὕτως συμβαίνοντα τῷ τολμητῇ, ὡς ἂν ἕτεροι (φ. 161 β) βελτίους ἀπ' αὐτῶν γένοιτο καὶ ἔργῳ μάθειεν τὴν ὀργὴν αἰετῇ φύσει μετρεῖν καὶ μὴ τῷ θυμῷ ἀλόγως κεχρησθαι, μὴδὲ καταπαίξειν τὰ θεῖα καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ θελημάτων καὶ τῶν αὐτοῦ θεραπεύτων καταφρονεῖν ματαιότητος περιουσίᾳ· ὅπερ ἐστὶ τοῖς ἀνοήτοις καὶ ἀγνώμοσι τὸ χαριέστατον. Ἡ γὰρ τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης καὶ ἀνεξικακία κλίνει μὲν ἔκ τούτου εἰς τοῦτο, ὡς γέγραπται, καὶ φέρει τὴν

τῶν ἀνθρώπων κακίαν ἀνεξικάκως, ἐκκενωθῆναι δ' εἰς ἅπαν οὐκ ἔνι τὸν τρυγίαν· ἔλεος γάρ καὶ ὀργή φησι παρὰ τῷ θεῷ· κατὰ δὲ τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ, οὕτω καὶ πολὺς ὁ ἔλεγχος αὐτοῦ, ὅτι «ἐὰν πορεύησθε, φησί, πρὸς με πλάγιοι, πορεύσομαι καγὼ πρὸς ὑμᾶς θυμῷ πλάγιω· καὶ ὁ φοβερός ὁ λόγος τοῖς συνιοῦσιν. Ὅτι δὲ ἄρρητος ἡ τοῦ Θεοῦ οἰκονομία, ὥστε καὶ διὰ τῶν δοκούντων ἐναντίων οἷς ὁ λόγος οἶδεν ὀδεύουσα οἰκοδομεῖν τὰ δέοντα, οὐκ ἔξω λόγου καθέστηκε. Στοργὴ γάρ ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ὀργή· τὰ ἐκ Θεοῦ πεμπόμενα, καὶ πανθ' ὅσα ποιεῖ ὁ Θεὸς πρὸς τέλος οἶδεν ἐκβαίνειν χρηστόν. Καὶ οὐδὲν ἐστὶν ὅλως τῶν ἐπαγομένων, ὃ μὴ συντείνει ἐπὶ ψυχικὴν ὄνησιν· ἀμείνον γὰρ ἐνταῦθα τοὺς οὕτω πταίνοντας διδόναι δίκην ἢ αἰωνίως ἐκείσε κολλάζεσθαι, ἐπεὶ καὶ θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπαυσις, κατὰ τὸν φάμενον· ἐνεκόπη γὰρ αὐτῷ τὰ τῆς κακίας, καὶ ἀπήλλακται τῆς (φ. 187α) τοῦ μέλλοντος δουλείας, καὶ δεδικαίωται ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας.

Τιμωρία ληστῶν. Τῇ τοιαύτῃ ἐρημώσῃ τοῦ μετοχίου ἐπακολουθεῖ ληστρικὴ ἐπιδρομὴ ἐκ μέρους τῶν Μιληγγῶν, ἀνδρῶν αἰμοχαρῶν καὶ κακούργων, ἐκ φύσεως κακῶν καὶ τὸ ἔργον τῆς ληστείας κατ' ἐπάγγελμα ἀσκούντων. Οὗτοι, μόνον τὴν κακίαν γνωρίζοντες, καὶ τῇ ληστείᾳ δουλεύοντες, καὶ τὰ ξένα πάντοτε διαρπάζοντες, κατήλθον ἡμέραν τινὰ ἀπὸ τὰ κρησφύγετά των καὶ ἐφώρμησαν κατὰ τοῦ μνημονευθέντος μετοχίου τῆς μονῆς τοῦ Ὁσίου, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ διαρπάσωσι τὰ ποίμνια αὐτῆς. Περιку-

Ἀλλὰ συντετάχθω τῷ λόγῳ καὶ θαῦμα ἕτερον ἀξιόκουστον· ἔχει γὰρ μετὰ τοῦ φοβεροῦ καὶ τὸ χαρίεν. Τελχινές τινες καὶ βάσκανοι δαίμονες ἐξώρμησάν ποτε ἐνίους τῶν τὴν χώραν λαχόντων τῶν Ἀθρικῶν, οὓς δὴ καὶ Μιληγγούς καλεῖν εἰώθασιν ἀντὶ Μυρμιδόνων οἱ ἐγγώριοι, ἄνδρες αἰμοφορεῖς καὶ φόνιον πνέοντες, πόδας τε κεκτημένοι εἰς κακίαν τρέχοντας καὶ μηδὲν ἄλλο εἰδότες ἢ μόνον τὸ ληστεύειν αἰεὶ καὶ τὰ ἀλλότρια ἐπισπᾶσθαι· ἀρπαλέως, ἐφ' ᾧ κατήλθον ἐν τῷ μνημονευθέντι μετοχίῳ

κλώσαντες λοιπὸν τὸ μετόχιον καὶ τὰ ποίμνια, ἔνοπλοι πάντες καὶ βοηθούμενοι καὶ ὑπὸ νέων ὀρμητικῶν, ἤρπασαν ἐκ τῶν ποιμνίων ὅσα ἡδυνήθησαν, καὶ ὡς ἄγρια θηρία ἀπήγαγον αὐτὰ εἰς τὴν πατρίδα καὶ τὴν χώραν των, θέλοντες νὰ σπαράξωσι καὶ φάγωσι ταῦτα.

Ἀλλ' ἡπατήθησαν, διότι ἀπεδείχθη, ὅτι ἐπεχείρουν τὰ ἴδια τὰ ὁποῖα ἐπιχειροῦσιν, ὅσοι θέλουσι, κατὰ τὸ λεγόμενον, νὰ συναθροίσωσι ἀνέμους εἰς τὸν κόλπον των, καὶ νὰ κρατήσωσι νερόν εἰς τὰ θηλάκια τῶν ἐνδυμάτων των, διότι εὐθὺς ἐπηκολούθησαν γεγονότα, τὰ ὁποῖα φαίνονται ἀπίστευτα, καὶ τὰ ὁποῖα ὅμως εἶναι ἱστορικῶς μεμαρτυρημένα. Ὅτε δηλαδὴ οἱ ἄρπαγες τῶν ποιμνίων τοῦ μετοχίου ἔφθασαν εἰς τὴν πατρίδα των καὶ ἐνόμιζον, ὅτι ἦσαν ἀσφαλεῖς καὶ ὅτι κατεῖχον ἀσφαλῶς τὴν λειαν των, τότε ἐφάνέρωσε καὶ ἐνταῦθα ὁ Ὁσῖος Νίκων τὴν δύναμίν του. Ἐνῶ ἀμέριμοι ἐκοιμῶντο ἐμφανίζεται εἰς αὐτοὺς ἔχων μαζύ του καὶ δύο ἰσχυροὺς κύνας. Πλησιάσας δὲ καὶ κατενεγκὼν κατ' αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῶν παρειῶν αὐτῶν κοιμωμένων ἰσχυρὰ κτυπήματα ἐξαπέλυσεν ἀκολούθως, τοῖς ἐφάνη, ἐναντίον των καὶ τοὺς δύο μετ' αὐτοῦ ἀκατανίκητους κύνας, οἵτινες ἐπήνεγκον ἐπ' αὐτῶν διάφορα δῆγματα καὶ πολλοὺς μώλωπας καθ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ σώματος αὐτῶν. Καὶ ταῦτα μὲν ὑπέστησαν καθ' ὕπνου. Ἀλλ' ὅταν σύντρομοι ἐκ τῆς ταρχῆς καὶ κατάφοβοι ἀφύπνισθησαν, ἐβεβαιώθησαν, ὅτι ταῦτα δὲν ἦσαν ὄνειρον ἀλλὰ πραγματικότης. Καὶ τῷ ὄντι ἦσαν πραγματικότης, καθ'

τῆς μονῆς, καὶ τὰ ἐκείσε θρέμματα τῆς μονῆς διάρπαγμα ποιῆσαι ἐσπευδον. Καὶ δὴ πορευθέντες οἱ μάταιοι, τὸ τοῦ θείου φάναι Ἱερεμίου, ὁπίσω τῶν ἐνθυμημάτων τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, ὁμόσε ἐχώρουν πρὸς τὸ ἔργον, καὶ πληθὺς σύμμικτον καὶ νέοι δυσκάθεκτοι ταῖς ὁρμαῖς, ἐπιστάντες λογχοφόροι τοῖς οἴκοις καὶ τοῖς αἰπολίοις, ὅσον τὸ εἰς ἐκείνους ἦκον, εἰς πέρας ἤγαγον τὸ πονηρὸν βούλευμα, καὶ τὰ θρέμματα ληστρικῶς ἀφελόμενοι, πρὸς τὴν σφῶν πατρίδα καὶ χώραν ἀπήγαγον δίκην ἀγρίων θηρῶν, σπαράξαι ταῦτα βουλόμενοι. Ἀλλ' ἐψεύσθησαν τῆς ἐπιβουλῆς οἱ ἀλάστορες, καὶ διὰ κενῆς ἀνομοῦντες ὤφθησαν, ἀνέμους τε ἔδοξαν συνάγειν ἐν κόλπῳ, τὸ ἀδόκιμον, καὶ ὕδωρ στρέφειν ἐν ἱματίῳ. Πρᾶγμα γὰρ ἐπη-(φ. 188β)κολούθει τῇ τοιαύτῃ ἐφόδῳ πρὶν γενέσθαι μὴ πιστευόμενον. Ὡς γὰρ ἐκείνοι τὴν ἰδίαν χώραν κατέλαβον καὶ σὺν τοῖς θρέμμασι, τὰ συνήθη ὁ μέγας κἀνταῦθα ἦν ἐνδεικνύμενος. Θάτον γὰρ ἐπιστάς κατὰ τοὺς ὕπνους τοῖς κακοσχόλοις ἐκείνοις καθεύδουσι, δύο ἐώκει κύνας ἐπάγεσθαι εὐσθενεῖς καὶ τὴν ἰσχὺν ἀμαχον κεκτημένους, καθὼς εἶωθεν ὡς τὰ πολλὰ ἐπιφαίνεσθαι ἀνδράσι πονηροῖς καὶ τὴν τῶν κυνῶν ζηλοῦσιν ἀναίδειαν. Καὶ πρῶτα πληγὰς κατὰ τῶν παρειῶν ἐπιτρίβει τοῖς παλαμναίοις· εἴτα καὶ τοὺς κύνας ἔδοξε κατ' αὐτῶν ἐξορμᾶν, ὧν καὶ τοῖς δῆγμασι δεινῶς μωλωπισθέντες, σύντρομοί τε καὶ κατάφοβοι διυπνισθέντες· ὧ καινοῦ θαύματος, ὧ πράγματος πλήρους ἐκπλήξεως· οἱ μὲν τὰς δυνεῖς καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς

1. Ὁ Βαθ. Κώδιξ ἔχει «τῶν Ἑθνικῶν ἦν δὴ καὶ Μιληγγού; κυλεῖν».

ὅσον ὅλοι ἀφυπνισθέντες ἔφερον, οἱ μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ πρόσωπον ἀλλοιῶν, ἄλλοι μελανίας καὶ πελιδνώσεις περὶ τὸ σῶμα διαφανεῖς, ἕτεροι τὸ στόμα παρεκκλινόν λοξῶς εἰς τὰ ὀπίσω, οἱ δὲ περισσότεροι μῶλωπας μὲ οἰδήματα καὶ κτυπήματα αἱματωμένα εἰς τὰς σάρκας τῶν, αἵτινα τοῖς τὰ εἶχον προξενήσει οἱ κύες. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ πρὸς πιστοποιήσιν τῆς ἀληθείας αὐτῶν ἔφθασαν νὰ ἐπικουρήσωσι καὶ αἱ ἐκ τῶν μολώπων δριμύταται καὶ ἀφόρητοι ὁδύνας, αἵτινες ἠπειλοῦν εἰς αὐτοὺς βιαιότατον θάνατον. Τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα καθ' ὕπνου παθόντες καὶ εἰς τοιοῦτον κίνδυνον γεγονότες μετεμελήθησαν ἀμέσως καὶ ἐλεεινολογούντες τὸν ἑαυτὸν τοὺς ἐξήτησαν ἐλίκρινῶς συγγνώμην ἀπὸ τὸν "Οσίον, δι' ὅσα κακὰ ἐπήνεγκον εἰς τὸ μετόχιον τῆς σεβασμίας μονῆς τούτου, καὶ παρεκάλεσαν τοὺς συγγενεῖς τῶν, ὅπως σπεύσωσι εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ "Οσίου καὶ ἰκετεύσωσιν αὐτὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν, ἐπιστρέψωσι δὲ ἅπαντα, ὅσα ἀπὸ τὸ μετόχιον ληστρικῶς ἀφῆρσαν. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἀλλ' ὑποσχοντο, ὅτι εἰς τὸ μέλλον οὐδέποτε θ' ἀποτολμήσωσι τοιαύτας ληστρικὰς πράξεις. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐγένοντο ταῦτα, καὶ τὰς ὑποσχέσεις διεδέχθη ἡ πρᾶξις, εὐθὺς ἀποκατεστάθησαν εἰς τὴν προτέραν ὑγίαν τῶν, τὰ διαστραφέντα μέλη τοῦ σώματός τῶν ἐπανήλθον εἰς τὰς θέσεις τῶν, τὰ τραύματα, τὰ ὑπὸ τῶν κυνῶν ἐπενεχθέντα, ἐπουλώθησαν, καὶ καθόλου ἡ ἀδόκητος ἐκείνη συμφορὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἀπῆλθε τελείως. Ἐκτοτε τόσος φόβος

διαστρόφους εἶχον, οἱ δὲ μελανίας καὶ πελιδνώσεις περὶ τὸ σῶμα διαφανεῖς, ἄλλοι τὸ στόμα εἶχον εἰς τούπισω λοξῶς παρεκκλινόν. οἱ δὲ πλείους καὶ ἐκ τῶν δηγμάτων ἔφερον ἐν ταῖς σαρκὶ μῶλωπας, οἰδήμασι καὶ σμῶδιξι πεπληρωμένους ἦδη. Καὶ οὕτω τὰ ἐν τοῖς ὕπνοις τελεσθέντα οὐκ ἦσαν ὄψις ἀνύπαρκτος, ἀλλ' ἐπ' αὐτοῖς τοῖς πράγμασιν ὀρώμενά τε καὶ θαυμαζόμενα, καὶ αἱ ἐκ τῶν μολώπων ὁδύνας δριμύταται καὶ ἀφόρητοι καὶ θάνατον ἀπειλοῦσαι τὸν βιαιότατον. Οἷς καὶ γλώττης οὐκ ἔλαττον ἦν ἐπαγγέλλειν τὰ κατὰ τοὺς ὕπνους οὕτω συνενεχθέντα. (φ. 143 α) Θερμοὶ τοίνυν εὐθὺς γεγονότες ἐπὶ τὴν μετανοίαν καὶ τὴν καρδίαν ἰσχυρῶς πληγέντες διὰ τὴν ἁμαρτίαν, εἴτα καὶ ἑαυτοὺς ταλανίζοντες. Δεῖλαιοι, ἔφασκον, ἡμεῖς τῆς κακοβουλίας· ἄθλιοι, ἔφασκον, ἡμεῖς τῆς πολλῆς μοχθηρίας. Πρὸς ταῦτοις καὶ αὐτοὺς δὴ τοὺς κατὰ γένος κοινωνούντας ἤξιον θερμῶς ὡς τάχος καταλαβεῖν τὸ φροντιστήριον καὶ θερμὴν τὴν ἰκεσίαν ὑπὲρ αὐτῶν τῷ "Οσίῳ προσάξει καὶ καθαρῶς συνθέσθαι ἐπανασῶσαι πρὸς τοὺς ἰδίους οἴκους καὶ τὰς ἐπαύλεις τὰ ληστρικῶς ἀφαιρεθέντα κατὰ γε τὸ σῶν καὶ ὁλόκληρον πάντα καὶ μηδαμῶς ἔτι τολμᾶν σφαδάζειν ἐν τοῖς τοιοῦτοις. Οὐ δὲ γεγεμένου καὶ ταῖς τοιαύταις ὑποσχέσεσιν ἡ τῶν θερμμάτων ἀντιστροφὴ ἐπακολουθήσασα, πρὸς τὴν προτέραν εὐθὺς ὑγίαν καὶ οἱ οὕτω τοῖς δεινοῖς ὑποβληθέντες ἐπανήρσαν· καὶ ἐν βραχεὶ ἀνωρθοῦντο τὰ μέλη καὶ κατὰ χώραν ἕκαστα εἶχον, καὶ ὁ κολοφῶν τῶν κακῶν διεκρούετο. Τοῦ

κατέλαβεν αὐτοὺς καὶ ἅπαντας τοὺς πατριώτας τῶν, ὥστε συνεληθόντες καὶ διασκεψαμένοι ἀπεφάσισαν, ἀφ' ἐνός μὲν νὰ παραιτήσωσι τὸ τῆς ληστείας ἔργον καὶ ἀπάσας τὰς ἐγκειμένους εἰς τὴν φύσιν τῆς φυλῆς τῶν ἀγριότητας, αἵτινες παρουσίαν αὐτὴν βάρβαρον, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ προσφέρωσιν ἐτησίως εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ "Οσίου κηροῦς καὶ θυμιάματα, καὶ νὰ τιμῶσι καὶ γεραίρωσιν ὅση αὐτοῖς δύναμις τὸν "Οσίον.

Ἀπειλὴ καταστροφῆς τῆς Λακεδαίμονος ὑπὸ σεισμοῦ καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ γεγενῆσθαι θάψμα. Τρομερὰ περιγράφεται ἡ συμφορὰ ἡ ὁποία ἐγένετο εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἐν ἔτει 464 π.Χ. «Εἰς τὴν Σπάρτην, γράφει ὁ Διόδωρος, γενομένων σεισμῶν μεγάλων συνέβη νὰ πέσωσιν ἐκ θεμελίων ἅπαντα αἱ οἰκίαι τῶν Λακεδαιμόνων καὶ νὰ φονευθῶσι περισσότεροι τῶν εἰκοσακισχιλίων». Ἐπίσης ὁ Παιανίας, «Ἡ Σπάρτη, λέγει, ἐσείσθη ὑπὸ συνεχοῦς καὶ ἰσχυροτάτου σεισμοῦ· τόσον δ' ὑπῆρξε τὸ μέγεθος τῆς καταστροφῆς, ὥστε οὐδεμία οἰκία ἠδυνήθη ν' ἀντίσχη εἰς τὴν φρικτὴν ἐκείνην δόνησιν». Ἀλλὰ μᾶλλον περιγραφικώτερος καὶ παραστατικώτερος εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ εἶναι ὁ συγγραφεὺς τῆς «Ποικίλης» ἱστορίας Αἰλιανός. «Ὅτε οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀναφέρει ὁ Αἰλιανός, ἐξεσκήκωσαν καὶ δολίως ἀπέκτειναν τοὺς ἐν Ταινάρῳ παρασπονδῆσαντας οἰκέτας τῶν εἰλώτων, ἐπέπεσε κατὰ μῆνιν τοῦ Ποσειδῶνος σεισμός εἰς τὴν Σπάρτην, ἣν ἐξέσκαψεν ἐκ θεμελίων καὶ ἐσώρευσεν εἰς σωρὸν ἐρείπειων ἐκτὸς πέντε οἰ-

γὰρ αὐτοῦ καὶ παιδεύειν θρασύτητα καὶ μοχθηρίαν καὶ θεραπεύειν πάλιν διὰ φιλανθρωπίαν. Δέος οὖν ἔκτοτε ὑπεισθῆι οὐ τὸ τυχόν ἐκ τοῦ ὑποδείγματος πᾶσι τοῖς ἐκείνων φίλοις τε καὶ πατριώταις, καὶ τῷ δέει ἡ βάρβαρος ἐκείνη φύσις καὶ ἀτίθασος τὰς οἰκέας σχεδὸν εἰπεῖν φυσικὰς ἀγριότητας ἐπιλαθομένη συνθήκας ἔθετο ἐτησίως προσφέρειν τῇ θείᾳ ταύτῃ (φ. 143 β) μονῇ κηροῦς τε καὶ θυμιάματα καὶ γεραίρειν ὅση δύναμις τὸν "Οσίον.

Προκείμενον δὲ εἰς διήγησιν τοῖς φιλοθέοις καὶ ἕτερον θαῦμα μνήμης ἅμα καὶ ἀκοῆς ἄξιον. Μονὴ τίς ἐστὶ κατὰ τὸν ἐπίνειον τόπον τῆς Λακεδαίμονος ἰδρυμένη, κατὰ ἀντικρὺ καὶ τοῦ ἄστεως πρὸς δυσμὰς διακειμένη, ἐν ᾗ πέφυκε τιμᾶσθαι ὁ ἐν Ἱεράρχαις μέγιστος, θαυματουργὸς καὶ περιώνυμος Νικόλαος, ἡσύχω βίῳ συμβαίνοντος καὶ εὖ μάλα ἔχουσα τοῖς ἐν ἀρετῇ ζῆν ἐλομένους καὶ ἐνθέου πολιτείας ἀντιποιεῖσθαι ἀρμόδιον χρηματίζουσα ἐνδιαιτήμα. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ μονῇ ἄνευ ἀνθρωπίνης τέχνης ἐν τῇ κειμένῃ πλακί λιθίνῃ ἡ τοῦ "Οσίου θεία μορφή παραδόξως ἐντετύπωτο· ἐν ᾗ καὶ τὸ τῆς σταυροφόρου ῥάβδου σχῆμα ὁρᾶται σκιαγραφούμενον, περὶ οὗ μακρὸν εἴη τε λέγειν καὶ διεξιέναι, γλώσσας ἀπάντων ἔδομένου τοῦ τεραστίου μέχρι καὶ τήμερον καὶ αὐτῆς μᾶλλον τῆς λιθίνης πλακὸς φωνῆς πάσης τρανότερον καὶ γλώσσης οὐκ ἔλαττον διεξιούσης τὰ τοῦ πράγματος καὶ μονονουχί σαφῶς παρίσταται διὰ συμβόλων καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀμαρύγματος τῆς ἀχρωματίστου μορφώσεως, ὅτι περὶ ὁ μέγας ἐν αὐτῇ ἦν ἱστάμενος

κίων».

Μνημεῖον τοῦ τρομεροῦ καὶ πολυνέκρου αὐτοῦ σεισμοῦ, ὅστις ἠλλοίωσε τελείως τὸ πρόσωπον τῆς Λακεδαίμονος, διασώζεται εἰς τὰς δέλτους τῆς ἱστορίας, ὁ σεισματῖας τάφος.

«Ὅτε ὁ Ἀρχίδαμος ὁ υἱὸς τοῦ Ζευξιδάμου ἐβασίλευε τέταρτον ἤδη ἔτος ἐν Σπάρτῃ, σεισμός συνέβη ἐκεῖ μέγιστος καὶ πολλαχού ἡ χώρα τῶν Λακεδαιμονίων ἐβυθίσθη εἰς χάσματα, καὶ ὁ Ταύγετος ἐτίναχθη, καὶ κορυφαὶ τινες αὐτοῦ ἀπερράγησαν, καὶ ἡ πόλις αὐτὴ κατεστράφη, καὶ πλὴν πέντε οἰκίων πάσας τὰς λοιπὰς ἔρριψεν εἰς ἐρείπια ὁ σεισμός. Λέγεται δὲ, ὅτι ἐν τῷ μέσῳ τῆς στοᾶς, ἐνῶ ἐγυμνάζοντο οἱ ἔφηβοι ὁμοῦ καὶ οἱ νεανῖαι, ὀλίγον πρὸ τοῦ σεισμοῦ ἐφάνη λαγώς, καὶ οἱ μὲν νεανῖσκοι ἔτρεξαν ἔξω παίζοντες καὶ τὸν ἐδίωκον, οἱ δὲ ἔφηβοι ἔμειναν, καὶ τὸ γυμνάσιον ἔπεσε καὶ τοὺς ἐφόνευσεν ὅλους. Τὸν δὲ τάφον αὐτὸν ὀνομάζουσι μέγρι σήμερον σεισματῖαν».

Εἶναι ὡμὴ ἡ ἐντύπωσις ἐκ τῆς σεισμικῆς δονήσεως τῆς 1ης Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1927. Ἐκ ταύτης δύναται εὐχερῶς πᾶς τις νὰ φαντασθῇ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, ἣν ἐπήνεγκεν εἰς τὴν Λακεδαίμονα ὁ προμνημονευθεὶς σεισμός τοῦ ἔτους 464 π. Χ., καὶ ἐὰν ἀπιδῇ καὶ εἰς τὰς ἐκ τοῦ σεισμοῦ τούτου προξενηθείσας ζημίας καὶ καταστροφὰς ν' ἀναλογισθῇ καὶ τὰς τρομερὰς ἐκείνου συνεπείας.

Εἶχεν ὅμως, καθὼς πᾶν πρᾶγμα, καὶ ἐκεῖνος τὴν αἰτίαν του. Ταύτην δ' ὁ Αἰλιανός, ὡς ἄριστα ψυχολογήσας τὰ γεγονότα καὶ φιλοσοφήσας ἐπ' αὐτῶν, ἀνευρίσκει καὶ παραδίδει καὶ ἡμῖν τοῖς ἐπιγενομένοις, οὐχὶ ἐπεισοδικῶς ἀλλὰ πρὸς παραδειγματισμὸν καὶ φρονηματισμόν. «Ὅτε οἱ Λακεδαιμόνιοι, λέγει ὁ Αἰλιανός ἀποκαλύπτων τὴν αἰτίαν, ἐξεσήκωσαν καὶ δολίως ἐφόνευσαν τοὺς ἐν Ταινάρῳ παρασπονδήσαντας οἰκέτας τῶν εἰλωτῶν, τότε εἰς ἀνταπόδοσιν κατὰ μῆνιν ὁ Ποσειδῶνος ἐξέσκαψε καὶ ἐσάρρευεν εἰς ἐρείπια καὶ ὁ σεισμός τὴν Λακεδαίμονα». Τὸ συμ-

καὶ τὸ θεῖον ἐξίλεοῦμενος, καθ' ὃν καιρὸν ἐμελλε μικροῦ δεῖν πᾶς ὁ χῶρος τῆς Λακεδαίμονος ἔργον σεισμοῦ γενέσθαι (φ. 111 α) καὶ πανωλεθρίαν δεινὴν ὑποστῆναι ἐκ θείας ἀγανακτήσεως, διὰ τρόπων φαυλότητα τῶν ἐν αὐτῇ κατοικούντων καὶ ἀκρασίαν καὶ τὸ αἰεὶ ῥατσῶνι συζῆν καὶ πᾶσιν ἄλλοις τοῖς κατὰ τὸν βίον πάθεσιν ἀργίαν τε ἄγειν τοῦ καλοῦ Παντελῆ, καθ' ἃ καὶ τι-σι τῷ κατ' ἐκείνου καιροῦ τῶν εὐσεβῶς βιούντων καὶ φιλοθέως ἀπεκαλύφθη. Οὐ ἔνεκεν, ὡς οἶμαι, καὶ τὰ σύμβολα τῆς πρὸς Θεὸν ἐκτενοῦς ἰκεσίας τοῦ Ὁσίου τῷ λίθῳ ἐπετυπώθη, φανεράν ἐτι καὶ ἐπίδηλον βουλομένου καθιστᾶν τοῦ Θεοῦ κἀνταῦθα τὴν τοῦ οἰκείου θεράποντος πρὸς αὐτόν παρρησίαν καὶ οἷας τετύχηκε τῆς αὐτοῦ εὐνοίας ὁ Ὁσίος, καὶ ὅτι τὴν δικαίαν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ ἡ τούτου ἀπέστρεψεν ἰκεσία καὶ τὸ δεινὸν ἦρε καὶ ὅσης λοιπὸν ἀξιοῦνται τῆς σωτηρίας οἱ βαλόντες αὐτόν πρὸς Θεὸν πρέσβυν θερμότατον.

βάν εἶναι χαρακτηριστικόν, καὶ ὡς ὁ ἱστορικός, οὕτω καὶ ἡμεῖς τὸ σημειοῦμεν εἰς φρονηματισμὸν ἰδὼν φρονηματιστέων καὶ πάντων ἀνεξαιρέτως. Ἀλλὰ καὶ πόσα ἄλλα ὅμοια παραδείγματα ἀμέσου ἐπεμβάσεως τῆς θείας δίκης δὲν παρέχει ἡ ἱστορία, οὐ μὴν δὲ καὶ ἡ καθημερινὴ πείρα τῆς ζωῆς, εἰς τὸν βαθέως μελετώντα αὐτήν! Ἐν τοιοῦτον παράδειγμα προσκομίζει ἡμῖν ἡ διήγησις τοῦ ἀκολουθοῦ θάύματος ἀξίου μνήμης καὶ ἀκοῆς.

Μετὰ πάροδον πολλῶν αἰώνων ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω ἐν ἔτει 464 π. Χ. ἐκτεθείσης καταστροφῆς τῆς Λακεδαίμονος, καὶ διανυομένης τῆς δευτέρας μ. Χ. χιλιετηρίδος, νέα τοιαύτη θεήλατος ὀργὴ ἠπειλήσε καὶ αὖθις αὐτήν. Ἡ δ' αἰτία ἦτο ἡ θεία ἀγανάκτησις, ἣν προεκάλεσεν ἡ φαυλότης τῶν τρόπων καὶ ἡ ἀκρασία ἀφ' ἐνός, καὶ ὁ ἐν ῥατσῶνι καὶ μαλθακότῃ ἐκδεδητημένος βίος τῶν Λακεδαιμονίων ἀφ' ἐτέρου, καὶ διότι ἀκόμη εἶχε τεθῇ εἰς παντελὴ ἀργίαν καὶ ἀγνοήσῃ παρὰ τούτων τελείως τὸ κολόν. Ὁ Ὁσίος Νίκων, ὁ Πολιοῦχος ἀναδειχθεὶς τῆς Λακεδαίμονος καὶ ταύτην ἀξίαν ἀναδείξας τῆς παρακαταθήκης τοῦ σεπτοῦ αὐτοῦ Σκήνους, πρὸ τῆς θείας ταύτης ἀπειλῆς, ἀποκαλυφθείσης μετὰ τῆς αἰτιολογίας αὐτῆς εἰς τινες εὐσεβῶς καὶ φιλοθέως βιούντας κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, σπεύσας ἀνύψωσεν εὐδῶεις ἰκεσίας εἰς τὸν Θεόν, ἵνα ἀποτρέψῃ ἀπὸ τῆς Λακεδαίμονος τὴν ὀργὴν του. Τὸ γεγονὸς τοῦτο τῆς προσευχῆς τοῦ Ὁσίου ἀπετυπώθη θαυμαστῶς ἐπὶ λιθίνῃ πλακῶς ἀποθησαυρισθείσης ἐν τινι ἐν ἐνεργείᾳ μονῇ, ἣτις ἦτο ἰδρυμένη «κατὰ τὸν ἐπίνειον τόπον τῆς Λακεδαίμονος, κατ' ἀντικρὺ καὶ τοῦ ἁστεως πρὸς δυσμὰς διακειμένη», καὶ ἡ ὁποία ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐν Ἱεράρχαις μεγίστου καὶ θαυματουργοῦ Νικολάου. Ἡ πλατὴς αὕτη, καίτοι δὲν ἦτο μεγάλῃς ἀξίας ἀπὸ ἀπόψεως τέχνης, ἦτο ὅμως ἀνεκτίμητος διὰ τὴν παράστασιν τοῦ θαύματος. Παρίστα δὲ αὕτη τὸν Ὁσίον Νίκωνα ἰστάμενον ὄρθιον ἐν στάσει προσευχῆς, φέροντα τὴν σταυροφόρον ῥάβδον του καὶ ἐξίλεοῦμενον τὸ θεῖον, καθ' ὃν καιρὸν ἐμελλε μικροῦ δεῖν, ὡς προανεφέρθη, ὁλόκληρος ἡ Λακεδαίμων νὰ ὑποστῇ πανωλεθρίαν δεινὴν ἐκ θεηλασίας σεισμικῆς πρὸς τιμωρίαν τῶν εἰς ἔργα φαῦλα καὶ πονηρὰ ἐκδεδομένων κατοίκων αὐτῆς. Ὁ δὲ λόγος τῆς τοιαύτης θαυμαστῆς ἀναπαραστάσεως ἐπὶ τῆς λιθίνῃς ταύτης πλακῶς τὸ ἀνωτέρω γεγονότος μεθ' ὧν τῶν συμβόλων τῶν μαρτυρούντων τὴν ἐκτενὴ πρὸς τὸν Θεὸν ἰκεσίαν τοῦ Ὁσίου εἶναι τριπλοῦς. Ὁ πρῶτος εἶναι, ὅτι ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ καταστήσῃ πασιφανῇ τὴν πρὸς τὸν Ὁσίον μεγάλῃν εὐνοίαν του· ὁ δεύτερος διὰ νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὴν δικαίαν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ ἀπέτρεψεν ἡ ἰκεσία τοῦ Ὁσίου Νίκωνος, ἡ ὁποία ἀπέτρεψε καὶ τὴν μεγάλῃν ἐκ τοῦ σεισμοῦ ἀπειληθεῖσαν νεωτέραν πανωλεθρίαν· καὶ ὁ τρίτος διὰ νὰ φανερωθῇ καὶ διαπιστωθῇ, ὅπως ἀξιοῦνται τῆς σωτηρίας οἱ βαλόντες αὐτόν πρὸς Θεὸν πρέσβυν θερμότατον.

Τιμωρία Στεφάνου τινὸς καὶ Ὅτι δὲ ἡ ἐνεργοῦσα Χάρις ἐπὶ **θεραπείᾳ τοῦ υἱοῦ του.** Ἐν τῷ τῷ Ὁσίῳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος οὐκ μοναστηρίῳ τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἐ- ἐπὶ τοῖς μείζοσι μόνοις, τοῖς λόγου

γένετο μοναχός και τις Στέφανος ὀνομαζόμενος, γνωστοτάτου τότε ἑπωνύμου, λόγῳ τῆς ἥν κατεῖχε διακεκριμένης δημοσίας λειτουργίας. Ὁ Στέφανος οὗτος, εἰς ὃν πάντοτε ἀντίθετο ἡ διαχείρισις τῶν τε δημοσίων καὶ τῶν τοῦ κοινοῦ λειτουργιῶν ἐν Σπάρτῃ, ἡσπάσθη τὸν μονήρη βίον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ συγγράφαντος τὸν βίον τοῦ Ὁσίου καὶ ἔζη ἀκόμη, ὅτε οὗτος γραφῇ περιέσωζε καὶ τὸ συμβάν ἐπ' αὐτὸν θαῦμα. Οὗτος ἔλαβεν ἀνάγκην ἐλαίου. Ἡμέραν λοιπὸν τινα ἀπέστειλε τὸν ὑπρέτην του, ὅτε εὐρίσκετο ἐν τῇ κοσμικῇ ἐξουσίᾳ, εἰς τὸ ἐλαιοτριβεῖον τοῦ μοναστηρίου τοῦ Ὁσίου, ὅπερ, ὡς περιγράφει τοῦτο ὁ βιογράφος του, οὐδὲν διέφερε τῶν σημερινῶν ἱπποκινήτων ἐλαιοτριβείων, καὶ διέταξεν αὐτὸν νὰ γεμίῃ ἐλαιον μίαν κενὴν ὑδρίαν καὶ φέρῃ ἀμέσως εἰς αὐτόν. Ὁ ὑπρέτης ἐνήργησε κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ Κυρίου του. Ἐλαβεν ὅμως τὸ ἐλαιον παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἡγουμένου καὶ κατόπιν ἀσκήσεως βίας. Ἀλλ' ἂν ὁ Στέφανος, ἐκμεταλλεύμενος τὸ κύρος τοῦ δημοσίου λειτουργήματος αὐτοῦ, ἄκοντος τοῦ ἡγουμένου ἔλαβεν ἐλαιον κατ' οἶκον ἐκ τοῦ ἐλαιοτριβείου τῆς μονῆς τοῦ Ὁσίου, δείξας οὕτω τὴν κοσμικὴν ὑπεροχὴν του καὶ ἐπιβολὴν εἰς τοὺς ἐν τῇ μονῇ ἀσκουμένους, δὲν ἀνελογίσθη ὅμως, ὅτι καθ' ὑπεροχὴν τῆς κοσμικῆς δυναστείας τελεῖ ἡ δυναστεία τοῦ Θεοῦ, οὐδ' ὑπελόγησε τὴν ἐπὶ τῆς μονῆς ταύτης κραταιὰν προστασίαν τοῦ Ὁσίου. Δὲν ἐβράδυνε λοιπὸν τὴν τοιαύτην, αὐτοῦ ἄνοιαν καὶ ἀπερίσκεψίαν νὰ πληρῶσθαι ἀκριβὰ, καὶ δι' εὐθύς μετὰ τὴν διάπραξιν τῆς ἀδι-

και μνήμης ἀξίους, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτοῖς δῆπουθεν τοῖς δοκοῦσι μικροῖς καὶ οὐδὲν ἔσθ' ὅτε νομιζομένοις τὴν οἰκείαν δύναμιν δεικνύσι καὶ ἐνέργειαν, δῆλον ἐκ τοῦ παραυτίκα ῥηθησόμενου. Στέφανος ὁ τὰς δημοσίας καὶ τοῦ κοινοῦ λειτουργίας αἰετὶ πιστευόμενος, ὥς τὸ ἐπώνυμον δῆλον τοῖς πᾶσι διὰ τὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐπίσημον· ζῶν γὰρ ἔτι καὶ οὗτος καὶ περιῶν δεικνύται, τὸν μονήρη βίον νῦν ἀσπασάμενος· ἐν χρεῖα ποτὲ καταστάς ἐλαίου, τῷ ἰδίῳ ὑπρέτῃ (φ. 104 β). ἐπέσκηψε καταλαβεῖν ὡς τάχος τῷ τῆς μονῆς ἐργαστηρίῳ, ἐν ᾧ εἴωθεν ὁ τῶν ἐλαίων καρπὸς ἀποθλίβεσθαι καὶ ὀργάνοις τισὶ καὶ λίθου βάρει τὸ ἐλαιον ἐκπιέζεται, καὶ κενὴν ὑδρίαν ἐλαίου πληρῶσαι καὶ ὡς αὐτὸν ἀγαγεῖν. Οὐδὲν γέγονον καὶ τοῦ ἐλαίου πρὸς βίαν ληφθέντος, οὐ μέλλων ἦν ὁ ἅγιος, οὐδ' εἰς ἀναβολὰς τιθέμενος τὰ τῆς ἐκδικήσεως. Νύκτωρ γὰρ ἐπιφανεῖς τῷ Στεφάνῳ ὑπνώττοντι, πρῶτον μὲν ὅστις εἶη ἐφανέρου, εἶτα καὶ χαλεπαίνοντι ἐοικῶς καὶ δι' ὀργῆς τῷ πράγματι ποιούμενος, ὡς ὑπόδικον τὸν ἄνδρα ἀπεφίνατο, καὶ τὰ ἔσχατα αὐτῷ διαθήσειν ἠπείλει κατὰ τῆς τοιαύτης τὸλμης ἔνεκα. Τοῦ δὲ ἀγωνία ληφθέντος καὶ ὥσπερ αὐτοῦ ἀπολογούμενου καὶ μηδამῶς ἔτι τοιοῦτόν τι κατατολμήσαι σὺν πολλῷ τῷ δέει ἐπαγγελλομένου, ἐμεῖν τῶς αὐτὸν τὸ ληφθὲν ἐλαιον ἐκείνος ἐπέταττεν. Καὶ ὡς ἐμεῖν μὲν ἐδόκει τὸ ἐλαιον, ἐκεῖνος δ' ἔτι καὶ ἔτι τὸν ἑμετον προσαπῆτε ἐπεκτείνεσθαι. Ὡς δὲ μηκέτι ὑπολελείφθαι ἐλαιον ἐν τοῖς ἐγκάτοις αὐτοῦ ὁ Στέφανος διετίετο, ἐκεῖνος καὶ αὐθις βίαν ἐπήγε

κίας κατὰ τῆς μονῆς. Ὁ Ὁσίος Νίκων ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς ἐπεσκέφθη αὐτὸν κατ' οἶκον, καὶ πρῶτον μὲν ἐδήλωσεν εἰς αὐτὸν τὴν ταυτότητα αὐτοῦ· ἔπειτα δ' ἐπέφερε μερικὰς αὐστηράς παρατηρήσεις καὶ τῷ ἐδήλωσεν ἐπιπροσθέτως, ὅτι θὰ πάθῃ μεγάλα καὶ ἀνεπανάρθωτα κακὰ ἔνεκα τῆς τοιαύτης τὸλμης του. Ὁ Στέφανος ἐπὶ τασοῦτον ἐταράχθη καὶ ὑπὸ τοιαύτης ἀγωνίας κατελήφθη, ὥστε ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ ἐνόχου ἀπολογούμενος ὑπεσχέθη, οὐ μόνον ὅτι θὰ ἐσπευδῇ πρὸς ἐπανόρθωσιν τοῦ ἀδικήματος διὰ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἐλαίου, ἀλλ' ὅτι οὐδέποτε εἰς τὸ μέλλον ἠθελὲν ἀποτολμήσει παρόμοιον τὸλμημα. Διαταχθεὶς δὲ νὰ ἐμέσῃ, ὅσον ἐλαιον εἶχε χρησιμοποίησιν ἐν ταῖς τροφαῖς του, τῷ ἐφάνη, ὅτι ἤρξατο νὰ ἐμῇ. Ἀφοῦ ἐπὶ πολὺ ἤμεσεν, ὥστε νὰ μὴ ἔχη ὑπολειφθῇ ἐντὸς αὐτοῦ οὐδὲ σταγὼν ἐλαίου, καὶ ἐπιμένοντος τοῦ Ὁσίου καὶ διατάσσοντος νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ἑμετον, οὐ μὴν καὶ ἀπειλοῦντος αὐτόν, ὅτι, ἐὰν δὲν ἀποδώσῃ τάχιστα ὁλόκληρον τὴν ποσότητα τοῦ ἐλαίου, θὰ ἐκχυθῶσιν ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ καὶ τὰ ἐντόσθια του διὰ τοῦ ἑμετου, ἐξύπνησεν ἔντρομος καὶ καταπεφοβισμένος.

Εὐθύς δ' ὡς ἐξηγέρθη τοῦ ὕπνου σύντρομος καὶ καταπεφοβισμένος ἐκ τῶν συμβάντων αὐτῷ καθ' ὕπνους, ταῦτα μὲν διηγείτο, τὸ δὲ ἐλαιον ἐπέστρεψε διὰ τοῦ ὑπρέτου εἰς τὸ ἐλαιοτριβεῖον τῆς Μονῆς, κατανοήσας τελείως τὴν ἐννοίαν τοῦ ἐνυπνίου. Οὐ μόνον δ' αὐτὸς ἐπραξεν ὡς ἄνωτέρω, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ὄλους συνεβούλευε καὶ ἐξώρκιζε ν' ἀποφύγῃσι νὰ ἐγγίξωσι τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν μονήν, πολλὰ δὲ μάλλον νὰ σφετερίζωνται πράγματα ἀνήκοντα εἰς αὐτήν.

Ταῦτα ἄς ἀκούσωσιν οἱ σήμερον καιροφυλακτοῦντες νὰ διαρπάσωσι τὴν περιουσίαν τῶν ἱερῶν μονῶν καὶ νᾶων, καὶ οἱ καταπατοῦντες Μοναστηριακὰ καὶ ἄλλα Ἐκκλησιαστικὰ κτήματα. Ἄς στρέψωσιν οὗτοι πέριξ αὐτῶν τὸ βλέμμα των, καὶ ἄς παρακολουθήσωσι μὲ γυμνὸν ὀφθαλμὸν τὸ κατάντημα τῶν ὁπωσδήποτε ἐγγισάντων ἢ σφετερισθέντων Ἐκκλησιαστικὰ πράγματα. Πόσοι δὲν κατεστράφησαν καὶ πρόρριζα δὲν ἐξεκλήρηναν καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ οἰκογένειαι αὐτῶν! Δὲν θὰ καταπονήσωμεν ὑμᾶς, Χριστιανοὶ μου, διὰ τῆς παραθέσεως παραδειγμάτων, ὧν ὁ ἀριθμὸς εἶναι ἀτελεύτητος, ἀλλὰ θὰ ἐμπιστευθῶμεν τὴν τοιαύτην ἔρευναν εἰς τὴν ἰδίαν ἐνὸς ἐκάστου ἐξ ὑμῶν κρίσιν καὶ προσωπικὴν ἀντίληψιν·

Τούτου τοῦ Στεφάνου τὸν παῖ-
δα, ὀνόματι Γεώργιον, ἀσθενήσαντα
μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐκ παραπλήξε-
ως, τῆς δὲ ἱατρικῆς ἐπιστήμης παρ-
αιτηθείσης, ἐθεράπευσεν ὁ Ὅσιος
τελείως, προσπεφυγότα εἰς τὸ θεῖ-
ον Αὐτοῦ Τέμενος Τὸ θαῦμα τοῦτο
ἐμαρτυρεῖτο ἐν τῷ ναῷ τοῦ μονα-
στηρίου τοῦ Ὁσίου ὑπὸ ἀργυροῦ
ἀφιερώματος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχεν
ἀποτυπωθῆ τοῦτο καὶ χαραχθῆ, καὶ
ὅπερ καταρρεύσαντος τοῦ ναοῦ
συναπαλώσθη καὶ αὐτὸ μετὰ τῶν
ἄλλων ἐν αὐτῷ βαρυτίμων καὶ
σπουδαίων κειμηλίων.

Θεραπεία θηλάζοντος παιδίου,
ᾧ ὄνομα Μανουήλ. Ἐν παιδίον
ὀνομαζόμενον Μανουήλ, πολὺ μι-
κρόν τὴν ἡλικίαν καὶ ἔτι θηλάζον,
χαρίεν καὶ ἐκ φύσεως εὐφύεστατον,
ὕγιός δ' ἐκ γεννήσεως, ἔπαθεν ἐκ
λώβης κατὰ τὸ ἔτερον τῶν ἀναγ-
καίων μορίων. Ἐπὶ τοσούτῳ δὲ προ-
εχώρει τὸ πάθος, ὥστε ἐκ τούτου
ἠπειλοῦντο τὰ ὑπογάστρια μέλη
του νὰ πέσωσιν ἐκ σήψεως. Οἱ γο-
νεῖς τοῦ παιδίου οὐδὲν παραλείψαν-
τες τῶν χρησίμων πρὸς θεραπείαν
τῶν πασχόντων ὑπογαστρίων με-
λῶν αὐτοῦ, καὶ ὅπαντα ὅσα ἡ ἱα-
τρικὴ ἐπιστῆμη ὑπήγόρευσε χρησι-
μοποιήσαντες καὶ ἐξαντλήσαντες,
παρητήθησαν πάσης περαιτέρω θε-
ραπευτικῆς μεθόδου. Δὲν ὑπελείπε-
το δὲ ἡ ἢ προσφυγὴ καὶ τούτων εἰς
τὴν θαυματουργικὴν ἀντίληψιν τοῦ
Ὁσίου. Ὅτε ἔφθασε λοιπὸν ἡ
πάνσεπτος ἐπέτειος τῆς Κοιμή-
σεως Αὐτοῦ, ἀναμνησθέντες τῶν
καθ' ἑκάστην ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργου-
μένων θαυμάτων, προσεκόμισαν τὸ
πάσχον παιδίον τῶν εἰς τὸν ναὸν

Τούτου τὸν παῖδα Γεώργιον,
ὀλίγαις ὕστερον ἡμέραις τῷ τῆς πα-
ραπλήξεως πάθει πεπτωκότα, ὡς
μηδὲ ὅλως ἀπόνασθαι ἐκ πάσης
τῆς ἱατρικῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης
ἢ τῷ λίχνῳ μόνῳ τῶν ἐλπίδων δε-
λεάζεσθαι, τοῦτον τοῖνον ὁ μέγας,
τῷ θεῷ τούτου τεμένει προσπεφυ-
γότα, καθὼς καὶ ἡ τῷ ἀργυρίῳ
ἐκτυπωθεῖσα καὶ διαχαραχθεῖσα
γραφὴ καὶ αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς παρα-
δοξοποιῆς δι' εἰκονικῆς ἐκτυπώ-
σεως ἀριδηλότερον νῦν παριστᾷ
παραδόξως ἰάσατο.

Ὁ δὲ λόγος καὶ ἑτέροις θαύ-
μασι βούλεται τὰς ἡμῶν ἀκοὰς ἐ-
στιάσαι. Παιδίον ἦν πάνυ ἀτελὲς
τὴν ἡλικίαν καὶ ἔτι ὑποτίθιον, ᾧ
κληοῖς μὲν αὐτῷ Μανουήλ, ἀστέιον
δὲ, ἅμα φύσεως εὐ ἔχον καὶ ἀγχι-
νοῖας. Τούτου τῶν ἀναγκαίων μο-
ρίων ἄτερον λώβην ἐδέξατο οὐ τὴν
τυχοῦσαν συμβάματος ἐκ τινος,
καὶ ἀπειλὴν ἠπειλεῖτο τὸ πάθος τῆς
πτώσεως τῶν ὑπογαστρίων, καὶ
τοῖς διδύμοις φόρτον ἐλεεινῶς προσ-
γενέσθαι ἐδόκει δυσθέατον. Οἱ οὖν
τούτου γονεῖς, τοῖς φυσικοῖς σπλάγ-
χνοις κινούμενοι καὶ τῷ κέντρῳ
τῆς λύπης νυττόμενοι, πολλὴν εἰση-
γον τὴν σπουδὴν, ὥστε παντοίως
παυνίσμασι καὶ λοιποῖς (φ 163 ρ) ἀ-
λεξιτηρίοις δῆθεν ἐπιθέμασιν ἱατρι-
καῖς χερσὶ τοῦ πάθους ἀπαλλάττειν
τὸν παῖδα. Ὡς δ' ἀννηύτοις ἦσαν
ἐπιχειροῦντες, καὶ τὸ πάθος παν-
τὸς ὑπῆρχε βοηθήματος ἰσχυρότε-
ρον, καὶ ἀνύοντες οὐδὲν ἐκείνοι ἡ-
νυον, καίρως ἐβάλλοντο ταῖς ἀκί-
σι εἰς λύπης, καὶ ἡ ρομφαία κατὰ
μέσης ἤλαυνεν αὐτῶν τῆς καρδίας.

τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τούτου καὶ
ἐτοποθέτησαν αὐτὸ ἐνώπιον τῆς
θείας Λάρνακος τῶν ἁγίων Λειψά-
νων του. Πισῶν δ' ἐνταῦθα ὁ πατήρ
τοῦ παιδίου μετὰ τὸ πρόσωπον κατὰ
γῆς πρὸ τῆς τιμίας Σοροῦ τοῦ Ὁσί-
ου, ἐπεκαλέσθη ἐν δάκρυσιν ἀφθό-
νοις τὴν ἀντίληψιν αὐτοῦ ἐπὶ τῷ
ἀσθενοῦντι καὶ ἐξητήσατο τὸ θεῖον
ἔλεος. Δὲν περιωρίσθη δὲ μέχρις
ἐδῶ ἥτις δὲν ἠρκέσθη νὰ παρακα-
λέσῃ διὰ λόγων μόνον τὸν Ὅσιον
συγχρόνως ἐπέχρισε τὸ πάσχον μέ-
ρος τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ ἐκ τῆς θείας
Σοροῦ τῶν Λειψάνων Αὐτοῦ ὑπὸ
τύπον ἐλαφρᾶς ἐφιδρώσεως ἀνα-
βλύζοντος μύρου, διὰ τοῦ λιχανοῦ
τοῦ δακτύλου, καὶ ἐκ τοῦ ἐλαίου
τῆς ἐπικρεμαμένης ἄνωθεν αὐτῆς
φωταγωγοῦ κανδήλας. Ὡς τοῦ θαύ-
ματος δὲ! Ἄμα τῇ χρίσει τὸ παιδί-
ον εὐθὺς ἐθεραπεύθη καὶ ἀποκα-
τεστάθη ἐν τῇ προτέρᾳ αὐτοῦ
ὕγειᾳ εἰς χαρὰν μὲν τῶν γονέων
του, δόξαν δὲ καὶ αἰνεσὶν τοῦ Θεοῦ
καὶ τοῦ θεράποντος αὐτοῦ Ὁσίου
Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε».

Ἐκ τῆς διηγέσεως τοῦ θαύμα-
τος τούτου μανθάνομεν, ὅτι ἡ Κοί-
μησις τοῦ Ὁσίου ἐγένετο ἐν ἔτει
ἑξάκις χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ ἐπὶ
ἐπιμεμήσεως ἑνδεκάτης. Κρίνομεν
ἀναγκαῖον νὰ σημειώσωμεν καὶ ἐν-
ταῦθα, μετ' ὅσα εἶπομεν ἐν τῷ περὶ
τῆς Κοιμήσεως τοῦ Ὁσίου κεφα-
λαίῳ (σελ. 129), ὅτι τὸ ἀνωτέρω ἔ-
τος ὀφείλει νὰ διορθωθῇ εἰς «ἑξάκις
χιλιοστὸν πεντακοσιοστόν ἔκτον»,
πρὸς τὸ ὁποῖον συμφωνεῖ ἡ ἑνδεκά-
τη ἐπινέμησις, τοῦ ἀντιγραφέντος ἐ-
σφαλμένως ἀντιγράψαντος «ἑξάκις
χιλιοστοῦ πεντακοσιοστοῦ» ἀντὶ «ἑ-
ξάκις χιλιοστοῦ πεντακοσιοστοῦ

τέρας ἀντὶ παιδὸς τὸν παῖδα καὶ
ἀωρόλειον αὐτὸν μικρόν ὅσον θεώ-
μενοι γεννησόμενον. Ἐπειδὴ ἡ πάν-
σεπτος καὶ δημοτελής ἐπέστη τῆς
ιεράς κοιμήσεως αὐτοῦ τοῦ τρισμά-
καρος, ὅτε δὴ οὐκ οἶδ' ὅπως ἀνα-
ξίοις οὖσι τὸ ζῆν καὶ ἀναπνεῖν
τὸν ἄερα, κατὰ τινὰς ἀρρήτους λό-
γους ἢ προστασία τῆς μονῆς ταύ-
της ἐνεχειρίσθη κατὰ τὸν καιρὸν
τῆς παριπνευσάσης ἑνδεκάτης ἐπι-
μεμήσεως τοῦ ἑξάκις χιλιοστοῦ πεν-
τακοσιοστοῦ ἔτους, εἰς μνήμην ἐ-
κείνου τῶν καθ' ἑκάστην τελευμέ-
νων ὑπὸ τοῦ Ὁσίου ἐληλυθότες
καὶ τῇ πάντα δυναμένη πίστει θαρ-
ρήσαντες, πάντα εὐθὺς περὶ ἐλάτ-
τονος θέμενοι, ἄρας ὁ πατήρ τὸν
παῖδα, ὡς εἶχε τάχος, τῇ ἱερᾷ λάρ-
νακι πρόεισι τοῦ Ὁσίου, καὶ πρη-
νῆς εἰς τὸ ἔδαφος ἐαυτὸν καταβα-
λὼν καὶ δάκρυα θερμὰ τῇ τιμῇ καὶ
θαυματοποιῷ θήκη κατασπένδων,
διὰ πάντων ἠτεῖτο τὸν μέγαν, ἐκ-
καλούμενος ἐπὶ παιδί τὸν ἔλεον.
Εὐμήχανον γὰρ ἡ ἀνάγκη καὶ τὴν
λύσιν τῶν λυπούντων ἐπάγεσθαι,
καὶ λίαν διανοητικόν. Καὶ γὰρ οὐ
μέχρι τῆς διὰ λόγων αἰτήσεως (φ 166 α) ἔ-
στη μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ λι-
χανῷ δακτύλῳ τοῦτο μὲν ἐκ τῆς
σημειοφόρου θείας σοροῦ νοτίδος,
τοῦτο δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐλαίου τῆς φω-
ταγωγοῦ τὸ πάσχον μέρος τοῦ παι-
δὸς ἐπὶχρίσας ὡς θείας ἐπισκοπῆς,
ὡς ταχεῖας βοηθείας λύεται τὸ πά-
θος εὐθὺς, καὶ, τὸ διωδικὸς ἐκεῖνο
πάθος ἀθρόως διαπνεύσαν, αὐθω-
ρόν ὁ παῖς τοῦ τε ἀπειλούμενου
κινδύνου ἀπήλλακτο καὶ ἀκριβοῦς
ἀπήλαυσε τῆς ὑγείας. Ὅν καὶ λα-
βὼν ὁ πατήρ χαίνουσιν ὀφθαλμοῖς
ἑώρα τοὺς οἰκείους· καὶ ἀπελθὼν

ἔκτου», ἦτοι ἄνευ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ σημαίνοντος τὰς ἀπλὰς μονάδας, καὶ οὐτινος τὴν προσθήκην κρίνομεν ἀναγκαίαν. Οὕτω διορθωμένου τοῦ ἔτους, ἡ Κοίμησις τοῦ Ὁσίου συνέβη ἐν ἔτει 998 ἀπὸ γεννήσεως Χριστοῦ, καὶ 6506 ἀπὸ κτίσεως κόσμου.

Θαῦμα γεγρονός εἰς τὸν συγγραφέα τοῦ βίου καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ Ὁσίου Θὰ ἀδικήσω πάντως τὸν ἑαυτὸν μου, γραφεὶ ὁ εὐσεβὴς καὶ δευγράφος κάλαμος τοῦ συγγραφέως τοῦ βίου καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ Ὁσίου Νίκωνος, θ' ἀδικήσω δὲ καὶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐπὶ πλέον καὶ αὐτοὺς τοὺς ζηλωτὰς τῶν καλῶν καὶ τῶν θείων θαυμασιῶν φιλακροάμονας, ἔαν δὲν μνημονεύσω, ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἀνωτέρω, καὶ τῶν πρὸς ἐμὲ χαρίτων τοῦ Ὁσίου, καὶ δὲν διηγηθῶ καὶ ἐν θαύμα, τὸ ὁποῖον ἐγένετο εἰς ἐμέ.

Προσεβλήθην, διηγείται ὁ εὐσεβὴς ἀνὴρ, ἀπὸ ἰσχυροτάτην ὁδονταλγίαν καὶ στοματίτιδα. Αἱ σιαγόνες μου καὶ οἱ ὀδόντες μου ἐπιπορροῦν, αἱ δὲ ὀδύναι καὶ αἱ ἐντεῦθεν ἀλγηδόνες ἦσαν ὀδυνηρόταται καὶ ἀνυπόφοροι. Τροφὴν δὲν ἠδυνάμην νὰ λαμβάνω, διότι αἱ ὀδύναι καὶ αἱ ἰσχυραὶ ἀλγηδόνες εἶχον ἀχρηστεύσει καὶ παραλύσει τὴν ἐνέργειαν καὶ αὐτῶν τῶν ὀγίων ὀδόντων. Ἡ κατάστασις μου εἶχεν ἐπιδεινωθῇ, ὥστε καὶ αὕτῃ ἡ ζωὴ ἦτο εἰς ἐμέ ἀνιάρᾳ, ὁ δὲ θάνατος εὐκταῖος. Ἐν τῇ τοιαύτῃ τῆς καταστάσεώς μου ἐπιδεινώσει, καὶ βαλλόμενος σφοδρῶς ὑπὸ τῶν δευμάτων ὀδυνῶν, ἦρα τὸ ὅμμα τῆς διανοίας μου πρὸς τὸν πανοικτίρμονα καὶ ἐλεήμονα Θεόν, καὶ προβαλλόμενος ἐν

οἶκιδε χαίρων, ὀλοφύχως Θεὸν ἐδόξαζε καὶ τὸν αὐτοῦ θεράποντα ἐμεγάλυνεν.

Ἐγὼ δὲ αὐτὸς ὁ τῇ ἀμούσφω γλώσση καὶ ἀκόμψω ταῦτα λέγων καὶ ἐξηγούμενος, τί εἶπω ἢ τί λαλήσω; Ἀδικήσω πάντως ἑμαυτὸν λίαν, ἀδικήσω δὲ καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἔτι τε καὶ αὐτοὺς τοὺς τῶν καλῶν ζηλωτὰς καὶ τῶν θείων θαυμασιῶν φιλακροάμονας, εἰ μὴ καὶ τῶν πρὸς ἐμὲ χαρίτων τοῦ μεγάλου ἀπὸ μέρους ἐπιμνησθήσομαι, καὶ μᾶς τε παραδοξοποιῶν τῆς εἰς ἐμέ γενομένης ὡς ἐνόν μοι τοῖς φιλοθεοῖς διηγῆσθαι καὶ ἀκοᾶς ἐστιᾶσαι τὰς φιληκούς. Ἐπιρροῆς τοίνυν τῆς ἐκ τῆς κεφαλῆς ἄνωθεν ὕλης δριμυτάτης καὶ τὸ δάκνον πάμπολυ κεκτημένης διὰ τιναν ἀδήλων πόρων μέχρι τῶν φατνίων [τῶν] σαρκῶν δίκνουμένης, τοῦ λαιοῦ τῶν ὀδόντων μέρος σφόδρα μεν κακῶς διετίθετο, καὶ αἱ ὀδύναι ἐντεῦθεν δριμεῖται καὶ (φ. 164 β) ἀνύποιστοι, καὶ τὸ ἄλγος ταῖς τε γνάθοις τῇ εἰσβαλοσῇ ὕλῃ καὶ τοῖς ὀδοῦσι δεινὸν καὶ ἀνήκεστον, ὥστε μὴδὲ τροφῆς ὅλως ἔχειν τῆς οἰασθήποτε μετεληχέναι, ἅτε τῶν ἔξω τῆς ὀδύνης ὀδόντων διαπεπονηκότων καὶ τὴν οἰκίαν ὥσπερ ἀφρημένων ἐνεργειαν. Ταῖς γοῦν τοιαύταις βαρυτάταις ὀδύναις σφοδρῶς βαλλόμενος, ὥστε καὶ αὐτὴν δῆπουθεν τὴν πᾶσι ζωὴν ἐπέραστον λέγεσθαι γεγονέναι αὐτῷ μισητὴν καὶ ἀνέραστον, τὸ ὅμμα γοῦν καὶ αὐτὸς ἄρας

συνοχῇ καρδίας καὶ πνεύματι ταπεινώσεως πρέσβυν τὸν Ὁσίον, ὃν ἐπεκαλέσθην ὡς προστάτην, ἄρωγόν καὶ ἐπίκουρον, ἐζήτουν τὴν λύσιν τοῦ κακοῦ καὶ τὴν ἀπὸ τούτου ἀπαλλαγὴν. Καὶ λοιπόν, ὡς τῆς ἀρρήτου τοῦ Χριστοῦ χρηστότητος, ὡς τῆς ἀφάτου Αὐτοῦ εὐσπλαγχνίας! ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ μου ταύτῃ, ἦν προσήγαγον εἰς τὸν Ὁσίον, ἔλαβον καὶ τὴν ἴσιν. Μία ὁροσερὰ πνοὴ ὑπαφεθεῖσα ἐκ τῶν ἀλγούντων ὀδόντων ἐφῆλπωσεν ἐπὶ τῶν σιαγόνων καὶ τῶν παρειῶν μου μίαν ἀνακούφισιν, κατεπράυνε τοὺς πόρους μου, καὶ ἡμβλυεν τὰ βέλη τῶν ὀδυνῶν. Ἀλλὰ τὴν ἀνακούφισιν καὶ κατάπαυσιν τῶν ὀδυνῶν καὶ δευμάτων ἀλγηδόνων ἠκολούθησεν εὐθὺς ἡ ἀποκατάστασις τοῦ πάσχοντος μέρους εἰς τὴν προτέραν καθαρὰν ὑγείαν, ἥς καὶ ἀπολαύω ἤδη. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς διακηρύττων καὶ ἀνομολογῶν τὴν εὐεργεσίαν, ὑμῶν καὶ γεραίρω τὸν ἔλεον, πανηγυρίζω τὴν χάριν τοῦ γενομένου θαύματος, καὶ μεγαλύνω τὴν ἄκραν τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα.

Τιμωρία ληστῶν ἀπαγαγόντων παρθένον. Ἄνδρες τινὲς γεινιάζοντες εἰς τὸ πολλάκις μνημονεῦθαι μετόχιον τῆς μονῆς τοῦ Ὁσίου, ἀσχολούμενοι πάντοτε εἰς κλοπὰς καὶ ληστείας καὶ μισοφονίας καὶ ἐπὶ τούτοις χαίροντες, ἦτοι κακοποιοὶ ἐκ φύσεως, ἀπεφάσιον νὰ ἐπιτεθῶσι νύκτα τινὰ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ληστείας ἐναντίον τοῦ μετοχίου. Ἐπελθόντες λοιπόν κατ' αὐτοῦ ληστρικῶς καὶ εἰσελθόντες ἐντὸς μιᾶς οἰκίας τῶν ἐκεῖσε παροικικῶς βιούντων, ἀφοῦ διήρπασαν τὴν οἰκίαν, ἀπήγαγον βιαίως καὶ τὴν θυγα-

τῆς διανοίας πρὸς τὸν τοῦ ἐλέους, ὡς φασὶ Μίχαϊας, θελητὴν Κυρίου καὶ τὸν τούτου θεράποντα προστάτην καὶ ἄρωγόν καὶ ἐπίκουρον πρέσβυν προβαλλόμενος ἐν συνοχῇ καρδίας καὶ πνεύματι ταπεινώσεως, τὴν τοῦ κακοῦ λύσιν ἐζήτουν καὶ τὴν τοῦ λυποῦντος ἀπαλλαγὴν. Καὶ δὴ παρὰ χρηματὶ ὡς τῆς ἀρρήτου σου, Χριστέ μου, χρηστότητος, ὡς τῆς ἀφάτου σου εὐσπλαγχνίας, τῇ αἰτήσῃ ἦν προσήγαγον τῷ δαίφει καὶ ἡ ἰάσις εἶπετο Οἶα γάρ τινος ψυχροῦ πνεύματος ἠσθόμην τῶν ἀλγούντων ὀδόντων ὑπαφιεμένου, καὶ εὐθὺς τότε τῶν παρειῶν τὰ ἄλγεα, κακῶς διατιθεμένων, ἐπραῦντο, καὶ τῶν ὀδυνῶν τὰ βέλη ἡμβλύετο, καὶ ὅλως ἡμὴν ἐξάντης τοῦ οὕτω με λυποῦντος δεινοῦ καὶ κατατρύχοντος, καθαρὰς ἀπολαύων υγείας. Διὰ τοι τοῦτο καὶ τὴν εὐεργεσίαν ἀνακηρύττων ὑμῶν καὶ γεραίρω τὸν ἔλεον, πανηγυρίζω τὴν χάριν τοῦ γενομένου θαύματος, (φ. 167 α) τὴν ἄκραν τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα ὑπερεκπληττόμενος μεγαλύνω.

Καὶ τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτον. Ἐκεῖνο δὲ πῶς οὐ διηγῆτον: Ἄνδρες τινὲς τῶν ὁμορούντων τῷ πολλάκις μνημονεῦθαι μετοχίῳ βαρβαρικώτερον διακείμενοι, κλέμματα τε χαίροντες αἰεὶ καὶ ληστείας καὶ μισοφονίας καὶ τῷ ἐν αὐτοῖς ἐνεργοῦντι δαίμονι αὐθις ὑπέξαντες, βουλήν βουλευσάμενοι πονηρὰν ἐπέθεντο ἄωρεϊ τῶν νυκτῶν τῷ τοιούτῳ μετοχίῳ τῆς μονῆς ἐπεμβῆναι. καὶ ληστρικῶς, ὡς ἔθος ἦν αὐτοῖς, εἶσω τῆς οἰκίας τῶν ἐκεῖσε παροικικῶς βιούντων εἰσπηδήσαντες, λύκοι οἶα τινες ἄρπαγες καὶ ἄγριοι

τέρα τοῦ εἰς αὐτὴν ἐνοίκου, καὶ μετὰ σπουδῆς ἀνεχώρησαν. Ἐσκόπουν δὲ νὰ πωλήσωσι ταύτην ὡς δούλην, καὶ ἐκ τῶν ἀποληφθησομένων χρημάτων νὰ θεραπεύσωσι τὰς ὀρέξεις τῆς κοιλίας των. Πλὴν ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων, ὅτι ἡ ἀπόπειρα τῆς ἀνομίας των ταύτης ἀπέβη εἰς μάτην. Ὁ θόρυβος τῶν φωνῶν τῆς ἀπαχθείσης παρθένου καὶ ὁ γόος τῶν θρῆνων τῶν γονέων αὐτῆς ἀνῆγγελλαν τὸ συμβάν εἰς ὅλους τοὺς ἐν τῷ μετοχίῳ καὶ τοὺς παρὰ τὸ μετόχιον οἰκοῦντας ἀγρότας. "Οἱ οὗτοι δ' οὗτοι ἀφυπνισθέντες καὶ πληροφορηθέντες καλῶς καὶ ἐν λεπτομερεῖα τὸ συμβάν ἀτύχημα εἰς τὴν γείτονα οἰκογένειαν, ἀντὶ οἷας δῆποτε ἄλλης ἐνεργείας πρὸς διάσωσιν τῆς αἰχμαλωτισθείσης παιδός, ἐνήργησαν λιτανεῖαν μὲ τὸ τιμαλφίστατον ἐν τῷ μετοχίῳ εἰκόνημα τοῦ Ὁσίου, καὶ τὸ «Κύριε ἐλέησον» ἐπιβοῶντες ἐπεκαλέσθησαν αὐτὸν εἰς βοήθειαν καὶ ἄμυναν. Καὶ πράγματι δὲν ἐβράδυνεν οὗτος νὰ ἔλθῃ ταχύς εἰς ἀντίληψιν τῶν ἐπικαλεσαμένων τὴν προστασίαν του, διότι δὲν ἐπρόφθασαν οἱ λησταὶ ν' ἀπομακρυνθῶσι τοῦ μετοχίου, καὶ εὐθὺς κατέλαβεν αὐτοὺς ἐν ἀχλυῶδες νέφος καὶ καχέσπερον, ὅπερ ἡμαύρωσε τὰς διψεῖς αὐτῶν, ἥτοι ἐτύφλωσεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς, ὥστε ἐκ τῆς τυφλώσεως νὰ μὴ δύνανται νὰ προχωρήσωσιν οὔτε κατὰ ἐν βῆμα περαιτέρω.

Θαμβωθέντες λοιπὸν ὥσπερ ὁ Παῦλος, ὅτε ἐπορεύετο εἰς Δαμασκόν, καὶ πεσόντες ὡς ἐκεῖνος κατὰ γῆς, ὑπιοχνοῦντο νὰ ἐπιστρέψωσι τὴν ἀρπαγεῖσαν κόρην εἰς

θῆρες, βίαιον ἄρπαγμα τὴν τοῦ ἀγρότου παῖδα ποιησάμενοι, μετὰ σπουδῆς ὥχοντο. Ἀπεμπολήσαι γὰρ αὐτὴν διεσκόπουν καὶ πρὸς δουλείαν ἐκδοῦναι, οἱ τῷ ὄντι δούλοι τοῦ Σατανᾶ καὶ τῆς ἁμαρτίας, τὸ δὲ κομισθὲν ἀργύριον τῇ αὐτῶν κοιλίᾳ σὺν τοῖς καταργουμένοις βρώμασι προσνεῖται. Τοιοῦτοι γὰρ εἰσιν αἱ ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία, κατὰ τὸν φάμενον, καὶ ἡ δόξα αἰσχύνῃ αὐτῶν. Κατωρχεῖτο δὲ ἄρα ταῖς ἐλπίσι τὸ μέλλον, καὶ διὰ κενῆς ὥφθησαν ἀνομῶντες οἱ μάταιοι. Ἡ τε γὰρ βοήτης αἰχμαλωτισθείσης παιδός καὶ ὁ θρῆνος τῶν ταύτης γονέων δῆλον πᾶσι τὸ πρᾶγμα πεποιήκασιν. Εὐθέως δ' αὐτῇ τῇ ὥρᾳ πάντες οἱ ἐκεῖσε ἀναστάντες, ἀγροικικῶς, ὡς εἶχον, μέγα ἐπεβόων (φ. 141 π) τὸ Κύριε ἐλέησον, ἔχοντες ἐπιχειρᾶς καὶ τὸ ἐκεῖσε τιμαλφέστερον τοῦ Ὁσίου εἰκόνημα, καὶ αὐτὸν ἰδὼν τὸν ἅγιον ἐπεφώνουν εἰς ἄμυναν. Καὶ ὡς οὐ μέλλων ἦν, οὐδ' ἀναδύμενος, ἀλλ' ἅμα τῷ μικρὸν προβῆναι τοῦ τόπου τοὺς παλαμναίους ἐκείνους νέφος ὥσπερ βαθὺ καὶ ἀχλυῶδες καὶ καχέσπερον ἐπισκῆψαν αὐτοῖς τὰς αὐτῶν κατημαύρωσεν ὄψεις, καὶ ἀορασίαν ἐπήγαγε παντελῆ, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς περαιτέρω προβαίνειν. Θάμβους οὖν ἐπὶ τούτῳ πληροθέντες καὶ χαμάζε κλίναντες ἑαυτοὺς, τὴν ἀρπαγεῖσαν κόρην ἐπιστρέφειν ἐπηγγέλλοντο. Οὐδὲ γὰρ ἡ αἰτία αὐτοῖς ἠγνοεῖτο, δι' ἣν οὕτω τὴν ὀπτικήν ἀφῆοντο ἐνέργειαν. Τὸ δὲ ἐξαίσιον, ὅτι ἐπὶ τῷ ἐπαγγέλματι καὶ ἡ ἀχλὺς αὐθωρὸν περιήρητο καὶ τὸ βλέπειν εἶχον ὡς τὸ πρότερον. Ἀλλ' ἐκεῖνοι, τῇ πο-

τοὺς γονεῖς αὐτῆς, διότι ἀντελήφθησαν ἀμέσως, ὅτι αἰτία τῆς παντελοῦς στερήσεως τῆς ὁράσεώς των ἦτο ἡ κατὰ τῆς κόρης ἀπόπειρα καὶ ἡ κατὰ τοῦ μετοχίου ληστρική ἐπιδρομή. Τὸ δ' ἐξαίσιον εἶναι, ὅτι ἅμα τῇ ὑποσχέσει των αὐθωρὶ ἐπανῆλθεν ἡ ἰκανότης τῆς ὁράσεώς των, καὶ ἔβλεπον ὡς καὶ πρότερον. Ἀπεπειράθησαν ὁμῶς ν' ἀποδώσωσιν εἰς σύμπτωσιν τὸ συμβάν καὶ νὰ ὑποβάλωσιν εἰς δοκιμασίαν τὴν θείαν βουλὴν· διὸ καὶ ἐπεχείρησαν νὰ προχωρήσωσιν ἐπιμένοντες εἰς τὴν ἀνομίαν των. Ἀπεδείχθησαν ὁμῶς μεταιοπονοῦντες. Διότι εὐθὺς ἐνεφανίσθη καὶ πάλιν ἡ αὐτὴ ἀχλὺς καὶ ἐτυφλώθησαν καὶ ἐρρίφθησαν χαμαί· ἥτοι ἐπανελήφθησαν εἰς αὐτοὺς ὅσα ἀνωτέρω. Ἦδη ὁμῶς ἦλθον εἰς συναισθησιν, καὶ ἐννοήσαντες ὅτι, ὅσα τοῖς συνέβησαν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξηγηθῶσι διὰ τῆς ἀπλῆς συμπτώσεως, ἐπεκαλέσθησαν μετὰ θερμῶν δακρύων τὸν Ὁσίον καὶ ἐζήτησαν συγγνώμην, καὶ δ' ὅσα ἐνήργησαν κατὰ τοῦ μετοχίου καὶ τῆς ἀρπαγῆς κόρης, καὶ διὰ τὴν πρό μικροῦ ἀπιστίαν των, ἥτις τοὺς ἐκράτησεν εἰς δισταγμὸν καὶ ἀμβολίαν τινά. Ὑπεσχέθησαν δὲ πρὸς τοὺς τοῦτοις, εἰλικρινῶς πλέον, νὰ ἐπιστρέψωσι καὶ ἐπαναδώσωσι τὴν κόρην εἰς τοὺς γονεῖς τῆς. Ταῦτα ἔπραξαν καὶ παραχρῆμα ἐπανῆλθεν εἰς αὐτοὺς ἡ ὁρασις. Ἐμφοβοὶ δὲ καὶ ἔντρομοι γενόμενοι ἐπέστρεψαν εἰς τὸ μετόχιον καὶ ἀπέδωκαν εἰς τοὺς γονεῖς τῆς ἁθικτον καὶ ἀνέπαφον τὴν κόρην. Ἐκτοτε φόβος κατέλαβεν οὐχ ὁ τυχῶν καὶ τοὺς ἐνεργήσαντας τὴν ἀρπαγὴν τῆς κό-

νηρᾶ καὶ αὐθὺς συνθηεῖα κρατούμενοι καὶ βασάνῳ ἐπὶ τὸ πρᾶγμα βουλόμενοι διδόναι, εἴ γε κατὰ τὸ αὐτόματον συνέβη αὐτοῖς ἡ πῆρωσις ἢ ὡς ὦντο, τὴν παῖδα ἀνελόμενοι τῆς προκειμένης εἶχοντο τρίβου. Καὶ ἦν ἐκείνοις καὶ αὐθὺς κόπος τὸ πρᾶγμα κενός. Ἰδοὺ γὰρ καὶ πάλιν ἡ αὐτὴ ἀχλὺς καὶ ἡ πῆρωσις τῶν ὄψεων, πρὸς δὲ καὶ τὸ χαμαιριφεῖς αὐτοὺς, οἷα δὴ πάλαι τοῖς παραγενομένοις ἀσεβέσιν Ἰουδαίοις, συλλαβεῖν τὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν ἀρχηγὸν καὶ δεσπότην τῶν ἀπάντων. Ὅτε καὶ ἐπικαίρως ἦν ἄδειν τὰ τοῦ Ἡσαΐου: ψηλαφήσουσιν ὡς τυφλοὶ (φ. 108 α) τοῖχον καὶ ὡς οὐχ ὑπαρχόντων ὀφθαλμῶν ψηλαφήσουσι. Τότε τοῖνυν οἱ ἀπειθεῖς ἐκεῖνοι καὶ δεισιδαίμονες, εἰς τελείαν ἐλληλυθῆτες αἴσθησιν, θειοτέραν εἶναι συνῆκαν δύναμιν τὴν σφαλλοῦσαν αὐτῶν τὴν ὁρμὴν καὶ ματαιοῦσαν αὐτῶν τὴν ματαιότητα καὶ τὰ διανοήματα, καὶ τὸν ἅγιον ἐπεκαλοῦντο σὺν θερμοῖς τοῖς δάκρυσι, καὶ συγγνώμην ἤτοῦντο, ἐφ' οἷς ἔδρασαν, καὶ ἐφ' οἷς δ' ἠπίστουν πρὸ μικροῦ, ἀμφισβητήσιμοι τυγχάνοντες καὶ ἐνδιάτακτοι. Πρὸς τοῦτοις καὶ καθαρῶς ἐπηγγέλλοντο ἐπανασῶζειν τὴν παῖδα τοῖς ἰδίοις γονεῦσι. Καὶ δὴ παρὰ χρήμα ἐκεῖνοι μὲν ἡ ὁρασις, τοῖς δὲ γονεῦσιν ἡ κόρη ἀθιγῆς πάντῃ καὶ ἀνέπαφος ἀπεδίδετο· καὶ δέος οὐ τὸ τυχὸν ἐπείσκει αὐτοῖς τε, τὴν ἀρπαγὴν οὕτω ποιησαμένοις τῆς κόρης, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις τοῖς προσοικοῦσι τὸν τόπον, ὥστε καὶ δι' εὐχῆς πάντας τίθεσθαι μηκέτι τοιοῦτόν τι διανοηθῆναι

ρης καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, τοὺς προσοικοῦντας εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, καὶ ὅλοι ὁμοῦ ὑπεσχέθησαν· νὰ μὴ διανόηθωσί ποτε εἰς τὸ ἐξῆς τοιοῦτόν τι.

Θεραπεία ἱερέως τινὸς Λουκᾶ.

Ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ βιογράφου ἐξῆλθε ἱερεὺς τις, ὀνόματι Λουκᾶς, ἀνὴρ κατήγηγτης καὶ ποιμὴν καὶ τρόφιμος τῆς ἀρετῆς. Ὁ Λουκᾶς οὗτος διεκρίνετο καὶ διέλαμπεν καὶ ἐν τῇ μοναχικῇ πολιτείᾳ καὶ ἐν τῇ τῆς ἱερωσύνης βαθμῇ, καὶ ἦτο πολὺ σεβαστὸς διὰ τὴν τῶν τρόπων του εὐγένειαν καὶ τὴν ἐπανθοῦσαν αὐτοῦ πολίαν.

Ὁ σεβάσμιος οὗτος ἱερεὺς ἔπαθεν ἐκ νοσοποιοῦ καὶ λοιμοφθόρου τινος ἀφορμῆς παράλυσιν τῶν σιαγόνων του εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε ἐβλάβη καὶ ἔπασчен ὅλον σχεδὸν τὸ στόμα του. Ἐντεῦθεν ὑπέφερεν πόνους φρικτοὺς, ἃ δὲ κατὰστασίς του ὀσημέραις ἐπεδεινοῦτο. Τροφὴν δὲν ἠδύνατο νὰ λαμβάνῃ, ἐκτὸς χυλοῦ παρασκευαζομένου ἐξ ἀλεύρου, καὶ ἐν γένει παρουσίαζεν ἐν ἐλεεινὸν θέαμα, κινοῦν τὴν συμπάθειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀηδίαν, λόγῳ τῆς ἀκαταπάστου καὶ ἀσυγκρατήτου ἐκροῆς σιέλων ἐκ τοῦ διαρκῶς ἀνοικτοῦ καὶ παραλελυμένου στόματός του. Ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη οὐδεμίαν βοήθειαν ἠδύνατο πλέον νὰ παράσχη, ἐπειδὴ τὸ πάθος αὐτὸ ἦτο ἐκ τῶν ἀθεραπεύτων καὶ διέφευγε τῶν γνωστῶν θεραπευτικῶν μέσων τῆς ἀνθρωπίνης τέχνης καὶ σοφίας, καὶ ἐν συντομίᾳ ἢ κοτάστασις του ἦτο τελείως ἀπελπιστικὴ. Ἐν πλήρει ὅθεν γνώσει τῆς καταστάσεώς του ταύτης διατελῶν, ἔπαυσε νὰ χρησιμοποιῇ τὰ ὑπὸ τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης προτεινόμενα θεραπευτικὰ μέσα, ἐφ' ὅ-

Ἀλλὰ συντετάχθω τῷ παρόντι

καὶ τὰ περὶ τοῦ θεοῦ τῷ ὄντι ἀνδρὸς, κατηγητοῦ καὶ ποιμένος καὶ τροφίμου τῆς ἀρετῆς. Λουκᾶς δ' ἦν διόμα τῷ νεανίᾳ· ὅς καὶ μέχρι τῆς δευροζῶν τε καὶ περιῶν δεικνύται, τῇ τε μοναχικῇ πολιτείᾳ καὶ τῷ ἱερατικῷ διαλάμπων ἀξιώματι, πολὺ τε τὸ αἰδέσιμον φέρων ἐκ τῆς τῶν τρόπων εὐγενείας καὶ τῆς ἤδη ἐπανθούσης αὐτοῦ πολίως. Ὅν καὶ αὐτὸς ἔγωγε πολλάκις ἀκήκοα ζώσῃ φωνῇ (φ. 168 β) διηγούμενον ὅσης ἄρα καὶ οἷας ἀπάνωτο τῆς εὐεργεσίας πίστει τῇ πρὸς τὸν Ὁσιον καὶ βεβαίᾳ ἐλπίδι τῇ πρὸς Θεόν. Τίς δὲ ὁ τρόπος τῆς εὐεργεσίας, ὁ λόγος ἤδη δηλώσει. Πάρεσις αὐτῷ γεγένηται ποτε τῶν σιαγόνων ἐκ τινος αὔρας νοσοποιοῦ καὶ λοιμοφθόρου, καὶ πᾶσα ἡ τοῦ στόματος ἀρμονία διέφθαρτό τε σχεδὸν καὶ διελελώβετο, καὶ αἱ θύναι ἐντεῦθεν ἀφόρητοι, σφοδρότερον τοῦ κακοῦ κατασκήψαντος, καὶ ἡ ἀλγυδὼν πολὺ τὸ δριμύ κεκτημένη, ὥς μὴ οἶόν τε αὐτὸν τροφῆς ὅλως τῆς οἴασουν μετελιχέναι πλὴν τοῦ ἐξ ἀλφίτων χυλοῦ ἢ τὰ σιέλα ὅλως κατέχειν, αὐτομάτως φέρεσθαι καὶ τοῦ στόματος ἔξωθεν ἀκόσμως προχέεσθαι. Φάρμακον δὲ τοῦ λοιποῦ οὐδὲ ἦν, ἐπειδὴ μεῖζον τὸ πάθος ἀνθρωπίνης τέχνης καὶ θεραπείας καὶ τῷ πάσχοντι θανάτου χαλεπώτερον ἐμποιοῦν τὴν ζωὴν. Τί οὖν ὁ εὐσεβὴς ἀνὴρ καὶ φιλόθεος καὶ τὸ δέον συνιδεῖν λίαν ὀξύτατος; Τῶν ἄλλων πάντων ὡς ἀνονήτων ὑπεριδὼν· πάντα γὰρ ἐνώπια τοῖς συνι-

σον οὐδεμίαν ὠφέλειαν ἐπροξένουν αὐτῷ, καὶ κατέφυγε καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἀσφαλὴ καὶ βεβαίαν ἀντίληψιν τοῦ Θεοφόρου Νίκωνος. Διέμενεν ἐν τῷ μετοχίῳ τῆς μονῆς τούτου. Ἐσπέραν λοιπὸν τινα, μεταβάς εἰς τὸν ναὸν τοῦ μετοχίου καὶ σταθεὶς ἐμπροσθεν τῆς θείας εἰκόνης τοῦ Ὁσίου, προσηυχῆθη ὡς ἐξῆς: «Ἄγιε τοῦ Θεοῦ, γνωρίζεις μετὰ πόσης πίστεως καὶ ἀδιστάκτου γνώμης προσφεύγω εἰς τὴν βοήθειάν σου, ἵνα ἱκετεύσω αὐτὴν καὶ μ' ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῆς συνεχούσης με δεινῆς ταύτης συμφορᾶς. Μὴ λοιπὸν παρακαλοῦντά σε, μ' ἀποστερήσεις τῆς βοηθείας σου, καὶ μὴ ἀρνηθῇς νὰ εἰσακούσῃς τῆς δεήσεώς μου ταύτης, διότι εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς Σε τὸν θεράποντα τούτου ἀνέθεσα τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας μου». Καὶ ταῦτα μὲν ἐν βοθείᾳ κατάνυξι καὶ προσηλώσει προσήυχετο ὁ εὐσεβὴς Λουκᾶς ἀτενίζων τὴν ἁγίαν τοῦ Ὁσίου εἰκόνα. Ἀλλ' ἡ διάνοιά του καὶ ἡ ψυχὴ του εἶχον περυγίση μέχρις αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ἱεροῦ Οἴκου τοῦ Ὁσίου, καὶ διὰ τῶν χειλέων τῆς πίστεως κατηρπάζετο τὴν σεπτὴν τῶν Λειψάνων του Σορόν, ἀπεκδεχόμενος πλουσίαν τὴν χάριν τῆς ἰάσεως ἐκ τῆς ζωοδότηρος καὶ χαριτοβρύτου ταύτης πηγῆς. Καὶ ἰδοὺ, ἐπὶ τῇ ἐπικλήσει, ταχεῖα καὶ παράδοξος ἐγένετο ἡ θεραπεία. Ὁ δὲ τρόπος αὐτῆς εἶναι ὁ ἀκόλουθος.

Μετὰ τὴν προσευχὴν του ὁ εὐσεβὴς πρεσβύτερος κατελήφθη ὑπὸ ὕπνου. Ἐνῷ δ' ἐκοιμάτο τῷ ἐφάνη, ὅτι εὕρισκετο ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ μοναστηρίου τοῦ Ὁσίου ἐν Σπάρτῃ, καὶ ἀκριβῶς ἐκεῖ ἐνθα ἦτο ἡ δυτικὴ

οὐσιν, ὡς γέγραπται, καὶ ὀρθὰ τοῖς εὐρήσουσι χάριν· ἐπὶ τὴν φανεράν καὶ ὁμολογούμενην βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, φημί, Νίκωνος καὶ αὐτὸς καταφεύγει καὶ, εὐχῇ τὰ τοῦ πράγματος ἐπιτρέψας, τῇ ἀπηρωρημένῃ ἐμπροσθεν τοῦ τῶν ἀδύτων τοῦ ἱεροῦ τεμένου τῆς μονῆς θείᾳ καὶ σεπτῇ εἰκόνι τοῦ μάκαρος προσελθὼν: «Ἄγιε τοῦ Θεοῦ, ἔλεγεν, σὺ οἶδας μεθ' ὅσης τῆς πίστεως σοὶ ἀδιστάκτῳ γνώμῃ προσέρχομαι καὶ διὰ τοῦτο δέομαι (φ. 169 β) τὴν λύσιν τοῦ πιέζοντός με δεινοῦ. Ἐξαιτοῦ μὲν πρόσχερς μοι τῷ ἀναξίῳ, καὶ τῆς σῆς βοηθείας μὴ ἀποστερήσης με· ἐπὶ Θεῷ γὰρ μόνῳ καὶ σοὶ τῷ τούτου θεράποντι πάσας μου τὰς σωτηρίους ἀνεθέμην ἐλπίδας». Καὶ ταῦτα μὲν διελέγετο τῇ θείᾳ εἰκόνι τοῦ αἰοδιμοῦ προσερίδων τοὺς ὀφθαλμούς. Εἶτα καὶ θείᾳ ἐπινοίᾳ κραταιωθείς, φθάνει τῇ διανοίᾳ τὸν θεῖον καὶ ἱερὸν οἶκον τοῦ μάκαρος, ἐπεὶ τότε ἐν τῷ προδηλωθέντι ναῷ τοῦ μετοχίου ὑπῆρχεν εὐχόμενος, καὶ τοῖς τῆς πίστεως περὶ τοῖς χεῖλεσι, καὶ σώματι πόρρω διεστηκὼς, τὸν ἐγγὺς παρῆναι μὴ ἀποροῦντα ἡλπισε διὰ τῆς χάριτος. Τίς δ' οὐκ ἂν ἡσθεῖη τὸ καινὸν τοῦ θαύματος ἐκπληττόμενος; Καὶ γὰρ τῇ ἐπικλήσει ταχεῖα καὶ παράδοξος ἐπηκολούθει ἡ ἴασις. Ὁ δὲ τρόπος τῆς ἰάσεως οὗτος. Ὑπνος αἶρε τὸν νεανίαν μετὰ τὴν ἐπικλήσιν· ἐν δὲ τῷ ὕπνῳ τῷ ἐν αὐτῇ ἔδοξεν εὐρεθῆναι τῇ τῆς δυτικῆς κλίμακος ἀναβάσει τοῦ θεοῦ καὶ ἱεροῦ οἴκου τοῦ Ὁσίου, ἐνθα δὴ καὶ ἡ τοῦ Ἀντιφωνητοῦ φέρουσα προσηγορίαν δεσποτικὴ καὶ θεία εἰκὼν, πρὸς δὲ καὶ τὸ τοῦ μεγάλου

κλίμαξ τῆς εἰς τὸ πρόπυλον ἀναβά-
σεως καὶ εἰσοδου, ὅπου εὐρίσκετο
καὶ ἡ Δεσποτική τοῦ Κυρίου εἰκὼν,
ἡ φέρουσα τὴν προσηγορίαν τοῦ
Ἀντιφωνητοῦ, καὶ πλησίον αὐτῆς ἡ
ἀγία εἰκὼν τοῦ Ὁσίου, καὶ ὅτι δη-
θεν προσέπεσεν ἐνώπιον ταύτης καὶ
προσεκύνησεν αὐτήν, ἐξαιτούμενος
τὴν ἀπὸ τοῦ κακοῦ ἀπαλλαγὴν του.
Ἐν τῇ θέσει δὲ ταύτῃ εὐρίσκομένῳ,
τῷ ἐφάνη ὡσαύτως, ὅτι ἐξῆλθε φω-
νὴ ἐκ τῆς εἰκόνος τοῦ Ὁσίου προ-
τρεπομένη αὐτόν, ὅπως σηκώσῃ τὴν
χειρὰ του ἐπὶ τὴν κρεμαμένην ἄνω-
θέν του λυχνίαν καὶ ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ
ἐλαίου ἐπιχρίσῃ τὸ πάσχον μέρος.
Ἀκολουθῶς τῷ ἐφάνη, ὅτι ἐξετέ-
λεσε τὴν παραίνεσιν ταύτην, καὶ
ὅτι, ὅτε διὰ τοῦ ἄκρου τῆς χειρὸς
του ἤγγισε τὴν λυχνίαν, αὕτη ἀνε-
τράπη καὶ τὸν περιέλουσε διὰ τοῦ
πληροῦντος αὐτὴν ἐλαίου, καὶ διὸ
κατὰ τὸ πάσχον μέρος, ὅπερ καὶ
ἐθεραπεύθη. Ἐντρομος δ' ἐκ τούτου
γενόμενος ὁ Λουκάς ἐξύπνησε. Τί
δὲ παρετήρησε! Καὶ ἡ λυχνία ἦτο
εἰς τὴν θέσιν τῆς πλήρης ἐλαίου,
καὶ αὐτὸς ἦτο ὑγιής, τοῦ πάσχον-
τος μέρους τελείως θεραπευθέντος.
Τόση δ' ὑπῆρξεν ἡ κατάπληξις του,
ὥστε ἐνόμιζεν, ὅτι, ὅσα ἐβλεπεν,
ἦσαν ἰσχυρά φαντασία καὶ οὐχὶ
πραγματικότητα, ὅτι ἦσαν ὄνειρον
καὶ οὐχὶ ἀλήθεια. Ἀναλαβὼν ὁμοῦς
ἐκ τῆς καταπλήξεως καὶ ψηλαφή-
σας μὲ καθαράς τὰς αἰσθήσεις του
καὶ βεβαιωθείς, ὅτι δὲν ἦσαν ὄνειρα
τὰ γενόμενα, ἀλλὰ πραγματικότης
καὶ ἀλήθεια, καὶ ὅτι εἶχεν ἀπαλ-
λαγὴ ἀπὸ τὴν φοβερὰν τῆς παρέ-
σεως τῶν σιαγόνων αὐτοῦ συμφο-
ρὰν, ἠύχαριστος τὸν θεῖον Νί-
κωνα καὶ δι' αὐτοῦ τὸν Θεόν. Ἄλλ'

ἐκτετύπωτο ἀπεικόνισμα· ὅπερ ἄρα
καὶ προσκυνῶν δηθεν κατὰ τοὺς
ὑπνους καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ
δαινοῦ ἐξαιτούμενος, φωνῆς ἐφώκει
ἀκούειν ἐξιούσης ἀπ' αὐτῆς διὸ τῆς
ιεράς εἰκόνος τοῦ Ὁσίου, διακε-
λευομένης αὐτῷ ἄραι τὴν χεῖρα ἐπὶ
τῆς ἀπηρωρημένης ἐκεῖσε λυχνίας
καὶ τῷ ἐξ αὐτῆς ἐλαίῳ τὸν ἀλ-
γοῦντα (φ. 169 β) τόπον ἐπιχρίσαι.
Ἐπεὶ οὖν ἔδοξε ποιεῖν τὰ κελευ-
όμενα, καὶ ἡ χεὶρ ἦν ἀκροθιγῶς
ἀπτομένη δηθεν τῆς λυχνίας, ἅτε
μὴ τελείως ἐπ' αὐτὴν διικνεῖσθαι
νομιζομένη, ἀνατραπήναι ἔδοξεν ἡ
λυχνία καὶ ἐκχυθῆναι ἐπάνω αὐτοῦ
τὸ ἔλαιον. Ὁ δὲ, σπασθεὶς ὡσπερ
τῷ δέει καὶ ἐξυπνος γενόμενος· ὦ
τοῦ θαύματος, ὦ ξένου καὶ φρικτοῦ
τεραστίου καὶ ἐκπλήξεως γέμοντος·
καὶ ἡ λυχνία γὰρ κατὰ χώραν ἦν
πεπληρωμένη, καὶ ὑγιής ἦν ἐν ᾧ
τόπῳ τῷ σώματι περιγραπτῶς ὑ-
πῆρχε, καὶ τοῦ πιέζοντος δαινοῦ τε-
λείως ἀπαλλαττόμενος. Τὸ δὲ ὑπερ-
βάλλον τοῦ θαύματος· πλείω
μὲν πρὸς Θεὸν ἐμαρτύρει παρρησίαν
τῷ Ὁσίῳ· μικροῦ δὲ διὰ πίστεως
ἐκεῖνον ἐνεποιεῖ, ἢ αὐτὸς ἦν ὁ πρὸ
μικροῦ τοσοῦτον καὶ τηλικούτον
πάθος συνεχόμενος, καὶ ὡς ἐν ὀ-
νείροις ταῦτα ὁρᾶν καὶ φαντασίαν,
ἀλλ' οὐκ ἀλήθειαν τὸ πρᾶγμα
ᾤετο. Ἀνεγκῶν δ' ὁμοῦς καὶ οἶον
ἐν ἑαυτῷ γενόμενος καὶ καθαρῶς
αἰσθόμενος, ὡς οὐκ εἶπεν ὁναρ ἀλη-
θῶς ἐστὶ τὸ πραχθέν, τὴν εὐχαρι-
στίαν, ὡσπερ οἶδεν εὐγνώμων ψυχὴ,
τῷ τε θεῷ Νίκωνι καὶ δι' αὐτοῦ
τῷ Θεῷ ἀπεδίδου θεοφιλῶς. Εἶτα
καὶ ὡσπερ ἔνθους τῇ ἀμέτρῳ χαρᾷ
γενόμενος· ἐδείκνυε γὰρ αὐτόν μι-
κροῦ καὶ ἄφρονα ἢ παραδοξοποιᾶ.

ἀνάλογος πρὸς τὴν κατάπληξιν ἐκ
τοῦ γεγονότος εἰς αὐτόν θαύματος
ἦτο καὶ ἡ χαρὰ του. Μὴ δυνάμενος
λοιπὸν νὰ συγκρατηθῇ ἐκ τῆς ἀμέ-
τρου χαρᾶς, ἦν ἡσθάνθη, πρὶν ἢ
ἐξημερώσῃ, καὶ ἐνῶ ἀκόμῃ ἦτο βα-
θεῖα νύξ, συνεκάλεσε διὰ κωδωνο-
κρουσίας ἐν τῷ ναῷ τοῦ μετοχίου,
ἐν τῷ ὁποίῳ ἐγένετο τὸ θαῦμα, τὴν
ιεράν σύναξιν αὐτοῦ. Οἱ τὴν ἱεράν
τοῦ μετοχίου σύναξιν ἀποτελοῦν-
τες πατέρες καὶ οἱ πάροικοι, κατα-
φθάσαντες ταχέως εἰς τὸν ἱερόν
ναὸν τούτου καὶ ἰδόντες τὸ εἰς τὸν
Λουκᾶν γεγονὸς θαῦμα, καὶ τὸν τρόπον τῆς θεραπείας αὐτοῦ πλη-
ροφορηθέντες ἐν πάσῃ ἀκριβεῖα καὶ λεπτομερείᾳ, ἐχάρησαν χαρὰν μεγά-
λην. Ἀκολουθῶς δὲ ἀνέμελψαν εὐχαριστηρίους ᾠδὰς εἰς τὸν Θεόν, καὶ
ἐξηγγείλαν τὸ μεγαλεῖον τοῦ θαύματος ἐπὶ πάντας εἰς δόξαν καὶ
ἐπαινον τοῦ Ὁσίου.

**Θεραπεία τυφλοῦ τινος Προ-
κοπίου.** Ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ μετο-
χίου ἔζη ποτε ἀνὴρ τις ὀνόματι
Προκόπιος. Οὗτος κατόπιν σοβαρᾶς
καὶ ἀνιάτου παθήσεως τῶν ὀφθαλ-
μῶν του ἐτυφλώθη τελείως. Ἐξήν-
τησεν ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα μέ-
σα πρὸς θεραπείαν τῆς πασχούσης
ὀράσεώς του καὶ ἀνάκτησιν τοῦ
πολυτίμου φωτός τῶν ὀφθαλμῶν
του. Ἀπελπισθεὶς καὶ πεισθεὶς ὅτι
ἐζήτει τ' ἀδύνατα, ἐφ' ὅσον τὸ πά-
θος του ἦτο ἰσχυρότερον τῶν ὑπὸ
τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης διατιθεμέ-
νων θεραπευτικῶν μέσων, κατέ-
φυγεν εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Ὁ-
σίου.

Μεταβάς λοιπὸν εἰς τὸν ἐν τῷ με-
τοχίῳ ναὸν καὶ σταθεὶς πρὸ τῆς
ἀγίας εἰκόνος Ἐκεῖνου, παρεκάλει
αὐτόν, κατανυκτικῶς ἐπὶ τρεῖς
ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας προσευχό-
μενος, ὅπως σπεύσῃ εἰς βοήθειάν
του καὶ λύσῃ τὴν βαρεῖαν τυφλω-

τῷ τοῦ ξύλου κρούσματι τὸν τε-
ποιμένα καὶ τοὺς λοιποὺς θιασώτας
νυκτός ἐτι βαθείας εἰς ταῦτόν συν-
εκάλει. Οἱ καί, θάττον τῷ τόπῳ
ἐπιστάντες καὶ τὸ (φ. 170 α) ἐξάσιον
τοῦ πράγματος ἐωρακότες καὶ τὸν
τρόπον τῆς ἰάσεως ἀναμαθόντες,
μεστὴν εἶχον ἡδονῆς τὴν καρδίαν,
καὶ Θεῷ ᾠδὰς εὐχαριστηρίους ἀνέ-
μελπον, τοῖς πᾶσι διαγγέλλοντες
τὸ μεγαλεῖον τοῦ θαύματος.

Ἄλλὰ προσεκτέον. Ὁφθῆσε-
ται γὰρ καὶ τὸ μέλλον ῥηθῆναι διὰ
βραχέων καινὸν καὶ πρᾶδοξον καὶ
διηγῆσεως ἄξιον. Ἀνὴρ γάρ τις
τῶν ἐν τῷ βίῳ περιόντων καὶ τῷ
πολλάκις δηλωθέντι μετοχίῳ τῆς
μονῆς τοῦ μάκαρος τὰς οἰκῆσεις
ποιούμενος, ὑγρότητος δριμυτάτης
ἐπιρροῆς ποτε λῶβην ὑποστάς κατὰ
τῶν ὀφθαλμῶν, τοῦ βλέπειν ἐστέ-
ρητο, καί, ἀμαυρὰς ἔχων τὰς τῶν
ὀμμάτων βολὰς, τοὺς λύχνους τοῦ
σώματος, ἀθλίως οὕτω σκότους
πεπληρωτο, καὶ τοῦ πᾶσιν ἡδυτά-
του φωτός παντάπασιν ἀπεστέρη-
το. Καὶ ἦν ἰδεῖν ἐλεεινὸν θέαμα καὶ
θρήνων ἐπᾶσιον, ἄλλον Βαρτίμαιον
τὸν τοῦ Τιμαίου, ὡς φησὶ τὸ ἱερόν
Εὐαγγέλιον, ἀναφανέντα, τυφλὸν
ἐξαπίνης γενόμενον καὶ τὴν ὀπτι-
κὴν ἐνέργειαν ἀμπαν ἀφρημένον.
Ἐπεὶ δὲ πολὺς ὁ καιρὸς τοῦ πάθους
διετρίβετο, καὶ τοῦτο ἦν ἡκιστα τῇ

σιν του. «Λυσόν μου, ἔλεγε, τὸ σκότος, ἐλευθέρωσόν με ἀπὸ τοῦ βασι-
νίζοντος ἀνιάτου πάθους, καὶ ἀ-
λλάξόν με ἀπὸ τῆς κατεχούσης με
νυκτός, ἵνα ἴδω τὴν σεβασμίαν Εἰκό-
να Σου καὶ ἀπολαύσω τὸ θέαμα
τοῦ θείου ναοῦ σου, κηρύξω δὲ καὶ
ἐγὼ εἰς ὅλους καὶ διηγηθῶ τὰ θαυ-
μάσιά σου». Τοιοῦτοτρόπως μεθ'
ᾧ ἦτο δυνατόν ἐσωτερικῆς κα-
τανύξεως ἐπὶ τρία ἡμερονύκτια
προσηύχετο ὁ εὐσεβὴς Προκόπιος.
Κατὰ τινα δὲ τῶν τριῶν τούτων ἐν
τῷ ναῷ διανυκτερεύσεών του, ἐνῶ
ἐκοιμᾶτο, ἐνεφανίσθη εἰς αὐτόν ὁ Ὁ-
σίος, ἐν σχήματι καὶ μορφῇ μοναχοῦ
τινος ζῶντος τότε ἐν τῷ μετοχίῳ καὶ
ὁμωνύμου αὐτῷ, καὶ ἐζήτησε παρ'
αὐτοῦ νὰ πληροφορηθῇ τὴν αἰτίαν
τῶν ἐν τῷ ναῷ διανυκτερεύσεών του.
Ἄφοῦ δ' ἔμαθε ποία ἦτο ἡ αἰτία, εὐ-
θύς ἐξήπλωσε τοῦτον ὑπτιον ἐπὶ
τοῦ ἐδάφους τοῦ ναοῦ, ἐπάτησε
διὰ τοῦ δεξιοῦ ποδός του ἐπὶ τοῦ
στήθους του μὲ δύναμιν ἰσχυράν,
καὶ διὰ τῶν χειρῶν του ἐξέβαλε
καὶ ἀπέρριψε κακρὰν ἀντικείμενὰ
τινα ὁμοιάζοντα πρὸς ὄφεις. Ἐπὶ
τῷ ἐνυπνίῳ τούτῳ ἐξύπνησεν. Ὡς τοῦ
θαύματος ὅμως! Ὡς τῶν μεγαλείων
τοῦ Θεοῦ! Ὁ Προκόπιος ἐξύπνησεν
ἔχων πλέον ὕγιᾶ καὶ ἀρτίαν τὴν ὀ-
ρασίν του, ἐξύπνησε βλέπων. Ἐφ' ᾧ
ἐδοξολόγησε τὸν Θεὸν καὶ ἠὺχαρί-
στησε τὸν Ὁσίον, διακηρύσσων
διαπρυσίως τὴν γενομένην εἰς αὐτὸν
θαυματουργίαν.

ἀνθρωπίνῃ τέχνῃ ἰάσιμον, τῶν
ἄλλων πάντων καὶ οὗτος ὑπεριδὼν
καὶ πάσης τῆς ἐξ ἀνθρώπων ἀπο-
γνοῦς θεραπείας, πρὸς τὸν κοινὸν
καὶ ἁμισθον ἱατρὸν, ἔγνω δεῖν κα-
ταφεύγειν. Καὶ δῆτα κατακλίνας ἐ-
αυτὸν εἶσω τοῦ ἐν τῷ μετοχίῳ ἱδρυ-
μένου, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ὁσίου, ἱε-
ροῦ εὐκτηρίου ἔμπροσθεν (φ 170 β)
τῆς ἐκεῖσε θείας καὶ θαυματουργοῦ
εἰκόνος τοῦ μάκαρος χειρὰς τε
ἅμα καὶ ὁμματα τῆς διανοί-
ας ὑψώσας: Λυσόν μου, ἔλεγε,
τὸ σκότος, ὁ πρῶτος καὶ ἀληθινὸς
φωτὸς κληρονόμος: λύτρωσαί με
τοῦ πιέζοντος πάθους: ἀπάλλαξόν
με τῆς κατεχούσης νυκτός. Ἰδὼ σου
τὴν σεβασμίαν εἰκόνα: κατατρυφή-
σω τοῦ θείου τεμένου: κηρύξω πᾶ-
σι καγὼ καὶ διηγήσομαί σου τὰ
θαυμάσια. Οὗτος οὖν τῷ Προκο-
πίῳ τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ ἀνδρὶ
ποτιωμένῳ πρὸς τὸν ἅγιον μεθ' ὅ-
σης ἂν εἴποι τις τῆς εὐγνωμοσύνης
καὶ συντριβῆς πνεύματος, ἡμερῶν
τριῶν τὸ συμπέρασμα πρὸς τελείαν
ἤρκεσεν ἀπαλλαγὴν τοῦ κακοῦ. Πλὴν
δὲ καὶ αὐθις προσεκτέον: εἰρήσεται
γὰρ τὸ χαριέστατον. Προσῆκατο
τὴν αἵτησιν ὁ μέγας καὶ τὴν ἀρω-
γὴν ταχέως ἐπιβραβεύων καὶ τὴν ἱ-
ασιν. Ἐπεὶ τάχιον ἐν σχήματι μο-
ναχοῦ τινος ὁμωνυμοῦντος αὐτῷ,
ὃν καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἡ μονὴ παρ'
ἐαυτῇ κέκτηται, ἐπίστὰς κατὰ τοὺς
ὑπνους τῷ Προκοπίῳ, πρὸς ὄνομά
τε ἐκάλει, πυνθανόμενος δῆθεν ὁ
του χάριν τὴν ἐν τῷ ναῷ προσεδρί-
αν ποιεῖται. Τοῦ δὲ τὴν αἰτίαν προί-
σχομένου, ὑπτιον αὐτὸν Ἐκεῖνος
ἔδοξεν ἀνακλίνειν καὶ τῷ δεξιῷ πο-
δὶ πατεῖν ἐπάνω τῶν στέρνων,
τῷ δὲ χεῖρε τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπά-

γειν καὶ ὡς περ ὄφως εἶδος ἐκβάλ-
λειν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἀπορρίπτειν.
Διυπνισθεὶς οὖν εὐθύς ὁ Προκόπιος,
ὦ Χριστέ τῶν σῶν μεγαλείων ὡς
(φ 171 α) θαυμαστός εἰ ὁ Θεὸς ἐν τοῖς
ἀγίοις σου: τὸ λίαν διψώμενον φῶς
καὶ τὴν ὅλην αὐγὴν παρὰ χρῆμα
ἀπελάμβανε, καὶ καθαρῶς ἑώρα
ὁμοίως τοῖς καλῶς βλέπουσιν. Ἐπὶ
δὲ τῷ παραδόξῳ τούτῳ θαύματι
χαρὰς πλησθεὶς καὶ θυμηδίας, δό-
ξη τῇ πρὸς τὸν Θεὸν ἐχρήτο καὶ
καὶ τῇ πρὸς τὸν ἅγιον εὐχαριστία,
τρανωθεὶς ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ
τὴν γλῶτταν, καὶ κηρύττων δια-
πρυσίως μέχρι καὶ τήμερον τῆς εἰς
αὐτὸν γενομένης παραδοξοποιίας
οὐ παύεται.

Τούτοις δ' ἄξιον κακεῖνο προσ-
θεῖναι. Ἀνὴρ τις τοῦ καταλόγου
τῶν στρατευομένων, ἰδίῳ ὀφωνίῳ
δ' ὅμως στρατευόμενος, κἂν ἐν
τοῖς ἀπόροις τοῦτο τέτακται παρὰ
τῷ Ἀποστόλῳ, ὅς ἐτι ἐν τοῖς ζῶ-
σιν ἐστί καὶ τῇ μὲν προσηγορίᾳ
Ἀργυρομύτης πᾶσιν ἐπίδηλος, τοῦ-
νομα δὲ Μιχαήλ, τὸ γένος ἔλκων
ἐκ τῆς χώρας τῶν Κορινθίων, ἐν
αὐτῷ δὲ τῷ ἅσκει τῶν Λακωνῶν
τάς οἰκήσεις ποιούμενος, ἔκ τινας
πληθώρας χολῆς μελαίνης παρα-
πλήξει ληφθεὶς καὶ σκοτώσει τοῦ
ἡγεμονικοῦ καὶ ἔκνους ὡς περ γε-
νόμενος, ἐρίσσετο (ι), κατέπιπτεν,
ἐκραδαίνετο, ἐσπαράσσετο, φρι-
κτοῖς ἐβάλλετο δείμασιν: ἀκόσμως
αὐτῷ καθεῖτο ἡ κόμη ἐπὶ προσώ-
που, καὶ ἀπλῶς οὐδὲν ἦν ὃ μὴ
ἔλεγεν ἢ ἐπραττε τῶν μεμνημένων
καὶ αὐτὰς τὰς φρένας παρειμένων.
Λυττῶν γὰρ καὶ ἐφαλλόμενος κατὰ
πάντων, οἷς ἂν ἔτυχε (φ 171 β) συναν-
τᾶν, οὐς μὲν ὁδοῦσιν ἐσπάραι-

**Θεραπεία Μιχαὴλ Ἀργυρο-
μύτη ἐκ Κορίνθου, φρενοπλή-
κτου.** Μιχαὴλ τις γνωστός ὑπὸ τὸ
ὄνομα Ἀργυρομύτης, καταγόμενος
ἐκ Κορίνθου καὶ ὑπηρετῶν ἐν Σπάρ-
τῃ εἰς τὸν στρατὸν, ὑπέστη διανοη-
τικῶς παράκρουσιν, ἀλλ' εἰς βαθ-
μὸν σοβαρόν, ὥστε νὰ εἶναι ἐπι-
κίνδυνος εἰς πάντας τοὺς πολίτας.
Ἐσχίζε τὰ ἐνδύματά του, κατεκρε-
οῦργει τὰς σάρκας του, ἐπετίθετο
διὰ τῶν ὀδόντων καὶ δι' οἶων μέ-
σων ἠδύνατο κατὰ παντός, ὃν
συνήντα ἐν τῷ δρόμῳ του, καὶ γενι-
κῶς εἰπεῖν ἦτο ὁ φόβος καὶ ὁ τρό-
μος τῶν φιλησύχων πολιτῶν. Ἐν
τοιαύτῃ καταστάσει διατελοῦντα,
ὠδήγησαν αὐτὸν οἱ συγγενεῖς του
ἀλυσίδετον εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἱεροῦ
μοναστηρίου τοῦ Ὁσίου ἐν Σπάρ-
τῃ καὶ ἐτοποθέτησαν πρὸ τῆς τι-
μίας λάρνακος τῶν ἁγίων Λειψά-
νων του, ἐπικαλούμενοι τὴν ἀντί-
ληψιν αὐτοῦ ἐπ' ἐκεῖνον. Καὶ πράγ-
ματι ἐπὶ τῇ κρίσει δι' ἐλαίου ἐκ

τῆς κανδήλας ὑπὸ τοῦ νεωκόρου ἐν τῷ ναῷ, ἐπιφωνομένου τὸ ὄνομα τοῦ Ὁσίου, ὁ Μιχαὴλ ἀπηλλάγη τελείως τοῦ βασανίζοντος αὐτὸν πάθους καὶ ἀποκατεστάθη εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ ὑγείαν, σώας καὶ μᾶλλον ἀρτίας ἔχων τὰς φρένας ἢ πρότερον.

τεν, οὓς δὲ διεχειρίζετο, εἰ συνεχώρειτο ὑπὸ τῶν τεταγμένων αὐτῷ τηρεῖν ἦν γὰρ τὴν ἰσχυρὸν ἀμαχος καὶ τὸ σῶμα ἐπεικῶς ἰσχυρότατος. Ὡς γοῦν τὸ πάθος ἔληγεν οὐδαμῶς, εἰμὴ μᾶλλον πρὸς τὸ σφοδρότερον ἐξαπτόμενον, καὶ πάσης ἦν ἀνθρωπίνης τέχνης ἀθεράπευτον, οἱ κατὰ γένος αὐτῷ προσήκοντες καὶ οἰκήτορες τῆς πόλεως, νόμοις εἰκόντες φιλίας ἅμα καὶ συγγενείας, βίᾳ κατασχόντες αὐτὸν ὑπὸ δεσμοῖς ἀλύτοις πρὸς τὸν εὐαγγὴ καὶ θεῖον οἶκον τοῦ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν, ὥσπερ τινὰ τῶν ἀτάκτων ζώων καὶ ἀτιθάσων ἤγαγον. Κατείργαστο γὰρ ἤδη ἅπαν τὸ σῶμα τῇ ἀσιτίᾳ καὶ τῇ παρατάσει τοῦ κλόνου, οὗ ὑφίστατο ἐκ τῆς τοῦ πάθους σφοδρότητος, καὶ οὐδὲν ἦν διαφέρων κυνδάλου ἢ λεβηρίδος, ὡς ἐν τῇ παραδοξοποιῷ. Ἄλλ' εἴσω τοῦ εὐκτηρίου τοῦ μάκαρος διαβαλόντες καὶ περιδεσμήσαντες, εἴτα καὶ πρὸς τούτοις ἐπὶ τῷ μεμνηνῶτι τῆς σοροῦ ἔμπροσθεν, θερμῶς ἐξεληπάrouν τὸν ἔτοιμον εἰς βοήθειαν. Οἱ καὶ τῆς ἐλπίδος κρίσει Θεοῦ δικαίᾳ οὐ διήμαρτον. Τῷ γὰρ ἐπιχρίσματος τοῦ ἐκ τῆς φωταγωγῆς ἐλαίου, ἐπιφωνομένου τοῦ νεωκόρου τῇ χρίσει καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ὁσίου οἶά τι σωτήριον ἔπασμα, ὃ τε κυκεῶν ἐκεῖνος κατηνυγάζετο καὶ τοῦ πάθους ὁ πάσχων ἀπηλλάττετο καὶ σῶας εἶχεν εὐθύς καὶ ἀρτίους (π. 111 α) τὰς φρένας μᾶλλον ἢ πρότερον, καὶ ἔμπλεοι τὴν ψυχὴν ἡδονῆς γεγονότες οἱ τούτῳ προσήκοντες οἵκαδε ἐπανήσαν, εὐχαριστοῦντες Θεῷ καὶ τῷ ἁγίῳ.

Ἐπειαιέτω δὲ τοῖς τοῦ μεγάλου θαύμασι καὶ ὁ πρὸ μικροῦ γεγέννηται περὶ τοῦ ἐξ ἀλλοδαπῆς ὁρμώ-

Τιμωσία Ἰωάννου τινὸς καὶ τὸ ἐπὶ ταύτῃ γεγονὸς θαῦμα εἰς αὐτόν. Ἡμέραν τινα ἀνὴρ τις ὀνό-

ματι Ἰωάννης, ἀνήκων εἰς τὴν ἐν Σπάρτῃ στρατιωτικὴν φρουράν, ὡς εὐζωνος καὶ ἱπποκόμος καὶ ἱπποδαμαστής ἄριστος, συμπεριφέρθη ἰταμῶς καὶ κακῶς ἀπέναντι πτωχῆς τινος γυναικός, ἣ ὁποία ἐπώλει παρὰ τὸ μοναστήριον τοῦ Ὁσίου ἄρτους πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων. Παρὰ τῆς γυναικὸς ταύτης ὁ Ἰωάννης ἔλαβεν ἄρτους τινάς, ἄνευ ὅμως καταβολῆς τοῦ ἀντιτίμου. Εἰς διαμαρτυρίας τῆς δὲ ὄχι μόνον δὲν ἐκάμφθη καὶ δὲν ἐπέστρεψε τοὺς ἄρτους, ἀλλὰ μετεχειρίσθη συγχρόνως κατ' αὐτῆς καὶ τὸ ἐπὶ χεῖρας τοῦ μαστίγιον, κτυπήσας αὐτὴν ἀνηλεῶς. Εἰς τὰς κραυγὰς τῆς κακοποιηθείσης γυναικὸς προσέδραμόν τινες τῶν ἐν τῇ μονῇ, οἵτινες δριμύως παρετήρησαν τὸν ἰταμὸν ἱπποκόμον διὰ τὴν ἀγροίκον ἀπέναντι μιᾶς πτωχῆς βιοπαλαιστρίδας γυναικὸς συμπεριφορὰν του. Πλὴν αἱ παρατηρήσεις ἀπέβησαν εἰς μάτην, καθ' ὅσον ὄχι μόνον δὲν συνησθάνθη τὸ ἀδίκημα, τὸ κατὰ τῆς γυναικὸς ὑπ' αὐτοῦ διαπραχθέν, ἀλλ' ἀπεναντίας ἐξετράπη εἰς χυδαίας ὕβρεις καὶ κατ' ἐκείνων καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ σεπτοῦ ὀνόματος τοῦ Ὁσίου Νίκωνος, οἰνοβαρὴς ὢν καὶ ὑπὸ τῆς ἄγαν οἰνοφλυγίας σχεδὸν ἐκτὸς ἑαυτοῦ. Ἀπεμακρύνθη δὲ τῆς μονῆς ἀκολουθήσας τὸν κύριόν του, παρατυχόντα εἰς αὐτήν. Οὗτος, ὀργισθεὶς ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ τοῦ ἱπποκόμου του ἀθλίᾳ συμπεριφορᾷ καὶ οἰονεῖ τιμωρῶν αὐτόν διὰ τὸ ἀναιδὲς τόλμημά του, ἐκτύπησεν αὐτόν ἀρκετά. Ἄλλ' ὥς νὰ μὴ ἦρκει ἡ ὑπὸ τοῦ κυρίου του ἐπιβληθεῖσα εἰς αὐτὸν ποινή, κατέφθασε κεραυνοβό-

μένου χώρας, τοῦνομα Ἰωάννου· ἐπεὶ καὶ τοῦτο οὐ φαῦλον οὐδὲ μικρόν, οὐδ' ὥστε παριδεῖν ἄξιον. Ὁ γὰρ Ἰωάννης οὗτος εὐζωνος μὲν ἦν καὶ ἱπποκόμος καὶ αὐτὸ δὴ τὸ πωλοδαμεῖν ἄριστα ἐξησκημένος. Γυναίῳ δὲ τινι τῶν λίαν μὲν πενεστάτων, οὐ μακρὰν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἱεροῦ φροντιστηρίου τὰς οἰκήσεις ποιούμενῳ, ἄρτους πιπράσκοντι πορισμοῦ ζωῆς ἔνεκεν, χεῖρα ἐκεῖνος θεῖς πλεονεκτικὴν πρὸς τὸ βλάπτειν ἀφειδῶς ἔχουσαν, κέρματος δίχα τινὸς τοὺς ἄρτους ἀρπαλέως ἐποιεῖτο. Τὸ δὲ γύναιον, στέγειν ὅλως τὴν ἀδικίαν μὴ δυνάμενον διὰ πενίας ὑπερβολὴν, ὠδύρετό τε καὶ φωνὰς ἤφει οἰκτράς. Πρὸς γὰρ τῇ ἀφαιρέσει τῶν ἄρτων καὶ τῇ ἐν χερσὶ σειρομάστιγι παίειν αὐτὴν οὐκ ἠύλαβετο ἐξ ἰδίας ἰταμότητος. Ἐπεὶ δὲ τινες τῶν τῆς μονῆς τὸ μὴ καλῶς οὕτω δρώμενον μὴδ' ὁσῶς ἤσθοντο, ἐξῆλθον μετὰ σπουδῆς, ἡμῶν οἴκοι σχολάζοντων, ἀρωγὴν τινα δῆθεν τῇ γυναικὶ παρέξοντες. Πολλὰς μὲν καὶ πυκνὰς ἦσαν ἐκεῖνοι ἐπάγοντες τὰς παραινέσεις τῷ παραπλησίως ἀλόγου ζώου δίκην (π. 112 β) διακειμένῳ· ἀλλ' ἐκεῖνος (δὲ), καὶ ἄλλως μὲν ἄρτοινοις ὦν καὶ ἔκφρων ὑπὸ τῆς ἄγαν οἰνοφλυγίας, τότε δὲ καὶ μάλιστα τῷ ἀλογίστῳ θυμῷ πρὸς τελείαν βακχεῖαν ὑποσυρόμενος, ἀσπίς οὖσα τὰ ὦτα, καὶ μὴδ' ὅπως οὖν ἀνασχομένος ἐκείνων ταῖς παραινέσεσιν, εἰ μὴ καὶ μείζονι μᾶλλον τῇ τόλμῃ χρωμένος καὶ ἀναιδεῖα, τραχυτέραις ὕβρεσι τοὺς παραινούντας ἡμείβετο, ἀλλὰ δυσφημά τινα κατὰ τοῦ Ὁσίου ἐξ ἀκολάστου καὶ πονηρᾶς γλώσσης ὁ μάταιος προσφέρειν οὐκ

λος καὶ ἔπληξεν αὐτὸν μετὰ πεντάωρον ἐκ μέρους τοῦ Ὁσίου εἰς αὐτὴν τὴν καρδίαν καὶ τὴν διάνοιαν ἑτέρα τιμωρία, ὥστε ἐγένετο ὡσεὶ παράφρων. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο ἀλλὰ τῷ ἐφαίνετο, ὅτι ἐκ τῆς χειρὸς του, τὴν ὁποῖαν ἠπλώσε κατὰ τῆς πτωχῆς πωλητρίας, καὶ δι' ἧς ἐκακοποίησεν ἐκείνην, ἐξήρχετο εἰς ὄφιν, ὅστις ἀπώθει ἀπὸ πλησίον του πάντας ὅσοι ἤθελον νὰ τὸν βοηθήσωσι.

Καὶ τοιαῦτα μὲν ὑπέφερον οὗτος εἰς ἐκδίκησιν τῆς ἀνευλαβοῦς κατὰ τῆς πτωχῆς γυναικὸς καὶ ἱταμῆς πρὸς αὐτὴν συμπεριφορᾶς του. Οἱ δὲ οἰκεῖοι καὶ φίλοι του βαθέως λυπούμενοι ἐπὶ τῷ παθήματι καὶ τῇ δεινῇ καταστάσει του καὶ πιστεύοντες, ὅτι, ὅθεν ἐπλήγη διὰ τῆς κατασχούσης αὐτὸν συμφορᾶς, ἐκεῖθεν θὰ λάβῃ καὶ τὴν θεραπείαν του, ἤγαγον αὐτὸν εἰς τὸ θεῖον τέμενος τοῦ Ὁσίου καὶ ἐξητήσαντο τὴν ἐπ' αὐτὸν ἀνήκαστον θείαν ἀντίληψιν καὶ φιλανθρωπίαν τούτου. Καὶ ὄντως θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ! Εὐθύς ὡς ὁ ἔκφρων ἱπποκόμος διεδεσμεῖτο τῇ θαυματοποιῷ ἀλύσει καὶ ἡγγισεν τὰ μέλη τοῦ σώματος αὐτοῦ αὐτῇ, ἀμέσως ἐπανήλθεν εἰς ἑαυτὸν, καὶ σωφρονῶν πρὸ τῆς τιμίας Σοροῦ τῶν Λειψάνων του ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ συγχώρησιν, καὶ παρεκάλει νὰ ἐλευθερωθῇ τῆς τόσο μεγάλης συμφορᾶς, λέγων μετὰ δακρύων τὰ ἑξῆς: «Σὲ Ἅγιε, παρακαλῶ, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μιμητὴν τοῦ δυναμένου βλάψαι καὶ θεραπεῦσαι παντοδυνάμου Θεοῦ, δοῦναι μοι τὴν θεραπείαν. Καὶ ὡς ἐκεῖνο ἐπή-

ῆδεῖτο. Εἶτα καί, ὡς αὐτῷ ἐδόκει, τοιαῦτα νεανιευσάμενος, ἀπῆει, τῷ ἰδίῳ δεσπότη· ἐπόμενος· ἦν γὰρ κάκεῖνος τῷ τόπῳ τότε ἐπιστάς· ὃς οὐκ ἄθεε, ὡς οἶμαι, τοῦτον τύψας ἱκανῶς ὡς ἀτάσθαλον καὶ κακότροπον, εἰς ἐκδίκησιν τοῦ τολμήματος. Ἐφθαζε τέως καὶ ὁ μέγας τὰ παρ' αὐτοῦ κἀνταῦθα ἐνδεικνύμενος. Οὐ πλεῖω γὰρ ἢ ὥρων πέντε διάστημα, καὶ σάλον αὐτῷ ἀοράτως τῆς καρδίας ἐπαφῆκε, καὶ ὀλιγωρίαν καὶ φρενῶν ἔκστασιν, ὥστε πίπτειν χαμαὶ καὶ κραδαίνεσθαι καὶ βρύχειν τοὺς ὀδόντας καὶ πάντα ποιεῖν ὅσα τοῖς κορυβαντιῶσιν ἴδια καθέστηκε. Τούτοις καὶ ὄφιν οἶα ἵνα ἰνδάλλετο ἐξίέναι τούτου χειρὶ, ἦν πρὸ μικροῦ ἐξέτεινεν ἀφρόνως, ὥστε πόρρω ἀπωθεῖσθαι τοὺς τὰ δέοντα αὐτῷ ὑποτιθεμένους. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ δειλταῖος ἐν (ψ. 173 α) ἀμέτρῳ θλίψει καὶ ὀδύνῃ ἀφορήτῳ ἰνδάλλετο καὶ ἐφαντάζετο, καὶ ἐλεεινὸν τοῖς πᾶσι προῦκειτο θέαμα. Ἐνιοὶ δὲ τῶν τῆς δουρικῆς ὑπηρεσίας, νόμῳ φιλίας οἰκτεῖραντες τὸν ἄνθρωπον, ἐν τῷ θείῳ τούτῳ τεμένει τοῦ μακαροῦ ἤγαγον, ἵνα ὅθεν ἐπλήγη τῇ συμφορᾷ τοῦ κακοῦ, ἐκεῖθεν εὐροὶ τοῦ δεινοῦ φάρμακον ἀκεσώδυνον. Ὅς καὶ τὴν θεραπείαν εὐρίσκει τῆς ἐλπίδος μερίζω. Ὡς γὰρ τῇ τιμῇ καὶ θαυματοποιῷ ἀλύσει διεδεσμεῖτο, παρὰ χρήμα ὁ χρηστὸς τῷ ὄντι καὶ ἀπαθὺς πρὸς πάντας διακείμενος, τῆς συνήθους χρηστότητος μὴ ἐπιλανθανόμενος, μικροῦ καὶ τὴν αἴτησιν προελάμβανε, καὶ ταχεῖαν ἐβράβευε τὴν θεραπείαν. Ὅτι δὲ τοῖς ἐλαχίστοις ἀεὶ, καθὼς

γαγες ἐμοὶ τῷ ἀθλίῳ, παραιτίῳ ὄντι τῆς παιδείας, πολλῷ μᾶλλον ῥῆσον ἔσται σοι καὶ τὴν ἴασιν δοῦναι καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν δεινῶν. Δαψιλῶς γὰρ οἶδας ἐκχέειν τὸ ἀγαθὸν ἐπὶ πᾶσι κατὰ μίμησιν τῆς πρώτης θεαρχίας».

Τοιοιουτρόπως ἐν συντριβῇ καὶ βαθείᾳ κατανύξει παρεκάλει τὸν Ὁσίον καὶ ἐζήτηε τὴν βοήθειαν αὐτοῦ, χριόμενος ἅμα συχνά δι' ἐλαίου ἐκ τῆς κανδήλας τῆς ἐπικρεμαμένης ἄνωθεν τῆς Λάρνακος, καὶ μεταλαμβάνων ἐκ τοῦ θείου μύρου, ὅπερ συνελέγετο διὰ σπόγγου, καὶ ὅπερ δίκην λεπτοῦ ἰδρώτος ἀνέβλυζεν ἐντὸς τῆς Λάρνακος ἐκ τῆς τιμίας Σοροῦ τῶν Λειψάνων αὐτοῦ. Δὲν παρήλθον δὲ τρεῖς ἡμέραι πλήρεις, καὶ ὁ ἔκφρων στρατιώτης ἑθεραπεύθη τελείως, δοξάζων καὶ οὗτος τὸν Θεὸν καὶ γεραίρων τὸν μέγαν αὐτοῦ θεράποντα Νίκωνα τὸν «Μετανόειτε».

που εἴρηται, ἀλλ' οὐ τοῖς δυνατοῖς τὸ συγγνώμης ῥῆσται ἀξιοῦσθαι, δῆλον ἐκ τούτου. Ἄμα γὰρ τῷ προσπαῦσαι τὴν τιμίαν ἄλυσιν τοῦ πάσχοντος τοῖς μέλεσιν, εἰς ἑαυτὸν ἐπανιέναι ὥρῳ· καὶ ταλανίζων ἑαυτὸν, τὸν ἅγιον ἐπεβόα καὶ συγγνώμην ἤτειτο τῆς κακονοίας. Εἶτα καὶ ἐλέους τυχεῖν θερμῶς ἐξελιπάρει, καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν ἤτειτο τοῦ τηλικούτου κακοῦ, τοῖσδε τοῖς ῥήμασι χρώμενος μετὰ δακρύων: «Σὲ, ἅγιε, παρακαλῶ, ἔλεγεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μιμητὴν τοῦ δυναμένου βλάψαι καὶ θεραπεῦσαι παντοδυνάμου Θεοῦ, δοῦναι μοι τὴν θεραπείαν· καὶ εἰ ἐκεῖνο ἐπήγαγες ἐμοὶ τῷ ἀθλίῳ, παραιτίῳ ὄντι τῆς παιδείας, πολλῷ (ψ. 173 β) μᾶλλον ῥῆσον ἔσται σοι καὶ τὴν ἴασιν δοῦναι καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν δεινῶν· δαψιλῶς γὰρ οἶδας ἐκχέειν τὸ ἀγαθὸν ἐπὶ πᾶσι κατὰ μίμησιν τῆς πρώτης θεαρχίας». Ταῦτα λέγων καὶ ἐνωμότως συνετίθετο καὶ ἐπηγγέλλετο μηκέτι πρὸς τὴν τοιαύτην τόλμην ὑποσυρῆναι καὶ αὐθάδειαν. Οὕτως οὖν διακειμένου καὶ θαμινώτερον ἐπιχρισμένου τῷ ἐκ τῆς φωταγωγῆς τῆς ἱερᾶς θήκης ἐλαίῳ καὶ ὕδατος μεταλαμβάνοντος, δι' οὗ εἴωθε σπόγγου ἀποσμήχεσθαι ἢ ἱερὰ αὐτῇ θήκη, οὐ πλεῖω ἢ τριῶν ἡμερῶν προθεσμία, καὶ αὐτὸς ἦν ὅλως ὕγιης καὶ νηφάλιος, πάσης τε συνέσεως καὶ μετριοφροσύνης καὶ εὐταξίας ἐκ τῆς τοιαύτης παιδείας ὡς ἐπίπαν ἡλιωμένος καὶ τὴν καλὴν, οὕτως εἶπω, ἀλλοίωσιν ἀλλοιούμενος καὶ τρανότερον πᾶσι διηγούμενος ἃ τ' ἐπεπόνθει καὶ παραδόξως τῆς ἰάσεως ἔτυχε, κῆρυξ γεγρονῶς τῆς ἰάσεως καὶ δυνάμεως

καὶ χρηστότητος τὸ μὲν ἀπὸ παιδείας, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ σφάλματος θεραπείας καὶ κοινὸν ὥσπερ παιδευτήριον προκείμενος πᾶσι καὶ διδασκάλιον, δεικνύων τῷ ὑποδείγματι ὅση τις ἐστὶ τοῖς δικαίοις ἢ πρὸς τὸν Θεὸν παρρησία, καὶ ὅτι ἀξίως πάντα ὑπόκειται τῷ θελήματι αὐτοῦ.

Θεραπεία Βιταλίου τινός, τὸ γένος Λατίνου. Ἡ Λακεδαιμῶν κατὰ τὸν μεσαίωνα ἦτο χώρα ἐμπορικῇ, ἐπεσκέπτοντο δ' αὐτὴν χάριν ἐμπορίας πολλοὶ ἔμποροι ἡμεδαποὶ καὶ ἀλλοδαποὶ. Ἐνδεικτικὸν τῆς ἐμπορικῆς σημασίας τῆς Λακεδαιμόνος εἶναι ἡ ἀκμὴ κατὰ τὸν δέκατον, καὶ μέχρι τοῦ δωδεκάτου καὶ βραδύτερον ἐν Λακεδαίμονι, Ἑβραϊκῆς κοινότητος. Παρὰ τὴν μεσαιωνικὴν πόλιν τοῦ Μυστρᾶ δέικνυται ἀκόμη τοποθεσία προσγορευομένη «Ἑβραϊκά». Σπουδαίως, ὡς φαίνεται, ἤκμαζεν ἡ ὑφασματουργία καὶ ἡ βαφή καὶ στίλβωσις τῶν ὑφασμάτων. Ἀλλ' ἐτι ἐνδεικτικώτερον τῆς ἐμπορικῆς ἀκμῆς τῆς Λακεδαίμονος κατὰ τοὺς χρόνους τούτους εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ἐπεσκέπτοντο αὐτὴν καὶ ἔμποροι ἐκ τῆς Ἰταλίας χάριν τοῦ ἐμπορίου αὐτῆς.

Δύο τοιοῦτοι Λατίνοι ἔμποροι, καταγόμενοι ἐκ τῆς Ἀκουιλίας εἶναι καὶ οἱ μνημονευόμενοι ἐν τῇ διηγήσει τοῦ παρόντος θαύματος. Ἐκ τούτων ὁ εἰς ὠνομάζετο Βιτάλιος. Οὗτος ἀσθενήσας βαρέως κατὰ τὴν ἐν Λακεδαίμονίᾳ διατριβὴν του περιέστη εἰς κατάστασιν παραφροσύνης, ὥστε ἐξέσχισε τὰ ἐνδύματά του, ἐκρεοῦργει τὰς σάρκας του, ἐπετίθετο κατὰ παντός, ὅστις τὸν

Ἡμεῖς δὲ μέχρι τινὸς πειρώμεθα διηγῆσαι παραβάλλειν τὰ καὶ πάσης ἀνθρωπίνης δυνάμεως κρείττω, καλῶς εἰδότες ἐργῶδες εἶναι καὶ πάντῃ ἀμύχανον γραφῇ παραδιδόναι κατὰ μέρος τὰ καθ' ἑκάστην τελούμενα (φ. 171^α) θαύματα ὑπὸ τοῦ τρισμάκαρος, ναμάτων ἐπίσης ἀειρρῦτων προχεόμενα· ἃ οὐδε στήσονται τῆς ἐπιρροῆς, ἕως ὃ αὐτὸς ἐστὶ καὶ τοῖς αὐτοῖς κέκτηται σπλάγχνοις, ὑπὲρ ἀνθρώπων πρὸς Θεὸν διαπρεβευόμενος. Ἐνός δὲ τέως ἢ δύο ἐπιμνησθέντες τῶν ἑναγχοῦς τελεσθέντων θαυμάτων, ἐν τούτοις τὸν λόγον περιγράφομεν, γινώσκοντες εἶναι τὸν κόρον πολέμιον ἐφ' ἅπασιν.

Δύο τινες ὁμαίμονες κατὰ σάρκα, τὸ μὲν γένος Λατίνοι, πατρίδα δὲ αὐχοῦντες, τὴν Ἀκουιλίαν, ἄρτι τῇ καθ' ἡμᾶς χώρᾳ τῆς Λακεδαιμονίας ἐγχωριάσαντες ἐμπορίας χάριν, ἄτερος ἐξ αὐτῶν Βιτάλιος ἦν ἡ κλησις· νόσῳ βαρυτάτῃ περιπεσὼν καὶ χρόνῳ συχνῶ τῇ νόσῳ προσομιλήσας, ὡς ἐπ' αὐτῇ πᾶσαν ἡττηθῆναι τέχνην Ἀσκληπιάδου, ἐπ' ἐσχάτου καὶ μανίᾳ ἐλήφθη, ὡς ἐκοτῆναι αὐτὸν καὶ σαρκάειν καὶ λυττᾶν καὶ ἄζειν καὶ ἐφάλλεσθαι καὶ λάξ ἐκτείνειν κατὰ παντός τοῦ προσψαύειν βουλομένου καὶ μηδὲνα γινώσκειν τῶν φίλων ἢ τῶν

ἐπλησίαζε, καὶ γενικῶς ἐνήργει ὅσα εἰς μαινόμενος παράφρων. Ὁ ἀδελφός του παρακολουθῶν τὴν κατάστασιν τοῦ ἐθλίβετο σφόδρα διὰ τὴν ἀπροσοδόκητον συμφορὰν, καὶ κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον τὸ πάθος τοῦ ἦτο ἀνίατον, καὶ εὐρίσκοντο μακρὰν τῆς πατρίδος των. Τότε τινὲς τῶν γειτόνων, συμπιθουμένους ἐπὶ τῇ συμφορᾷ των καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ βοηθήσωσιν αὐτοὺς καὶ ἰδίως τὸν ὀδυρόμενον ἀδελφόν τοῦ πάσχοντος, τελοῦντα ἐν ἀμηχανίᾳ περὶ τοῦ πρακτέου, συνεβούλευσαν εἰς αὐτὸν νὰ μετακομίσῃ τὸν πάσχοντα εἰς τὸν πάνσεπτον ναὸν τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τοῦ Ὁσίου καὶ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειαν ἐκείνου, ἀφοῦ πρότερον διηγήθησαν αὐτῷ ὅλα τὰ ὑπ' αὐτοῦ τελεσθέντα θαύματα, καὶ διηγήθησαν καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ὁμοίως ὡς ὁ Βιτάλιος πάσχοντες ἐθεραπεύθησαν τελείως, ἀχθέντες εἰς τὸν ναὸν του. Οὗτος καίτοι ἠπείγετο ν' ἀναχωρήσῃ δι' ἐμπορικὰς του ὑποθέσεις δὲν ἔχασε καιρὸν, ἀλλ' ἀμέσως τῇ συνδρομῇ τῶν γειτόνων καὶ φίλων μετέφερε τὸν ἀδελφόν του τοῦτον εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ὁσίου καὶ ἐτοποθέτησεν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τῆς θήκης καὶ δι' ὑπτιον ἐπὶ μικροῦ σκίμποδος, ἀφοῦ ἔδωκεν αὐτὸν καλῶς χάριν ἀσφαλείας, κατὰ τε τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας καὶ τὸ σῶμα διὰ λωρίδων καὶ σχοινίων. Ἐπειτα ἐμπιστευθεὶς τὴν φύλαξιν αὐτοῦ εἰς καλογρατῖαν τινα ἀπεχώρησεν ἵνα κοιμηθῇ, ἐπιμεληθεὶς πρότερον περὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ Βιταλίου δι' ἀσφαλίσεως τῶν θυρῶν, ἃς ἡσφαλίσατο διὰ τε τῶν κλείθρων καὶ διὰ μοχλῶν. Δὲν παρήλθε δὲ

συνήθων. Καὶ ὁ μὲν οὕτω πάσχων ἦν καὶ τὸ κινδυνεύειν ὅλως μὴ διαπιστούμενος. Εἶχε δὲ καὶ τὸν συναίμονα σφοδρῶς ἄγαν ἀλγούντα καὶ ἀνιώνμενον ἐπὶ τῷ ἀδοκίῳ τῆς συμφορᾶς, σχετιάζοντά τε καὶ στένοντα καὶ Πάτροκλον, ἱστορικῶς εἰπεῖν, θρηνοῦντα καὶ ὀδυρόμενον. Ὅτε καὶ ἔργον φιλανθρώπου ψυχῆς ἐνδεικνύμενοι ἔνιοι τῶν τὰς οἰκήσεις ποιουμένων ἐπὶ τισιν ἀγχιθύροις οἰκήμασιν, τοῖς καταγωγίσις (φ. 171^β) προσελθόντες καὶ φάρμακα τοῦ πάθους ὥσπερ μηχανώμενοι, ἅμα μὲν λόγοις εὐστροφίσι καὶ ψυχαγωγικοῖς, οἷα φιλεῖ πολλάκις ἐν τοῖς τοιοῦτοις, τὸ πολυπενθὲς ὑπέτεμον αὐτοῦ καὶ πολὺδακρυ, ἅμα δὲ καὶ τὰς καθ' ἑκάστην τελουμένας ὑπὸ τοῦ Ὁσίου παραδοξοποιίας εἰς μέσον παρήγαγον· εἰτα καὶ παρήνουν τῷ οὕτως ἀνιωμένῳ πάντα ἐν δευτέρῳ θέσθαι καὶ θάττον καταλαβεῖν τὸν ἱερὸν οἶκον ἅμα τῷ πάσχοντι ἐφ' ᾧ τὴν τιμίαν καὶ παραδοξοποιὸν αὐτοῦ ἄλυσιν κατὰ τὸ σῶμα αὐτοῦ περιθεῖναι εἰς ἴσιν καὶ τελείαν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἐνσκήψαντος αὐτοῖς οὕτω δεινοῦ. καὶ οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· τῷ δὲ οὐ κενός τις ἦν φόβος τῶν ὧτων καταχέομενος, ἀλλὰ πίστεως θερμότερας ὑπέκκαυμα καὶ γλυκείας ἐλπίδας ἐπίβασαι. Ἐπίσταται γὰρ ὡς τὰ πολλὰ ταπεινοῦν καὶ περιστάσις καὶ πρὸς πίστιν θερμότεραν ἐνάγειν ἀλαζόνα φύσιν καὶ βάρβαρον καὶ περὶ τὴν πίστιν ἀτελῆ καὶ ὑποσκάζουσαν. Ἐδόκει δ' ὅμως ἐργῶδες εἶναι τὸ πρᾶγμα καὶ χαλεπὸν τῇ ἐρμηίᾳ τοῦ κυβερνήσαντος, ὅτι μὴδ' ἀσφαλὲς ἦν αὐτοῖς καὶ ὑποψίας πάσης ἐλεύθερον, ξένοις οὔσι καὶ οὐκ αὐ-

μία ὥρα καὶ ἐπιστάς εἰς τὴν κλίνην του ὁ Ὅσιος ἐθεράπευσεν αὐτὸν τελείως, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὰ δεσμά του ἔλυσε, καὶ ἐκ τοῦ σκίμποδος κρατήσας ἐκ τῆς χειρὸς ἐξήγειρε, καὶ τελείως ὑγιᾶ καὶ σωφρονοῦντα ἀπέδειξεν.

Ἀκολούθως, ἀφοῦ ἐφάνέρωσε τὸ ὄνομά του εἰς τὸν θεραπευθέντα καὶ νηφάλιον ἤδη ἐν τῷ ναῷ ἱστάμενον Βιτάλιον καὶ εἶπεν, ὅτι εἶναι αὐτός, ὃν πρό μικροῦ παρεκάλει ὁ ἀδελφός του, ἐγένετο ἄφαντος ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του.

Μετὰ ταῦτα ὁ θεραπευθεὶς συν-οδευόμενος καὶ ὑπὸ τῆς φυλατιούσης αὐτὸν γραΐας μετέβη εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ ἀδελφοῦ του, εἰς ὃν ἀφυπνισθέντα διηγῆθη, ὅσα θαυμαστά τῷ συνέβησαν καὶ πῶς ἐθεραπεύθη, ὑπὸ τοῦ ἐπιστάντος παρὰ τῇ κλίνῃ του Ὁσίου Νίκωνος. Ἀμφότεροι δὲ ἐμπλεοὶ χαρᾶς ὡμολόγησαν χάριτας τῷ Θεῷ καὶ τῷ θεράποντι αὐτοῦ Νίκωνι καὶ μετ' αὐτῶν πάντες οἱ πληροφορηθέντες τὰ περὶ τοῦ γενομένου εἰς τὸν Βιτάλιον θαύματος.

τόχθοσι, χρονίζειν ἔξω τῆς ἰδίας καταγωγῆς, κύκλῳ γραφικῶς οἰκεῖν τῶν κακουργεῖν εἰδότην καὶ κλέμ-μασι χαίρειν καὶ συλᾶν αἰεὶ τὰ ἀλλότρια ἀκριβῶς ἐξησκημένων. Ἀλλ' ὅμως τῇ ἀνάγκῃ στενοχωρούμενος τῷ θεῷ τεμένει προσάγει τὸν πά-
(φ. 175α) σχοντα, καί, ἐπεὶ ἕτερος εἰς φρουρὰν τοῦ πάσχοντος προσεδρεύειν καθ' ἅπαξ ἀπὴν, ἐκεῖνος, ἀνάγκης νόμοις πειθόμενος, κρατήσαι ἔγνω τὸν πάσχοντα. Καὶ δὴ, ὑπτίον ἐπὶ τοῦ σκίμποδος αὐτὸν ἀνέκλινεν, ἱμάσι τε καὶ μηρίνοις χειρᾶς καὶ πόδας, πρὸς δὲ καὶ ἅπαν τὸ σῶμα δεσμήσας ὡς ἐν ἀφύκτοις, καὶ αὐτὰς δὲ τὰς θύρας κλεισί καὶ μοχλοῖς ἀσφαλίσας, ὑπὸ ἑαυτὸν ἐκδεδόκε πρότερον εὐχαῖς καὶ δάκρυσι τὸν ἅγιον ἐπικαλεσάμενος, καὶ γραῖδ' ἑνὶ ἐφεστίῳ τὴν φυλακὴν ἐπιτρεψάμενος. Οὐ πλείω δὲ ἢ μιᾶς ὥρας διάστημα, καὶ ὁ θερμὸς τῶν ἐπικαλουμένων ἐπικούρος, ἡ ταχεινὴ βοήθεια, ὁ μὴ μόνον τοῖς ἐγγύς, ἀλλὰ καὶ τοῖς πόρρω φαιδρὰς καὶ τηλαυγεῖς τῶν θαυμάτων ἐπαφίει τὰς ἀκτῖνας ἤκεν ἐπιτελῶν τὰ ἴδια. Ἐν εἶδει γὰρ καὶ συνήθει σχήματι ἐπιστάς τῇ κλίνῃ τοῦ πάσχοντος κατὰ τὸ αἰσθητὸν ἄμα καὶ ὀρώμενον· ὡ θεῖας προμνηθείας, ὡ Θεοῦ κριμάτων ὑπερφυῶν· οὐ μόνον τὸ κυκεῶνα τοῦ πάθους ἐκοίμησε καὶ σωφρονοῦντα δι' ὅλου καὶ ὑγιαίνοντα τοῦτον ἀπέδειξεν, ἀλλὰ καὶ τῶν δεσμῶν ἀνῆκε καὶ χεῖρα ὥρεξε καὶ τοῦ σκίμποδος ἐξήγειρεν. Εἶτα καὶ τὴν κλῆσιν καὶ ὅστις εἶη δηλώσας τῷ ἰαθέντι καὶ ὅτι αὐτός ἐστίν, ὃν πρό μικροῦ ὁ σύγγονος ἐπεβοᾶτο, ἐξ ὀψεως αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὀρώμενος ἦν οὐ-

δαμοῦ. Εἶποι δ' ἂν τις τηνικάδε, ἐπεὶ καὶ καιρός, σὺν θάμβει πολλῷ τὰ τοῦ (φ. 175β) ἱεροψάλτου «θαυμαστός ὁ Θεός ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ», καὶ αὖθις «τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ ἐθαυμάστωσεν ὁ Κύριος πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς». Τοῦ τοίνυν παραδόξως οὕτω τὴν ἴσιν δεξαμένου τῇ θύρᾳ προσεγγίσαντος καὶ τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἡσύχῳ φωνῇ καλοῦντος ἡμεῖς λαλιᾶ, ἡ ῥηθεῖσα γραῖς τὸν κείμενον πρὸς τάχος διύπνισεν. Ὁ δὲ ἀναστάς περιδεῆς τὰς χεῖρας διεπέτασε καί, ὡς εὖρε τὸν συναίμονα ὑγιῇ καὶ χαροποιῶς ὀρῶντα, σὺν κόσμῳ πολλῷ ἱστάμενον καὶ δι' ὅλου ὑγιῇ καὶ ἔμφρονά καὶ καθα-ρῇ τῇ γλώττῃ διηγούμενον κατὰ τὸ μέρος τὴν τε τοῦ ἁγίου ἐπιστάσιαν καὶ τὰ λοιπὰ τῆς παραδοξοποιίας, ἐκπλήξως καὶ χαρᾶς ὅλος πλήρης ἐγένετο, καὶ σὺν αὐτῷ πάντες οἱ ἀκούσαντες τοῦ τοιοῦτου τεραστίου τὸ μέγεθος τῷ τῶν θαυμασίων χάριν ὡμολόγουν Θεῷ καὶ τῷ τούτου θεράποντι Νίκωνι.

Ἄλλ' ἀκόλουθόν ἐστὶ πάντως, καθὼς ὁ λόγος ἤδη ἐπηγγέλματο, καὶ πρὸς ἐτέραν ἔτι τὴν πρό βραχείος τελεσθεῖσαν μεταβῆναι παραδοξοποιᾶν καὶ ῥήμασιν ἀκόμψοις τὰ περὶ αὐτῆς ἀμωσγέπως ἐκθέσθαι καὶ μνήμῃ παραδοῦναι τοῖς φιλοθέοις, ὅτι μηδὲ Θεοκυδίδου καὶ Ἡροδότου σχολὴ ἦν καὶ τὸ τῆς ἐκείνων γλώττης εὐρύ, εἰ μὴ ἄνωθεν ἀπενέμετο, ἵνα σὺν τῷ πλήθει τῶν νοημάτων καὶ τῷ γλαφυρῶν διαλάμπῃ τῆς λέξεως, (φ. 176α) καὶ κατ' ἄμφω τὰς [τοὺς] τῶν ἀκούοντων καρδίας ἡδύνῃ. Ἐχει δὲ τέως τὰ τοῦ θαύματος ὧδε. Ἀλλὰ μοι διανά-

Τιμωρία καὶ σωτηρία παιδός.

Ἄλλ' εἶναι ἀναγκαῖον νὰ διηγηθῶμεν καὶ ἕν ἀκόμη θαῦμα, διὰ νὰ ἐνθυμῶνται καὶ τοῦτο οἱ φιλόθεοι, χρησιμοποιοῦντες τὴν αὐτὴν ἀπλὴν γλῶσσαν, ἣν μετεχειρίσθη ὁ βιογράφος τοῦ Ὁσίου, καθηδύνας διὰ τῆς γλαφυρᾶς διηγήσεως τοῦ τε βίου καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε» κατ' ἄμφω τὴν καρδίαν ἡμῶν. Ἐχει δὲ τὸ θαῦμα τοῦτο ὡς ἑξῆς.

Ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ Ὁσίου εἶχε προσληφθῇ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς ἕν παιδίον, ὅπερ ὅμως ἦτο

λαίμαργον καὶ κοιλιόδουλον. Ἦτο ἐποχή κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀγορὰ ἔγεμε ὀπωρῶν ὠρίμων. Ὁ μικρὸς οὗτος παῖς μετὰ λαιμαργίας ἔβλεπε τὰ φρούτα ἐκτεθειμένα καὶ διελογίζετο πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἡγόραζεν, ὡς αὐτῶν. Ἡ λαιμαργία τοῦ ἐπενόησε τὴν λύσιν. Ἐσκέφθη νὰ κλέψῃ τὸ κερματοφυλάκιον ἐνός ἐκ τῶν μοναχῶν. Νομίσας δ' ὅτι τῷ παρεσχέθη εὐκαιρία, ὅτε ἡμέραν τινὰ μοναχὸς τις ἀπουσίαζεν ἐκ τοῦ κελλίου τοῦ, εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸ καὶ ἀπειραβήθη νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ σχέδιόν του. Ἀλλ' ὁ ἀπουσιάζων ἐκ τοῦ κελλίου τοῦ μοναχὸς ἐπιστρέψας αἰφνιδίως συνέλαβε τὸν μικρὸν παῖδα ἐπ' αὐτοφῶρῳ κλέπτοντα. Κλείσας δ' αὐτὸν ἐντός τοῦ κελλίου, ἔτρεξεν ἵνα καταγγείλῃ τὴν πράξιν εἰς τὸν προεστώτα. Ἐν τῷ μεταξὺ οὗτος, ἵνα διαφύγῃ ἐνδεχομένην τιμωρίαν, ἔλαβε τὴν τολμηρὰν ἀπόφασιν καὶ χωρὶς νὰ συλλογισθῇ κἄν τὴν ζωὴν τοῦ ἐρρίφθῃ μετὰ τὴν κεφαλὴν διὰ μιᾶς θυρίδος τοῦ κελλίου, κειμένης πρὸς μεσημβρίαν κατὰ τὴν ἀγοράν, ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου τῆς παρακειμένης κλίμακος ἀφ' ὧν οὐχὶ ἐλάσσονος τῶν ἑξ ὀργυίων. Ἀλλ' ὦ τοῦ θαύματος! Τὸ παιδίον διετηρήθη ἀπαθὲς ἀπὸ παντός κακοῦ καὶ ἀβλαβὲς ἐν τῇ ἐπικλήσει τοῦ Ἀγίου Νίκωνος, διότι πάντες οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ εὐρισκόμενοι, καθὼς εἶδον τὸ παιδίον ἐκ τοσοῦτου ὕψους καὶ μετὰ τόσης ὀρμῆς καταφερόμενον ἐπὶ τὸ λιθόστρωτον τῆς κλίμακος, ταραχθέντες ἐπεκατέστησαν τὴν βοήθειαν τοῦ Ὁσίου. Ἐκεῖνος δὲ ταχύτερον καὶ προλαβόντως φθάσας ἀν-

στηθι, ὦ φίλον ἀκροατήριον, καὶ δεῦτε πάντες, ψαλμικῶς εἰπεῖν, οἱ φοβούμενοι τὸν Θεὸν καὶ ἀκούσατε, καὶ διηγῆσθαι ὑμῖν, Θεοῦ ἄνωθεν συναιρομένου, ἔργα ἃ ἔθετο τέρατα ἐπὶ γῆς εἰς δόξαν τῶν αὐτῶ ἐυηρεστηκότων ἀγίων. Τὸ γὰρ ἐν τινι μεираκίῳ τερατουργηθέν μικροῦ δεῖν διὰ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ θαύματος καὶ γλῶττα ἀργεῖ, καὶ ἀκοῇ δὲ παραληφθῆναι κομιδῇ φρικωδέστατον. Καιρὸς ἦν, καθ' ὃν οἱ καρποὶ τῶν ὀπωρῶν προτίθενται ἐν τῇ ἀγορᾷ. Τὸ δὲ μεираκίον τοῦτο ἐν τῇ ἱερᾷ μὲν μονῇ τοῦ Ὁσίου παράσιτον ὑπῆρχε καὶ κατειλημμένον, λιχνῶδες πάνυ καὶ τῷ λαιμῷ αἰεὶ χαριζόμενον· παισὶ γὰρ εἰς βρώσιν αἰεὶ ὀπῶραι τὸ χαριέστατον. Ὁ δὲ καὶ τὰς ὄψεις ἐπιβαλὼν τοῖς προκειμένοις ὀνίοις, δαίμων αὐτῷ ὑπεισῆι τῆς λαιμαργίας, καὶ τῷ πάθει ὡς ἐπίπαν ἐάλω. Ἐπεὶ δὲ κέρματος ὅλως οὐκ ἠύμοιρε, προτίκα δ' ὁ παρέχων οὐκ ἦν, τὸ δριμύτε καὶ ἄμαχον τῆς ἐπιθυμίας ἐπίεζε· τὸ δὲ τῆς φύσεως ἀπαλὸν οὐχ οἷόν τε ἀντειπεῖν. Ἐγὼ λοιπὸν συνωθούμενος ὁ παῖς ὑπὸ τοῦ πάθους καὶ δεινῶς πολιορκούμενος πρὸς κλοπὴν ἀποβλέψαι καὶ συνεργὸν ταύτην χρῆσασθαι εἰς θεραπείαν τοῦ πάθους· εὐμήχανον γὰρ αἰεὶ, πρὸς δὲ καὶ παράβολον ἅπαν τὸ πιεζόμενον. Ἐντεῦθεν τοι καὶ καιρῷ φυλακὴν προήγετο, καὶ ἐλοχᾶν τὰς (φ. 176 β) κέλλας τῶν ἐν τῇ μονῇ ἀσκουμένων μοναχῶν, ἔως, καιροῦ τυχὼν τοῦ ζητουμένου, εἶσω τῆς κέλλης ἐνός τῶν μοναχῶν εἰσπηδήσας καὶ τοῦ κερματοφυλάκιου δραξάμενος καὶ τῷ κόλπῳ ἐπιβαλὼν, εἰ καὶ μὴ κατὰ γνώμην

ἐλπίστως διεφύλαξε ἀβλαβὲς καὶ ὑγιὲς τὸ παιδίον. Καὶ πράγματι, ἐάν δὲν κατέφθανε καὶ ἀνελάμβανε τὴν σωτηρίαν τοῦ παιδίου ὁ Ὁσιος, θὰ συνετρίβετο τοῦτο ἐπὶ τὰς εἰς τὰς λιθίνας βαθμίδας τῆς κλίμακος. Διότι ὁμῶς ἔσπευσε ταχέως εἰς τὴν βοήθειάν του, ἐσώθη ὑποστάν μόνον ἐλαφρόν τι κτύπημα εἰς τὸν δεξιὸν μηρόν, ὅπερ μετὰ δεκαπενθήμερον κατάκλινεν καὶ θεραπείαν ἐθεραπεύθη τελείως, χωρὶς νὰ παραμείνῃ εἰς τὸν τραυματισθέντα πόδα οὐδὲ ἡ παραμικρά βλάβη. Ἡ φήμη τοῦ θαύματος διέδραμεν ἀμέσως πανταχοῦ, ὅλοι δὲ οἱ ἀκούσαντες τὴν διήγησιν αὐτοῦ κατεπλάγησαν ἐπὶ τῷ μεγέθει του, καὶ οἱ μὲν ἐπεβόων τὸ «Μέγας εἶ, Κύριε, καὶ θαυμαστά τὰ ἔργα σου», οἱ δὲ τὸ τοῦ Δαβὶδ «Τὸς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἕτεροι «Τοῖς ἀγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ ἑθαυμάστωσεν ὁ Κύριος πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς»· ὅλοι δ' ὡμολόγουν μιᾷ φωνῇ καὶ μιᾷ γλώσσῃ χάριτας εἰς τὸν Ὁσιον Νίκωνα τὸν «Μετανοεῖτε».

αὐτῷ ἐχώρει τὸ σπουδαζόμενον. Ἀλλ' οὔτε μὴν τοῦ σκοποῦ τελείως ἀπάντατο. Ἀφ' ὧν γὰρ ὁ μοναχὸς τοῦτον καταλαβὼν καὶ ὁ, τι βούλεται τὸ πρᾶγμα μὴ ἀγνοήσας, τὰς μὲν θύρας κατέκλεισε κατ' αὐτοῦ, τὴν διάνοιαν τοῦτου κατασεύσας τῷ φόβῳ τῆς ἀπειλῆς, ἐκεῖνος δὲ τοῖς λοιποῖς θιασώταις ἀπῆι τὸ πρᾶγμα ἀπαγγεῖλαι. Ὁ δὲ παῖς, τῷ δέει ληφθεὶς καὶ λίαν ὑποπτήξας, εἶτα καὶ σκαϊότητι δαιμονίῳ κινηθεὶς, εἰς τοῦτο τόλμης ἐλήλυθεν, ὡς ἀφειδίδασαι αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς πρὸς μεσημβρίαν ἐν τῇ ἀγορᾷ ὀρώσης θυρίδος τῆς κέλλης κατὰ κεφαλῆς, ἀδείας λαβόμενος καθιεῖ ἑαυτόν. Ἐνθα δὲ, καὶ τῆς παρακειμένης κλίμακος, λιθοστρώτου οὐσης, σκληροῖς καὶ ἀποτόμοις λίθοις προσαραχθεὶς, οὐκ ἐλαττον ἢ ἑξ οὐργίας τοῦ ὕψους διεστηκότος· ὦ τῶν θαυμασιῶν σου, δημιουργέ Κυριε, ἀπαθὲς κακοῦ διετηρήθη, καὶ ἦν ὅλως ἄρτιος καὶ ἀσινῆς τῇ ἐπικλήσει καὶ μόνῃ τοῦ ἱεροῦ Νίκωνος. Πάντες γὰρ οἱ τῇ ἀγορᾷ προσμένοντες, τὸν παῖδα ὡς ἐθέασαντο ἀθλίως οὕτω καταφερόμενον, παλμῶ καρδίας ὑπὸ τοῦ δέους ληφθέντες, τὸν ἅγιον ἐπεβοῶντο. Καὶ ὅς θᾶττον τῷ λόγῳ ἐφθαζε (φ. 177 α) τὸν παῖδα παραδόξως λυτρούμενος. Εἰ μὴ γὰρ ὁ μέγας τὴν ἀρωγὴν οὕτω παρέσχε, διεσκορπίσθη ἂν τὰ τοῦ μείρακος ὅσα οὐ παρὰ τὸν Ἄδην, καθὼς εἴρηται τῷ θεῷ Δαβὶδ, ἀλλὰ παρ' αὐτὰς δῆπου τὰς λιθώδεις βαθμίδας τῆς κλίμακος, καὶ ἡδέως ἂν διετέθη πᾶς τις ἐθελόκακος, καὶ ἐπεκρότησαν ἐπὶ τῷ πτώματι οἱ βασκαίνοντες εἰς τὰ μάλιστα καὶ τῇ ἡμετέρᾳ θλίψει καὶ ἀπωλείᾳ

ἡδέως λίαν διακείμενοι καὶ αὐταῖς
δήπου ταῖς τοῦ ἁγίου παραδοξο-
ποιαῖς τῷ περιόντι τῆς κακίας
βασκαίνειν οὐκ αἰδούμενοι. Λόγος
γὰρ τέ·ς ἐχώρει κατ' ἐκείνη τῇ
ὥρᾳ, ὡς πτώμα γενέσθαι τὸν παῖ-
δα ἐξαίσιον καὶ ὡς συντριβῆναι
καὶ πικρὰν αὐτοῦ γενέσθαι τὴν τοῦ
βίου καταστροφήν.

Ὁ δὲ λόγος ὕλην ὑπέιχε τοῖς
δυσμενέσι καὶ οἷς ἀεὶ ἦ τε κακία
καὶ ἡ μοχθηρία ὑποκάθεται ἐν καρ-
δίᾳ κάκεῖνα λέγειν ἢ, μᾶλλον εἰ-
πεῖν, κωμωδεῖν καὶ κακκάζειν¹, ὅσα
δὴ τὸ ἐνιζάνον αὐτοῖς πάθος ὑπε-
τίθει. Εἰς τοῦτο γὰρ μετὰ τῶν ἄλ-
λων αὐτοῖς ἔφερε καὶ τὸ οὕτως ἐ-
νεχθέν. Ἄλλ' οἱ μωροὶ μωρὰ λελα-
λήκασιν κατὰ τὸν προφήτην, καὶ ἡ
καρδία αὐτῶν ἐνόησε μάταια. Κύ-
ειν γὰρ οὗτοι πόνον ἀεὶ καὶ τί-
κτειν ἀνομίαν ἴσασιν, ὧν τὸ στόμα
κατὰ τὸ γεγραμμένον, πλεονάζει
ἀδικίαν καὶ ἡ γλῶσσα περιέπλεκε
δολιότητα· ἀλαλα δὲ μένει τὰ χεί-
λη τὰ δόλια τὰ λαλοῦντα κατὰ τοῦ
δικαίου ἀνομίαν, ὅπερ δὴ κἀνταῦθα
ἦν ὁρᾶν εἰς ἔργον προβαίνειν (ψαλμ.
ταῦτα τῇ τοῦ μάκαρος ταχεῖα βοή-
θειᾳ. Ὁ γὰρ παῖς ἐκεῖνος οὕτω
μὲν σῶος διετηρήθη πλὴν τοῦ δεξιοῦ
μηροῦ αὐτοῦ πληγέντος κατὰ πρό-
νοιαν, δηλαδὴ οὐ καιρίως, ἀλλὰ με-
τρίως καὶ ὅσον τοῦ μὴ φαντασίαν
νομισθῆναι τὸ σημεῖον καὶ οὐκ ἀ-
λήθειαν. Ὡς δὲ ἐπιθέμασι καὶ παι-
ωνεῖους τίσιν, οὐ πλείω ἢ πεντεκαί-
δεκα ἡμέρας, καὶ τελείας ἔτυχε τῆς
υγείας, ἐλάφου δίκην ἀλλόμενος.
Ἡ δ' αὖ φήμη τοῦ θαύματος πολ-
λή τις ἦν, καὶ ἀξία ἡ καινοτομία
τοῦ πράγματος καὶ τὸ βαγδαῖον

τῆς παραδοξοποιίας πάντας τοὺς
ἀκούοντας θάμβους ἐνέπλησεν, οἷα
φιλεῖ συμβαίνειν ἐν τοῖς τοιοῦτοις·
τὰ γὰρ παράδοξα τῶν πραγμάτων
πολλοὺς ἔχει τοὺς περὶ αὐτὰ ἀπαγ-
γέλλοντας. Ἦν οὖν ἰδεῖν τότε παμ-
πληθεῖς τῷ τόπῳ τοὺς ὄχλους συρ-
ρέοντας· οἱ καὶ, τῷ τῆς θυρίδος ὕψει
ἐνατενίζοντες, μάρτυρά τε τοῦ τερα-
στίου τὴν οἰκίαν ὄψιν ποιούμενοι
καὶ τῷ φρικτῷ τοῦ θεάματος φόβῳ
περιβαλλόμενοι καὶ παλλομένην ἔ-
χοντες τὴν καρδίαν καὶ νύττουσαν,
οἱ μὲν τὸ Κύριε ἐλέησον ἐπεφώνουν,
οἱ τὸ Μέγας εἶ, Κύριε, καὶ θαυμαστά
τὰ ἔργα σου, ἄλλοι τὰ τοῦ Δαβὶδ
συνεφθέγγοντο. Τίς Θεὸς μέγας ὡς
ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ τὰ ἐξῆς· πρὸς τοῦ-
τοις κοὶ μιᾷ φωνῇ πάντες καὶ γλῶσ-
ση χάριν ὡμολόγουν τῷ τῶν θαυ-
μασίων Θεῷ καὶ αὐτῷ δὴ τῷ τὴν
αἵτησιν οὕτω προφθάσαντι ἐπὶ τῇ
παραδοξοποιᾷ θεράποντι αὐτοῦ
Νίκωνι τῷ (ψαλμ.) πανολβίῳ. Ἐνιοὶ
δὲ τῶν τῆς μονῆς, περιεργότερον
διατιθέμενοι ἐπὶ τῷ πράγματι, καὶ
ἀπόπειραν ὥσπερ τούτου ποιούμε-
νοι, οὐκ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ὕψους τῆς
θυρίδος, ἐξοχωτέρας οὔσης καὶ εἰς
ὕψος πολὺ παρεκτεινομένης, ἀλλ'
ἐκ τῆς ὑποκειμένης καὶ ὑποβεβη-
κυίας τῷ ὕψει ἐπάλξεως ὁπώρας
ἤδη τινὰς καθέντες κατὰ τῶν λιθο-
στρώων βαθμίδων, ἐν οἷς ὁ παῖς
προσαρᾶχθεις ἀσινῆς διετηρήθη,
οὕτω συνετρίβησαν καθάπαξ καὶ
δίκην χοὸς ἐλεπτύνθησαν, ὡς μὴδ'
ἄλλως σχεδὸν ἐντυπωθῆναι τῷ τόπῳ
τι τῶν συντριβέντων.

**Ἐξαιρετικὴ εὐνοία τοῦ Ὁσί-
ου εἰς τοὺς Σπαρτιάτας.** Ὁ Ὁσί-
ος ἐκλέξας καὶ καταστήσας τὴν
Σπάρτην δευτέραν αὐτοῦ πατρίδα,

Ὅτι δὲ λίαν εὐμενῶς ὁ μέγας
ἀεὶ καὶ φιλοστόργως διάκειται κατὰ
τὴν ὑπόσχεσιν ἐν πᾶσι τοῖς τὴν
Σπαρτιάτιδα γῆν οἰκεῖν λαχοῦσι,

1. Ὁ Βαρ. Κωδὶς ἔχει «βυτταρίζειν ἢ ὁμοθεῖν».

πάντοτε ἐπεδείξατο ἐξαιρετικὴν ἀγάπην, καὶ μέ στοργὴν περιέβαλε, κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του, ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, τοὺς εὐτυχήσαντας νὰ κατοικῶσι τὴν Σπαρτιάτιδα γῆν. Οὕτω πρὸς αὐτοὺς διακείμενος καὶ πολλὴν περὶ αὐτῶν κηδεμονίαν ἐνδεικνύμενος, πάντοτε προεφύλαττε καὶ περιέθαλπε καὶ ἐθεράπευεν αὐτοὺς ἐκ τῶν διαφόρων ἐπιδημιῶν καὶ ἀσθενειῶν καὶ ἀνιάτων συμφορῶν. Ἐπὶ τῇ ἐπικλήσει τοῦ ὀνόματός του, οὐχὶ ἄπαιξ δὲ καὶ οἴκοθεν, ἐρύσσατο τοὺς κατοικοῦντας τὴν Λακεδαιμόνα ἀπὸ παντοίων κινδύνων καὶ νόσων καὶ συμφορῶν ἀνηκέστων. Τό δι' ταχὺς ὑπῆρξεν εἰς ἀντίληψιν καὶ θερμότατος βοηθός πάντων τῶν ἐπικαλουμένων τὴν θερμὴν πρεσβείαν καὶ ἀντίληψιν καὶ προστασίαν αὐτοῦ ὁ Ὅσιος Πατὴρ ἡμῶν Νίκων ὁ «Μετανοεῖτε», ἡ διήγησις τῶν ἀνωτέρω θαυμάτων, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ ἀπειροελάχιστον μέρος τῶν ὑπ' αὐτοῦ τελεσθέντων, σαφῶς μαρτυρεῖ. Καὶ ὑπῆρξε θερμὸς ἀντιλήπτωρ ὁ Ὅσιος, ὅχι μόνον τῶν κατοικούντων τὴν Σπαρτιάτιδα γῆν, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἄλλου ἀνεξαρτήτως ἐθνικῶν καὶ φυλετικῶν ὁρίων, ὅστις προσέτρεξεν εἰς τὴν θερμὴν πρεσβείαν καὶ προστασίαν αὐτοῦ.

Τό δ' ἐξαιρετικὸν εἶναι, ὅτι οἱ ἐπιβαίνοντες καὶ ὑπηρετοῦντες εἰς τὰ πολεμικὰ πλοῖα τοῦ βασιλικοῦ στόλου, ἤσθάνοντο τὴν ἐκ μέρους τοῦ Ὁσίου συνδρομὴν καὶ βοήθειαν, διαπλέοντες τὰς θαλάσσας, οὐκ ἀφανῶς μόνον ἀλλὰ καὶ αἰσθητῶς. Οὕτως οἱ ναῦται τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ οὐχὶ σπανίως διηγούντο, ὅτι εἶδον αὐτὸν νὰ ἐπιβαίνει ἐπὶ τῶν πολεμικῶν πλοίων καὶ νὰ κυβερνᾷ καὶ νὰ πηδاليούῃ αὐτά, αὐτοὺς μὲν ἐνθαρρύνων καὶ ἀπὸ παντὸς οἰοδύ-

καὶ πολλὴν ὄσσην ἐνδείκνυται κατὰ κοινὸν τὴν κηδεμονίαν, φρουρῶν αὐτοὺς, καὶ περιέπων καὶ παντοίων ἐπιφορῶν καὶ κινδύνων καὶ νόσων καὶ ὀδυνῶν ἀνηκέστων ρυόμενος καὶ θερμὸς ἀντιλήπτωρ τοῖς πᾶσιν ὁσμέραι γινόμενος κατὰ θάλασσαν καὶ τὴν ἡπειρον, αὐτοὶ πάντες οἱ Λακωνῶν παῖδες ἴσασι, τῇ πείρᾳ διδασκόμενοι τὴν τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ δε μεσιτεῖαν καὶ προστασίαν, καὶ αὐτοὶ τὸν ἴσον πόθον καὶ τὴν πίστιν οὐθὲν ἔργων, οὐθὲν λόγων ἀφοσιοῦσθαι τῷ ἀγίῳ βούλονται διὰ ῥαθυμίαν τυχόν ἢ καὶ ὀλιγοπιστίαν. Τό δὲ ἐξαιρετικόν, ὅτι ταῖς δημοσίαις διήρει καὶ τριήρεσιν (φ. 178 β) ἑαυτοὺς πιστεύοντες καὶ τὸν θαλάττιον πλοῦν βαίνοντες, τῷ βασιλικῷ συνταττόμενοι στόλῳ, οὐκ ἀφανῶς μόνον αἰσθάνονται τῆς παρὰ τοῦ ἀγίου ἀρωγῆς καὶ βοηθείας, ἀλλὰ καὶ αἰσθητῶς ἐνίοτε ὁρῶσιν αὐτὸν ἐν ἰδίῳ σχήματι, ποτὲ μὲν πρῶρᾳ μιμούμενον, ποτὲ δὲ κατὰ πρῶμην ἰστάμενον καὶ κυβερνῶντα καὶ πηδاليούχοντα τὰς τριήρεις καὶ κουφίζοντα μὲν ἐκεῖνας, θάρσους δ' ἐντεῦθεν ἐμπιπλῶντα τοὺς πλωτῆρας καὶ δέους παντὸς ἀπαλλάττοντα. Ὅπερ ἐκεῖνοι ἴδιον αἶψα ἡγούνται, ὅλαις γλώσσαις ἀνακηρύττειν οὐ παύονται καὶ τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας τοῖς πᾶσιν ἐκδιηγέσθαι καὶ τὸ πλῆθος ἐφαπτεῖν τῆς ἐπ' αὐτοῖς τοῦ Ὁσίου χρηστότητος.

ποτε φόβου ἀπαλλάττων, τὰ δὲ πλοῖα ἀποδεικνύων ἐλαφρότερα καὶ περισσότερον εὐκίνητα.

Ταῦτα πάντα οἱ Σπαρτιάται ἐθεώρουν δείγματα τῆς πρὸς αὐτοὺς ἐξαιρετικῆς ἐννοίας καὶ συμπαθείας τοῦ Ὁσίου, καὶ ἐντεῦθεν οὐδέποτε ἐπαύοντο, ἵνα διακηρύττωσι δι' ὅλων αὐτῶν τῶν δυνάμεων, καὶ νὰ διηγῶνται εἰς ὅλους καὶ εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν, τὸ μέγεθος τῆς θείας εὐεργεσίας καὶ τὸ πλῆθος τῆς πρὸς αὐτοὺς χρηστότητος τοῦ Ὁσίου.

Ἐπίλογος. Ἀνεκδιήγητα τὰ θαύματα τοῦ Ὁσίου. Ἰκεαία τοῦ συγγραφέως πρὸς τὸν Ὅσιον.

Κατὰ τὸν Βαββερινὸν
Κώδικα

Κατὰ τὸν Κοντλουμουσιανὸν
Κώδικα

Ἡ ὀλοκληρωτικὴ διήγησις καὶ ἐκθεσις τῶν θαυμάτων, τὰ ὅποια ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ Ὁσίου, ζῶντος καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ, καὶ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ ἦτο ἀδύνατος. Δι' ὃ ὁ βιογράφος αὐτοῦ περιωρίσθη εἰς μερικὴν διήγησιν τινῶν μόνον ἐξ αὐτῶν, τῶν ἐπιφανεστέρων. Τοῦτο δ' ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐπιλεγμένων εἰς τὸν βίον τοῦ Ὁσίου ὑπὸ τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ, ἅτινα ἔχουσιν ὡς κατωτέρω: «Εὐκολώτερον εἶναι, ἐπιλέγει ὁ εὐσεβὴς ἐκεῖνος ἀνὴρ, ν' ἀριθμῇ τις τὸ πλῆθος τῶν ἀστέρων, ἢ τὴν ἄμμον τοῦ αἰγιαλοῦ, ἢ νὰ μετρήσῃ τὴν θάλασσαν διὰ ποτηρίου, παρὰ διηγούμενος νὰ ἐξιστορήσῃ ὅλα τὰ ὑπὸ τοῦ Ὁσίου τελεσθέντα θαύματα, τὰ ὅποια διὰ τὸ πλῆθος, οὔτε νὰ λεχθῶσιν. οὔτε ν' ἀκουσθῶσιν εἶναι ἀνθρωπίνως δυνατόν. Διὰ ταῦ-

Ἄλλὰ γε τὸν λόγον οὕτω παρέλκειν καὶ τὰ ἐκείνω τερατουργηθέντα καὶ τερατουργούμενα πάντα κατὰ μέρος διεξιέναι ἀπειρόκαλόν τε ὁμοῦ καὶ ἀδύνατον καὶ ἄθλος οὐκ εὐπετής, ὥσπερ αὖ πάλιν καὶ τὸ πάντα παραλιπεῖν ἀτεχνῶς ἐπιζημιον. Ῥᾶον γὰρ ἀστέρων πληθύν ἀριθμεῖν καὶ ψάμμον παράλιον ἢ καὶ κυάθω Πέλαγος ἐκμετρεῖν ἢ καὶ ἄλλο τι ἐπιχειρεῖν τῶν ἀνηνύτων ἢ τὰ ἐκείνου πάντα λέγειν καὶ διηγέσθαι, ἢ μὴδὲ λόγῳ ῥητὰ μὴδ' ἀκοῇ χωρεῖ διὰ τὸ πλῆθος. Τοιγαροῦν καὶ ἐκκλίνειν ὥσπερ βουλόμενοι, τό τε πολυσχεδὲς τοῦ λόγου καὶ τὸ παρέλκον, ἅτε μὴδὲ τὴν γλῶτταν ἔχοντες διηγῆμασι τοιοῦτοις καὶ θαύμασι συνυπομένην, τέλος ἐπιθήσωμεν τῷ λόγῳ. Ἀπόρη γὰρ πάντως καὶ ταῦτα, ἅπερ ἐπὶ τροχάδην,

Ἄλλὰ γε τὸν λόγον οὕτω παρέλκειν καὶ τὰ ἐκείνω τερατουργηθέντα καὶ τερατουργούμενα ἅπαντα κατὰ μέρος διεξιέναι ἀπειρόκαλόν τε ὁμοῦ καὶ ἀδύνατον, καὶ ἄθλος οὐκ εὐπετής, ὥσπερ αὖ πάλιν καὶ τὸ πάντα παραλιπεῖν ἀτεχνῶς ἐπιζημιον. Ῥᾶσον γὰρ ἀστέρων πληθύν ἀριθμεῖν καὶ ψάμμον παράλιον ἢ καὶ πέλαγος κοτύλη ἐκμετρεῖν ἢ καὶ ἄλλο τι τῶν ἀνηνύτων ἐπιχειρεῖν ἢ τὰ ἐκείνου πάντα λέγειν καὶ διηγέσθαι, ἢ μὴδὲ λόγῳ ῥητὰ μὴδ' ἀκοῇ χωρητὰ διὰ τὸ πλῆθος. Τοιγαροῦν καὶ ἐκκλίνειν ὥσπερ βουλόμενοι, τό τε πολυσχεδὲς τοῦ λόγου καὶ τὸ πολὺφραστον, (φ. 178 α) ὥτε μὴδὲ τὴν γλῶτταν ἔχοντες συνδιηγούμενην καὶ τοῖς τοιοῦτοις θαύμασι συνυπομένην, τέλος ἐπιθήσωμεν τῷ λόγῳ. Ἀ-

τα λοιπόν, καὶ ἐπειδὴ ἡ γλῶσσα καὶ ὁ κάλαμος ἡμῶν ἀδυνατοῦσι νὰ ἐξαρθώσιν εἰς τὸ ὕψος τῶν τοιούτων θαυμάτων, καὶ διηγηθῶσι ταῦτα, θὰ τερματίζωμεν τὴν διήγησιν ἡμῶν. Ἄλλως τε εἶναι ἀρκετὰ αὐτὰ, τὰ ὅποια ἐπὶ τροχάδην καὶ οὐχὶ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ ἀπεφασίσαμεν νὰ διεξέλθωμεν, ὅπως φανερώσωσιν ὁτόσην παρρησίαν εἶχε πρὸς Θεὸν ὁ Ὅσιος, καὶ ὁπόσης εὐνοίας καὶ οἰκειότητος ἔτυχε παρ' αὐτῷ διὰ τὴν καθαρότητα τοῦ βίου του καὶ τὸν ἄπειρον πλοῦτον τῶν ἀρετῶν του. Τὰ δὲ ἄλλα, τὰ ὅποια ἀπαιτοῦσι καὶ γραφὴν καὶ διήγησιν μακράν, καὶ διὰ τὰ ὅποια δὲν θὰ ἐξαρκέσῃ οἰαδήποτε διήγησις, θὰ ἀφήσωμεν, ἵνα τὰ διηγηθῶσιν ἕτεροι, δυνάμενοι ἴσως νὰ κατορθώσωσι τοῦτο, καὶ γραφῇ νὰ παραδώσωσι ταῦτα. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς φιλοπεριέργους, καὶ οὗτοι τὴν περιέργειαν αὐτῶν δύνανται νὰ ἱκανοποιήσωσιν ἐρωτῶντες τοὺς ἄλλους».

Ἐφ' ἐξῆς ὁ εὐσεβὴς καὶ ἄριστα μεμορφωμένος ἡγούμενος τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ Ὁσίου καὶ συγγραφεύς

ἄλλ' οὐ κατὰ μέρος δι-
εξελθεῖν προήχθημεν,
δείξαι ὅσην ὁ μέγας τὴν
πρὸς Θεὸν πεπλούτηκε
παρρησίαν καὶ ὅσης ἔ-
τυχε τῆς πρὸς αὐτὸν οἰ-
κειότητος, ἣν ἐμνηστεύ-
σατο διὰ βίου καθαριό-
τητα καὶ ἀρετῆς περιου-
σίαν· τὰ δ' ἄλλα, ἃ καὶ
γραφῆς καὶ διηγήσεως
ἐπέκεινα καὶ περὶ ὧν
οὐδεὶς ἂν ἐφίκοιτο λό-
γος, γλώσσαις ἐτέρων
ὡς δυνατόν κάκειναις
λέγειν ἢ καὶ φιλοπευ-
στεῖν τα περὶ αὐτοῦ
κατελείψαμεν.

Τὰ μὲν δὴ παρ' ἐμοῦ
σοι, ὦ θεία καὶ ἱερά κε-
φαλὴ, ὡς ἐν συνόψει
καὶ δι' ἐπιδρομῆς ταῦτα,
εἰ μὲν καὶ τῆς ἀξίας

πόχρη γὰρ πάντως καὶ
ταῦτα, ἅπερ ἐπιτροχά-
δην, ἀλλ' οὐ κατὰ μέ-
ρος διεξελθεῖν προη-
χθημεν, δείξαι ὅσης ὁ
μέγας τῆς πρὸς Θεὸν
πεπλούτηκε παρρησίας
καὶ ὅσης ἔτυχε τῆς πρὸς
αὐτὸν οἰκειότητος, ἣν
ἐμνηστεύσατο διὰ βίου
καθαρότητα καὶ ἀρετῆς
περιουσίαν. Τὰ δ' ἄλλα
ἃ καὶ γραφῆς καὶ διη-
γήσεως ἐπέκεινα καὶ πε-
ρὶ ὧν οὐκ ἂν ἐφίκοιτο
λόγος, γλώσσαις ἐτέρων
ὡς δυνατόν κάκειναις
λέγειν ἢ φιλοπευστεῖν
τὰ περὶ αὐτοῦ καταλεί-
ψομεν.

Τὰ δὲ παρ' ἐμοῦ μὲν
σοι, ὦ θεία καὶ ἱερά κε-
φαλὴ, ὡς ἐν συνόψει
καὶ δι' ἐπιδρομῆς ταῦ-
τα, εἰ μὲν καὶ τῆς ἀξι-

τοῦ βίου καὶ τῆς Πολι-
τείας αὐτοῦ ποιεῖται τὴν
ἀφιέρωσιν τῆς συγγρα-
φῆς του εἰς τὸν Ὅσιον,
ὡς ἐξῆς προσφωνῶν αὐ-
τῷ. Τὴν παροῦσαν μου
βίβλον, ὦ θεία καὶ ἱε-
ρά Κεφαλὴ, εὐσύνοπτον
ἐκθεσιν ἀποτελοῦσαν
τῶν ἀφορώντων εἰς Σέ,
καίτοι δὲν γνωρίζω, ἂν
ἀνταποκρίνωμαι καὶ ἐγ-
γίζω ἐν τῇ διηγῇ κατ'
ἀξίαν τὰ θαυμαστά κατ-
ορθώματά σου, ἀφιερῶ
εἰς Σέ. Δέχθητι λοιπὸν
ταύτην προσηνῶς καὶ
φιλανθρώπως, καὶ πρέ-
σβευε παρὰ τῷ Χριστῷ,
ἵνα γένηταί μοι ἵλεως,
καθ' ὅσον Σὺ μὲν ἐξό-
χως καὶ καθ' ὑπερβολὴν
ἡγάπησας Αὐτόν, ἐγὼ
δ' ὁ ταλαίπωρος τούναν-
τίον διὰ τῶν πολ-
λῶν μου ἁμαρτημάτων
παρώργισα αὐτόν. Ἔσο
δ' ἐμοῦ καὶ ταύτης τῆς
ἱεράς μονῆς προστά-
της ἄνωθεν, ὦ Ἱερὲ Νί-
κων, τὸ ἐμὸν ἐντρύφη-
μα καὶ ἐγκαλλώπισμα,
ἡ ἐμὴ χαρὰ καὶ τὸ ἐμὸν
καύχημα. Καὶ ἐν μὲν
τῷ παρόντι βίῳ, διὰ τῶν
πρεσβειῶν σου καὶ τῶν
θερμῶν δεήσεών σου
καταυγάζων μου τὴν
διάνοιαν, βοήθει μοι
καὶ διαφύλλαττέ με τὸν
ἁμαρτωλὸν καὶ ἀχρεῖον
οἰκέτην σου ἐκ τῶν ἀ-
προσδοκῆτων προσβο-

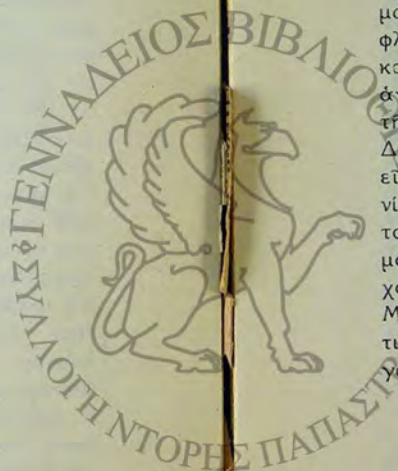
ἐγγύς οὐκ οἶδα, πλην
καὶ τοῦτο σοὶ χάρις τῷ
ταῦτά μοι οὕτω καὶ ὑ-
ποθεμένῳ καὶ ὑπαγο-
ρεύσαντι. Ἄ καὶ δέχοιο
προσηνῶς τε καὶ φιλα-
νθρώπως, ἱλεῶν μοι τὸν
Χριστόν τιθέμενος, ὃν
αὐτὸς μὲν διαφερόντως
ἡγάπησας, ἐγὼ δὲ πλή-
θει πταισμάτων ἀδιη-
γήτων, οἵμοι, παρώργι-
σα. Εἷς, δέ μοι καὶ
προστάτης ἄνωθεν τῆς
μονῆς, Ἱερὲ Νίκων, τὸ
ἐμὸν ἐντρύφημα καὶ
καὶ καλλώπισμα, ταῖς
σοῖς πρεσβείαις καὶ
ταῖς ἄνωθεν φρυκτω-
ρίαις περιλάμπων μου
τὸ ἡγεμονικὸν καὶ σώ-
ζων με τὸν ἀχρεῖον οἰ-
κέτην σου ἐνταῦθα μὲν
τῶν ἀδοκῆτων ἐπιφο-
ρῶν καὶ ἐχθρῶν, ἀορά-
των καὶ ὁρωμένων, τῶν
αἰεὶ φθονούντων καὶ ἐ-
πιβουλεύόντων μοι, λό-
γους τέ μοι παντοδα-
ποὺς ἐξαργύοντας καὶ
παντοίως ἐφηδ-μένους
τῇ ἐμῇ ἀπωλείᾳ, ἐκεῖ-
θεν δὲ τῆς πυρὸς γεέν-
νης καὶ ἀμυθίτων κο-
λάσεων. Οὐ γὰρ κομ-
ψοεπίας ἀκάρπου οὐδ'
αὐ κοσμικῆς λογολε-
σχίας καὶ ψευδαρεσκίας
καινὰ ταῦτα τὰ λαρυγ-
γεύματα, ἀλλὰ λιτότη-
τος μὲν λέξεως ἐν ἀκα-
τασκευάστῳ καὶ ἀπλῷ
διηγήματι, ἐξ ἀμούσου

ας ἐγγύς οὐκ οἶδα,
πλην καὶ τοῦτο σοὶ χά-
ρις τῷ ταῦτα μου οὕτω
καὶ ὑποθεμένῳ καὶ
ὑπαγορεύσαντι. Ἄ καὶ
δέχοιο προσηνῶς τε καὶ
φιλανθρώπως, ἱλεῶν μοι
τὸν Χριστόν τιθέμενος,
ὃν καὶ αὐτὸς διαφερόν-
τως ἡγάπησας, ἐγὼ δὲ
[διὰ] πταισμάτων ἀδιη-
γήτων, οἵμοι, παρώργι-
σα. Εἷς, δέ μοι καὶ
προστάτης ἄνωθεν τῆς
μονῆς, Ἱερὲ Νίκων, τὸ
ἐμὸν τρύφημα καὶ καλ-
λώπισμα, ταῖς σοῖς
πρεσβείαις καὶ ταῖς ἄ-
νωθεν φρυκτωρίαις πε-
ριλάμπων μου τὸ ἡγε-
μονικόν, καὶ σώζων με
τὸν ἀχρεῖον οἰκέτην σου
ἐνταῦθα μὲν τῶν ἀδοκῆ-
των ἐπιφορῶν καὶ ἐχ-
θρῶν ἀοράτων καὶ ὁρω-
μένων τῶν (φ. 17v) αἰεὶ
φθονούντων καὶ ἐπιβου-
λεύόντων μοι καὶ λό-
γους παντοδαποὺς καὶ
δολίους ἐξαργυόντων
κατ' ἐμοῦ καὶ παντοίως
ἐφηδουμένων τῇ ἐμῇ
ἀπωλείᾳ, ἐκεῖθεν δὲ τῆς
πυρὸς γεέννης καὶ ἀμυ-
θίτων δεινῶν κολάσε-
ων. Ἐπὶ δὲ τοῦ θρόνου
τῆς τοῦ ἀδεκάστου φο-
βερὰς κρίσεως ἀκαται-
σχύντως προσάγων με
μέτοχον τῆς ἐκ δεξιῶν
αὐτοῦ στάσεως ἀποδεί-
ξεις, ἀρπαγιστόμενον
εἰς οὐρανὸν καὶ μετ' ἁγ-

λῶν καὶ ἐπιθέσεων τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν, καὶ σῶζέ με ἐκ τούτων, οἱ ὅποιοι με φθοноοῦσι καὶ ἐπιβουλὰς καθ' ἐκάστην ἀπεργάζονται κατ' ἐμοῦ, καὶ με λόγους παντοδαποὺς καὶ δολίους ἐξοπλίζουσι τὴν γλῶσσάν των, καὶ μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἐπιζητοῦσι τὴν καταστροφὴν μου, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι καὶ αἰωνίῳ αἰῶνι τῆς γεέννης τοῦ πυρός καὶ τῶν ἀμυθήτων δεινῶν τῆς κολάσεως ἀπάλλαξόν με. Ναὶ "Οσιε Πάτερ, ὅταν ἔλθῃ ἡ φοβερὰ ἡμέρα τῆς Κρίσεως προσάγαγέ με ἐνώπιον τοῦ ἀδεκάστου Κριτοῦ, ὅταν καθίσῃ ἐπὶ θρόνου ἵνα κρίνῃ τὴν οἰκουμένην, ἀκαταίσχυντον, καὶ ἀνάδειξόν με ἄξιον τῆς ἐκ δεξιῶν στάσεως Αὐτοῦ, ἵνα μετὰ τῶν ἀγγέλων ἀνυμνῶ τὴν ἁκτιστον καὶ ὁμοούσιον Τριάδα, ἐν τῷ Πατρὶ, τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νοουμένην καὶ δοξαζομένην, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους καὶ ἀτελευτήτους αἰῶνας. Ἀμήν.

γλώττης καὶ παχυτέρας διανοίας· θυμῆρως δ' ὁμῶς θεῷ ὁ σκοπὸς καὶ τοῦ ὁρθοῦ λόγον ἐχόμενος· ἵνα γὰρ μὴ λάθῃ τῶν μετὰ ταῦτα χρόνων καὶ ἐξίτηλα τῷ χρόνῳ γένηται τὰ οὕτως τερατουργηθέντα, δυνάμει τοῦ ἐν σοὶ ἐνοικήσαντος ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἵνα ἔτι καὶ ἐπίδηλος εἴῃ καὶ αὐτοῖς τοῖς μὴ εἰδόσιν ἡ σὴ πρὸς Θεὸν οἰκείωσις καὶ παρρησία, τοῦτο παρ' ἡμῖν ἐπινενόηται· ταῖς δὲ σαῖς πρεσβείαις ἀξιωθείμεν ἅπαντες οἱ σωτήρα καὶ ῥύστην μετὰ πίστεως εἰλικρινοῦς σε ἐπιγραφόμενοι ἀφέσεως ἁμαρτημάτων καὶ χρηστότητος καὶ φιλάνθρωπίας τῆς παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, οὗ τὸ ἔλεος ἄφατον καὶ ἡ ἀγαθότης ἀνείκαστος· ὃ πρέπει πᾶσα δόξα τιμὴ καὶ μεγαλοπρέπεια σὺν τῷ ἀνάρχῳ Αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ Παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας Ἀμήν.

γέλων ὕμνωδὸν ἐσόμενον τῆς ἀκτίστου καὶ ὁμοουσίου Τριάδος, ἐν Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι νοουμένης τε καὶ δοξαζομένης, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους καὶ ἀτελευτήτους αἰῶνας. Ἀμήν.

Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΚΑΙ Η ΑΣΜΑΤΙΚΗ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΙΚΩΝΟΣ ΤΟΥ «ΜΕΤΑΝΟΕΙΤΕ»,

Καὶ οὕτω μὲν ἔχει ὁ βίος τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε». Ἡ δὲ διαθήκη αὐτοῦ, μεταπεφρασμένη εἰς τὸ νεοελληνικὸν ἰδίωμα, ἀσφαλῶς ἐκ κειμένου γεγραμμένου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ, ἔχει ὡς κατωτέρω, ἐκδοθεῖσα ἀπαρallάκτως, ὡς φέρεται ἐν ἐντύπῳ βιβλίῳ ἐκδοθέντι ἐν Βενετίᾳ τῷ 1770. Τὸ ἐντυπον τοῦτο φέρει τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν: «Διάλογος τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγεντίου ἀρχιεπισκόπου Κεφρᾶ μετὰ τινος Ἑβραίου, Ἑρβάν ὀνομαζομένου, ὠφελιμώτατος εἰς κάθε Χριστιανόν, ὅπου ἐπιτηδεύεται νὰ καταχαλάσῃ ταῖς φλυαρίαις, καὶ ματαίαις γνώμαις τῶν ἀνοήτων Ἑβραίων. Προσέτι δὲ καὶ συμμάζωξις λόγων τινῶν τοῦ τε ἁγίου Ἐπιφανείου καὶ ἄλλων ἁγίων, πρὸς κοινὴν σωτηρίαν. Μετὰ τοῦ ἀξιωματικοῦ μαρτυρίου τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Μαρίνης. Προστεθείσης εἰς τὸ τέλος τῆς Διαθήκης καὶ διαφόρων θαυμάτων Νίκωνος Μοναχοῦ τοῦ Μετανοεῖτε. ἀσπ'. Ἐνετίσιν 1780. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων, Con Licenza de Superiori, e Privilegio». Ἐκ τοῦ ἐντύπου τούτου ἐξεδόθη αὕτη μετὰ τῶν παρεπομένων αὐτῇ ἐν αὐτῷ πέντε θαυμάτων ἐν Σπάρτῃ ἐν ἔτει 1875 ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς Σπαρτιάτου Μιχαήλ Ι. Παπαγιαννοπούλου, ἐν τῷ ἰδιοκτήτῳ αὐτοῦ τυπογραφείῳ. Ὁ Μ. Ι. Παπαγιαννόπουλος ἐν τῇ ἐκδόσει του ταύτη προέταξε τὴν ἁσματικὴν ἀκολουθίαν τοῦ Ὁσίου, συνταχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Δανιὴλ Γεωργοπούλου Ἱεροκῆρυκος ἐν τῷ Νομῷ Λακωνίας μέχρι τοῦ 1844 μ. Χ.

ΔΙΑΘΗΚΗ ΝΙΚΩΝΟΣ ΜΟΝΑΧΟΥ ΤΟΥ «ΜΕΤΑΝΟΕΙΤΕ»

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀμήν. Ὡσάν ὁ Θεός, καὶ ἡ Παναγία Θεοτόκος ἠθέλησε, καὶ με ἔφερεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπου ἐδίδασκα δύο χρόνους, τὸν καιρὸν τοῦ κυρίου Νικολάου τοῦ Κριτοῦ, ἐρχόμενος ἐγὼ εἰς τὸ Ἀμύκλειον, ἐπαράγγελια τὰ λόγια τὰ θεϊκά. Τότε δὲ ἐσυμμάζωχθησαν οἱ ἄρχοντες τῆς Λακεδαιμονίας, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Βαρβάρας, καὶ εἶπον μου, πῶς εἰς τὴν Λακεδαιμονίαν ἔπεσε τόσον θανατικόν. ὥς τε ὅπου ἡμεῖς δὲν ἠμποροῦμεν νὰ θάπτωμεν τοὺς νεκρούς. Τὸ λοιπὸν κάμε νὰ ἔλθῃ καὶ ἄτός σου μετ' ἐμᾶς, ἀλλέως τρόπου μισεύομεν καὶ ἡμεῖς ἀπ' ἐκεῖ. Εἰς τοὺς ὁποίους ἐγὼ ἀπεκρίθηκα, ὅτι ἐπειδὴ καὶ ἡ ὀργὴ εἶνε θεϊκὴ, ἐσεῖς δὲν ἔχετε ποῦ νὰ φύγετε, διατὶ ὁ Θεὸς ὅπου κατοικᾷ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, κυριεύει καὶ τὴν Ἀνατολήν, καὶ τὴν Δύσιν καὶ εἰς τὸν ὅποιον τόπον ἐσεῖς θέλετε ὑπάγῃ, εὐρίσκει σας. Ὅμως ἐσεῖς κάμετέ μου μίαν ὁμολο-

γίαν ιδιόχειρον, ὅτι νὰ μοῦ ὑπακούσετε εἰς ἐκεῖνα ὅπου μέλλω νὰ κάμω. Τὸ ὅποιον εἶνε τοῦτο νὰ εὐγάλω τοὺς Ἑβραίους ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν χώραν, νὰ ὑπάγουν ἔξω· καὶ τὰ μακελιὰ ὅπου εἶνε πρὸς τὸν ἅγιον Ἐπιφάνειον, νὰ τὰ χαλάσουν καὶ νὰ σφάζουν τὸ Σάββατον, καὶ νὰ ἐορτάζουν τὴν Κυριακὴν. Τότε δὲ θέλω σὰς κάμῃ καὶ ἐγὼ ὁμολογίαν ιδιόχειρον, πῶς δὲν θέλει ἀποθάνῃ ἄνθρωπος. Ὁ δὲ λαὸς εἰσήκουσέ μου καὶ μὲ ἀγάπησε ὡσὰν τὸ θυμίαμα, ὡς ἐγὼ ἐστάθην εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Βαρβάρας ἀντάμα μὲ τὸν σκευοφύλακα, καὶ τὸν λοιπὸν λαὸν ἡμέρας καὶ νύκτας δεκαπέντε. Ὁ δὲ θεὸς ἔκρυψε τὰς ἁμαρτίας μου, καὶ ἐλευθερώθησαν ὅλοι ἀπὸ τὸ θανατικόν. Ὑστερα ἀπὸ τοῦτο ἐκάμαμεν λιτὴν εἰς τὸν φόρον. Ἐκεῖ, ὅπου ἔστεκεν ὁ Σταυρὸς, ἐγὼ ἔβαλα θρόνον, εἰς τὸ ὅποιον ἀνέβηκα, καὶ ἀπαράγγειλα τὰ θεϊκὰ λόγια, καὶ ὄχι τὰ ἐδικὰ μου. Ἐγὼ δὲ ἐκήρυξα τέτοιαις λογῆς. Ἐπειδὴ ὁ θεὸς μὲ ἐπάκουσε, καὶ ἐλευθερώθητε ὅλοι ἀπὸ τὸ θανατικόν, ἤξεύρετε πῶς ἐδῶ μέλλει νὰ γένῃ Ἐκκλησία εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Σωτῆρος, τῆς Θεοτόκου, καὶ τῆς ἁγίας Κυριακῆς. Πάλιν ἄλλην ἡμέραν ἐβγάλαμεν λιτὴν ἀπὸ τὸ Καθολικόν, καὶ εὐγένωντας ἐγὼ ἐπῆρα εἰς τὴν πλάτην μου πέτραν, τὴν ὁποίαν φέρωντας, ἔβαλά την εἰς τὸν Σταυρόν. Τότε ἐγὼ ἐκήρυξα εἰς ὅλον τὸν παρόντα λαὸν εἰς τὴν λιτὴν, ὅτι καθένας ὅπου ἀγαπᾷ τὸν Σωτῆρα, τὴν Θεοτόκον, καὶ τὴν Ἁγίαν Κυριακὴν, ἅς κάμῃ, ὅτι κάνω καὶ ἐγὼ, διὰ νὰ κτισθῇ τοῦτος ὁ Ναός. Ἐβοήθησε λοιπὸν ὁ Θεός, καὶ μοῦ εἰσήκουσαν ὅλοι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου καὶ ἔφεραν ὅλοι πέτραις, ὡς τε ὅπου ἔχωσα τὸν Σταυρόν εἰς τὴν μέσην μὲ πέτραν λευκὴν. Ὅλαι δὲ αἱ χρήσιμαί γυναικες ἐγέμισαν τὸν ἕως τὴν κορυφὴν. Εὐρέθη δὲ τότε ἕνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐμπόδιζε νὰ γένῃ Ἐκκλησία εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, ὅπου ἐγὼ ἔδειξα. Καὶ ὁ θεὸς ἤξεύρει πῶς ἐγὼ ἐκείνον τὸν ἄνθρωπον μῆτε ἐκαταράστηκά τον, μῆτε εἶχα τίποτε καταπάνω του.

Ὁ ὁποῖος ἐσυνέβη καὶ ἀπέθανεν. Οἱ δὲ ἄρχοντες, διὰ νὰ παίζουσι τὸ τζουγκάνιον, δὲν μὲ ἀφίνασι νὰ κάμω τὴν Ἐκκλησίαν. Τοὺς ὁποῖους ἐπαρακάλουν, λέγωντάς τους, πῶς ἐγὼ δὲν θέλω τίποτε ἄλλο ἀπὸ τοῦ λόγου σας, εἰμὴ μόνον πέντε πῆχαις, διὰ νὰ κάμω καμάραις, καὶ ἐσεῖς νὰ διαβρίναιτε ἀποκάτω, μὴν ἐμποδιζόμενοι εἰς τὸ νὰ τζουγκανίζετε· ἡ δὲ Ἐκκλησία νὰ εἶναι ἀποπάνω. Οἱ ὅποιοι ἄρχοντες ἔδωκάν μου πέντε πῆχαις. Ἐγὼ δὲ ἔστοντας καὶ νὰ ἔλθω ἀπὸ τῆς καθολικῆς εἰς τὸν διορισμένον τόπον, ὅπου ἐμμελε νὰ γένῃ ἡ Ἐκκλησία, ἡρῆκα πῆχαις εἴκοσι πέντε, καὶ πέτραις καλαῖς, καὶ μεγάλαις. Κάποιοι δὲ ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες ἐδοκίμασαν νὰ μάσουσιν ἀπὸ τοὺς λίθους διὰ ἐδικήν τους χρειάν, καὶ δὲν ἠμπόρεσαν. Ἡθέλησε δὲ ὁ Θεός, καὶ ἐμβήκασιν ὅλοι μέσα εἰς τὸν Ναόν. Διὰ δὲ ἐνυπνίου ὁ παντοδύναμος Θεός, ὅπου καὶ ἂν τοῦ ἄρεσε λίθος, ἐνεφάνιζεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸν ἔφεραν. Εἰς δὲ τὴν ρίζαν τοῦ Σταυροῦ ἦσαν δαίμονες, ὅσον ἕνα μῦθον, ὅμοιοι τῶν ἀγριομελισσῶν, οἱ ὅποιοι δαίμονες ἐκτύπησαν δύο ἀνθρώπους, καὶ ἐρριζάν τους

εἰς τὴν γῆν. Θεοῦ δὲ βοηθείᾳ ἰατρεύθησαν· οἱ δὲ δαίμονες ἔφυγον. Ἀφόντης δὲ ἡ Ἐκκλησία ἐκτίσθη ἕως τὸν πάτον, ἦλθεν ἡ Ἐορτὴ τῆς Ἁγίας Κυριακῆς. Τότε ἐγὼ ἐπαρεκάλεσα τὸν Πρωτοπαπᾶν διὰ νὰ λειτουργήσῃ. Ὁ ὁποῖος ἦλθε καὶ ἐλειτούργα, καὶ λειτουργώντας, ἦλθασιν αἱ Μελίσσαι, καὶ ἔπεσαν ἔμπροστὰ εἰς τὸν Πρωτοπαπᾶν, καὶ εἰς ἐμένα. Ὅπότεν δὲ ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ εἰπῇ τὸ Εὐαγγέλιον ὁ Πρωτοπαπᾶς. ἔφυγαν ὅλα τὰ Μελίσσαι, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ. Ὅταν δὲ οἱ κτιστάδες ἦθελαν νὰ κτίσουν, ἔκαμνε χρεῖα, ὅτι ἐγὼ νὰ σταθῶ σιμὰ εἰς τὸ κτίσμα, ὁ ὁποῖος ἀγκαλὰ καὶ εἶμαι ἁμαρτωλός, μὲ ὄλον τοῦτο ἐπρογνώριζα ἕως ὅπου μέλλει φθάσῃ ἡ Ἐκκλησία· καὶ ἔτσι πιάνωντας βίσαλα ἀρχίζα νὰ κτίζω. Κάποιοι δὲ ἀπὸ τὰ χωρία ἔλεγαν μου, πῶς ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἐκατέβαινον ἄστρον, καὶ ἐστέκετο ἀπάνω εἰς τὸν Ναόν· τὸ ὅποιον ἐγὼ δὲν τὸ ἐπίστευα, ὡς τε ὅπου ἐπῆγα ἕως τὸν τίμιον Σταυρόν, καὶ ἐσταμάτησα ἐκεῖ, καὶ εἶδα τὸ ἄστρον, ὡσὰν μοῦ ἐλέγασιν οἱ χωριάται, καὶ ἐπληροφορήθηκα.

Ἡ δὲ Ἐκκλησία ἐκτίσθη. Καὶ ὁπότεν ἐστήσαμεν τὴν τροῦλλαν, ἐπῆγα ἐγὼ εἰς τὴν Καθολικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔκαμα δύο βραδιαῖς. Ἦτον δὲ τὸσον σκοτάδι, ὅπου δὲν ἐβλεπεν ἄνθρωπος τὸν ἄνθρωπον. Ἐγὼ δὲ εἶδα τρία ἄστρα, τὰ ὁποῖα ἦλθασιν, καὶ ἔπεσαν ἀπάνω εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀπὸ τὸ πείσιμον τῶν ὁποίων ἔγινε τὸσον μεγάλο φῶς, ὡς τε ὅπου ἐφάνησαν καὶ τὰ χωρία ἀπὸ τὸ φῶς τῶν ἀστέρων. Ἐκραξα ἀκόμη τὸν σκευοφύλακα, καὶ εἶδε τὸ γεγονός φῶς. Ἐβλεπα καὶ ἐγὼ τὰ σημεῖα, ὅπου ὁ Θεός ἔκαμνε, καὶ ἐθαύμαζα, καὶ ἐσπούδαζα μὲ ὅλην μου τὴν ψυχὴν διὰ τὴν ἐκκλησίαν. Εἰς δὲ τὸν Σαμψὼν ἦσαν δύο κολόνναις, ἀπὸ ταῖς ὁποῖαις ἐπῆρε τὴν μίαν ὁ Κύριος Μαλακινός, διὰ νὰ τὴν ὑπάγῃ εἰς τὸ σπῆτι του. Ἐγὼ δὲ ἐπαρεκάλεσά τον, καὶ μοῦ τὴν ἔδωκεν. Ἀκόμῃ τὴν ἄλλην κολόνναν ἐδοκίμασεν ὁ Κύριος Ῥοντάκιος μὲ ἐκατὸν ἀνθρώπους, καὶ δὲν ἠμπόρεσαν. Ἐγὼ δὲ ἐπῆρα δεκαπέντε, καὶ ἐπῆγα, καὶ τὴν ἔφερα ἐκεῖ ὅπου ἦτον ἡ ἄλλη καὶ ἐθαύμασαν ὅλοι τους, ὅτι ἐκεῖνο ὅπου δὲν ἐδυνήθησαν οἱ ἐκατὸν νὰ φέρουν, ἠμπόρεσαν οἱ δεκαπέντε μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Σωτῆρος νὰ πάρουν. Ἀκόμῃ ἐγὼ πολλαῖς φοραῖς ἔκτιζα μίαν πῆχυν καὶ τὴν ἐρχομένην ἡμέραν εὕρισκα δύο. Πάλιν ἔκτιζα δύο καὶ εὕρισκα τέσσαρας. Ἐλειψεν ὁ ἀσβέστης, καὶ ἦλθεν ἀπὸ τὸ Σθαλαβοχώριον ἕνας ἄνθρωπος, καὶ μοῦ ἔταξε τέσσαρα μῦθια. Ἐκείνην δὲ τὴν νύκτα ἐκατέβηκεν ὁ Σωτῆρας εἰς ἐκεῖνον, ὅπου εἶχε τὸν ἀσβέστην, καὶ τοῦ εἶπεν· Αὐτὴν τὴν νύκτα πέρνω τὴν ψυχὴν σου. Ὁ δὲ ἄνθρωπος ὅπου εἶχε τὸν ἀσβέστην, εἶπε πρὸς τὸν Σωτῆρα· Κύριε ποῖος εἶσαι; Ἰαπεκρίθη, καὶ εἶπεν ἐκείνῳ· Ἐγὼ εἶμαι ὁ Σωτῆρας, τὸν ὅποιον κτίζει ὁ Μετανοεῖτε εἰς τὸν φόρον τῆς Λακεδαιμονίας. Ἐσὺ δὲ ἔταξες αὐτῷ τέσσαρα μῦθια μόνον ἀσβέστην, ἀλλὰ ὀλίγον ἐτάχης, ἐπειδὴ ἔχεις ἕνα σπῆτιον μεγάλο. Ὅμως ἐὰν θέλῃς τὸ καλόν σου, φέρε ὅσον ἀσβέστην καὶ ἂν ἔχης, καὶ καθσαι ἀκόμῃ ἄλλα δύο καμίνια. Ὁ δὲ ἄνθρωπος ἔστοντας καὶ νὰ ἐξυπνύσῃ, εἶπεν Ἐλεημονήσου με Δέσποτα, καὶ νὰ δώσω ὅσον καὶ ἂν

ἔχω ἀσβέστην, καὶ νὰ καύσω ἄλλα δύο καμίνια. Ἦλθε πάλιν ὁ Σωτήρας εἰς ἐμένα, καὶ λέγει μου· Συκώσου κτίζε, διατὶ ἐγὼ ἐγνοιάσθηκα διὰ ἀσβέστην καὶ μὴν λυπᾶσαι. Συκώσου λοιπόν, καὶ νὰ ἰδῇς τὸ ταχὺ πόσος ἀσβέστης ἔρχεται, καὶ καθάρισε καὶ σπῆτι διὰ νὰ τὸν βάλλῃς. Ἐβαλάτον εἰς τὸ σπήτιον καὶ ἔκτισα. Ἐκαυσα ἀκόμι ἐγὼ καμίγια πενήντα, καὶ πιστεύσατέ μου πῶς ὁ θεὸς ἔπεμψε, καὶ ἔδιδαν εἰς τὸν Σωτήρα, διὰ νὰ μὴν τὸν ἔχω ἀντίδικον εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως. Ὅλων δὲ ἐκείνων ὅπου ἐσύνδραμαν ἀντάμα μου εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας, ὁ θεὸς νὰ τοὺς ἐνθυμηθῇ, καὶ ὁ πρεσβύτερος ὅπου λειτουργεῖ εἰς αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν· ὁ ὅποιος ἐφημέριος ἀνίσως καὶ δὲν τοὺς μνημονεύῃ, νὰ δώσῃ λόγον εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως κατέμπροσθεν τοῦ φοβεροῦ Κριτοῦ. Ἀκόμι θέλω ἐγὼ ὅτι αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τὸν θάνατόν μου, νὰ τὴν ἐξουσιάζῃ ὁ στρατηγός καὶ ὁ κριτής, ὅπου ἤθελαν βαλθῇ, πέρνοντας ἀπ' αὐτὴν πέντε μετρητὰ κρασίον καὶ ἓνα κοφίνιον μῆλα. Διατὶ ἐγὼ ἔκτισα αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τοὺς στρατηγούς, ἀπὸ τοὺς στρατιώτας, καὶ ἀπὸ τοῦ· κριτάδες. Ἀνίσως δὲ καὶ κανεὶς ἤθελεν ἀφήσῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ εἰς τὰ σπήτιά της, μήτε ὁ πρωτονοτάριος, ἢ ὁ Διοικητής, ἢ ἄλλος κανένας ἀπὸ τοὺς πράττοντας εἰς κάθε λογῆς ὑπόθεσιν τοῦ κοινοῦ, τοῦτο γὰρ μὴ τὸ δεχθούσιν ὁ στρατηγός, καὶ ὁ κριτής, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ὅπου εἶνε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἵγουν οἱ Ἀββάδες, καὶ Ἐφημέριοι, διὰ νὰ εἶνε ἀπειράκτοι, καὶ νὰ ἀπερνοῦσι μὲ εἰρήνην, καὶ ἀγάπην. Καὶ νὰ μνημονεύουσι τὸν Βασιλέα καὶ τὸν στρατηγόν, καὶ τὸν κριτὴν, ὅπου ἔχουν νὰ κάμωσι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τὸ περισσότερον τὸν κύριον Βασίλειον τὸν Ἀποκαυχον.

Ὅποιος δὲ ἤθελε παρέβῃ τοῦτον τὸν λόγον μου, ἢ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἐμένα τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καὶ ἤθελεν ἀδικήσῃ ἢ τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ τὰ σπήτιά της, καὶ πειράξῃ τοὺς Καλογήρους, ὅπου κατοικοῦσιν αὐτόν τὸν Ναόν ἢ τοὺς ἐφημέριους, νὰ εἶνε ἀναθεματισμένοι ἀπὸ τὸν Πατέρα, καὶ τὸν Υἱόν, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Ἀκόμι θέλω, ὅτι νὰ εἶνε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δύο πρεσβύτεροι, καὶ οἱ καθήμενοι Ἀββάδες, καὶ πρεσβύτεροι εἰς ταύτην τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ μὴ πειράζωνται, ἀμὴ νὰ καρποφοροῦσι διὰ τὴν ψυχὴν των, καθὼς ἔκαμναν καὶ εἰς τὴν ζωὴν μου. Ὅποταν δὲ ἤθελε λείψῃ ὁ Ἀββάς, ἢ ὁ πρεσβύτερος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ μὴ ἀφίνουσιν εἰς αὐτὴν ἄνθρωπον ἀνωφέλητον, ἀμὴ ἐκεῖνον ὅπου ἔχει τὴν ἀρετὴν, καὶ εὐλάβειαν νὰ προχειρίζουσιν. Ἀκόμι θέλω, νὰ ὀρίζω, ὅτι ὁ πρεσβύτερος Γαβριήλ, καὶ ὁ Ἀββάς Ἰλαρίων, οἱ ὅποιοι εἶνε ἀντάμα μου, καὶ μὲ ἐδούλευσαν, νὰ εἶνε εἰς τὸν Ναόν ἀπειράκτοι, καὶ ἀνεμπόδιστοι ἀπὸ κάθε ἕνα ἕως τῆς ζωῆς των. Μετὰ δὲ τὸν θάνατόν τους νὰ βάνῃ ὁ στρατηγός, καὶ ὁ κριτής ἀντάμα μὲ τοὺς ἐντοπίους ἄρχοντας, ὁποῖους καὶ ἂν εὕρωσι χρήσιμους ἀνθρώπους, πρεσβυτέρους καὶ Ἀββάδες. Καὶ ὅχι νὰ καθέξουσιν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀνθρώπους διὰ μέσου τῶν κανικίων, καὶ παρακαλέσεων, τόσοι Ἀββάδες ὅσον καὶ πρεσβυτέρους· ἀμὴ ἀνίσως καὶ οἱ προχειρισθέντες εἶνε κακοί, νὰ διώχνωνται, καὶ νὰ βάνωνται ἄλλοι

καλί. Ὅλα τὰ εἰσοδήματα τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπου ἔκτισα τοῦ Σλαβοχωρίου, καὶ Παρωρίου, ἵγουν τὰ Μετόχια ἀντάμα μὲ ταῖς εἰσοδαῖς τῶν, νὰ ἀποθησαυρίζωνται, καὶ νὰ μαζώνωνται εἰς τὸν ναὸν τοῦ Σωτήρος, τόσοι τὸ εἰσόδημα τῶν ἀμπελίων, καὶ ἑλαιῶν, ὅσον τὸ ἐμπασμα δένδρων καρπερῶν, καὶ ἀκάρπων. Οἱ δὲ Ἀββάδες, καὶ οἱ πρεσβύτεροι, ὅπου εἶνε εἰς τὸν Σωτήρα, νὰ κάμνουν τὴν κυβέρνησιν, καὶ νὰ ἔχουσι τὴν ἐπιμέλειαν ἐκείνων, ὅπου κάθονται εἰς τὰ Μετόχια. Ὁ δὲ στρατηγός, καὶ κριτής, ὁ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἃς ἔχη δεσμόν ἀπὸ τὸν Πατέρα, καὶ τὸν Υἱόν καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ ἀπὸ ἐμένα τὸν ἁμαρτωλόν, ὅτι ὅλα ἐκεῖνα ὅσα ἐγὼ ἐδιώρισα, νὰ τὰ διατηρήσουν, καὶ νὰ τὰ φυλάξουν ἀκριβῶς. Ἦγουν λέγω νὰ κοιτάζουν τοὺς Ἀββάδες, καὶ πρεσβυτέρους, νὰ εἶνε ἄνθρωποι χρήσιμοι, καὶ ἀκατηγόρητοι, μαρτυρημένοι ἀπὸ ἀνθρώπους χρήσιμους, ἐπειδὴ καὶ εὐρίσκεται ὁ ναός μου στὴν μέσῃ τοῦ φόρου· Ἀκόμι ὀρίζω, ὅτι ὁ Καθηγούμενος ὅπου ἤθελε βαλθῇ ἀπὸ τὸν στρατηγόν, καὶ κριτὴν νὰ κάμῃ ὅλας τὰς ἑορτάς τοῦ Σωτήρος, καὶ φωταυγίας. Ἀπὸ δὲ τὸ περισσεύμα τοῦ εἰσοδήματος, μόνον νὰ διατρέφονται πέντε ἀδελφοί, ὁ Παπὰ Θεόδωρος ὁ ξυλάνθρωπος, καὶ ἄλλοι τέσσαρες. Ἐκεῖνοι δὲ ὅπου δουλεύουσιν εἰς τὸν Ναόν, ἵγουν τὸ χωρίον τοῦ Περισοῦ, τὸ ὅποιον μοῦ ἔδωκεν ὁ ἅγιος στρατηγός, θέλω νὰ εἶνε ἀγγικτοὶ καὶ ἀπειράκτοι ἀπὸ κάθε ἕνα. Ὅτι δὲ ὁ στρατηγός, καὶ ὁ κριτής ἤθελαν κάμῃ μετὰ τὸν θάνατον ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, νὰ κάμῃ καὶ ὁ θεὸς μὲ αὐτοὺς εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως. Ὅποιος δὲ ἐκεῖνος ἤθελε παρακούσῃ τούτους τοὺς λόγους ἐμένα τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὁ Σωτήρ, καὶ ἡ Παναγία Θεοτόκος νὰ τοῦ τὸ ἀνταποδώσῃ. Ὅρκίζω εἰς τὸν Θεόν τὸν βασιλικὸν Πρωτοσπαθάριον, καὶ Κύρ Δημήτριον πρωτοσπαθάριον, ὅτι αὐτοὶ οἱ δύο νὰ κρατοῦσι τὴν Διαθήκην μου, τὴν ὅποιαν νὰ τὴν βουλώσωσι μὲ μολυβδόβουλαν, καὶ νὰ στέκεται εἰς φύλαξιν σιμά εἰς αὐτούς, διὰ νὰ ὀδηγήσῃ ὁ Θεός, νὰ φυλαχθοῦσιν ὅλα τοῦτα, ὅπου ἐγὼ ἐσχεδιάσα εἰς τετράδιον.

Η ΑΣΜΑΤΙΚΗ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ
ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΝΙΚΩΝΟΣ ΤΟΥ «ΜΕΤΑΝΟΕΙΤΕ»
ΨΑΛΛΟΜΕΝΗ Τῇ 26ῃ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Ὁ Ὅσιος Νίκων ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἀνυψωθείς εἰς τὸν πανευκλεᾶ Θρόνον τοῦ Πολιούχου τῆς Λακεδαιμόνος, κατετάγῃ ἔκτοτε εἰς τὸν χορὸν τῶν Ὁσίων καὶ Θεοφόρων Πατέρων τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἰσαγγελος γενόμενος καὶ ἰσαπόστολος. Ἡ δὲ παναοίδιμος μνήμη τῆς σεπτῆς Κοιμήσεώς του οὐ διέλιπε νὰ ἐορτάζηται λαμπρῶς καὶ δημοτελῶς ἐν πανηγύρει οὐ μόνον τῶν Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν Πελοποννησίων ἀπάντων, καὶ ἐν Κρήτῃ.

Ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη τῆς ἰδιαίτης ἀσματικῆς ἀκολουθίας εἰς τὸν Ὅσιον δὲν θὰ ἐβράδυνε νὰ παρουσιασθῇ, ἢ δὲ σύνθεσις τοιαύτης λίαν ἐνωρὶς θὰ ἐπλήρωσε τὴν σπουδαιότατην ταύτην ἑλλειψιν ἐν τῷ πανηγυ-

1. Τὸ κείμενον γράφει, ἐσφαλμένως πάντως «λαός».

ρισμῷ τῆς παναιοδίου αὐτοῦ μνήμης, καὶ πρῶτον ἐν τῷ ἱερῷ καὶ σεβασμῷ Μοναστηρίῳ του ἐν Λακεδαιμονίᾳ.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ τυπογραφία τότε μὲν ἦτο ἀκόμη ἀγνώστος, βραδύτερον δ' ἀπὸ τῆς λειτουργίας τῆς δύσκολος, λόγῳ τῆς ἐλλείψεως τῶν τυπογραφικῶν μέσων, ἢ ἐν χρήσει ἐν τῷ Μοναστηρίῳ του ἁσματικῇ ἀκολουθίᾳ δέον νὰ ἦτο χειρόγραφος. Ἐρημωθέντος, ἀγνώστου κατὰ ποῖον τρόπον τοῦ Μοναστηρίου τοῦ Ὁσίου ἐν τῇ Λακεδαιμονίᾳ, συναπωλέσθη μετὰ τῶν ἀτιμῆτων θησαυρῶν, ἐν οἷς καὶ τὸ Σεπτὸν τοῦ Ὁσίου Λείψανον, καὶ τὸ χειρόγραφον τῆς ἁσματικῆς ἀκολουθίας, ἢ ὁποία ἐψάλλετο κατὰ τὴν ἐπέτειον μνήμην τῆς ἀγίας αὐτοῦ Κοιμήσεως.

Ἐν τῇ σειρᾷ τῶν μηναίων ἡ ἀκολουθία του συμπάλλεται μετὰ τῆς τοῦ Ἀλυπίου τοῦ Κιονίου. Τὰ ἐν τοῖς μηναιοῖς τροπάρια περιελήφθησαν τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἀνδρέου Σπινέλλου, γενομένη ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Διονυσίου, πατριαρχεύσαντος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1543 μέχρι τοῦ 1551 μ.Χ. Τὸ μηναῖον τοῦ Νοεμβρίου, ἐν τῷ ὁποίῳ περιέχεται καὶ ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου Νίκωνος, ἐξετυπώθη ἐν ἔτει 1551 μ.Χ. μηνὶ Ἰουλίῳ κα'.

Ἡ ἐκδοσις τῆς σειρᾶς ταύτης τῶν μηναίων ἐγένετο ὑπὸ τὰς ἐξῆς συνθήκας. Ἐπιφανὴς τις ἐν τῇ Γερουσίᾳ τῶν Ἐνετῶν Ἰερώνυμος Κορνήλιος φιλέλλην ἄγαν καὶ φιλόφρων, διακρίψας δὲ ἐν Κρήτῃ ἐπὶ μακρὸν χρόνον καὶ γνωρίζων κατὰ συνέπειαν καλῶς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος, παρώτρυνε τὸν Ἀνδρέαν Σπινέλλον «μονετάριον τῆς ἐκταμπτωτῆς ἀρχῆς τῶν Ἐνετῶν», ἵνα ἀναλάβῃ καὶ ἐκτυπώσῃ τὰ μηναῖα τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας «καινοῖς τύποις καὶ γλαφυροῖς χαρακτηρίσιν, δεξιῶς εἰργασμένοις καὶ καλλιστοῖς ἰδεῖν». Ὁ Ἀνδρέας Σπινέλλος εὐχαρίστως ἐδέχθη τὴν παρότρυνσιν τοῦ Ἰερωνύμου Κορνηλίου. Ἡ ἐκδοσις αὐτοῦ εἶναι ἡ ἀρίστη, διότι καὶ τυπογραφεῖται παρεσκεύασε μὲ στείχεϊα καινουργίᾳ, καὶ χάρτην ἐχρησιμοποίησεν ἀρίστης ποιότητος, καὶ συναντιλήπτως ἔσχεν ἄνδρας σοφοῦς, καὶ κυρίως τὸν ἱερέα Βασίλειον Βάλεριν καὶ τὸν Πρωτοπαπᾶν Ναυπλίου Νικόλαον Μαλαξόν, «ὅστις διεφθορότων τῶν πρωτοτύπων ἐπληρωθῶσατο πάντα καὶ εἰς τὸ ὑγιέστατον ἀποκατέστησε». Ὁ Νικόλαος Μαλαξὸς εἶναι ὁ συνθέτης καὶ τοῦ δοξαστικοῦ τῶν ἑσπερίων στιχρῶν «Ὡς θεόδοτον τάλαντον. . . ».

Ταύτην τὴν ἀκολουθίαν, τὴν περιληφθεῖσαν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν μηναίων τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἀνδρέου τοῦ Σπινέλλου ἐν ἔτει 1551 μ.Χ., συμπεπληρωμένην, ὡς σήμερον ψάλλεται αὕτη ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τούτου ἐν Σπάρτῃ, συνεκδίδομεν ἐνταῦθα, ἐπειδὴ, ὡς ὁ βίος καὶ ἡ Διαθήκη τοῦ Ὁσίου, οὕτω καὶ τὰ ἐγκώμια αὐτοῦ, ἀναγινωσκόμενα καὶ ψαλλόμενα εἶναι κέντρον πρὸς ἁμίλλαν ἐν τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ οἰκειώσει βίου θεοφιλοῦς.

Ἡ ἁσματικὴ ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου, ὡς ψάλλεται σήμερον, φέρεται συντεταγμένη ὑπὸ τοῦ ἱεροκήρυκος Δανιὴλ Γεωργοπούλου. Ἐξεδόθη ἐν ἔτει 1875 δαπάναις τοῦ Μιχαήλ Ι. Παπαγιαννοπούλου καὶ ἀνετυπώθη

ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Γ. Στασινάκη ἐν ἔτει 1904 μ. Χ. Ἀπασαί αἱ ἐκδόσεις αὗται ἐξήντηθησαν.

ΤΥΠΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΙΣ

Εἰ τύχοι ἡ μνήμη τοῦ Ὁσίου ἐν πάσῃ ἄλλῃ ἡμέρᾳ, πλὴν Κυριακῇ, ἢ ἀκολουθία ψάλλεται ὡς ἐστὶ διατεταγμένη κατωτέρω.

Εἰ τύχοι ἐν Κυριακῇ, τῷ Σαββάτῳ ἑσπέρας μετὰ τὸν Προοιμιακὸν καὶ τὸ ψαλτήριον εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα, ψάλλομεν ἀναστάσιμα ζ' καὶ τοῦ Ὁσίου δ', Δόξα, τοῦ Ὁσίου Ὡς θεόδοτον τάλαντον. Καὶ νῦν, Δέσποινα πρόσδεξαι. Εἴσοδος. Φῶς ἱλαρόν. Τὸ προκείμενον. Τὰ ἀναγνώσματα τοῦ Ὁσίου. Εἰς τὰ ἀπόστιχα, τὰ ἀναστάσιμα στιχηρά. Δόξα, τοῦ Ὁσίου. Τοῦ Βαπτιστοῦ τὸν βίον. Καὶ νῦν, Θεοτοκίον. Λόγοις ἐν συλλόγοις. Ἀπολυτίκιον. Τὸ ἀναστάσιμον, τοῦ Ὁσίου, καὶ τὸ Θεοτοκίον. Καὶ ἀπόλυσις.

Εἰς τὸ Μεσονυχτικόν. Μετὰ τὸν Ν. ψαλμόν, ὁ Τριαδικὸς Κανὼν Ἡ Λιτὴ τοῦ Ὁσίου. Τὰ Τριαδικά, Ἄξιόν ἐστιν. Τὸ Τρισάγιον. Ἡ ὑπακοὴ τοῦ ἡχοῦ κ.λ.π.

Εἰς τὸν Ὁρθρον. Μετὰ τὸν Ἐξάψαλμον, εἰς τὸ Θεὸς Κύριος, τὰ Ἀπολυτίκια, ὡς εἰς τὸν ἑσπερινόν. Εἶτα τὸ Ψαλτήριον καὶ ὁ Ἀμώμος. Τὰ ἀναστάσιμα καθίσματα κατὰ σειράν, καὶ ἡ γ' στιχολογία τοῦ Ὁσίου. Τὰ εὐλογητάρια, ἢ ὑπακοὴ, οἱ ἀναβαθμοὶ τοῦ ἡχοῦ, καὶ τὸ προκείμενον. Κανόνες, ὁ ἀναστάσιμος καὶ ὁ τοῦ Ὁσίου. Ἀπὸ γ' ᾠδῆς, μετὰ τὸ Κοντάκιον καὶ τὸν Οἶκον τοῦ Ὁσίου, τὸ Κάθισμα καὶ τὸ Θεοτοκίον. Ἀφ' ἧς Κοντάκιον καὶ Οἶκος τὰ ἀναστάσιμα, καὶ τὸ μνηολόγιον. Καταβασίαι Χριστὸς γεννᾶται, καὶ ἅπαντα ἡ τάξις τοῦ Ἑωθινοῦ Εὐαγγελίου. Εἶτα στιχολογοῦμεν τὴν τιμιωτέραν. Ἐξαποστειλάριον. Τὸ ἀναστάσιμον, τοῦ Ὁσίου, καὶ τὸ Θεοτοκίον. Εἰς τοὺς Αἴνους, ἀναστάσιμα δ'. καὶ τοῦ Ὁσίου δ'. Δόξα, τὸ Ἑωθινόν. Καὶ νῦν, Ὑπερευλογημένη. Δοξολογία μεγάλη, καὶ τὸ Σήμερον σωτηρία.

Εἰς τὴν Λειτουργίαν. Μετὰ τὴν εἴσοδον, τὸ Ἀναστάσιμον Ἀπολυτίκιον, τοῦ Ὁσίου, καὶ τοῦ Ἀγίου τοῦ ναοῦ. Κοντάκιον, Ἡ Παρθένος σήμερον. Ἀπόστολος, τοῦ Ὁσίου. Εὐαγγέλιον, τῆς Κυριακῆς. Εἰς τὸ Ἐξαίρετως, Ἄξιόν ἐστιν. Κοινωνικόν, Αἰνεῖτε. Εἴδομεν τὸ Φῶς. Καὶ ἀπόλυσις.

ΕΝ Τῷ ΕΣΠΕΡΙΝῳ

Εὐλογήσαντος τοῦ ἱερέως, ὁ χοροστατῶν Ἀρχιερεὺς ἡ ὁ Προϊστάμενος ἀναγινώσκει τὸν Προϊμιακὸν ψαλμόν. **Ὁ Διάκονος:** Τὴν μεγάλην συναπτήν: Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθώμεν. **Ὁ Ἱερεὺς:** τὴν ἐκφώνησιν: Ὁ τι πρέπει σοι... **Ὁ Ἀναγνώστης:** τὸ ψαλτήριον κατὰ τὴν τάξιν τοῦ τυπικοῦ. Μικρὰ συναπτή, καὶ ἐκφώνησις: Ὁ τι σὸν τὸ κράτος. **Εἶτα** ἄρχονται οἱ χοροὶ ψάλλειν τό: Κυριε ἐκέκραξα. Ἰστώμεν στίχους στ' καὶ ψάλλομεν τὰ παρόντα Προσόμοια.

Ψῆχος 6'. Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου δε νεκρόν.

* Ὅτε ἐπινεύσει Θεϊκῇ κόσμου τὴν τερπνότητα, Πάτερ, χαίρων ἐξέφυγες· τότε προετίμησας τῆς εὐρυχώρου ὁδοῦ, τὴν στενὴν καὶ ἐπίπονον, καὶ λιαν τραχεῖαν. Ὅθεν φροντιστήριον ψυχῶν κατέλαβες, θεῖον ἐνδυσάμενος σχῆμα, τῇ ἀποφυγῇ καὶ γυμνώσει, πάντων τῶν παθῶν Θεομακάριστε.

* Ἰνα θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, στέφανον ἀμάραντον δόξης, καὶ τρυφὴν ἀληκτον εὐρῆς, ἐγκατέλιπες, πατρίδα, γένος, στοργὴν γεννητόρων· Μακάριε, καὶ δόξαν καὶ πᾶσαν ἄλλην ἡδυπάθειαν, ἄρας ἐπ' ὤμων σου, Πάτερ, τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος καὶ σαρκὸς τὰ πάθη νεκρώσας, ἄγγελος καθάπερ ἐπεβίωσας.

* Ὡς περ φαεινότερος ἀστήρ, ἐξ ἑώας, Πάτερ, ἐκλάμπας, πρὸς τοὺς ἔσπευσας, πάντας πρὸς μετάνοιαν ποδηγετῶν τοὺς λαοὺς, τῷ φωτὶ τοῦ κηρύγματος· καὶ πόλει Λακόνων, χαίρων τῷ Σωτηρὶ Σου ναὸν ἀνήγειρας· ἔνθα καὶ τὸν βίον τελέσας, πρὸς τὰς αἰωνίους σκηνώσεις, Νίκων Θεοφόρε, μεταβέβηκας.

Ψῆχος Πλ. 6. Ὁλὼν ἀποθέμενοι.

Ὑψωσαν τὸ σῶμά σου, πόνοι καὶ πόνων οἱ τρόποι· καὶ τῶν τρόπων ἑλλαμψις, ἡ τῷ Θεῷ Πνεύματι ἀπαστράπτουσα, ὑπὲρ νοῦν ἅπαντα, τῇ ἰσχυρῇ ἡύγασε· θαυμαστώδης ἐμεγαλύνθη γὰρ ἡ θήκη νάματα βλύζουσα πεστοίς· ξένον θέαμα! πῶς τάφος οὐκ ἐπέδησεν, ἡ λίθος κατέσχε τὴν δύναμιν. Ἀλλ' ὥς καὶ πρὸ τέλους μετάνοιαν ἐκραύγαζες ἡμῖν, ὡσαύτως νῦν πρὸς ἐπίγνωσιν ἔλκεις μετὰ θάνατον.

Δεῦτε προσκυνήσωμεν, λαὸς ἐν Οἴκῳ Κυρίου, ὅπου τὸ πανάγιον σκήνος τεθησαύριται τοῦ Παμμάκαρος· ᾧ τερπνοῖς ἅσμασι, καὶ φαιδραῖς λαμπάσι, λιτανεύοντες βοήσωμεν. Ἅγιε πρόφθασον, καὶ τοὺς ἐν ἀνάγκαις ἐλέησον, καὶ κλύδωνος ἐξάρπασον, καὶ τῆς καταγίδος τῶν θλίψεων ἵνα τὴν τερπνὴν σου καὶ πάντιμον δοξάζωμεν σορόν, καὶ τὴν εἰκόνα σου, σεβώμεθα, μύρον ἀναβλύζουσιν.

Πλοῦτον ἀναφαίρετον, ἔχει σε πόλις Λακόνων, Μάκαρ ἀξιόγαστε,

1 * Τὰ δι' ἀστερίσκου σημειούμενα ἐγκώμιαι ἐν τῇ παραοίῃ ἐκδόσει δὲν εὐρηται ἐν τοῖς ἀρχαίοις μηναίοις, οὐδ' ἐν αὐτοῖς, τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἀνδρέου Σπινέλλου ἐν Ἑνετίᾳ τοῦ ἔτους 1551.

2 Ἐν τῷ παλαιῷ μηναίῳ ἀναγινώσκεται: ἐπέδυσεν.

3 Ἐν τῷ Π. μηναίῳ ἀναγινώσκεται: κλύδωνος.

φαιναῖς ἀυγάζοντα ταῖς λαμπρότησιν. ἡ καὶ νῦν βράβευσον τὴν εἰρήνην, Νίκων, καὶ τροπαίων αὐτὴν ἐμπλησον, ἐχθρῶν τὴν ἑπαρσιν, καὶ παρεμβολὰς κάμψας βέλει, πρεσβείαις σου Πατὴρ ἡμῶν· καὶ τῆς συμπαθοῦς μεταδόσεως πλησον τὰς καρδίας ἡμῶν, τῶν ἀνυμνούντων σε πιστῶς, ἐν παρρησίᾳ δεόμενος ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Δόξα. Ἦχος Πλ. δ'. Τοῦ Μαζαροῦ.

Ὡς Θεόδοτον τάλαντον, τὴν ἐν ἀσκήσει μετάνοιαν, Πάτερ Θεοφόρε Νίκων, κτησάμενος, ταύτην καλῶς ἐπαυξήσαι ἐσπούδασας· Ὅθεν καὶ αὐξήσας αὐτὴν πολυτελῶς, ἐπώνυμον φερωνύμως ἔσχες, ὃ λέγεται. Καὶ παρὰ Κυρίου ἀκούεις, ὡς ἡ ἐπαγγελία, εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Δέσποινα πρόσδεξαι τὰς δεήσεις τῶν δούλων σου, καὶ κύκλωσαι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνάγκης καὶ θλίψεως.

Σταυροθεοτοκίον. Ὁμοιον—Τὶ ὑμᾶς καλέσω.

Τὶ τὸ θαυμαστὸν καὶ ἐξαισίον· ἡ Παρθένος τῷ Κυρίῳ ἀνεβόας μητρικῶς· αἱ δόυναι, ἃς οὐκ ἔγνω ἐν τῷ τίκτειν σε υἱέ, δριμεῖται καθικνούνται τῇ καρδίᾳ μου· οὐ φέρω ἐν Σταυρῷ προσηλωμένον σε ὄρᾶν τὸ φῶς τῶν ὁμμάτων μου· σπεῦσον λοιπὸν ἐξανάστηθι, ὅπως δοξάζω σὺν τῷ κόσμῳ τὴν φρικτὴν οἰκονομίαν σου.

Ἔτερον Δοξαδικόν.

Δόξα. Ἦχος Πλ. δ'.

* Τοὺς βιωτικὸς θορύβους βδελυξάμενος, Μακάριε, γονέων φίλων, καὶ πατρίδα παρῳσάμενος, Χριστῷ τῷ Σωτηρὶ τῶν ψυχῶν ἡκολούθησας, τὸν Σταυρὸν ἐπ' ὤμων ἀναλαβὼν. Ὅθεν πάθη νεκρώσας τὰ τῆς σαρκὸς, καὶ τῶν ἀγγέλων τὸν βίον ὡς δυνατόν μιμησάμενος, σὺν αὐτοῖς ἐν οὐρανοῖς συναγελάζῃ, Πρεσβεύων Χριστῷ τῷ Θεῷ, ὑπὲρ τῶν πίστει καὶ πόθῳ τελούντων τὴν αἰσιέβαστον μνήμην Σου.

Καὶ νῦν: Θεοτοκίον.

* Ὁ Βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν, διὰ φιλανθρωπίαν, ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστρέφῃ· ἐκ Παρθένου γὰρ ἀγνῆς, σάρκα προσλαβόμενος, καὶ ἐκ ταύτης προελθὼν, μετὰ τῆς προσλήψεως, εἰς ἐστὶν Υἱός, διπλοῦς τὴν φύσιν, ἀλλ' οὐ τὴν ὑπόστασιν· Διὸ τέλειον αὐτὸν Θεόν, καὶ τέλειον ἀνθρώπον, ἀληθῶς κηρύττοντες, ὁμολογοῦμεν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν· ὃν ἱκέτευε, Μήτηρ ἀνύμφευτε, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Εἰδόδος. Φῶς ἱλαρόν. Προκείμενον. Ἀναγνώσματα.

Σοφίας Σολομώντος τὸ Ἀνάγνωσμα. (Κεφ. Γ. 1—10)

Δικαίων ψυχὰι ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀψηται αὐτῶν βάσανος. Ἐδοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθνάναι, καὶ ἐλογίσθη κάκωσις ἡ ἔξο-

1. Εὐρηται ἐν τῷ Π. μηναίῳ ἐκδόσεως Ἀνδρέου Σπινέλλου, ἔτους 1551.

2. Εὐρηται ἐν τῇ ἐκδόσει Μ. Ι. Παπαγιαννοπούλου (1875), καὶ Κ. Γ. Στασιάκη (1904).

3. Ἐν ἄλλοις μηναίοις ὑπάρχει. Δόξα καὶ Νῦν, Θεοτοκίον ἢ Σταυροθεοτοκίον.

δος αὐτῶν, καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πορεῖα σύντριμμα. Οἱ δὲ εἰσιν ἐν εἰρήνῃ· καὶ γὰρ ἐν ὧσιν ἀνθρώπων ἕαν κολασθῶσιν, ἡ ἐλπίς αὐτῶν ἀθανάσιος πλήρης· καὶ ὀλίγῃ παιδευθέντες μεγάλα εὐεργετηθήσονται. Ὅτι ὁ Θεὸς ἐπέειρασεν αὐτούς, καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ. Ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτούς, καὶ ὡς ὁλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς. Καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψουσι, καὶ ὡς σπινθήρες ἐν καλάμῃ διαδραμοῦνται. Κρινοῦσιν ἔθνη, καὶ κρατήσουσι λαῶν, καὶ βασιλεύσει αὐτῶν Κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας· οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ συνήσουσιν ἀλήθειαν, καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ. Ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς Ὅσις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Σοφίας Σολομώντος τὸ Ἀνάγνωσμα. (Κεφ. Ε. 16-24, καὶ ΣΤ' 1-3)

Δίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ φροντίς αὐτῶν παρά ὑψίστῳ. Διὰ τοῦτο λήφονται τὸ βασιλεῖον τῆς εὐπρεπειᾶς καὶ τὸ διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς Κυρίου. Ὅτι τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ σκεπάσει αὐτούς, καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν. Λήψεται πανοπλίαν τὸν ζῆλον αὐτοῦ, καὶ ὀπλοποιήσει τὴν κτῆσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν. Ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνης, καὶ περιθήσεται κόρυθα κρίου ἀνυπόκριτον. Λήψεται ἀσπίδα ἀκαταμάχητον ὁσιότητα. Ὁξυνεῖ δὲ ἀποτομον ὄργην εἰς ῥομφαίαν. Συνεκπολεμήσει αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς παράφρονas· Πορεύονται εὐστοχοὶ βολίδες ἀστραπῶν, καὶ ὡς ἀπὸ εὐκλύτου τόξου τῶν νεφῶν, ἐπὶ σκοπὸν ἀλοῦνται, καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ πλήρεις ριφίησονται χάλαζαι. Ἀγανακτήσει κατ' αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης, ποταμοὶ δὲ συγκλύσουσιν ἀποτόμως. Ἀντιστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα δυνάμεως, καὶ ὡς λαῖλαψ ἐκλικμήσει αὐτούς, καὶ ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ ἡ κακοπραγία περιτρέψει θρόνους δυναστῶν. Ἀκούσατε οὖν, βασιλεῖς, καὶ σύνετε, μάθετε δικασταὶ περάτων γῆς. Ἐνωτίσασθε οἱ κρατοῦντες πλήθους καὶ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ὄχλοις ἐθνῶν· ὅτι ἐδόθη παρά Κυρίου ἡ κράτης ὑμῖν, καὶ ἡ δυναστεία παρά ὑψίστου.

Σοφίας Σολομώντος τὸ Ἀνάγνωσμα. (Κεφ. Δ'. 7-16).

Δίκαιος, ἕαν φθάσῃ τελευτήσαι, ἐν ἀναπαύσει ἔσται· γῆρας γὰρ τιμιον, οὐ τὸ πολυχρόνιον, οὐδὲ ἀριθμῷ ἐτῶν μεμέτρηται· Πολιὰ δὲ ἐστι φρόνησις ἀνθρώπων, καὶ ἡλικία γῆρας, βίος ἀκηλίδωτος. Εὐάρεστος τῷ Θεῷ γενόμενος ἡγαπήθη, καὶ ζῶν μεταξὺ ἀμαρτωλῶν μετετέθη· ἡρπάγη μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ, ἡ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ· βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλὰ, καὶ ρεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεῖ νοῦν ἄκακον. Τελειωθείς ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρωσε χρόνους μακροῦς. Ἀρεστὴ γὰρ ἦν Κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐκ μέσου πονηρίας, οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες καὶ μὴ νοήσαντες, μηδὲ θέντες ἐπὶ διανοίᾳ τὸ τοιοῦτο· ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς Ὅσις αὐτοῦ.

Ὁ Διάκονος. Εἴπωμεν πάντες.

Ὁ ἱερεὺς. Τὴν ἐκφώνησιν, Ὅτι ἐλεήμων.

Ὁ Προϊστάμενος. Καταξιώσον.

Ὁ Διάκονος. Πληρώσωμεν τὴν ἐσπερινήν.

Ὁ ἱερεὺς. Τὴν ἐκφώνησιν, Ὅτι Θεὸς ἐλέους.

Ὁ Ἀρχιερεὺς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν.

Ὁ Ἀρχιερεὺς μυστικῶς τὴν εὐχὴν· Κύριε ὁ Θεός, ὁ κλίνας Οὐρανοῦς·

Ὁ ἱερεὺς, τὴν ἐκφώνησιν· Εἴη τὸ κράτος τῆς Βασιλείας...

Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν, ψάλλεται ἡ Λιτή.

Εἰς τὴν Λιτὴν, ψάλλομεν στιχηρὰ Ἰδιόμελα.

Ἦχος 6'.

* Ἀρνησάμενος κόσμον, καὶ τοῦ κόσμου, Ὅσιε, καὶ τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος ἐπ' ὧμων ἀράμενος, ἠκολούθησας αὐτῷ, τῆς στενῆς ὁδοῦ καὶ θελημαμένης ἀκλινῆς ὁδοιπόρος γενόμενος· καὶ νῦν ζωῆς αἰώνιου τετυχηκώς, τῷ ζωοδότῃ Χριστῷ παριστάμενος, πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν, ἱδὼν τιμῶντων τὴν μνήμην σου, Νίκων Πατὴρ ἡμῶν.

Ἦχος 6'.

* Ὡςπερ τὸ πάλαι, τοῖς λαοῖς τὴν ὁδὸν τῆς μετανοίας, ἔργοις τε καὶ λόγοις ὑπεδείκνυς, Νίκων Πατὴρ ἡμῶν· οὕτω καὶ νῦν, τοῖς ὑμνηταῖς σου νοερῶς ἐπιστάμενος, λύτρωσαι πάντας ἡμᾶς ἐκ τῶν παγίδων τοῦ βροτοκτόνου, διὰ μετανοίας πρὸς ζωὴν τὴν αἰώνιον χειραγωγῶν, ταῖς εὐχαῖς σου πρὸς Κύριον.

Ἦχος 6'.

* Ξένην ζωὴν καὶ ξένον τρόπον ἐπιτήδευσας, πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ φίλτρον γονέων κατέλιπες, καὶ τῷ Χριστῷ ἠκολούθησας, πόλεις καὶ τόπους συνεχῶς διαμείβων, Μακάριε, οὐκ ἔχομεν ὧδε, βῶν μετὰ τοῦ Παύλου, μένουσαν πόλιν· ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν.

Δόξα. Ἦχος 2. α'.

* Τῇ νῦν πανηγύρει συνδράμωμεν οἱ πιστοὶ· προτίθεται γὰρ ἡμῖν πνευματικὴ τράπεζα καὶ κρατὴρ μυστικός, ἐξ ἡδῶν ἐδεσμάτων, καὶ εὐφροσύνης πλήρης, ἡ μνήμη τοῦ Θεοφόρου Πατρός· οὗτος γὰρ ὁ καρτερόφρων, οὐδὲν προτιμήσας τῆς τοῦ Κυρίου ἀγάπης, τὰ πάντα κατέλιπε· καὶ τοῦ Προδρόμου μιμητὴς γενόμενος, πρὸς Μετάνοιαν τοὺς πάντας παρακαλῶν, ἐκραύγαζε· Μετανοεῖτε· ἡγγικε γὰρ ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Καὶ νῦν.

* Μακαρίζομέν σε, Θεοτόκε Παρθένη, καὶ δοξάζομεν οἱ πιστοὶ κατὰ χρέος τὴν πόλιν τὴν ἄσειστον, τὸ τεῖχος τὸ ἀρρηκτον, τὴν ἀρραγῇ προστασίαν καὶ καταφυγὴν τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ψάλλομεν τοῦ Δοξαστικοῦ, ἐὰν ἡ ἀρτοκλασία ἐξέρχονται τοῦ ἱεροῦ βήματος ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος μετὰ θυμιατοῦ διὰ τῆς βορείας πύλης, προπορευομένων λαμπάδων, καὶ ἴστανται ἐν τῷ συνῆθει τόπῳ, ἔνθα οἱ ἄρτοι.

Ὁ Διάκονος: Τὴν συνήθη ἐκτενῇ.

Ὁ Ἀρχιερεὺς : Ἐπάκουσον ἡμῶν. . . Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ Διάκονος : Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν.

Ὁ Ἀρχιερεὺς μεγαλοφώνως τὴν εὐχὴν: Δέσποτα πολυέλεε.

Ὁ Ἱερεὺς εἶτα θυμῷ σταυροειδῶς τοὺς ἄρτους προπορευομένων λαμπαδηφόρων. **Ὁ Χορὸς** δὲ ψάλλει τὸ: Θεοτόκε Παρθένε...μέχρις οὗ ὁ Ἱερεὺς τελειώσῃ τὸ θυμίαμα. Μετὰ τὸ θυμίαμα ὁ Ἱερεὺς, ἢ οἱ Ἱερεῖς ἐπὶ πλειόνων τοῦ ἐνός, λαβὼν ἓνα ἄρτον ἐπὶ χειρὸς φέρει αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ Ἀρχιερέως· καὶ τοῦ διακόνου εἰπόντος: Τοῦ Κυρίου δεηθώμεν, ὁ Ἀρχιερεὺς ἐπεύχεται μεγαλοφώνως τὴν εὐχὴν: Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ.

Εἶτα ὁ Ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος εἰσέρχονται εἰς τὸ Ἱερὸν μετὰ τὴν αὐτὴν τάξιν, ψαλλομένου τοῦ: Πλούσιον ἐπτώχευσαν καὶ ἐπεινάσαν Καὶ ἄρχονται οἱ χοροὶ τῶν Ἀποστίχων.

Εἰς τὸν στίχον στιχηρὰ Προσόμοια.

Ἦχος πλ. α'. Χαίροις ἀδικητικῶν ἀληθῶς.

* Χαίρων τὸν τοῦ Κυρίου χρυσὸν ζυγὸν ἐπ' ὧμων ἀναθέμενος, Ὁ-
οῖε, πατρίδα, πλοῦτον καὶ δόξαν, καὶ γεννητόρων στοργήν, καὶ σαυτὸν ἡρνήσω, Παμμακάριστε. Διὸ κατηξίωσας κατοικεῖν εὐφραϊνόμενος τὴν πρωτοτόκων Ἐκκλησίαν, θεώμενος τοῦ Δεσπότη σου καλλονὴν τὴν ἀνέκφραστον. Μέννησο τῶν τιμώντων σου τὴν μνήμην, αἰοῖδιμε Νίκων, ὁσίων τὸ κλέος, ταῖς σαῖς πρεσβείαις ρυόμενος ἡμᾶς πάσης νόσου, καὶ κινδύνων, καὶ παντοίων δεινῶν καὶ θλίψεων.

Στιχ. Τιμὸς ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὁδοῦ αὐτοῦ.

* Ζήλον τὸν τοῦ Προδρόμου τῇ σῇ ψυχῇ προθύμως ἐσχηκώς, Νίκων Ὅοιε, μετανοεῖτε, καρποφοροῦντες ἔργα μετανοίας ὄντως ἁγία, κηρύττων, προέτρεπες τοὺς λαοὺς εἰς ὑπόμνησιν τῶν ἐπταισμένων, καὶ πρὸς βίου διόρθωσιν, ἐφ' οἷς ἡμάρτον, ἱλεοῦντες τὸν Κύριον. Τοῦτον, καὶ νῦν δεόμεθα, δυσώπει πρεσβείαις σου, ὁδοῦς ἡμῖν ὑποδείξει μετανοίας, ἐν πίστει τε καὶ πόθῳ τελούσι σοῦ τὴν θείαν καὶ φωσφόρον, Πάτερ, πανήγυριν.

Στιχ. Μακάριος ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον

* Δεῦτε Λακεδαιμόνων πληθὺς, οἱ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ κώμαις, ἀθροίσθητε, οὐστήσαι λαμπαφοροῦντες ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ Νίκωνος τοῦ Θεοῦ καὶ Παμμάκαρος πανήγυριν, μέλλοντες πρὸς αὐτὸν χαριστήρια· Χαίροις ὁ Μέγας ἀντιλήπτωρ καὶ πρόμαχος τῶν τιμώντων σου τὴν σεβάσιμον κοίμησιν· Νίκων ἀειμακάριστε, τὴν πόλιν σου φύλαττε, ἣν ἐκ πασῶν ἡρετίσῳ, ἐν ᾗ καὶ πόνων κατάπαυσιν τῶν σῶν ἔθου, Πάτερ, μεταβάς πρὸς ὃν ἐπόθεις Χριστόν, αἰοῖδιμε.

Δόξα. Ἦχος β'. Τοῦ Μαλαχοῦ.

Τοῦ Βαπτιστοῦ τὸν βίον ζηλώσας, ἐν νηστεία καὶ ἀσκήσει καὶ ἀγνείᾳ νικητής, Νίκων, ἐδείχθης κατὰ παθῶν καὶ δαιμόνων. Ὅθεν ὡς ἐκεῖνος, τοῖς πᾶσι τὴν μετάνοιαν κηρύττων ἐκράυγαζες: Μετανοεῖτε, καὶ Θεὸς καρποφορεῖτε τὰς ἀρετάς, ἵνα τύχητε τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν.

Καὶ νῦν. Ἦχος β'. Θεοτοκίον. Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου.

Λόγοις ἐν συλλόγοις πᾶσαν ἀρετὴν ἐκθειάζων, δόξαν θηρώμενος,

τῶν περικυκλόντων με, ἔργοις δὲ πέφυκα ἀσελγῆς καὶ ἀνόσιος, μοιχὸς τὴν καρδίαν, ἄσωτος, ἀκάθαρτος, πάσης κακίας μεστός, ἄλλοις τῷ δοκεῖν με διδάσκειν, πάντας δὲ πλανῶν ἀληθεῖα, Δέσποινα, ἐπίστρεψον καὶ σῶσόν με.

Σταυροθετοκίον. Ὁμοιον.

Βότρυν ἢ τεκοῦσα τῆς ζωῆς, ὃν ἀγεωργήτως ἐν μήτρᾳ ἐκυοφόρησας, ξύλω, ὡς ἐώρακας τοῦτον κρεμάμενον, Θρηνηδοῦσα ἡλάλαζες καὶ ἔκραζες: Τέκνον γλυῦκος ἐναπόσταξον, δι' οὗ ἡ μέθη ἀρθῇ πᾶσα τῶν παθῶν εὐεργέτα, δι' ἐμὲ τὴν Σε τετοκυῖαν, θείαις παρακλήσεσιν ὡς εὐσπλαγχνος.

Ἐτερον Δοξαδοκίον.*

Δόξα. Ἦχος πλ. δ'.

* Χαῖρε καὶ εὐφραίνου πόλις ἡ Λακεδαίμων, τοιοῦτον Πολιοῦχον ἐκ Θεοῦ κληρωσάμενη, τὸν τῆς νίκης φερώνυμον, Νίκωνα τὸν ἐν θαύμασι μέγιστον, τῶν δαιμόνων ἐλαύνοντα φάλαγγας, καὶ νόσων παντοίων ἐξαιρούμενον. Αὐτὸν καὶ ἡμεῖς μεσίτην προσάγοντες, αἰτοῦμεν δυσωπεῖν τὸν Χριστόν, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ἀνύμφευτε Παρθένε, ἢ τὸν Θεὸν ἀφράστως συλλαβοῦσα σαρκί, Μητὴρ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, σὼν οἰκετῶν παρακλήσεις δέχου, Πανάμωμε· ἢ πᾶσι χορηγοῦσα καθαρισμόν τῶν πταισμάτων, νῦν τὰς ἡμῶν ἱκεσίας προσδεχομένη δωσώπει σωθῆναι πάντας ἡμᾶς.

Εἶτα. Νῦν ἀπολύεις δοῦλόν σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ ρημά σου ἐν εἰρήνῃ, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν· φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἔθνων καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ.

Ὁ Ἀναγνώστης. Τὸ τρισάγιον.

Ὁ Ἱερεὺς. Ὅτι σοῦ ἐστιν.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος γ'. Θεῖας πίστεως.

Χαίρει ἔχουσα ἡ Λακεδαίμων, θείαν Λάρνακα τῶν σῶν Λειψάνων, ἀναβρύουσαν πηγὰς τῶν ἰάσεων, καὶ διασώζουσαν πάντας ἐκ θλίψεων, τοὺς Σοὶ προστρέχοντας, Πάτερ, ἐκ Πίστεως, Νίκων Ὅοιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἱκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Δόξα. Τὸ αὐτό.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον

Ὁ Διάκονος, οὕσης ἀρτοκλασίας: Τοῦ Κυρίου δεηθώμεν,

Ὁ Ἀρχιερεὺς. Εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος ἔλθοι ἐφ' ἡμᾶς, τῇ αὐτοῦ θείᾳ Χάρτι καὶ φιλανθρωπίᾳ, πάντοτε· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

1. Ἐν τῇ Παρακλητικῇ ἀναγινώσκεται· Βότρυν τὸν παμπέπειρον Ἀγνή.

2. Ἐν τῇ Παρακλητικῇ ἀναγινώσκεται· δι' ἐμοῦ τῆς σε τετοκυῖας.

3. Κατὰ τὴν ἔκδοσιν Μ. Ι. Παπαγιαννοπούλου (1875), καὶ Κ. Γ. Στασιναῆ (1904). Ἐν τοῖς λοιποῖς μηναίοις εἰς τὸν στίχον σημειοῦνται στιχηρὰ τῆς Ὀκτωήχου.

Ὁ χορὸς. Ἀμήν.

Ἐὰν μὴ ᾖ ἀρτοκλασία.

Ὁ διάκονος. Σοφία.

Ὁ ἱερεὺς. Ὁ ὢν εὐλογητὸς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ Ἀρχιερεὺς. Στερεώσαι.

Ὁ ἱερεὺς. Ὑπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς.

Ὁ χορὸς. Τὴν τιμιωτέραν,

Καὶ εἶτα ὁ ἱερεὺς ποιεῖ τὴν ἀπόλυσιν. Δόξα σοι Χριστέ ὁ Θεός, ἡ Ἐλπίς ἡμῶν δόξα σοι κ.λ.π.

ΕΝ Τῷ ΜΕΣΟΝΥΚΤΙΚῷ

Μετὰ τὸν εὐλογητόν. Τὸ Βασιλεῦ Οὐράνιε. Τὸ Τρισάγιον—Παναγία Τριάς. Πάτερ ἡμῶν. Ὅτι σοῦ ἐστιν. Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς. Δόξα καὶ νῦν. Δεῦτε προσκυνήσωμεν. γ'. Ὁ Ν. ψαλμός. Τὸ Πιστεύω, καὶ εὐθὺς ἡ Λιτή. Τὸ τρισάγιον κ.λ.π. Ὅτι σοῦ ἐστιν Τὸ Ἀπολυτίκιον: Χαίρει ἔχουσα ἡ Λακεδαιμόν. Καὶ εὐθὺς ὁ ἱερεὺς. Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, δεόμεθά σου, ἐπάκουσον καὶ ἐλέησον. Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν. Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ ἐλέους. Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ διαφυλαχθῆναι. Ἐτι δεόμεθα καὶ ὑπὲρ τοῦ εἰσακοῦσαι. Ἐπάκουσον ἡμῶν ὁ Θεός, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν.

Μικρὰ ἀπόλυσις. Τὸ εὐξόμεθα ὑπὲρ εἰρήνης τοῦ κόσμου κ.λ.π. Καὶ τὸ Δι' εὐχῶν.

ΕΝ Τῷ ΟΡΘΡῷ

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Μεσονυκτικοῦ, εἰσέρχεται ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα, καὶ στάς ἐνώπιον τῆς Ἀγ. Τραπέζης καὶ προσκυνήσας ἐκ γ', ἐκφωνεῖ Εὐλογητὸς ὁ Θεός.

Ὁ Ἀναγνώστης. Τὸ Τρισάγιον. Παναγία τριάς. Πάτερ ἡμῶν.

Ὁ ἱερεὺς. Ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ Βασιλεία.

Ὁ Ἀναγνώστης. Σῶσον Κύριε. Δόξα. Ὁ Ὑψωθεὶς ἐν τῷ Στραυρῷ. Καὶ νῦν. Προστασία φοβερά καὶ ἀκαταίσχυντε.

Ὁ ἱερεὺς. Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός. Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου. Ὅτι ἐλεήμων.

Ὁ Ἀναγνώστης. Ἐν ὀνόματι Κυρίου εὐλόγησον Πάτερ.

Ὁ ἱερεὺς. Δόξα τῇ ἀγίᾳ καὶ ὁμοουσίῳ καὶ ζωοποιῷ καὶ ἀδιαιρέτῳ Τριάδι κ.λ.π.

Ὁ Ἀναγνώστης. Τὸν Ἐξάψαλμον, οὗ ἀναγιγνωσκομένου, ὁ ἱερεὺς ἱστάμενος μετὰ φόβου ἐμπροσθεν τῆς Ἀγίας Τραπέζης ἀσκεπῆς ἀναγινώσκει μετὰ κατανύξεως μυστικῶς τὰς ὠρισμένας εὐχάς. Εἰς δὲ τὸ : Δόξα Πατρί, τοῦ Ἐξαψάλμου ἐξέρχεται ἡσύχως τοῦ ἱεροῦ βήματος καὶ τελειώνει τὰς ὑπολοίπους τῶν εὐχῶν ἐμπροσθεν τῆς εἰκόνος τοῦ Χριστοῦ. Περαιτωθέντος τοῦ Ἐξαψάλμου λέγει τὴν μεγάλην συναπτήν: Ἐν εἰρήνῃ

τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. καὶ τὴν ἐκφώνησιν: Ὅτι πρέπει. Εἶτα, τὸ Θεὸς Κύριος, καὶ τὰ Ἀπολυτίκια ὡς ἐν τῷ ἑσπερινῷ. Στιχολογοῦνται τὰ ὠρισμένα Καθίσματα τοῦ ψαλτηρίου, καὶ ὁ Πολυέλειος.

Μετὰ τὴν στιχολογίαν.

Κάθισμα. Ἦχος γ'. Ἐπεφάνης δήμερον.

*Ὡς ἀστήρ ἐξέλαμψας ἐκ τῆς ἑώας, καὶ τὸν κόσμον ἠύγασας ταῖς φαιναῖς σου διδασχαῖς, Νίκων, ὁσίων ἀγλάϊσμα, τῆς μετανοίας δαδοῦχε φαινότατε.

Δόξα καὶ νῦν. Θεοτοκίον. Ὁμοίον.

*Ἐπελεύσει Πνεύματος τοῦ Παναγίου, τοῦ Πατρὸς τὸν σύνθρονον, καὶ ὁμοούσιον, φωνῇ ἀγνῇ ἀγγέλου συνέλαβες, Θεοκυῆτορ, Ἀδάμ ἡ ἀνάκλησις.

Μικρὰ συναπτή. Ἐτι καὶ ἔτι. Ἐκφώνησις. Ὅτι σὸν τὸ κράτος.

Μετὰ τὴν β' στιχολογίαν.

Ἦχος πλ. α'. Τὸν δυνάναρχον Λόγον.

*Τὰς φροντίδας τοῦ βίου ἀπαρνησάμενος καὶ ἀγγέλων τὸν βίον ἀναλαβόμενος, ἐγκρατεῖα τὴν ψυχὴν κατελάμπρυνας, καὶ θαυμάτων ἐκ Θεοῦ χάριν ἐδέξω δαψιλῶς, Νίκων, πατέρων τὸ κλέος, ὑπὲρ ἡμῶν ἱκετεύων, τῶν εὐσεβῶς εὐφημοῦντων σε.

Δόξα καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

*Τὴν ταχεῖάν σου σκέπην καὶ τὴν βοήθειαν, καὶ τὸ ἔλεος δεῖξον ἐπὶ τοῖς δούλοις σου, καὶ τὰ κύματα, Ἀγνή, καταπράυνον τῶν ματαίων λογισμῶν καὶ τὴν πεσοῦσάν μου ψυχὴν ἀνάστησον, Θεοτόκε. Οἶδα γάρ, οἶδα, Παρθένε, ὅτι ἰσχύεις, ὅσα καὶ βούλοιο.

Μικρὰ συναπτή. Ἐτι καὶ ἔτι. Ἐκφώνησις, Ὅτι ἀγαθός.

Μετὰ τὸν Πολυέλειον. Ἦχος πλ. δ. Τὴν δοξίαν καὶ λόγον.

*Τὴν πτωχείαν τὴν ὄντως τοῦ δι' ἡμᾶς ἐκ Παρθένου τεχθέντος ἀναλαβόν, τὸν πλοῦτον κατέλιπες καὶ τὴν δόξαν, θεόληπτε, τὴν τῶν τεκόντων σχέσιν, καὶ ξένος γενόμενος, τόπους διαμεῖβων, καὶ Προδρόμου τὸν ζῆλον μιμούμενος, Ὅσιε, ἀνεβόας μετάνοιαν τοῖς λαοῖς ὡς ἂν ἔχοιεν ἐτοίμως ὑπαντῆσαι Χριστῷ τῷ Σωτῆρι, δόξαν τὴν Οὐράνιον τοῖς πιστῶς μεταγνοῦσι παρέχοντι.

Δόξα καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

*Τὴν ψυχὴν μου, Παρθένε, τὴν ταπεινὴν, τὴν ἐν ζάλῃ τοῦ βίου τῶν πειρασμῶν, νῦν ὡς ἀκυβέρνητον, ποντοῦμένην τῷ κλύδωνι, ἀμαρτιῶν φόρτῳ, φανεῖσαν ὑπέραντλον, καὶ εἰς πυθμένα Ἄδου ἐλθεῖν κινδυνεύουσαν φθάσον, Θεοτόκε, πρεσβειῶν σου ἐλεῖ γαλήνην παρέχουσα καὶ κινδύνων ἐξαίρουσα. Σὺ λιμὴν γὰρ ἀχειμάστος, πρεσβεύουσα τῷ σῶ υἱῷ καὶ Θεῷ τῶν πταισμάτων ἄφεσιν δοθῆναί μοι· σὲ γὰρ ἔχω ἐλπίδα ὁ δοῦλος.

Μικρὰ συναπτή. Ἐτι καὶ ἔτι. Ἐκφώνησις. Ὅτι ἠυλόγηται.

Οἱ ἀναβαθμοὶ, τὸ α'. ἀντιφώνον τοῦ δ' ἤχου.

Ἐκ νεότητός μου πολλὰ πολεμεῖ με πάθη· ἀλλ' αὐτὸς ἀντιλαβοῦ, καὶ σῶσον Σωτὴρ μου.

Οἱ μισοῦντες Σιών αἰσχύνθητε ἀπὸ τοῦ Κυρίου· ὡς χόρτος γάρ, πυρὶ ἔσσεσθε ἀπεξηραμμένοι.

Δόξα καὶ νῦν.

Ἄγιε Πνεύματι, πᾶσα ψυχὴ ζωοῦται, καὶ καθάρσει ὑψοῦται λαμπρύνεται, τῇ τριαδικῇ Μονάδι ἱεροκρυφίως.

Προκείμενον· ἦχος δ'.

Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ Ὁσίου αὐτοῦ.

Στίχ. Τὶ ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν :

Ὁ Διάκονος. Τοῦ Κυρίου δεηθώμεν.

Ὁ Ἱερεὺς. Ἐκφώνως : Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν... Καὶ ἡ τάξις τοῦ Ἐωθινοῦ Εὐαγγελίου.

Πᾶσα πνοή. Καὶ ὑπὲρ τοῦ καταξιωθῆναι ἡμᾶς τῆς ἀκροάσεως τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου, Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν ἱκετεύσωμεν. Σοφία, Ὁρθοί. Ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου· Εἰρήνη πᾶσιν. κλπ. Εὐαγγέλιον Ὁσιακόν. Ὁ Ν. ψαλμός. Δόξα, Ταῖς τοῦ Ὁσίου, Καὶ νῦν. Ταῖς τῆς Θεοτόκου. Εἴτα τὸ Ἰδιόμελον. Ἦχος β'. Ἀρνησάμενος τὸν κόσμον. Ζῆτει εἰς τὴν Λιτὴν.

Ὁ Ἱερεὺς. Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν. Κύριε ἐλέησον ἱβ'. Ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς.

Ὁ Κανὼν τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ Ὁσίου.

ᾠδὴ α'. Ἦχος πλ. δ. Ἀρματηλάτην Φαραώ.

* Τῇ τρισηλῷ λαμπηδόνι, πάνσοφε, καταλαμπόμενος, τὰ τῆς ψυχῆς νέφη τῆς ἐμῆς διάλυσον, τὸν νοῦν μου φωταγωγῆσον, καὶ τὰ χεῖλη πρὸς ὕμνον τῶν σὼν ἀγώνων διάνοιξον, Νίκων Θεοφόρε, πρεσβεῖαις σου.

Τῆς οὐρανίου πατριᾶς τῷ ἔρωτι κατασχεθεὶς τὴν ψυχὴν, καὶ τὰ ἐκεῖ κάλλη, καὶ τὴν διαμένουσάν ἐπιποθήσας εὐκλειαν, ἐπιγείου πατρίδος καὶ γεννητόρων ἐμάκρυνας, Νίκων σεαυτὸν πανασοίδιμε.

Τόπου ἐκ τόπου διαμείβων πέφευγας, τὰ παρατρέχοντα τὴν κοσμηκὴν σχέσιν, ταῖς ἀποχωρήσει σαφῶς ἀποκρουόμενος, οὐδενὶ τῶν προσύλων τὸ εὐγενὲς ἐνυβρίσαι σου, Μάκαρ, τῆς ψυχῆς ἀνασχόμενος.

Θεοτοκίον.

Δεδοξασμένα περὶ σοῦ λελάληνται ἐν γενεαῖς γενεῶν, ἡ τὸν Θεὸν λόγον, ἐν γαστρὶ χωρήσασα, ἀγνή δὲ διαμείνας, Θεοτόκε Μαρία· Διὸ σὲ πάντες γεραίρομεν, τὴν μετὰ Θεὸν προστάσιαν ἡμῶν.

Καταβασία. Ἦχος α'.

«Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν, ἀπαντήσατε·» Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε· ἄσατε τῷ Κυρίῳ, πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἀνυμνήσατε, λαοί, ὅτι δεδοξάσται.

ᾠδὴ γ'. Οὐρανίας ἀψίδος.

* Τῶν δακρύων τοῖς ρεῖθροις τῶν παθῶν κατέσβεσας φλόγα, καὶ πηγὰς διδαγμάτων, Νίκων, ἀνέβλυσας, σκευὸς γενόμενος χωρητικὸν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος, Θεομακάριστε.

Ἐξ ἑώας εἰς δύσιν διαδραμών, ἅπαντας τῷ τῆς μετανοίας κηρύγματι

1. Ἐν τοῖς νέοις μηναῖς ἀναγιγνώσκεται «καὶ μετὰ τῶν προσύλων».

κατεπύρρευσας. Ὅθεν κατάλληλον εὔρες τῇ πράξει τὴν κλήσιν, μετανοίας, Ὅσαι, δειχθεὶς φερώνυμος.

Τοῦ Προδρόμου τὸν ζῆλον ἐν τῇ ψυχῇ θέμενος, κόσμῳ τὴν δευτέραν Χριστοῦ ἐμφάνειαν· προανεκήρυττες, καὶ μετανοίας ἀξίους ἐκ καρδίας, ἔλεγε, καρποὺς ποιήσατε.

Θεοτοκίον.

Χαίρε μόνη τεκοῦσα τὸν τοῦ παντός Κύριον· χαίρε τὴν ζωὴν τοῖς ἀνθρώποις ἡ προζενήσασα· χαίρε κατάσκιον καὶ ἀλατόμητον ὄρος· τῶν πιστῶν τὸ στήριγμα, χαίρε Πανάμωμε.

Καταβασία.

«Τῷ πρὸ τῶν αἰώνων ἐκ Πατρός γεννηθέντι ἀρρεύτως Υἱῷ, καὶ ἐπ' ἔσχάτων ἐκ Παρθένου σαρκωθέντι ἀσπόρως, Χριστῷ τῷ Θεῷ, βοήσωμεν·» Ὁ ἀνυψώσας τὸ κέρας ἡμῶν ἅγιος εἶ, Κύριε.

Μικρὰ δυναπτιὴ καὶ ἐκθώνησις : Ὅτι οὐ εἶ ὁ Θεός.

Κάθισμα. Ἦχος α'. Τὸν εὐφρόνουν Σωτήρ.

Τὸν ζῆλον τὸν σεπτὸν· Βαπτιστοῦ ἐμμήσω, καὶ κόσμῳ τὴν φρικτὴν καὶ δευτέραν τοῦ κτίστου ἐμφάνειαν ἐκήρυττες, καὶ τοῖς πᾶσιν ἐκραύγαζες : Νῦν ποιήσατε καρποὺς ἀξίους Κυρίῳ μετανοίας τῆς ἀπὸ καρδίας τελείας, πατὴρ ἡμῶν Ὅσιε.

Δόξα καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Κυβέρνησον, ἀγνή, τὴν ἀθλίαν ψυχὴν μου, καὶ οἴκτειρον οὐτὴν ὑπὸ πληθῆους πταισμάτων βυθῷ ὀλισθαίνουσας ἀπωλείας, Πανάμωμε· καὶ ἐν ὥρᾳ με τῇ φοβερᾷ τοῦ θανάτου ἐλευθέρωσον, κατηγορούντων δαιμόνων, φρικτῆς ἀποφάσεως.

Ἡ Σταυροθεοτοκίον ὁμοιον.

ὦ θαύματος φρικτοῦ ! ὦ καινοῦ ! μυστηρίου ! ἐβόα ἡ ἀγνή καὶ πανάμωμος κόρη, ἐν ξύλῳ ὡς ἐβλεψεν ἀπλωθέντα τὸν Κύριον· ὁ τὰ σύμπαντα ἐν τῇ δρακί περιφέρων, ὡς κατάκριτος, ὑπὸ κριτῶν παρανόμων, Σταυρῷ κατακέκριται !.

ᾠδὴ δ'. Εἰσακήκοα Κύριε.

Ἀληθῶς ἐφίεμενος γνώσεως, μακάριε, πράξιν τέθεικας, θεωρίας σου ἐπίβασιν, τοὺς Ἑλλήνων λήρους παρωσάμενος.

Τῆς καρδίας τὰ ὅμματα πράξεσιν ἐνθέοις προκαθηράμενος, προεμήνυες τὰ μέλλοντα, ὀπτικὴν διάνοιαν προσκτησάμενος.

* Τῆς ἀγνεῖας τῷ ἔρωτι τὴν ψυχὴν τραθεῖς, θερμῶς ἠκολούθησας τῷ Χριστῷ, καὶ εἰσελήλυθας εἰς νυμφῶνα δόξης, Παμμακάριστε.

1. Ἐν τοῖς νέοις μηναῖς ἀναγιγνώσκεται «Πάτερ τὴν δευτέραν ἐν κόσμῳ Χριστοῦ ἐμφάνειαν...»

2. Ἐν τῇ ἐκδόσει Μ. Ι. Παπαγιαννοπούλου καὶ Κ. Γ. Στασιναῆ ἀναγιγνώσκεται καὶ «τοῦ σεπτοῦ».

3. Ἐν τῇ ἐκδόσει Ἀνδρέου Σπινέλλου (1551) ἀναγιγνώσκεται «καὶ φρικτῆς ἀποφάσεως».

4. Ἐν τῇ ἐκδόσει Ἀνδ. Σπινέλλου ἀναγιγνώσκεται «ὦ καὶ νοῦ μυστηρίου !»

5. Ἐν τῇ ἐκδόσει Μ. Ι. Π. καὶ Κ. Γ. Σ. ἀναγιγνώσκεται «πράξει γεγονας, θεωρίας σου ἐπίβασιν».

6. Αὐτόθι «προκαταίρῳμενος».

Θεοτοκίον.

Ἰλασμὸν ἡμῖν δώρησαι τῶν ἀγνοημάτων, ὡς ἀναμάρτητος, καὶ εἰρήνευσον τὸν κόσμον σου ὁ Θεός, πρεσβείας τῆς τεκούσης σε.

Καταβαδία.

«Ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί, καὶ ἄνθος ἐξ αὐτῆς Χριστέ, ἐκ τῆς Παρ. » θένου ἀνεβλάστησας ἐξ ὄρους ὁ αἰνετός κατασκίου δασέος ἤλθες » σαρκωθείς ἐξ ἀπειράνδρου ὁ ἄυλος καὶ Θεός· δόξα τῇ δυνάμει σου » Κύριε».

Ψδὴ Ε'. Ὁρθρίζοντες δοῶμέν οἱ.

* Ἡ πόλις Λακεδαίμων ἐκτίησάτο σε προστάτην καὶ μεσίτην, Ὅσιε, πρὸς τὸν Θεὸν ἀκαταίσχυντον.

Πληγέντα τὸν εἰς Σὲ παροινήσαντα Ἐηλάτως, ταῖς εὐχαῖς ἀνέρρωσας, καὶ σὲ τιμᾶν παρεσκεύασας.

Ναὸν πανευκλεῖ ἀνεστήλωσας τῷ Σωτῆρι, ναὸς ζῶν καὶ ἔμψυχος προχρηματίσας, θεσπέσιε.

Θεοτοκίον

Ζωὴν ἡμῖν ἐβλάστησας, ἄχραντε Θεοτόκε, τὸν κτίστην καὶ Κύριον, ζωοποιοῦντα τὰ σύμπαντα.

Καταβαδία

«Θεὸς ὢν εἰρήνης, Πατὴρ οἰκτιρῶν, τῆς μεγάλης βουλῆς σου τὸν » ἄγγελον εἰρήνην παρεχόμενον ἀπέστειλας ἡμῖν. Ὅθεν θεογνωσίας » πρὸς φῶς ὁδηγηθέντες, ἐκ νυκτός ὀρθρίζοντες δοξολογοῦμέν σε, φι- » λάνθρωπε».

Ψδὴ ζ'. Ἰσαδόθητί μοι δωστήρ.

Ἐδόξασέ σε Θεός, ὁ δοξασθεὶς σου τοῖς μέλεσιν, ἐν τέρασιν θαυμαστοῖς. Διὸ καὶ ἐν τῷ κίονι, ὅπως χρηματίσῃ σοι, ἐν τῷ θείῳ οἴκῳ, τὸ ἐλ-λεῖπον ἀνεπλήρωσας.

Ὡς ἄλλον σε Μωϋσῃν ἡ Λακεδαίμων ἐγνώρισε, πιέζουσα μᾶστιξιν, ἐνθέοις διδάγμασι, τοῖς τῆς μετανοίας, καὶ κακίας ἐξαιρούμενον.

* Ὡς πρῶην, οὕτω καὶ νῦν, βοᾷ σοι, Νίκων μακάριε, ἡ Λακεδαίμων ἡ σὴ λύτρωσάί με, δεόμεν πάσης παραβάσεως, μετανοίας, Πάτερ, τὰς ὁδοὺς ὑποδεικνύων μοι.

Θεοτοκίον

Ῥυσθείμεν τῶν δεινῶν πταισμάτων ταῖς ἱκεσίαις σου, Θεογεννητορ ἀγνή, καὶ τύχοιμεν, Πάναγνε, τῆς θείας ἐλλάμψεως τοῦ ἐκ σοῦ ἀφράστως σαρκωθέντος υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Καταβαδία

«Σπλάγχχνων Ἰωνᾶν ἐμβρυον ἀπήμεσεν ἐνάλιος θῆρ, οἶον ἐδέξατο· τῇ » Παρθένῳ δὲ ἐνοικήσας ὁ Λόγος καὶ σάρκα λαβὼν, διελήλυθε φυλάξας » ἀδιάφθορον· ἥς γὰρ οὐχ ὑπέστη ρεύσεως τὴν τεκοῦσαν κατέσχεν ἀπῆ- » μαντον».

Μικρὰ συναπτὴ. Ἐκφώνησις, Σὺ γὰρ εἶ ὁ Βασιλεὺς.

1. Ἐν τῇ ἐκδόσει Ἀνδρέου Σπινέλλου ἀναγινώσκεται «παροικήσαντα».
2. Αὐτόθι ἐξυμνόμενος.

Κοντάκιον. Ἦχος πλ. 6'. Τὴν ὑπὲρ ἡμῶν

Τὴν Ἀγγελικὴν μιμούμενος πολιτείαν, κόσμον τὰ τερπνὰ ὡς σκύβαλα· ἐλογίσω, μετανοίας τὴν τρίβον δεικνύων ἡμῖν, Θεοφόρε Νίκων Ὅσιε, Διὰ τοῦτο σε γεραίρομεν, ἐκτελοῦντες νῦν τὴν μνήμην σου. Ὑπάρχει γὰρ ἀληθῶς ἱσμάτων πηγὴ.

Ὁ Οἶκος

Τῷ Θεῷ ἀνατεθείς, Πάτερ, ἐκ βρέφους τὴν τοῦ βίου ἐκφυγὼν ματαίαν δόξαν, πᾶσαν ἐκ νεότητος ἀρετὴν διηρίθμησας, ἐξασκήσας λαμπρότατα. Στχυρὸν δὲ ἐν τοῖς ὤμοις λαβὼν τὸν τοῦ Κυρίου, ταῖς τούτου, Νίκων τρίβοις ὠδεύσας τρανῶς· μιμούμενος πᾶσαν τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου τὴν παρρησίαν τε καὶ τὸν ζῆλον, τῆς μετανοίας κῆρυξ ἐδείχθης κραυγάζων ἐν ταῖς πόλεσι, μετανοεῖτε, ἡγγικεν ἡ Χριστοῦ ἀτελεύτητος βασι-λεῖα, ἡ οὐράνιος, τοῖς ἐν πίστει εἰλικρινεῖ δεχομένοις νῦν αὐτὴν καθαρῷ λογισμῷ. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν σφοδρὴν τῶν λειψάνων τῶν σῶν προσκυνούμεν εὐσεβῶς· ὑπάρχει γὰρ ἀληθῶς ἱσμάτων πηγὴ.

Συναξάριον.

Τῇ 26ῃ τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου, Μνήμη τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἀλυπίου τοῦ Κιονίτου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ Πατρὸς ἡμῶν Στυλιανοῦ τοῦ Παφλαγονός.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἀκακίου τοῦ ἐν τῇ Κλίμακι.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβου τοῦ Ἀναχωρητοῦ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Σίλου ἐπισκόπου Περείδος.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε».

Στιχ. Οἱ Λακεδαίμων, οὐδαμῶς Δαίμων λάκκοι.

Σοβεῖ γὰρ αὐτὸν τοῖς τεραστίοις Νίκων.

Ταῖς τῶν σῶν Ἀγίων πρεσβείαις, ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς. Ἀμήν.

Ψδὴ ζ'. Οἱ ἐκ τῆς Ἰουδαίας.

Ὡς ἐν ἄρματι, Πάτερ, ἀρετῶν τετρακτῦ' σὺ ἐποχούμενος, ἀνέδραμες εἰς ὕψος, Ἥλιος ὥσπερ ἄλλος, μελωδῶν τῷ Σωτῆρι σου· ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν, Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

Ζηλωτὴς ὥσπερ ἄλλος, τοῖς ποθοῦσί σε, Πάτερ, τὸ ράκος ἔλιπες, ἐν ᾧ, σοῦ τὸ σαρκίον ἐκτρύχων καὶ πιέζων, τὴν ψυχὴν διανέπαυες· Ὁ τῶν πατέρων, βοῶν, Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

*Τῶν ἀγγέλων τὸν βίον, ἐπὶ γῆς βιωτεύσας, Νίκων μακάριε, σὺν τούτοις συνευφραίνῃ, ὁρῶν τοῦ σοῦ Δεσπότου καλλονὴν τὴν ἀνέκφραστον. Ὁ τῶν πατέρων, βοῶν, Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

Θεοτοκίον.

Σοφίας ἐμπλησον πάντας καὶ δυνάμειος θείας, ἡ ἐνυπόστατος Σοφία

1. Αὐτόθι «κύβαλα».

τοῦ ὑψίστου, διὰ τῆς Θεοτόκου, τοὺς ἐν πίστει σοι ψάλλοντας. Ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

Καταβαδία

Οἱ παῖδες, εὐσεβεῖα συντραφέντες, δυσεβοῦς προστάγματος καταφρονήσαντες, πυρὸς ἀπειλὴν οὐκ ἐποίησαν· ἀλλ' ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς ἐστῶτες ἔψαλλον. Ὁ τῶν πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

Ὡδὴ ν'. Ἑξαπλάσιος κάμινος.

Τὸ καθαρὸν καὶ ἄσπιλον τῆς ψυχῆς περιβόλαιον, τὸ καρτερικὸν καὶ ἀπαθὲς σαρκίον σου, ὡς θεῖον θησαύρισμα ἢ Λακεδαίμων φέρουσα, καὶ σωματικῶν καὶ ψυχικῶν ἀλγημάτων τὴν ῥώσιν ἐξαιτεῖται, μελωδοῦσα συμφῶνως: οἱ παῖδες εὐλογεῖτε, ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε, λαὸς ὑπερυψοῦτε Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Τῶν ἱαμάτων χάριτας ἢ σορὸς ἀναβλύζουσα, πᾶσαν νοσημάτων καὶ παθῶν ἐπήρειαν, πανιοῖαν τε κᾶκωσιν καὶ μαλακίαν ἅπασαν, πάντων θεραπεύει τῶν πιστῶς μελωδούντων. Οἱ παῖδες εὐλογεῖτε, ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε, λαὸς ὑπερυψοῦτε Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ὑπὲρ ἡμῶν ἰλέωσαι τὸν Σωτῆρα καὶ Κύριον, τῶν καταφευγόντων τῇ σῇ σκέπῃ*, Ὅσιε, ὡς νίκης ἐπώνυμος καὶ Θεῷ παριστάμενος, πάσης λυτρωθῆναι τῶν ἐχθρῶν κακουργίας, δαιμόνων ἐπηρείας καὶ ἀνάγκης καὶ νόσου, τοὺς πιστεῖ σε ὑμνοῦντας εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Θεοτοκίον

Νοὺς ἐξεπεῖν οὐ δύναται τὸ φρικτὸν τῆς λοχείας σου. Πῶς παρθενεὺς μετὰ τόκον ἄχραντε· ὡς μόνος ἐπίσταται ὁ τῶν ἀπάντων Κύριος. Ὅν ἰλεομένην μὴ ἐλλίπης, Παρθέने, σωθῆναι τοὺς ἐν πίστει τῷ υἱῷ σου βοῶντας· λαὸς ὑπερυψοῦτε Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Καταβαδία

Θαύματος ὑπερφυοῦς ἡδροσοβόλος ἐξεκόνισε κάμινος τύπον· οὐ γὰρ οὐς ἐδέξατο φλέγει νέους, ὡς οὐδὲ πῦρ τῆς Θεότητος Παρθένου ἦν ὑπέδυνηδύν· διὸ ἀνυμνοῦντες ἀναμέλωμεν· Εὐλογεῖτω ἢ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον καὶ ὑπερυψοῦτω εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ὁ Διάκονος: Τὴν Θεοτόκον καὶ μητέρα τοῦ φωτὸς ἐν ὕμνοις τιμῶντες μεγαλύνομεν. Καὶ εὐθὺς εὐλογήσαντος τοῦ ἱερέως τὸ θυμίαμα, θυμῖα ὡς συνήθως, τῶν χορῶν στιχουργούντων τὴν: Τιμιωτέραν.

Ὡδὴ ἐνάτη.

Ὡδὴ τῆς Θεοτόκου. Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (κεφ. Α. 46--47).

Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ, τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν λόγον τεκοῦσαν, τὴν ὄντως Θεοτόκον, σὲ μεγαλύνομεν.

Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον καὶ ἡγαλλίασε τὸ πνευμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ Σωτῆρι μου.

1. Ἐν τῇ ἐκδόσει Μ. Ι. Παπαγιαννοπούλου καὶ Κ. Γ. Στασινάκη ἀναγινώσκεται «κραυγάζοντας».

2. Ἐν τῇ ἐκδόσει Ἀνδ. Σπινέλλου ἀναγινώσκεται «τὴν σὴν σκέπην».

3. Ἀντὶ τοῦ ἐν πίστει τῷ υἱῷ σου βοῶσαι.

Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ· ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί.

Ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατός, καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεάν καὶ γενεάν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν.

Ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίας καρδίας αὐτῶν.

Καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσε ταπεινοὺς· πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς.

Ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ μνησθῆναι ἐλέους, καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραάμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἕως αἰῶνος.

Ὡδὴ τοῦ Ὁδίου. Ἐξέστη ἐπὶ ταύτῃ ὁ Οὐρανός.

Ἀμέσως ἀπολαύων, Πάτερ, ζωῆς, ὑπὲρ ἧς ἠγωνίσω πρὸς δύναμιν, ἐπὶ τῆς γῆς βίῳ διαπρέψας ἀγγελικῶ καὶ μεταβάς, μακάριε Νίκων, πρὸς αὐλοῦς διαμονάς, σωθῆναι, Θεοφόρε, δυσώπει τοὺς ἐν πίστει ἐν τῷ ναῷ σου προσεδρεύοντας.

Ἀγάλλῃ σὺν ἀγγέλοις ἐν οὐρανῷ, τῷ τῶν ὄλων Θεῷ παριστάμενος καὶ ἐπὶ γῆς βρῦει σου ἡ θῆκη τὰς δωρεάς, ἐν ᾗ σεπτῶς κατάκειται σῶμά σου τὸ ἅγιον καὶ σεπτόν, τοῖς πόθῳ προσιοῦσι καὶ φόβῳ ἀπτομένοις, Νίκων Παμμάκτρ, τῶν λειψάνων σου.

* Δεχόμενος τῶν δούλων σου τὰς φωνάς, τῶν ἐκ πόθου τελούντων τὴν μνήμην σου, ῥῦσαι δεινῶν νόσων καὶ παντοίας ἐπιβουλῆς, ἰθύνων πρὸς μετάνοιαν. ὦν περ ἐξημάρτομεν εἰς Θεόν, ταῖς σαῖς πρὸς τὸν Δεσπότην πρεσβείαις εὐπροσδέκτοις, Νίκων ὁσίων ἐγκαλλώπισμα.

Θεοτοκίον.

Ἐν σοὶ τῆς παρθενίας τὸ καθαρὸν ἐτιμήθη. Μαρία Πανύμνητε· σὺ γὰρ Θεόν, μόνη συλλαβοῦσα ἄνευ σποράς, σεσαρκωμένον τέτοκας, μείνας παρθένος παναληθής, Διὸ σὲ Θεοτόκον κυρίως ἀνυμνοῦμεν, καὶ προσκυνοῦμεν, καὶ δοξάζομεν.

Καταβαδία.

«Μεγάλυνον, ψυχὴ μου, τὴν τιμιωτέραν καὶ ἐνδοξοτέραν τῶν ἄνω στρατευμάτων.

»Μυστήριον ξένον ὁρῶ καὶ παράδοξον· οὐρανὸν τὸ σπῆλαιον· θρόνον· »χερουβικὸν τὴν Παρθένον· τὴν φάτην χωρίον· ἐν ᾧ ἀνεκλίθη ὁ ἀχώρητος Χριστὸς ὁ Θεός, ὃν ἀνυμνοῦντες μεγαλύνομεν».

Μικρὰ συναπτὴ. Ἐτι καὶ ἔτι. Ἐκφώνησις· Ὅτι σὲ αἰνοῦσιν

Ἐξαποστειλᾶριον. Οὐρανὸν τοῖς ἁγίοις.

Ἡ θῆκη, ἐνθα σοὶ κεῖται τὸ εὐκλεέστατον σῶμα, χάριτας βλῦζει τοῖς πᾶσι τῶν ἱαμάτων δαφιλῶς, τοῖς προσιοῦσιν ἐν πίστει, Νίκων, αἰεὶ Θεοφόρε.

Δόξα. Ὁμοιον.

*Τῶν ἀσκητῶν τὸ κλέος, τῆς μετανοίας τὸν λύχνον, τὴν τῶν θαυμάτων πλημμύραν, δαιμόνων τὸν ἐλατήρα, Λακεδαιμόνων τὰ πλήρη πόθῳ σε, Νίκων, τιμῶμεν.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Αἱ τῶν ἀγγέλων πᾶσαι καὶ ἀρχαγγέλων χορεῖται ἀνευφημοῦσί σε κόρη, Μητὲρ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, καὶ τῶν βροτῶν ἅπαν γένος, δοξολογοῦμέν σε πόθῳ.

Αἱνοί.

Πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον. Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τοῖς ὑψίστοις. Σοὶ πρέπει ὕμνος τῷ Θεῷ.

Αἰνεῖτε αὐτὸν πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ· αἰνεῖτε αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ. Σοὶ πρέπει ὕμνος τῷ Θεῷ.

Καὶ ἰσθῶμεν στίχους ἐξ καὶ ψάλλομεν τὰ ἐπόμενα τέσσαρα στιχηρὰ δευτεροῦντες τὰ δύο πρῶτα.

Στιχηρὰ προδόμοια. Ὕμνος α. Τῶν Οὐρανίων ταγμάτων

Τῶν ἐφετῶν ἀπολαύων ἀμέσως, Ὅσιε, τῶν ἐπὶ γῆς φωτίζεις πάντων τὰς διανοίας, ἐν πίστει ἐκτελούντων μνήμην τὴν σὴν, Θεοφόρε Πατὴρ ἡμῶν, καὶ τῷ ναφ σου τῷ θεῷ πανευσεβῶς ἀθροισθέντων, Παμμακάριστε.

Σὺ τοῦ Προδρόμου τὸν ζῆλον ἐκμιμησάμενος, Μετανοεῖτε πᾶσιν ἀνθρώποις, Παμμάκαρ, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἡ γὰρ Χριστοῦ Βασιλεία ἐφέστηκεν, ὃν ἐκδυσώπει ἀπαύστως ὑπὲρ ἡμῶν, τῶν ἐν πίστει δοξαζόντων σε.

Ἐκ τῆς ἐφ᾽ αὐτὴν δόξης, Πάτερ, διέδραμες, καὶ μετανοίας πάντας κατεπύρσευσας λόγοις, ὡς ἄλλον Μωϋσῆν δὲ πόλις ἡ σὴ, Λακεδαίμων, ἐγνώρισε· τὴν γὰρ παθῶν ἀποτέμνεις Αἴγυπτον νῦν, μετανοίας διδάγμασιν.

* Ἡ Λακεδαίμων σε πόλις φρουρὸν πλουτήσασα καὶ πολιοῦχον θεῖον, εὐχαρίστως προσάγει φωνάς σοι, Θεοφόρε Νίκων, αἰεὶ ἀπὸ πάσης αἰρέσεως, κακοβουλίας τε πάντων τῶν δυσεβῶν ῥυομένη ταῖς πρεσβείαις σου.

Δόξα. Ὕμνος πλ. 6¹.

Ὅσιε Πάτερ, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος τῶν κατορθωμάτων σου. Διὸ ἐν τοῖς οὐρανοῖς εὔρες μισθὸν τῶν καμάτων σου. Τῶν δαιμόνων ἔλυσας² τὰς φάλαγγας, τῶν ἀγγέλων ἔφθασας τὰ τάγματα, ὧν τὸν βίον ἀμέμπτως ἐξήλωσας· παρρησίαν ἔχων ἐν τῇ μνήμῃ σου³, εἰρήνην αἰτῆσαι ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Μεταβολὴ τῶν θλιβομένων, ἀπαλλαγὴ τῶν ἀσθενούντων, ὑπάρχουσα Θεοτόκε Πανύμνητε, σῶζε πόλιν καὶ λαόν, τῶν πολεμουμένων ἢ εἰρήνη, τῶν χειμαζομένων ἢ γαλήνη, ἡ μόνη προστασία τῶν πιστῶν.

Σταυροεορτοκίον ὁμοιον. Τριήμερος ἀνάστασις Χριστοῦ.

Ἡ Πάναγνος ὡς εἶδε σε ἐπὶ Σταυροῦ κρεμάμενον, θρηνῶδοῦσα ἀνεβόα μητρικῶς. Υἱέ μου καὶ Θεέ μου, γλυκύτατόν μου τέκνον, πῶς φέρεις πάθος ἐπονείδιστον;

1. Ἐν τοῖς νέοις μηνάοις ἀναγινώσκεται «δι' ὧν».

2. Αὐτόθι «ῥύσας».

3. Αὐτόθι ἀντὶ «ἐν τῇ μνήμῃ σου», ἀναγινώσκεται «πρὸς Χριστὸν τὸν Θεόν».

Δοξαδοτικὸν ἑτερον¹

Δόξα. Ὕμνος πλ. 6.

* Σήμερον τὰ πλήθη τῶν πιστῶν συνελθόντα, τὴν μνήμην τιμήσωμεν Νίκωνος τοῦ Θεοφόρου Πατρός. Οὗτος γὰρ ἐμφρόνως τῶν ὀχληρῶν ἐπαναστάς τοῦ βίου, καὶ ἐγκρατεῖα τὸ σῶμα περιφραξάμενος, τὰς τῶν παθῶν κινήσεις, εὐχαῖς καὶ ἀγρυπνίαις, ἀπενέκρωσεν. Ὅθεν καὶ χαρισμάτων οὐρανίων πλήρης γενόμενος, ἀπελαύνει πᾶσαν νόσον ἐξ ἀνθρώπων, καὶ πρεσβεύει Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

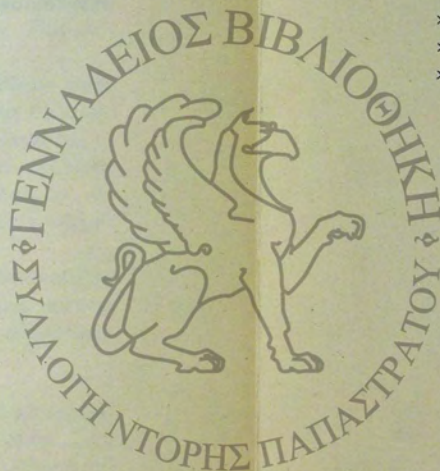
Θεοτόκε, σὺ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, ἡ βλαστήσασα τὸν καρπὸν τῆς ζωῆς· σὲ ἱκετεύομεν πρέσβευε, Δέσποινα, μετὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ πάντων τῶν Ἀγίων, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Δοξολογία Μεγάλη καὶ Ἀπόλυσις. Καὶ καθ' ἑξῆς ἡ Θεία Λειτουργία. Κοντάκιον, Ἡ Παρθένος σήμερον. Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον Ὀσιακόν.

1. Εὐρηται ἐν τῇ ἐκδόσει Μ. Ι. Παπαριανοπούλου καὶ Κ. Γ. Στασινάκη.

ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Έν	σ.	44α	στ.	41	εὐχαριστεῖτο ἀνάγνωθι	ηὐχαριστεῖτο
»	»	129α	»	19	6500	» 6506
»	»	137	»	8	(Εἰκ. 27)	» (Εἰκ. 37)
»	»	138	ὑποσ. 2		Premiere	» Premier
»	»	167β	στ.	23	Τὸ βάρος	» Τὸ φάρος

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κεφάλ.	Σελίς
Α'. Ἀφιέρωσις	3
Β'. Πρόλογος. Ἐκφρασις Εὐγνωμοσύνης εἰς τὸν Σπυρίδωνα Λάμπρον	4 5
Γ'. Εἰσαγωγή. Ἡ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ Κρήτῃ κατάστασις κατὰ τὸν Η'. Θ' καὶ Ι' αἰῶνα, καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε».	6-27.
α' Οἱ Σλαῦοι ἐν Πελοποννήσῳ	6-11,16
Μία προσπάθεια τοῦ Φαλμεράϋερ	6
Σλαυῖκα τοπωνυμῖαι ἐν Λακεδαιμόνι	6 7
Προστριβαὶ Σλαύων καὶ Αὐτοχθόνων	7 11
Σλαῦοι Μιληγγοὶ καὶ Ἐξερίται	7,8,16,20,21,23.
β'. Πλήρης Ἀφομοίωσις τῶν Σλαύων καὶ ἐκχριστιανισμός αὐτῶν.	8-11
Ἐκχριστιανισμός τῶν Μανιατῶν	11 20
γ'. Ἀποικοὶ Ἰουδαῖοι ἐν Λακεδαίμονι. Ἱστορία τῶν σχέσεων φιλίας Ἰουδαίων καὶ Λακεδαιμονίων	1.-15,96-98
Ἰουδαϊκὴ κοινότης ἐν Σπάρτῃ	15,16,22,23.
δ'. Ὁ Ὁσος Νίκων καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ	15-25.
Ἡ ἐσωτερικὴ κατάστασις ἐν Κρήτῃ	16,19,72-78
Ἡ ἐσωτερικὴ κατάστασις ἐν Πελοποννήσῳ καὶ Λακεδαίμονι κατὰ τὸν Ι αἰῶνα	19-25
Ἐγκαταβίωσις τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἐν Λακεδαίμονι	19-21,96-100
ε'. Σπουδαιότης καὶ σημασία τοῦ βίου τοῦ Ὁσίου Νίκωνος	25-27
Δ'. Προοίμιον εἰς τὸν βίον τοῦ Ὁσίου Νίκωνος κατὰ τοὺς Κώδικας Βαρβερινόν καὶ Κουτλουμουσιανόν	29-30
Ε'. Βίος καὶ Πολιτεία τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε»	31-132
α' Πατρὶς καὶ ἔτος γεννήσεως τοῦ Ὁσίου	29,70-72
β' Πρώτῃ ηλικίᾳ τοῦ Ὁσίου	29-33
γ' Ἀναχώρησις τοῦ Ὁσίου ἐκ τῆς πατρικῆς οἰκίας	33-35
δ' Ἀφίξις τοῦ Ὁσίου εἰς τὴν Μονὴν τῆς Χρυσῆς Πέτρας	35-37
ε' Ὁραματισμός τοῦ Ἡγουμένου	37-39
στ' Σκληραγωγία καὶ δίαιτα τοῦ Ὁσίου	39 41

Κεφάλ.	Σελίς
ζ' Ἀνάδειξις ἀρετῶν τοῦ Ὁσίου ἐν τῇ μονῇ	41-43
η' Νέοι ἀσκητικοὶ ἀγῶνες τοῦ Ὁσίου	43-46
θ' Ἡ σωτηρία τῶν ἄλλων ὑπόθεσις τῶν ἀκαταπαύστων δακρύων του	46-48
ι' Ἀναζήτησις τοῦ Ὁσίου ὑπὸ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ	48-51
ια' Ὁ Ὁσιος καθίσταται κοινωνὸς τῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς του ἀναζητήσεως	51-55
ιβ' Ἀναχώρησις τοῦ Ὁσίου ἐκ τῆς Μονῆς	55-58
ιγ' Ἀκαρπος ἀναζήτησις τοῦ πατρὸς τοῦ Ὁσίου	58-60
ιδ' Δραματικὴ συνάντησις τοῦ Ὁσίου μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ	60-65
ιε' Νέα ἄσκησις τοῦ Ὁσίου Νίκωνος	65-68
ιστ' Ἐναρξίς τοῦ Εὐαγγελικοῦ ἔργου τοῦ Ὁσίου	18, 68-70
ιζ' Προσδιορισμὸς τῆς ἡλικίας τοῦ Ὁσίου	29, 70-72
ιη' Ἐθνικὴ καὶ θρησκευτικὴ δράσις τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἐν Κρήτῃ	16-19, 71-77
ιθ' Ἀνοικοδόμησις ναοῦ εἰς τὴν Μάρτυρα Φωτεινὴν καὶ ἀπόπλους τοῦ Ὁσίου ἐκ Κρήτης	77-78
κ' Θρησκευτικὴ καὶ ἔθνικὴ δράσις τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι. Μετάβασις τούτου εἰς Ἐπίδauρον	18, 19-78-81—
κα' Ἀπόπλους ἐκ Δαμαλᾶ καὶ μετάβασις εἰς Ἀθήνας	81-82
κβ' Τὸ Κήρυγμα τοῦ Ὁσίου ἐν Ἀθήναις, καὶ ἀναχώρησις ἐξ Ἀθηνῶν	82-83
κγ' Μετάβασις τοῦ Ὁσίου εἰς Εὐβοίαν	83-85
κδ' καὶ πρῶτον θαῦμα ἐν Εὐβοίᾳ	85-86
κε' Δεύτερον θαῦμα ἐν Εὐρίπω.	87-89
κστ' Μετάβασις τοῦ Ὁσίου εἰς Θήβας. Διαμονὴ καὶ ἄσκησις αὐτοῦ εἰς τὴν Κιθαιρῶνα	89-90
κζ' Μετάβασις τοῦ Ὁσίου εἰς Κόρινθον ἐκ Θηβῶν	90-92
κη' Μετάβασις τοῦ Ὁσίου εἰς Ἄργος. Τὰ καθ' ὁδὸν θαυματουργηθέντα	92-93
κθ' Ὁ Ὁσιος Νίκων εἰς τὸ Ἄργος καὶ Ναύπλιον. Θεραπεία τοῦ Ἰωάννου Βλαντερίου	19, 93-96
λ' Ἐπίσκεψις τῆς Μεσημβρινῆς Πελοποννήσου, Σπάρτης, Μαΐνης Καλαμάτας	22-23, 96-98
λα' Πρόσκλησις καὶ μετάβασις τοῦ Ὁσίου εἰς Σπάρτην. Ἀπέλασις ἐκ Σπάρτης τῶν Ἰουδαίων.	20, 98-100
λβ' Μόνιμος ἐγκατάστασις τοῦ Ὁσίου ἐν Λακεδαιμονίᾳ, καὶ θεμελίωσις ἐν αὐτῇ Ναοῦ	100-105
λγ' Τιμωρία τοῦ ἀσεβοῦς Ἀράτου ἀντιδράσαντος εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Ναοῦ	

Κεφάλ.	Σελίς
λδ' Τὰ κατὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ τερατουργηθέντα. Πρῶτον θαῦμα.	105-106
λε' Ἔτερα τρία θαύματα	106-107
λστ' Καθιέρωσις τοῦ Ναοῦ καὶ τὰ ὅσα ἑτερατουργήθη- σαν κατ' αὐτήν. Χρόνος τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Ναοῦ	109-112
λζ' Ἡ Θεία Χάρις ἐπισκιάζει τὸν Ναόν	112
λη' Παραδειγματικὴ τιμωρία τοῦ στρατηγοῦ Γρηγορίου	112-116
λθ' Ὁ Ὁσιος εἰς Κόρινθον παρὰ τῷ στρατηγῷ Βασι- λείῳ Ἀποκαύκῳ καὶ αἱ Βουλγαρικαὶ ἐπιδρομαὶ	116-118
μ' Ὅσα συνέβησαν θαυμαστά καὶ ἐξαισία κατὰ τὴν ἐπι- στροφὴν τοῦ Ὁσίου ἀπὸ Κορίνθου εἰς Σπάρτην	118-121
μα' Ὁ Ὁσιος Νίκων καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Μαλακηνὸς	121-123
στ' Ἀσθένεια. Τελευταῖαι ὑποθήκαι. Θάνατος. Προσδι- ορισμὸς τοῦ ἔτους τοῦ θανάτου καὶ Εἰκὼν τοῦ Ὁ- σίου Νίκωνος	124-132
α' Ἀσθένεια καὶ τελευταῖαι ὑποθήκαι τοῦ Ὁσίου	124α-127α, 126β-129β
β' Εἰκὼν τοῦ Ὁσίου	124β-126β
γ' Θάνατος τοῦ Ὁσίου καὶ ὅσα κατ' αὐτὸν θαυμά- καὶ ἐξαισία ἑτερατουργήθησαν	127α-131α, 129β-131β
δ' Ὁ Νεκρὸς τοῦ Ὁσίου ἀποτίθεται εἰς θήκην.	131-132
ε' Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ Ὁσίου.	132
ζ' Ἡ εἰκὼν τοῦ Ὁσίου. Τὸ ἐπ' αὐτῇ θαῦμα. Καὶ ἡ εἰκο- νογραφία αὐτοῦ.	124β-126β, 132-137
η' Ἡ Μνήμη τοῦ Ὁσίου μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κων- σταντινουπόλεως	137-140
θ' Ἀνέγερσις Ναοῦ ἐν Σπάρτῃ εἰς τὸν Ὁσιον Νίκωνα.	140-144
ι' Θαύματα γενόμενα ὑπὸ τοῦ Ὁσίου μετὰ τὴν Κοίμη- σιν αὐτοῦ.	145-208
α' Θεραπεία τοῦ υἱοῦ Σαββατίου τινος.	132 β, 145
β' Θεραπεία Γρηγορίου τινος	146-147
γ' Θεραπεία Φρενοπλήτου.	147-148
δ' Θεραπεία ἐτέρου φρενοπλήτου.	148-149
ε' Θεραπεία γυναικὸς Σπαρτιάτιδος.	149-150
στ' Θεραπεία γυναικὸς πασχούσης ἐκ καρκίνου.	150-151
ζ' Θεραπεία ὀφιοπλήκτου ἐκ χωρίου Ἐλους.	151-153
η' Θεραπεία ὀφιοπλήκτου ἐκ Καλαμάτας.	153-155
θ' Αἰχμαλωσία τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ὑπὸ ληστῶν καὶ τιμωρία αὐτῶν	155-158
ι' Τὸ μοναστήριον τοῦ Ὁσίου καὶ τιμωρία Κουβι- κουλλαρίου τινός.	158-161
ια' Ἀνακαίνισις τοῦ μοναστηρίου τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου Γρηγορίου.	161-162

Κεφάλ.	Σελίς
ιβ Τιμωρία Ἀντιόχου τινός ἀσκοῦντος τὴν δουρικὴν ἀρχὴν ἐν Λακεδαίμονι	162-165
ιγ Τιμωρία Μιχαὴλ τινος ἐπονομαζομένου Χαιροσφάκτου	165-172
ιδ Τιμωρία ληστῶν	172-175
ιε Ἀπειλὴ καταστροφῆς τῆς Λακεδαίμονος ὑπὸ σεισμοῦ καὶ τὸ ἐν αὐτῇ γεγονὸς θαῦμα	175-177
ιστ Τιμωρία Στεφάνου τινός καὶ θεραπεία τοῦ υἱοῦ του	177-180
ιζ Θεραπεία θηλάζοντος παιδίου	180-182
ιη Θαῦμα γεγονὸς εἰς τὸν συγγραφέα τοῦ βίου καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ Ὁσίου	182-183
ιβ Τιμωρία ληστῶν ἀπαγαγόντων παρθένον	183-186
κ Θεραπεία ἱερέως τινός Λουκά	186-189
κα Θεραπεία τυφλοῦ τινος Προκοπίου	189-191
κβ Θεραπεία Μιχαὴλ Ἀργυρομύτη ἐκ Κορίνθου, φρενοπλήκτου	191-192
κγ Τιμωρία Ἰωάννου τινός καὶ τὸ ἐπὶ ταύτῃ γεγονὸς θαῦμα εἰς αὐτόν	192
κδ Θεραπεία Βιταλίου τινός, τὸ γένος Λατίνου	196-199
κε Τιμωρία καὶ σωτηρία παιδός	199-203
κστ Ἐξαιρετικὴ εὐνοία τοῦ Ὁσίου εἰς τοὺς Σπαρτιάτας	203-205
ΙΑ Ἐπίλογος. Ἀνεκδιήγητα τὰ θαύματα τοῦ Ὁσίου. Ἰκεσία τοῦ συγγραφέως πρὸς τὸν Ὁσιον	205-208
ΙΒ Ἡ Διαθήκη καὶ ἡ ἡσματικὴ Ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου	209-215
α Ἡ Διαθήκη τοῦ Ὁσίου	209-213
β Ἡσματικὴ ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε» ψαλλομένη τῇ 26 Νοεμβρίου	213-215
ΙΓ Τυπικὴ Διάταξις αὐτῆς	215-231
α Ἐν τῷ Ἑσπερινῷ	216-222
β Ἐν τῷ Μεσονυκτικῷ	222
γ Ἐν τῷ Ὁρθρῷ κλπ.	222-231
ΙΔ Τὰ κυριώτερα Παρράματα	232

ΕΙΚΟΝΕΣ

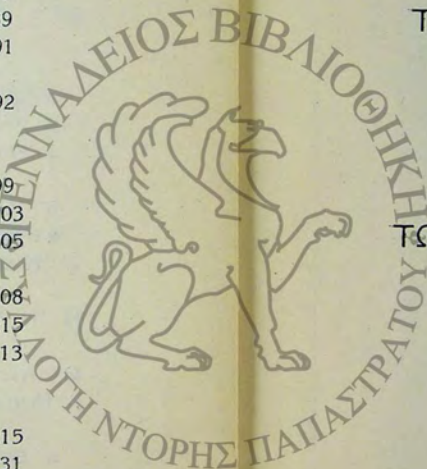
ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΝΙΚΩΝΟΣ
ΤΟΥ "ΜΕΤΑΝΟΕΙΤΕ,"

ΚΑΙ

ΤΩΝ ΕΡΕΙΠΙΩΝ ΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΑ

ΑΝΑΣΚΑΠΤΟΜΕΝΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΝΑΟΥ

ΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΙΚΟΝ 1

Πανοραμική άποψη τῶν ἐρείπων τοῦ ἀνασκαπτομένου Ναοῦ τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοῦτε» ἐν Σπάρτῃ, καὶ τοῦ Δυτικῶς τούτου παρεκκλήριου. (Βλ. σελ. 24, 162)

ΕΙΚΩΝ 1

Πανοραμική ἄποψις τῶν ἐρειπίων τοῦ ἀνασκαπτομένου Ναοῦ τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε» ἐν Σπάρτῃ, καὶ τοῦ Δυτικῶς τούτου παρεκκλησίου. (Βλ. σελ. 24, 162)

ΕΙΚΩΝ 2^α

Τὰ ερείπια τοῦ Δυτικῶς τοῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς τοῦ Ἀγ. Νίκωνος παρεκκλησίου (Βλ. σελ. 24, 162)

ΕΙΚΩΝ 2β

Ἑτέρα ἄποψις τῶν ἔρειπίων τοῦ Δυτικῶς τοῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Νίκανος παρεκκλησίου (Βλ. σ. 24, 162)

ΕΙΚΩΝ 2Υ

Ἐν τμήμα τῶν ἐρειπίων τοῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Νίκωνος (Βλ. σ. 24, 162)

ΕΙΚΩΝ 3α

Κλίμαξ ἀνόδου εἰς τὸν περίβολον τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἀπὸ Βορρᾶ. Ὁ ἀνερχόμενος εἶναι ὁ καθηγητὴς κ. Ἀδομαντίου (Βλ. σ. 24, 162)

ΕΙΚΩΝ 3β

*Ἑτέρα ἄποψις τῆς κλίμακος ἀνόδου ἀπὸ Βορρᾶ εἰς τὸν περίβολον τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Νίκωνος.
(Βλ. σ. 24, 162)*

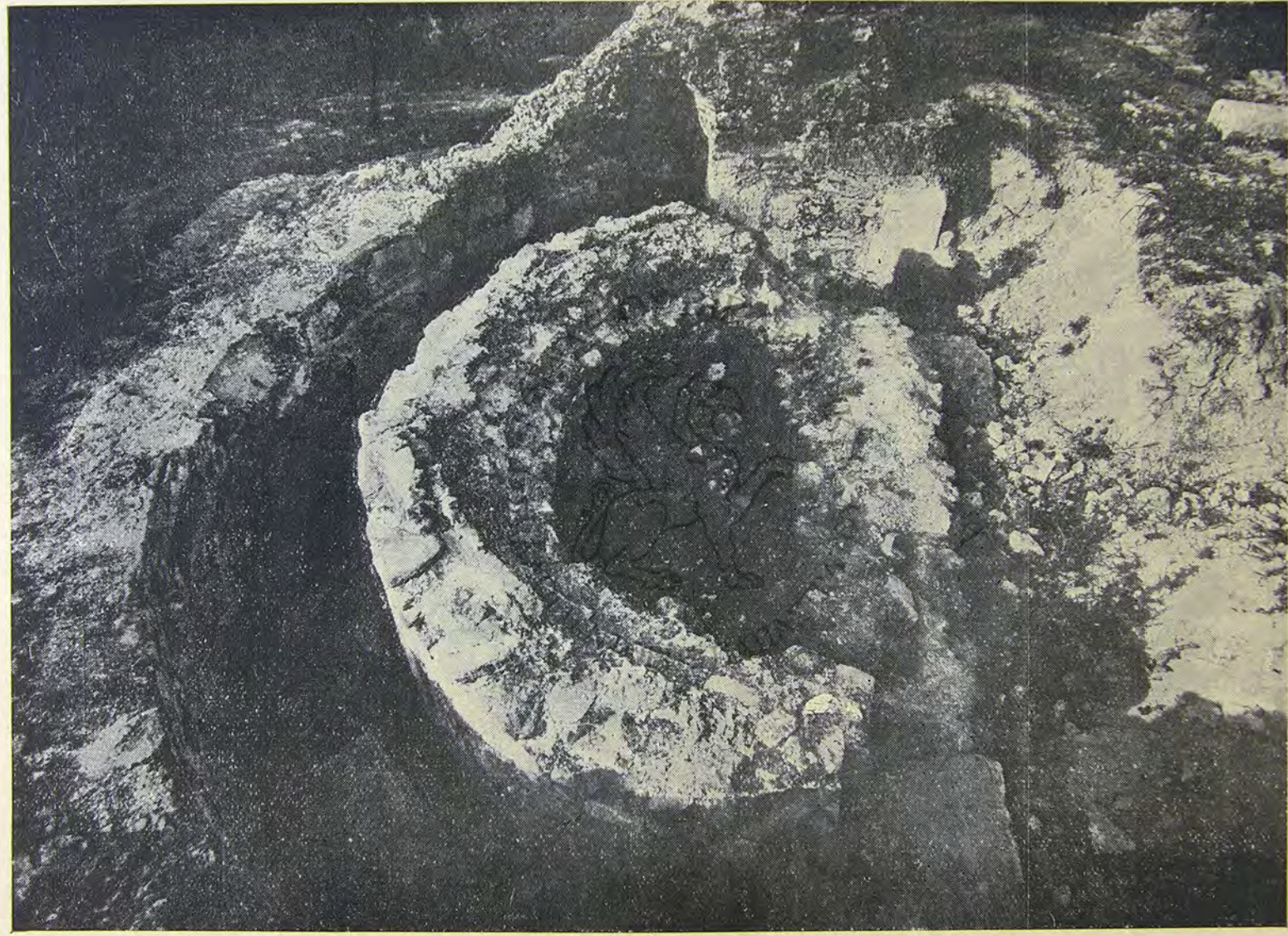
ΕΙΚΩΝ 4

Θραῦσμα κίονος ἐντετοιχισμένου παρὰ
τὴν κλίμακα ἀνόδου ἀπὸ Βορρᾶ εἰς τὸν
περίβολον τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Νί-
κωνος. (Βλ. σ. 24)

ΕΙΚΩΝ 5

Στηθαῖον εἰκονοστασίου Χριστιανικοῦ Ναοῦ τῆς
Μεσαιωνικῆς Λακεδαίμονος, εὑρισκόμενον ἐν τῷ
καθεδρικῷ ναῷ Περπαίνης — Λακεδαίμονος.
(Βλ. σ. 24)

ΕΙΚΩΝ 6

Τὸ κτίσμα ἐφ' οὗ ὑψοῦτο Ἀνατολικῶς τῆς Ἁγίας Τραπεζῆς τὸ σύνθρονον ἐν τῷ
ναῶ τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Νίκωνος. (Βλ. σ. 24, 162)

ΕΙΚΩΝ 7

Τμήμα τοῦ συνθρόνου, ἐν ᾧ δείκνυται τὸ βάθος καὶ τὸ πλάτος τῆς διαθεούσης περιφερικῶς τὸ ἡμικυκλικὸν τόξον διόδου, μεταξύ τῆς ἐσωτερικῆς πλευρᾶς τῆς μεσαιᾶς κόγχης τοῦ Ἱεροῦ καὶ τῆς ἡμικυκλικῆς πλευρᾶς τοῦ κτίσματος τοῦ συνθρόνου. (Βλ. σ. 24, 162)

ΕΙΚΩΝ 8

Ἐξωτερικὴ ἄποψις τοῦ Ἱεροῦ Βήματος ἀπ' ἀνατολῶν (Βλ. σ. 24, 162)

ΕΙΚΩΝ 9

Ἡ βάσις ἐλικοειδοῦς ἐξωτερικῆς κλίμακος προσκεκολλημένης εἰς τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τοῦ Ἱεροῦ Βήματος. (Βλ. σ. 24, 162)

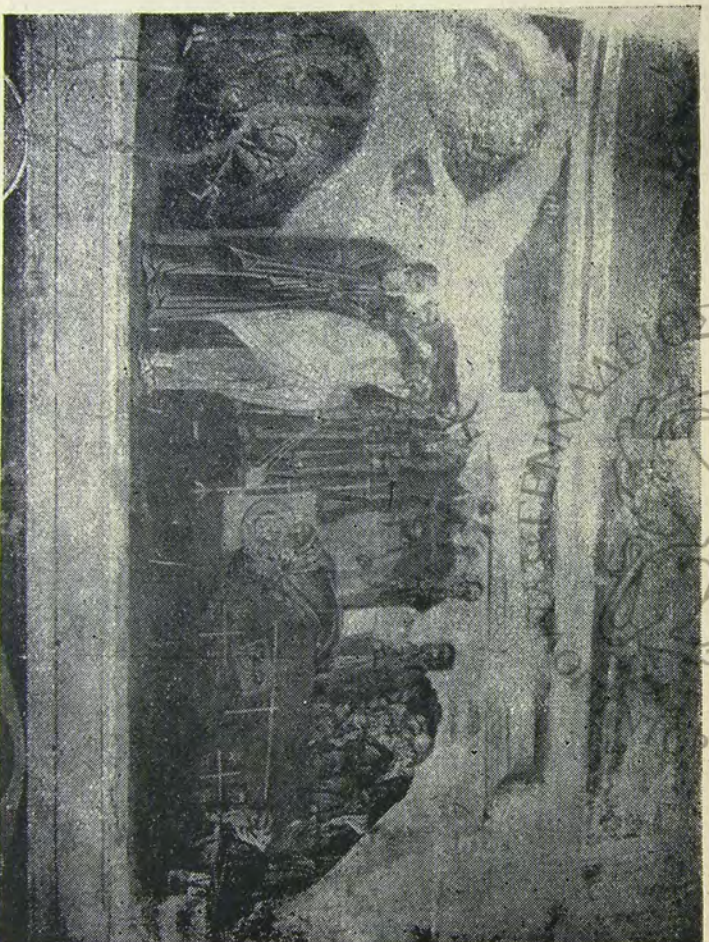
ΕΙΚΩΝ 10

*Ἡ Εἴσοδος εἰς τὸν Πρόναον ἀπὸ Δυσμῶν. Ὁ καθήμενος ἐκ τῶν τριῶν κυρίων εἶναι ὁ καθηγητὴς
κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου (Βλ. σ. 24, 162)*

ΕΙΚΩΝ 11

Ἡ Σκήπη τοῦ Ὁσίου Νικωνος εἰς τὸν Κιθαιδῶνα, πλησίον
τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Μελετίου (Βλ. σ. 88)

ΕΙΚΩΝ 12

Τοιχογραφία ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ὁσίου Μελετίου, εἰκονίζουσα τὴν
Κοίμησιν καὶ σκηπὸς ἐκ τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Ἐν τῇ μιᾷ τούτων παγι-
σταιται πλῆκτων καλάθια. (Βλ. σ. 89)

ΕΙΚΩΝ 14

Τὸ 85ον φύλ. τοῦ κτητορικοῦ Κώδικος τῆς Μονῆς Ἀγ. 40 Μαρτύρων Λακεδαιμόνος ἐν ᾧ ὑπάρχει ἡ ὑπο-
γραφή τοῦ Ἐπισκόπου Βρεσθένης Παρθενίου. (Βλ. σ. 25)

[illegible]

Hom. Sp. Anthr. 5103

nein. G's. 1849. 1849. 1849.

o rba nalsu iit ashyia

ide d'opord. noum on

1114

22

3a. 20. 18. 18. 18.

— ಸಿರಿವಂತರಾದವರನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದು

ταυ, ηγι ε'πελβου'τος, ηγ'ωμ,

三

— 3 —

二

4

Εὐχαριστοῦμεν σε πάντοτε ὑπὲρ πάντων
ἐν ᾧ ὁνομαζοῦμεν τὸν πατέρα σου ἡμῶν·

ΕΙΚΩΝ 17

Ὁ Ὁσιος Νίκων. Ψηφιδωτὴ εἰκὼν ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ παρὰ τὴν Λεβάδειαν. (Βλ. σ. 134—135)

ΕΙΚΩΝ 18

Ὁ Ὁσῖος Νίκων. Τοιχογραφία τοῦ 1267 μ. Χ.
Ἐν τῷ Παλαιομοναστηρίῳ εἰς θέσιν Κρίτσοβα
τῆς Λακεδαίμονος (Βλ. σ. 135 ἐδ. α καὶ εἰκόνα 19)

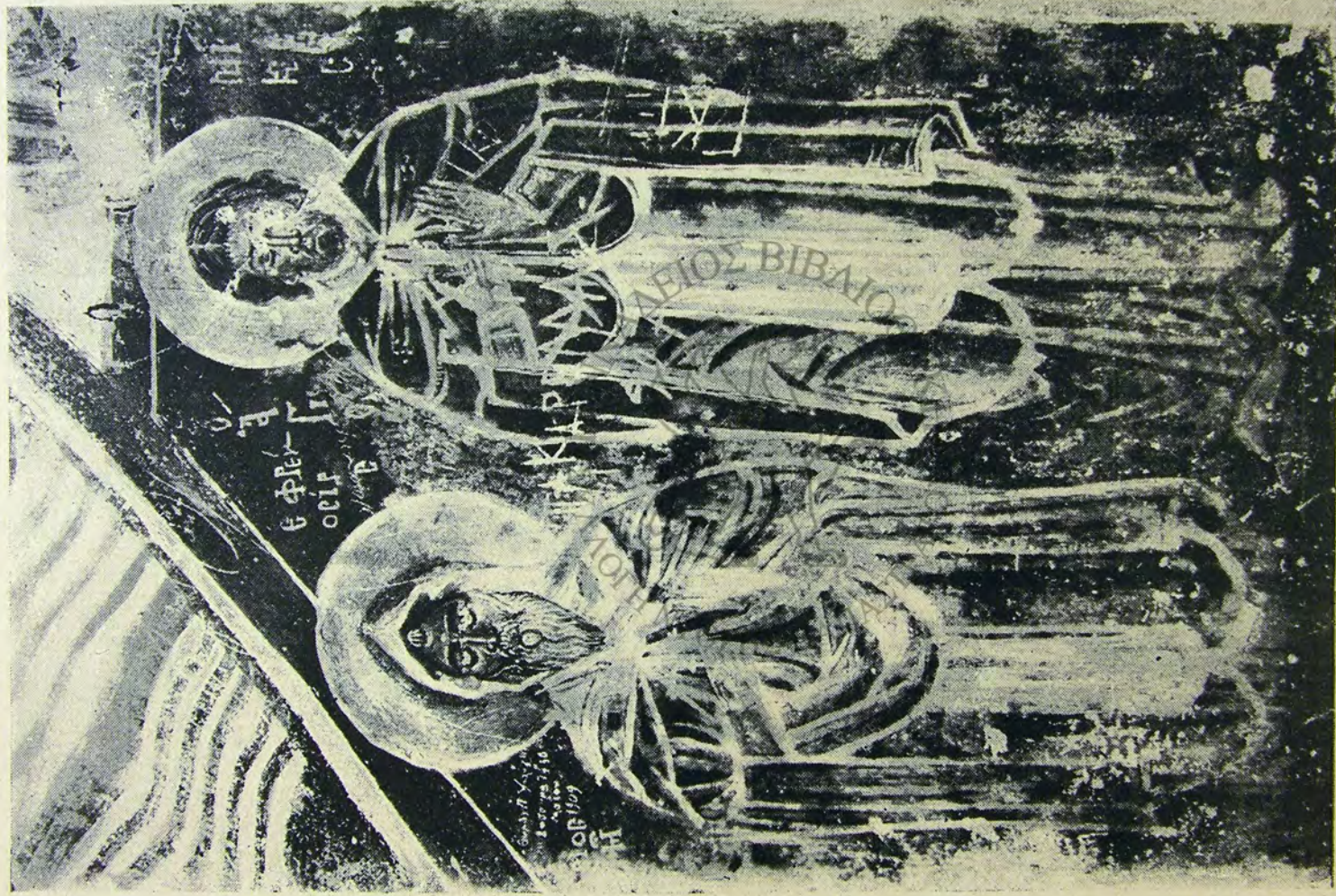
ΕΙΚΩΝ 37

Ὁ Ὁσῖος Νίκων. Τοιχογραφία ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ τῶν
Ἀγ. Ἀποσιόλων τοῦ παλαιοῦ ναοῦ ἐν τῷ χωρίῳ Μαγούλα
τῆς Σπάρτης. (Βλ. σ. 137)

ΕΙΚΩΝ 19

Παλαιομονάστηρον Δυτικῶς τοῦ χωρίου Βρονταμῆ τῆς Ἀρεδαίμους παρὰ τὸν Εὐρώαν ποταμὸν, ἐνθα ἡ ὑπ' ἀγ.θ. 18 εἰκὼν τοῦ Ὁσίου Νίκωνος. (Βλ. σ. 135 ἐδ. α). Ἀνωθεν τοῦ Μοναστηρίου, ἀδισσεῖα, ἐπὶ τοῦ βράχου εἰκονίζονται γυνὴ τις φέρουσα μικρὸν παιδίον εἰς τὴν ἀγκλήν. Ἡ γυνὴ εἶναι ἐνδεδυμένη μαύρην ἀμφέσσαν, τὸ δὲ παιδίον λευκὴν. Ἡ περιάστιας αὐτῇ ἀπεικονιάθη αὐτομάτως. Πιστεύομεν ἀδιατάκτως, ὅτι ἡ παραστάσις αὕτη ἀνήκει εἰς τὴν Θεομήτορα, ἥς ἡ Χάρις ἐπισκιάζει τὸ Μοναστήριον τοῦτο, ἐν ᾧ ἀπορεθισαύδαται ἡ εἰκὼν τοῦ Ὁσίου Νίκωνος, καὶ ἐγένετο τὸ δόξααύτωμα τῶν Βρονταμιτῶν κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς Ἀνεξέστητος τοῦ Γένους ἡμῶν ἁγῶνα. Τὸ Μοναστήριον τοῦτο δέον ν' ἀπορελῇ πρὸς κύνγημα ἀπάσης τῆς Ἀρεδαίμους καὶ Ἐπιδάουσι Λιμενῆς. Ἡ φωτογραφία ἐλήφθη ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μετερίου Ταλανοπούλου τῇ 16 Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1933 μ. Χ.

ΕΙΚΩΝ 20

Ο "Θεός Νίκων. Τοιχογραφία ἐν τῷ Παλαιμοναστηρίῳ τῶν Ἀγ. 40
Λακεδαιμόνος. (Βλ. σ. 135 ἰδ. β)

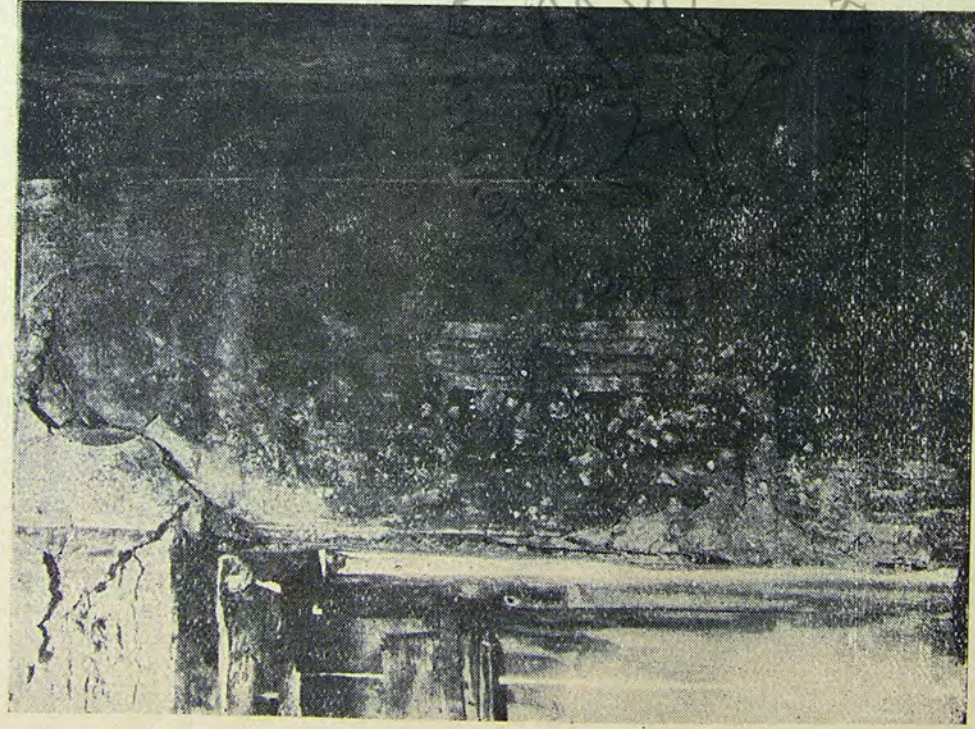
ΕΙΚΩΝ 21

Ὁ Ὅσιος Νίκων. Τοιχογραφία ἐν τῷ ναῷ τῆς δια-
 λελυμένης Μονῆς Παναγίας τῆς Χρυσάφτισσης,
 παρὰ τὴν Χρύσαφان Λακεδαιμόνος. (Βλ. σ. 135-
 136 ἐδ. δ).

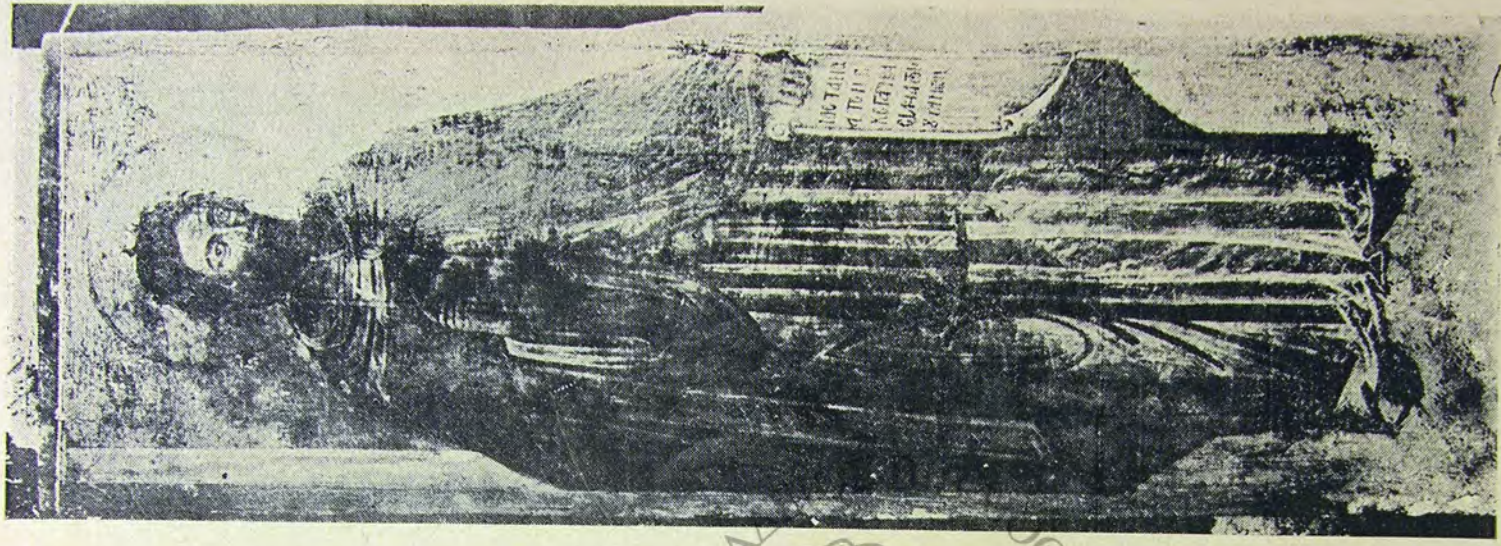
ΕΙΚΩΝ 22

Ὁ Ὅσιος Νίκων. Τοιχογραφία ἐν τῷ ναῷ τοῦ
 Ἀγ. Γεωργίου τοῦ γωρίου Λογκανίκου Λακεδαί-
 μονος. (Βλ. σ. 135 ἐδ. γ)

ΕΙΚΩΝ 23

Ὁ Ὅσιος Νίκων. Τοιχογραφία ἐν τῷ ναῷ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν τῷ χωρίῳ Τάερα τῆς Λακεδαίμονος. (Βλ. σ. 136 ἐδ. στ)

ΕΙΚΩΝ 24

Φορητὴ ἐπὶ σανίδος εἰκὼν τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τοῦ χωρίου Χερσαφης τῆς Λακεδαίμονος. (Βλ. σ. 136 ἐδ. ε).

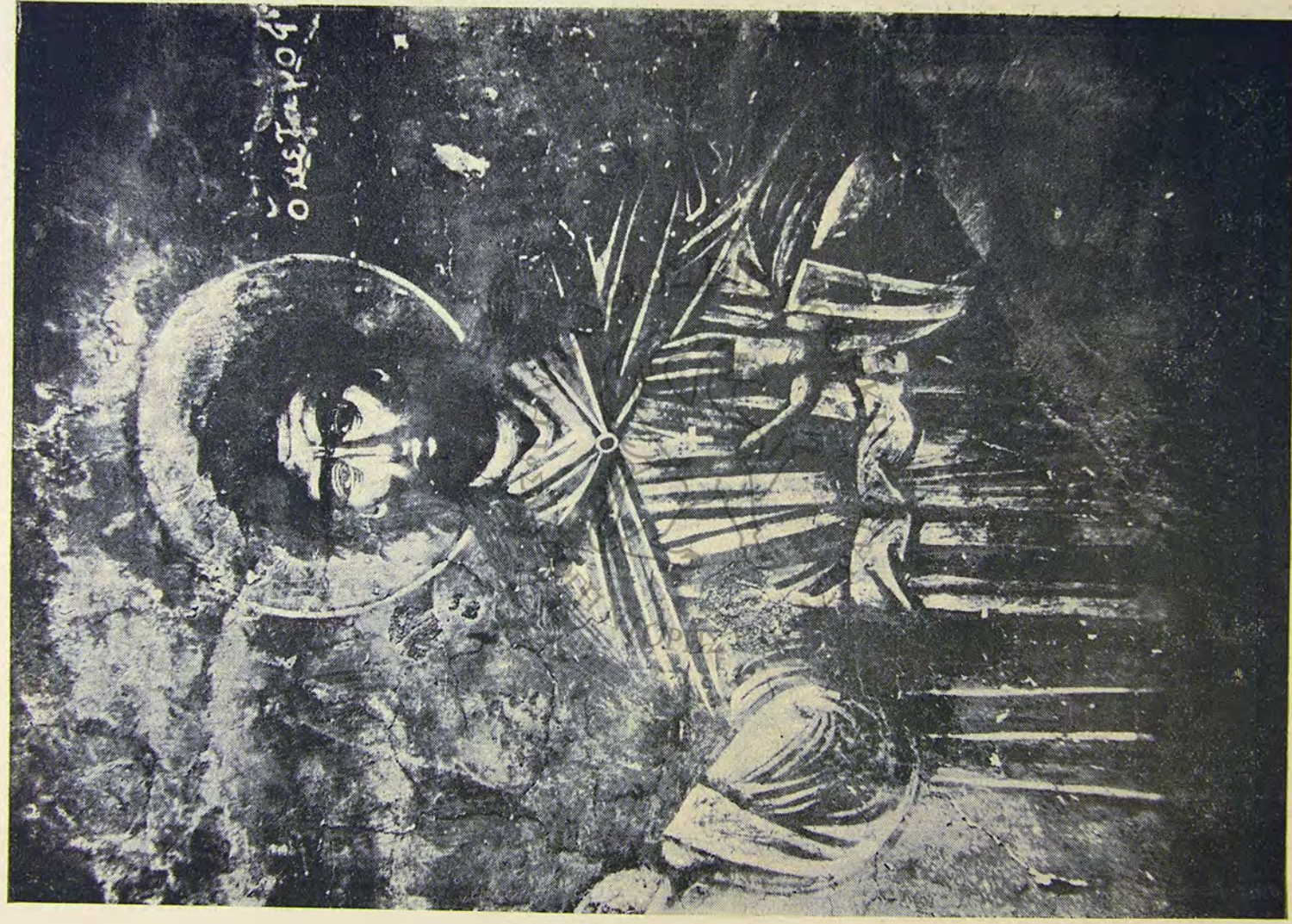
ΕΙΚΩΝ 25

Ὁ Ὅσιος Νίκων, Τοιχογραφία ἐν τῷ ναῷ
τῆς διαλελυμένης Μονῆς Παναγίας τῆς
Βρεσθενίτισσας. (Βλ. σ. 135 ἐδ. ζ)

ΕΙΚΩΝ 26

Ὁ Ὅσιος Νίκων, Τοιχογραφία ἐν τῷ ναῷ τοῦ Νε-
κροταφείου τοῦ χωρίου Ἀγόριανη. (Βλ. σ. 136 ἐδ. η)

ΕΙΚΩΝ 27

Ο Όσιος Νίκων. Τοιχογραφία ἐν τῷ ναῶ τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἐν τῇ
χωρίῳ Ἀναβρυτῆς Λακεδαιμόνος (Βλ. σ. 136 ἔδ. θ)

ΕΙΚΟΝ 28

Ο "Οσιος Νίκων. Τοιχογραφία ἐν τῷ Ναῷ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου
τοῦ χωρίου Πέτριαν Λακεδαιμόνος. (Βλ. σ. 136 ἰδ. ι)

ΕΙΚΩΝ 29

Ὁ Ὅσιος Νίκων. Τοιχογραφία ἐν τῷ ναῷ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος ἐν Καστάνια-Μελιτίνης Λακεδαιμόνος. (Βλ. σ. 136 ἐδ. ια)

ΕΙΚΩΝ 30. Ὁ Ὅσιος Νίκων (Βλ. σ. 136 ἐδ. ιβ)

ΕΙΚΟΝ 31

· Ο Ὅσιος Νίκων, φορητὴ εἰκὼν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ Σπάργης.
(Βλ. σ 136 ἔδ. ιγ')

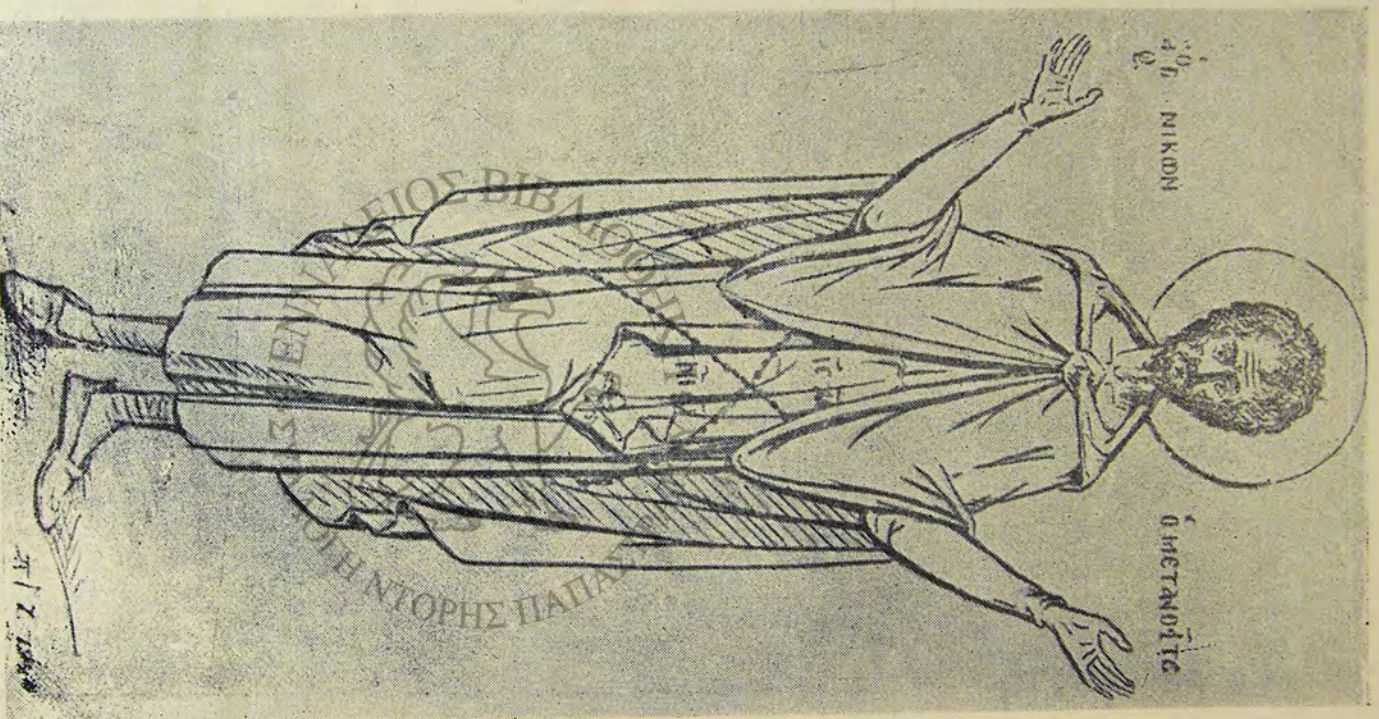
ΕΙΚΩΝ 32

Φορητή εἰκὼν τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἐν τῷ Εἰ-
κονοστασίῳ τοῦ ὁμωνύμου ναοῦ ἐν Σπάρτῃ.
(Βλ. σ. 136 ἐδ. ιδ)

ΕΙΚΩΝ 34

Ὁ Ὁσιος Νίκων. Κατὰ σχεδιάσμα
Π. Ζωγράφου. (Βλ. σ. 136 ἐδ. ιδ)

ΕΙΚΩΝ 33. 'Ο "Οσιος Νίκων. Φορητή εικών ἐν τῷ Γραφείῳ τοῦ ὁμωνύμου Φιλανθρωπικοῦ
Συλλόγου ἐν Σπάρτῃ κατὰ σχεδίασμα Π. Ζωγράφου. (Βλ. σ. 136 ἐδ. 1ε)

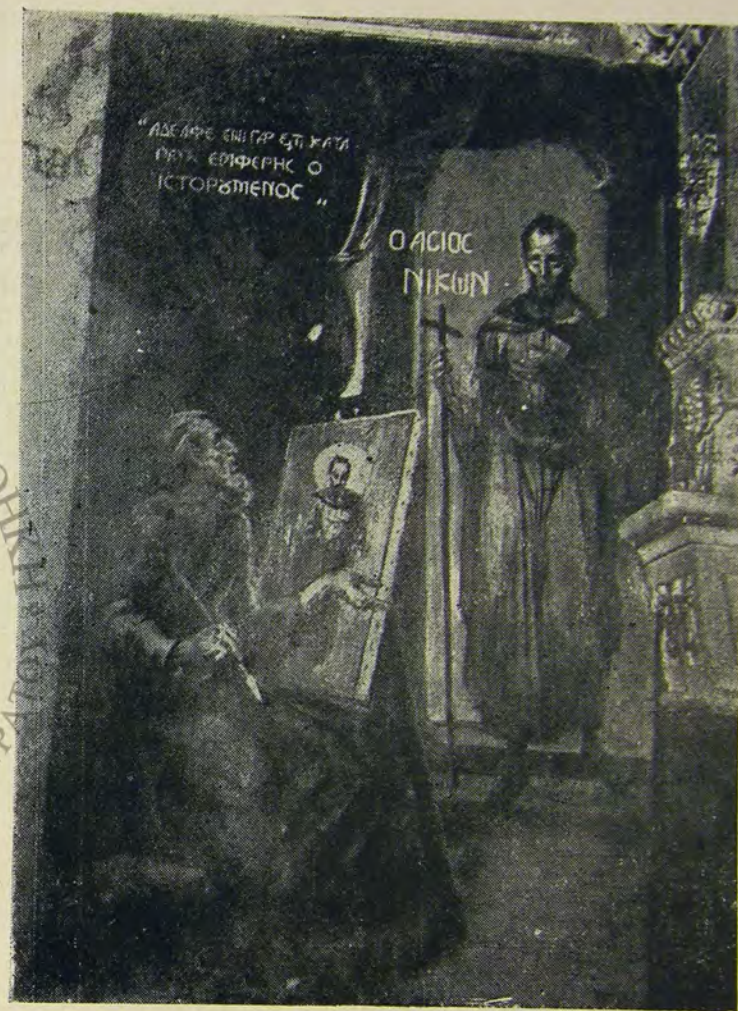

ΕΙΚΩΝ 39. 'Επιγραφή ἀποκαλυφθείσα ἐν τῷ πατέρῳ τοῦ ναοῦ τοῦ μοναστη-
ρίου τοῦ "Οσίου Νικωνος ἐν Σπάρτῃ. (Βλ. σ. 110)

ΕΙΚΩΝ 13

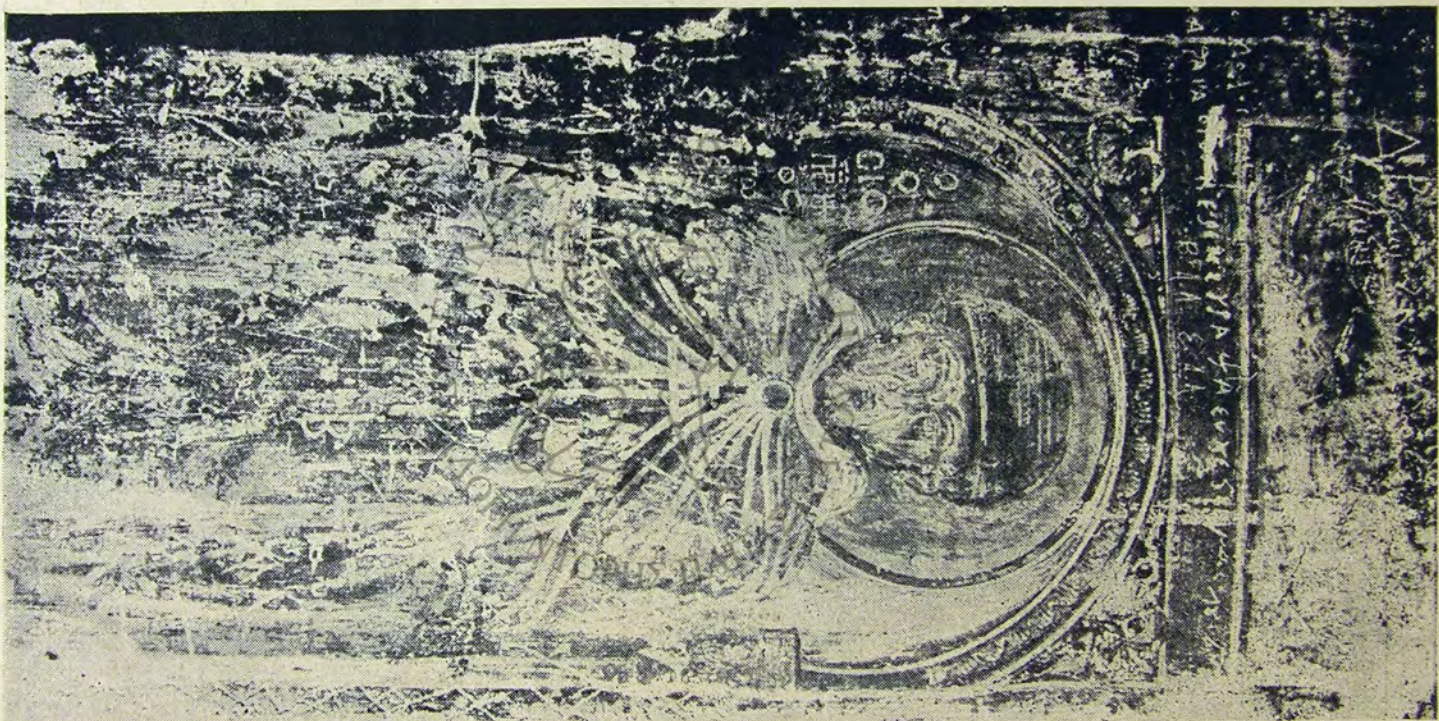
Ὁ Προσωρινὸς ναὸς τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἐν Σπάρτῃ καὶ ὁ παρ' αὐτῷ
οἰκοδομούμενος νέος τοιοῦτος. (Βλ. σ. 140—144)

ΕΙΚΩΝ 35

Ὁ Ὅσιος Νίκων. Τοιχογραφία ἐν τῷ ναῷ τῆς Κοιμήσεως
τῆς Θεοτόκου ἐν Μαγούλῃ Σπάρτης, κατὰ σύνθεσιν
Σταύρου Καντζίκη. (Βλ. σ. 137).

O
 O
 CIOC
 ΠΑΤΗΡ ΗΜΩΝ
 O EN
 TΩ
 ΕΗ
 ΡΩ

NI
 ΚΩΝ
 O (NEOC
 ΜΕΤΑ
 ΝΟΕΙ
 ΤΕ)

ΕΙΚΩΝ 36

(Bl. o. 157)

ΕΙΚΩΝ 38

Ἡ Πομπή τῆς Λιτανείας καὶ περιφορᾶς τῆς Εἰκόνης τοῦ Ὁσίου Νίκωνος ἐν Σπάρτῃ τῇ 26 Νοεμβρίου 1932.